

I

(Säädökset, jotka on julkaistava)

NEUVOSTON ASETUS (EY) N:o 2223/96,

annettu 25 päivänä kesäkuuta 1996,

Euroopan kansantalouden tilinpito- ja aluetilinpitojärjestelmästä yhteisössä

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, joka

ottaa huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 213 artiklan,

ottaa huomioon komission ehdotuksen asetukseksi,

ottaa huomioon Euroopan parlamentin lausunnon⁽¹⁾ottaa huomioon Euroopan rahapoliittisen instituutin lausunnon⁽²⁾ottaa huomioon talous- ja sosiaalikomitean lausunnon⁽³⁾

sekä katsoo, että

- 1) talous- ja rahaliiton täytäntöönpanoon ja seurantaan tarvitaan kunkin valtion ja/tai alueen taloudellisen tilanteen rakennetta ja kehitystä koskevia vertailukelpoisia, ajankäytöllisiä ja luotettavia tietoja,
- 2) komission on osallistuttava talous- ja rahaliiton hallintoon ja sen on erityisesti tiedotettava neuvostolle jäsenvaltioiden edistymisestä talous- ja rahaliiton toteuttamiseksi asetettujen jäsenvaltioiden velvollisuuksien täyttämiseksi,
- 3) talouden tilinpidot ovat perusväline valtion ja/tai alueen taloudellisen tilanteen arvioimiseksi, jos ne laaditaan yhdenmukaisten periaatteiden mukaisesti ja niin, että ne ovat tulkittavissa yksiselitteisesti,

4) komission on käytettävä kansantalouden tilinpidon aggregaatteja yhteisön hallinnollisissa laskelmissa ja erityisesti talousarviolaskelmissa,

5) vuonna 1970 julkaistiin hallinnollinen asiakirja "Euroopan kansantalouden tilinpitojärjestelmä (EKT), joka kattoi tämän asetuksen alueen ja joka oli Euroopan yhteisöjen tilastotoimiston yksin ja omalla vastuullaan laatima; tämä asiakirja oli tulos Euroopan yhteisöjen tilastotoimiston useiden vuosien työstä yhdessä jäsenvaltioiden kansallisten tilastointilaitosten kanssa sellaisen kansantalouden tilinpitojärjestelmän laatimiseksi, joka soveltuisi yhteisön talous- ja sosiaalipolitiikan tarpeisiin; järjestelmä oli yhteisön versio Yhdistyneiden Kansakuntien kansantalouden tilinpitojärjestelmästä, jota oli siihen saakka käytetty yhteisössä,

6) vuonna 1979 julkaistiin toinen painos (jäljempänä "EKT:n toinen painos") alkuperäistekstin ajanmuokkaukseksi⁽⁴⁾

7) Yhdistyneiden Kansakuntien tilastokomissio hyväksyi helmikuussa 1993 uuden kansantalouden tilinpitojärjestelmän (SNA) varmistaakseen kaikkien Yhdistyneiden Kansakuntien jäsenvaltioiden tulosten vertailukelpoisuuden maailmanlaajuisesti,

8) ympäristöä koskevan tilinpidon osalta on syytä ottaa huomioon komission 21 päivänä joulukuuta 1994 Euroopan parlamentille ja neuvostolle antama tiedonanto "Euroopan unionin suuntaviivat ympäristöindikaattoreiden ja ekologisen ympäristötalouden tilinpidon osalta",

⁽¹⁾ EYVL N:o C 287, 30.10.1995, s. 114

⁽²⁾ Lausunto annettu 21.6.1995 (sitä ei ole vielä julkaistu virallisessa lehdessä).

⁽³⁾ EYVL N:o C 133, 31.5.1995, s. 2

⁽⁴⁾ Euroopan kansantalouden tilinpitojärjestelmä — EKT. Toinen painos. Euroopan yhteisöjen tilastotoimisto. Luxemburg 1979.

- 9) yhteisö toimii molempia osapuolia hyödyttävällä tavalla yhteistyössä kolmansien maiden ja erityisesti Euroopan talousalueen (ETA) valtioiden kanssa,
- 10) talous- ja rahaliiton tarpeita varten on luotava Euroopan kansantalouden tilinpitojärjestelmä ja sitä on käytettävä yhteisön säädöksissä säädettyjen kansantalouden tilinpidon ja aluetilinpidon laatimiseen,
- 11) komission on toimitettava määräpäivinä käyttäjien saataville tällä asetuksella perustetun järjestelmän mukaisesti laadittujen kaikkien jäsenvaltioiden tilien ja taulukoiden tulokset, erityisesti ne, jotka koskevat taloudellisen lähentymisen seurantaan, sen varmistamiseksi, että jäsenvaltioiden talouspolitiikat voidaan sovittaa yhteen mahdollisimman hyvin,
- 12) tällä asetuksella perustettava järjestelmä korvaa asteittain kaikki muut järjestelmät, ja se muodostaa yhteisten standardien, määritelmien, luokittelujen ja tilinpitosäännösten muodostaman viitekehysten, joka on tarkoitettu jäsenvaltioiden tilien laatimiseen yhteisön tarpeisiin ja jonka avulla jäsenvaltioiden tulokset saadaan keskenään vertailukelpoiksi,
- 13) kansalaisten on voitava saada tutustua näihin tilastotietoihin avoimuusperiaatteen mukaisesti;
- 14) tällä asetuksella perustettavan järjestelmän, joka on jäsenvaltioiden talouden rakenteisiin mukautettu Yhdistyneiden Kansakuntien SNA:n versio, on noudatettava sen rakennetta, niin että saadaan tärkeimpien kansainvälisten kumppanien laatimien tietojen kanssa vertailukelpoisia tietoja,
- 15) laatimispäivämäärät on sovitettava tilien ja taulukoiden pääluokkien mukaan ja ainoastaan yhteisön tarvitsemat olennaiset tiedot on käsiteltävä tilastollisesti ja toimitettava komissiolle määräpäivinä,
- 16) ottaen kuitenkin huomioon kyseenä olevien tilien laajuuden ja merkityksen, yksityiskohtaisuuden tason ja maantieteellisen kattavuuden sekä jäsenvaltioissa vallitsevan tilanteen tilastojen alalla, tietojen toimittamiseen myönnetään poikkeustapauksissa ja väliaikaisesti lisämääräaikoja niille jäsenvaltioille, joiden on objektiivisesti katsottu mahdotonta noudattaa tässä asetuksessa säädettyjä määräaikoja,
- 17) päätös välillisten rahoituspalvelujen (FISIM) jakamisesta olisi tehtävä myöhemmin,
- 18) toissijaisuusperiaatteen mukaisesti sellaisten yhteisten tilastollisten standardien luominen, joiden avulla voidaan tuottaa vertailukelpoisia tietoja, voidaan toteuttaa tehokkaasti ainoastaan yhteisön tasolla, ja standardit pannaan täytäntöön kussakin jäsenvaltiossa virallisten tilastojen laatimisesta vastaavien elinten ja laitosten valvonnassa,
- 19) on säädettävä tämän asetuksen säännösten mukautamis- ja ajan tasalle saattamista koskevasta menettelystä yhteistyössä neuvoston päätöksellä 89/382/ETY, Euratom⁽¹⁾ perustetun tilasto-ohjelmakomitean kanssa; tämä mukauttamismenettely rajoittuu muutoksiin, jotka eivät lisää omia varoja,
- 20) tilasto-ohjelmakomitea ja päätöksellä 91/115/ETY⁽²⁾ perustettu raha-, rahoitus- ja maksutasetilastokomitea ovat puoltaneet suunnitelmaa täksi asetukseksi,
- 21) markkinahintaisen bruttokansantulon (BKTLmh) muodostamisen yhdenmukaistamisesta 13 päivänä helmikuuta 1989 annetussa neuvoston direktiivissä 89/130/ETY, Euratom⁽³⁾ säädetään, että BKTLmh:n vertailtavuus varmistetaan noudattamalla Euroopan kansantalouden tilinpitojärjestelmän kirjanpitoa koskevia määritelmiä ja sääntöjä, ja arvonlisäverosta kertyvien omien varojen lopullisesta yhdenmukaisesta kantomenettelystä 29 päivänä toukokuuta 1989 annetussa asetuksessa (ETY, Euratom) N:o 1553/89⁽⁴⁾ säädetään, että alv:n painotetun keskiarvon laskemiseksi verollisten liiketoimien jakauma määritetään kansallisten tilinpitojen avulla, jotka on laadittu Euroopan kansantalouden tilinpitojärjestelmän mukaisesti, ja että näiden säädösten osalta, kuten liiallisia alijäämiä koskevan menettelyn pöytäkirjan soveltamisesta 22 päivänä marraskuuta 1993 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 3605/93⁽⁵⁾, Euroopan yhteisöjen omista varoista 31 päivänä lokakuuta 1994 tehdyn neuvoston päätöksen 94/728/EY, Euratom⁽⁶⁾ ja talousarviota koskevasta kurinalaisuudesta 31 päivänä lokakuuta 1994 tehdyn neuvoston päätöksen 94/729/EY⁽⁷⁾ yhteydessä,

⁽¹⁾ EYVL N:o L 181, 28.6.1989, s. 47

⁽²⁾ EYVL N:o L 59, 6.3.1991, s. 19

⁽³⁾ EYVL N:o L 49, 21.2.1989, s. 26. Direktiivi sellaisena kuin se on muutettuna vuoden 1994 liittymisasiakirjalla.

⁽⁴⁾ EYVL N:o L 155, 7.6.1989, s. 9

⁽⁵⁾ EYVL N:o L 322, 31.12.1993, s. 7

⁽⁶⁾ EYVL N:o L 293, 12.11.1994, s. 9

⁽⁷⁾ EYVL N:o L 293, 12.11.1994, s. 14

on säädettävä siirtymäkaudesta tällä asetuksella perustettavan järjestelmän soveltamisessa,

Tietyille jäsenvaltioille liitteen B mukaisesti myönnetty lisämääräajat päättyvät viimeistään 1 päivänä tammikuuta 2005.

ON ANTANUT TÄMÄN ASETUKSEN:

1 artikla

Tavoitteet

1. Tämän asetuksen tavoitteena on perustaa Euroopan kansantalouden tilinpitojärjestelmä 1995, jäljempänä 'EKT-95', säätämällä:

a) menetelmästä, joka koskee yhteisiä standardeja, määritelmiä, nimikkeistöjä ja tilinpidon sääntöjä ja jonka tarkoituksena on mahdollistaa tilien ja taulukoiden laatiminen vertailukelpoisin perustein yhteisön tarpeisiin ja 3 artiklassa säädettyjen yksityiskohtaisten sääntöjen mukaisten tulosten laatiminen,

b) siirto-ohjelmasta yhteisön tarpeisiin EKT-95:n mukaan laadittujen tilien ja taulukoiden määräpäiviä noudattaen,

2. Tätä asetusta sovelletaan 7 ja 8 artikla huomioon ottaen kaikkiin yhteisön säädöksiin, joissa viitataan EKT:hen tai sen määritelmiin.

3. Tämä asetus ei velvoita jäsenvaltioita laatimaan omiin tarpeisiinsa tarkoitettuja tilejä EKT-95:n mukaan.

2 artikla

Menetelmä

1. Tämän asetuksen 1 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettu EKT-95:n laatimisessa käytettävä menetelmä esitetään liitteessä A.

2. EKT-95:n menetelmää koskevat muutokset, jotka on tarkoitettu sen sisällön selventämiseen ja parantamiseen, annetaan komission päätöksellä 4 artiklassa säädettyä menettelyä noudattaen, sillä edellytyksellä että niillä ei muuteta peruskäsitteitä, että niiden täytäntöönpanemiseksi ei vaadita lisävaroja ja ettei niiden soveltaminen aiheuta omien varojen kasvua.

3. Neuvosto esittää kantansa perustamissopimuksen asiaa koskevien säännösten mukaisesti viimeistään 31 päivänä joulukuuta 1997 liitteen A liitteessä I esitetyn välillisten rahoituspalvelujen (FISIM) jakamista koskevan järjestelmän käyttöönotosta ja päättää tarvittaessa sen täytäntöönpanon edellyttämistä toimenpiteistä.

3 artikla

Siirto komissiolle

1. Jäsenvaltiot siirtävät komissiolle (Tilastotoimisto) liitteessä B esitetyt tilit ja taulukot kullekin taulukolle säädetyssä määräajassa.

Komissio antaa tilasto-ohjelmakomiteaa kuultuaan neuvostolle kertomuksen myönnettyjen lisämääräaikojen soveltamisesta viimeistään 1 päivänä heinäkuuta 2003 sen arvioimiseksi, ovatko lisämääräajat edelleen perusteltuja. Tähän kertomukseen liitetään tarvittaessa komission ehdotus uusista lisämääräajoista niille jäsenvaltioille, joille tämä on tarpeen.

2. Jäsenvaltiot toimittavat liitteen B tulokset, mukaan lukien jäsenvaltioiden tilastojen salassapitovelvollisuutta koskevan lainsäädännön tai kansallisen käytännön nojalla luottamuksellisiksi julistamat tiedot salassapidettävien tilastotietojen luovuttamisesta Euroopan yhteisöjen tilastotoimistolle 11 päivänä kesäkuuta 1990 annetun neuvoston asetuksen (Euratom, ETY) N:o 1588/90⁽¹⁾, säännösten mukaisesti, joka säätää tietojen luottamuksellisesta käsittelystä.

Komissio voi 2 artiklan 2 kohdan rajoissa ja 4 artiklassa säädettyä menettelyä noudattaen tehdä päätöksiä jäsenvaltioilta pyydettyjen tietojen — uudet taulukot, kyseen tulevat valtiot ja/tai alueet — mukautuksista.

4 artikla

Menettely

1. Komissiota avustaa tilasto-ohjelmakomitea, jäljempänä 'komitea'.

2. Komission edustaja tekee komitealle ehdotuksen tarvittavista toimenpiteistä. Komitea antaa lausuntonsa ehdotuksesta määräajassa, jonka puheenjohtaja voi asettaa asian kiireellisyyden mukaan. Lausunto annetaan perustamissopimuksen 148 artiklan 2 kohdassa niiden päätösten edellytykseksi määrättyllä enemmistöllä, jotka neuvosto tekee komission ehdotuksesta. Komiteaan kuuluvien jäsenvaltioiden edustajien äänet painotetaan mainitussa artiklassa määrättyllä tavalla. Puheenjohtaja ei osallistu äänestykseen.

3. Komissio päättää toimenpiteistä, joita sovelletaan välittömästi. Jos toimenpiteet eivät kuitenkaan ole komitean lausunnon mukaisia, komissio ilmoittaa niistä viipymättä neuvostolle. Tässä tapauksessa:

⁽¹⁾ EYVL N:o L 151, 15.6.1990, s. 1, asetus sellaisena kuin se on muutettuna vuoden 1994 liittymisasiakirjalla.

- a) komissio lykkää päättämiensä toimenpiteiden soveltamista kolmella kuukaudella ilmoituksen antamispäivästä,
- b) neuvosto voi määränemmistöllä päättää asiasta toisin a alakohdassa tarkoitettun ajan kuluessa.

5 artikla

Komitean tehtävät

Komitea tutkii kaikki tämän asetuksen soveltamista koskevat kysymykset, jotka sen puheenjohtaja omasta aloitteestaan tai jäsenvaltion pyynnöstä ottaa esille.

6 artikla

Yhteistyö muiden komiteoiden kanssa

1. Komissio pyytää kaikista raha-, rahoitus- ja maksutasetilastokomitean toimivaltaan liittyvistä kysymyksistä tämän komitean lausunnon päätöksen 91/115/ETY 2 artiklan mukaisesti.
2. Komissio toimittaa direktiivillä 89/130/ETY, Euratom perustetulle bruttokansantulokomitealle kaikki tämän asetuksen täytäntöönpanoa koskevat tiedot, jotka ovat tarpeen sen tehtävien hoitamiseksi.

7 artikla

Voimaantulon ja ensimmäisen tietojensiirron ajankohta

1. EKT-95:tä sovelletaan ensimmäisen kerran liitteen B mukaisesti laadittuihin, huhtikuussa 1999 lähetettäviin tietoihin.
2. Tiedot toimitetaan komissiolle (Tilastotoimisto) liitteessä B vahvistettujen määräaikojen mukaisesti.
3. Edellä 1 kohdan mukaisesti, ennen EKT-95:n mukaista ensimmäistä siirtoa, jäsenvaltiot toimittavat edelleen komissiolle (Tilastotoimisto) EKT:n toisen painoksen mukaisesti laaditut tilit ja taulukot.

Tämä asetus on kaikilta osiltaan velvoittava, ja sitä sovelletaan sellaisenaan kaikissa jäsenvaltioissa.

Tehty Brysselissä 25 päivänä kesäkuuta 1996.

4. Komissio tarkastaa yhdessä kyseisen jäsenvaltion kanssa, että tätä asetusta sovelletaan ja antaa tarkastusten tulokset tämän asetuksen 4 artiklan 1 kohdassa tarkoitettulle komitealle tämän kuitenkaan rajoittamatta yhteisöjen omista varoista tehdyn päätöksen 88/376/ETY, Euratom, soveltamisesta 29 päivänä toukokuuta 1989 annetun neuvoston asetuksen (ETY, Euratom) N:o 1552/89⁽¹⁾ 19 artiklan säännöksiä.

8 artikla

Siirtymämääräykset

1. Poiketen siitä, mitä 1 artiklan 2 kohdassa ja 7 artiklassa määrätään, talousarviota ja omia varoja varten voimassa oleva direktiivin 89/130/ETY, Euratom 1 artiklan 1 kohdan ja siihen viittaavien oikeussäädösten, erityisesti asetusten (ETY, Euratom) N:o 1552/89 ja N:o 1553/89 sekä päätösten 94/728/EY, Euratom ja 94/729/EY mukainen Euroopan kansantalouden tilinpitojärjestelmä on EKT:n toinen painos niin kauan kuin päätös 94/728/EY, Euratom on voimassa.

2. Asetuksessa (EY) N:o 3605/93 säädettyjen, liiallisia alijäämiä koskevan menettelyn piiriin kuuluvien ilmoitusten osalta, jotka jäsenvaltioiden on tehtävä komissiolle, Euroopan kansantalouden tilinpitojärjestelmä on EKT:n toinen painos 1 päivänä syyskuuta 1999 tehtävään ilmoitukseen saakka.

3. Tämän artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetty EKT:n toisen painoksen soveltaminen varmistetaan mukauttamalla 7 artiklan 1 kohdan mukaisesti kerätyt tiedot EKT-95:n pohjalta siten, että voidaan ottaa huomioon muutokset, jotka aiheutuvat EKT:n toisen painoksen ja EKT-95:n välisistä käsite-, määritelmä- tai nimikkeistöeroista.

Tämän periaatteen täytäntöönpano on esitettävä viimeistään joulukuussa 1996 direktiivin 89/130/ETY, Euratom 6 artiklassa säädetyin menettelyin mukaisesti.

9 artikla

Tämä asetus tulee voimaan kahdentenkymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun se on julkaistu *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä*.

Neuvoston puolesta

M. PINTO

Puheenjohtaja

⁽¹⁾ EYVL N:o L 155, 7.6.1989, s. 1, asetus sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna asetuksella (EY, Euratom) N:o 2729/94 (EYVL N:o L 293, 12.11.1994, s. 5).

LIITE A

EUROOPAN KANSANTALouden TILINPITOJÄRJESTELMÄ
EKT 1995

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu
LUKU 1. YLEISPIIRTEET	18
EKT:N KÄYTTÖ	18
Analyysi- ja politiikkakehikko	18
EKT-käsitteiden kahdeksan ominaispiirrettä	19
EKT 1995 ja SNA 1993	25
EKT 1995 ja EKT 1970	25
EKT JÄRJESTELMÄNÄ	26
Tilastoyksiköt ja niiden ryhmittelyt	26
Institutionaaliset yksiköt ja sektorit	27
Paikalliset toimialayksiköt ja toimialat	27
Kotimaiset ja ulkomaiset talousyksiköt; koko kansantalous ja ulkomaat	27
Virrat ja varannot	28
Virrat	28
Taloustoimet	28
Taloustoimien ominaisuudet	29
Vuorovaikutukset versus yksiköiden sisäiset taloustoimet	29
Rahataloustoimet versus muut taloustoimet	29
Vastikkeelliset ja vastikkeettomat taloustoimet	29
Uudelleen järjestetyt taloustoimet	29
Kierrätys	29
Jakaminen	30
Taloustoimen pääosapuolten tunnistaminen	30
Rajatapaukset	30
Varojen muut muutokset	30
Varojen ja velkojen muut volyymin muutokset	30
Hallussapitovoitot ja -tappiot	31
Varannot	31
Tilien ja kokonaissuureiden järjestelmä	31
Tilinpitosäännöt	31
Tilipuoliskojen nimitykset	31
Kaksinkertainen kirjaus/nelinkertainen kirjaus	32
Arvottaminen	32
Tuotteita koskevat erityisarvottamiset	32
Kiinteisiin hintoihin arvottaminen	33

	Sivu
LUKU 1. (jatkoa)	
Kirjausajankohta	33
Sulattaminen ja nettoutus	33
Sulattaminen	33
Nettoutus	34
Tilit, tasapainoerät ja kokonaissuureet	34
Tilikokonaisuus	34
Tavaroiden ja palveluiden tili	35
Ulkomaiden tili	35
Tasapainoerät	35
Kokonaissuureet	35
Panos-tuotoskehikko	35
LUKU 2.	
YKSIKÖT JA YKSIKÖIDEN RYHMITTELYT	37
KANSANTALouden RAJAT	37
INSTITUTIONAALISET YKSIKÖT	39
INSTITUTIONAALISET SEKTORIT	40
Yritykset (S.11)	42
Alasektori: Julkiset yritykset (S.11001)	43
Alasektori: Yksityiset kotimaiset yritykset (S.11002)	44
Alasektori: Ulkomaalaisomisteiset yritykset (S.11003)	44
Rahoituslaitokset (S.12)	44
Alasektori: Keskuspankki (S.121)	46
Alasektori: Muut rahalaitokset (S.122)	47
Alasektori: Muut rahoituslaitokset kuin vakuutuslaitokset ja eläkerahastot (S.123)	48
Alasektori: Rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset (S.124)	48
Alasektori: Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot (S.125)	49
Julkisyhteisöt (S.13)	50
Alasektori: Valtionhallinto (S.1311)	50
Alasektori: Osavaltiohallinto (S.1312)	50
Alasektori: Paikallishallinto (S.1313)	50
Alasektori: Sosiaaliturvarahastot (S.1314)	51
Kotitaloudet (S.14)	51
Alasektori: Työnantajat ja muut elinkeinonharjoittajat (S.141 + S.142)	52
Alasektori: Palkansaajat (S.143)	52
Alasektori: Omaisuustulojen saajat (S.1441)	52
Alasektori: Eläkkeensaajat (S.1442)	52
Alasektori: Muiden tulonsiirtojen saajat (S.1443)	52
Alasektori: Muut kotitaloudet (S.145)	52
Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt (S.15)	53
Ulkomaat (S.2)	53
Tuottajayksiköiden sektoriluokitus omistajuuden oikeudellisen pääjaottelun mukaan	54

	Sivu
LUKU 2. <i>(jatkoa)</i>	
PAIKALLISET TOIMIALAYKSIKÖT JA TOIMIALAT	56
Paikalliset toimialayksiköt	57
Toimiala	57
TOIMIALOJEN LUOKITTELU	58
HOMOGEENISET TUOTANTOYKSIKÖT JA HOMOGEENISET TUOTANTOHAARAT	58
Homogeeninen tuotantoyksikkö	58
Homogeeninen tuotantohaara	58
HOMOGEENISTEN TUOTANTOHAAROJEN LUOKITTELU	59
LUKU 3.	
TUOTETALOUSTOIMET	60
TUOTANTO JA TUOTOS	61
Pääasialliset, toissijaiset ja aputoiminnot	62
Tuotos (P.1)	62
Kirjausajankohta ja tuotoksen arvottaminen	68
VÄLITUOTEKÄYTTÖ (P.2)	73
Kirjausajankohta ja välituotekäytön arvottaminen	75
KULUTUS (P.3, P.4)	75
Kulutusmenot (P.3)	75
Todellinen kulutus (P.4)	76
Kulutusmenojen kirjausajankohta ja arvottaminen	78
Todellisen kulutuksen kirjausajankohta ja arvottaminen	78
PÄÄOMAN BRUTTOMUODOSTUS (P.5)	79
Kiinteän pääoman bruttomuodostus (P.51)	79
Kiinteän pääoman bruttomuodostuksen kirjausajankohta ja arvottaminen	81
Varastojen muutokset (P.52)	82
Varastojen muutosten kirjausajankohta ja arvottaminen	83
Arvoesineiden hankinnat miinus luovutukset (P.53)	84
TAVAROIDEN JA PALVELUIDEN TUONTI JA VIENTI (P.6 JA P.7)	84
Tavaroiden tuonti ja vienti (P.61 ja P.71)	85
Palvelujen tuonti ja vienti (P.62 ja P.72)	87
OLEMASSA OLEVIA TAVAROITA KOSKEVAT TALOUSTOIMET	89
LUKU 4.	
JAKOTALOUSTOIMET	91
PALKANSAAJAKORVAUKSET (D.1)	91
Palkat ja palkkiot (D.11)	91
Rahamääräiset palkat ja palkkiot	91
Luontoismuotoiset palkat ja palkkiot	91
Työnantajan sosiaaliturvamaksut (D.12)	93
Työnantajan todelliset sosiaaliturvamaksut (D.121)	93
Työnantajan laskennalliset sosiaaliturvamaksut (D.122)	93

	Sivu
LUKU 4. (jatkoa)	
TUOTANNON JA TUONNIN VEROT (D.2)	94
Tuoteverot (D.21)	95
Arvonlisäverot (ALV) (D.211)	95
Tuontiverot ja -tullit ilman ALV:a (D.212)	95
Muut tuoteverot kuin ALV ja tuontiverot (D.214)	96
Muut tuotantoverot (D.29)	96
Euroopan unionin laitoksille maksetut tuotannon ja tuonnin verot	97
TUKIPALKKIOT (D.3)	98
Tuotetukipalkkiot (D.31)	98
Tuontitukipalkkiot (D.311)	99
Muut tuotetukipalkkiot (D.319)	99
Muut tuotantotukipalkkiot (D.39)	99
OMAISUUSTULOT (D.4)	101
Korot (D.41)	101
Talletusten, lainojen sekä muiden saamisten ja velkojen korot	101
Arvopaperien korot	101
Vekselien ja vastaavien lyhytaikaisten instrumenttien korot	101
Joukkovelkakirjojen ja debentuurien korot	101
Korkoswapit ja korkoterminisopimukset	102
Rahoitusliisauksen korot	102
Muut korot	102
Kirjausajankohta	103
Yrityksen jakamat tulot (D.42)	103
Osingot (D.421)	103
Yrittäjätulon otot yritysmäisistä yhteisöistä (D.422)	104
Suorien ulkomaisten sijoitusten uudelleensijoitetut voitot (D.43)	105
Vakuutuksenottajien omaisuustulo (D.44)	105
Maanvuokrat (D.45) (Maan- ja maaperävarojen vuokrat)	106
Maanvuokrat	106
Maaperävarojen vuokrat	106
TULO-, VARALLISUUS- YM. JUOKSEVAT VEROT (D.5)	106
Tuloverot (D.51)	107
Muut juoksevat verot (D.59)	107
SOSIAALITURVAMAKSUT JA SOSIAALIETUUDET (D.6)	108
Sosiaaliturvamaksut (D.61)	110
Todelliset sosiaaliturvamaksut (D.611)	110
Laskennalliset sosiaaliturvamaksut (D.612)	111
Rahamääräiset sosiaalietuudet (D.62)	112
Rahamääräiset sosiaaliturvaetuudet (D.621)	112
Yksityisesti rahastoidut sosiaalietuudet (D.622)	113

	Sivu
LUKU 4. (jatkoa)	
Rahastoimattomat palkansaajan sosiaalietuudet (D.623)	113
Rahamääräiset sosiaaliavustukset (D.624)	113
Luontoismuotoiset sosiaaliset tulonsiirrot (D.63)	113
Luontoismuotoiset sosiaalietuudet (D.631)	113
Sosiaaliturvaetuudet, hyvitykset (D.6311)	114
Muut luontoismuotoiset sosiaaliturvaetuudet (D.6312)	114
Luontoismuotoiset sosiaaliavustukset (D.6313)	114
Yksilöllisiä markkinattomia tavaroita ja palveluita vastaavat tulonsiirrot (D.632)	114
MUUT TULONSIIRROT (D.7)	115
Vahinkovakuutusmaksut, netto (D.71)	115
Vahinkovakuutuskorvaukset (D.72)	116
Julkisyhteisöjen sisäiset tulonsiirrot (D.73)	116
Tulonsiirrot kansainväliseen yhteistyöhön (D.74)	117
Muut tulonsiirrot (D.75)	118
Tulonsiirrot kotitalouksia palveleville voittoa tavoittelemattomille yhteisöille (KPVTY)	118
Kotitalouksien väliset tulonsiirrot	118
Sakot ja uhkasakot	118
Arpajaiset ja uhkapeli	119
Korvaukset	119
BKTL-pohjainen neljäs oma vara	119
Muut	119
KOTITALOUKSIEN ELÄKERAHASTO-OSUUDEN OIKAISU (D.8)	120
PÄÄOMANSIIRROT (D.9)	121
Pääomaverot (D.91)	121
Investointiavustukset (D.92)	122
Muut pääomansiirrot (D.99)	123
LUKU 5. RAHOITUSTALOUSTOIMET	125
RAHOITUSVAATEIDEN LUOKITUS	127
Monetaarinen kulta ja erityiset nosto-oikeudet (SDR) (F.1)	129
Monetaarinen kulta (F.11)	129
Erityiset nosto-oikeudet (SDR) (F.12)	130
Käteisraha ja talletukset (F.2)	130
Käteisraha (F.21)	130
Siirtokelpoiset talletukset (F.22)	131
Muut talletukset (F.29)	131
Muut arvopaperit kuin osakkeet (F.3)	132
Muut arvopaperit kuin osakkeet ja johdannaiset (F.33)	132
Muut lyhytaikaiset arvopaperit kuin osakkeet ja johdannaiset (F.331)	133
Muut pitkäaikaiset arvopaperit kuin osakkeet ja johdannaiset (F.332)	133
Johdannaiset (F.34)	134

	Sivu
LUKU 5. (jatkoa)	
Lainat (F.4)	135
Lyhytaikaiset lainat (F.41)	135
Pitkäaikaiset lainat (F.42)	135
Osakkeet ja muut osuudet (F.5)	137
Osakkeet ja muut osuudet kuin rahasto-osuudet (F.51)	138
Noteeratut osakkeet paitsi rahasto-osuudet (F.511) ja noteeraamattomat osakkeet paitsi rahasto-osuudet (F.512)	138
Muut osuudet (F.513)	139
Rahasto-osuudet (F.52)	139
Vakuutustekninen vastuovelka (F.6)	139
Kotitalouksien osuus henkivakuutus- ja eläkerahastoista (F.61)	140
Kotitalouksien osuus henkivakuutusrahastoista (F.611)	140
Kotitalouksien osuus eläkerahastoista (F.612)	141
Vakuutusmaksu- ja korvausvastuu (F.62)	142
Muut saamiset ja velat (F.7)	142
Kauppaluotot ja ennakot (F.71)	143
Muut saamiset ja velat kuin kauppaluotot ja ennakot (F.79)	143
Lisätietoerä: suorat ulkomaiset sijoitukset (F.m)	144
RAHOITUSTALOUSTOIMIEN KIRJAUSSÄÄNNÖT	144
Arvotus	144
Kirjausten ajoitus	147
Rahoitustaloustoimien laatiminen taseiden muutoksien avulla	147
<i>Liite 5.1: Yhteys rahan määriin</i>	147
LUKU 6.	
MUUT VIRRAT	149
KIINTEÄN PÄÄOMAN KULUMINEN (K.1)	149
VALMISTAMATTOMIEN MUIDEN KUIN RAHOITUSVAROJEN HANKINNAT MIINUS VÄHENNYKSET (K.2)	149
MUUT VAROJEN MUUTOKSET (K.3 — K.12)	150
MUUT VOLYYMIN MUUTOKSET (K.3 — K.10 JA K.12)	150
VALMISTAMATTOMIEN VAROJEN MUUTTUMINEN TALOUDELLISESTI MERKITTÄVIKSI (K.3)	151
VALMISTETTUJEN VAROJEN MUUTTUMINEN TALOUDELLISESTI MERKITTÄVIKSI (K.4)	151
LUONNONVARAISTEN BIOLOGISTEN VAROJEN KASVU (K.5)	151
VALMISTAMATTOMIEN VAROJEN TALOUDELLISEN ARVON HÄVIÄMINEN (K.6)	152
KATASTROFIEN AIHEUTTAMAT MENETYKSET (K.7)	152
KORVAUKSETTOMAT HALTUUNOTOT (K.8)	152
MUUALLA LUOKITTELEMATTOMAT MUIDEN KUIN RAHOITUSVAROJEN MUUT VOLYYMIN MUUTOKSET (K.9)	152
MUUALLA LUOKITTELEMATTOMAT RAHOITUSVAROJEN JA VELKOJEN MUUT VOLYYMIN MUUTOKSET (K.10)	153

	Sivu
LUKU 6. (jatkoa)	
LUOKITUS- JA RAKENNEMUUTOKSET (K.12)	154
Sektoriluokitus- ja rakennemuutokset (K.12.1)	154
Varojen ja velkojen luokitusmuutokset (K.12.2)	154
NIMELLISET HALLUSSAPITOVOITOT/-TAPPIOT (K.11)	155
Neutraalit hallussapitovoitot/-tappiot (K.11.1)	156
Reaaliset hallussapitovoitot/-tappiot (K.11.2)	156
Hallussapitovoitot rahoitusvaratyypeittäin	157
Käteisraha ja talletukset (AF.2)	157
Lainat (AF.4) ja muut saamiset ja velat (AF.7)	157
Muut arvopaperit kuin osakkeet (AF.3)	157
Osakkeet ja osuudet (AF.5)	158
Vakuutustekninen vastuvelka (AF.6)	158
Ulkomaan valuutan määräiset rahoitusvarat	158
LUKU 7. VARALLISUUSTASEET	159
VAROJEN TYYPIT	160
Muut valmistetut varat kuin rahoitusvarat (AN.1)	160
Muut valmistamattomat varat kuin rahoitusvarat (AN.2)	160
Rahoitusvarat ja velat (AF.)	161
TASEEN KIRJAUSTEN ARVOTTAMINEN	163
Yleisiä arvottamisperiaatteita	163
MUUT KUIN RAHOITUSVARAT (AN.)	164
Tuotetut varat (AN.1)	164
Kiinteät varat (AN.11)	164
Aineelliset kiinteät varat (AN.111)	164
Aineettomat kiinteät varat (AN.112)	164
Varastot (AN.12)	164
Arvoesineet (AN.13)	165
Valmistamattomat varat (AN.2)	165
Aineelliset valmistamattomat varat (AN.21)	165
Maa (AN.211)	165
Maaperävarat (AN.212)	165
Muut luonnonvarat (AN.213 ja AN.214)	165
Aineettomat valmistamattomat varat (AN.22)	165
Rahoitusvarat ja velat (AF.)	166
Monetaarinen kulta ja SDR:t (AF.1)	166
Käteisraha ja talletukset (AF.2)	166
Muut arvopaperit kuin osakkeet (AF.3)	166
Lainat (AF.4)	167
Osakkeet ja muut osuudet (AF.5)	167

	Sivu
LUKU 7. (jatkoa)	
Vakuutustekninen vastuuvelka (AF.6)	167
Muut saamiset ja velat (AF.7)	168
Lisätietoerät	168
Kestävät kulutustavarat (AN.m)	168
Suorat sijoitukset (AF.m)	168
Rahoitustaseet	169
Liite 7.1: Varojen luokkien määritelmät	170
Liite 7.2: Kirjaukset avaustaseesta päätöstaseeseen	178
LUKU 8.	
TILIEIEN JA TASAPAINOERIEN KOKONAISUUS	181
TILIEIEN KOKONAISUUS	184
Juoksevat tilit	184
Tuotantotili (I)	184
Tulonjako- ja käyttötilit (II)	184
Tulojen ensijaon tilit (II.1)	186
Tulonmuodostustili (II.1.1)	186
Ensitulon jakotili (II.1.2)	186
Yrittäjätulon tili (II.1.2.1)	186
Muun ensitulon jakotili (II.1.2.2)	192
Tulojen uudelleenjaon tili (II.2)	192
Luontoismuotoisten tulojen uudelleenjaon tili (II.3)	200
Tulonkäyttötili (II.4)	200
Käytettävissä olevan tulon käyttötili (II.4.1)	200
Oikaistun käytettävissä olevan tulon käyttötili (II.4.2)	200
Varallisuuden muodostustilit (III)	202
Pääomatili (III.1)	202
Säästöstä ja pääomansiirroista johtuvan nettovarallisuuden muutoksen tili (III.1.1)	202
Muiden kuin rahoitusvarojen hankintatili (III.1.2)	202
Rahoitustili (III.2)	202
Varojen muiden muutosten tili (III.3)	202
Varojen volyymin muiden muutosten tili (III.3.1)	209
Uudelleenarvotustili (III.3.2)	209
Neutraalien hallussapitovoittojen ja -tappioiden tili (III.3.2.1)	209
Reaalisten hallussapitovoittojen ja -tappioiden tili (III.3.2.2)	209
Varallisuustaseet (IV)	218
Varallisuuden avaustase (IV.1)	218
Varallisuustaseen muutokset (IV.2)	218
Varallisuuden päätöstase (IV.3)	218

	Sivu
LUKU 8. <i>(jatkoa)</i>	
ULKOMAIDEN TILIT (V)	218
Juoksevat tilit	223
Tavaroiden ja palveluiden ulkomaan tili (V.I)	223
Ensitulojen ja tulonsiirtojen ulkomaan tili (V.II)	223
Varallisuuden muodostuksen ulkomaan tilit (V.III)	223
Pääomatili (V.III.1)	223
Rahoitustili (V.III.2)	223
Varojen muiden muutosten tili (V.III.3)	223
Varallisuustaseet (V.IV)	224
TAVAROIDEN JA PALVELUIDEN TILI (0)	232
KANSANTALouden KOOTUT TILIT	233
KOKONAISUUREET	243
Markkinahintainen bruttokansantuote (BKT)	243
Koko kansantalouden toimintaylijäämä	243
Koko kansantalouden sekatalo	243
Koko kansantalouden yrittäjätulo	243
Kansantulo (markkinahintaan)	243
Käytettävissä oleva kansantulo	244
Säästö	244
Vaihtotase	244
Koko kansantalouden nettoluotonanto (+) tai -luotonotto (-)	244
Koko kansantalouden nettovarallisuus	244
MATRIISIESITYS	244
EKT-tilien matriisiesitys	245
Tilinpitomatriisien ominaisuudet	248
Pelkistetyn matriisimallin soveltaminen erityisanalyysiin	249
LUKU 9.	
PANOS-TUOTOSKEHIKKO	264
TARJONTA- JA KÄYTTÖTAULUKOT	268
TARJONTA- JA KÄYTTÖTAULUKKOJEN YHDISTÄMINEN SEKTORITILEIHIN	282
SYMMETRISET PANOS-TUOTOSTAULUKOT	282
LUKU 10.	
HINTA- JA VOLYYMIMITTAIMET	287
HINTA- JA VOLYYMI-INDEKSIEN SOVELTAMISALA TILINPITOJÄRJESTELMÄSSÄ	288
Yhtenäinen hinta- ja volyymi-indeksijärjestelmä	288
Muiden kokonaissuureiden hinta- ja volyymi-indeksit	289
HINTA- JA VOLYYMI-INDEKSIEN MITTAUKSEN PÄÄPERIAATTEET	290
Markkinatuotteiden hintojen ja volyymien määrittelmä	290
Erot laadussa ja erot hinnassa	290

	Sivu
LUKU 10. (jatkoa)	
Markkinattomia palveluja koskevat periaatteet	291
Arvonlisäystä ja BKT:a koskevat periaatteet	292
PERIAATTEIDEN SOVELTAMISONGELMIA	292
Yleinen soveltaminen	293
Yksittäisiin virtoihin soveltaminen	293
Tavaroiden ja markkinapalvelujen virrat	293
Markkinattomien palvelujen virrat	294
Tuotteiden ja tuonnin verot ja tuet	295
Kiinteän pääoman kuluminen	296
Palkansaajakorvaukset	296
Valmistettujen kiinteiden varojen kanta ja varastot	296
Koko kansantalouden reaalityön mittaimet	297
INDEKSIEN LASKUKAAVAN JA PERUSVUODEN VALINTA	298
MAIDEN VÄLISET HINTA- JA VOLYYMI-INDEKSIT	298
LUKU 11.	
VÄESTÖ JA TYÖPANOS	300
KOKONAISVÄESTÖ	300
TALOUDELLISESTI AKTIIVINEN VÄESTÖ	301
TYÖLLISYYS	302
Palkansaajat	302
Itsenäiset yrittäjät	303
Työllisyys ja kotipaikka	303
TYÖTTÖMYYS	304
TYÖPAIKAT	305
Työpaikat ja kotipaikka	305
TEHTYJEN TYÖTUNTIEN KOKONAISMÄÄRÄ	305
KOKOAIKAVASTAAVUUS	306
TYÖNTEKIJÖIDEN TYÖPANOS KIINTEINÄ KORVAUKSINA	307
LUKU 12.	
NELJÄNNEKSVUOSITILINPITO	308
LUKU 13.	
ALUETILINPITO	310
VARSINAINEN ALUE	310
YKSIKÖT JA KOTIPAikka	310
ALUEELLISTAMISMENETELMÄT	311
TOIMIALOITTAISET KOKONAISUUREET	312
KOTITALOUKSIEN TILIT	314

	Sivu
<i>LIITTEET</i>	
I. VÄLILLISET RAHOITUSPALVELUT (FISIM)	315
EKT:n lukuihin tehtävät muutokset, mikäli välilliset rahoituspalvelut (FISIM) kohdennetaan	315
II. KESTÄVIEN TAVAROIDEN LEASING JA OSAMAKSUKAUPPA	321
Määritelmät	321
Leasing	321
Käyttöleasing	321
Rahoitusleasing	321
Osamaksukauppa	322
Käsittely tileillä	322
Käyttöleasing	322
Rahoitusleasing	322
Osamaksukauppa	323
III. VAKUUTUS	325
Johdanto	325
Määritelmät	325
Sosiaalivakuutus	325
Julkishallinnon sosiaaliturvajärjestelmät	325
Yksityiset rahastoidut sosiaalivakuutusjärjestelmät	326
Työnantajien ylläpitämät rahastoimattomat sosiaalivakuutusjärjestelmät	326
Muu vakuutus	326
Henkivakuutus	326
Vahinkovakuutus	326
Jälleenvakuutus	327
Vakuutuksen välitystä avustavat laitokset	327
Käsittely tileillä	327
Sosiaalivakuutus	327
Julkishallinnon sosiaaliturvajärjestelmät	327
Yksityiset rahastoidut sosiaalivakuutusjärjestelmät	328
Työnantajien ylläpitämät rahastoimattomat sosiaalivakuutusjärjestelmät	329
Muu vakuutus	330
Henkivakuutus	331
Vahinkovakuutus	332
Jälleenvakuutus	333
Vakuutuksen välitystä avustavat laitokset	333
<i>Vakuutus: Numeerinen esimerkki</i>	334
IV. LUOKITUKSET JA TILIT	339
Luokitukset	339
Institutionaalinen sektoriluokitus (S)	339

	Sivu
Taloustoimien ja muiden virtojen luokitus	340
Tasapainoerien luokitus (B)	343
Varojen luokitus (A)	344
Toimialojen (A), tuotteiden (P) ja investointien (kiinteän pääoman muodostuksen) (Pi) ryhmittely ja tunnukset ...	346
Yksilöllisen kulutuksen luokitus käyttötarkoituksen mukaan (COICOP)	354
Julkisyhteisöjen tehtäväluokitus (COFOG)	355
Tilit	357

Taulukot

2.1.	Sektorit ja alasektorit	40
2.2.	Tuottajatyypit, pääasialliset toiminnot ja tehtävät sektorin mukaan luokiteltuna	42
2.3.	Tuottajayksiköiden sektoriluokitus omistajuuden oikeudellisen pääajaottelun mukaan	55
3.1.	Institutionaalisten yksiköiden jako markkinatuottajiin, omaa loppukäyttöä varten tuottaviin ja muihin markkinattomiin tuottajiin	64
3.2.	Institutionaaliset yksiköt, paikalliset TAY:t ja tuotos sekä markkina-, oma loppukäyttö- ja muu markkinaton jako ..	67
3.3.	Paikallisten toimialayksiköiden (TAY) ja niiden tuotosten markkina-, oma loppukäyttö- ja muu markkinaton jako ..	68
3.4.	Vientitavaroiden kuljetuksen käsittely	88
3.5.	Tuontitavaroiden kuljetuksen käsittely	89
5.1.	Rahoitustaloustoimien luokitus	128
8.1.	Tilien, tasapainoerien ja pääsuureiden yleiskatsauksellinen esittely	182
8.2.	Tili I: Tuotantotili	185
8.3.	Tili II.1.1: Tulonmuodostustili	187
8.4.	Tili II.1.2: Ensitulon jakotili	189
8.5.	Tilit II.1.2.1: Yrittäjätulo ja II.1.2.2: Muun ensitulon jako	193
8.6.	Tili II.2: Tulojen uudelleenjaon tili	196
8.7.	Tili II.3: Luontoismuotoisten tulojen uudelleenjaon tili	199
8.8.	Tili II.4.1: Käytettävissä olevan tulon käyttötili	201
8.9.	Tili II.4.2: Oikaistun käytettävissä olevan tulon käyttötili	203
8.10.	Tili III.1.1: Säätöstä ja pääomansiirroista johtuvan nettovarallisuuden muutoksen tili	204
8.11.	Tili III.1.2: Muiden kuin rahoitusvarojen hankintatili	205
8.12.	Tili III.2: Rahoitustili	207
8.13.	Tili III.3.1: Varojen volyymin muiden muutosten tili	210
8.14.	Tili III.3.2: Uudelleenarvostustili	214
8.15.	Tili IV: Varallisuustaseet	219
8.16.	Ulkomaiden tilikokonaisuus (ulkomaisten taloustoimien tili)	224
8.17.	Tili 0: Tavara- ja palvelutili	232
8.18.	Kansantalouden kootut tilit	234
8.19.	Koko kansantalouden tilien ja tasapainoerien kokonaisuus matriisimuodossa	250
8.20.	Kaaviesitys sosiaalilinjitomatriisista	257
8.21.	Esimerkki yksityiskohtaisemmasta sosiaalilinjitomatriisista	260
8.22.	Esimerkki yksityiskohtaisesta alamatriisista: Nettoarvonlisäys (perushintaan)	262

	Sivu
9.1. Yksinkertaistettu tarjontataulukko	264
9.2. Yksinkertaistettu käyttötaulukko	264
9.3. Yksinkertaistettu yhdistetty tarjonta- ja käyttötaulukko	265
9.4. Yksinkertaistettu symmetrinen panos-tuotostaulukko (tuote kertaa tuote)	266
9.5. Tarjontataulukko perushintaan mukaanluettuna muunnos ostajanhintaiseksi	269
9.6. Käyttötaulukko ostajan hintaan	270
9.7. Yksinkertainen kaupan ja kuljetuksen lisien taulukko	274
9.8. Yksinkertainen tuoteveroja miinus tukipalkkioita kuvaava taulukko	275
9.9. Tuonnin käyttötaulukko	279
9.10. Kotimaisen tuotannon käyttötaulukko perushintaan	280
9.11. Tarjonta- ja käyttötaulukkojen yhdistäminen sektoritileihin	282
9.12. Symmetrinen panos-tuotostaulukko perushintaan (tuote kertaa tuote)	284
9.13. Kotimaisen tuotoksen symmetrinen panos-tuotostaulukko perushintaan (tuote kertaa tuote)	286
A.I.1. Vaikutukset, jotka aiheutuvat välillisten rahoituspalvelujen kohdentamisesta institutionaalisiin sektoreihin, mukaan lukien markkinattomia tuottajia koskevat muutokset	318
A.I.2. Vaikutukset, jotka aiheutuvat välillisten rahoituspalvelujen kohdentamisesta ainoastaan nimelliseen sektoriin	319
A.III.1. Julkishallinnon sosiaaliturvajärjestelmät	334
A.III.2. Yksityiset rahastoidut sosiaalivakuutusjärjestelmät	335
A.III.3. Työnantajien rahastoimattomat sosiaalivakuutusjärjestelmät	336
A.III.4. Henkivakuutus	337
A.III.5. Vahinkovakuutus	338
A.IV.1. Tili 0: Tavara- ja palvelutili	357
A.IV.2. Koko kansantalouden tilikokonaisuus	357
A.IV.3. Yritysten tilikokonaisuus	371
A.IV.4. Rahoituslaitosten tilikokonaisuus	380
A.IV.5. Julkisyhteisöjen tilikokonaisuus	390
A.IV.6. Kotitalouksien tilikokonaisuus	401
A.IV.7. Kotitalouksia palvelevien voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen tilikokonaisuus	412

LUKU 1

YLEISPIIRTEET

1.01. Euroopan kansantalouden tilinpidon ja aluetilinpidon järjestelmä (EKT 1995, tai yksinkertaisesti EKT) on kansainvälisesti yhteensopiva tilinpitokehikko, joka kuvaa systemaattisesti ja yksityiskohtaisesti koko taloutta (so. maata, aluetta tai maaryhmää), sen rakenneosia ja sen suhteita muihin kokonaistalouksiin.

EKT 1995 korvaa Euroopan koottujen tilien järjestelmän, joka julkaistiin 1970 (EKT 1970; toinen hieman muutettu painos ilmestyi vuonna 1978).

EKT 1995 on täysin yhdenmukainen uudistettujen maailmanlaajuisten kansantalouden tilinpito-ohjeiden kanssa (SNA 1993 tai yksinkertaisesti SNA; Yhdistyneet kansakunnat, IMF, Euroopan yhteisöjen komissio, OECD ja Maailman pankki ovat tuottaneet nämä ohjeet yhteisvastuullisesti). EKT keskittyy kuitenkin enemmän Euroopan unionissa vallitseviin olosuhteisiin ja tietotarpeisiin. SNA:n tavoin EKT on yhtenäistetty monissa muissa sosiaali- ja taloustilastoissa käytettävien käsitteiden ja luokitusten kanssa. Keskeisiä esimerkkejä ovat työllisyystilastot, teollisuustilastot ja ulkomaankauppatilastot. EKT:ta voidaan sen vuoksi käyttää Euroopan unionin ja jäsenvaltioiden sosiaali- ja taloustilastojen keskeisenä viitekehiksenä.

1.02. EKT-kehikko koostuu kahdesta pääasiallisesta taulukkokokonaisuudesta:

- a) sektoritilit⁽¹⁾;
- b) panos-tuotoskehikko⁽²⁾ ja toimialoittaiset tilit⁽³⁾.

Sektoritilit tarjoavat institutionaalisten sektoreiden mukaisen systemaattisen kuvauksen taloudellisen prosessin eri vaiheista: tuotannosta, tulonmuodostuksesta, tulojaosta, tulojen uudelleenjaosta, tulonkäytöstä sekä rahoitus- ja muun varallisuuden muodostuksesta. Sektoritileihin sisältyvät myös varallisuustaseet, jotka kuvaavat varojen, velkojen ja nettovarallisuuden varantoja tilinpitotilin alussa ja lopussa.

Panos-tuotoskehikko ja toimialoittaiset tilit kuvaavat yksityiskohtaisemmin tuotantoprosessia (kustannusrakennetta, tulonmuodostusta ja työllisyyttä) sekä tavaroiden ja palvelujen virtoja (tuotantoa, tuontia, vientiä, kulutusta, välituotekäyttöä ja pääoman muodostusta tuoteryhmittäin).

EKT sisältää väestön ja työllisyyden käsitteet⁽⁴⁾. Nämä käsitteet liittyvät sekä sektoritileihin että panos-tuotoskehikkoon.

EKT ei rajoitu vuosittaiseen kansantalouden tilinpitoon, vaan sitä sovelletaan myös neljännesvuositilinpitoon⁽⁵⁾ ja aluetilinpitoon⁽⁶⁾.

EKT:N KÄYTTÖ

Analyysi- ja politiikkakehikko

1.03. EKT-kehikkoa voidaan käyttää analysoitaessa ja arvioitaessa:

- a) Kansantalouden rakennetta. Keskeisiä kohteita ovat:
 - 1) arvonlisäys ja työllisyys toimialoittain;
 - 2) arvonlisäys ja työllisyys alueittain;

⁽¹⁾ Katso lukua 8, "Tilien ja tasapainoerien kokonaisuus".

⁽²⁾ Katso lukua 9, "Panos-tuotoskehikko".

⁽³⁾ Katso lukua 8, "Tilien ja tasapainoerien kokonaisuus".

⁽⁴⁾ Katso lukua 11, "Väestö ja työpanos".

⁽⁵⁾ Katso lukua 12, "Neljännesvuositilinpito".

⁽⁶⁾ Katso lukua 13, "Aluetilinpito".

- 3) tulojen jakautuminen sektoreittain;
 - 4) tuonti ja vienti tuoteryhmittäin;
 - 5) kulutusmenot tuoteryhmittäin;
 - 6) kiinteän pääoman muodostus ja kiinteä pääomakanta toimialoittain;
 - 7) rahoitusvarojen, varantojen ja virtojen koostumus vaateittain ja sektoreittain.
- b) Kansantalouden yksittäisiä osia tai piirteitä. Keskeisiä kohteita ovat:
- 1) pankki- ja rahoitustoiminta kansantaloudessa;
 - 2) julkisyhteisöjen rooli;
 - 3) yksittäisen alueen talous (verrattuna kansantalouden kokonaisuuteen).
- c) Kansantalouden kehitystä ajankohdasta toiseen. Keskeisiä kohteita ovat:
- 1) BKT:n kasvunopeuden analysointi;
 - 2) inflaation analysointi;
 - 3) kotitalouksien menojen kausivaihteluiden analysointi neljännesvuositilinpidoon perusteella;
 - 4) eri tyyppisten rahoitusinstrumenttien ajankohdasta toiseen muuttuvan merkityksen analysointi, esim. optioiden merkityksen lisääntyminen;
 - 5) kansantalouden toimialoittaisen rakenteen vertailu pitkällä aikavälillä, esim. kolmenkymmenen vuoden aikana.
- d) Kansantaloutta suhteessa toisiin kansantalouksiin. Keskeisiä kohteita ovat:
- 1) julkisyhteisöjen roolin vertailu Euroopan unionin jäsenmaissa;
 - 2) Euroopan unionin kansantalouksien keskinäisten riippuvuuksien analysointi;
 - 3) Euroopan unionin viennin koostumuksen ja määränpään analysointi;
 - 4) Euroopan unionin, USA:n ja Japanin BKT:n kasvunopeuksien tai henkeä kohti laskettujen käytettävissä olevien tulojen vertailu.

1.04. Tämän kehikon mukaisilla luvuilla on suuri merkitys EU:lle ja sen jäsenvaltioille niiden sosiaali- ja talouspolitiikan muotoilussa ja seurannassa.

Lisäksi niillä on eräitä hyvin tärkeitä erityiskäyttöjä:

- a) Euroopan rahapolitiikan seuranta ja ohjaaminen: Euroopan rahaunionin konvergenssi- eli lähentämiskriteerit on määritelty kansantalouden tilinpidon lukujen perusteella (julkisyhteisöjen alijäämä, julkisyhteisöjen velka ja BKT),
- b) rahallisen tuen myöntäminen EU:n alueille: EU:n rakennerahastojen menot perustuvat osittain kansantalouden tilinpidon alueellistettuihin lukuihin,
- c) EU:n omien varojen määrittäminen. Viimeksi mainittu riippuu kansantalouden tilinpidon luvuista kolmella tavalla:
 - 1) EU:n kokonaisvarat määritetään prosenttiosuutena jäsenvaltioiden bruttokansantulosta (BKTL);
 - 2) EU:n kolmas oma vara on ALV:oon perustuva oma vara. Kansantalouden tilinpidon tiedot vaikuttavat suuresti jäsenvaltioiden tämän varan maksuosuuksiin, koska niitä käytetään perustana laskettaessa keskimääräistä ALV-kantaa;
 - 3) Jäsenvaltioiden suhteelliset maksuosuudet EU:n neljännen oman varan osalta perustuvat niiden bruttokansantuloon.

EKT-käsitteiden kahdeksan ominaispiirrettä

1.05. EKT:n käsitteillä on kahdeksan tärkeää ominaispiirrettä, joilla luodaan hyvä tasapaino tietotarpeiden ja tiedon saantimahdollisuuksien välille. Ne ovat:

- a) kansainvälisesti yhteensopiva;
- b) yhtenäinen muiden sosiaali- ja taloustilastojen kanssa;
- c) yhdenmukainen;

- d) operationaalinen;
- e) eroaa useimmista hallinnollisista käsitteistä;
- f) perusteltu ja pitkäaikaisesti pysyvä;
- g) kohteena taloudellisen prosessin kuvaus rahassa mitattavin ja helposti havainnoitavin käsittein;
- h) joustava ja monikäyttöinen.

1.06. Käsitteet ovat kansainvälisesti yhteensopivia koska:

- a) EKT on perusmalli (standardi) EU:n jäsenvaltioiden kansantalouden tilinpidon tietojen antamisesta kaikille kansainvälisille organisaatioille. Ainoastaan kansallisissa julkaisuissa EKT:n tarkka noudattaminen ei ole pakollista.
- b) EKT:n käsitteet ovat kaikissa suhteissa yhdenmukaisia SNA:n maailmanlaajuisten kansantalouden tilinpidon ohjeiden kanssa.

Käsitteiden kansainvälinen yhteensopivuus on ratkaisevan tärkeää eri maiden tilastoja vertailtaessa.

1.07. Käsitteet on yhdenmukaistettu muiden sosiaali- ja taloustilastojen käsitteiden kanssa, koska:

- a) EKT:ssa on monia käsitteitä ja luokituksia (esim. NACE Rev. 1), joita käytetään myös muissa EU:n jäsenmaiden sosiaali- ja taloustilastoissa, esim. teollisuustilastoissa, ulkomaankauppatilastoissa ja työllisyystilastoissa; käsitteelliset erot on pidetty mahdollisimman vähäisinä. Lisäksi nämä EU:n käyttämät käsitteet ja luokitukset on yhdenmukaistettu myös Yhdistyneiden kansakuntien käyttämien käsitteiden ja luokitusten kanssa.
- b) SNA:n tavoin myös EKT:n käsitteet on yhdenmukaistettu eräiden muiden taloustilastojen tärkeimpien kansainvälisten ohjeiden kanssa, erityisesti IMF:n maksutasekäsikirjan (BPM), IMF:n julkisyhteisöjen rahoitus-tilastojen (GFS), OECD:n verotilastojen kanssa sekä työllisyyttä, työtunteja ja työvoimakustannuksia koskevien ILO:n päätöslauselmien kanssa.

Tällainen yhdenmukaistaminen muiden sosiaali- ja taloustilastojen kanssa edistää merkittävästi näiden lukujen yhdistämistä ja vertailua. Sen ansiosta voidaan laatia parempia kansantalouden tilinpidon lukuja. Lisäksi näiden yksittäisten tilastojen sisältämiä tietoja voidaan näin paremmin suhteuttaa kansantalouden yleistilaston, so. kansantalouden tilinpidon tietoihin, kuten bruttokansantuotteeseen tai toimialoitteeseen ja sektoreittaiseen arvonlisäykseen.

1.08. Tilinpitokehikon identiteetit pitävät yllä taloudellisen prosessin eri osien (tuotanto, tulojako, tulojen käyttö, varallisuuden muodostus) kuvaamiseen käytettyjen käsitteiden yhdenmukaisuutta. Tämän sisäisen yhteensopivuuden ansiosta tilinpitokehikon eri osien tilastoja voidaan käyttökelpoisella tavalla suhteuttaa toisiinsa. Niinpä esim. voidaan laskea seuraavat suhteet:

- a) tuottavuusluvut, kuten arvonlisäys tehtyä työtuntia kohti (tämä tieto edellyttää yhteensopivuutta arvonlisäys-käsitteen ja tehtyjen työtuntien käsitteen välillä);
- b) kansantalouden käytettävissä olevat tulot henkeä kohti (tämä suhde edellyttää yhteensopivuutta kansantalouden käytettävissä olevien tulojen ja väestön käsitteiden välillä);
- c) kiinteän pääoman muodostus prosenttiosuutena kiinteän pääoman kannasta (tämä suhde edellyttää yhteensopivuutta näiden varantojen ja virtojen määritelmien kesken);
- d) julkinen alijäämä ja julkinen velka prosenttiosuuksina bruttokansantuotteesta (nämä tiedot edellyttävät yhteensopivuutta julkisyhteisöjen alijäämän, julkisyhteisöjen velan ja bruttokansantuotteen välillä).

Tällainen käsitteiden sisäinen yhdenmukaisuus sallii myös eräiden estimaattien johtamisen jäännöseränä, esim. säästämisen voidaan arvioida käytettävissä olevien tulojen ja kulutusmenojen välisenä erotuksena⁽⁷⁾.

1.09. EKT:n käsitteet ovat operationaalisia käsitteitä, koska ne on suunniteltu ajatellen niiden mittaamista. Käsitteiden operationaalinen luonne ilmenee useilla tavoilla:

- a) Jotkut toiminnot tai erät on kuvattava vain silloin, kun ne ovat kooltaan merkittäviä. Tämä liittyy esim. kotitalouksien omaan käyttöön tapahtuvaan tavaroiden tuotantoon: kankaiden kutomista ja saviesineiden

⁽⁷⁾ Katsu lukua 8, "Tilien ja tasapainoerien kokonaisuus".

valmistamista ei tarvitse lukea tuotantoon, koska tämän tyyppisten tuotannonalojen katsotaan olevan merkittävyyttä EU-maissa. Toisena esimerkkinä voidaan mainita se, että pienet halvat työkalut ja laitteet luetaan kiinteään pääoman muodostukseksi ainoastaan silloin, kun ostajan menot sellaisiin kestäviin tavaroihin ylittävät 500 ecua (vuoden 1995 hinnoissa) yhdelle tavaralle (tai ostettaessa suuria määriä koko ostetulle määrälle); kun nämä menot eivät ylitä tuota kynnyksiarvoa, ne luetaan välituotekäytöksi.

- b) Joihinkin käsitteisiin liittyy selvä maininta siitä, kuinka niitä voidaan arvioida. Esimerkiksi määriteltäessä pääoman kulumista viitataan lineaariseen arvonalennukseen ja kiinteään pääomakannan arvioimisessa suositellaan investointikertymämenetelmää. Toisena esimerkkinä voidaan mainita omaan käyttöön tapahtuvan tuotannon arvottaminen: periaatteessa se olisi tehtävä perushintoihin, mutta perushintoja voidaan tarvittaessa lähentyä laskemalla yhteen erilaiset syntyneet kustannukset.
- c) On tehty eräitä yksinkertaistavia sopimuksia. Esimerkiksi julkisyhteisöjen tuottamat kollektiiviset palvelut ovat sopimuksen mukaan kaikki kulutusmenoja.
- d) Käsitteet on yhdenmukaistettu kansantalouden tilinpidon laadinnassa panostietoina käytettävien sosiaali- ja taloustilastojen käsitteiden kanssa.

1.10. Toisaalta käsitteitä ei kuitenkaan aina ole helppoa ottaa käyttöön, koska ne tavallisesti eroavat joissakin suhteissa hallinnollisissa tietolähteissä käytetyistä käsitteistä. Tällaisia tietolähteitä ovat yritysten kirjanpidon tiedot, erilaisia veroja koskevat tiedot (ALV, henkilöiden tuloverot, tuontiverot jne.), sosiaaliturvatiedot sekä valvontaelimiltä saatavat tiedot rahoitus- ja vakuutustoiminnasta. Nämä hallinnolliset tiedot ovat usein panostietoina kansantalouden tilinpidon laadinnassa. Yleensä niitä on sen vuoksi mukautettava EKT:ta vastaaviksi.

EKT:n käsitteet eroavat tavallisesti joissakin suhteissa hallinnollisista vastineistaan, koska:

- a) eri maiden hallinnolliset käsitteet eroavat toisistaan. Sen vuoksi kansainvälistä yhteensopivuutta ei voida saavuttaa hallinnollisin käsittein;
- b) hallinnolliset käsitteet muuttuvat ajoittain. Sen vuoksi vertailukelpoisuutta ajankohdasta toiseen ei voida saavuttaa hallinnollisin käsittein;
- c) käsitteet, joihin hallinnolliset tietolähteet perustuvat, eivät tavallisesti ole keskenään yhtenäisiä. Tietojen yhdistely ja vertaileminen, joka on kansantalouden tilinpitotietojen kannalta ratkaisevan tärkeää, on kuitenkin mahdollista vain yhtenäisen käsitejoukon pohjalta;
- d) hallinnolliset käsitteet eivät yleensä ole taloudellisen analyysin ja talouspolitiikan arvioinnin kannalta optimaalisia.

Siitä huolimatta hallinnolliset tietolähteet vastaavat joskus kansantalouden tilinpidon ja muiden tilastojen tarpeita erittäin hyvin, koska:

- a) alunperin tilastollisia tarkoituksia varten suunniteltuja käsitteitä ja luokituksia voidaan soveltaa myös hallinnollisiin tarkoituksiin, esim. julkisen sektorin menolajiluokitus;
- b) hallinnollisissa tietolähteissä voidaan nimenomaisesti ottaa huomioon tilastojen (erilliset) tietotarpeet; tämä koskee esim. Intrastatjärjestelmää, jonka avulla tuotetaan tietoja EU:n jäsenmaiden välisistä tavaratoimituksista.

1.11. EKT:n pääkäsitteet ovat perusteltuja ja pitkäaikaisesti pysyviä, koska

- a) ne on hyväksytty kansainvälisiksi standardeiksi seuraaviksi vuosikymmeniksi;
- b) peräkkäisissä kansantalouden tilinpitoa koskevissa kansainvälisissä ohjeissa useimmat peruskäsitteet eivät juurikaan ole muuttuneet.

Tämä käsitteellinen jatkuvuus vähentää aikasarjojen uudelleen laskemis- ja uusien käsitteiden oppimistarvetta. Lisäksi se vähentää käsitteiden alttiutta joutua kansallisen tai kansainvälisen poliittisen painostuksen kohteeksi. Näistä syistä kansantalouden tilinpidon tiedot ovat voineet toimia talouspolitiikan ja taloudellisen analyysin objektiivisena tietopohjana vuosikymmenien ajan.

1.12. EKT:n käsitteet keskittyvät kuvaamaan taloudellista prosessia rahassa ilmaistavien ja helposti havainnoitavien käsittein. Useimmiten varantoja ja virtoja, jotka eivät ole helposti havainnoitavia rahassa ilmaistuna tai joilla ei ole selvää rahallista vastinetta, ei oteta huomioon.

Tätä periaatetta ei ole sovellettu tiukasti, koska huomioon olisi otettava myös yhdenmukaisuuden vaatimus ja erilaiset tietotarpeet. Yhdenmukaisuus esimerkiksi edellyttää, että julkisen sektorin tuottamien kollektiivisten

palveluiden arvo kirjataan tuotokseksi, koska palkansaajakorvausten maksaminen ja julkisen sektorin ostamat erilaiset tavarat ja palvelut voidaan helposti havainnoida rahassa. Lisäksi taloudellisen analyysin ja talouspolitiikan kannalta julkisen sektorin tuottamien kollektiivisten palveluiden kuvaaminen suhteessa muuhun kansantalouteen lisää myös kokonaisuutena kansantalouden tilinpidon käyttökelpoisuutta.

1.13. EKT:n käsitteiden soveltamisalaa voidaan kuvata tarkastelemalla eräitä tärkeitä rajoituksia:

Seuraavat sisältyvät EKT:n tuotannon rajoitukseen (katso kohdat 3.07—3.09):

- a) julkisen sektorin yksilöllisten ja kollektiivisten palveluiden tuotanto;
- b) asuntojen omistajien asumispalveluiden tuotanto omaan käyttöön;
- c) tavaroiden tuottaminen omaan kulutukseen, esim. maataloustuotteet;
- d) rakentaminen omaan käyttöön, myös kotitalouksien rakentaminen;
- e) palkatun henkilöstön tuottamat kotitalouspalvelut;
- f) kalojen kasvattaminen kalanviljelylaitoksilla;
- g) lailla kielletty tuotanto, esim. prostituutio ja huumeiden tuotanto;
- h) tuotanto, josta saatuja tuloja ei täysin ilmoiteta veroviranomaisille, esim. tekstiilien salatuotanto.

Seuraavat jäävät tuotantorajan ulkopuolelle

- a) kotitalous- ja henkilökohtaiset palvelut, jotka on tuotettu ja kulutettu saman kotitalouden piirissä, esim. siivous, aterioiden valmistus tai sairaiden tai vanhusten hoito;
- b) vapaaehtoiset palvelut, jotka eivät johda tavaroiden tuotantoon, esim. hoito ja siivous ilman maksua;
- c) kalojen luonnollinen kasvatus avovesillä.

EKT kirjaa yleensä kaikki tuotokset, jotka ovat seurausta tuotantorajan sisälle luetusta tuotannosta. Tästä säännöstä on kuitenkin olemassa joitakin erityisiä poikkeuksia:

- a) aputoimintojen tuotoksia ei kirjata; kaikki aputoiminnan käyttämät panokset — aineet, työvoima, kiinteän pääoman kuluminen jne. — käsitellään sen päätoiminnan tai sivutoiminnan panoksina, jota aputoiminta tukee;
- b) välituotekäyttöä varten samassa paikallisessa toimipaikassa (TAY, katso myös kohta 1.29.) tuotettuja tuotoksia ei kirjata; kuitenkin kaikki saman institutionaalisen yksikön muita paikallisia toimialayksiköitä varten tuotetut tuotokset kirjataan tuotokseksi.

EKT:n tilinpitologiikka merkitsee sitä, että jos toimintoja pidetään tuotantona ja niiden tuotokset on kirjattava, niin silloin niihin liittyvät tulot, työllisyys, kulutus jne. on myös kirjattava. Esimerkiksi kun omistusasuntoon liittyvien asumispalveluiden tuotanto omaan käyttöön kirjataan tuotannoksi, on myös kirjattava siitä asunnon omistajille koituvat tulot ja kulutusmenot. Kun toimintoja ei kirjata tuotannoksi, on tilanne päinvastainen: saman kotitalouden piirissä tuotetut ja kulutetut kotitalouspalvelut eivät synnytä tuloja ja kulutusmenoja eikä siihen EKT:n käsitteiden mukaan liity työllisyyttä.

EKT sisältää myös monia erityissopimuksia, esim.:

- a) julkisen sektorin tuotoksen arvottaminen;
- b) vakuutuspalveluiden ja välillisten rahoituspalveluiden tuotoksen arvottaminen;
- c) kaikkien julkisen sektorin tuottamien kollektiivisten palveluiden kirjaaminen kulutusmenoiksi eikä välituotekäytöksiksi;

- d) välillisten rahoituspalveluiden käytön kirjaaminen nimellisen sektorin tai nimellisen toimialan välituotekäytöksi.
- 1.14. EKT:n käsitteet ovat monikäyttöisiä: EKT:n käsitteet ovat sopivia moniin käyttötarkoituksiin, joskin joihinkin käyttötarkoituksiin ne voivat tarvita täydentämistä (katso myös kohtaa 1.18).
- 1.15. EKT:n käsitekehikon yksityiskohtaisuus tarjoaa mahdollisuuden joustavaan käyttöön: joitakin käsitteitä ei ole nimenomaisesti esitetty EKT:ssa, mutta ne voidaan siitä huolimatta helposti johtaa siitä. Esimerkiksi arvonlisäys tuotantokustannushintaan voidaan johtaa vähentämällä perushintaisesta arvonlisäyksestä muut tuotantoverot (netto). Toinen esimerkki on uusien sektoreiden luominen järjestelmällä uudelleen EKT:ssa määritellyt alasektorit.
- 1.16. Joustava käyttö on mahdollista myös ottamalla käyttöön lisäkriteereitä, jotka eivät ole ristiriidassa järjestelmän logiikan kanssa. Esimerkiksi tällaisia kriteereitä saattaisivat olla tuotantoyksiköiden työllisten määrä ja kotitalouksien tulojen suuruus. Työllisten osalta voidaan ottaa käyttöön alaluokitus koulutuksen tason, iän tai sukupuolen mukaan.
- 1.17. Tällainen joustava käyttö voidaan sisällyttää sosiaalilinjitelmäsiin (SAM). SAM on matriisiesitys, jossa käsitellään tarjonta- ja käyttötaulukujen ja sektoritilien välisiä yhteyksiä (katso myös kohdat 8.133—8.155). SAM tarjoaa tavallisesti lisätietoja työllisyyden/työttömyyden tasosta ja rakenteesta jakamalla palkansaajakorvaukset alaryhmiin palkansaajatyypeittäin. Tämä alajakso soveltuu sekä toimialoittaiseen työvoiman käyttöön, kuten käyttötaulukossa esitetään, että työvoiman tarjontaan sosioekonomisen alaryhmittelyn mukaan, kuten kotitaloussektorin alasektorien ensitulon jakotilillä esitetään. Tällä tavoin erilaisten työvoimaryhmien tarjonta ja käyttö kuvataan systemaattisesti.
- 1.18. Eräissä erityistietotarpeissa erillisten satelliittitilien laatiminen on paras ratkaisu. Sellaisia tapauksia ovat esimerkiksi seuraavat tietotarpeet:
- a) matkailun kansantaloudellisen merkityksen analysointi;
 - b) terveydenhuollon kustannusten ja rahoituksen analysointi;
 - c) tutkimus- ja kehittämistoiminnan ja inhimillisen pääoman kansantaloudellisen merkityksen analysointi;
 - d) kotitalouksien tulojen ja menojen analysointi mikrotason tulo- ja menokäsitteiden pohjalta;
 - e) ympäristön ja talouden välisen vuorovaikutuksen analysointi;
 - f) kotitalouksien piirissä tapahtuvan tuotantotoiminnan analysointi;
 - g) hyvinvoinnin muutosten analysointi;
 - h) kansantalouden tilinpidon ja liikekirjanpidon välisten eroavuuksien analysointi ja niiden vaikutus arvopaperimarkkinoihin;
 - i) verotulojen estimointi.
- 1.19. Satelliittitilit voivat palvella sellaisia tietotarpeita seuraavasti:
- a) esittämällä asiat tarvittaessa yksityiskohtaisemmin ja jättämällä pois tarpeettomat yksityiskohdat;
 - b) laajentamalla tilinpitokehikon sisältöä lisäämällä siihen ei-rahamääräisiä tietoja, esim. saastumisesta ja ympäristövaroista;
 - c) muuttamalla eräitä peruskäsitteitä, esim. laajentamalla pääoman muodostuksen käsitettä tutkimus- ja kehittämistoiminnan tai koulutusmenojen määrällä.
- 1.20. Satelliittitilien tärkeä piirre on se, että periaatteessa kaikki standardikehikon peruskäsitteet ja luokitukset säilytetään. Ainoastaan silloin kun satelliittitilin erityistarkoitus ehdottomasti vaatii muunnosta, tehdään peruskäsitteisiin muutoksia. Sellaisissa tapauksissa satelliittitiliin tulisi sisältyä myös taulukko, joka osoittaa satelliittitilin ja standardikehikon pääsuureiden välisen yhteyden. Tällä tavoin standardikehikko säilyttää merkityksensä viitekehiksenä, ja samalla myös erityistarpeille annetaan oikeutusta.
- 1.21. Standardikehikossa ei kiinnitetä paljon huomiota sellaisiin varantoihin ja virtoihin, joita ei voida helposti havainnoida rahassa (tai joilla ei ole selvää rahallista vastinetta). Tavallisesti ei-rahamääräisten tilastojen laatiminen myös luonnostaan palvelee hyvin sellaisten varantojen ja virtojen analysointia, esim.:

- a) kotitalouksien piirissä tapahtuvaa tuotantotoimintaa voidaan helpoimmin kuvata tuntien jakautumisella vaihtoehtoisin käyttötarkoituksiin;
- b) koulutusta voidaan kuvata koulutuslajeittain, oppilaiden lukumäärän mukaan, tutkinnon suorittamiseen keskimäärin käytettyjen koulutusvuosien mukaan jne.;
- c) saastumisen vaikutusta kuvataan parhaiten eliölajin lukumäärässä tapahtuneiden muutosten, metsän puiden terveyden, jätteen määrän, hiilimonoksidin määrän ja säteilyn määrän jne. perusteella.

Satelliittitilit tarjoavat mahdollisuuden yhdistää sellaiset ei-rahamääräisten yksiköiden tilastot kansantalouden tilinpidon standardikehikkoon. Kytkeminen on mahdollista käyttämällä näissä ei-rahamääräisissä tilastoissa niin suuressa määrin kuin mahdollista standardikehikossa käytettyjä luokituksia, esim. kotitaloustyyppiluokitusta tai toimialaluokitusta. Tällä tavoin luodaan yhdenmukainen laajennettu kehikko. Tämä kehikko voi sitten toimia tietopohjana kaikenlaisen standardikehikon ja laajennetun kehikon muuttujien välisen vuorovaikutuksen analysoinnissa ja arvioinnissa.

1.22. Standardikehikko ja sen pääsuuret eivät kuvaa hyvinvoinnin muutoksia. Voidaan laatia laajennettuja tilejä, jotka sisältävät myös laskennallisia rahamääräisiä arvoja, esim.:

- a) kotitalous- ja henkilökohtaiset palvelut, jotka on tuotettu ja kulutettu saman kotitalouden piirissä;
- b) vapaa-ajassa tapahtuneet muutokset;
- c) kaupunkimaisen elämän hyvät ja huonot puolet;
- d) henkilöiden välisen tulonjaon epätasaisuus.

Niissä voidaan myös uudelleen luokitella valittavien välttämättömyyksien (esim. puolustus) kulutusmenot välituotekäytöksi, toisin sanoen kielteisesti hyvinvointiin vaikuttaviksi. Samoin tulvien ja muiden luonnonkatastrofien aiheuttamat vahingot voitaisiin luokitella välituotekäytöksi, so. (absoluuttisen) hyvinvoinnin vähennykseksi.

Tällä tavoin voitaisiin yrittää hyvin karkean ja hyvin epätäydellisen hyvinvoinnin muutosten osoittimen rakentamista. Hyvinvoinnilla on kuitenkin monia ulottuvuuksia, joista useimpia on parempi olla ilmaisevalla rahassa. Parempi ratkaisu hyvinvoinnin mittaamiseen on sen vuoksi käyttää jokaiseen ulottuvuuteen erillisiä osoittimia ja mittausyksiköitä. Osoittimia voisivat olla esimerkiksi lapsikuolleisuus, odotettavissa oleva elinikä, aikuisten lukutaito ja kansantulo henkeä kohti. Nämä osoittimet voidaan sisällyttää satelliittitiliin.

1.23. Jotta saataisiin aikaan yhdenmukainen, kansainvälisesti yhteensopiva kehikko, EKT:ssa ei käytetä hallinnollisia käsitteitä. Erilaisia kansallisia tarkoituksia varten hallinnollisiin käsitteisiin pohjautuvien tietojen hankkiminen saattaa kuitenkin olla hyvin hyödyllistä. Esimerkiksi verotulojen arvioimiseen tarvitaan tilastoja verotettavista tuloista. Nämä tilastot voidaan tuottaa tekemällä joitakin muutoksia kansantalouden tilinpidon tilastoihin. Samanlaista lähestymistapaa voitaisiin noudattaa eräiden kansallisessa talouspolitiikassa käytettyjen käsitteiden suhteen, esim.:

- a) inflaation käsite, jota käytetään eläkkeiden, työttömyyskorvausten tai virkamiesten palkkojen korotuksia varten;
- b) verojen, sosiaaliturvamaksujen, julkisyhteisöjen ja kollektiivisektorin käsitteet, joita käytetään keskusteltaessa kollektiivisektorin optimaalisesta koosta;
- c) ”strategisten” sektoreiden/toimialojen käsitteet, joita käytetään kansallisessa talouspolitiikassa tai EU:n talouspolitiikassa;
- d) ”yritysinvestointien” käsite, jota käytetään kansallisessa talouspolitiikassa.

Satelliittitilit tai yksinkertaiset lisätalukot saattaisivat tyydyttää tällaisia yleensä erityisesti kansallisia tietotarpeita.

EKT 1995 ja SNA 1993

1.24. EKT (EKT 1995) on täysin yhdenmukainen uudistetun kansantalouden tilinpitojärjestelmän (SNA 1993) kanssa, joka antaa kansantalouden tilinpidon ohjeet maailman kaikille maille. Siitä huolimatta EKT 1995:n ja SNA 1993:n välillä on useita eroja:

a) erot esitystavassa, esim.:

- 1) EKT:ssa on eri luvut tuotanto-, joko- ja rahoitustaloustoimista. Sitä vastoin SNA:ssa nämä taloustoimet on selitetty seitsemässä tilien mukaan järjestetyssä luvussa, esim. luvut tuotantotilistä, ensitulon jakotilistä, pääomatilistä ja ulkomaisten tilistä.
- 2) EKT kuvaa käsitettä tarjoamalla määritelmän ja luettelon siitä, mitä luetaan mukaan ja mitä ei lueta. SNA kuvaa käsitteitä tavallisesti yleisemmin termein ja pyrkii myös selittämään tehtyjen sopimusten taustalla olevia perusteita.
- 3) EKT sisältää luvut myös aluutilinpidosta ja neljännesvuosittaisesta tilinpidosta.
- 4) SNA sisältää luvun myös satelliittitileistä.

b) EKT:n käsitteet ovat useissa tapauksissa selvempiä ja täsmällisempiä kuin SNA:n, esim:

- 1) SNA ei sisällä tarkkoja määritelmiä markkinatuotannon, tuotannon omaan loppukäyttöön ja muun markkinattoman tuotannon välisistä eroista institutionaalisille yksiköille, paikallisille toimialayksiköille tai niiden tuotoksille. Tämä merkitsee sitä, että tuotoksen arvottamista ja luokittelua sektoreittain ei ole määritelty tässä suhteessa riittävän tarkasti. EKT:ssa on sen vuoksi otettu käyttöön useita lisäselvennöksiä ja eräissä yksittäisissä tapauksissa myös lisätty kriteeri, että markkinatuottajan myynnin tulisi kattaa vähintään 50 % tuotantokustannuksista (katso taulukkoa III.1).
- 2) EKT määrää konkreettiset kirjausten kynnyksarvot, esim. pienten työkalujen ja apulaitteiden kirjaamiseksi välituotekäyttöön.
- 3) EKT olettaa, että usean tyyppinen kotitalouksien tavarantuotanto, kuten esim. kankaan kudonta ja huonekalujen valmistus, ei ole merkittävää EU:n jäsenmaissa, eikä niitä sen vuoksi tarvitse lukea mukaan.
- 4) EKT viittaa nimenomaisesti erinäisiin EU:n institutionaalsiin järjestelyihin kuten Intrastat-järjestelmään EU:n sisäisten tavaravirtojen kirjaamiseksi ja jäsenvaltioiden maksuosuuksiin EU:lle.
- 5) EKT sisältää EU:lle ominaisia luokituksia, esim. CPA tuotteita ja NACE Rev. I toimialoja varten (ominaisia mutta yhdenmukaistettuja YK:n vastaavien luokitusten kanssa).
- 6) EKT sisältää lisäluokituksen kaikkia ulkomaisia taloustoimia varten: ne pitäisi jakaa EU:ssa kotipaikan omaavien välisiin ja EU:n ulkopuolella kotipaikan omaavien kanssa tapahtuneisiin taloustoimiin.

EKT voi olla täsmällisempi kuin SNA, koska EKT:a sovelletaan pääasiassa EU:n jäsenmaihin. EU:n tietotarpeita varten EKT:n tulisi myös olla selkeämpi.

EKT 1995 ja EKT 1970

1.25. EKT 1995 eroaa sekä laajuudeltaan että käsitteiltään EKT 1970:sta. Useimmat näistä eroista vastaavat 1968 SNA:n ja 1993 SNA:n välisiä eroja. Eräät näistä laajuuteen liittyvistä eroista ovat:

- a) varallisuustaseiden mukaan ottaminen;
- b) varojen muiden muutosten tilien mukaan ottaminen, so. sellaisten käsitteiden kuin muut volyyminmuutokset, nimelliset hallussapitovoitot ja reaaliset hallussapitovoitot;
- c) kotitalouksien alasektoreiden käyttöönotto;

- d) uuden "kulutus"-käsitteen käyttöönotto: todellinen kulutus;
- e) uuden hinnoilla korjatun "tulo"-käsitteen käyttöönotto: reaalin käytettävissä oleva kansantulo;
- f) "ostovoimapariteetit"-käsitteen käyttöönotto.

Eräät tärkeimmistä eroista käsitteiden välillä ovat:

- a) kirjallis-taiteellista työtä (kirjojen kirjoittaminen, musiikin säveltäminen) pidetään nyt tuotantona; maksut kirjallis-taiteellisesta työstä ovat sen vuoksi maksuja palveluista eivätkä omaisuustuloja;
- b) vakuutuspalvelujen tuotannon arvottaminen on muuttunut joissakin suhteissa, esim. vakuutusteknisten varantojen sijoitustuotto otetaan nyt myös huomioon arvotettaessa vahinkovakuutuksen tuotantoa;
- c) kaupan ja kuljetuksen lisien yksityiskohtaisempi käsittely;
- d) ketjutuksen käyttöönotto kiinteiden hintojen laskemiseksi;
- e) "rahoitusleasing"-käsite on otettu käyttöön (SNA 1968 ja EKT 1970 sisälsivät ainoastaan "käyttöleasing"-käsitteen);
- f) mineraalien etsinnästä ja atk-ohjelmista aiheutuneita menoja pidetään nyt pääoman muodostuksena (sen sijaan, että ne luettaisiin väliuotekäytöksi);
- g) pääoman kuluminen pitäisi myös kirjata julkisen sektorin infrastruktuurirakenteista (tiet, ojat jne.);
- h) uusien rahoitusinstrumenttien, kuten takaisinostosopimusten, ja sellaisten rahoituksen johdannaisinstrumenttien kuin optioiden yksilöinti.

On myös eroja, jotka eivät johdu SNA:ssa tapahtuneista muutoksista, esim.:

- a) tarjonta- ja käyttötaulukkojen käyttöön ottaminen (tämä sisältyi jo 1968 SNA:han);
- b) eräiden rekisteröintikynnysten käyttöön ottaminen ja viittaus erinäisiin institutionaalisiin järjestelyihin EU:ssa (katso kohta 1.24);
- c) selkeä valinta sen puolesta, että tuotanto arvotetaan perushintoihin (1970 EKT, 1968 SNA ja 1993 SNA hyväksyvät arvottamisen myös tuottajahintoihin);
- d) taloudellisesti aktiivisen väestön ja työttömyyden käsitteiden käyttöön ottaminen (näitä käsitteitä ei ole 1968 ja 1993 SNA:ssa).

EKT JÄRJESTELMÄNÄ

1.26. Järjestelmän pääpiirteet ovat:

- a) tilastoyksiköt ja niiden ryhmittelyt
- b) virrat ja varannot
- c) tilien ja kokonaissuureiden järjestelmä
- d) panos-tuotoskehikko.

TILASTOYKSIKÖT JA NIIDEN RYHMITTELYT^(*)

1.27. Järjestelmälle ominainen piirre on kahden tyyppisten yksiköiden käyttö ja talouden jakaminen kahdella tavalla, jotka ovat aivan erilaisia ja sopivat erilaisiin analyttisiin tarkoituksiin.

^(*) Katso lukua 2, "Yksiköt ja yksiköiden ryhmittelyt".

Tulojen, menojen ja rahoitusvirtojen sekä varallisuustaseiden kuvaamiseksi järjestelmä ryhmittelee institutionaaliset yksiköt sektoreihin niiden pääasiallisen toiminnan, käyttäytymisen ja tavoitteiden perusteella.

Tuotantoprosessien kuvausta ja panos-tuotosanalyysiä varten järjestelmä ryhmittelee paikalliset toimialayksiköt (paikalliset TAY:t) toimialoiksi niiden toiminnan lajin perusteella. Toiminnalle ovat ominaista panoksena käytetyt tuotteet, tuotantoprosessi ja tuotoksena syntyvät tuotteet.

Institutionaaliset yksiköt ja sektorit

1.28. Institutionaaliset yksiköt ovat taloudellisia yksiköitä, jotka voivat omistaa tavaroita ja varoja, ottaa velkaa ja osallistua taloudelliseen toimintaan ja suorittaa taloustoimia muiden yksiköiden kanssa täysin oikeuksin. Järjestelmän tarkoituksia varten institutionaaliset yksiköt ryhmitellään viiteen toisensa poissulkevaan institutionaaliseen sektoriin, jotka koostuvat seuraaventyypisistä yksiköistä:

- a) yritykset;
- b) rahoituslaitokset;
- c) julkisyhteisöt;
- d) kotitaloudet;
- e) kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt.

Nämä viisi sektoria muodostavat yhdessä koko kansantalouden. Jokainen sektori jakautuu myös alasektoreihin. Järjestelmä tarjoaa kultakin sektorilta ja haluttaessa myös alasektorilta sekä koko kansantaloudesta laadittavan täydellisen juoksevien tilien ja varallisuustaseiden kokonaisuuden.

Paikalliset toimialayksiköt ja toimialat

1.29. Useimmat institutionaaliset yksiköt suorittavat tuottajan ominaisuudessaan useammanlaista kuin yhdenlaista toimintaa; teknis-taloudellisten suhteiden painottamista varten ne täytyy jakaa toiminnan lajin mukaan.

Paikalliset toimialayksiköt on tarkoitettu tämän toiminnallisen tarkastelun tarpeen täyttämiseen. Paikallinen TAY ryhmittelee kaikki institutionaalisen yksikön tuottajina toimivat osat, jotka sijaitsevat yhdessä tai läheisesti sijaitsevilla paikoilla ja jotka vaikuttavat toiminnan harjoittamiseen NACE Rev. 1:n luokkatasolla (4-numerotaso).

Periaatteessa paikallisia toimialayksiköitä on kirjattava niin monta kuin on sivutoimintoja; jos kuitenkin ei ole käytettävissä laskenta-asiakirjoja, jotka olisivat välttämättömiä näiden toimintojen kuvaamiseksi, paikallinen toimialayksikkö voi sisältää yhden- tai useammanlaista sivutoimintaa.

Kaikkien samaan tai samanlaiseen toiminnan lajiin osallistuvien paikallisten toimialayksiköiden ryhmä muodostaa toimialan.

Institutionaalisten yksiköiden ja paikallisten toimialayksiköiden (TAY) välillä vallitsee hierarkkinen suhde. Institutionaalinen yksikkö sisältää yhden tai useampia paikallisia toimialayksiköitä; paikallinen TAY kuuluu yhteen ja vain yhteen institutionaaliseen yksikköön.

Tuotantoprosessin eritellympää analyysiä varten käytetään tuotannon analyttistä yksikköä. Tämä yksikkö, jota ei voida havainnoida (paitsi ainoastaan yhdentyypistä tuotetta tuottavan paikallisen TAY:n tapauksessa), on homogeenisen tuotannon yksikkö, joka määritelmän mukaan ei kata sivutoimintoja. Näiden yksiköiden ryhmät muodostavat homogeenisia toimialoja.

Kotimaiset ja ulkomaiset talousyksiköt; koko kansantalous ja ulkomaat

1.30. Koko kansantalous määritellään kotimaisten talousyksiköiden avulla. Talousyksikön sanotaan olevan kotimainen jossain maassa silloin, kun sillä on taloudellisen mielenkiinnon keskus tuon maan alueella — so. kun se osallistuu pitemmän ajanjakson (yhden vuoden tai kauemmin) tämän alueen taloudelliseen toimintaan. Edellä käsitellyt institutionaaliset sektorit ovat kotimaisten institutionaalisten talousyksiköiden ryhmiä.

Kotimaiset talousyksiköt suorittavat taloustoimia ulkomaisten talousyksiköiden kanssa (so. talousyksiköiden, joiden kotipaikka on muissa kansantalouksissa). Nämä taloustoimet ovat kansantalouden ulkomaisia taloustoimia, ja ne ryhmitellään ulkomaiden tilille. Ulkomailla on järjestelmän tilinpitorakenteessa niin ollen samanlainen rooli kuin institutionaalisella sektorilla, vaikka ulkomaiset talousyksiköt luetaan mukaan vain, jos ne osallistuvat taloustoimiin kotimaisten institutionaalisten yksiköiden kanssa. Sen vuoksi sektoriluokituksen loppuun otetaan ulkomaita varten luokitusnimikkeitä koskeva erityiskohta.

Nimelliset kotimaan talousyksiköt, joita käsitellään järjestelmässä institutionaalisina yksiköinä, määritellään:

- a) ulkomaisten talousyksiköiden sellaisiksi osiksi, joiden taloudellisen mielenkiinnon keskus (so. osallistuvat useimmissa tapauksissa taloustoimiin vähintään yhden vuoden ajan tai harjoittavat rakennustoimintaa alle vuoden, jos tuotos sisältää kiinteän pääoman bruttomuodostusta) on maan talousalueella;
- b) ulkomaiden talousyksiköiksi maan talousalueella sijaitsevan maan tai rakennusten omistajina, mutta ainoastaan maahan tai rakennuksiin vaikuttavien taloustoimien osalta.

VIRRAT JA VARANNOT

1.31. Järjestelmään sisältyy kahta eri perustyyppiä olevia tietoja: virta- ja varantotietoja. Virrat tarkoittavat toimintoja ja tapahtumien vaikutuksia, jotka tapahtuvat tietyn ajanjakson kuluessa, kun taas varannot tarkoittavat tiettyä ajankohtana vallitsevia tilanteita.

Virrat

1.32. Virrat kuvastavat taloudellisen arvon luomista, muuttamista, vaihtamista, siirtämistä tai lakkaamista. Niihin sisältyy institutionaalisen yksikön varojen tai velkojen arvossa tapahtuvia muutoksia. Taloudellisia virtoja on kahta tyyppiä: i) taloustoimia ja ii) muita varojen muutoksia. Taloustoimia esiintyy kaikilla tileillä ja kaikissa taulukoissa, joissa esiintyy virtoja, lukuunottamatta varojen volyymin muiden muutosten tiliä ja uudelleenarvotustiliä. Muita varojen muutoksia esiintyy ainoastaan näillä tileillä.

Perustaloustoimia ja muita virtoja on lukemattomasti. Järjestelmä ryhmittelee ne suhteellisen pieneen määrään niiden luonteenomaisia tyyppisiä.

Taloustoimet

1.33. Taloustoimi on taloudellinen virta, joka on institutionaalisten yksiköiden välistä yhteisestä sopimuksesta tapahtuva vuorovaikutusta tai sellaista toimintaa institutionaalisen yksikön sisällä, jota on tarpeen käsitellä taloustoimena, usein sen vuoksi, että yksikkö toimii kahdessa eri ominaisuudessa. Taloustoimet on tarkoituksenmukaista jakaa neljään pääryhmään:

- a) Tuotetaloustoimet, jotka kuvaavat tuotteiden⁽⁹⁾ alkuperää (kotimainen tuotanto tai tuonti) ja käyttöä (välituotekäyttö, kulutus, pääoman muodostus tai vienti);
- b) Jakotaloustoimet, jotka kuvaavat, kuinka tuotannosta aiheutunut arvonlisäys jakautuu työvoiman, pääoman ja julkisyhteisöjen kesken sekä tulojen ja varallisuuden uudelleenjakoa (tulo- ja varallisuusverot ja muut tulonsiirrot)⁽¹⁰⁾;
- c) Rahoitustaloustoimet, jotka kuvaavat rahoitusvarojen nettohankintaa tai nettoluotonottoa kunkin rahoitusinstrumenttityypin osalta. Sellaiset taloustoimet esiintyvät usein muiden kuin rahoitustaloustoimien vastinkirjauksena, mutta ne saattavat esiintyä myös taloustoimina, joihin sisältyy ainoastaan rahoitusinstrumentteja⁽¹¹⁾;
- d) Taloustoimet, jotka eivät sisälly edellä olevaan kolmeen ryhmään: kiinteän pääoman kuluminen ja valmistamattomien muiden kuin rahoitusvarojen nettohankinta⁽¹²⁾.

⁽⁹⁾ Katso lukua 3, "Tuotetaloustoimet".

⁽¹⁰⁾ Katso lukua 4, "Jakotaloustoimet".

⁽¹¹⁾ Katso lukua 5, "Rahoitustaloustoimet".

⁽¹²⁾ Katso lukua 6, "Muut virrat".

*Taloustoimien ominaisuudet***Vuorovaikutukset versus yksiköiden sisäiset taloustoimet**

- 1.34. Useimmat taloustoimet ovat kahden tai useamman institutionaalisen yksikön välisiä vuorovaikutuksia. Järjestelmä kirjaa kuitenkin eräät institutionaalisten yksiköiden sisäiset toiminnot taloustoimiksi. Näiden yksiköiden sisäisten taloustoimien kirjaamisen tarkoituksena on saada analyttisesti käyttökelpoisempi kuva tuotannosta, loppukäyttöistä ja kustannuksista.

Kiinteän pääoman kuluminen, jonka järjestelmä kirjaa kustannukseksi, on tärkeä yksikön sisäinen taloustoimi. Useimmat muut yksikön sisäiset taloustoimet ovat tuotetaloustoimia, joita tyypillisesti kirjataan silloin, kun institutionaaliset yksiköt, jotka toimivat sekä tuottajina että kuluttajina, päättävät kuluttaa osan itse tuottamastaan tuotoksesta. Näin tapahtuu usein kotitalouksissa ja julkisyhteisöissä.

- 1.35. Kaikki itse tuotetut tuotokset, jotka käytetään lopputuotteina saman institutionaalisen yksikön sisällä, kirjataan. Itse tuotetut tuotokset, jotka käytetään välituotekäyttönä saman institutionaalisen yksikön sisällä, kirjataan ainoastaan silloin, kun tuotanto ja välituotekäyttö tapahtuvat saman institutionaalisen yksikön eri paikallisissa toimialayksiköissä. Saman paikallisen toimialayksikön sisällä tuotettua ja välituotteeksi käytettyä tuotosta ei kirjata.

Rahataloustoimet versus muut taloustoimet

- 1.36. Useimmat järjestelmän sisältämät taloustoimet ovat rahallisia taloustoimia, joissa mukana olevat yksiköt suorittavat tai vastaanottavat maksuja, tai ottavat velkoja tai saavat varoja ilmaistuna valuuttayksiköissä.

Taloustoimet, joihin ei sisälly käteisvarojen vaihtoa tai valuuttayksikköinä ilmoitettuja varoja tai velkoja, ovat muita kuin rahataloustoimia. Yksiköiden sisäiset taloustoimet ovat tavallisesti muita kuin rahataloustoimia. Muita kuin rahataloustoimia, joihin osallistuu useampi kuin yksi institutionaalinen yksikkö, esiintyy tuotetaloustoimissa (tuotteiden vaihtokauppa), jakotaloustoimissa (luontoiskorvaus, luontoistulonsiirrot jne.) ja muissa taloustoimissa (valmistamattomien muiden kuin rahoitusvarojen vaihtokauppa).

Järjestelmä kirjaa kaikki taloustoimet rahassa ilmaistuna. Muille kuin rahataloustoimille kirjattavat arvot on sen vuoksi mitattava epäsuorasti tai muutoin arvioitava.

Vastikkeelliset ja vastikkeettomat taloustoimet

- 1.37. Taloustoimet, joihin osallistuu useampi kuin yksi yksikkö ovat joko "jotain jostakin" tai "jotain ei mistään" taloustoimia. Edelliset ovat institutionaalisten yksiköiden välisiä vaihtoja, so. tavaroiden, palveluiden tai varojen hankintaa vastinetta, esim. rahaa vastaan. Jälkimmäiset ovat tyypillisesti raha- tai luontoismaksuja yhdeltä institutionaaliselta yksiköltä toiselle ilman vastinetta. "Jotain jostakin" -taloustoimia esiintyy kaikissa neljässä taloustoimien ryhmässä, kun taas "jotain ei mistään" -taloustoimia esiintyy pääasiassa jakotaloustoimissa, esim. verojen, sosiaaliavustusten tai lahjojen muodossa.

Uudelleen järjestetyt taloustoimet

- 1.38. Useimpien taloustoimien käsittely järjestelmässä on suoraviivainen; so. taloustoimet kirjataan samalla tavoin kuin ne esiintyvät niihin osallistuville institutionaalisille yksiköille. Jotkut taloustoimet kuitenkin järjestetään uudelleen, jotta perustana olevat taloudelliset suhteet tulisivat selkeämmin esiin. Taloustoimet voidaan järjestellä uudelleen kolmella tavalla: kierrätys, jakaminen ja taloustoimen pääosapuolen tunnistaminen.

Kierrätys

- 1.39. Taloustoimi, joka näyttää siihen osallisena oleville yksiköille tapahtuvan suoraan yksiköiden A ja C välillä, voidaan kirjata tapahtuneeksi epäsuorasti kolmannen yksikön B kautta. Näin yksi taloustoimi A:n ja C:n välillä kirjataan kahtena taloustoimena: A:n ja B:n välisenä ja B:n ja C:n välisenä. Tässä tapauksessa taloustoimi kierrätetään.

Tuttu esimerkki kierrätyksestä on työnantajan sosiaaliturvamaksut, jotka työnantaja maksaa suoraan sosiaalivaikutusrahastoille. Järjestelmä kirjaa nämä maksut kahtena taloustoimena: i) työnantajat maksavat työnantajan

sosiaaliturvamaksut palkansaajilleen ja ii) palkansaajat maksavat samat maksut sosiaalivakuutusrahastoille. Kuten kaikissa kierrätyksissä työnantajan sosiaaliturvamaksujen kierrättämisen tarkoituksena on tuoda esiin taloustoimen takana oleva taloudellinen todellisuus. Tässä tapauksessa tarkoituksena on osoittaa työnantajan sosiaaliturvamaksujen olevan palkansaajien hyväksi maksettuja maksuja.

Toinen kierrätyksen tyyppi on taloustoimen kirjaaminen tapahtuvaksi kahden tai useamman institutionaalisen yksikön välillä, vaikka osallisena olevien osapuolten mukaan taloustointa ei tapahdu lainkaan. Esimerkkinä on tietyistä vakuutusrahastoista ansaitun omaisuustulon käsittely, kun vakuutuslaitokset pitävät sen itsellään. Järjestelmä kirjaa tämän omaisuustulon vakuutuslaitosten maksamiksi vakuutuksenottajille, jotka maksavat sitten saman summan takaisin vakuutuslaitokselle vakuutusmaksun täydennyksinä.

Jakaminen

- 1.40. Kun taloustoimi, joka mukana olevista osapuolista näyttää yhdeltä taloustoimelta, kirjataan kahtena tai useampana erikseen luokiteltuna taloustoimena, tapahtuu taloustoimen jakaminen. Jakaminen ei yleensä edellytä lisäyksiköiden sisällyttämistä taloustoimiin.

Vahinkovakuutusmaksujen maksaminen on tyypillinen jaettu taloustoimi. Vaikka vakuutuksenottajat ja vakuutusenantajat pitävät näitä maksuja yhtenä taloustoimena, järjestelmä jakaa ne kahteen hyvin erilaiseen taloustoimeen: i) maksuiksi tuotetuista vahinkovakuutuspalveluista ja ii) vahinkovakuutusmaksuiksi, netto. Kaupan lisien kirjaaminen on toinen tärkeä esimerkki jakamisesta.

Taloustoimen pääosapuolen tunnistaminen

- 1.41. Kun yksikkö tekee taloustoimen toisen yksikön puolesta, taloustoimi kirjataan yksinomaan pääosapuolen tileille. Yleensä ei pitäisi mennä tätä periaatetta pidemmälle ja yrittää esimerkiksi jakaa veroja tai tukia lopullisille maksajille tai lopullisille edunsaajille olettamuksien perusteella.

Rajatapaukset

- 1.42. Taloustoimen määritelmässä todetaan, että institutionaalisten yksiköiden välinen vuorovaikutus tapahtuu yhteisestä sopimuksesta. Kun taloustoimi tehdään yhteisen sopimuksen perusteella, edellytetään ennakkotietoja ja institutionaalisten yksiköiden suostumusta. Tämä ei kuitenkaan merkitse sitä, että kaikki yksiköt välttämättä ryhtyvät taloustoimeen vapaaehtoisesti, koska jotkut taloustoimet ovat lailla määrättyjä. Tämä sopii pääasiassa eräisiin jakotaloustoimiin, kuten esim. verojen, sakkojen ja uhkasakkojen maksut. Varojen korvauksetonta haltuunottoa ei kuitenkaan pidetä taloustoimena silloinkaan, kun se on lailla määrätty.

Laittomat taloudelliset toiminnot ovat taloustoimia ainoastaan silloin, kun kaikki mukana olevat yksiköt ryhtyvät toimiin vapaaehtoisesti. Täten laittomien huumeiden tai varastetun omaisuuden ostot, myynnit tai vaihtokaupat ovat taloustoimia, kun taas varkaus ei ole.

Varojen muut muutokset

- 1.43. Varojen muihin muutoksiin kirjataan muutokset, jotka eivät ole seurausta taloustoimista⁽¹³⁾. Ne ovat joko 1) varojen ja velkojen muita volyymin muutoksia tai 2) hallussapitovoittoja ja -tappioita.

Varojen ja velkojen muut volyymin muutokset

- 1.44. Nämä muutokset voidaan karkeasti jakaa kolmeen pääryhmään:

- a) normaali varojen muuttuminen taloudellisesti merkittäväksi tai niiden taloudellisen arvon häviäminen muutoin kuin taloustoimien seurauksena
- b) varojen ja velkojen muutokset, jotka johtuvat poikkeuksellisista, odottamattomista tapahtumista
- c) luokitus- ja rakennemuutokset.

⁽¹³⁾ Katso lukua 6, "Muut virrat".

1.45. Esimerkkejä ryhmän a) muutoksista ovat maaperävarojen löytyminen ja ehtyminen sekä luonnonvaraisten biologisten resurssien luonnollinen kasvu. Ryhmä b) sisältää luonnon katastrofien, sodan tai vakavien rikosten⁽¹⁴⁾ aiheuttamia varojen muutoksia (tavallisesti menetyksiä). Velan yksipuolinen mitätöinti ja varojen korvaukseton haltuunotto kuuluvat myös ryhmään b). Ryhmään c) sisältyvät muutokset, jotka ovat seurausta institutionaalisten yksiköiden tai varojen ja velkojen uudelleen luokittelusta ja rakenteen muuttumisesta.

Hallussapitovoitot ja -tappiot

1.46. Hallussapitovoitot ja -tappiot johtuvat varojen hintojen muutoksista. Niitä esiintyy kaikenlaisissa rahoitus- ja reaalivaroissa sekä veloissa. Hallussapitovoitot ja -tappiot syntyvät varojen ja velkojen omistajille pelkästä varojen ja velkojen hallussapidosta jonkin ajanjakson kuluessa ilman, että niitä muutetaan millään tavoin.

Hallussapitovoittoja ja -tappioita, jotka mitataan käypiin markkinahintoihin, kutsutaan nimellisiksi hallussapitovoitoiksi ja -tappioiksi. Ne voidaan jakaa neutraaleiksi hallussapitovoitoiksi ja -tappioiksi, jotka heijastavat yleisen hintatason muutoksia ja reaalisiksi hallussapitovoitoiksi ja -tappioiksi, jotka heijastavat muutoksia varojen suhteellisissa hinnoissa.

Varannot

1.47. Varannot ovat tietynä ajankohtana hallussapidettyjä varoja ja velkoja. Varannot kirjataan kunkin tilinpitojakson alussa ja lopussa. Varantoja esittäviä tilejä kutsutaan varallisuustaseiksi⁽¹⁵⁾.

Myös väestön ja työllisyyden varannot kirjataan. Nämä varannot kirjataan kuitenkin tietyn tilinpitojakson keskiarvoina.

Kaikkien järjestelmän sisään kuuluvien varojen varannot kirjataan; so. sekä rahoitusvarojen ja velkojen että muiden kuin rahoitusvarojen, sekä valmistettujen että valmistamattomien. Kattavuus rajoittuu kuitenkin ainoastaan niihin varoihin, joita käytetään taloudellisessa toiminnassa ja jotka voivat olla omistusoikeuksien alaisena. Näin ollen varantoja ei kirjata sellaisille varoille kuin inhimillinen pääoma eikä sellaisille luonnonvaroilta, joita ei omisteta.

Rajojensa puitteissa järjestelmä on sekä virtojen että varantojen suhteen tyhjentävä. Tämä merkitsee sitä, että virtakirjaukset selittävät täysin kaikki varantojen muutokset.

TILIEN JA KOKONAISUUREIDEN JÄRJESTELMÄ⁽¹⁶⁾

Tilinpitosäännöt

1.48. Tili on tapa kirjata tietyllä talouselämän ilmiölle käyttö ja resurssit tai varojen ja velkojen muutokset tilinpitojakson aikana tai tuon ajanjakson alussa ja lopussa olemassaolevien varojen ja velkojen varannot.

Tilipuoliskojen nimitykset

1.49. Järjestelmässä käytetään nimitystä "resurssit" juoksevien tilien oikeasta puolesta, jossa esiintyvät yksikön tai sektorin taloudellisen arvon määrää lisäävät taloustoimet. Tilien vasenta puolta, joka liittyy yksikön tai sektorin taloudellisen arvon määrää vähentäviin taloustoimiin, kutsutaan "käytöksi".

⁽¹⁴⁾ Vähäisten rikosten, kuten myymälävarkauksien, seuraukset voidaan kirjata varastojen muutoksen osaksi ja täten taloustoimeksi.

⁽¹⁵⁾ Katso lukua 7, "Varallisuustaseet".

⁽¹⁶⁾ Katso lukua 7, "Varallisuustaseet" ja lukua 8, "Tilien ja tasapainoerien kokonaisuus".

Varallisuuden muodostustilien oikeaa puolta kutsutaan "velkojen ja nettovarallisuuden muutoksiksi" ja niiden vasenta puolta kutsutaan "varojen muutoksiksi".

Varallisuustaseissa esitetään "velat ja nettovarallisuus" (varojen ja velkojen väliset muutokset) oikealla puolella ja "varat" vasemmalla puolella. Kahden peräkkäisen varallisuustaseen vertailu osoittaa velkojen ja nettovarallisuuden muutokset sekä varojen muutokset.

Kaksinkertainen kirjaus/nelinkertainen kirjaus

- 1.50. Yksikön tai sektorin osalta kansantalouden tilinpito perustuu kaksinkertaisen kirjauksen periaatteelle. Jokainen taloustoimi on kirjattava kahteen kertaan, kerran resurssina (tai velkojen muutoksena) ja kerran käyttönä (tai varojen muutoksena). Resurssina tai velkojen muutoksina kirjattujen taloustoimien kokonaissumman on oltava yhtä suuri kuin varojen käyttönä tai muutoksina kirjattujen taloustoimien kokonaissumma, mikä näin ollen antaa varmistuksen tilien yhteensopivuudesta.

Käytännössä kuitenkin kansantalouden tilinpito — kaikki yksiköt ja kaikki sektorit mukaanluettuna — perustuu nelinkertaisen kirjauksen periaatteelle, koska useimpiin taloustoimiin liittyy kaksi institutionaalista yksikköä. Taloustoimen kummankin suorittajan on kirjattava jokainen tämän tyyppinen taloustoimi kahdesti. Esimerkiksi julkisyhteisöjen yksikön kotitaloudelle rahana maksama sosiaalietuus kirjataan julkisyhteisöjen tileillä käyttönä tulonsiirroissa ja varojen negatiivisena hankintana käteisvaroissa ja talletuksissa; kotitaloussektorin tileillä se kirjataan resurssina tulonsiirroissa ja varojen hankintana käteisvaroissa ja talletuksissa.

Toisaalta yhden yksikön sisäiset taloustoimet (kuten tuotoksen kulutus silloin kun sama yksikkö on sen tuottanut) vaativat ainoastaan kaksi kirjausta, joiden arvot on arvioitava.

Arvottaminen

- 1.51. Lukuunottamatta eräitä väestöä ja työvoimaa koskevia muuttujia järjestelmä esittää kaikki virrat ja varannot rahassa ilmaistuna. Järjestelmä ei pyri määrittelemään virtojen ja varantojen hyödyllisyyttä. Sen sijaan virrat ja varannot mitataan niiden vaihtoarvon mukaan, toisin sanoen sen arvon mukaan, jolla virrat ja varannot tosiasiaassa vaihdetaan tai voitaisiin vaihtaa rahaan. Markkinahinnat ovat täten EKT:n perussuositus arvottamisessa.
- 1.52. Rahassa mitattujen taloustoimien sekä kassavarojen ja velkojen osalta tarvittavat arvot ovat suoraan saatavissa. Useimmissa muissa tapauksissa ensisijaisena arvottamismenetelmänä käytetään vastaavien tavaroiden, palveluiden tai varojen markkinahintoja. Tätä menetelmää käytetään esim. vaihtokaupassa ja omistusasuntopalveluissa. Kun vastaavien tuotteiden hintoja ei ole saatavilla esim. julkisyhteisöjen tuottamien markkinattomien palvelujen osalta, arvottaminen olisi tehtävä tuotantokustannusten mukaan. Jos kumpikaan näistä kahdesta menetelmästä ei ole mahdollinen, virrat ja varannot voidaan arvottaa odotettavissa olevien tulevien tuottojen diskontattuun nykyarvoon. Tätä viimeksimainittua menetelmää suositellaan kuitenkin ainoastaan viimeisenä keinona siihen liittyvän suuren epävarmuuden vuoksi.
- 1.53. Varannot pitäisi arvottaa sen ajankohdan käypiin hintoihin, jota varallisuustase kuvaa, eikä varantoihin sisältyvien tavaroiden ja varojen tuotanto- tai hankinta-ajankohdan hintoihin. Joskus on välttämätöntä arvottaa varannot niiden hankinta-arvojen tai tuotantokustannusten arvioituihin jäännösarvoihin.

Tuotteita koskevat erityisarvottamiset⁽¹⁷⁾

- 1.54. Kuljetuskustannusten, kaupan lisien ja tuoteverojen miinus tuotetukipalkkioiden vuoksi tietyn tuotteen tuottaja ja käyttäjä tavallisesti havaitsevat sen arvon eri tavalla. Jotta pysyttäisiin mahdollisimman lähellä taloustoimien tekijöiden näkemyksiä, järjestelmä kirjaa kaikki käytöt ostajan hintoihin, joihin sisältyvät kuljetuskustannukset, kaupan lisät ja tuoteverot miinus tuotetukipalkkiot, kun taas tuotos kirjataan perushintaan, joihin nämä osatekijät eivät sisälly.

⁽¹⁷⁾ Katso lukua 3, "Tuotetaloustoimet".

- 1.55. Tuotteiden tuonti ja vienti kirjataan arvoon rajalla. Kokonaistuonti ja -vientä arvotetaan viejän tullirajalla tai vapaasti laivassa (fob). Ulkomaisia kuljetus- ja vakuutuspalveluja tuojan ja viejän rajojen välillä ei lueta mukaan tavaroiden arvoon vaan ne kirjataan palveluihin. Koska fob-arvoja ei ehkä ole mahdollista saada yksityiskohtaisten tuoteluokkien osalta, yksityiskohtaisissa ulkomaankauppataulukkoissa tuonti esitetään arvotettuna tuojan tullirajalla (cif-arvo). Kaikki kuljetus- ja vakuutuspalvelut tuojan rajalle sisällytetään tuotujen tavaroiden arvoon. Silloin kun nämä palvelut ovat kotimaisia palveluja, tehdään tässä esitettävässä yleismaailmallinen fob/cif-korjaus.

Kiinteisiin hintoihin arvottaminen⁽¹⁸⁾

- 1.56. Kiinteisiin hintoihin arvottaminen merkitsee tilinpitojakson virtojen ja varantojen arvottamista edellisen ajanjakson hintoihin. Kiinteisiin hintoihin arvottamisen tarkoituksena on jakaa virtojen ja varantojen arvoissa ajankohdasta toiseen tapahtuneet muutokset hintamuutoksiksi ja volyymimuutoksiksi. Kiinteähintaisista virroista ja varannoista puhuttaessa käytetään termiä volyymi.

Monilla virroilla ja varannoilla, esim. tuloilla, ei ole omia hinta- ja määrälottuvuuksia. Näiden muuttujien ostovoima voidaan kuitenkin saada deflatoimalla käyvät hinnat sopivalla hintaindeksillä, esim. kansantalouden lopputuotteiden hintaindeksillä ilman varastojen muutoksia. Deflatoitujen virtojen ja varantojen sanotaan esiintyvän reaalisina. Esimerkkinä voidaan mainita reaaliset käytettävissä olevat tulot.

Kirjausajankohta

- 1.57. Järjestelmä kirjaa virrat suoriteperusteisena; toisin sanoen, kun taloudellista arvoa luodaan, muutetaan tai hävitetään, tai kun vaateet ja velvoitteet syntyvät tai niitä muutetaan tai mitätöidään.

Täten tuotos kirjataan, kun se on tuotettu, eikä silloin, kun ostaja on sen maksanut, ja varojen myynti kirjataan, kun varat luovutetaan, eikä silloin, kun vastaava maksu suoritetaan. Korko kirjataan tilinpitojaksolle, jolta se kertyy, huolimatta siitä, maksetaanko se todellisuudessa tuona ajanjaksona vai ei. Suoriteperusteista kirjausta sovelletaan kaikkiin virtoihin, niin rahamääräisiin kuin ei rahassa mitattaviin, niin yksikön sisäisiin kuin yksiköiden välisiin.

Joissakin tapauksissa on kuitenkin välttämätöntä noudattaa joustavuutta kirjausajankohdan suhteen. Tämä pätee erityisesti veroihin ja muihin julkisyhteisöjä koskeviin virtoihin, jotka usein kirjataan kassaperusteisena julkisyhteisöjen tileillä. Joskus on vaikeaa tehdä näiden virtojen tarkkaa muunnosta kassaperusteisesta suoriteperusteiseksi. Näissä tapauksissa saattaa sen vuoksi olla välttämätöntä käyttää arviointia.

Kaikki virrat pitäisi kirjata samana ajankohtana kaikkien asianosaisten institutionaalisten yksiköiden osalta ja kaikilla asianomaisilla tileillä. Tämä periaate saattaa tuntua yksinkertaiselta, mutta sen toteuttaminen ei sitä ole. Institutionaaliset yksiköt eivät aina käytä samoja tilinpitosaantöjä. Siinäkin tapauksessa, että ne käyttäisivät, eroja tosiasiallisessa kirjauksessa saattaa esiintyä sellaisista käytännön syistä kuin tiedonvälityksessä aiheutuneista viipeistä. Sen vuoksi asianomaiset taloustoimien suorittajat voivat kirjata taloustoimet eri ajankohtina. Nämä eroavuudet on poistettava oikaisuilla.

Sulauttaminen ja nettoutus

Sulauttaminen

- 1.58. Sulauttaminen tarkoittaa yksiköiden välisten taloustoimien eliminointia sekä käytöstä että resursseista, kun yksiköt liitetään yhteen, sekä keskinäisten rahoitusvarojen ja velkojen eliminointia.

Alasektoreiden tai sektoreiden osalta, niihin kuuluvien yksiköiden välisiä virtoja ja varantoja ei periaatteessa sulauteta.

⁽¹⁸⁾ Katso lukua 10, "Hinta- ja volyymimittaimet".

Sulautettuja tilejä voidaan kuitenkin laatia täydentävinä esityksinä ja analyyseinä. Tietyyntyyppisissä analyyseissä tiedot näiden (ala)sektoreiden taloustoimista muiden sektoreiden kanssa ja vastaava ”ulkoinen” rahoitusasema on tärkeämpi kuin yleiset bruttoluvut.

Sitä paitsi tilit ja taulukot, jotka osoittavat velkoja/velallisuhteet, antavat yksityiskohtaisen kuvan talouden rahoituksesta, ja niitä pidetään hyvin hyödyllisinä niiden kanavien ymmärtämiseksi, joiden kautta rahoitusyli jäävät kulkevat lopullisilta luotonantajilta lopullisille luotonantajille.

Nettoutus

- 1.59. Yksittäisillä yksiköillä tai sektoreilla saattaa olla samanlainen taloustoimi sekä käyttönä että resurssina (esim. ne sekä maksavat että saavat korkoa) ja samanlainen rahoitusinstrumentti sekä varana että velkana.

Järjestelmä suosittelee bruttokirjausta, lukuun ottamatta sitä nettoutusastetta, joka sisältyy itse luokituksiin.

Tosiasiassa nettoutus on implisiittisesti mukana taloustoimien eri ryhmissä, joista huomattavin esimerkki on ”varastojen muutokset”, joka korostaa analyyttisesti tärkeää kokonaispääoman muodostuksen näkökohtaa pikeminkin kuin päivittäisten lisäysten ja vähennysten seuranta.

Vastaavasti, muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta, rahoitustilille ja varojen muiden muutosten tilille kirjataan varojen ja velkojen lisäykset nettoperusteella, mikä tuo esiin tämän tyyppisten virtojen lopulliset seuraamukset tilinpitojakson lopussa.

Tilit, tasapainoerät ja kokonaissuureet

- 1.60. Yksiköiden (institutionaaliset yksiköt; paikalliset toimialayksiköt) tai yksiköistä muodostettujen ryhmien (institutionaaliset sektorit ja laajenuksena ulkomaat; toimialat) erilaisille alatileille kirjataan taloustoimet ja muut virrat, jotka liittyvät johonkin tiettyyn talouselämän puoleen (esim. tuotantoon). Sellainen taloustoimien joukko ei yleensä ole tasapainossa; saatavien ja maksettavien kokonaismäärät tavallisesti poikkeavat toisistaan. Sen vuoksi on otettava käyttöön tasapainoerä. Tavallisesti tasapainoerä on otettava käyttöön myös institutionaalisen yksikön tai sektorin kokonaisvarojen ja kokonaisvelkojen välillä. Tasapainoerät ovat sinänsä merkittäviä taloudellisen toimintakyvyn mittareita. Kun ne lasketaan yhteen koko talouden osalta, niistä muodostuu tärkeitä kokonaissuureita.

Tilikokonaisuus

- 1.61. Järjestelmä perustuu toisiinsa kytkeytyvien tilien kokonaisuudelle.

Täydellinen institutionaalisten yksiköiden tai sektoreiden tilien kokonaisuus koostuu juoksevista tileistä, varallisuuden muodostustileistä ja varallisuustaseista.

Juoksevat tilit koskevat tuotantoa, tulojen muodostusta, tulojakoa ja tulojen uudelleenjakoa ja näiden tulojen käyttöä kulutuksen muodossa. Varallisuuden muodostustilit kattavat varojen ja velkojen muutokset sekä nettovarallisuuden muutokset (minkä tahansa institutionaalisen yksikön tai yksikköryhmän varojen ja velkojen välinen ero). Varallisuustaseet esittävät varojen ja velkojen sen hetkiset varannot ja nettovarallisuuden.

- 1.62. Ei ole mahdollista muodostaa täydellistä, paikallista toimialayksikköä (TAY) koskevaa tilien joukkoa, varallisuustaseet mukaan luettuna, koska yleensä sellainen yksikkö ei voi omistaa tavaroita tai varoja omissa nimissään tai saada tuloja tai käyttää niitä. Paikallisten toimialayksiköiden ja toimialojen tilikokonaisuus supistuu ensimmäisiin juokseviin tileihin, joiden tasapainoerä on toimintaylijäämä.

Tavaroiden ja palveluiden tili

- 1.63. Tavaroiden ja palveluiden tili osoittaa, koko talouden osalta tai tuoteryhmien osalta, kokonaisresurssit (tuotos ja tuonti) sekä tavaroiden ja palveluiden käytön (välituotekäyttö, kulutus, varastojen muutokset, kiinteän pääoman bruttomuodostus, arvoesineiden hankinnat miinus vähennykset ja vienti).

Ulkomaiden tili

- 1.64. Ulkomaiden tili kattaa kotimaisten ja ulkomaisten institutionaalisten yksiköiden väliset taloustoimet sekä niihin liittyvät varojen ja velkojen varannot silloin, kun niitä esiintyy.

Koska ulkomaiden tilillä on tilirakenteessa samanlainen tehtävä kuin institutionaalisella sektorilla, ulkomaiden tili määritetään ulkomaiden näkökulmasta. Ulkomaiden resurssi on kokonaistalouden käyttöä ja päinvastoin. Jos tasapainoerä on positiivinen, se merkitsee ulkomaiden ylijäämää ja kokonaistalouden alijäämää ja päinvastaista tilannetta, jos tasapainoerä on negatiivinen.

Tasapainoerät

- 1.65. Tasapainoerä on tilinpidollinen rakennelma, joka saadaan vähentämällä tilin yhden puolen kokonaisarvo toisen puolen kokonaisarvosta. Sitä ei voida mitata muista kirjauksista riippumattomasti; johdettuna kirjauksena se kuvastaa yleisten tilinpitosääntöjen soveltamista tilin molempien puolien yksittäisiin kirjauksiin.

Tasapainoerät eivät ole ainoastaan keinoja, jotka on otettu käyttöön sen varmistamiseksi, että tilit ovat tasapainossa. Niihin sisältyy paljon tietoa, ja ne sisältävät eräitä tärkeimpiä tilinpidon eriä, kuten seuraavista tasapainoerien esimerkeistä voidaan nähdä: arvonlisäys toimintaylijäämä, käytettävissä oleva tulo, säästäminen, nettoluotonanto/nettoluotonotto, nettovarallisuus.

Kokonaissuureet

- 1.66. Kokonaissuureet ovat koostuma-arvoja, jotka mittaavat kokonaistalouden toiminnan tulosta tietyltä näkökannalta katsottuna; esim. tuotos, arvonlisäys, käytettävissä oleva tulo, kulutus, säästäminen, pääoman muodostus jne. Vaikka kokonaissuureiden laskeminen ei ole järjestelmän ainoa eikä päätarkoitus, järjestelmä tunnustaa niiden tärkeyden yhteenvetodikaattoreina ja avainsuureina makrotaloudellisissa analyyseissä ja vertailuissa ajan ja paikan suhteen.

Kokonaissuureita voidaan erottaa kahta eri tyyppiä:

- a) kokonaissuureet, jotka liittyvät suoraan järjestelmän taloustoimiin, kuten esim. tavaroiden ja palveluiden tuotanto, todellinen kulutus, kiinteän pääoman bruttomuodostus, palkansaajakorvaukset jne.
 - b) kokonaissuureet, jotka edustavat tilien tasapainoeriä, kuten bruttokansantuote markkinahintaan (BKT), koko talouden toimintaylijäämä, kansantulo, kansantalouden käytettävissä oleva tulo, säästäminen, vaihtotase, koko talouden nettovarallisuus (kansallisvarallisuus).
- 1.67. Useiden kansantalouden tilinpidon tietojen käyttökelpoisuutta lisätään ulottuvuudella, joka saadaan laskemalla tiedot henkeä kohti. BKT:n tai kansantulon tai kotitalouksien kulutuksen tyyppisissä kokonaissuureissa tavallisesti käytetty nimittäjä on väestön (maassa asuvan) kokonaismäärä. Kun kotitaloussektorin tilejä tai niiden osia jaetaan alasektoreittain, tiedot kuhunkin alasektoriin kuuluvien kotitalouksien ja henkilöiden lukumäärästä ovat välttämättömiä⁽¹⁹⁾.

PANOS-TUOTOSKEHIKKO⁽²⁰⁾

- 1.68 Panos-tuotoskehikko koostuu toimialoittaisista tarjonta- ja käyttötaulukkoista, tarjonta- ja käyttötaulukot sektoritileihin liitävistä taulukoista sekä symmetrisistä panos-tuotostaulukoista homogeenisten toimialojen (tuote) mukaan.

⁽¹⁹⁾ Katso lukua 11, "Väestö ja työpanos".

⁽²⁰⁾ Katso lukua 9, "Panos-tuotoskehikko".

- 1.69. Tarjonta- ja käyttötaulukot ovat matriiseja (rivit tuotteita, sarakkeet toimialoja), jotka osoittavat, kuinka toimialojen tuotos jakautuu tuotetyypeittäin ja tavaroiden ja palveluiden kotimainen ja tuontitarjonta jakautuu eri väliuotekäyttöjen tai loppukäyttöjen kesken, mukaan luettuna vienti. Käyttötaulukosta näkyvät myös toimialoitainen tuotantokustannusten rakenne ja tuotannosta syntyneet tulot.

Tarjonta- ja käyttötaulukot ovat kaikkia toimialoittaisia ja (tai) tuotteittaisia taulukkoja yhteensovittava kehikko, joka sisältää tiedot työvoimapanoksista, kiinteän pääoman bruttomuodostuksesta, kiinteiden varojen varannoista, yksityiskohtaisista hintaindekseistä — ja kuvaavat täten yksityiskohtaisesti kustannusrakennetta, tulonmuodostusta, työllisyyttä, työn tuottavuutta, pääomaintensiivisyyttä.

- 1.70. Tarjonta- ja käyttötaulukkojen yhdistäminen sektoritileihin on mahdollista ristiintaulukoimalla tuotanto, väliuotekäyttö ja arvonlisäyksen rakenneosat sektoreittain ja toimialoittain.

LUKU 2

YKSIKÖT JA YKSIKÖIDEN RYHMITTELYT

- 2.01. Maan kansantalous muodostuu hyvin suuren yksikköjoukon toiminnan tuloksista. Nämä yksiköt harjoittavat lukuisia, erilaisia taloustoimia tuotantoa, rahoitusta, vakuutusta, uudelleenjakoa ja kulutusta varten.
- 2.02. Kansantalouden tilinpidossa käytetyt yksiköt ja yksiköiden ryhmittelyt on määriteltävä lähtien sen taloudellisen analyysin lajista, johon ne on tarkoitettu, eikä tilastokyselyissä tavallisesti käytettävistä yksikkötyypeistä. Jälkimmäiset yksiköt (yritykset, hallintayhtiöt, toimialayksiköt, paikalliset yksiköt, julkishallinnon yksiköt, voittoa tavoittelemattomat yhteisöt, kotitaloudet jne.) eivät ehkä aina ole tyydyttäviä kansantalouden tilinpidon tarkoitukseen, koska ne perustuvat yleensä perinteisiin oikeudellisiin, hallinnollisiin tai kirjanpidollisiin kriteereihin.

Tilastoviranomaisten pitäisi ottaa huomioon EKT:ssä käytetyt analyysiyksiköiden määritelmät sen varmistamiseksi, että tutkimuksissa, joilla tosiasialliset tiedot kerätään, kaikki EKT:ssä käytetyt tilastojen laadinnassa tarvittavat tietoelementit otetaan vähitellen käyttöön.

- 2.03. Järjestelmälle on ominaista kolmentyyppisten yksiköiden käyttö perustuen kahteen hyvin erilaiseen tapaan jakaa talous osiin. Tuotantoprosessien analysointia varten on olennaista valita yksiköt, jotka ilmaisevat teknis-taloudellisia suhteita; tuloihin, pääomaan ja rahoitustaloustoimiin vaikuttavien virtojen analysoimiseksi on olennaista valita yksiköt, jotka mahdollistavat taloudellisten toimijoiden välisten käyttäytymissuhteiden tutkimisen.

Mainittuihin kahteen tarkoitukseen sopivat yksiköt — institutionaaliset yksiköt soveltuen taloudellisen käyttäytymisen analysointiin sekä paikalliset toimialayksiköt ja homogeeniset tuotantoyksiköt soveltuen teknis-taloudellisten suhteiden analysointiin — määritellään jäljempänä tässä luvussa. Käytännössä nämä kolme eri tyyppiä olevat yksiköt muodostetaan yhdistämällä tai jakamalla tilastokyselyiden perusyksiköt, tai joskus ne saadaan suoraan tilastokyselyistä. Ennen kuin näille EKT:ssä käytetyille kolmelle yksikkötyypille annetaan tarkat määritelmät, on välttämätöntä määritellä kansantalouden rajat.

KANSANTALOUDEEN RAJAT

- 2.04. Yksiköt, jotka muodostavat maan kansantalouden ja joiden taloustoimet kirjataan EKT:oon — olivatpa ne sitten institutionaalisia, paikallisia toimialayksiköitä tai homogeenisia tuotantoyksiköitä — ovat sellaisia, joiden taloudellisen mielenkiinnon keskus on tuon maan talousalueella. Näillä yksiköillä, jotka tunnetaan kotimaisina yksiköinä, ei välttämättä ole tuon maan kansalaisuutta, ne eivät välttämättä ole oikeudellisia yksiköitä, eivätkä ne välttämättä sijaitse tuon maan talousalueella ajankohtana, jolloin ne suorittavat taloustoimen. Kun kansantalouden rajat on näin määritelty kotimaisten yksiköiden avulla, on välttämätöntä määritellä talousalueen ja taloudellisen mielenkiinnon keskuksen sisältö.

- 2.05. Termi ”talousalue” tarkoittaa:

- maantieteellistä julkisen hallinnon hallinnoimaa aluetta, jonka sisällä henkilöt, tavarat, palvelut ja pääoma vapaasti liikkuvat
- kaikkia vapaa-alueita, mukaan luettuna tullivarastot ja tullin valvonnassa olevat tehtaat
- kansallista ilmatilaa, aluevesiä ja kansainvälisillä vesillä sijaitsevaa mannerjalustaa, jonka hallintaan maalla on yksinoikeus⁽¹⁾
- erillisalueita (esim. maantieteelliset alueet, jotka sijaitsevat ulkomailla ja joita maan keskushallintoviranomaiset [suurlähetystöt, konsulaatit, sotilastukikohdat, tieteelliset tutkimusasemat jne.] käyttävät valtioiden välisten kansainvälisten sopimusten mukaisesti)

⁽¹⁾ Kalastusalueita, muita aluksia, uivia porauslauttoja ja lentoaluksia kohdellaan EKT:ssä samalla tavoin kuin kaikkea muutakin liikkuvaa kalustoa, olivatpa ne sitten kotimaisten yksiköiden omistamia ja/tai liikennöimiä tai ulkomaisten yksiköiden omistamia ja kotimaisten yksiköiden liikennöimiä. Taloustoimet, joihin sisältyy tämän kaltaisen kaluston omistamista (kiinteän pääoman bruttomuodostus) ja käyttöä (vuokraus, vakuutus jne.), luetaan sen maan kansantalouden piiriin, jossa omistajalla ja/tai vastaavasti liikennöijällä on kotipaikka. Rahoitusleasingissä oletetaan tapahtuvan omistajan muutos.

- e) kansainvälisillä vesillä maan mannerjalustan ulkopuolella sijaitsevia öljy-, luonnonkaasu- jne. -esiintymiä, joilla työskentelevillä yksiköillä on kotipaikka ao. alueella, kuten edellisessä alakohdassa on määritelty.
- 2.06. Talousalueeseen eivät sisälly alueen ulkopuoliset erillisalueet (toisin sanoen ne maan oman maantieteellisen alueen osat, joita muiden maiden keskushallintoviranomaiset, Euroopan unionin laitokset tai kansainväliset järjestöt käyttävät valtioiden välisten kansainvälisten sopimusten mukaisesti⁽²⁾).
- 2.07. Ilmaus ”taloudellisen mielenkiinnon keskus” ilmaisee sen tosiasian, että talousalueen sisällä sijaitsee jokin paikka, jolla tai josta käsin yksikkö harjoittaa ja aikoo edelleenkin harjoittaa taloudellisia toimintoja ja taloustoimia merkittävässä määrin joko määräämättömän tai määrätyn, mutta pitkän ajanjakson ajan (vuoden tai enemmän). Siitä seuraa, että yksiköllä, joka harjoittaa sellaisia taloustoimia useiden maiden talousalueilla, katsotaan olevan taloudellisen mielenkiinnon keskus jokaisella noista alueista. Maan ja rakennusten omistamista talousalueella pidetään jo sinänsä riittävänä sille, että omistajalla on siellä taloudellisen mielenkiinnon keskus.
- 2.08. Näiden määritelmien perusteella yksiköt, joilla katsotaan olevan kotipaikka kyseisessä maassa, voidaan jakaa seuraavasti:
- yksiköt, joiden kaikki taloustoimet liittyvät pääasiallisesti tuotantoon, rahoitukseen, vakuutustoimintaan tai tulojen uudelleen jakamiseen lukuunottamatta maan ja rakennusten omistamiseen liittyviä taloustoimia
 - yksiköt, joiden kaikki taloustoimet liittyvät pääasiallisesti kulutukseen⁽³⁾ lukuunottamatta maan ja rakennusten omistamiseen liittyviä taloustoimia
 - kaikki yksiköt maan ja rakennusten omistajina lukuunottamatta yksiköitä, jotka omistavat varsinaisen alueen ulkopuolisia erillisalueita, jotka ovat muiden valtioiden talousalueiden osia tai omaa luokkaansa (sui generis) olevia valtioita (katso 2.06).
- 2.09. Niistä yksiköistä, joiden kaikki taloustoimet liittyvät pääasiallisesti tuotantoon, rahoitukseen, vakuutukseen tai tulojen uudelleenjakamiseen lukuunottamatta maan ja rakennusten omistamiseen liittyviä taloustoimia, voidaan erottaa seuraavat kaksi tapausta:
- toiminta, jota harjoitetaan yksinomaan maan talousalueella: yksiköt, jotka harjoittavat sellaista toimintaa, ovat kotimaisia yksiköitä kyseisessä maassa
 - toiminta, jota harjoitetaan vähintään vuoden ajan useampien maiden talousalueilla: ainoastaan sen osan yksiköistä, jolla on taloudellisen mielenkiinnon keskus maan talousalueella, katsotaan olevan kotimainen yksikkö. Se voi olla:
 - joko institutionaalinen kotimainen yksikkö (katso 2.12), jonka vähintään vuoden ajan ulkomailta harjoittamat toiminnot rajataan ulkopuolelle⁽⁴⁾ ja käsitellään erikseen
 - tai nimellinen kotimainen yksikkö (katso 2.15) sellaisen toiminnan osalta, jota toisen maan kotimainen yksikkö harjoittaa tuossa maassa vähintään vuoden ajan⁽⁴⁾.
- 2.10. Pääasiassa kulutukseen keskittyvistä yksiköistä, paitsi jos ne ovat maan ja rakennusten omistajia, sellaisten kotitalouksien, joilla on maassa taloudellisen mielenkiinnon keskus, katsotaan olevan kotimaisia yksiköitä siinäkin tapauksessa, että ne toimivat ulkomailta lyhyitä ajanjaksoja (alle vuoden ajan). Niihin sisältyvät erityisesti seuraavat:
- rajatyöntekijät, toisin sanoen henkilöt, jotka ylittävät rajan päivittäin naapurimaassa työskentelyä varten

⁽²⁾ Euroopan unionin laitosten ja kansainvälisten järjestöjen käyttämät alueet muodostavat täten omaa luokkaansa (sui generis) olevia valtioita. Sellaisten valtioiden ominaispiirre on, että ainoat, joilla on siellä kotipaikka, ovat instituutiot itse.

⁽³⁾ Kulutus ei ole ainoa mahdollinen kotitalouksien toiminta. Kotitaloudet voivat yrittäjinä osallistua kaikenlaiseen taloudelliseen toimintaan.

⁽⁴⁾ Ainoastaan, jos tuollaista toimintaa harjoitetaan alle vuoden ajan, sitä ei tulisi erottaa tuottajana toimivan institutionaalisen yksikön toiminnosta. Näin voidaan menetellä myös silloin, kun toiminta, vaikka sitä on harjoitettu vähintään vuoden ajan, on merkityksentöntä, ja aina asennettaessa laitteita ulkomailta. Mutta sellaisella toisen maan kotimaisella yksiköllä, joka harjoittaa rakennustoimintaa maassa vähemmän kuin yhden vuoden ajan, katsotaan olevan tuossa maassa taloudellisen mielenkiinnon keskus, jos rakennustoiminnan tuotanto merkitsee kiinteän pääoman bruttomuodostusta. Sellaista yksikköä tulisi niin ollen kohdella nimellisenä kotimaisena yksikkönä.

- b) kausityöntekijät, toisin sanoen henkilöt, jotka lähtevät maasta usean kuukauden mutta alle vuoden pituiseksi ajaksi työskennelläkseen toisessa maassa sektoreilla, joilla ajoittain tarvitaan lisätyövoimaa
- c) matkailijat, potilaat, opiskelijat⁽⁵⁾, vierailevat virkamiehet, liikemiehet, myyntimiehet, taiteilijat ja miehistön jäsenet, jotka matkustavat ulkomailla
- d) paikallisesti rekrytoitu henkilöstö, joka työskentelee ulkomaisten hallitusten erillisalueilla
- e) erillisalueilla päämajaa pitävien Euroopan unionin laitosten ja kansainvälisten siviili- tai sotilasorganisaatioiden henkilöstö
- f) erillisalueille sijoitetut maiden hallitusten viralliset siviili- tai sotilasedustajat. (mukaanluettuna heidän kotitaloutensa)

2.11. Kaikkia talousalueeseen kuuluvaa maata ja/tai rakennuksia omistavia yksiköitä pidetään sen maan kotimaisina tai nimellisinä yksiköinä (katso 2.15), jossa kyseessä olevat maa tai rakennukset sijaitsevat.

INSTITUTIONAALISET YKSIKÖT

2.12. *Määritelmä:* Institutionaalinen yksikkö on taloudellisen päätöksenteon perusyksikkö, jolle on ominaista toiminnan yhtenäisyys ja pääasiallista toimintaansa koskeva itsenäinen päätösvalta. Kotimaisen yksikön katsotaan olevan institutionaalinen yksikkö, jos se päättää itsenäisesti pääasiallisesta toiminnastaan ja jos sillä on täydellinen kirjanpito tai sen olisi sekä taloudellisesta että juridisesta näkökulmasta mahdollista ja mielekästä vaadittaessa laatia täydellinen kirjanpito.

Jotta yksiköllä voitaisiin sanoa olevan itsenäinen päätösvalta pääasiallisen toimintansa suhteen, sen täytyy:

olla oikeutettu omistamaan tavaroita tai varoja omissa nimissään; se pystyy näin ollen muuttamaan tavaroiden tai varojen omistusoikeutta taloustoimilla muiden yksiköiden kanssa,

kyetä tekemään taloudellisia päätöksiä ja harjoittamaan taloudellisia toimintoja, joista sitä itseään pidetään suoraan vastuussa olevana ja laillisesti tilivelvollisena,

kyetä ottamaan velkoja omissa nimissään, ottamaan muita velvoitteita tai muita sitoumuksia ja tekemään sopimuksia.

Jotta yksiköllä voitaisiin sanoa olevan täydellinen kirjanpito, sen täytyy pitää kirjaa kaikista tilinpitojakson aikana tekemistään taloudellisista ja rahoitukseen liittyvistä taloustoimista sekä laatia varoja ja velkoja koskeva tase.

2.13. Seuraavia periaatteita sovelletaan silloin, kun yksiköillä ei selvästi ole molempia institutionaalisen yksikön ominaispiirteitä:

- a) kotitalouksilla on aina itsenäinen päätösvalta pääasialliseen toimintaansa nähden, joten ne ovat institutionaalisia yksiköitä, vaikka ne eivät pitäisikään täydellistä kirjanpitoa
- b) yksiköt, jotka eivät pidä täydellistä kirjanpitoa ja joiden ei olisi vaadittaessa mahdollista tai mielekästä pitää täydellistä kirjanpitoa, liitetään niihin institutionaaliisiin yksiköihin, joiden kirjanpitoon niiden osakirjanpito kuuluu
- c) yksiköt, joilla ei ole itsenäistä päätösvaltaa pääasiallisen toimintansa suhteen, vaikka ne pitävätkin täydellistä kirjanpitoa, liitetään niitä valvoviin yksiköihin
- d) institutionaalisen yksikön määritelmää vastaavia yksiköitä käsitellään sellaisina, vaikka ne eivät julkaisisikaan tilejään
- e) yksiköitä, jotka muodostavat osan tuotantoa harjoittavasta ryhmästä ja pitävät täydellistä kirjanpitoa, pidetään institutionaalisina yksiköinä siinäkin tapauksessa, että ne ovat osittain luovuttaneet itsenäistä päätösvaltaansa ryhmän yleisestä johtamisesta vastaavalle keskusyksikölle (hallintayhtiölle). Hallintayhtiön itsensä katsotaan olevan valvomistaan yksiköistä erillinen institutionaalinen yksikkö, paitsi jos kohdan b määritelmä pätee

⁽⁵⁾ Opiskelijoita pidetään aina kotimaisina riippumatta siitä, kuinka pitkään he opiskelevat ulkomailla.

- f) yritysmäiset yhteisöt pitävät täydellistä kirjanpitoa, mutta niillä ei ole itsenäistä oikeudellista asemaa. Niiden taloudellinen käyttäytyminen ja rahoituskäyttäytyminen kuitenkin poikkeaa niiden omistajien toiminnasta ja on samanlaista kuin yritysten toiminta. Sen vuoksi niillä katsotaan olevan itsenäinen päätösvalta, ja niitä pidetään erillisinä institutionaalisina yksikköinä.

2.14. Hallintayhtiöt ovat institutionaalisia yksiköitä, joiden päätehtävä on valvoa ja johtaa ryhmää tytäryhtiöitä.

2.15. Nimelliset kotimaiset yksiköt määritellään seuraavasti:

- a) sellaiset osat ulkomaisista yksiköistä, joilla on taloudellisen mielenkiinnon keskus maan talousalueella (tarkoittaa useissa tapauksissa yksiköitä, jotka harjoittavat taloustoimia vähintään vuoden ajan tai toteuttavat alle vuoden ajan sellaista rakennustoimintaa, jonka tuotos on kiinteän pääoman bruttomuodostusta);
- b) ulkomaiset yksiköt maan talousalueella sijaitsevien maan tai rakennusten omistajina, mutta ainoastaan niiden taloustoimien osalta, jotka vaikuttavat po. maahan tai rakennuksiin.

Nimellisiä kotimaisia yksiköitä pidetään institutionaalisina yksikköinä, vaikka ne pitäisivätkin ainoastaan osittaista kirjanpitoa, eikä niillä aina olisi itsenäistä päätösvaltaa.

2.16. Yhteenvetona voidaan todeta seuraavien olevan institutionaalisia yksiköitä:

- a) yksiköt, joilla on täydellinen kirjanpito ja itsenäinen päätösvalta:
- 1) yksityiset ja julkiset yhtiöt
 - 2) osuuskunnat tai yhtiökumppanuudet, joita pidetään itsenäisinä oikeushenkilöinä
 - 3) julkiset tuottajat, joita erityislainsäädännön perusteella pidetään itsenäisinä oikeushenkilöinä
 - 4) voittoa tavoittelemattomat yhteisöt, joita pidetään itsenäisinä oikeushenkilöinä
 - 5) julkisen hallinnon toimielimet
- b) yksiköt, joilla on täydellinen kirjanpito ja joilla katsotaan olevan itsenäinen päätösvalta: yritysmäiset yhteisöt (katso 2.13.f)
- c) yksiköt, jotka eivät välttämättä pidä täydellistä kirjanpitoa, mutta joilla sovitun käytännön mukaisesti katsotaan olevan itsenäinen päätösvalta:
- 1) kotitaloudet
 - 2) nimelliset kotimaiset yksiköt (katso 2.15).

INSTITUTIONAALISET SEKTORIT

2.17. Aggregointitarve tulee siitä, että yksittäisiä institutionaalisia yksiköitä on mahdotonta tarkastella erillisinä. Ne täytyy yhdistää ryhmiksi, joita kutsutaan institutionaalisiksi sektoreiksi tai yksinkertaisesti sektoreiksi, joista jotkut jaetaan alasektoreihin.

EKT:ssä erotetaan seuraavat sektorit ja alasektorit:

Taulukko 2.1 — Sektorit ja alasektorit

Sektorit ja alasektorit		Julkiset	Yksityiset kotimaiset	Ulkomaalais-omisteiset
Yritykset	S.11	S.11001	S.11002	S.11003
Rahoituslaitokset	S.12			
Keskuspankki	S.121			
Muut rahalaitokset	S.122	S.12201	S.12202	S.12203
Muut rahoituslaitokset kuin vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	S.123	S.12301	S.12302	S.12303
Rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset	S.124	S.12401	S.12402	S.12403
Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	S.125	S.12501	S.12502	S.12503

Sektorit ja alasektorit		Julkiset	Yksityiset kotimaiset	Ulkomaalaisomisteiset
Julkisyhteisöt	S.13			
Valtionhallinto	S.1311			
Osavaltiohallinto	S.1312			
Paikallishallinto	S.1313			
Sosiaaliturvarahastot	S.1314			
Kotitaloudet	S.14			
Työnantajat ja muut elinkeinonharjoittajat	S.141 + S.142			
Palkansaajat	S.143			
Omaisuustulojen saajat	S.1441			
Eläkkeensaajat	S.1442			
Muiden tulonsiirtojen saajat	S.1443			
Muut kotitaloudet	S.145			
Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	S.15			
Ulkomaat	S.2			
Euroopan unioni	S.21			
EU:n jäsenmaat	S.211			
EU:n laitokset	S.212			
Kolmannet maat ja kansainväliset järjestöt	S.22			

2.18. Jokainen sektori ja alasektori ryhmittelee yhteen ne institutionaaliset yksiköt, joiden taloudellinen toiminta on samanlaista.

Institutionaaliset yksiköt ryhmitellään sektoreiksi sen mukaan, mitä tuottajatyyppejä ne ovat sekä pääasiallisen toimintansa ja tehtävänsä perusteella, joiden katsotaan ilmaisevan niiden taloudellisen käyttäytymisen luonteen. Sektori jaetaan alasektoreihin tuolle sektorille ominaisten kriteerien perusteella, mikä mahdollistaa yksiköiden taloudellisen toiminnan tarkemman kuvaamisen.

Sektoreiden ja alasektoreiden tileihin kirjataan kaikki niihin kuuluvien institutionaalisten yksiköiden sekä pääasialliset toiminnot että sivutoiminnot.

Jokainen institutionaalinen yksikkö kuuluu ainoastaan yhteen sektoriin tai alasektoriin.

2.19. Kun institutionaalisen yksikön pääasiallinen tehtävä on tuottaa tavaroita ja palveluita, on välttämätöntä — päätellessä sektoria, johon se pitäisi luokitella — ensinnäkin eritellä, mihin tuottajatyyppeihin se kuuluu.

EKT:ssa eritellään kolme tuottajatyyppeä:

- yksityiset ja julkiset markkinatuottajat (katso 3.24 ja luvun 3 taulukko III.1)
- yksityiset omaan käyttöön tuottavat (katso 3.25 ja luvun 3 taulukko III.1)
- yksityiset ja julkiset muut markkinattomat tuottajat (katso 3.26 ja luvun 3 taulukko III.1).

Institutionaaliset yksiköt, jotka ovat markkinatuottajia, luokitellaan sektoreihin yritykset (S.11), rahoituslaitokset (S.12) tai kotitaloudet (S.14).

Institutionaaliset yksiköt, jotka ovat omaan käyttöön tuottavia yksityisiä tuottajia, luokitellaan kotitaloussektoriin (S.14) yhdessä kotitalouksien omistamien yhtiöimättömien yritysten kanssa (katso 3.30).

Institutionaaliset yksiköt, jotka ovat muita markkinattomia tuottajia, luokitellaan julkisyhteisöjen sektoriin (S.13) tai kotitalouksia palveleviin voittoa tavoittelemattomiin yhteisöihin (S.15).

2.20. Seuraavassa taulukossa esitetään tuottajatyypit sekä kullekin sektorille ominaiset pääasialliset toiminnot ja tehtävät:

Taulukko 2.2 — Tuottajatyypit, pääasialliset toiminnot ja tehtävät sektorin mukaan luokiteltuna

Sektori	Tuottajatyypit	Pääasiallinen toiminta ja tehtävä
Yritykset (katso 2.21) (S.11)	Markkinatuottaja	Markkinatavaroiden ja -palveluiden (paitsi rahoituspalveluiden) tuotanto
Rahoituslaitokset (S.12) (katso 2.32)	Markkinatuottaja	Rahoitusvälitys mukaan luettuna vakuustointiminta Rahoitusta avustavat toiminnot
Julkisyhteisöt (S.13) (katso 2.68)	Julkinen muu markkinaton tuottaja	Muun markkinattoman tuotoksen tuotanto ja tarjonta kollektiivista ja yksilöllistä kulutusta varten sekä kansantulon ja -varallisuuden uudelleenjakoon tarkoitettut taloustoimet
Kotitaloudet (S.14) — kuluttajina — yrittäjinä (katso 2.75)	Markkinatuottaja tai omaan käyttöön tuottava yksityinen tuottaja	Kulutus Markkinatuotoksen tuotanto ja tuotos omaan käyttöön
Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt (katso 2.87) (S.15)	Yksityinen muu markkinaton tuottaja	Muun markkinattoman tuotoksen tuotanto ja tarjonta yksilöllistä kulutusta varten

Ulkomaat (S.2) on sellaisten institutionaalisten yksiköiden ryhmä (katso 2.89), jolle vastaavanlaiset tavoitteet ja käyttäytymistyyppit eivät ole ominaisia. Se ryhmittelee yhteen ulkomaiset institutionaaliset yksiköt, jotka harjoittavat taloustoimia kotimaisten institutionaalisten yksiköiden kanssa.

YRITYKSET (S.11)

2.21. *Määritelmä:* Yrityssektori (S.11) käsittää institutionaaliset yksiköt, joiden jako- ja rahoitustaloustoimet ovat erillään omistajiensa taloustoimista ja jotka ovat markkinatuottajia (katso 3.31, 3.32 ja 3.37), joiden pääasiallinen toiminta on tavaroiden ja palveluiden (paitsi rahoituspalveluiden) tuotanto⁽⁶⁾.

2.22. Yrityssektoriin sisältyvät myös yritysmäiset yhteisöt.

2.23. Nimitys ”yrityssektori” tarkoittaa kaikkia itsenäisinä oikeushenkilöinä pidettäviä yksiköitä, jotka ovat markkinatuottajia ja joiden pääasiallista toimintaa on tavaroiden ja palveluiden tuotanto.

Yrityssektoriin luetaan seuraavat institutionaaliset yksiköt:

- yksityiset ja julkiset yhtiöt, jotka ovat pääasiallisesti tavaroiden ja palveluiden (paitsi rahoituspalveluiden) tuotantoa harjoittavia markkinatuottajia
- osuuskunnat ja yhtiökumppanuudet, joita pidetään itsenäisinä oikeushenkilöinä ja jotka ovat pääasiallisesti tavaroiden ja palveluiden (paitsi rahoituspalveluiden) tuotantoa harjoittavia markkinatuottajia
- julkiset tuottajat, joita erityislainsäädännön perusteella pidetään itsenäisinä oikeushenkilöinä ja jotka ovat pääasiallisesti tavaroiden ja palveluiden (paitsi rahoituspalveluiden) tuotantoa harjoittavia markkinatuottajia
- yrityksiä palvelevat voittoa tavoittelemattomat laitokset tai yhdistykset, joita pidetään itsenäisinä oikeushenkilöinä ja jotka ovat pääasiallisesti tavaroiden ja palveluiden (paitsi rahoituspalveluiden) tuotantoa harjoittavia markkinatuottajia⁽⁷⁾

⁽⁶⁾ Sovitun käytännön mukaan markkinoita säätelevät elimet, joiden ainoa tai pääasiallinen tehtävä on ostaa, pitää hallussa ja myydä maatalous- ja muita elintarvikkeita, luokitellaan ryhmään S.11 (katso 2.69 alaviite 11).

⁽⁷⁾ Mukaan luettuna laitokset, joita rahoitetaan vapaaehtoisin veroluonteisin tuottajilta kannettavin maksuin maksujen kantajien ollessa yksiköitä, joiden pääasiallinen toiminta on tarjota palveluita korvaukseksi. Näitä maksuja pidetään markkinapalveluiden ostoina.

- e) markkinatuottajien yhtiöryhmää valvovat hallintayhtiöt (katso 2.26), jos koko ryhmän vallitseva toiminnan laji — arvonlisäyksen perusteella mitattuna — on tavaroiden ja palveluiden (paitsi rahoituspalveluiden) tuotanto
- f) yksityiset ja julkiset yritysmäiset yhteisöt, jotka ovat pääasiallisesti tavaroiden ja palveluiden (paitsi rahoituspalveluiden) tuotantoa harjoittavia markkinatuottajia.

2.24. Nimitys "yritysmäiset yhteisöt" tarkoittaa kaikkia itsenäistä, oikeudellista asemaa vailla olevia yksiköitä, jotka ovat pääasiallisesti tavaroiden ja palveluiden tuotantoa harjoittavia markkinatuottajia ja jotka täyttävät sellaiset ehdot, että niitä voidaan pitää yritysmäisinä yksikköinä (katso 2.13.f).

Yritysmäisten yhteisöjen tulee pitää täydellistä kirjanpitoa ja ne toimivat yritysten tavoin. Niiden tosiasiallinen suhde omistajaansa on sama kuin yrityksen suhde osakkeenomistajiinsa.

Näin ollen kotitalouksien, julkisyhteisöjen tai voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen omistamat yritysmäiset yhteisöt ryhmitellään yrityksiin yrityssektorissa.

Täydellisen, taseet sisältävän kirjanpidon olemassaolo ei ole riittävä ehto sille, että markkinatuottajia voitaisiin pitää yritysmäisinä yhteisöinä. Sen vuoksi muut kuin kohdan 2.23 alakohtiin a, b, c ja f luetut yhtiökumppanuudet ja julkiset tuottajat sekä yksityisomistajat — vaikka niillä olisikin täydellinen kirjanpito — eivät yleensä ole erillisiä institutionaalisia yksiköitä, koska niillä ei ole itsenäistä päätösvaltaa omistajina olevien kotitalouksien, voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen tai julkisyhteisöjen valvoessa niiden hoitamista.

2.25. Yrityssektoriin luetaan myös kaikki nimelliset kotimaiset yksiköt (katso 2.15), joita sopimuksen mukaisesti kohdellaan ikään kuin ne olisivat yritysmäisiä yhteisöitä.

2.26. Yrityksen valvonta määritellään mahdollisuudeksi päättää yrityksen yleisestä politiikasta valitsemalla tarpeen vaatiessa sopivat johtajat.

Yksittäinen institutionaalinen yksikkö — toinen yritys tai kotitalous tai julkisyhteisö — varmistaa yrityksen valvonnan omistamalla yli puolet äänivaltaisista osakkeista tai muutoin valvomalla yli puolta osakkeenomistajien äänimäärästä. Lisäksi julkisyhteisö varmistaa yrityksen valvonnan erikoislainsäädännön määräyksillä tai säännöksillä, jotka antavat julkisyhteisölle oikeuden päättää yrityksen politiikasta tai nimittää johtajat.

Voidakseen valvoa yli puolta osakkeenomistajien äänimäärästä institutionaalisen yksikön itsensä ei tarvitse omistaa äänivaltaisia osakkeita laisinkaan. Yritys C saattaisi olla toisen yrityksen B tytäryhtiö, jossa kolmas yritys A omistaa enemmistön äänivaltaisista osakkeista.

Yrityksen C sanotaan olevan yrityksen B tytäryhtiö, kun: joko yhtiö B valvoo yli puolta osakkeenomistajien äänimäärästä yrityksessä C tai yritys B on C:n osakkeenomistajana, jolla on oikeus nimittää tai erottaa enemmistö C:n johtajista.

2.27. Yrityssektori jakautuu kolmeen alasektoriin:

- a) julkiset yritykset (S.11001)
- b) kotimaiset yksityiset yritykset (S.11002)
- c) ulkomaalaisomisteiset yritykset.

Alasektori: Julkiset yritykset (S.11001)

2.28. *Määritelmä:* Alasektori julkiset yritykset koostuu kaikista yrityksistä (pl. rahoituslaitokset) ja yritysmäisistä yhteisöistä, jotka ovat julkisyhteisöjen yksiköiden valvonnan (katso 2.26) alaisia.

2.29. Julkiset yritysmäiset yhteisöt ovat julkisten yksiköiden suoraan omistamia yritysmäisiä yhteisöjä.

Alasektori: Yksityiset kotimaiset yritykset (S.11002)

- 2.30. *Määritelmä:* Alasektori kotimaiset yksityiset yritykset koostuu kaikista yrityksistä (pl. rahoituslaitokset), jotka eivät ole julkisyhteisöjen tai ulkomaisten institutionaalisten yksiköiden valvonnan alaisia. Tähän alasektoriin luetaan kaikki voittoa tavoittelemattomat yhteisöt, jotka kuuluvat yrityssektoriin (pl. rahoituslaitokset) (katso 2.23.d).

Tämä alasektori sisältää yritykset ja yritysmaiset yhteisöt, joissa on suoria ulkomaisia sijoituksia (katso 4.65), mutta joita ei ole luokiteltu alasektoriin ulkomaalaisomisteiset yritykset (S.11003).

Alasektori: Ulkomaalaisomisteiset yritykset (S.11003)

- 2.31. *Määritelmä:* Alasektori ulkomaalaisomisteiset yritykset (pl. rahoituslaitokset) koostuu kaikista yrityksistä ja yritysmaisisista yhteisöistä, joita valvovat (katso 2.26) ulkomaiset institutionaaliset yksiköt.

Tähän alasektoriin luetaan:

- a) kaikki ulkomaisten yritysten tytäryritykset:
- b) kaikki sellaisten ulkomaisten yritysten valvomat yritykset, jotka eivät itse ole yrityksiä: esimerkiksi ulkomaisen julkisen yhteisön valvoma yritys; se sisältää yritykset, joita ryhmä yhdessä toimivia ulkomaisia yksiköitä valvoo;
- c) kaikki sellaisten ulkomaisten yhtiöiden tai yhtiöimättömien tuottajien haarayritykset tai muut yhtiöimättömät yksiköt, jotka ovat nimellisiä kotimaisia yksiköitä ja joita kohdellaan yritysmaisinä yhteisöinä (katso 2.25).

RAHOITUSLAITOKSET (S.12)

- 2.32. *Määritelmä:* Rahoituslaitossektori (S.12) käsittää kaikki yritykset ja yritysmaiset yhteisöt, joiden pääasiallista toimintaa on rahoituksen välitys (rahoituksen välittäjät) ja/tai rahoitusta avustavat toiminnat (rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset)⁽⁸⁾.

Rahoituksen välitys on toimintaa, jossa institutionaalinen yksikkö hankkii rahoitusvaroja ja samaan aikaan velkaantuu (katso 2.33—2.34) harjoittamalla markkinoilla rahoitustaloustoimia (katso 2.37—2.38). Rahoituksen välittäjien varoilla ja veloilla on erilaisia ominaisuuksia, jotka ilmaisevat, että varoja on muunneltu tai paketoitu uudelleen maturiteetin, mittakaavan, riskin ja niiden kaltaisten ominaisuuksien suhteen rahoituksen välitysprosessissa.

Rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat toiminnat ovat rahoituksen välitykseen läheisesti liittyvää toimintaa mutta eivät ole itse rahoituksen välitystä (katso 2.39).

- 2.33. Rahoituksen välitysprosessin kautta varoja ohjailaan kolmansien osapuolien välillä, joista toisella puolella on ylijäämää ja toisella puolella varojen puutetta. Rahoituksen välitys ei ainoastaan toimi välittäjänä muille institutionaalisille yksiköille, vaan asettaa itsensä alttiiksi riskeille hankkimalla rahoitusvaroja ja ottamalla velkoja omista nimissään.

- 2.34. Rahoituksen välitysprosessissa voi esiintyä kaikentyyppisiä velkoja lukuunottamatta luokkaa muut velat (AF.7).

Rahoituksen välitysprosessissa esiintyvät rahoitusvarat voidaan luokitella mihin tahansa luokkaan lukuun ottamatta luokkaa vakuutustekninen vastuuvetäjä (AF.6) mutta mukaan lukien luokan muut rahoitussuhteet (factoring). Lisäksi rahoituksen välittäjät voivat sijoittaa varansa muihin kuin rahoitusvaroihin kiinteistöihin mukaan lukien. Jotta yritystä voidaan pitää rahoituksen välittäjänä, sen pitäisi lisäksi ottaa velkaa markkinoilta ja muuntaa varoja. Sen vuoksi kiinteistöyrityksiä (NACE ryhmä 70) ei lueta mukaan.

⁽⁸⁾ Sovitun käytännön mukaan sektori S.12 sisältää hallintayhtiöt, jotka ainoastaan valvovat ja johtavat sellaista tytäryhtiöiden ryhmää, jonka pääasiallista toimintaa ovat rahoituksen välittäminen ja/tai rahoituksen välitystä avustavat toiminnat (katso 2.43), ja sellaiset voittoa tavoittelemattomat yhteisöt, joita pidetään itsenäisinä rahoitusyrityksiä palvelevina oikeushenkilöinä (katso 2.44).

- 2.35. Vakuutuslaitosten ja eläkerahastojen pääasiallinen toiminta koostuu riskien yhdistelystä. Näiden laitosten päävelat ovat vakuutusteknisiä vastuuelvoja (AF.6). Vastuuelvojen vastineita ovat vakuutuslaitosten ja eläkerahastojen suorittamat sijoitukset. Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot toimivat näin ollen rahoituksen välittäjinä.
- 2.36. Sijoitusrahastot velkaantuvat pääasiassa osakeannin muodossa (AF.52). Ne muuttavat nämä varat hankkimalla rahoitusvaroja ja/tai kiinteistöjä. Sen vuoksi sijoitusrahastot luokitellaan rahoituksen välittäjiin. Kuten muidenkin yritysten osalta kaikki muutokset niiden varojen ja muiden velkojen kuin omien osakkeiden arvossa näkyvät niiden omissa varoissa (katso 7.05). Koska omien varojen määrä normaalisti on yhtä suuri kuin sijoitusrahaston osakkeiden arvo, kaikki muutokset rahaston varoissa ja veloissa heijastuvat näiden osakkeiden markkina-arvoon.

Sijoitusrahastoja, jotka sijoittavat pelkästään kiinteistöihin, pidetään myös rahoituksen välittäjinä.

- 2.37. Rahoituksen välitys rajoittuu yleensä markkinoilla tapahtuviin rahoitustaloustoimiin. Toisin sanoen varojen hankinnan ja velkojen oton tulisi tapahtua suuren yleisön keskuudessa tai määrätyn, suhteellisen suuren osaryhmän keskuudessa. Jos toiminta rajoittuu pieniin henkilö- tai perheryhmiin, ei yleensä mitään rahoitusvälitystä tapahdu. Sellaiset institutionaaliset yksiköt, jotka tarjoavat rahoituspalveluja yhtiöryhmälle, eivät nimenomaan sisälly rahoituksen välitykseen. Nämä institutionaaliset yksiköt kohdennetaan sektorille sen mukaan mikä on yhtiöryhmän vallitseva toiminta talousalueella. Jos rahoituspalveluja tarjoava institutionaalinen yksikkö kuitenkin on rahoitusvalvonnan alainen, se luokitellaan sopimuksen mukaan rahoitusyrityksiin.
- 2.38. Rahoituksen välityksen yleisessä rajaamisessa markkinoilla tapahtuviin rahoitustaloustoimiin saattaa esiintyä joitakin poikkeuksia. Esimerkkejä ovat kunnalliset luotto- ja säästöpankit, jotka tukeutuvat vahvasti kunnan mukanaoloon, tai rahoitusleasingyhtiöt, jotka ovat riippuvaisia yhtiöiden emoryhmästä varoja hankkiessaan tai investoidessaan. Niiden antolainauksen tai niiden säästöjen vastaanottamisen pitäisi vastaavasti kuitenkin olla mukanaolevasta kunnasta tai emoryhmästä riippumatonta luokiteltaessa niitä rahoitusvälittäjiksi.
- 2.39. Rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat palvelut koostuvat aputoiminnoista, joilla rahoitusvaroja ja -velkoja koskevia taloustoimia pannaan toimeen tai varoja muunnetaan tai uudelleen paketoidaan. Rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset eivät aseta itseään riskeille alttiiksi hankkimalla rahoitusvaroja tai ottamalla velkoja. Ne ainoastaan helpottavat rahoituksen välitystä.
- 2.40. Rahoituslaitossektoriin sisältyvät seuraavat institutionaaliset yksiköt (S.12):
- a) yksityiset tai julkiset yritykset, jotka pääasiallisesti välittävät rahoitusta ja/tai avustavat rahoituksen välitystä
 - b) itsenäisinä oikeushenkilöinä pidettävät osuuskunnat ja yhtiökumppanuudet, jotka pääasiallisesti välittävät rahoitusta ja/tai avustavat rahoituksen välitystä
 - c) erityislainsäädännön perusteella itsenäisinä oikeushenkilöinä pidettävät julkiset tuottajat, jotka pääasiallisesti välittävät rahoitusta ja/tai avustavat rahoituksen välitystä
 - d) itsenäisinä oikeushenkilöinä pidettävät voittoa tavoittelemattomat yhteisöt, jotka pääasiallisesti välittävät rahoitusta ja/tai avustavat rahoituksen välitystä
 - e) hallintayhtiöt (katso 2.14), jos tytäryhtiöiden ryhmä koko talousalueella pääasiallisesti välittää rahoitusta ja/tai avustaa rahoituksen välitystä
 - f) yhtiöimättömät sijoitusrahastot, jotka koostuvat osallisryhmän omistamista sijoitussalkuista ja joiden hallinnosta huolehtivat yleensä muut rahoitusyritykset. Nämä rahastot ovat sopimuksen mukaan institutionaalisia yksiköitä, jotka ovat erillisiä niitä hallinnoivista rahoitusyrityksistä;
 - g) yritysmaiset rahoitusyksiköt:
 - 1) pääasiallisesti rahoitusta välittävillä ja säätelyn ja valvonnan alaisilla yhtiöimättömillä yksiköillä (useimmissa tapauksissa luokiteltu muiden rahalaitosten alasektoriin tai vakuutuslaitosten ja eläkerahastojen alasektoriin) katsotaan olevan itsenäinen päätösvalta ja itsenäinen omistajista riippumaton hallinto. Niiden taloudellinen ja rahoituskäyttäytyminen on samanlaista kuin rahoitusyrityksillä. Sen vuoksi niitä kohdellaan

erillisinä institutionaalisina yksiköinä. Esimerkkeinä voidaan mainita ulkomaisten rahoitusyritysten sivukonttorit;

- 2) muita yhtiöimättömiä yksiköitä, jotka pääasiallisesti välittävät rahoituspalveluja, mutta jotka eivät ole säätelyn ja valvonnan alaisia, pidetään yritysmäisinä rahoitusyksiköinä vain, jos ne täyttävät yritysmäisten yksiköiden määrittelyehdot (katso 2.13.f);
- 3) yhtiöimättömiä yksiköitä, jotka harjoittavat pääasiallisesti rahoituksen välitystä avustavia toimintoja, pidetään yritysmäisinä rahoitusyksiköinä vain, jos ne täyttävät yritysmäisten yksiköiden määrittelyehdot (katso 2.13.f).

2.41. Rahoituslaitossektori jakautuu viiteen alasektoriin:

- a) Keskuspankki (S.121);
- b) Muut rahalaitokset (S.122);
- c) Muut rahoituslaitokset kuin vakuutuslaitokset ja eläkerahastot (S.123);
- d) Rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset (S.124);
- e) Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot (S.125).

Muiden rahalaitosten alasektoria pidetään muiden talletuspankkien alasektoria vastaavana 1993 SNA:n kohtien 4.88—4.94 määritelmän mukaisesti. Kun muiden rahalaitosten alasektorin määritelmän (katso 2.48) ajatellaan kattavan ne rahoituksen välittäjät, joiden kautta keskuspankin rahapolitiikan vaikutukset kanavoidaan talouden muille yksiköille, muiden talletuspankkien alasektori määritellään 1993 SNA:ssa viittaamalla lavean rahan määritelmiin. Yhdistetyt alasektorit S.121 ja S.122 vastaavat rahalaitoksia EMI:n (katso 2.49) tilastointimääritelmien mukaisesti.

2.42. Lukuunottamatta alasektoria S.121, jokainen alasektori voidaan jakaa edelleen:

- a) julkisiin rahoituslaitoksiin;
- b) yksityisiin kotimaisiin rahoituslaitoksiin;
- c) ulkomaalaisomisteisiin rahoituslaitoksiin.

Tämän alajaottelun kriteerit ovat samat kuin yrityksillä (katso 2.26—2.31).

2.43. Hallintayhtiöt, jotka ainoastaan valvovat ja ohjaavat pääasiallisesti rahoitusta välittävien ja/tai rahoitusta avustavia palveluja suorittavien tytäryhtiöiden ryhmää, luokitellaan alasektoriin muut rahoituslaitokset kuin vakuutuslaitokset ja eläkerahastot (S.123)^(*). Hallintayhtiöt, jotka itse ovat rahoitusyrityksiä, on kuitenkin luokiteltava alasektoriin rahoitustoiminnan pääalajin mukaan.

2.44. Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt, joita pidetään rahoituslaitoksia palvelevina itsenäisinä oikeushenkilöinä, mutta jotka eivät välitä rahoitusta tai harjoita rahoituksen välitystä avustavia toimintoja, luokitellaan alasektoriin rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset (S.124).

Alasektori: Keskuspankki (S.121)

2.45. Määritelmä: Alasektori keskuspankki (S.121) käsittää kaikki rahoitusyritykset ja yritysmäiset yhteisöt, joiden pääasiallinen tehtävä on laskea liikkeelle rahaa, säilyttää rahan sisäinen ja ulkoinen arvo ja pitää hallussaan joko kaikkea tai osaa maan kansainvälisistä valuuttavarannoista.

^(*) Hallintayhtiöiden luokittelu rahoituslaitossektorissa poikkeaa 1993 SNA:n kohdasta 4.100, jotta säilytettäisiin yhtenäisyys EMI:n tilastotarkoituksia varten laadittujen rahalaitoksia ja vakuutuslaitoksia koskevien määritelmien kanssa.

2.46. Seuraavat rahoituksen välittäjät luokitellaan alasektoriin S.121:

- a) kansallinen keskuspankki, myös silloin kun se on osa Euroopan keskuspankkijärjestelmää;
- b) perimmiltään julkista alkuperää olevat keskusrahallaitokset (esim. laitokset, jotka huolehtivat ulkomaanvaluutan vaihdosta tai rahan liikkeelle laskemisesta), joilla on täydellinen kirjanpito ja itsenäinen päätösvalta suhteessa valtionhallintoon. Useimmiten näitä toimintoja suoritetaan joko valtionhallinnossa tai keskuspankissa. Näissä tapauksissa mitään erillisiä institutionaalisia yksiköitä ei ole.

2.47. Alasektoriin S.121 ei lueta keskuspankin lisäksi muita sellaisia laitoksia tai elimiä, jotka säätelevät tai valvovat rahoitusyrityksiä tai rahoitusmarkkinoita. Ne luokitellaan sektoriin S.124 (katso 2.58.g)⁽¹⁰⁾.

Alasektori: Muut rahalaitokset (S.122)

2.48. *Määritelmä:* Alasektoriin muut rahalaitokset luetaan kaikki muut kuin keskuspankkialasektoriin luokitellut rahoitusyritykset ja yritysmäiset yhteisöt, jotka pääasiallisesti välittävät rahoitusta ja joiden tehtävänä on ottaa vastaan talletuksia ja/tai talletusten läheisiä vastikkeita muilta institutionaalisilta yksiköiltä kuin rahalaitoksilta ja omaan laskuunsa myöntää lainoja ja/tai tehdä arvopaperisijoituksia.

2.49. Rahalaitoksiin (RL) luetaan keskuspankki-alasektori (S.121) ja muut rahalaitokset -alasektori (S.122) ja ne vastaavat EMI:n tilastotarkoituksia varten määriteltyjä rahalaitoksia (katso 2.41).

2.50. Rahalaitoksia ei voi kuvata yksinkertaisesti termillä ”pankki”, koska rahalaitoksiin saatetaan mahdollisesti lukea rahoituslaitoksia, jotka eivät välttämättä kutsu itseään pankeiksi ja joiden ei sallita joissain maissa kutsua itseään pankeiksi, kun taas jotkut muut rahoitusyritykset kutsuessaan itseään pankeiksi eivät itse asiassa ole rahalaitoksia. Yleensä seuraavat rahoituksen välittäjät luokitellaan alasektoriin S.122:

- a) liikepankit, ”universaaliset” pankit, ”yleispankit”;
- b) säästöpankit (mukaanluettuna keskinäiset säästöpankit ja säästöpankki- ja lainayhdistykset);
- c) postisiirtolaitokset, postipankit, postisiirtopankit;
- d) maaseutuluoottopankit, maatalousluottopankit;
- e) luotto-osuuspankit, luottoyhdistykset;
- f) erikoistuneet pankit (esim. kauppapankit, emissiopankit, yksityiset pankit).

2.51. Seuraavat rahoituksen välittäjät voidaan myös luokitella alasektoriin S.122, jos niiden tehtävänä on ottaa yleisöltä vastaan takaisin maksettavia varoja joko talletuksina tai muina vastaavina kuten esim. jatkuvasti liikkeellelaskettavina joukkovelkakirjoina ja muina niihin verrattavina arvopapereina. Muutoin ne pitäisi luokitella alasektoriin S.123:

- a) yritykset, jotka myöntävät kiinnityksiä (mukaan luettuna asuntosäästöpankit, hypoteekkipankit ja kiinnitysluottolaitokset);
- b) sijoitusrahastot (ml. investointirahastot ja muut kollektiiviset investointijärjestelmät, so. kollektiivisijoituksia siirrettäviin arvopapereihin tekevät yritykset);
- c) kunnalliset luottolaitokset.

2.52. Alasektoriin S.122 ei lueta:

- a) hallintayhtiöitä, jotka ainoastaan valvovat ja johtavat pääasiallisesti muista rahalaitoksista koostuvaa ryhmää, mutta jotka itse eivät ole muita rahalaitoksia. Ne luokitellaan alasektoriin S.123 (katso 2.43);
- b) muita rahalaitoksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat itsenäisinä oikeushenkilöinä pidetyt yhteisöt, jotka eivät välitä rahoitusta. Ne luokitellaan alasektoriin S.124 (katso 2.44).

⁽¹⁰⁾ Tämä poikkeaa 1993 SNA:n kohdista 4.86 ja 4101, jotta säilytettäisiin yhdenmukaisuus EMI:n tilastotarkoituksia varten laadittujen rahalaitosten määritelmien kanssa.

Alasektori: Muut rahoituslaitokset kuin vakuutuslaitokset ja eläkerahastot (S.123)

- 2.53. *Määritelmä:* Alasektori muut rahoituslaitokset kuin vakuutuslaitokset ja eläkerahastot (S.123) koostuu kaikista rahoitusyrityksistä ja yritysmäisistä yhteisöistä, jotka pääasiallisesti välittävät rahoitusta ottamalla velkaa muussa muodossa kuin valuuttana, talletuksina ja/tai talletusten läheisinä vastikkeina muilta institutionaalisilta yksiköiltä kuin rahalaitoksilta tai muussa muodossa kuin vakuutusteknisinä vastuuelkoina.
- 2.54. Alasektori S.123 sisältää eri tyyppisiä rahoituksen välittäjiä, erityisesti sellaisia, jotka pääasiallisesti hoitavat pitkäaikaiseen rahoitukseen liittyviä tehtäviä. Useimmissa tapauksissa tämä vallitsevin takaisinmaksuaika on peruste, jolla ne erotetaan muiden rahalaitosten alasektorista. Kun sellaiset velkamuodot kuin vakuutustekniset vastuuelvat rajataan pois, rajanveto vakuutuslaitoksiin ja eläkerahastoihin nähden voidaan tehdä.
- 2.55. Erityisesti seuraavat rahoitusyritykset ja yritysmäiset yhteisöt luokitellaan alasektoriin S.123 elleivät ne ole rahalaitoksia:
- rahoitusliisausta välittävät yritykset;
 - osamaksukaupan rahoitusta ja henkilökohtaista tai liikerahoitusta välittävät yritykset;
 - factoring-rahoitusta välittävät yritykset;
 - arvopaperi- ja johdannaispörssimeklarit (omaan laskuun);
 - erikoistuneet rahoitusyritykset kuten esim. riskiraha- ja kehityspääomayhtiöt, vienti/tuontirahoitusyhtiöt;
 - arvopaperistettujen varojen haltijoiksi perustetut ajoneuvojen rahoitusyritykset;
 - rahoituksen välittäjät, jotka vastaanottavat talletuksia ja/tai talletusten läheisiä vastikkeita ainoastaan rahalaitoksilta;
 - hallintayhtiöt, jotka ainoastaan valvovat ja johtavat pääasiallisesti rahoituksen välitystä ja/tai rahoituksen välitystä avustavia palveluja tuottavien tytäryhtiöiden ryhmää, mutta jotka itse eivät ole rahoitusyrityksiä (katso 2.43).
- 2.56. Alasektori S.123 ei sisällä itsenäisinä juridisinä yksiköinä pidettyjä voittoa tavoittelemattomia laitoksia, jotka palvelevat muita rahoituksen välittäjiä paitsi vakuutuslaitoksia ja eläkerahastoja mutta eivät välitä rahoitusta. Ne luokitellaan alasektoriin S.124 (katso 2.44).

Alasektori: Rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset (S.124)

- 2.57. *Määritelmä:* Alasektori rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset (S.124) koostuu kaikista rahoitusyrityksistä ja yritysmäisistä yhteisöistä, jotka pääasiallisesti avustavat rahoituksen välitystä, toisin sanoen toimintoja, jotka liittyvät läheisesti rahoituksen välitykseen, mutta jotka eivät ole rahoituksen välitystä itsessään (katso 2.39).
- 2.58. Erityisesti seuraavat rahoitusyritykset ja yritysmäiset yhteisöt luokitellaan alasektoriin S.124:
- vakuutusmeklarit, meripelastus- ja haverihallinnon hoitajat, vakuutus- ja eläkekonsultit jne.;
 - lainameklarit, arvopaperimeklarit, sijoitusneuvojat jne.;
 - arvopaperien liikkeellelaskemista hoitavat emissioyhtiöt;
 - yritykset, joiden pääasiallista toimintaa on taata nimisiirrolla vekseleitä ja muita instrumentteja;
 - yritykset, jotka järjestävät sellaisia johdannais- tai suojautumisinstrumentteja kuin esim. swapit, optiot ja futuurit (laskematta niitä liikkeelle);

- f) yritykset, jotka huolehtivat rahoitusmarkkinoiden infrastruktuurista;
- g) rahoituksen välittäjien ja rahoitusmarkkinoiden keskusvalvontaviranomaiset, jos ne ovat erillisiä institutionaalisia yksiköitä;
- h) eläkerahastojen, sijoitusrahastojen jne. hoitajat;
- i) yritykset, jotka hoitavat arvopaperipörssiä ja vakuutusporssiä;
- j) itsenäisinä oikeushenkilöinä pidetyt voittoa tavoittelemattomat yhteisöt, jotka palvelevat rahoitusyrityksiä, mutta eivät itse välitä rahoitusta tai tuota rahoituksen välitystä avustavia palveluja (katso 2.44).

2.59. Alasektori S.124 ei sisällä hallintayhtiöitä, jotka ainoastaan valvovat ja johtavat pääasiallisesti rahoitusta avustavia palveluja harjoittavien tytäryhtiöiden ryhmää, mutta eivät itse ole rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavia laitoksia. Ne luokitellaan alasektoriin S.123 (katso 2.43).

Alasektori: Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot (S.125)

2.60. *Määritelmä:* Alasektori vakuutuslaitokset ja eläkerahastot (S.125) koostuu kaikista rahoitusyrityksistä ja yritysmaaisista yhteisöistä, jotka pääasiallisesti ovat riskien hallintaan liittyvän rahoituksen välittäjiä (katso 2.35).

2.61. Hoidetut vakuutus sopimukset saattavat koskea yksilöitä ja/tai ryhmiä, olipa osallistuminen seurausta julkisen vallan määräämästä yleisestä velvollisuudesta tai ei. Lisäksi sosiaalivakuutus sopimukset (katso 4.83—4.91) muodostavat joskus huomattavan osan hoidetuista sopimuksista.

2.62. Alasektori S.125 sisältää sekä omavakuutuslaitokset että jälleenvakuutuslaitokset.

2.63. Alasektoriin S.125 ei lueta:

- a) institutionaalisia yksiköitä, jotka täyttävät molemmat kohdassa 2.74 luetelluista kahdesta kriteeristä. Ne luokitellaan alasektoriin S.1314;
- b) hallintayhtiöitä, jotka ainoastaan valvovat ja johtavat pääasiallisesti vakuutuslaitoksista ja eläkerahastoista koostuvaa ryhmää, mutta jotka eivät itse ole vakuutuslaitoksia eivätkä eläkerahastoja. Ne luokitellaan alasektoriin S.123 (katso 2.43);
- c) itsenäisinä oikeushenkilöinä pidettäviä voittoa tavoittelemattomia laitoksia, jotka palvelevat vakuutuslaitoksia ja eläkerahastoja mutta eivät itse välitä rahoitusta. Ne luokitellaan alasektoriin S.124 (katso 2.44).

2.64. Alasektori vakuutuslaitokset ja eläkerahastot voidaan jakaa seuraavasti:

- a) vakuutuslaitokset;
- b) (itsenäiset) eläkerahastot.

Itsenäiset eläkerahastot ovat eläkerahastoja, joilla on itsenäinen päätösvalta ja täydellinen kirjanpito. Ne ovat sen vuoksi institutionaalisia yksiköitä. Epäitsenäiset eläkerahastot eivät ole institutionaalisia yksiköitä vaan ovat osa sitä institutionaalista yksikköä, joka perustaa ne.

2.65. Yksilöitä ja ryhmiä koskevat riskit voivat molemmat sisältyä henki- ja vahinkovakuutuslaitosten toimintaan. Jotkut vakuutuslaitokset saattavat rajoittaa toimintansa ainoastaan ryhmäsopimuksiin. Näiden laitosten sallitaan vakuuttaa kaikkia ryhmiä.

2.66. Eläkerahastoja voidaan kuvata laitoksiksi, jotka vakuuttavat vakuutettujen henkilöiden sosiaalisiin riskeihin ja tarpeisiin liittyviä ryhmäriskejä (katso 4.84). Tyypillisiä tällaisen toiminnan kohteena olevia ryhmiä ovat yksittäisen yrityksen tai yritysryhmän palkansaajat, teollisuuden haaran tai toimialan työntekijät tai saman ammatin omaavat henkilöt. Vakuutus sopimukseen sisällytetyt etuudet saattavat olla etuuksia, jotka maksetaan vakuutetun kuoleman jälkeen leskelle ja lapsille (pääasiassa palveluksessa tapahtunut kuolema), etuuksia, jotka maksetaan eläkkeelle siirtymisen jälkeen ja etuuksia, jotka maksetaan vakuutetun tultua työkyvyttömäksi.

2.67. Eräissä maissa kaikkia tämän tyyppisiä riskejä voidaan vakuuttaa yhtä hyvin henkivakuutusyhtiöissä kuin eläkerahastoissa. Toisissa maissa jotkut näistä riskilajeista on vakuutettava henkivakuutusyhtiöissä. Päinvastoin kuin henkivakuutusyhtiöt eläkerahastot ovat (lain nojalla) rajoitetut määrättyihin palkansaajien ja itsenäisten yrittäjien ryhmiin.

JULKISYHTEISÖT (S.13)

2.68. *Määritelmä:* Julkisyhteisöjen sektoriin (S.13) luetaan kaikki institutionaaliset yksiköt, jotka ovat muita markkinatonta tuottajia (katso 3.26) ja joiden tuotos on tarkoitettu pääasiallisesti yksilölliseen tai kollektiiviseen kulutukseen ja rahoitetaan muihin sektoreihin kuuluvien yksiköiden suorittamien pakollisiin maksuihin, ja/tai kaikki pääasiallisesti kansantulon ja -varallisuuden uudelleenjakoa harjoittavat institutionaaliset yksiköt.

2.69. Sektoriin S.13 luetaan seuraavat institutionaaliset yksiköt:

- a) julkisyhteisöjen yksiköt (pois lukien julkisiksi tuottajiksi organisoidut tai erikoislainsäädännön perusteella itsenäisinä oikeudellisinä yksiköinä pidetyt julkiset tuottajat tai yritysmäiset yhteisöt silloin, kun ne luokitellaan yrityksiin tai rahoituslaitoksiin), jotka hoitavat ja rahoittavat sellaisia toimintoja, joiden tarkoituksena on pääasiallisesti markkinattomien yhteisön hyväksi tarkoitettujen tavaroiden ja palveluiden tuottaminen⁽¹⁾).
- b) itsenäisinä oikeushenkilöinä pidettävät voittoa tavoittelemattomat yhteisöt, jotka ovat keskushallinnon valvomia ja pääasiallisesti rahoittamia muita markkinattomia tuottajia.
- c) itsenäiset eläkerahastot, jos kohdan 2.74 kaksi vaatimusta täyttyvät.

2.70. Julkisyhteisöjen sektori jakautuu seuraaviin neljään alasektoriin:

- a) valtionhallinto (S.1311)
- b) osavaltiohallinto (S.1312)
- c) paikallishallinto (S.1313)
- d) sosiaaliturvarahastot (S.1314).

Alasektori: Valtionhallinto (S.1311)

2.71. *Määritelmä:* Alasektoriin valtionhallinto (S.1311) luetaan kaikki valtion ministeriöt ja keskusvirastot, joiden toimivalta normaalisti ulottuu koko talousalueelle, ei kuitenkaan sosiaaliturvarahastojen hallintoa.

Alasektoriin S.1311 luetaan ne voittoa tavoittelemattomat yhteisöt, joita valtionhallinto valvoo ja pääasiallisesti rahoittaa ja joiden toimivalta ulottuu koko talousalueelle.

Alasektori: Osavaltiohallinto (S.1312)

2.72. *Määritelmä:* Alasektoriin osavaltiohallinto (S.1312) luetaan valtion hallintoelimet, jotka ovat erillisiä institutionaalisia yksiköitä ja hoitavat joitakin julkisen hallinnon tehtäviä valtionhallintoa alemmalla, mutta paikallishallintoa ylemmällä tasolla, ei kuitenkaan sosiaaliturvarahastojen hallintoa.

Alasektoriin S.1312 luetaan ne voittoa tavoittelemattomat yhteisöt, joita osavaltion hallintoelimet valvovat ja pääasiallisesti rahoittavat ja joiden toimivalta rajoittuu osavaltiohallinnon talousalueelle.

Alasektori: Paikallishallinto (S.1313)

2.73. *Määritelmä:* Alasektoriin paikallishallinto (S.1313) luetaan ne julkisen hallinnon elimet, joiden toimivalta ulottuu ainoastaan talousalueen paikalliseen osaan, ei kuitenkaan sosiaaliturvarahastojen paikallisia laitoksia.

⁽¹⁾ Sovitun käytännön mukaan sellaiset markkinoita säätelevät organisaatiot, jotka ovat joko yksinomaan tai pääasiallisesti pelkkiä tukipalkkioiden jakajia, luokitellaan sektorin S.13 alasektoriin keskushallinto S.1311. Ne organisaatiot, jotka yksinomaan tai pääasiallisesti ostavat, pitävät hallussa ja myyvät maataloustuotteita tai elintarvikkeita, luokitellaan kuitenkin sektoriin S.11 (katso 2.21, alaviite 6).

Alasektoriin S.1313 luetaan ne voittoa tavoittelemattomat yhteisöt, joita paikalliset julkisen hallinnon elimet valvovat ja pääasiallisesti rahoittavat ja joiden toimivalta rajoittuu paikallisten hallintoelinten talousalueille.

Alasektori: Sosiaaliturvarahastot (S.1314)

2.74. *Määritelmä:* Alasektoriin sosiaaliturvarahastot (S.1314) luetaan kaikki ne valtionhallinnon, osavaltiohallinnon ja paikallishallinnon institutionaaliset yksiköt, joiden pääasiallista toimintaa on sosiaalisten etuisuuksien tuottaminen ja jotka täyttävät molemmat seuraavista kahdesta kriteeristä:

- a) lain tai asetuksen mukaan tietyt väestöryhmät ovat velvollisia osallistumaan järjestelmään tai maksamaan sosiaaliturvamaksuja;
- b) julkisyhteisö vastaa — riippumattomasti tehtävästään valvovana elimenä tai työnantajana — laitoksen hallinnosta maksuja ja etuisuuksia koskevilla ratkaisuisilla ja hyväksymisillä (katso 4.89);

Yksittäisen henkilön maksamien maksujen ja sen riskin välillä, jonka alaiseksi kyseinen henkilö joutuu, ei ole tavallisesti suoraa yhteyttä.

KOTITALOUDET (S.14)

2.75. *Määritelmä:* Kotitaloussektori (S.14) kattaa henkilöt tai henkilöryhmät kuluttajina ja mahdollisesti myös markkinatavaroita ja rahoitus- ja muita palveluita tuottavina yrittäjinä (markkinatuottajina), jos jälkimmäisessä tapauksessa vastaavat toiminnot eivät ole erillisten yritysmäisissä yhteisöissä käsiteltyjen yksiköiden toimintaa. Kotitaloussektoriin luetaan myös henkilöt tai henkilöryhmät tavaroiden ja muiden kuin rahoituspalveluiden tuottajina omaa loppukäyttöä varten (katso 3.20, 3.25 ja 3.30).

Kotitaloudet voidaan kuluttajina määritellä pieniksi henkilöryhmiksi, joilla on yhteinen asunto, jotka panevat yhteen osan tai kaikki tuloistaan ja varallisuudestaan ja jotka kuluttavat kollektiivisesti tietyn tyyppisiä, pääasiassa asumiseen ja ruokaan liittyviä tavaroita ja palveluita. Perheen tai emotionaalisten siteiden olemassaolo kriteereinä voidaan lisätä.

Näiden yksiköiden pääasialliset varat ovat peräisin palkansaaajakorvauksista, omaisuustuloista, muilta sektoreilta saaduista tulonsiirroista, markkinatuotteiden myyntituloista tai laskennallisista tuloista tuotoksesta omaan loppukulutukseen.

2.76. Kotitaloussektoriin luetaan:

- a) yksilöt tai yksilöryhmät, joiden pääasiallinen tarkoitus on kuluttaminen;
- b) henkilöt, jotka asuvat pysyvästi laitoksissa ja joilla on vähän tai ei laisinkaan itsenäistä toimintaa tai päätösvaltaa taloudellisissa asioissa (esim. luostareissa elävien uskonnollisten veljeskuntien jäsenet, pitkäaikaipotilaat sairaaloissa, pitkiä tuomioita kärsivät vangit, vanhainkodeissa pysyvästi asuvat vanhukset). Näitä ihmisiä käsitellään ikään kuin he muodostaisivat yhdessä yhden institutionaalisen yksikön, toisin sanoen yhden kotitalouden;
- c) yksilöt tai yksilöryhmät, joiden pääasiallinen tarkoitus on kuluttaminen ja jotka tuottavat tavaroita ja palveluita yksinomaan omaan käyttöön. Ainoastaan kahden tyyppiset omaan kulutukseen tuotetut palvelut luetaan mukaan järjestelmään: omistusasuntopalvelut ja palkatun työvoiman tuottamat kotitalouspalvelut;
- d) muut kuin yritysmäisissä yhteisöissä pidetyt yksityiset elinkeinonharjoittajat ja yhtiökumppanuudet, joilla ei ole itsenäistä oikeudellista asemaa ja jotka ovat markkinatuottajia;
- e) kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt, joilla ei ole itsenäistä oikeudellista asemaa, tai KPVTY:t, joilla sellainen on, mutta jotka ovat vain vähämerkityksellisiä (katso 2.88).

2.77. Kotitaloussektori jakautuu kuuteen alasektoriin:

- a) työnantajat ja muut elinkeinonharjoittajat (S.141 + S.142)
- b) palkansaaajat (S.143)
- c) omaisuustulojen saajat (S.1441)

- d) eläkkeensaajat (S.1442)
- e) muiden tulonsiirtojen saajat (S.1443)
- f) muut kotitaloudet (S.145).

2.78. Kotitaloudet jaetaan alasektoreihin koko kotitalouden saaman suurimman tulolajin mukaan (työnantajatulot, palkansaajakorvaukset jne). Jos samassa kotitaloudessa saadaan monenlaisia tuloja tuloryhmää kohti, luokituksen on perustuttava kotitalouden kokonaistuloihin kussakin ryhmässä.

Alasektori: Työnantajat ja muut elinkeinonharjoittajat (S.141 + S.142)

2.79. *Määritelmä:* Alasektori työnantajat ja muut elinkeinonharjoittajat koostuu sellaisten kotitalouksien ryhmästä, joilla markkinatavaroiden ja -palvelujen tuotannosta saadut sekatulot (B.3) ovat suurin tulonlähde kotitaloudelle kokonaisuudessaan, vaikka ne eivät aina muodostaisikaan enempää kuin puolet kotitalouden kokonaistuloista. Näitä tuloja kotitaloudet saavat yhtiöimättömien kotitalousyritysten omistajina, joissa yrityksissä voi olla myös palkattua henkilöstöä.

Alasektori: Palkansaajat (S.143)

2.80. *Määritelmä:* Alasektori palkansaajat koostuu sellaisten kotitalouksien ryhmästä, joiden tuloista palkkatulot (D1) on suurin tulolähde kotitaloudelle kokonaisuudessaan.

Alasektori: Omaisuustulojen saajat (S.1441)

2.81. *Määritelmä:* Alasektori omaisuustulojen saajat koostuu sellaisten kotitalouksien ryhmästä, joille omaisuustulot (D4) on suurin tulolähde kotitaloudelle kokonaisuudessaan.

Alasektori: Eläkkeensaajat (S.1442)

2.82. *Määritelmä:* Alasektori eläkkeensaajat koostuu sellaisten kotitalouksien ryhmästä, joille eläkkeet (D4) on suurin tulolähde kotitaloudelle kokonaisuudessaan.

Eläkkeensaajat ovat kotitalouksia, joille työ- tai muut eläkkeet mukaanluettuna aikaisemmilta työnantajilta saatavat eläkkeet ovat suurin tulolähde.

Alasektori: Muiden tulonsiirtojen saajat S.1443)

2.83. *Määritelmä:* Alasektori muiden tulonsiirtojen saajat koostuu sellaisten kotitalouksien ryhmästä, jolle muut tulonsiirrot (D4) on suurin tulolähde kotitaloudelle kokonaisuudessaan.

Muita tulonsiirtoja ovat kaikki muut tulonsiirrot kuin omaisuustulot, eläkkeet ja pysyvästi laitoksissa elävien henkilöiden tulot.

Alasektori: Muut kotitaloudet (S.145)

2.84. *Määritelmä:* Alasektori muut kotitaloudet koostuu henkilöistä, jotka elävät pysyvästi laitoksissa.

Henkilöt, jotka elävät pysyvästi laitoksissa, luokitellaan erikseen, koska suurimman tulolähteen kriteerin perusteella näitä henkilöitä ei ole mielekästä luokitella mihinkään edellä olevista alasektoreista.

2.85. Jos pääasiallista tulolähdettä kotitaloudelle kokonaisuudessaan ei ole saatavissa sektorin määrittelemiseksi, toiseksi parhaan tiedon luokittelua varten muodostavat viitehenkilön tulot. Kotitalouden viitehenkilö on tavallisesti

henkilö, jolla on suurimmat tulot. Jos viimeksi mainittua tietoa ei ole saatavissa, voidaan kotitalouksien alasektorin määrittelyyn käyttää sen henkilön tuloja, joka sanoo olevansa viitehenkilö.

- 2.86. Muut kriteerit voivat kuitenkin olla tarkoituksenmukaisia ja tarpeellisia erilaisia analyyseja varten tai politiikan teon pohjana, esim. kotitalouksien luokittelu yrittäjätoiminnan mukaan: maatalouskotitaloudet; muut kuin maatalouskotitaloudet (teollisuus, palvelut).

KOTITALOUKSIA PALVELEVAT VOITTOA TAVOITTELEMATTOMAT YHTEISÖT (S.15)

- 2.87. *Määritelmä:* Sektori kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt (KPVTY:t) (S.15) koostuu voittoa tavoittelemattomista yhteisöistä, jotka ovat kotitalouksia palvelevia erillisiä juridisia yksiköitä ja yksityisiä muita markkinattomia tuottajia (katso 3.32). Niiden pääasialliset varat ovat, satunnaisia myyntituloja lukuunottamatta, kuluttajakotitalouksilta saatuja käteis- tai luontoismuotoisia vapaaehtoisia maksuja, julkisyhteisöjen suorittamia maksuja⁽¹²⁾ ja omaisuustuloja.

- 2.88. Jos nämä yhteisöt eivät ole kovin tärkeitä, niitä ei lueta tähän sektoriin ja niiden taloustoimet ovat kotitalouksien taloustoimien joukossa (S.14).

Kotitalouksia palvelevien voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen sektori sisältää seuraaviin pääryhmiin lukeutuvia yhteisöjä, jotka tarjoavat markkinattomia tavaroita ja palveluita kotitalouksille:

- a) ammattiyhdistykset, ammatilliset ja tieteelliset seurukset, kuluttajayhdistykset, poliittiset puolueet, kirkot tai uskonnolliset yhdyskunnat (myös julkisen sektorin rahoittamat, mutta ei valvomat), ja sosiaaliset, kulttuuri- ja viihde- sekä urheilukerhot;
- b) hyväntekeväisyys-, hätäapu- ja avunantojärjestöt, joita muut institutionaaliset yksiköt rahoittavat vapaaehtoisin käteis- tai luontoismuotoisin tulonsiirroin.

Sektori S.15 sisältää hyväntekeväisyys-, hätäapu- tai avunantoelimet, jotka palvelevat ulkomaisia talousyksiköitä, mutta se ei sisällä yksiköitä, joiden jäsenyys oikeuttaa ennakolta määrättyihin tavariin ja palveluihin.

ULKOMAAT (S.2)

- 2.89. *Määritelmä:* Ulkomaat (S.2) on sellaisten yksiköiden ryhmä, joilla ei ole mitään luonteenomaisia toimintoja ja varoja; se sisältää sellaisia ulkomaisia talousyksiköitä⁽¹³⁾, jotka harjoittavat taloustoimia kotimaisten institutionaalisten yksiköiden kanssa tai joilla on muita taloudellisia yhteyksiä kotimaisten talousyksiköiden kanssa. Sen tilit antavat yleiskuvan niistä taloudellisista suhteista, jotka yhdistävät kansantalouden ulkomaiden kanssa.

- 2.90. Ulkomaat ei ole sektori, jossa on pidettävä täydellisiä tilejä, vaikka usein onkin otollista kuvata ulkomaita ikään kuin se olisi sektori. Sektorit saadaan disagregoimalla koko kansantalous siten, että saadaan homogeenisempia kotimaisten institutionaalisten yksiköiden ryhmiä, joiden taloudellinen toiminta, tavoitteet ja tehtävät ovat samanlaisia. Tämä ei päde ulkomaiden sektoriin: sinne kirjataan yritysten ja rahoituslaitosten, voittoa tavoittelemattomien laitosten, kotitalouksien ja julkisyhteisöjen taloustoimet ja muut virrat ulkomaisten institutionaalisten yksiköiden kanssa ja muut taloudelliset suhteet kotimaisten ja ulkomaisten yksiköiden kesken, esim. kotimaisten yksiköiden vaatteet ulkomaisia yksiköitä kohtaan.

- 2.91. On huomattava, että sääntöön, jonka mukaan ulkomaiden tileihin sisältyy ainoastaan kotimaisten institutionaalisten yksiköiden ja ulkomaisten talousyksiköiden välisiä taloustoimia, on olemassa seuraavat poikkeukset:

- a) kotimaisen talousyksikön hoitamat tuontitavaroiden kuljetuspalvelut (vievän maan rajalle saakka) esitetään ulkomaiden tileillä fob tuonnissa, vaikka kotimaiset talousyksiköt ovat ne tuottaneet (katso 3.144);

⁽¹²⁾ Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt, joita julkinen hallinto valvoo ja pääasiallisesti rahoittaa, luokitellaan julkisyhteisöjen sektoriin (katso 2.69.b).

⁽¹³⁾ Mukaan luetaan EU:n laitokset ja kansainväliset järjestöt (katso myös 2.06).

- b) ulkomaisia varoja koskevat taloustoimet eri sektoreihin kuuluvien kotimaisten talousyksiköiden välillä esitetään ulkomaiden yksityiskohtaisilla rahoitustileillä. Vaikka ne eivät vaikuta maan rahoitusasemaan ulkomaiden suhteen, ne vaikuttavat yksittäisten sektoreiden rahoitussuhteisiin ulkomaiden kanssa;
- c) maan velkataloustoimet eri maantieteellisiin vyöhykkeisiin kuuluvien ulkomaisten talousyksiköiden välillä esitetään ulkomaiden tilien maantieteellisen luokituksen mukaan. Vaikka nämä taloustoimet eivät vaikuta maan yleiseen velkaan ulkomaiden suhteen, niin ne vaikuttavat sen velkaan maailman eri osia kohtaan.

2.92. Ulkomaiden sektori (S.2) jakautuu seuraavasti:

- a) Euroopan unioni (S.21)
- b) EU:n jäsenmaat (S.211)
- c) EU:n laitokset (S.212)
- d) kolmannet maat ja kansainväliset järjestöt (S.22)

TUOTTAJAYKSIKÖIDEN SEKTORILUOKITUS OMISTAJUUDEN OIKEUDELLISEN PÄÄJAOTTELUN MUKAAN

2.93. Seuraavassa yleiskatsauksessa ja kohdissa 2.94.—2.101. esitetään yhteenveto tuottajayksiköiden sektoriluokituksen periaatteista käyttäen standardikäsitteitä instituutioiden päätyyppien kuvaamisessa.

2.94. Yksityiset ja julkiset yritykset, jotka ovat markkinatuottajia, luokitellaan seuraavasti:

- a) pääasiallisesti tavaroita ja palveluita (paitsi rahoituspalveluja) tuottavat: sektori S.11 yritykset (katso 2.23.a)
- b) pääasiallisesti rahoituksen välitystä harjoittavat ja rahoituksen välitystä avustavat: sektori S.12 rahoituslaitokset (katso 2.40.a ja 2.40.f)

2.95. Itsenäisinä juridisinä yksiköinä pidettävät osuuskunnat ja yhtiöumppanuudet, jotka ovat markkinatuottajia, luokitellaan seuraavasti:

- a) pääasiallisesti tavaroita ja palveluita (paitsi rahoituspalveluja) tuottavat: sektori S.11 yritykset (katso 2.23.b)
- b) pääasiallisesti rahoituksen välitystä harjoittavat ja rahoituksen välitystä avustavat: sektori S.12 rahoituslaitokset (katso 2.40.b).

Taulukko 2.3 — Tuottajayksiköiden sektoriluokitus

Oikeudellinen standardikuvaus	Tuottajatyyppi	Pääasiallisesti tavaroiden ja palveluiden (paitsi rahoituspalveluiden) tuotantoa harjoittavat markkinatuottajat	Pääasiallisesti rahoituksen välitystä harjoittavat markkinatuottajat	Muut markkinattomat tuottajat	
				Julkiset tuottajat (katso 3.28)	Yksityiset tuottajat (katso 3.29)
Yksityiset ja julkiset yritykset		S.11 Yritykset (katso 2.23.a)	S.12 Rahoituslaitokset (katso 2.40.a ja 2.40.f)		
Osuuskunnat ja yhtiökumppanuudet, jotka ovat itsenäisiä juridisia yksiköitä		S.11 Yritykset (katso 2.23.b)	S.12 Rahoituslaitokset (katso 2.40.b)		
Julkiset tuottajat, jotka erityislainsäädännön perusteella ovat itsenäisiä juridisia yksiköitä		S.11 Yritykset (katso 2.23.c)	S.12 Rahoituslaitokset (katso 2.40.c)		
Julkiset tuottajat, jotka eivät ole itsenäisiä juridisia yksiköitä	ominaisuksiltaan yritysmäisiä yhteisöjä	S.11 Yritykset (katso 2.23.f)	S.12 Rahoituslaitokset (katso 2.40.g)		
	muut			S.13 Julkisyhteisöt (katso 2.69.a)	
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt, jotka ovat itsenäisiä juridisia yksiköitä		S.11 Yritykset (katso 2.23.d)	S.12 Rahoituslaitokset (katso 2.40.d)	S.13 Julkisyhteisöt (katso 2.69.b)	S.15 Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt ⁽¹⁾ (katso 2.87)
Yhtiökumppanuudet, jotka eivät ole itsenäisiä juridisia yksiköitä	sellaiset, joilla on yritysmäisiä piirteitä	S.11 Yritykset (katso 2.23.f)	S.12 Rahoituslaitokset (katso 2.40.g)		
	muut	S.14 Kotitaloudet (katso 2.75)	S.14 Kotitaloudet (katso 2.75)		
Hallintayhtiöt, joiden valvoman yritysyhjän pääasiallinen toimintatyyppi on	tavaroiden ja muiden kuin rahoituspalvelujen tuotanto	S.11 Yritykset (katso 2.23.e)			
	rahoituspalvelujen tuotanto		S.12 Rahoituslaitokset (katso 2.40.e)		

⁽¹⁾ Lukuun ottamatta sellaisia voittoa tavoittelemattomia yhteisöjä, joilla on vähäinen merkitys (katso 2.88).

- 2.96. Julkiset tuottajat, jotka erityislainsäädännön perusteella ovat itsenäisiä, juridisia yksiköitä ja jotka ovat markkinatuottajia, luokitellaan seuraavasti:
- a) pääasiallisesti tavaroita ja palveluita (paitsi rahoituspalveluita) tuottavat: sektori S.11 yritykset (katso 2.23.c)
 - b) pääasiallisesti rahoituksen välitystä suorittavat ja rahoituksen välitystä avustavat: sektori S.12 rahoituslaitokset (katso 2.40.c).
- 2.97. Julkiset tuottajat, jotka eivät ole itsenäisiä, juridisia yksiköitä ja jotka ovat markkinatuottajia, luokitellaan seuraavasti:
- a) jos ne ovat yritysmäisiä (katso 2.13.f)
 - (1) pääasiallisesti tavaroita ja palveluita (paitsi rahoituspalveluja) tuottavat: sektori S.11 yritykset (katso 2.23.f)
 - (2) pääasiallisesti rahoituksen välitystä harjoittavat ja rahoituksen välitystä avustavat: sektori S.12 rahoituslaitokset (katso 2.40.g).
 - b) jos ne eivät ole yritysmäisiä: sektori S.13, julkisyhteisöt, koska ne muodostavat kiinteän osan niitä valvovasta yksiköstä (katso 2.69.a)
- 2.98. Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt (yhdistykset, säätiöt), jotka ovat itsenäisiä, juridisia yksiköitä, luokitellaan seuraavasti:
- a) pääasiallisesti tavaroita ja palveluita (paitsi rahoituspalveluja) tuottavat markkinatuottajat: sektori S.11 yritykset (katso 2.23.d)
 - b) pääasiallisesti rahoituksen välitystä harjoittavat ja rahoituksen välitystä avustavat: sektori S.12 rahoituslaitokset (katso 2.40.d).
 - c) markkinattomat tuottajat:
 - (1) sektori S.13, julkisyhteisöt, jos ne ovat julkisia tuottajia, joita julkisyhteisöt valvovat ja pääasiallisesti rahoittavat (katso 2.69.b)
 - (2) sektori S.15, kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt, jos ne ovat yksityisiä tuottajia (katso 2.87).
- 2.99. Yksityiset elinkeinonharjoittajat ja yhtiökumppanuudet, jotka eivät ole itsenäisiä, juridisia yksiköitä ja jotka ovat markkinatuottajia, luokitellaan seuraavasti:
- a) jos ne ovat yritysmäisiä (katso 2.13.f)
 - (1) pääasiallisesti tavaroita ja palveluita (paitsi rahoituspalveluita) tuottavat: sektori S.11 yritykset (katso 2.23.f)
 - (2) pääasiallisesti rahoituksen välitystä harjoittavat ja rahoituksen välitystä avustavat: sektori S.12 rahoituslaitokset (katso 2.40.g).
 - b) jos ne eivät ole yritysmäisiä, ne luokitellaan sektoriin S.14, kotitaloudet (katso 2.75).
- 2.100. Hallintayhtiöt (toisin sanoen yhtiöt, jotka johtavat yritysryhmää) luokitellaan seuraavasti:
- a) sektori S.11, yritykset, jos koko yhtiöryhmän, joka on markkinatuottaja, pääasiallinen toiminta on tavaroiden ja palveluiden (paitsi rahoituspalveluiden) tuotanto (katso 2.23.e)
 - b) sektori S.12, rahoituslaitokset, jos koko yhtiöryhmän pääasiallinen toiminta on rahoituksen välitys (katso 2.40.e).
- 2.101. Taulukot sivuilla 64—65 kuvaavat kaavion muodossa edellä esitettyjä erilaisia tapauksia.

PAIKALLISET TOIMIALAYKSIKÖT JA TOIMIALAT

- 2.102. Käytännössä useimmat tavaroita ja palveluita tuottavat institutionaaliset yksiköt harjoittavat useampia toimintoja samaan aikaan. Ne saattavat harjoittaa pääasiallista toimintaa, joitakin sivutoimintoja ja joitakin aputoimintoja (katso 3.10—3.13).

- 2.103. Toimintaa voidaan sanoa tapahtuvan, kun yhdistetään sellaisia resursseja kuin laitteet, työvoima, valmistustekniikka, tietoverkot ja tuotteet siten, että se johtaa tiettyjen tavaroiden ja palveluiden luomiseen. Panoksena olevat tuotteet (tavarat ja palvelut), tuotantoprosessi ja tuotoksena olevat tuotteet luonnehtivat toimintaa.

Toiminnot voidaan määrittää viittaamalla NACE Rev. 1:n määrättyyn tasoon⁽¹⁴⁾.

- 2.104. Jos yksikkö harjoittaa useampaa kuin yhtä toimintaa, kaikki toiminnot, jotka eivät ole aputoimintoja, pannaan järjestykseen bruttoarvonlisäyksen mukaan. Syntyneen merkitsevemmän arvonlisäyksen perusteella pääasiallinen toiminta ja sivutoiminnot voidaan sitten erotella. Aputoimintoja ei eritellä siten, että ne muodostaisivat erillisiä kokonaisuuksia, eikä niitä erotella niiden yksiköiden pääasiallisista tai sivutoiminnoista, joita ne palvelevat.
- 2.105. Tuotantoprosessin ja tavaroiden ja palveluiden käytön yhteydessä esiintyvien virtojen analysoimiseksi, on välttämätöntä valita yksiköitä, jotka korostavat teknistaloudellisia suhteita. Tämä vaatimus edellyttää, että yleensä institutionaaliset yksiköt täytyy jakaa pienempiin ja homogeenisempiin yksiköihin tuotannon lajin mukaan. Paikalliset toimialayksiköt on tarkoitettu tämän vaatimuksen täyttämiseen ensimmäisenä, mutta käytännönläheisenä operationaalisenä ratkaisumallina.

PAIKALLISET TOIMIALAYKSIKÖT

- 2.106. *Määritelmä:* Paikallinen toimialayksikkö (paikallinen TAY) on osa TAY:ä ja vastaa paikallista yksikköä⁽¹⁵⁾. TAY ryhmittelee kaikki institutionaalisen yksikön osat NACE Rev. 1:n luokan tasolla (4-numerotaso) sen mukaan, miten se toimii tuottajana jonkin toiminnan aikaansaamiseksi, ja TAY vastaa yhtä tai useampaa institutionaalisen yksikön operationaalista alaryhmää. Institutionaalisen yksikön tietojärjestelmän täytyy kyetä osoittamaan tai laskemaan jokaiselle paikalliselle TAY:lle ainakin tuotannon arvo, välituotekäyttö, palkansaajakorvaukset, toimintaylijäämä ja työllisyys sekä kiinteän pääoman bruttomuodostus.

Paikallinen yksikkö on tavaroita ja palveluita tuottava institutionaalinen yksikkö tai sen osa, joka sijaitsee maantieteellisesti tunnistettavassa paikassa.

Paikallinen TAY saattaa vastata institutionaalista yksikköä tai sen osaa tuottajana; toisaalta se ei voi koskaan kuulua kahteen erilliseen institutionaaliseen yksikköön.

- 2.107. Jos tavaroita ja palveluita tuottavalla institutionaalisella yksiköllä on pääasiallista toimintaa ja sen lisäksi yksi tai useampia sivutoimintoja, se pitäisi jakaa samaan määrään toimialayksiköitä (TAY) ja sivutoiminnot pitäisi luokitella pääasiallisesta toiminnasta erillisten nimikkeiden alle. Toisaalta aputoimintoja ei erotella pääasiallisista tai sivutoiminnoista. Mutta TAY:t, jotka kuuluvat tiettyyn luokittelujärjestelmän nimikkeeseen, voivat tuottaa tuotteita kyseisen homogeenisen ryhmän ulkopuolelta niihin liittyvinä sivutoimintoina, joita saatavissa olevien kirjanpitoasiakirjojen perusteella ei voida erikseen tunnistaa. Yksi toimialayksikkö voi siis harjoittaa yhtä tai useampaa sivutoimintaa.

TOIMIALA

- 2.108. *Määritelmä:* Toimiala koostuu ryhmästä paikallisia toimialayksiköitä (TAY), jotka harjoittavat samaa tai saman tyyppistä toimintaa. Luokituksen yksityiskohtaisimmalla tasolla toimiala koostuu kaikista paikallisista toimialayksiköistä, jotka kuuluvat NACE Rev. 1:n yhteen luokkaan (4-numerotaso) ja jotka niin ollen harjoittavat samaa NACE Rev. 1:n määrittelemää toimintaa.

Toimialat sisältävät sekä paikallisia toimialayksiköitä, jotka tuottavat markkinatavaroita ja -palveluita, että paikallisia toimialayksiköitä, jotka tuottavat markkinattomia tavaroita ja palveluita. Määritelmän mukaan toimiala koostuu ryhmästä paikallisia toimialayksiköitä, jotka harjoittavat samanlaista tuotantotoimintaa huolimatta siitä, tuottavatko institutionaaliset yksiköt, joihin ne kuuluvat, markkinatuotosta tai markkinatonta tuotosta.

⁽¹⁴⁾ NACE Rev. 1: Euroopan yhteisön tilastollinen toimialaluokitus, joka on yhdenmukainen 9 päivänä lokakuuta 1990 annetun neuvoston asetuksen N:o 3037/90 kanssa.

⁽¹⁵⁾ Paikallista TAY:ä kutsutaan toimipaikaksi SNA:ssa ja ISIC Rev. 3:ssa.

2.109. Toimialat voidaan ryhmitellä kolmeen ryhmään:

- a) Toimialat, jotka tuottavat markkinatavaroita ja -palveluita (markkinatoimialat) ja tavaroita ja palveluita omaan loppukäyttöön⁽¹⁶⁾.
- b) Toimialat, jotka tuottavat julkisyhteisöjen markkinattomia tavaroita ja palveluita: julkisyhteisöjen markkinattomat toimialat.
- c) Toimialat, jotka tuottavat kotitalouksia palvelevien voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen markkinattomia tavaroita ja palveluita: kotitalouksia palvelevien voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen markkinattomat toimialat.

TOIMIALOJEN LUOKITTELU

2.110. Paikallisten toimialayksiköiden toimialoittaiseen ryhmittelyyn käytettävä luokitus on NACE Rev. 1.

HOMOGEENISET TUOTANTOYKSIKÖT JA HOMOGEENISET TUOTANTOHAARAT

2.111. Paikallinen toimialayksikkö (TAY) vastaa tuotantoprosessien analyysin vaatimuksia vain likimääräisesti (katso 2.105 ja 2.107). Tämänkaltaiseen analyysiin, toisin sanoen panos-tuotosanalyysiin, sopivin yksikkö on homogeenisen tuotannon yksikkö.

HOMOGEENINEN TUOTANTOYKSIKÖ

2.112. *Määritelmä:* Homogeenisen tuotantoyksikön erotteleva piirre on yhtenäinen toiminta, joka tunnustetaan panostensa, tietynlaisen tuotantoprosessin ja tuotostensa perusteella. Panokset ja tuotokset muodostavat tuotteet eritellään ei ainoastaan niiden fyysisten ominaisuuksien, jalostusasteen mukaan vaan myös käytetyn tuotantotekniikan mukaan: ne voidaan yksilöidä viittaamalla tuoteluokitukseen (katso 2.118).

2.113. Jos tavaroita ja palveluita tuottava institutionaalinen yksikkö harjoittaa pääasiallista toimintaa sekä yhtä tai useampaa sivutoimintaa, se jaetaan samaan määrään homogeenisia tuotantoyksiköitä. Aputoimintoja ei erotella pääasiallisista tai sivutoiminnoista. Aivan kuten paikallinen TAY voi homogeeninen tuotantoyksikkö vastata institutionaalista yksikköä tai sen osaa; toisaalta se ei voi koskaan kuulua kahteen eri institutionaaliseen yksikköön.

HOMOGEENINEN TUOTANTOHAARA

2.114. *Määritelmä:* Homogeeninen tuotantohaara muodostuu homogeenisen tuotannon yksiköiden ryhmittelystä. Homogeenisen tuotantohaaran kattama toimintojen joukko yksilöidään viittaamalla tuoteluokitukseen. Homogeeninen tuotantohaara tuottaa luokituksessa määriteltyjä tavaroita ja palveluita ja ainoastaan niitä.

2.115. Homogeeniset tuotantohaarat ovat taloudellista analyysiä varten suunniteltuja yksiköitä. Homogeenisen tuotannon yksiköitä ei voida yleensä havainnoida suoraan; tilastokyselyissä käytetyiltä yksiköiltä kerätyt tiedot täytyy järjestellä uudelleen homogeenisten tuotantohaarojen muodostamiseksi.

2.116. Homogeeniset tuotantohaarat voidaan luokitella kolmeen ryhmään:

- a) Homogeeniset tuotantohaarat, jotka tuottavat markkinatavaroita ja -palveluita (markkinatuotantohaarat) sekä tavaroita ja palveluita omaan loppukäyttöön⁽¹⁷⁾.
- b) Homogeeniset tuotantohaarat, jotka tuottavat julkisyhteisöjen markkinattomia tavaroita ja palveluita: julkisyhteisöjen markkinattomat tuotantohaarat.

⁽¹⁶⁾ Palvelut omaan loppukäyttöön koskevat vain omistusasuntojen asumispalveluita ja palkatun henkilöstön tuottamia kotitalouspalveluita (katso 3.21).

⁽¹⁷⁾ Palvelut omaan loppukäyttöön koskevat vain omistusasuntojen asumispalveluita ja palkatun henkilöstön tuottamia kotitalouspalveluita (katso 3.23).

- c) Homogeeniset tuotantohaarat, jotka tuottavat kotitalouksia palvelevien voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen markkinattomia tavaroita ja palveluita: voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen markkinattomat tuotantohaarat.
- 2.117. Homogeeniset tuotantohaarat, jotka tuottavat markkinatavaroita ja -palveluita sekä tavaroita ja palveluita omaan loppukäyttöön, koostuvat kaikista minkä tahansa institutionaalisen sektorin homogeenisen tuotannon yksiköistä, jotka tuottavat yksinomaan markkinatavaroita ja -palveluita sekä tavaroita ja palveluita omaan loppukäyttöön. Julkisyhteisöjen tai voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen sektoreiden markkinatavaroiden ja -palveluiden tuotantoa (mukaan luettuna tuotteet niitä itseään varten) kohdellaan homogeenisina tuotantoyksiköinä ja luokitellaan sopivaan markkinatuotantohaaraan.

Julkisyhteisöjen markkinattomat homogeeniset tuotantohaarat, jotka tuottavat markkinattomia tavaroita ja palveluita, koostuvat kaikista markkinattomia tavaroita ja palveluita tuottavista homogeenisista tuotantoyksiköistä julkisyhteisöjen sektorilla.

Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen markkinattomat homogeeniset tuotantohaarat koostuvat kaikista markkinattomia tavaroita ja palveluita tuottavista kotitalouksia palvelevien voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen sektorin homogeenisen tuotannon yksiköistä.

HOMOGEENISTEN TUOTANTOHAAROJEN LUOKITTELU

- 2.118. Panos-tuotostaulukoissa käytetty homogeenisten tuotantohaarojen luokittelu perustuu toiminnoittaiseen tuoteluokitukseen (CPA)⁽¹⁸⁾. CPA on tuoteluokitus, jonka elementit rakentuvat toimialoittaista alkuperää koskevien kriteerien mukaan NACE Rev. 1:n määrittellessä toimialoittaisen alkuperän.

⁽¹⁸⁾ CPA: Tuoteluokitus, joka on yhdenmukainen 29 päivänä lokakuuta 1993 annetun neuvoston asetuksen kanssa.

LUKU 3

TUOTETALOUSTOIMET

3.01. *Määritelmä:* Tuotteita ovat kaikki tavarat ja palvelut, jotka luodaan tuotantorajojen sisällä. Tuotantorajat määritellään kohdassa 3.07.

3.02. EKT:ssa erotetaan seuraavat tuotetaloustoimien pääryhmät:

Taloustoimien ryhmät	Koodi
Tuotos	P 1
Välituotekäyttö	P 2
Kulutusmenot	P 3
Todellinen kulutus	P 4
Pääoman bruttomuodostus	P 5
Tavaroiden ja palveluiden vienti	P 6
Tavaroiden ja palveluiden tuonti	P 7

3.03. Tuotetaloustoimet kirjataan seuraaville tileille:

- tavaroiden ja palveluiden tilillä tuotos ja tuonti kirjataan resursseiksi ja muut tuotetaloustoimet kirjataan käytöksi
- tuotantotilillä tuotos kirjataan resursseiksi ja välituotekäyttö kirjataan käytöksi
- käytettävissä olevan tulon tilillä kulutusmenot kirjataan käytöksi
- todellisen käytettävissä olevan tulon tilillä todellinen kulutus kirjataan käytöksi
- pääomatilillä pääoman bruttomuodostus kirjataan käytöksi (varojen muutokseksi)
- tavaroiden ja palveluiden ulkomaisella tilillä, tavaroiden ja palveluiden tuonti kirjataan resursseiksi, kun taas tavaroiden ja palveluiden vienti kirjataan käytöksi.

3.04. Tarjontataulukossa tuotos ja tuonti kirjataan tarjontana. Käyttötaulukossa välituotekäyttö, pääoman bruttomuodostus, kulutusmenot ja vienti rekisteröidään käyttöönä. Symmetrisessä panos-tuotostaulukossa tuotos ja tuonti kirjataan tarjontana ja muut tuotetaloustoimet käyttöönä.

3.05. Tuotteiden tarjonta arvotetaan perushintaan (perushinnat määritellään kohdassa 3.48). Tuotteiden käyttö arvotetaan ostajan hintaan (ostajan hinta määritellään kohdassa 3.06). Eräiden tarjonta- ja kysyntätyyppien osalta käytetään eriytyneempiä arvottomisperiaatteita, esim. tavaroiden tuonnin ja viennin osalta.

3.06. *Määritelmä:* Ostohetkellä ostajan hinta on hinta, jonka ostaja tosiasiaassa maksaa tuotteista; mukaan luettuna kaikki tuoteverot miinus tuotetukipalkkiot (mutta poislukien vähennyskelpoiset verot kuten tuotteiden ALV); mukaan luettuna kaikki kuljetusmaksut, jotka ostaja maksaa erikseen saadakseen toimituksen vaadittuna ajankohtana ja vaadittuun paikkaan; kaikkien suurostojen ja sesonkiajan ulkopuolisten ostojen perusteella normaalihinnoista tai -maksuista myönnettyjen alennusten vähentämisen jälkeen; pois luettuna korko- ja palvelumaksut, jotka liittyvät luottojärjestelyihin; pois luettuna kaikki ylimääräiset maksut, jotka ovat aiheutuneet siitä, että maksua ei ole pystytty suorittamaan ostohetkellä määrätyn maksuajan kuluessa.

Jos käyttöaika ei satu yhteen ostajan kanssa, olisi tehtävä korjaukset ajan kulumisesta johtuvien hinnanmuutosten huomioon ottamiseksi (varastojen hintojen muutosten kanssa symmetrisellä tavalla). Sellaiset muutokset ovat erityisen tärkeitä, jos kyseisten tuotteiden hinnat muuttuvat voimakkaasti vuoden aikana.

TUOTANTO JA TUOTOS

3.07. Tuotannon yleinen

Määritelmä: Tuotanto on institutionaalisen yksikön valvonnassa ja vastuulla suoritettua toimintaa, jossa institutionaalinen yksikkö käyttää panoksina työtä, pääomaa sekä tavaroita ja palveluita tavaroiden ja palveluiden tuottamiseksi. Tuotanto ei kata puhtaasti luonnollisia prosesseja, joihin ei sisälly ihmisen mukanaoloa tai johtamista, kuten kalavarojen valvomaton kasvu kansainvälisillä vesillä (mutta kalanviljely on tuotantoa).

3.08. Tuotantoon sisältyy:

- a) kaikkien sellaisten henkilökohtaisten tai kollektiivisten tavaroiden ja palveluiden tuotanto, joita tarjotaan muille yksiköille kuin niiden tuottajille (tai jotka on tarkoitettu tarjottavaksi)
- b) kaikkien sellaisten tavaroiden omaan käyttöön tapahtuva tuotanto, jotka niiden tuottaja pitää itsellään omaa kulutusta tai kiinteän pääoman bruttomuodostusta varten. Omaan käyttöön tapahtuva tuotanto kiinteän pääoman bruttomuodostusta varten sisältää sellaisten kiinteiden varojen tuotannon kuin rakentaminen, ohjelmistojen kehittäminen ja mineraalien etsintä oman kiinteän pääoman bruttomuodostusta varten (kiinteän pääoman bruttomuodostuksen käsitteestä, katso kohtia 3.90—3.117);

Kotitalouksien omaan käyttöön tapahtuva tavaroiden tuotanto liittyy yleensä:

- 1) asuntojen rakentamiseen omaan käyttöön;
- 2) maataloustuotteiden tuotantoon ja varastointiin;
- 3) maataloustuotteiden jalostukseen, kuten jauhojen tuotantoon jauhattamalla, hedelmien säilöntään kuivamalla ja pullottamalla; sellaisten meijerituotteiden kuin voin ja juuston sekä oluen, viinin ja alkoholijuomien valmistamiseen;
- 4) muiden alkutuotantotuotteiden tuottamiseen, kuten suolan louhintaan, turpeen nostoon ja veden nostoon;
- 5) muuhun jatkojalostukseen, kuten kankaankudontaan, saventalon ja huonekalujen valmistukseen.

Kotitalouksien omaan käyttöön tapahtuva tavarantuotanto pitäisi kirjata, jos tämän tyyppinen tuotanto on merkittävää, toisin sanoen, jos sen uskotaan olevan määrällisesti tärkeää tämän tavaran kokonaistarjontaan nähden maassa.

EKT:oon luetaan sovitun käytännön mukaan ainoastaan omaan käyttöön tapahtuva asuinrakennusten rakentaminen ja maataloustuotteiden tuotanto, varastointi ja jalostus; kaiken muun kotitalouksien omaan käyttöön tapahtuvan tavaroiden tuotannon katsotaan olevan merkityksettömä EU:n maille.

- c) itse asuttujen omistusasuntojen asumispalvelut omaan käyttöön;
- d) palkatun kotitaloushenkilöstön tuottamat kotitalouspalvelut ja henkilökohtaiset palvelut;
- e) vapaaehtoinen toiminta, joka tuottaa tavaroita, esim. asuinrakennuksen, kirkon tai muun rakennuksen, on kirjattava tuotantona. Vapaaehtoinen toiminta, josta ei ole seurauksena tavaroita, esim. huolenpito ja ilmainen siivous, rajataan ulkopuolelle;

Kaikki sellainen toiminta luetaan mukaan siinäkin tapauksessa, että se on laitonta tai että vero-, sosiaaliturva- tai tilastoviranomaiset eivät ole sitä rekisteröineet.

3.09. Tuotantoon ei lueta sellaisten kotitalouspalveluiden ja henkilökohtaisten palveluiden tuotantoa, jotka tuotetaan ja kulutetaan saman kotitalouden piirissä (lukuun ottamatta palkatun kotitaloushenkilöstön työtä ja omistusasuntojen palveluita). Esimerkkeinä voidaan mainita:

- a) asuntojen siivous, sisustaminen, kunnostus ja huolto, jos nämä toiminnot ovat tavanomaisia vuokralaiselle;
- b) kotitalouksien kestokulutustavaroiden puhtaanapito, huolto ja korjaus;
- c) aterioiden valmistus ja tarjoilu;
- d) lastenhoito, -valmennus ja -ohjaus;
- e) sairaiden, sairaalloisten ja vanhusten hoito;
- f) kotitalouden jäsenten tai heidän tavaroidensa kuljetus.

PÄÄASIAALLISET, TOISSIJAISET JA APUTOIMINNOT

- 3.10. *Määritelmä:* Paikallisen toimialayksikön (TAY) pääasiallista toimintaa on toiminta, jonka arvonlisäys ylittää kaikkien muiden saman yksikön sisällä suoritettujen toimintojen arvonlisäyksen. Pääasiallisen toiminnan luokitus määritellään viittaamalla NACE Rev. 1:een, ensiksi luokituksen karkeimmalla tasolla ja sitten yksityiskohtaisemmilla tasoilla.
- 3.11. *Määritelmä:* Sivutoimintaa on toiminta, jota harjoitetaan yhden paikallisen TAY:n sisällä pääasiallisen toiminnan lisäksi. Sivutoiminnan tuotos on sivutuotantoa.
- 3.12. *Määritelmä:* Aputoiminnan tuotosta ei ole tarkoitettu käytettäväksi yrityksen ulkopuolella. Aputoiminta on yrityksen sisällä harjoitettua tukitoimintaa sellaisten olosuhteiden luomiseksi, joiden vallitessa paikallisen TAY:n pääasiallista tai sivutoimintaa yrityksessä voidaan harjoittaa. Aputoiminnoille on tyypillistä sellaisten tuotosten tuottaminen, jotka yleensä ovat panoksina melkein kaiken tyyppisessä tuotantotoiminnassa, yhtä hyvin pienessä kuin suuressa.

Aputoiminnat voivat olla esim. ostoa, myyntiä, markkinointia, kirjanpitoa, tietojenkäsittelyä, kuljetusta, varastointia, huoltoa, siivousta ja turvallisuuspalveluita. Yritykset voivat valita, tekevätkö ne itse aputoimintoja vai ostavatko sellaiset palvelut markkinoilta erikoistuneilta palveluiden tuottajilta.

Omaan käyttöön tapahtuvaa pääoman muodostusta ei lueta aputoimintoihin.

- 3.13. Aputoimintoja käsitellään niiden pääasiallisten tai sivutoimintojen kiinteänä osana, joihin ne liittyvät. Näin ollen:
- Aputoiminnan tuotosta ei suoraan tunnisteta ja kirjata erikseen. Siitä seuraa, ettei myöskään tämän tuotoksen käyttöä kirjata.
 - Kaikkia aputoiminnan kuluttamia panoksia — materiaalit, työ, kiinteän pääoman kuluminen ym. — käsitellään sen tukeman pääasiallisen tai sivutoiminnan panoksina.

TUOTOS (P.1)

- 3.14. *Määritelmä:* Tuotos koostuu tilinpitojakson aikana luoduista tuotteista.

Esimerkkejä mukaanluetuista:

- yhden paikallisen TAY:n toiselle samaan institutionaaliseen yksikköön kuuluvalla paikallisella TAY:lle tuottamat tavarat ja palvelut
- paikallisen TAY:n tuottamat tavarat, jotka jäävät varastoon sen ajanjakson lopussa, jona ne on tuotettu, olipa niiden myöhempi käyttö mikä tahansa.

Saman tilinpitojakson aikana saman paikallisen TAY:n piirissä tuotettuja ja kulutettuja tavaroita ja palveluita ei kuitenkaan erikseen yksilöidä. Niitä ei niin ollen kirjata osaksi tuon paikallisen TAY:n tuotosta tai välituotekäyttöä.

- 3.15. Kun institutionaaliseen yksikköön kuuluu useampia kuin yksi paikallinen TAY, institutionaalisen yksikön tuotos on sen osina olevien paikallisten TAY:iden tuotosten summa, mukaan luettuna näiden paikallisten TAY:iden välillä toimitetut tuotokset.

- 3.16. EKT:ssa eritellään kolmentyyppisiä tuotoksia:

- markkinatuotos (P.11);
- tuotos omaan loppukäyttöön (P.12);
- muu markkinaton tuotos (P.13).

Tätä erittelyä sovelletaan myös paikallisiin toimialayksiköihin (TAY) ja institutionaalisiin yksiköihin:

- markkinatuottajat;
- omaa loppukäyttöön tuottajat;
- muut markkinattomat tuottajat.

Erittely markkinatuotokseen, tuotokseen omaan loppukäyttöön ja muuhun markkinattomaan tuotokseen on perustavanlaatuinen, koska se määrää tuotokseen sovellettavat arvottamisperiaatteet: markkinatuotos, tuotos omaan loppukäyttöön sekä markkinatuottajien ja omaan loppukäyttöön tuottavien tuotos yhteensä arvotetaan perushintaan, kun taas muiden markkinattomien tuottajien (paikallisten toimialayksiköiden) tuotos yhteensä arvotetaan kustannusten perusteella. Institutionaalisen yksikön tuotos yhteensä arvotetaan sen paikallisten toimialayksiköiden tuotosten summana ja on siten myös riippuvainen erittelystä markkinatuottajiin, omaan loppukäyttöön tuottaviin ja muihin markkinattomiin tuottajiin (katso kohdat 3.54—3.56). Lisäksi erittelyä käytetään myös institutionaalisten yksiköiden luokitteluun sektoreittain (katso kohdat 3.27—3.37).

Erot määritellään ylhäältä alaspäin -menettelyllä, toisin sanoen ensin eritellään institutionaaliset yksiköt, sitten paikalliset toimialayksiköt ja sitten niiden tuotos. Seurauksena tästä erittelyn täsmällinen merkitys tuotetasolla (so. markkinatuotoksen, tuotoksen omaan loppukäyttöön ja muun markkinattoman tuotoksen käsitteiden määritelmät) voidaan ymmärtää ainoastaan tarkastelemalla myös niiden institutionaalisten yksiköiden ja paikallisten toimialayksiköiden ominaisuuksia, jotka tuottavat tuon tuotoksen.

Sen jälkeen kun nuo kolme tuotoksen tyyppiä ja kolme tuottajatyyppeä (kohdat 3.17—3.26) on yleisesti määritelty, markkina-, oma loppukäyttö- ja muu markkinaton -jako esitetään ylhäältä alaspäin.

3.17. *Määritelmä:* Markkinatuotos koostuu tuotoksesta, joka myydään markkinoilla (katso kohta 3.18) tai joka on tarkoitettu myytäväksi markkinoilla.

3.18. Markkinatuotokseen sisältyy:

- a) taloudellisesti merkittävään hintaan myydyt tuotteet;
- b) vaihdetut tuotteet;
- c) tuotteet, joita on käytetty luontoismuotoisiin korvauksiin (mukaan luettuna luontoismuotoiset palkansaajakorvaukset ja luontoismuotoiset sekatulot);
- d) tuotteet, jotka yksi paikallinen TAY on toimittanut toiselle saman institutionaalisen yksikön paikalliselle TAY:lle käytettäväksi välituotekäyttönä tai loppukäyttönä;
- e) tuotteet, jotka on lisätty valmiiden tavaroiden varastoihin ja keskeneräiset työt, jotka on tarkoitettu joihin edellä mainittua käyttöä varten (mukaan luettuna eläin- ja kasvituotteiden luonnollinen kasvu ja viimeistelemättömät rakenteet, joiden ostajaa ei tiedetä).

3.19. *Määritelmä:* EKT:ssa tuotteen taloudellisesti merkittävä hinta määritellään osittain suhteessa siihen institutionaaliiseen yksikköön ja paikalliseen toimialayksikköön, joka on tuottanut tuotoksen (katso kohdat 3.27—3.40). Sovitun käytännön mukaisesti esimerkiksi kotitalouksien omistamien yhtiöimättömien yritysten tuotos, joka myydään muille institutionaalisille yksiköille, myydään taloudellisesti merkittävään hintaan, toisin sanoen sitä on pidettävä markkinatuotoksena. Eräiden muiden institutionaalisten yksiköiden tuotos myydään taloudellisesti merkittävään hintaan vain silloin kun myynnillä katetaan yli 50 % tuotantokustannuksista.

3.20. *Määritelmä:* Tuotos omaa loppukäyttöä varten koostuu tavaroista ja palveluista, jotka sama institutionaalinen yksikkö pitää itsellään joko omaa loppukulutusta tai kiinteän pääoman bruttomuodostusta varten.

3.21. Ainoastaan kotitaloussektori voi tuottaa tuotteita omaa loppukulutusta varten. Tyypillisiä esimerkkejä ovat:

- a) maanviljelijöiden itsellään pitämät maataloustuotteet
- b) omistusasuntojen asuntopalvelut
- c) palkatun henkilöstön tuottamat kotitalouspalvelut.

3.22. Mikä tahansa sektori voi tuottaa tuotteita, joita käytetään oman kiinteän pääoman bruttomuodostukseen. Esimerkkejä ovat:

- a) konepajateollisuuden yritysten tuottamat erikoiskonetyökalut;
- b) kotitalouksien rakentamat asunnot tai asuntojen laajennukset;

c) omaan käyttöön tapahtuva rakentaminen, mukaan luettuna kotitalouksien ryhmän yhteinen rakentaminen.

3.23. *Määritelmä:* Muu markkinaton tuotos kattaa tuotannon, joka toimitetaan muille yksiköille ilmaiseksi tai taloudellisesti merkityksettömiin hintoihin.

3.24. *Määritelmä:* Markkinatuottajat ovat paikallisia toimialayksiköitä (TAY) tai institutionaalisia yksiköitä, joiden tuotoksesta suurin osa on markkinatuotantoa.

On huomattava, että jos paikallinen TAY tai institutionaalinen yksikkö on markkinatuottaja, sen päätuotos on määritelmän mukaan markkinatuotosta, koska markkinatuotoksen käsite määritellään sen jälkeen kun on määritelty, onko tuotoksen tuottanut paikallinen TAY tai institutionaalinen yksikkö markkinatuottaja, omaa loppukäyttöä varten tuottava vai muu markkinaton tuottaja.

3.25. *Määritelmä:* Omaan loppukäyttöön tuottajat ovat paikallisia toimialayksiköitä (TAY) tai institutionaalisia yksiköitä, joiden tuotoksesta suurin osa on saman institutionaalisen yksikön sisällä tapahtuvaa omaa loppukäyttöä varten.

3.26. *Määritelmä:* Muut markkinattomat tuottajat ovat paikallisia toimialayksiköitä tai institutionaalisia yksiköitä, joiden tuotoksesta suurin osa tarjotaan ilmaiseksi tai taloudellisesti merkityksettömiin hintoihin.

Institutionaaliset yksiköt: jako markkinatuottajiin, omaa loppukäyttöä varten tuottaviin ja muihin markkinattomiin tuottajiin

3.27. Taulukossa 3.1 tarkastellaan institutionaalisten yksiköiden luokittelua tuottajina markkinatuottajiin, omaa loppukäyttöä varten tuottaviin ja muihin markkinattomiin tuottajiin. Myös sektoreista luokittelua varten esitetään johtopäätökset.

Taulukko 3.1 — Institutionaalisten yksiköiden jako markkinatuottajiin, omaa loppukäyttöä varten tuottaviin ja muihin markkinattomiin tuottajiin

Institutionaalisen yksikön tyyppi				Luokittelu	
Yksityinen vai julkinen?		Voittoa tavoittelematon yhteisö vai ei?	Myynti kattaa yli 50 % tuotantokustannuksista	Tuottajatyyppi	Sektori(t)
1. Yksityiset tuottajat	1.1 Kotitalouksien omistamat yhtiöimättömät yritykset (pois lukien kotitalouksien omistamat yritysmäiset yhteisöt)			1.1 = Markkinatuottaja tai omaa loppukäyttöä varten tuottava	Kotitaloudet
	1.2 Muut yksityiset tuottajat (mukaan lukien kotitalouksien omistamat yritysmäiset yhteisöt)	1.2.1 Yksityiset voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	1.2.1.1 Kyllä	1.2.1.1 = Markkina	Yritykset
			1.2.1.2 Ei	1.2.1.2 = Muu markkinaton	Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt
		1.2.2 Muut yksityiset tuottajat, jotka eivät ole voittoa tavoittelemattomia yhteisöjä		1.2.2 = Markkina	Yritykset
2. Julkiset tuottajat			2.1 Kyllä	2.1 = Markkina	Yritykset
			2.2 Ei	2.2 = Muu markkinaton	Julkisyhteisöt

Taulukko osoittaa, että jotta voidaan päätellä, tuleeko institutionaalinen yksikkö luokitella markkinatuottajaksi, omaa loppukäyttöä varten tuottavaksi tai muuksi markkinattomaksi tuottajaksi, tulee peräkkäin soveltaa useita erittelyitä.

- 3.28. Ensimmäinen erittely on erittely yksityisiin ja julkisiin tuottajiin. Julkinen tuottaja on tuottaja, jota julkisyhteisöt valvovat. Silloin, kun on kysymys kotitalouksia palvelevista voittoja tavoittelemattomista yhteisöistä, julkinen tuottaja on sellainen voittoja tavoittelematon yhteisö, jota julkisyhteisöt valvovat ja pääasiallisesti rahoittavat. Kaikki muut tuottajat ovat yksityisiä tuottajia. Valvonta määrittää mahdollisuudeksi päättää institutionaalisen yksikön yleisestä (yritys)politiikasta tai toimintaohjelmasta nimittämällä tarpeen vaatiessa sopivat johtajat. Se, että omistaa yli puolet yhtiön osakekannasta on riittävä, mutta ei välttämätön ehto valvonnalle (katso myös kohta 2.26).
- 3.29. Kuten taulukko 3.1 osoittaa, yksityisiä tuottajia on kaikilla sektoreilla lukuun ottamatta julkisyhteisöjen sektoria. Sitä vastoin julkisia tuottajia on vain yrityssektorilla (yritykset ja rahoituslaitokset) ja julkisyhteisöjen sektorilla.
- 3.30. Kotitalouksien omistamat yhtiöimättömät yritykset ovat yksityisten tuottajien erityisryhmä. Ne ovat aina markkinatuottajia tai omaa loppukäyttöä varten tuottavia. Jälkimmäiset tulevat kysymykseen omistusasuntopalvelujen tuottamisen yhteydessä sekä tuotettaessa tavaroita omaa loppukäyttöä varten. Kaikki kotitalouksien omistamat yhtiöimättömät yritykset luokitellaan kotitaloussektoriin. Poikkeuksen muodostavat ainoastaan kotitalouksien omistamat yritysmäiset yhteisöt. Ne ovat markkinatuottajia ja luokitellaan yrityksiin ja rahoituslaitoksiin.
- 3.31. Muut yksityiset tuottajat tulee eritellä yksityisiin voittoja tavoittelemattomiin yhteisöihin ja muihin yksityisiin tuottajiin.

Määritelmä: Voittoja tavoittelematon yhteisö määrittää tavaroiden ja palveluiden tuottamista varten luoduksi oikeudelliseksi tai sosiaaliseksi kokonaisuudeksi, jonka asema ei oikeuta niiden toimivan tulojen, voittojen tai muun taloudellisen hyödyn lähteenä yksiköille, jotka ovat perustaneet ne sekä valvovat tai rahoittavat niitä. Käytännössä niiden tuotantotoiminnot tuottavat joko ylijäämää tai alijäämää, mutta muut institutionaaliset yksiköt eivät voi ottaa haltuunsa niiden mahdollisesti tuottomaa ylijäämää.

Kaikki muut yksityiset tuottajat, jotka eivät ole voittoja tavoittelemattomia yhteisöjä, ovat markkinatuottajia. Ne luokitellaan yrityssektoriin ja rahoituslaitossektoriin.

- 3.32. Tuottajan tyyppiä ja yksityisen voittoja tavoittelemattoman yhteisön sektoria määriteltäessä tulisi soveltaa 50 %:n kriteeriä:
- jos myyntitulot kattavat yli 50 % tuotantokustannuksista, institutionaalinen yksikkö on markkinatuottaja ja luokitellaan yrityssektoriin ja rahoituslaitossektoriin;
 - jos myyntitulot kattavat alle 50 % tuotantokustannuksista, institutionaalinen yksikkö on muu markkinaton tuottaja ja luokitellaan kotitalouksia palvelevien voittoja tavoittelemattomien yhteisöjen sektoriin. Mutta muut markkinattomat voittoja tavoittelemattomat yhteisöt, jotka ovat julkisyhteisöjen valvomina ja pääasiallisesti rahoittamia, luokitellaan julkisyhteisöjen sektoriin.
- 3.33. Eriteltäessä markkinatuottajia ja markkinattomia tuottajia 50 %:n kriteerin perusteella myyntitulot ja tuotantokustannukset määrittää seuraavasti:
- Myyntitulot kattavat myyntitulot vähennettynä tuoteveroilla ja lisättynä kaikilla julkisyhteisöjen tai Euroopan unionin laitosten kaikille tämän tyyppistä toimintaa harjoittaville tuottajille suorittamilla ja myöntämällä maksuilla. Toisin sanoen mukaan luetaan kaikki tuotoksen määrään tai arvoon liittyvät maksut, mutta ei maksuja, joilla katetaan kokonaistappiota.

Tämä myyntitulojen määritelmä vastaa perushintaisen tuotoksen määritelmää paitsi että:

- tuotos perushintaan määrittää sen jälkeen kun on päätetty, onko tuotos markkinatuotosta vai muuta markkinatonta tuotosta: myyntituloja käytetään ainoastaan markkinatuotosta arvotettaessa; muu markkinaton tuotos arvotetaan kustannusten perusteella

(2) julkisyhteisöjen suorittamat maksut julkisten yritysten ja yritysmäisten yhteisöjen yleisen alijäämän kattamiseksi ovat osaksi tai kokonaan muita tuotetukipalkkioita kohdan 4.35.c määritelmän mukaisesti. Siitä seuraa, että markkinatuotos perushintaan sisältää myös julkisyhteisöjen kokonaisalijäämän kattamiseksi suorittamat maksut.

b) Tuotantokustannukset ovat välituotekäytön, palkansaajakorvausten, kiinteän pääoman kulumisen ja muiden tuotantoverojen summa. Tätä kriteeriä käytettäessä muita tuotantotukipalkkioita ei vähennetä. Myyntitulojen ja tuotantokustannusten käsitteiden yhdenmukaisuuden varmistamiseksi 50 %:n kriteeriä käytettäessä tuotantokustannuksiin ei tulisi sisällyttää mitään kustannuksia, jotka liittyvät omaan käyttöön tarkoitettuun pääomanmuodostukseen.

50 %:n kriteeriä tulisi soveltaa useampien vuosien ajanjaksoa tarkastellen: ainoastaan siinä tapauksessa, että kriteeri pitää paikkansa useiden vuosien ajan tai pitää paikkansa kuluvan vuoden osalta ja sen odotetaan pitävän paikkansa lähitulevaisuudessa, sitä tulisi noudattaa tiukasti. Pienehköt vaihtelut myyntitulojen koossa vuodesta toiseen eivät välttämättä edellytä institutionaalisten yksiköiden (ja niiden paikallisten toimialayksiköiden ja tuotosten) uudelleen luokittelua.

3.34. Myyntitulot saattavat sisältää erilaisia elementtejä. Esimerkiksi sairaaloiden tarjoamissa terveydenhuollon palveluissa myyntitulot voivat vastata:

työnantajien ostoja, jotka kirjataan heidän työntekijöilleen maksamiksi luontoismuotoisiksi tuloiksi ja näiden työntekijöiden kulutusmenoiksi;

yksityisten vakuutuslaitosten ostoja;

sosiaaliturvarahastojen ja julkisyhteisöjen ostoja, jotka luokitellaan luontoismuotoisiksi sosiaalietuuksiksi;

kotitalouksien ostoja joita ei hyvitetä (kulutusmenot).

Ainoastaan muita tuotantotukipalkkioita ja saatuja lahjoja (esim. hyväntekeväisyydestä) ei lueta myyntituloihin.

Samoin yrityksen suorittama kuljetuspalvelujen myynti saattaa vastata tuottajien välituotekäyttöä, työnantajien tarjoamia luontoismuotoisia tuloja, julkisyhteisön tarjoamia luontoismuotoisia sosiaalietuuksia ja kotitalouksien ostoja ilman korvauksia.

3.35. Yrityksiä palvelevat yksityiset voittoa tavoittelemattomat yhteisöt ovat erityistapaus. Niitä rahoitetaan tavallisesti niissä osallisena olevien yritysten ryhmän suorittamin avustuksin tai osuusmaksuin. Osuusmaksuja ei pidetä tulonsiirtoina vaan maksuina annetuista palveluista, toisin sanoen myyntituloina. Nämä voittoa tavoittelemattomat yhteisöt ovat sen vuoksi markkinatuottajia, ja ne luokitellaan yrityssektoriin ja rahoituslaitossektoriin.

3.36. Sovellettaessa 50 %:n kriteeriä yksityisten tai julkisten voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen myyntituloihin ja tuotantokustannuksiin voi eräissä erityistapauksissa olla harhaanjohtavaa lukea myyntituloihin mukaan kaikki tuotoksen arvoon liittyvät maksut. Tämä voi koskea esim. yksityisten ja julkisten koulujen tuotoksen rahoitusta: julkisyhteisöjen maksut voidaan kytkeä oppilaiden lukumäärään, mutta ne voivat olla riippuvaisia neuvotteluista julkisyhteisöjen kanssa. Sellaisessa tapauksessa näitä maksuja ei tule pitää myyntituloina, vaikka niillä on selvä yhteys tuotoksen volyymiin (oppilaiden lukumäärä). Tämä merkitsee, että pääasiallisesti tällaisin maksuin rahoitettu koulu on muu markkinaton tuottaja. Kun koulu on julkinen tuottaja, toisin sanoen, kun julkisyhteisöt pääasiallisesti rahoittavat ja valvovat sitä, se tulisi luokitella julkisyhteisöihin. Kun koulu on yksityinen muu markkinaton tuottaja, se tulisi luokitella kotitalouksia palvelevien voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen sektoriin.

3.37. Julkiset tuottajat voivat olla markkinatuottajia tai muita markkinattomia tuottajia. Jos 50 %:n kriteerin perusteella institutionaalista yksikköä tulee pitää markkinatuottajana, se luokitellaan yrityssektoriin tai rahoituslaitossektoriin. 50 %:n kriteerin perusteella myös päätetään, milloin julkisyhteisöjen yksikköä tulisi pitää julkisyhteisöjen omistamana yritysmäisenä yhteisönä: yritysmäinen yhteisö on kysymyksessä ainoastaan silloin, kun se täyttää 50 %:n kriteerin. Jos institutionaalinen yksikkö on muu markkinaton tuottaja, se tulisi luokitella julkisyhteisöjen sektoriin. Erittely voittoa tavoittelemattomiin yhteisöihin ja muihin tuottajiin on näin ollen epäolennainen julkisia tuottajia luokiteltaessa.

Paikalliset toimialayksiköt (TAY) ja niiden tuotokset: jako markkinatuottajiin, omaa loppukäyttöä varten tuottaviin ja muihin markkinattomiin tuottajiin

3.38. Sen jälkeen kun markkinatuottajien, omaa loppukäyttöä varten tuottavien ja muiden markkinattomien tuottajien erittelyä on sovellettu institutionaalsiin yksiköihin tuottajina, erittelyä voidaan soveltaa paikallisiin toimialayksiköihin (TAY) ja niiden tuotoksiin. Tämä suhde esitetään taulukossa 3.2.

Taulukko 3.2 — Institutionaaliset yksiköt, paikalliset TAY:t ja tuotos sekä markkina-, oma loppukäyttö- ja muu markkinaton -jako

Institutionaalinen yksikkö	Päätöimintöä harjoittava paikallinen TAY	Sivutoimintoja harjoittava(t) paikallinen (paikalliset) TAY(t)	Paikallisen päätöimintöä harjoittavan TAY:n päätuotos	Paikallisen päätöimintöä harjoittavan TAY:n sivutuotos	Sivutoimintöä harjoittavan paikallisen TAY:n päätuotos	Sivutoimintöä harjoittavan paikallisen TAY:n sivutuotos
Markkinatuottaja	Markkinatuottaja	Markkinatuottaja Omaan loppukäyttöön tuotava	Markkinatuotos	Markkinatuotos Tuotos omaan loppukäyttöön	Markkinatuotos Tuotos omaan loppukäyttöön	Markkinatuotos Tuotos omaan loppukäyttöön Markkinatuotos
Omaan loppukäyttöön tuotava	Omaan loppukäyttöön tuotava		Tuotos omaan loppukäyttöön	Markkinatuotos		
Muu markkinaton tuottaja	Muu markkinaton tuottaja	Markkinatuottaja Muu markkinaton tuottaja	Muu markkinaton tuotos	Markkinatuotos Tuotos omaa loppukäyttöä varten Muu markkinaton tuotos	Markkinatuotos Muu markkinaton tuotos	Markkinatuotos Tuotos omaan loppukäyttöön Markkinatuotos Tuotos omaan loppukäyttöön Muu markkinaton tuotos

3.39. Markkinatuottajiksi luettavien institutionaalisten yksiköiden päätöimintöä harjoittava paikallinen TAY on luonnollisesti myös markkinatuottaja. Sivutoimintöä harjoittava paikallinen TAY voi olla markkinatuottaja mutta myös tuottaja omaa loppukäyttöä varten. Sivutoimintöä harjoittava paikallinen TAY ei kuitenkaan sovitun käytännön mukaisesti voi olla muu markkinaton tuottaja. Tämä merkitsee sitä, että (sivutoimintöä harjoittavat) paikalliset TAY:t yrityssektorissa ja rahoituslaitossektorissa ovat kaikki markkinatuottajia tai omaa loppukäyttöä varten tuottavia.

3.40. Muina markkinattomina tuottajina pidettävien institutionaalisten yksiköiden paikallinen TAY, joka harjoittaa päätöimintöä, on myös muu markkinaton tuottaja. Sivutoimintöä harjoittavat paikalliset TAY:t voivat olla markkinatuottajia ja muita markkinattomia tuottajia. Tämä merkitsee sitä, että julkisyhteisöjen sektoriin ja

kotitalouksia palvelevien voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen sektoriin voi sisältyä joitakin (sivutoimintoja harjoittavia) paikallisia toimialayksiköitä (TAY), jotka ovat markkinatuottajia (vaikka kaikki institutionaaliset yksiköt näissä sektoreissa ovat muita markkinattomia tuottajia). Sen päättämiseksi, onko sivutoimintoa harjoittava paikallinen TAY markkinatuottaja vai muu markkinaton tuottaja, tulisi soveltaa 50 %:n kriteeriä.

- 3.41. Sen jälkeen, kun institutionaaliset yksiköt ja niiden paikalliset TAY:t on luokiteltu markkinatuottajiin, omaan loppukäyttöön tuottaviin ja markkinattomiin tuottajiin erittelyä voidaan soveltaa paikallisten toimialayksiköiden tuotokseen. Tätä suhdetta kuvataan taulukossa 3.3.

Taulukko 3.3 — Paikallisten toimialayksiköiden (TAY) ja niiden tuotosten markkina-, oma loppukäyttö- ja muu markkinaton-jako

	Markkinatuottajat	Omaan loppukäyttöön tuottajat	Muut markkinattomat tuottajat	Yhteensä
Markkinatuotos	X	x	x	Markkinatuotos yhteensä
Tuotos omaan loppukäyttöön	x	X	x	Tuotos omaan loppukäyttöön yhteensä
Muu markkinaton tuotos	0	0	X	Muu markkinaton tuotos yhteensä
Yhteensä	Markkinatuottajien tuotos yhteensä	Omaan loppukäyttöön tuottavien tuottajien tuotos yhteensä	Muiden markkinattomien tuottajien tuotos yhteensä	Tuotos yhteensä

X = suuri tuotos; x = pieni tuotos; 0 = ei tuotosta (sovitun käytännön mukaisesti)

- 3.42. Sovitun käytännön mukaisesti paikalliset TAY:t markkinatuottajina ja omaan loppukäyttöön tuottajina eivät voi tuottaa muuta markkinatonta tuotosta. Niiden tuotos voidaan kirjata näin ollen ainoastaan markkinatuotokseksi tai tuotokseksi omaan loppukäyttöön ja arvottaa vastaavasti (katso kohdat 3.46—3.52).
- 3.43. Paikalliset TAY:t muina markkinattomina tuottajina voivat tarjota sivutuotoksena markkinatuotoksia ja tuotoksia omaan loppukäyttöön. Tuotos omaan loppukäyttöön koostuu oman pääoman muodostuksesta. Markkinatuotoksen olemassaolo pitäisi periaatteessa ratkaista soveltamalla 50 %:n kriteeriä yksittäisiin tuotteisiin: markkinatuotosta on tuotos, joka myydään hintaan, joka on vähintään 50 % tuontantokustannuksista. Tilanne saattaa olla tällainen esim. silloin, kun julkiset sairaalat veloittavat taloudellisesti merkittäviä hintoja joistain palveluistaan. Muita esimerkkejä ovat julkisten museoiden harjoittama jäljennösten myynti ja ilmatieteen laitosten sääennusteiden myynti.
- 3.44. Käytännön tilastotyössä saattaa olla vaikeaa tehdä selvää eroa julkisyhteisöjen laitosten ja kotitalouksia palvelevien voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen paikallisten toimialayksiköiden eri tuotteiden välillä. Tämä pätee vielä suuremmassa määrin eri tuotteiden tuotantokustannuksiin. Tällaisessa tapauksessa yksinkertainen ratkaisu on käsitellä kaikkia muiden markkinattomien tuottajien sivutoiminnastaan (-toiminnoistaan) saamia tuloja yhden tyyppisestä markkinatuotoksesta saatuina tuloina. Tämä pätee esim. museoiden tuloihin julisteiden ja korttien myynnistä⁽¹⁾.
- 3.45. Muilla markkinattomilla tuottajilla saattaa olla tuloja myös muun markkinattoman tuotoksensa myynnistä taloudellisesti merkityksettömään hintaan, esim. museon pääsylipputulot. Nämä tulot liittyvät muuhun markkinattomaan tuotokseen. Jos kuitenkin näitä molempia tuloja (pääsylipputulot ja julisteiden ja korttien myyntituloja) on vaikeaa erottaa toisistaan, niitä kaikkia voidaan pitää joko markkinatuotoksesta saatuina tuloina tai muusta markkinattomasta tuotoksesta saatuina tuloina. Valinnan näiden kahden vaihtoehdoisen kirjauksen välillä tulisi riippua molempien tulotyyppien oletetusta suhteellisesta merkityksestä (lipputulot verrattuna julisteiden ja korttien myyntituloihin).

KIRJAUSAJANKOHTA JA TUOTOKSEN ARVOTTAMINEN

- 3.46. Tuotos on kirjattava ja arvotettava silloin, kun tuotantoprosessi tuottaa sen.

⁽¹⁾ Vaikka nämä tulot eivät ehkä riitä kattamaan 50 % museomyymälän kaikista kustannuksista, esim. sen vuoksi, että kustannuksiin sisältyvät museomyymälän henkilöstön palkansaajakorvaukset.

- 3.47. Koko tuotos on arvotettava perushintaan, mutta erityismenettelytavoista on sovittu seuraavissa tapauksissa:
- muun markkinattoman tuotoksen arvottaminen;
 - muun markkinattoman tuottajan (paikallinen TAY) tuotoksen summan arvottaminen;
 - tuotoksen summan arvottaminen institutionaaliselle yksikölle, jonka paikallinen TAY on muu markkinaton tuottaja, (katso kohdat 3.53—3.56).
- 3.48. *Määritelmä:* Perushinta on hinta, jonka tuottajat saavat ostajalta tuotettua tavara- tai palveluyksikköä kohti, miinus kaikki tuosta yksiköstä sen tuotannon tai myynnin seurauksena maksettavat verot (so. tuoteverot), plus kaikki tuosta yksiköstä sen tuotannon tai myynnin seurauksena saatavat tukipalkkiot (so. tuotetukipalkkiot). Siihen ei lueta tuottajan erikseen laskuttamia kuljetuskustannuksia. Siihen luetaan tuottajan samalla laskulla laskuttamat kuljetuslisät, myös siinä tapauksessa, että ne ovat erillisenä eränä laskussa.
- 3.49. Tuotos omaan käyttöön (P.12) on arvotettava markkinoilla myytävien samanlaisten tuotteiden perushintaan; niin ollen sellaisesta tuotoksesta voi syntyä nettotoimintaylijäämää tai sekatulua. Tämä pätee myös omistusasuntopalveluihin (katso kohtaa 3.64). Tavallisesti on kuitenkin välttämätöntä arvottaa omaan käyttöön tapahtuvan rakentamisen tuotos tuotantokustannusten perusteella.
- 3.50. Keskenäisten töiden lisäykset arvotetaan suhteessa valmiin tuotteen arvioituun käypään perushintaan.
- 3.51. Jos keskenäisenä työnä käsitellyn tuotoksen arvo on arvioitava etukäteen, sen tulisi perustua tosiasiallisesti aiheutuneisiin kustannuksiin, plus arvioitua toimintaylijäämää tai sekatulua vastaava lisä tai arvio. Ennakolliset arviot tulee myöhemmin korvata arvoilla, jotka on saatu jakamalla valmiiden tuotteiden tosiasiallinen arvo (kun se saadaan tietää). Jälkimmäinen on seuraavien erien arvojen summa:
- myydyt tai vaihdetut valmiit tuotteet;
 - valmiiden tuotteiden varastoon kirjaukset, miinus varastosta pois otot;
 - valmiit tuotteet omaan loppukäyttöön.
- 3.52. Keskenäisinä hankittujen rakennusten ja rakenteiden arvo arvioidaan siihenastisten kustannusten perusteella mukaan luettuna toimintaylijäämää tai sekatulua vastaava lisä tai arvio (tämä lisä on seurausta siitä, että arvo voidaan arvioida samanlaisten rakennusten ja rakenteiden hintojen perusteella). Ostajan suorittamia vaiheittaisia maksuja (edellyttäen, ettei mitään ennakkomaksuja tai jäännösmaksuja ole) voidaan käyttää ostajan kiinteän pääoman bruttomuodostuksen likimääräiseen arviointiin kussakin vaiheessa.
- Jos omaan käyttöön tapahtuva rakentaminen ei valmistu yhden tilinpitojakson aikana, tuotoksen arvo ja vastaava kiinteän pääoman bruttomuodostus tulee arvioida soveltamalla tarkastelun kohteena olevan ajanjakson aikana syntynyttä kokonaiskustannusten osaa arvioituun käypään perushintaan. Jos ei ole mahdollista arvioida valmiin rakennelman perushintaa, se täytyy arvottaa sen kokonaistuotantokustannusten mukaan. Jos osa tai koko työpanos saadaan ilmaiseksi, kuten asian laita voi olla kotitalouksien yhteisessä rakentamisessa, arviotuihin kokonaistuotantokustannuksiin liitetään arvio siitä, mitä palkatun työvoiman kustannukset olisivat olleet käyttäen samanlaisen työvoiman palkkatasoa kyseisellä paikkakunnalla tai alueella.
- 3.53. Muun markkinattoman tuottajan (paikallinen TAY) tuotos yhteensä on arvotettava kokonaistuotantokustannusten mukaan, toisin sanoen seuraavien erien summan mukaan:
- välituotekäyttö (P.2);
 - palkansaajakorvaukset (D.1);
 - kiinteän pääoman kuluminen (K.1);
 - muut tuotantoverot (D.29) miinus muut tuotantotukipalkkiot (D.39).

Muut tuotantotukipalkkiot pitäisi vähentää. Pitäisi kuitenkin huomata, että muita tuotantotukipalkkioita muille markkinattomille tuottajille ei useinkaan ole tai ne ovat määrältään hyvin pieniä (katso 4.36).

Korkomaksuja ei sovitun käytännön mukaisesti lueta muun markkinattoman tuotannon kustannuksiin (vaikka niitä eräissä tapauksissa voidaan pitää suurina tuotantokustannuksina, esim. asuntoyhteisöjen tapauksessa). Muun markkinattoman tuotannon kustannukset eivät myöskään sisällä muussa markkinattomassa tuotannossa käytettyjen ja omistettujen muiden rakennusten kuin asuinrakennusten laskennallisia vuokra-arvoja.

- 3.54. Institutionaalisen yksikön tuotos yhteensä on siihen kuuluvien paikallisten toimialayksiköiden (TAY) tuotosten summa. Tämä pätee myös sellaisiin institutionaalisiin yksiköihin, jotka ovat muita markkinattomia tuottajia.
- 3.55. Jos muilla markkinattomilla tuottajilla (paikallisilla toimialayksiköillä) ei ole markkinatuotosta sivutuotantona, muu markkinaton tuotos on arvotettava tuotantokustannusten perusteella. Jos muilla markkinattomilla tuottajilla on markkinatuotosta sivutuotantona, muu markkinaton tuotos arvotetaan jäännöseränä, toisin sanoen erotuksena muun markkinattoman tuottajan kokonaistuotantokustannukset miinus niiden markkinatuotoksesta saadut tulot.
- 3.56. Periaatteessa muiden markkinattomien tuottajien markkinatuotos on arvotettava perushintaan. Vaikka muulla markkinattomalla paikallisella TAY:llä saattaa olla myyntituloja, sen tuotos yhteensä, joka kattaa sekä markkinatuotoksen että muun markkinattoman tuotoksen (ja mahdollisesti myös tuotoksen omaan loppukäyttöön) arvotetaan kuitenkin tuotantokustannusten perusteella. Sen markkinatuotoksen arvo määritellään markkinatuotesta saatujen myyntitulojen perusteella ja sen muun markkinattoman tuotoksen arvo saadaan jäännöseränä, joka lasketaan toisaalta tuotoksen summan ja toisaalta sen markkinatuotoksen ja tuotoksen omaan loppukäyttöön välisenä erona. Myyntitulojen arvo, joka saadaan taloudellisesti merkityksettömiin hintoihin myydyistä muista markkinattomista tavaroista ja palveluista, jää osaksi sen muun markkinattoman tuotoksen arvoa.
- 3.57. Määrätynlaisten tuotosten osalta tuotoksen kirjausajankohdat ja arvottaminen ovat seuraavien, CPA:n pääryhmien mukaisessa järjestyksessä esitettyjen, selvennysten ja poikkeusten alaisia.
- 3.58. A. *Maa-, riista- ja metsätaloustuotteet;*
B. *Kalataloustuotteet*

Maataloustuotteiden tuotokset pitäisi kirjata ikään kuin niitä tuotettaisiin jatkuvasti koko tuotantoajanjakson ajan (eikä ainoastaan sadonkorjuun tai eläinten teurastuksen aikaan).

Kasvavia satoja, pystyssä olevia puita, kalavarantoja tai ravinnoksi kasvatettavia eläimiä pitäisi käsitellä kuten keskeneräisten töiden varastoja prosessin aikana ja muuttaa valmiiden tuotteiden varastoiksi, kun prosessi on suoritettu loppuun.

- 3.59. D. *Teollisuus;*
F. *Rakentaminen*

Kun rakennuksen tai muun rakenteen rakentamisesta, joka ulottuu useamman tilinpitojakson ajalle, on tehty etukäteen myyntisopimus, jokaisen ajanjakson aikana tuotettua tuotosta käsitellään ikään kuin se myytäisiin ostajalle tilinpitojakson lopussa: toisin sanoen ostajan kiinteän pääoman muodostuksena pikemminkin kuin keskeneräisenä työnä rakentamisessa. Itse asiassa tuotettua tuotosta käsitellään ikään kuin se myytäisiin ostajalle vaiheittain jälkimmäisen saadessa tuotoksen juridisen omistusoikeuden. Kun sopimus edellyttää vaiheittaisia maksuja, tuotoksen arvo voidaan usein arvioida likimääräisesti kunkin ajanjakson aikana suoritettujen vaiheittaisten maksujen arvon perusteella. Jos myyntisopimusta ei kuitenkaan ole, kunakin ajanjaksona tuotettu keskeneräinen tuotos kirjataan keskeneräiseksi työksi.

- 3.60. G. *Tukkukaupan ja vähittäiskaupan palvelut; moottoriajoneuvojen, henkilökohtaisten ja kotitalousesineiden korjauspalvelut*

Tukkukaupan ja vähittäiskaupan palvelujen tuotos mitataan jälleenmyyntiin ostettujen tavaroiden kaupan lisien mukaan.

Määritelmä: Kaupan lisä on jälleenmyyntiä varten ostetun tavarantoimittajan todellisen tai laskennallisen hinnan ja sen hinnan välinen ero, jonka jakelija joutuisi maksamaan tavarantoimittajan korvaamiseksi myynti- tai luovutus-
hetkellä.

Hallussapitovoitot ja -tappiot eivät sovitun käytännön mukaisesti sisälly kaupan lisään. Käytännössä tietolähteet eivät ehkä kuitenkaan mahdollista kaikkien hallussapitovoittojen ja -tappioiden erottamista.

3.61. H. *Majoitus- ja ravitsemispalvelut*

Hotelli-, ravintola- ja kahvilapalveluiden tuotoksen arvoon sisältyy kulutettujen ruokien, juomien ym. tuotoksen arvo.

3.62. I. *Kuljetus-, varastointi- ja tietoliikennepalvelut*

Kuljetuspalveluiden tuotos mitataan tavaroiden tai henkilöiden kuljetusmäärien arvon mukaan. Paikallisen TAY:n sisällä tapahtuvia kuljetuksia omaan käyttöön pidetään aputoimintana eikä niitä yksilöidä ja kirjata erikseen.

Varastointipalvelujen tuotos mitataan keskeneräisten töiden lisäyksen arvolla, joko lisätuotoksena tietyn ajanjakson yli säilyttämällä (esim. varastointina toisen paikallisen TAY:n puolesta) tai fyysisenä muutoksena (esim. viinien kypsyttämisenä).

Matkatoimistopalveluiden tuotos mitataan toimistojen palvelumaksujen arvona (palkkiot tai provisiot) eikä matkustajien matkatoimistoille suorittamien täysimääräisten menojen mukaan. Jälkimmäisiin saattaa sisältyä esim. maksuja kolmansien osapuolien suorittamista kuljetuksista.

Matkanjärjestäjäpalveluiden tuotosta mitataan matkustajien matkanjärjestäjälle suorittamien täysimääräisten menojen mukaan.

Matkatoimistopalveluiden ja matkanjärjestäjäpalveluiden välinen ero on siinä, että matkatoimistopalveluihin sisältyy ainoastaan välitys matkustajan puolesta, kun taas matkanjärjestäjäpalvelut luovat uuden tuotteen, toisin sanoen matka järjestetään, mistä sen eri osatekijöiden hinnat (esim. matka, majoitus ja ajanviete) eivät ole sellaisenaan matkustajan tunnistettavissa.

3.63. J. *Rahoituspalvelut (tähän sisältyvät vakuutus- ja eläkerahastopalvelut)*

Rahoituksen välityspalvelujen tuotosta, joista ei peritä mitään nimenomaisia maksuja, mitataan sovitun käytännön mukaisesti siten, että palveluja tarjoavan yksikön saamista omaisuustulojen summasta vähennetään niiden maksamat korot yhteensä, mutta ei oteta mukaan niiden omien varojen sijoittamisesta saatuja tuloja (koska sellaiset tulot eivät synny rahoituksen välityksestä), ja mikäli rahoituksen välittäjällä on toissijaista vakuutustoimintaa, ei oteta mukaan vakuutusteknisen vastuuvelan sijoittamisesta saatuja tuloja. Hallussapitovoitot ja -tappiot pitäisi jättää huomioimatta tätä tuotosta mitattaessa, koska järjestelmässä hallussapitovoittoja ei yleensä kirjata tuotantotilille vaan erilliselle tilille (varojen muiden muutosten tilille). Tämä pätee myös ammattimaisten arvopaperikauppiaiden ulkomaan valuutan ja arvopapereiden hallussapitovoittoihin (vaikka heidän hallussapitovoittoonsa saattavat ylenesä olla positiivisia ja arvopaperikauppiat itse saattavat pitää niitä normaalien tulojensa osana). Ulkomaan valuutan ja arvopapereiden kaupan lisät (toisin sanoen tavalliset erot arvopaperikauppiaiden ostohintojen ja ostajien ostohintojen välillä) on kuitenkin sisällytettävä tuotokseen, kuten tukku- ja vähittäiskauppiaidenkin. Vastaavasti saattaa myös esiintyä ongelmia sellaisten kaupan lisien erottamisessa hallussapitovoitoista; ne pitäisi selvittää niin hyvin kuin mahdollista.

Keskuspankin tarjoamien rahoituksen välityspalvelujen tuotos pitäisi mitata samalla tavoin kuin muiden rahoituksen välittäjien palvelujen tuotos.

Sellaisten rahanlainaajien toimintaa, jotka lainaavat ainoastaan omia varojaan, ei pidetä palvelujen tuotantona.

Rahoituksen välittäjät saattavat tuottaa myös erilaisia rahoitus- ja liike-elämän palveluita, joista veloitetaan nimenomaiset palkkiot tai provisiot. Esimerkkeinä voidaan mainita esim. valuutan vaihto ja sijoitusneuvonta, kiinteistöjen osto tai veroneuvonta. Sellaisten palvelujen tuotos arvotetaan veloitettujen palkkioiden ja provisioiden perusteella.

Vakuutuspalvelujen tuotos (palvelumaksu) mitataan seuraavasti:

todelliset ansaitut vakuutusmaksut yhteensä

plus vakuutusmaksutäydennykset yhteensä (yhtä suuri kuin vakuutusteknisen vastuuvelan sijoittamisesta saadut tulot)

minus erääntyneet korvaukset yhteensä

miinus vakuutusrahastojen ja säästövakuutusrahastojen muutokset.

Hallussapitovoitot ja -tappiot jätetään huomioimatta vakuutuspalvelujen tuotosta mitattaessa: niitä ei tule pitää vakuutusteknisen vastuuvelan sijoittamisesta saatuna tuloina eikä niitä tule pitää vakuutusrahastojen eikä säästövakuutusrahastojen muutoksina.

On huomattava, että vakuutustekninen vastuuvelka voidaan sijoittaa vakuutusyhtiöiden sivutoimintoihin, esim. asuntojen tai toimistojen vuokralle antoon. Sellaisessa tapauksessa nettotoimintaylijäämä näistä sivutoiminnoista on vakuutusteknisen vastuuvelan sijoittamisesta saatua tuloa.

Samalla tavoin eläkerahastopalvelujen tuotosta mitataan seuraavasti:

todelliset eläkemaksut

plus eläkemaksutäydennykset yhteensä (yhtä suuri kuin eläkerahastojen teknisen vastuuvelan sijoittamisesta saadut tulot)

miinus erääntyneet etuudet yhteensä

miinus eläkerahastojen muutokset.

3.64. K. Kiinteistö-, vuokraus- ja liike-elämän palvelut

Omistusasuntopalvelujen tuotos pitäisi arvottaa sen arvioidun vuokra-arvon mukaan, jonka vuokralainen joutuisi maksamaan samasta asunnosta ottaen huomioon sellaiset tekijät kuin sijainti, lähipalvelut ym. sekä itse asunnon koko ja laatu. Asunnoista erillään sijaitsevista autotalleista, joita omistaja käyttää kulutustarkoitukseen asunnon käytön yhteydessä, on tehtävä samanlainen laskelma. Autotalleista, joita yksityinen omistaja käyttää ainoastaan työpaikan lähellä pysäköimistä varten, ei tehdä laskelmaa. Ulkomailla sijaitsevien omistusasuntojen, esim. loma-asuntojen vuokra-arvoa ei pidä kirjata osaksi kotimaista tuotantoa vaan palvelujen tuonniksi ja vastaava nettotoimintaylijäämä ulkomailta saaduksi ensituloksi. Ulkomaisten talousyksiköiden omistamien asuntojen osalta on suoritettava vastaavat kirjaukset. Osa-aikaisille lomaosakeasunnoille osuus palvelumaksusta olisi kirjattava sellaisenaan.

Muiden rakennusten kuin asuinrakennusten kiinteistöpalvelujen tuotos mitataan erääntyneiden vuokrien arvolla.

Vuokrauspalveluiden (koneiden ja laitteiden ym. vuokralle anto) tuotos mitataan sen vuokran arvolla, jonka vuokraaja maksaa vuokralleantajalle. Se erotetaan selvästi rahoitusliisauksesta, joka on kiinteiden varojen hankinnan rahoitusmenetelmä, toisin sanoen laina vuokralleantajalta vuokralleottajalle. Rahoitusliisauksessa vuokrat koostuvat (pääasiassa) takaisinmaksuista ja koronmaksuista ja palveluiden arvo on hyvin pieni verrattuna maksettuihin kokonaisvuokriin (katso liitettä liisauksesta).

Tutkimus- ja kehittämistoimintoja (T&K) varten olisi, mikäli mahdollista erotettava erillinen paikallinen TAY. Jos se ei ole mahdollista, kaikki (pääasialliseen toimintaan verrattuna) merkittävän suuruinen T&K-toiminta olisi kirjattava paikallisen TAY:n sivutoiminnaksi.

T&K-palveluiden tuotos mitataan seuraavasti:

- a) Erikoistuneiden kaupallisten tutkimuslaboratorioiden tai -laitosten suorittama T&K arvotetaan myynneistä, sopimuksista, provisioista, maksuista ym. saatujen tulojen mukaan tavalliseen tapaan.
- b) Saman yrityksen sisällä käytettäväksi tarkoitettu T&K pitäisi periaatteessa arvottaa siihen arvioituun perushintaan, joka jouduttaisiin maksamaan, jos tutkimus tehtäisiin alihankintana kaupallisesti. Käytännössä on kuitenkin todennäköistä, että se on arvotettava kokonaistuotantokustannusten perusteella.
- c) Julkishallinnon yksiköiden, yliopistojen, voittoa tavoittelemattomien tutkimuslaitosten ym. T&K on tavallisesti muuta markkinatonta tuotantoa ja arvotetaan siten tuotantokustannusten perusteella. Muiden markkinattomien T&K:n tuottajien T&K:n myynnistä saamat tulot on kirjattava sivumarkkinatuotoksesta saaduiksi tuloiksi.

T&K-menot olisi erotettava koulutus- ja ammatillisen harjaantumiskoulutuksen menoista. T&K-menoihin ei sisälly pääasiallisena tai sivutoimintana tapahtuvasta atk-ohjelmien kehittämisestä syntyviä kustannuksia. Niiden tilinpito-käsittely on kuitenkin lähes samanlainen; ainoa ero on, että ohjelmia pidetään aineettomina valmistettuina varoina eikä niitä patentoida.

3.65. L. *Julkisen hallinnon ja maanpuolustuksen palvelut, pakolliset sosiaalivakuutuspalvelut*

Julkisen hallinnon palvelut, maanpuolustuspalvelut ja pakolliset sosiaalivakuutuspalvelut ovat aina muita markkinattomia palveluita ja ne tulisi näin ollen arvottaa vastaavasti.

3.66. M. *Koulutuspalvelut;*

N. *Terveys- ja sosiaalipalvelut*

Koulutus- ja terveyspalveluissa saattaa usein olla välttämätöntä vetää tarkka raja markkinatuottajien ja muiden markkinattomien tuottajien välille ja niiden markkinatuotoksen ja muun markkinattoman tuotoksen välille. Esimerkiksi julkiset laitokset (tai muut laitokset erityisten avustusten ansiosta) voivat periä eräistä koulutus- ja sairaanhoitomuodoista nimelliset maksut, mutta joistakin toisista koulutus- ja erikoissairaanhoitomuodoista ne voivat periä maksun kaupallisten taksojen mukaan. Toisena tavallisena esimerkkinä voidaan mainita, että saman tyyppistä palvelua (esimerkiksi korkean asteen koulutusta) tarjoavat (tai välittävät) toisaalta julkinen sektori ja toisaalta kaupalliset laitokset. Tällöin perityissä hinnoissa ja palveluiden laadussa esiintyy usein suuria eroja.

Koulutus- ja terveyspalveluihin ei lueta T&K-toimintoja; terveyspalveluihin ei lueta terveydenhoidon koulutusta esim. yliopistollisissa sairaaloissa.

3.67. O. *Muut yhteiskunnalliset ja henkilökohtaiset palvelut*

Kirjojen, nauhoitusten, filmien, atk-ohjelmien, kasettien, levyjen ym. tuotanto on kaksivaiheinen prosessi ja sitä mitataan vastaavasti:

- (1) Alkuperäiskappaleiden tuotannosta syntyvää tuotosta — aineetonta kiinteää varaa — mitataan siitä maksetulla hinnalla, jos se myydään, tai jos sitä ei myydä, samanlaisista alkuperäiskappaleista maksetulla perushinnalla, niiden tuotantokustannuksilla tai niiden käyttämisestä tuotannossa odotettujen tulevien tulojen diskontatulla arvolla.
- (2) Tämän varan omistaja saattaa käyttää sitä suoraan tai tuottaa siitä kopioita myöhemmin ajanjaksoina. Jos omistaja on antanut lisenssin muille tuottajille alkuperäiskappaleen käyttämiseksi tuotannossa, hänen lisensseistä saamansa maksut, provisiot, palkkiot ym. ovat hänen tuotostaan palveluista. Aineettoman varan myynti on kuitenkin negatiivista kiinteän pääoman muodostusta.

3.68. P. *Yksityiset kotitaloudet, joilla on palkattua henkilöstöä*

Palkatun henkilöstön tuottamien kotitalouspalveluiden tuotos — sovitun käytännön mukaan — arvotetaan palkatun työvoiman korvausten perusteella; siihen sisältyvät kaikki luontoisluotoiset korvaukset kuten ruoka tai asunto.

VÄLITUOTEKÄYTTÖ (P.2)

3.69. *Määritelmä:* Välituotekäyttö koostuu tuotantoprosessissa panoksina kulutettujen tavaroiden ja palveluiden arvosta, lukuun ottamatta kiinteitä varoja, joiden kulutus kirjataan kiinteän pääoman kulumisena. Tavarat ja palvelut voidaan joko muuntaa tai käyttää hyväksi tuotantoprosessissa.

3.70. Välituotekäyttö sisältää seuraavat rajatapaukset:

- a) kaikkien aputoimintojen panoksina käytettyjen tavaroiden ja palveluiden arvo. Tavallisia esimerkkejä ovat osto, myynti, markkinointi, kirjanpito, tietojenkäsittely, kuljetus, varastointi, huolto, turvallisuus ym. Näitä tavaroita ja palveluita ei eroteta paikallisen TAY:n pääasiallisiin (tai sivu-) toimintoihin kulutetuista tavaroista ja palveluista;

- b) niiden tavaroiden ja palveluiden arvo, jotka saadaan saman institutionaalisen yksikön toiselta paikalliselta TAY:ltä (vain siinä tapauksessa, että ne ovat kohdassa 3.69 esitetyn yleisen määritelmän mukaisia);
- c) vuokrattujen kiinteiden varojen käytöstä aiheutuvat kustannukset, esim. koneiden tai autojen käyttöliisaus;
- d) voittoa tavoittelemattomille elinkeinoelämän yhdistyksille maksetut jäsenmaksut tai osuusmaksut;
- e) erät, joita ei pidetä pääoman bruttomuodostuksena, kuten:
- pienet työkalut, jotka ovat halpoja ja joita käytetään suhteellisen yksinkertaisiin toimintoihin, kuten sahat, vasarat, ruuvimeisselit ja muut käsityökalut; pienet kojeet, kuten taskulaskimet. Sovitun käytännön mukaan EKT:ssa kaikki sellaisten kestokulutustavaroiden menot, jotka eivät ylitä 500:aa ecua (vuoden 1995 hinnoissa) tavaralta (tai suurina määrinä ostettaessa, koko ostetulta määrältä), olisi kirjattava välituotekäytönä;
 - tuotannossa käytettyjen kiinteiden varojen tavanomainen, säännöllinen huolto ja korjaus;
 - sotilaalliset tuhoamisaseet ja niiden laukaisemiseen tarvittavat laitteet (mutta ei poliisin tai turvajoukkojen hankkimat keveät aseet tai panssariajoneuvot, joita pidetään kiinteän pääoman bruttomuodostuksena);
 - tutkimus- ja kehittämisspalvelut, henkilöstön koulutus, markkinatutkimus ja vastaavat yksikön ulkopuolelta ostetut tai saman institutionaalisen yksikön erillisen paikallisen TAY:n tarjoamat toiminnot;
- f) maksut valmistamattomien aineettomien varojen kuten patentoitujen varojen, tavaramerkkien ym. käytöstä (ei kuitenkaan maksuja sellaisten omistusoikeuksien ostamisesta; niitä pidetään valmistamattomien aineettomien varojen hankintana);
- g) työnantajan korvaamat työntekijöiden menot tavaroista, jotka ovat välttämättömiä työnantajien tuotannon kannalta, kuten sopimusveloitteet ostaa omaan käyttöön työkaluja tai turvavarusteita;
- h) työnantajien menot, jotka ovat heidän omaksi sekä henkilöstön hyväksi, koska ne ovat välttämättömiä työnantajan tuotannon kannalta. Esimerkkeinä voidaan mainita:
- henkilöstön työtehtävien yhteydessä syntyneiden matka-, ero-, muutto- ja ajanvietekustannusten korvaaminen;
 - työpaikan palvelujen järjestäminen.
- Laajempi luettelo esitetään palkansaajakorvauksia koskeissa kappaleissa (D.1);
- i) paikallisten toimialayksiköiden (TAY) maksamat vahinkovakuutuspalvelumaksut (katso myös liite 3 vakuutuksesta): jotta palvelumaksut voitaisiin kirjata välituotekäytönä, maksetut vakuutusmaksut pitäisi diskontata esim. maksetuilla korvauksilla ja vakuutusrahastojen nettomuutoksella. Viimeksi mainittu voidaan jakaa paikallisiin toimialayksiköihin suhteessa maksettuihin vakuutusmaksuihin.;
- j) ainoastaan koko kansantaloudelle: kaikki kotimaisten tuottajien tarjoamat välilliset rahoituspalvelut (FISIM).

3.71. Välituotekäyttöön ei lueta:

- a) eriä, joita pidetään pääoman bruttomuodostuksena, kuten:
- 1) arvoesineet;
 - 2) mineraalien etsintä;
 - 3) perusparannukset, jotka menevät huomattavasti pitemmälle kuin mitä pelkkä kiinteiden varojen hyvässä työkunnossa pitäminen edellyttää, esim. peruskorjaukset, uudestaanrakentamiset, laajennustyöt;
 - 4) omaan käyttöön ostetut tai tuotetut atk-ohjelmistot;
- b) työnantajan menot, joita pidetään luontoismuotoisina palkkoina (katso 4.05);
- c) markkina- ja omavaraistuotantoyksiköiden käyttämät julkisyhteisöjen tuottamat kollektiivipalvelut (joita pidetään julkisyhteisöjen kollektiivisina kulutusmenoina);

- d) saman tilinpitojakson aikana ja samassa paikallisessa TAY:ssä tuotetut ja kulutetut tavarat ja palvelut (niitä ei myöskään kirjata tuotokseksi);
- e) maksut julkisyhteisöjen luvista ja maksut, joita pidetään tuotantoveroina (katso kohdat 4.79, 4.80).

KIRJAUSAJANKOHTA JA VÄLITUOTEKÄYTÖN ARVOTTAMINEN

- 3.72. Välituotteina käytetyt tuotteet pitäisi kirjata ja arvottaa sillä hetkellä, jolloin ne joutuvat tuotantoprosessiin. Ne on arvotettava samanlaisten tavaroiden tai palveluiden sen hetkisiin ostajien hintoihin.
- 3.73. Käytännössä tuotantoyksiköt eivät tavallisesti kirjaa tarvaroiden todellista käyttöä tuotantoon suoraan. Ne kirjaavat ostot, jotka on tarkoitettu käytettäväksi panoksina, ja muutokset sellaisten varastossa pidettyjen tavaroiden määrissä. Välituotekäyttö on sen vuoksi arvioitava vähentämällä ostoista panosten varastojen muutokset (katso kohdat 3.120—3.124 jälkimmäisten oikeasta arvottamisesta).

KULUTUS (P.3, P.4)

- 3.74. Kulutuksesta käytetään kahta käsitettä:

- a) kulutusmenot (P.3);
- b) todellinen kulutus (P.4).

Kulutusmenot on käsite, joka tarkoittaa sektorin kulutustavara- ja palvelumenoja. Sitä vastoin todellinen kulutus tarkoittaa sektorin kulutustavaroiden ja palveluiden hankintaa. Näiden kahden käsitteen välinen ero on siinä, miten käsitellään tiettyjen julkisyhteisöjen tai kotitalouksia palvelevien voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen rahoittamia, mutta kotitalouksille luontoismuotoisina sosiaalisina tulonsiirtoina tarjottuja tavaroita ja palveluita.

KULUTUSMENOT (P.3)

- 3.75. *Määritelmä:* Kulutusmenot käsittävät kotimaisille institutionaalisille yksiköille sellaisista tavaroista ja palveluista aiheutuneet menot, joita käytetään henkilökohtaisten tarpeiden tai yhteiskunnan jäsenten kollektiivisten tarpeiden suoraan tyydyttämiseen. Kulutusmenot voidaan käyttää kotimaassa tai ulkomailla.
- 3.76. Kotitalouksien kulutusmenot sisältävät seuraavat rajatapaukset:
- a) omistusasunnosta saatavat palvelut;
 - b) luontoismuotoiset tulot, kuten:
 - 1) palkansaajien luontoismuotoisina tuloina saamat tavarat ja palvelut;
 - 2) kotitalouksien omistamien yhteisömäisten yritysten tuotoksena tuotetut tavarat ja palvelut, jotka kotitalouden jäsenet pidättävät itsellään kulutusta varten. Esimerkkeinä voidaan mainita elintarvikkeet ja muut maataloustuotteet, omistusasunnosta saatavat asumispalvelut ja palkatun henkilöstön tuottamat kotitalouspalvelut (palvelijat, kokit, puutarhurit, autonkuljettajat ym.).
 - c) tavarat, joita ei pidetä välituotekäyttönä, kuten:
 - 1) raaka-aineet sellaisia asuntojen pieniä korjauksia ja sisustustöitä varten, joita asuntojen vuokralaiset ja omistajat tyypillisesti tekevät;
 - 2) raaka-aineet kestokulutustavaroiden, mukaan luettuna ajoneuvot, korjausta ja huoltoa varten;
 - d) tavarat, joita ei pidetä pääoman muodostuksena, erityisesti kestokulutustavarat, joiden käyttö jatkuu usean tilinpitojakson ajan; tähän sisältyy joidenkin kestotavaroiden omistuksen siirtyminen yritykseltä kotitaloudelle (katso olemassa olevien tavaroiden taloustoimet, kohta 3.148);
 - e) suoraan veloitetut rahoituspalvelut;
 - f) vakuutuspalvelut niihin sisältyvän palvelumaksun määrän mukaan (katso kohta 3.63);

- g) eläkerahastopalvelut implisiittisen palvelumaksun määrän mukaan (katso kohta 3.63);
- h) kotitalouksien maksut lisensseistä, luvista ym., joita pidetään palveluiden ostoina (katso kohdat 4.79, 4.80);
- i) tuotoksen osto taloudellisesti merkityksettömiin hintoihin, esim. museon sisäänpääsymaksut (katso kohta 3.45).

3.77. Kotitalouksien kulutusmenoihin eivät sisälly:

- a) luontoismuotoiset sosiaaliset tulonsiirrot, kuten esim. alkuaan kotitaloudelle koituneet mutta myöhemmin sosiaaliturvan korvaamat kustannukset, esim. eräät sairaanhoitomenot;
- b) erät, joita pidetään välituotekäyttönä tai pääoman bruttomuodostuksena, kuten
 - 1) yhtiöimättömiä yrityksiä omistavien kotitalouksien menot, jotka ovat aiheutuneet elinkeinon harjoittamisesta — esim. sellaisista kestopavaroista kuin ajoneuvot, kalusteet tai sähkölaitteet (kiinteän pääoman bruttomuodostus), ja myös muista kuin kestopavaroista kuten polttoaineet (välituotekäyttö);
 - 2) menot, joita asunnon omistajalle aiheutuu asunnon sellaisesta sisustamisesta, huollosta ja korjauksesta, joita vuokralaiset eivät tyypillisesti tee (joita käsitellään välituotekäyttönä asutopalvelujen tuottamisessa);
 - 3) asuntojen ostaminen (käsitellään kiinteän pääoman bruttomuodostuksena);
 - 4) arvoesineistä aiheutuneet menot (käsitellään pääoman bruttomuodostuksena);
- c) erät, joita käsitellään valmistamattomien varojen hankintana, erityisesti maan ostaminen;
- d) kaikki ne kotitalouden maksut, joita on pidettävä veroina, sellaiset kuten ajoneuvojen, veneiden tai lentokoneiden omistulusvat sekä myös metsästys-, ampuma-ase- tai kalastulusvat (katso kohdat 4.79, 4.80);
- e) jäsenmaksut, osuusmaksut ja muut sen kaltaiset maksut, joita kotitaloudet ovat maksaneet kotitalouksia palveleville voittoa tavoittelemattomille yhteisöille, kuten ammattiliitoille, ammatillisille seuroille, kuluttajayhdistyksille, kirkkoille ja yhteiskunnallisille, kulttuuri- ja viihdealan sekä urheiluseuroille;
- f) kotitalouksien vapaaehtoiset rahamääräiset tai luontoismuotoiset tulonsiirrot hyväntekeväisyys-, hätäapu- ja avustusjärjestöille.

3.78. Kotitalouksia palvelevien voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutusmenot sisältävät kaksi erillistä ryhmää:

- a) Kotitalouksia palvelevien voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen tuottamien tavaroiden ja palveluiden arvo, joka ei ole pääoman muodostusta omaan käyttöön eikä kotitalouksien ja muiden yksiköiden menoja.
- b) Kotitalouksia palveleville voittoa tavoittelemattomille yhteisöille sellaisista palveluista aiheutuneet menot, joita ovat tuottaneet markkinatuottajat ja jotka on toimitettu — ilman jatkojalostusta — kotitalouksille kulutettavaksi luontoismuotoisina sosiaalietuuksina.

3.79. Julkisyhteisöjen kulutusmenot sisältävät kaksi samanlaista menoryhmää kuin kotitalouksia palvelevilla voittoa tavoittelemattomilla yhteisöillä:

- a) Julkisyhteisöjen itsensä tuottamien tavaroiden ja palveluiden arvo, joka ei ole pääoman muodostusta omaan käyttöön eikä myyntejä.
- b) Julkisyhteisöjen sellaisten tavaroiden ja palveluiden ostot, joita ovat tuottaneet markkinatuottajat ja jotka on toimitettu — ilman jatkojalostusta — kotitalouksille luontoismuotoisina sosiaalietuuksina. Tämä merkitsee sitä, että julkisyhteisöt ainoastaan maksavat tavarat ja palvelut, jotka myyjät toimittavat kotitalouksille.

3.80. Yrityksillä ei ole kulutusmenoja. Niiden ostamat samanlaiset tavarat ja palvelut, joita kotitaloudet käyttävät kulutukseen, käytetään joko välituotekäyttönä tai hankitaan henkilöstölle luontoismuotoisina palkansaajakorvauksina, toisin sanoen ne ovat kotitalouksien laskennallisia kulutusmenoja. Silloinkin kun ne rahoittavat, esim. mainonnan kautta, henkilökohtaista kulutusta, tätä kulutusta käsitellään välituotekäyttönä.

TODELLINEN KULUTUS (P.4)

3.81. *Määritelmä:* Todellinen kulutus koostuu tavaroista ja palveluista, joita kotimaiset institutionaaliset yksiköt hankkivat inhimillisten tarpeiden, yksilöllisten tai kollektiivisten, välitöntä tyydyttämistä varten.

- 3.82. *Määritelmä:* Kotitalous hankkii tavarat ja palvelut yksilöllistä kulutusta varten ('yksilölliset tavarat ja palvelut') ja käyttää niitä tuon kotitalouden jäsenten tarpeiden tyydyttämiseen. Yksilöllisillä tavaroilla ja palveluilla on seuraavat ominaisuudet:
- Yksittäisen kotitalouden tai sen jäsenen tavaroiden ja palveluiden hankintaa sekä myös ajankoh-
taa, jolloin se tapahtuu, täytyy olla mahdollista havainnoida ja kirjata.
 - Kotitalouden on täytynyt suostua tavarain tai palvelun hankintaan ja ryhtyä tarvittaviin toimenpi-
teisiin sen mahdollistamiseksi — esim. olemalla läsnä koulussa tai klinikalla.
 - Tavarain tai palvelun täytyy olla sellainen, että kun yksi kotitalous tai henkilö tai mahdollisesti
pieni, rajoitettu henkilöryhmä on sen hankkinut, se sulkee pois muiden kotitalouksien tai
henkilöiden mahdollisuuden hankkia kyseinen tavara tai palvelu.
- 3.83. *Määritelmä:* Kollektiiviset kulutuspalvelut ('kollektiiviset palvelut') tarjotaan samanaikaisesti kaikille yhteiskunnan
jäsenille tai kaikille yhteiskunnan tietyn osaryhmän jäsenille, esim. kaikille tietyllä alueella asuville
kotitalouksille. Kollektiivisilla palveluilla on seuraavat ominaispiirteet:
- Ne voidaan toimittaa samanaikaisesti yhteiskunnan tai sen tietyn osaryhmän kaikille jäsenille,
esim. tietyn alueen tai paikkakunnan jäsenille.
 - Sellaisten palveluiden käyttö on tavallisesti passiivista eikä vaadi kaikkien asiaankuuluvien
henkilöiden nimenomaista suostumusta tai aktiivista osallistumista.
 - Kollektiivisen palvelun hankkiminen yhdelle henkilölle ei vähennä muille saman yhteiskunnan tai
sen osaryhmän jäsenille saatavilla olevaa kyseisen palvelun määrää. Hankinnassa ei ole kilpai-
lua.
- 3.84. Kaikki kotitalouden kulutusmenot ovat yksilöllisiä. Sovitun käytännön mukaisesti kaikki kotitalouksia palvelevien
voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen tarjoamat tavarat ja palvelut käsitellään yksilöllisinä.
- 3.85. Julkisyhteisöjen tarjoamien tavaroiden ja palveluiden jako yksilöllisiin ja kollektiivisiin tavaroihin ja palveluihin
tehdään julkisen sektorin tehtäväluokituksen (COFOG) perusteella.

Julkisyhteisöjen yksiköiden tuottamia kunkin seuraavan nimikkeen alle luettavia tavaroita ja palveluita pitäisi
käsitellä yksilöllisten kulutuspalvelujen menoina lukuun ottamatta kuhunkin ryhmään sisältyvää yleistä hallintoa,
sääntelyä, tutkimusta ym.:

- 04 Koulutus;
- 05 Terveystenhoito;
- 06 Sosiaaliturva ja sosiaalipalvelut;
- 08.01 Urheilu ja viihde;
- 08.02 Kulttuuri.

Lisäksi seuraavien alanimikkeiden menoja pitäisi myös käsitellä yksilöllisinä, jos ne ovat merkittäviä:

- 07.11 (osa) asumispalvelujen tarjonta;
- 07.31 (osa) kotitalousjätteiden keruu;
- 12.12 (osa) kuljetusjärjestelmän toiminta.

Loput julkisyhteisöjen kulutusmenoista ovat kollektiivisia kulutusmenoja. Niihin sisältyy erityisesti:

- yhteisön johtaminen ja sääntely;
- turvallisuus- ja maanpuolustuspalvelut;
- lain ja järjestyksen ylläpito, lainsäädäntö;
- yleisen terveyden ylläpito;
- ympäristönsuojelu;
- tutkimus ja kehittäminen;
- infrastruktuuri ja taloudellinen kehitys.

3.86. Eri käsitteiden väliset väliset suhteet voidaan esittää taulukon muodossa:

	Sektori, jolle menot aiheutuvat			Hankinnat yhteensä
	Julkisyhteisöt	Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	Kotitaloudet	
Yksilöllinen kulutus	X (= Luontoismuotoiset sosiaaliset tulonsiirrot)	X (= Luontoismuotoiset sosiaaliset tulonsiirrot)	X	Kotitalouksien todellinen yksilöllinen kulutus
Kollektiivinen kulutus	X	0	0	Julkisyhteisöjen todellinen kollektiivinen kulutus
Yhteensä	Julkisyhteisöjen kulutusmenot	Kotitalouksia palvelevien voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutusmenot	Kotitalouksien kulutusmenot	Todellinen kulutus = kulutusmenot yhteensä

- 3.87. Kotitalouksia palvelevien voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kaikki kulutusmenot ovat sovitun käytännön mukaisesti yksilöllisiä. Siitä seuraa, että todellinen kulutus yhteensä on yhtä suuri kuin kotitalouksien todellisen kulutuksen ja julkisen hallinnon todellisen kulutuksen summa.
- 3.88. Sovitun käytännön mukaisesti ulkomaiden kanssa ei esiinny luontoismuotoisia sosiaalisia tulonsiirtoja (vaikka sellaisia rahamääräisiä tulonsiirtoja onkin). Siitä seuraa, että todellinen kulutus yhteensä on yhtä suuri kuin kulutusmenot yhteensä.

KULUTUSMENOJEN KIRJAUSAJANKOHTA JA ARVOTTAMINEN

- 3.89. Kuten luvassa 1 selostettiin, tavarat ja palvelut pitäisi yleensä kirjata silloin, kun velat luodaan, toisin sanoen silloin kun ostajalla syntyy velka myyjälle. Tämä merkitsee sitä, että tavarasta koituvat menot on kirjattava ajankohtana, jolloin sen omistajuus vaihtuu; palvelusta koituvat menot kirjataan, kun palvelun toimittaminen on saatettu loppuun.
- 3.90. Osamaksulla tai vastaavilla luottojärjestelyillä (ja myös rahoitusliisauksella) hankitusta tavarasta koituvat menot pitäisi kirjata ajankohtana, jolloin tavara toimitetaan, vaikka tuolla hetkellä ei tapahtuisikaan omistajan juridista vaihtumista.
- 3.91. Oma kulutus olisi kirjattava silloin, kun tuotos, joka pidätetään omaa kulutusta varten, tuotetaan.
- 3.92. Kotitalouksien kulutusmenot kirjataan ostajan hintaan. Se on hinta, jonka ostaja tosiasiaa maksaa tuotteista ostohetkellä. Yksityiskohtaisempi määritelmä löytyy kohdasta 3.06.
- 3.93. Luontoismuotoisiksi palkansaajakorvauksiksi tarjotut tavarat ja palvelut arvotetaan perushintaan silloin, kun työnantaja tuottaa ne, ja työnantajan maksamaan hintaan silloin, kun työnantaja ostaa ne.
- 3.94. Omaa kulutusta varten pidetyt tavarat ja palvelut arvotetaan perushintaan.
- 3.95. Julkishallinnon tai kotitalouksia palvelevien voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen (KPVTY) kulutusmenot niiden itse tuottamista tuotteista kirjataan ajankohtana, jolloin ne tuotetaan, mikä on myös toimitusaika näille julkisyhteisöjen ja kotitalouksia palvelevien voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen palveluille. Markkinatuottajien kautta hankittujen tavaroiden ja palveluiden aiheuttamien kulutusmenojen toimitusaika on niiden kirjausajankohta.
- 3.96. Julkishallinnon tai kotitalouksia palvelevien voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen (KPVTY) kulutusmenot ovat yhtä suuret kuin niiden tuotoksen summa, plus kotitalouksille markkinatuottajilta hankittujen tuotteiden kulutusmenot (toisin sanoen luontoismuotoiset sosiaaliset tulonsiirrot) miinus muiden yksiköiden maksamat maksut miinus pääoman muodostus omaan käyttöön.

TODELLISEN KULUTUKSEN KIRJAUSAJANKOHTA JA ARVOTTAMINEN

- 3.97. Institutionaalisten yksiköiden katsotaan hankkineen tavaroita ja palveluita silloin, kun niistä tulee tavaroiden uusia omistajia tai kun tavaroiden tai palveluiden toimittaminen niille on saatu päätökseen.

3.98. Hankinnat — todellinen kulutus — arvotetaan niiden yksiköiden ostajan hintaan, joille hankinnasta aiheutuu menoja.

Muita luontoismuotoisia tulonsiirtoja kuin luontoismuotoisia sosiaalisia tulonsiirtoja julkisyhteisöiltä tai voittoa tavoittelemattomilta yhteisöiltä käsitellään ikään kuin ne olisivat rahamääräisiä tulonsiirtoja. Näin ollen tavaroiden ja palveluiden arvot kirjataan tosiasiasa niiden institutionaalisten yksiköiden tai sektoreiden menoina jotka hankkivat ne.

3.99. Kulutusmenojen kahden kokonaissuureen, kulutusmenojen ja todellisen kulutuksen, arvot ovat yhtä suuret. Kotimaisten kotitalouksien luontoismuotoisina sosiaalisina tulonsiirtoina hankkimat tavarat ja palvelut arvotetaan täten samoihin hintoihin kuin mihin ne arvotetaan menoja koskevilla kokonaissuureilla.

PÄÄOMAN BRUTTOMUODOSTUS (P.5)

3.100. Pääoman bruttomuodostus koostuu:

- a) kiinteän pääoman bruttomuodostuksesta (P.51);
- b) varastojen muutoksista (P.52);
- c) arvoesineiden nettohankinnasta (P.53).

3.101. Pääoman bruttomuodostus merkitsee kiinteän pääoman kulumisen kokonaissummaa. Pääoman nettomuodostukseen päästään vähentämällä kiinteän pääoman kulumisen pääoman bruttomuodostuksesta.

KIINTEÄN PÄÄOMAN BRUTTOMUODOSTUS (P.51)

3.102. *Määritelmä:* Kiinteän pääoman bruttomuodostus (P.51) koostuu kotimaisten tuottajien kiinteiden varojen hankinnoista tietyssä ajanjaksona, vähennettynä luovutuksilla, plus eräistä tuottajan tai institutionaalisen yksikön tuotantotoiminnan aiheuttamista lisäyksistä valmistamattomien varojen arvoon. Kiinteät varat ovat tuotantoprosessien tuotoksina tuotettuja aineellisia tai aineettomia varoja, joita itseään käytetään toistuvasti tai jatkuvasti tuotantoprosesseissa pitempään kuin yhden vuoden ajan.

3.103. Kiinteän pääoman bruttomuodostus koostuu sekä positiivisista että negatiivisista arvoista:

- a) positiiviset arvot:
 - (1) uudet tai olemassaolevat ostetut kiinteät varat;
 - (2) tuotetut ja tuottajien omaan käyttöön tarkoitetut kiinteät varat (mukaan luettuna ei-valmiiden kiinteiden varojen omaan käyttöön tarkoitettu tuotanto);
 - (3) uudet tai olemassaolevat vaihtokaupalla hankitut kiinteät varat;
 - (4) uudet tai olemassaolevat luontoismuotoisina pääomansiirtoina saadut kiinteät varat;
 - (5) käyttäjän rahoitusliisauksella hankkimat uudet tai olemassaolevat kiinteät varat;
 - (6) kiinteiden varojen ja olemassaolevien historiallisten muistomerkkien perusparannukset;
 - (7) toistuvia tuotteita antavien luonnonvarojen luonnollinen kasvu;
- b) negatiiviset arvot (toisin sanoen kiinteiden varojen luovutukset, jotka on kirjattu negatiivisina hankintoina):
 - (1) myydyt olemassaolevat kiinteät varat;
 - (2) vaihtokaupassa luovutetut kiinteät varat;
 - (3) luontoismuotoisina pääomansiirtoina luovutetut kiinteät varat.

3.104. Kiinteiden varojen luovutuksiin ei lueta seuraavia:

- a) kiinteän pääoman kulumisen (johon sisältyy ennakoitunut normaalit, satunnaiset vaurioitumiset);
- b) poikkeukselliset menetykset, kuten esim. kuivuuden tai muiden luonnonkatastrofien aiheuttamat (jotka kirjataan muiksi muutoksiksi varojen määrässä).

3.105. Kiinteän pääoman bruttomuodostuksessa voidaan erotella seuraavat tyypit:

- a) aineellisten kiinteiden varojen hankinnat miinus luovutukset:
 - (1) asunnot;
 - (2) muut rakennukset ja rakennelmat;
 - (3) koneet, laitteet ja kuljetusvälineet;
 - (4) kasvatettavat varat (puut ja karja);

- b) aineettomien kiinteiden varojen hankinnat miinus luovutukset:
 - (1) mineraalien etsintä;
 - (2) tietokoneohjelmistot;
 - (3) viihteen, kirjallisuuden ja taiteen alkuperäisteokset;
 - (4) muut aineettomat kiinteät varat;
- c) aineellisten valmistamattomien varojen, erityisesti maahan liittyvien, perusparannukset (vaikka valmistamattomien varojen hankintaa ei lueta mukaan);
- d) valmistamattomien varojen, kuten maa ja patentoidut varat, omistusoikeuden siirtymiseen liittyvät kustannukset (vaikka itse näiden varojen hankintaa ei lueta mukaan).

3.106. Maan perusparannuksiin luetaan seuraavat:

- a) maan valtaaminen mereltä rakentamalla valleja, patoja tai aallonmurtaajia tätä tarkoitusta varten;
- b) metsien, kallioiden ym. raivaus maan ottamiseksi tuotantokäyttöön ensimmäistä kertaa;
- c) soiden kuivatus tai aavikoiden kastelu patoja, ojia ja kastelukanavia rakentamalla;
- d) merten tai jokien tulvimisen tai eroosion estäminen aallonmurtaajia, rantavalleja ja sulkuaitauksia rakentamalla.

Nämä toiminnot voivat johtaa huomattavien uusien rakenteiden luomiseen, sellaisten kuin rantavalliin, sulkuaitauksien ja patojen, mutta niitä itseään ei käytetä suoraan muiden tavaroiden ja palveluiden tuotantoon tavalla, jolla useimpia rakenteita käytetään. Niitä rakennetaan lisäämään tai paremman maan hankkimiseksi, ja juuri tuota maata, valmistamattomaa varaa, tarvitaan tuotantoon. Esimerkiksi pato, joka on rakennettu sähkön tuottamiseksi, palvelee aivan eri tarkoitusta kuin pato, joka on rakennettu meren pitämiseksi loitolla. Ainoastaan jälkimmäisen tyyppinen padon rakentaminen pitäisi luokitella maan parannukseksi.

3.107. Kiinteän pääoman bruttomuodostus sisältää seuraavanlaisia rajatapauksia:

- a) kotitalouksien asuntoina käytettyjen asuntolaivojen, asuntoveneiden, asuntovaunujen, matkailuperävaunujen ja niihin liittyvien rakennusten kuten autotallien hankinnat;
- b) armeijan käyttämät rakenteet ja laitteet — samanlaiset, joita siviilituottajat käyttävät — sellaiset kuin lentokentät, telakat, tiet ja sairaalat;
- c) muiden kuin sotilasyksiköiden käyttämät kevyet aseet ja panssariajoneuvot;
- d) sellaisen karjakannan muutokset, jota käytetään tuotannossa vuodesta toiseen, kuten esim. siitoseläimet, lypsykarja, villan takia kasvatetut lampaat ja vetojuhdat;
- e) sellaisen puuston muutokset, joita viljellään vuodesta toiseen, kuten esim. hedelmäpuut, viiniköynnökset, kumipuut, palmupuut ym.;
- f) sellaiset olemassaolevien kiinteiden varojen parannukset, jotka ylittävät tavanomaisten huolto- ja korjaustoimenpiteiden vaatimukset;
- g) kiinteiden varojen hankinta rahoitusliisauksella.

3.108. Kiinteän pääoman bruttomuodostukseen ei lueta seuraavia:

- a) välituotekäyttöön luettavat taloustoimet, kuten:
 - (1) pienten tuotantotarkoituksiin käytettyjen työkalujen ostot (katso kohta 3.70.e);
 - (2) tavanomainen huolto ja korjaus;
 - (3) sotilasaseiden ja niiden tukijärjestelmien ostot;
 - (4) sellaisten kiinteiden varojen ostot, joita käytetään käyttöleasingsopimuksen mukaisesti (katso myös kestävien tavaroiden liisausta ja osamaksukauppaa koskevaa liitettä);
- b) varastojen muutoksina kirjatut taloustoimet:
 - (1) teuraseläinten kasvattaminen, mukaan luettuna siipikarja;
 - (2) puutavaran vuoksi kasvatetut puut (keskeneräiset työt);

- c) kotitalouksien kulutukseen hankitut koneet ja laitteet (kulutusmenot);
 - d) kiinteiden varojen hallussapitovoitot ja -tappiot (muut varojen muutokset);
 - e) katastrofien aiheuttamat tappiot kiinteissä varoissa (varojen muut muutokset), esim. kasvatettavien varojen ja karjan tuho taudin puhkeamisen vuoksi (ja jota vakuutus ei normaalisti kata) tai epätavallisen tulvimisen aiheuttamat vahingot, tuulivahingot ja metsäpalot (katso luku 6).
- 3.109. Olemassaolevien kiinteiden varojen parannuksina esiintyvä kiinteän pääoman bruttomuodostus on luokiteltava samanlaisten uusien kiinteiden varojen hankintojen kanssa samaan ryhmään.
- 3.110. Aineettomat kiinteät varat koostuvat tyypillisesti uudesta tiedosta, erikoistiedosta ym. ja niihin sisältyy:
- a) mineraalien etsintä, johon sisältyy varsinaisen koeporauksen kustannukset, ilma- ja muut kuvaukset, kuljetuskustannukset ym.;
 - b) tietokoneohjelmistot ja suuret tietokannat, joita käytetään tuotannossa kauemmin kuin vuoden ajan;
 - c) kirjallisuuden ja taiteen käsikirjoitusten, kirjallisten tuotteiden käännösten, mallien, filmien, äänitysten ym. alkuperäiskappaleet.
- 3.111. Sekä kiinteiden varojen että valmistamattomien muiden kuin rahoitusvarojen omistusoikeuden siirtymisestä uudelle omistajalle aiheutuneet kustannukset koostuvat seuraavista:
- a) varojen (uusien tai olemassaolevien) toimittamisesta vaadittuun paikkaan ja vaadittuna aikana aiheutuneet veloitukset, sellaiset kuin kuljetusmaksut, asennuskustannukset, pystytyskustannukset ym.;
 - b) asiantuntijapalkkiot tai toimituspalkkiot, sellaiset kuin maanmittareille, insinööreille, juristeille ym. maksetut palkkiot ja kiinteistönvälittäjille, huutokaupanpitäjille ym. maksetut provisiot;
 - c) uuden omistajan maksettavat verot varan omistusoikeuden siirtymisestä.
- Kaikki nämä kustannukset on kirjattava uuden omistajan kiinteän pääoman bruttomuodostuksena. On huomattava, että veroja on käsiteltävä välittäjien palveluista maksettavina veroina eikä ostettua varaa koskevinä veroina.

KIINTEÄN PÄÄOMAN BRUTTOMUODOSTUKSEN KIRJAUSAJANKOHTA JA ARVOTTAMINEN

- 3.112. Kiinteän pääoman bruttomuodostus kirjataan, kun kiinteiden varojen omistus siirtyy institutionaaliselle yksikölle, joka aikoo käyttää niitä tuotannossa.
- Muutosta tähän yleiseen sääntöön tarvitaan silloin, kun on kysymys:
- a) rahoitusliisauksesta (omistuksen muutos on silloin laskennallinen);
 - b) omaan käyttöön tehtävästä kiinteän pääoman muodostuksesta.
- Rahoitusliisauksella hankitut varat kirjataan ikään kuin käyttäjästä tulisi omistaja, kun hän saa tavarat haltuunsa. Omaan käyttöön tehtävä pääoman muodostus kirjataan silloin kun se on tuotettu.
- 3.113. Kiinteän pääoman bruttomuodostus arvotetaan ostajan hintaan mukaan luettuna asennuskustannukset ja muut omistuksen siirtymiseen liittyvät kustannukset. Omaan käyttöön tuotettaessa se arvotetaan vastaavanlaisten kiinteiden varojen perushintaan (mikä merkitsee nettotoimintaylijäämän tai sekatulon lisäystä) tai tuotantokustannusten mukaan, jos sellaisia hintoja ei ole saatavilla.
- 3.114. Aineettomien kiinteiden varojen hankinnat arvotetaan eri tavoin:
- a) mineraalien etsintä: varsinaisten koeporausten ja muiden porausten kustannuksilla ja kokeiden mahdollistamiseksi maksetuilla kustannuksilla (kuten ilma- tai muista kuvauksista);
 - b) tietokoneohjelmistot: ostajan hintaan, kun ne ostetaan markkinoilta, tai arvioituun perushintaan (tai tuotantokustannusten mukaan, jos muuta ei ole käytettävissä), silloin kun ne kehitetään talon sisällä.
 - c) viihteen, kirjallisuuden ja taiteen alkuperäiskappaleet: arvotetaan myytessä ostajan maksamaan hintaan, tai jos niitä ei myydä, vastaavanlaisista alkuperäiskappaleista maksettuun perushintaan, tuotantokustannusten mukaan tai niiden käytöstä tuotantoon odotettavissa olevien tulevien tulojen diskontattuun arvoon.

3.115. Olemassaolevien kiinteiden varojen luovutukset myymällä arvotetaan omistuksen siirtymisestä myyjälle aiheutuneiden kustannusten vähentämisen jälkeiseen (perus)hintaan.

3.116. Omistuksen siirtymisestä aiheutuneet kustannukset voivat koskea sekä valmistettuja varoja, joihin kuuluvat kiinteät varat, sekä valmistamattomia varoja, kuten maata.

Nämä kustannukset on yhdistetty valmistettujen varojen ostajan hintaan. Ne on erotettava itse ostoista ja myynneistä maan ja muiden valmistamattomien varojen osalta ja kirjattava eri nimikkeen alle kiinteän pääoman bruttomuodostuksen luokituksessa.

VARASTOJEN MUUTOKSET (P.52)

3.117. *Määritelmä:* Varastojen muutoksia mitataan varastojen lisäysten arvon ja varastojen vähennysten ja tavanomaisen varastossa pidettyjen tavaroiden hävikin erotuksella.

3.118. Fyysisestä turmeltumisesta tai satunnaisista vaurioista tai näpistelystä aiheutuvia toistuvia hävikkejä voi esiintyä kaiken tyyppisissä varastoissa, esim.:

- a) raaka-aineiden ja puolivalmisteiden hävikit;
- b) keskeneräisten töiden hävikit;
- c) viimeistelyjen tavaroiden hävikit;
- d) jälleenmyytävien tavaroiden hävikit (esim. myymälävarkaudet).

3.119. Varastot muodostuvat seuraavista ryhmistä:

- a) raaka-aineet ja puolivalmisteet;

Raaka-aineet ja puolivalmisteet koostuvat kaikista varastossa pidetyistä tavaroista, joita on tarkoitus käyttää välituotepanoksina tuotannossa; tähän sisältyvät tavarat, joita julkisyhteisöt pitävät varastossa. Sellaiset tavarat kuin kulta, timantit ym. luetaan mukaan silloin, kun ne on tarkoitettu teolliseen käyttöön tai muuhun tuotantoon.

- b) keskeneräiset työt;

Keskeneräiset työt käsittävät tuotetun tuotoksen, joka ei ole vielä valmis. Se kirjataan tuottajansa varastoihin. Sillä voi olla lukuisia erilaisia muotoja, esim.:

- (1) korjaamattomat sadot;
- (2) pystypuuvarastot ja elävä karja;
- (3) viimeistelemättömät rakenteet (lukuun ottamatta etukäteen sovitun myyntisopimuksen perusteella tuotettuja tai omaan käyttöön tuotettuja, joita käsitellään kiinteän pääoman muodostuksena);
- (4) muut viimeistelemättömät kiinteät varat, esim. laivat ja öljynporauslautat;
- (5) puolivalmiit tutkimukset oikeudellisia tai konsulttiasiakirjoja varten;
- (6) puolivalmiit filmituotteet;
- (7) puolivalmiit tietokoneohjelmat.

Keskeneräiset työt on kirjattava kaikkien niiden tuotantoprosessien osalta, jotka eivät ole päättäneet tietyn ajanjakson lopussa. Erityisesti tämä on tärkeää neljännesvuosittaisessa tilinpidossa, esim. maatalouden sadot, jotka eivät ole valmiita vuosineljänneksen sisällä.

Keskeneräisten töiden vähennykset tapahtuvat silloin kun tuotantoprosessi on päättynyt. Tuolla hetkellä koko keskeneräinen työ muuttuu valmiiksi tuotteeksi.

- c) valmiit tavarat;

Valmiit tavarat varastojen osana koostuvat siitä tuotoksesta, jota niiden tuottajalla ei ole tarkoitus jalostaa pitemmälle ennen niiden toimittamista (myös silloin kun ne toimitetaan välituotepanoksina muihin tuotantoprosesseihin).

- d) jälleenmyytävät tavarat.

Jälleenmyytävät tavarat ovat tavaroita, jotka on hankittu jälleenmyytäväksi niiden sen hetkessä tilassa.

VARASTOJEN MUUTOSTEN KIRJAUSAJANKOHTA JA ARVOTTAMINEN

- 3.120. Varastojen muutosten kirjausajankohdan ja arvottamisen pitäisi olla yhdenmukainen muiden tuotetaloustoimien kirjaamisen ja arvottamisen kanssa. Tämä pätee erityisesti välituotekäyttöön (esim. raaka-aineet ja puolivalmis- teet), tuotokseen (esim. keskeneräiset työt ja tuokset maataloustuotteiden varastosta) ja kiinteän pääoman bruttomuodostukseen (esim. keskeneräiset työt). Yhdenmukaisuutta vaaditaan myös tilauksen mukaan suoritettua jalostusta koskeviin virtoihin. Esim. jos tavarat jalostetaan ulkomailta ja siihen liittyy tavaroiden huomattavia fyysisiä muutoksia, tavarat on sisällytettävä vientiin (ja myöhemmin tuontiin) (katso kohta 3.135). Tämä vienti heijastuu samanaikaisina varastojen vähennyksinä ja vastaava tuonti kirjataan myöhemmin varastojen lisäyksenä (jos sitä ei välittömästi käytetä tai myydä).
- 3.121. Varastojen muutokset pitäisi arvottaa ajankohtana, jolloin ne tulevat varastoon (sisääntulevien tavaroiden osalta) tai kun ne lähtevät sieltä (poistuvien tavaroiden osalta).
- 3.122. Käytettyjen hintojen pitäisi olla yhdenmukaisia muiden virtojen kanssa, mikä tarkemmin sanoen merkitsee, että:
- tuottajan varastoihin siirrettyjen valmiiden tavaroiden tuotos arvotetaan ikään kuin se myytäisiin tuolla hetkellä käypään perushintaan;
 - keskeneräisten töiden lisäykset arvotetaan suhteessa valmiiden tuotteiden arvioituun käypään perushintaan;
 - keskeneräisten töiden vähennykset, kun ne tuotannon päättyessä poistetaan varastosta, arvotetaan keskeneräisen tuotteen käypään perushintaan;
 - tavarat, jotka siirretään pois varastoista myytäväksi, arvotetaan perushintaan;
 - jälleenmyytävät tavarat, jotka tulevat tukkukauppioiden ja vähittäiskauppioiden ym. varastoihin, arvotetaan kauppiaan maksamaan todelliseen tai arvioituun ostajan hintaan;
 - jälleenmyytävät tavarat, jotka poistuvat varastoista, arvotetaan sellaiseen ostajan hintaan, jolla ne voidaan korvata poistamishetkellä (ei hankintahetken hintaan).
- 3.123. Fyysisen pilaantumisen aiheuttamat hävikit, satunnaiset vahingot, joita vakuutus ei korvaa, tai näpistykset kirjataan ja arvotetaan seuraavasti:
- aineet ja tarvikkeet: kuten varastosta tosiasiallisesti tuotannossa käytettäväksi otetut aineet ja tarvikkeet (välituotekäyttö);
 - keskeneräiset työt: saman ajanjakson aikana tapahtuneen tuotannon synnyttämien lisäysten vähennyksenä;
 - valmiit tavarat ja jälleenmyytävät tavarat: käsitellään vähennyksinä pilaantumattomien tavaroiden käypiin hintoihin.
- 3.124. Edelliset kohdat ovat kuvanneet kunkin yksittäisen taloustoimen käsitteellisesti oikeaa arvottamista varastossa ja sen ulkopuolella — jonka pitää välttämättä olla yhdenmukainen tuotannon, välituotekäytön ja loppukäytön arvottamisen kanssa. Käytännössä tätä periaatetta on usein liian vaikeaa soveltaa ja likiarvomenetelmiä pitäisi käyttää.
- Kun varastojen volyymin muutokset ovat melko säännönmukaisia, käytännön menetelmä, joka on lähellä teoreettisen arvottamisen periaatetta, on kertoa varastojen volyyminmuutos ajanjakson keskimääräisillä hinnoilla (käyttäjien, tukku- tai vähittäiskauppioiden pitämien varastojen osalta ostajan hinta, tuottajien pitämien varastojen osalta perushinta).
 - Jos kyseessä olevien tavaroiden hinnat pysyvät melko vakaina, suuretkaan varastojen volyymin vaihtelut eivät ehkä tee mitättömäksi yksinkertaista likiarvon määrittämistä, toisin sanoen volyymin muutoksen kertomista keskimääräisellä hinnalla.
 - Jos sekä varastojen volyymi että hinnat muuttuvat huomattavasti tilinpitojakson aikana, monimutkaisemmat likiarvomenetelmät ovat tarpeen. Esimerkiksi, neljännesvuosittainen varastojen muutosten arvottaminen tai ennalta tiedossa olevien tietojen käyttäminen vaihtelun jakautumisesta tilinpitojaksen aikana (vaihtelut voivat olla suurimmillaan kalenterivuoden lopussa, sadonkorjuun aikaan jne.).
 - Jos arvoista on saatavilla tietoa vain ajanjakson alusta ja lopusta (esim. tukku- ja vähittäiskaupassa, joissa usein on monien eri tuotteiden varastoja), volyymin muutokset ajanjakson alun ja lopun välillä pitäisi myös arvioida. Tämä voidaan tehdä arvioimalla (olettamalla) liikevaihtoasteet tuotetyypeittäin.

On huomattava, että hintojen kausivaihtelut voivat osittain heijastaa laatueroja, esim. loppuunmyyntihinnat tai hedelmien ja vihannesten sesongin jälkeiset hinnat. Näitä laadun muutoksia pitäisi käsitellä volyymin muutok- sina.

ARVOESINEIDEN HANKINNAT MIINUS LUOVUTUKSET (P.53)

3.125. *Määritelmä:* Arvoesineet ovat tavaroita, joita ei käytetä ensisijaisesti tuotannossa tai kulutuksessa, jotka eivät pilaannu (fyysisesti) ajan mukana normaaleissa olosuhteissa ja jotka hankitaan ja joita pidetään pääasiassa arvojen säilyttämiseksi.

3.126. Arvoesineisiin luetaan seuraavan tyyppiset tavarat:

- a) jalokivet ja jalometallit, kuten timantit, ei-monetaarinen kulta, platina, hopea ym.;
- b) antiikki- ja muut taide-esineet, kuten maalaukset, veistokset ym.;
- c) muut arvoesineet, kuten jalokivistä ja jalometalleista muotoillut korut ja keräilytavarat.

Tämän tyyppiset tavarat on kirjattava arvoesineiden hankintoina tai luovutuksina, jos on kysymyksessä:

- a) (keskus)pankkien ja muiden rahoituslaitosten hankkimasta tai luovuttamasta ei-monetaarisesta kullasta, hopeasta jne.;
- b) sellaisten yritysten arvoesineiden hankkimisesta tai luovuttamisesta, joiden pääasiallinen tai sivutoiminta ei sisällä tuon tyyppisten tavaroiden tuotantoa tai kauppaa; näin ollen arvoesineiden hankintaa tai luovutusta ei lueta näiden yritysten välituotekäytöksi tai kiinteän pääoman muodostukseksi;
- c) kotitalouksien hankkimista tai luovuttamista arvoesineistä; näin ollen sellaisia hankintoja ei lueta kotitalouksien kulutusmenoihin.

EKT:ssa myös seuraavat tapaukset kirjataan sovitun käytännön mukaisesti arvoesineiden hankintoihin tai luovutuksiin:

- a) jalokivikauppiaiden ja taidekauppiaiden näiden tavaroiden hankinta ja luovutus (arvoesineiden yleisen määritelmän mukaisesti jalokivikauppiaiden ja taidekauppiaiden näiden tavaroiden hankinnat pitäisi kirjata varastojen muutoksina);
- b) museoiden näiden tavaroiden hankinta ja luovutus (arvoesineiden yleisen määritelmän mukaisesti museoiden näiden tavaroiden hankinta pitäisi kirjata kiinteän pääoman muodostuksena).

Tällä käytännöllä vältetään usein esiintyviä uudelleenluokituksia seuraavien kolmen pääoman muodostuksen pääryhmän välillä: arvoesineiden hankinta miinus luovutus, kiinteän pääoman muodostus ja varastojen muutos (esim. sellaisia tavaroita koskevissa taloustoimissa kotitalouksien ja taidekauppiaiden välillä).

3.127. Arvoesineiden tuotanto arvotetaan perushintaan (katso myös kohta 3.67. alkuperäiskappaleiden tuotannosta). Kaikki muut arvoesineiden hankinnat arvotetaan niistä maksettuihin ostajan hintaan, mukaan luettuna mahdolliset agenttien palkkiot tai provisiot. Niihin sisältyvät myös kaupan lisät, jos ne on ostettu kauppiailta. Arvoesineiden luovutukset arvotetaan myyjien saamaan hintaan agenteille tai muille välittäjille mahdollisesti maksettujen palkkioiden tai provisioiden vähentämisen jälkeen. Jos jätetään ottamatta huomioon arvoesineiden tuotanto, hankinnat miinus luovutukset kotimaisten sektoreiden välillä kumoavat toisensa kokonaaisuurena jättäen jäljelle ainoastaan agenttien tai kauppiaiden lisät.

TAVAROIDEN JA PALVELUIDEN TUONTI JA VIENTI (P.6 JA P.7)

3.128. *Määritelmä:* Tavaroiden ja palveluiden vienti koostuu tavaroita ja palveluita koskevista taloustoimista (myynneistä, vaihtokaupoista, lahjoista tai avustuksista) kotimaisilta talousyksiköiltä ulkomaisille talousyksiköille.

3.129. *Määritelmä:* Tavaroiden ja palveluiden tuonti koostuu tavaroita ja palveluita koskevista taloustoimista (ostoista, vaihtokaupoista, lahjoista tai avustuksista) ulkomaisilta talousyksiköiltä kotimaisille talousyksiköille.

3.130. Tavaroiden ja palveluiden tuontiin ja vientiin eivät sisälly seuraavat:

- a) toimipaikkojen välinen kauppa, toisin sanoen:
 - (1) kotimaisten talousyksiköiden ulkomaisten haaraliikkeiden toimitukset ulkomaisille talousyksiköille, esim. kotimaisten talousyksiköiden omistamien/valvomien monikansallisten yritysten ulkomaisten haaraliikkeiden myynnit ulkomailla;
 - (2) ulkomaisten yritysten kotimaisten haaraliikkeiden toimitukset kotimaisille talousyksiköille, esim. ulkomaisten monikansallisten yritysten kotimaisten haaraliikkeiden myynnit;
- b) ensitulojen virrat ulkomaille ja ulkomailta, kuten palkansaaajakorvaukset, korot ja tulot suorista sijoituksista. Tulot suorista sijoituksista saattavat sisältää erottamattoman osan erilaisista palveluista, esim. henkilöstön harjaantumiskoulutuksesta, liikkeenjohdollisista palveluista ja patenttien ja tavaramerkkien käytöstä maksettuja palkkioita;
- c) rahoitusvarojen tai valmistamattomien varojen, kuten maan ja patenttien, myynti tai ostot.

3.131. Tavaroiden ja palveluiden vienti ja tuonti eritellään seuraavasti:

- a) EU:n sisäiset toimitukset;
- b) tuonti EU:n ulkopuolelta ja vienti EU:n ulkopuolelle.

Mukavuussyistä näihin molempiin viitataan tässä nimityksillä tuonti ja vienti.

TAVAROIDEN TUONTI JA VIENTI (P.61 JA P.71)

3.132. Tavaroiden tuontia ja vientiä on se, kun kotimaisten ja ulkomaisten talousyksiköiden välillä tapahtuu muutos tavaroiden omistuksessa (liittyipä siihen sitten vastaavaa fyysistä tavaroiden liikkumista rajojen yli tai ei).

3.133. Seuraavassa neljässä tapauksessa omistuksen vaihtumisperiaatetta kuitenkin muunnetaan tavaroiden tuontia ja vientiä kirjattaessa:

- a) rahoitusliisaus: omistuksen vaihtuminen vuokralle antajalta vuokralle ottajalle on määriteltävä rahoitusliisauksen kohteena olevien tavaroiden mukaan; se on kirjattava silloin kun vuokralle ottaja saa tavarahan haltuunsa (katso liitettä liisauksesta ja kestävien tavaroiden osamaksukaupasta);
- b) toimitukset haaraliikkeiden välillä (haaraliike tai tytäryhtiö tai ulkomainen haaraliike): omistuksen vaihtumiseksi on luettava aina tavaroiden toimittaminen haaraliikkeiden välillä;
- c) tavarat, joita merkittävässä määrin jatkojalostetaan tilauksen mukaan tai korjataan, kirjataan sekä tuonnissa että viennissä, vaikka mitään omistuksen vaihtumista ei tapahdu;
- d) kaupankäynti: tuontia tai vientiä ei kirjata, kun kauppiaat tai tavaroiden välittäjät ostavat ulkomaisilta talousyksiköiltä ja sitten jälleenmyyvät ulkomaisille talousyksiköille saman tilinpitojakson aikana. Samalla tavoin käsitellään ulkomaalaisten talousyksiköiden kaupankäyntiä.

3.134. Seuraavissa tapauksissa tavaroiden vientiä tapahtuu ilman että tavarat koskaan ylittävät maan rajoja:

- a) Kansainvälisillä vesillä toimivien kotimaisten talousyksiköiden tuottamat tavarat myydään suoraan ulkomaisille talousyksiköille ulkomailla (öljy, maakaasu, kalastustuotteet, meripelastus, jne.).
- b) Kuljetuskaluston tai muun liikkuvan kaluston, jota ei ole sidottu kiinteään paikkaan, ei tarvitse ylittää vientimaan rajaa kotimaiselta talousyksiköltä ulkomaiselle talousyksikölle tapahtuneen myynnin seurauksena.
- c) Tavarat katoavat tai tuhoutuvat omistajan vaihtumisen jälkeen ennen kuin ne ovat ylittäneet vientimaan rajan.

Vastaavia tapauksia esiintyy tavaroiden tuonnissa.

3.135. Tavaroiden tuonti ja vienti sisältävät seuraavanlaisia kotimaisten ja ulkomaisten talousyksiköiden välisiä taloustoimia:

- a) ei-monetaarinen kulta, toisin sanoen kulta, jota ei käytetä rahapolitiikan tarkoituksiin;
- b) hopeametalli, timantit ja muut jalometallit ja jalokivet;
- c) ei kierrossa oleva paperiraha ja kolikot ja liikkeelle laskemattomat arvopaperit (arvotetut tavarana eikä nimellisarvon mukaan);
- d) sähkö, kaasu ja vesi;
- e) karja, joka kuljetetaan rajan yli;
- f) pakettiposti;
- g) julkisyhteisöjen vienti mukaan luettuna avustuksin ja lainoin rahoitetut tavarat;
- h) tavarat, jotka on siirretty puskurivarasto-organisaation omistukseen tai omistuksesta;
- i) kotimaisen yrityksen ulkomaisille tytärliikkeilleen toimittamat tavarat;
- j) kotimaisten yritysten ulkomaisilta tytärliikkeiltään vastaanottamat tavarat;
- k) salakuljetetut tavarat;

- l) muut rekisteröimättömät lähetykset, kuten lahjat ja muut alle määritetyn minimiarvon;
- m) tilauksesta ulkomailla jatkojalostetut tavarat silloin kun siihen liittyy tavaroiden huomattavia fyysisiä muutoksia. Samanlaiset ulkomaisten talousyksiköiden kotimaassa jalostamat tavarat;
- n) ulkomailla korjatut pääomatavarat silloin kun niihin liittyy huomattava määrä ulkomaista jälleenrakennus- tai valmistustyötä. Samanlaiset kotimaassa ulkomaisten talousyksiköiden nimissä korjatut tavarat.
- 3.136. Tavaroiden tuontiin ja vientiin eivät sisälly seuraavat tavarat, jotka siitä huolimatta saattavat ylittää kansallisen rajan:
- a) kauttakulkuliikenteessä maan läpi olevat tavarat;
- b) tavarat, jotka on lähetetty maan omiin toisen maan rajojen sisäpuolella sijaitseviin edustustoihin, sotilastukikohtiin tai muihin erillisalueisiin tai niistä pois;
- c) kuljetuskalusto ja muunlainen liikkuva kalusto, jotka poistuvat maasta väliaikaisesti ilman, että siihen liittyy omistuksen vaihtumista (esim. rakennuskalusto ulkomailla tapahtuvaa asennusta tai rakentamista varten);
- d) laitteistot ja muut tavarat, jotka lähetetään ulkomaille vähäistä jalostusta, kunnossapitoa, huoltoa tai korjausta varten;
- e) muut tavarat, jotka poistuvat maasta väliaikaisesti ja jotka yleensä palautetaan vuoden sisällä alkuperäisessä tilassaan ja ilman omistuksen vaihtumista (esim. tavarat, jotka on lähetetty ulkomaille näyttely- ja viihdetaroituksia varten, käyttöliisauksen kohteena olevat tavarat mukaan luettuna liisaukset useiden vuosien ajaksi, tavarat, jotka palautetaan, koska odotettua myyntiä ei tapahtunut);
- f) tavarat, jotka lähetysten aikana rajan ylitettyään katoavat tai tuhoutuvat, ennen kuin omistusoikeus on siirtynyt.
- 3.137. Periaatteessa tavaroiden tuonti ja vienti pitäisi kirjata silloin, kun tavaroiden omistusoikeus siirtyy. Käytännössä omistusoikeuden katsotaan siirtyvän hetkellä, jolloin taloustoimen osapuolet kirjaavat sen tilikirjoihinsa tai kirjanpitoonsa. Tämä ei ehkä sovi yhteen sopimusprosessin eri vaiheiden kanssa, jotka ovat:
- a) sitoutumishetki (sopimuspäivä);
- b) tavaroiden ja palveluiden hankinta-ajankohta ja maksuvaateen syntymisajankohta (luovutuspäivä);
- c) tuon vaateen arvopäivä (maksupäivä).
- 3.138. Tavaroiden tuonti ja vienti on arvoitettava vapaasti laivassa vientimaan rajalla (fob.). Tämä arvo koostuu seuraavista:
- a) tavaroiden arvo perushintaan;
- b) plus kuljetus- ja jakelupalvelut kyseiselle rajan kohdalle mukaanluettuna lastauskustannukset kuljetusalukseen edelleen kuljetusta varten (silloin kun tarpeen) (katso taulukko 3.4, toinen sarake taulukon toisessa osassa);
- c) plus mahdolliset vientitavaroiden verot miinus tukipalkkiot; EU:n sisäisten toimitusten osalta tähän sisältyy ALV ja muut verot tavaroista, jotka maksetaan vientimaassa.
- Tarjonta- ja käyttötaulukkoissa sekä symmetrisissä panostuotostaulukoissa tavaroiden tuonti yksittäisten tuoteryhmien osalta on arvoitettava eri tavalla: kustannukset-vakuutus-rahti- (cif) hintaan tuontimaan rajalla.
- Määritelmä:** Cif-hinta on tavaroiden hinta tuontimaan rajalle toimitettuna tai palvelun hinta tuontimaan asukkaalle toimitettuna ennen tuontitullien tai muiden tuontiverojen tai kaupan ja kuljetuksen lisien maksamista tuontimaassa⁽²⁾.
- 3.139. Sijais- tai korvikemittaimet fob-arvolle voivat olla välttämättömiä tietyissä olosuhteissa, kuten:
- a) Tavaroiden vaihtokauppa pitäisi arvottaa siihen perushintaan, joka olisi saatu, jos tavarat olisi myyty käteisellä.

⁽²⁾ Mukaanluetuista kaupan ja kuljetuksen lisistä katso myös taulukko 3.5, kolmas sarake taulukon toisessa osassa.

- b) Tytäryritysten väliset taloustoimet: yleensä pitäisi käyttää todellisia siirtoarvoja. Jos ne kuitenkin suuresti eroavat markkinahinnoista, ne tulisi korvata arvioidulla markkinahintojen vastineella, tai ainakin yksilöidä erikseen analytyttisiä tarkoituksia varten.
- c) Rahoitusliisauksen puitteissa luovutetut tavarat: tavarat pitäisi arvottaa vuokranantajan maksaman ostajan hinnan perusteella (ei vuokranmaksujen kumulatiivisen arvon mukaan).
- d) Tavaroiden tuonti, joka arvioidaan tullitietojen perusteella (EU:n ulkopuolinen kauppa) tai jäsenvaltioiden välisen kaupan Intrastat-tietojen (EU:n sisäinen kauppa) perusteella. Kumpikaan tietolähteistä ei sovellu fob-arvottamiseen, ne käyttävät vastaavasti cif-arvoa EU:n rajalla tai cif-arvoja kansallisella rajalla. Koska fob-arvoja käytetään ainoastaan kokonaissuureiden tasolla ja cif-arvoja käytetään tuoteryhmätasolla, näitä muunnelmia pitäisi käyttää ainoastaan kokonaissuureiden, tasolla, toisin sanoen cif/fob-yhteensovittuna.
- e) Tavaroiden tuonti ja vienti, joka arvioidaan tutkimustietojen perusteella tai erilaisten tapauskohtaisten tietojen perusteella. Sellaisissa tapauksissa ainoastaan myynnin kokonaisarvo jaettuna tuotteittain voidaan tavallisesti saada. Näin ollen arvio perustuu ostajan hintaan eikä fob-arvoihin.

PALVELUJEN TUONTI JA VIENTI (P.62 JA P.72)

- 3.140. *Määritelmä:* Palveluiden vienti koostuu kaikista palveluista, joita kotimaiset talousyksiköt tarjoavat ulkomaisille talousyksiköille.
- 3.141. *Määritelmä:* Palveluiden tuonti koostuu kaikista palveluista, joita ulkomaiset talousyksiköt tarjoavat kotimaisille talousyksiköille.
- 3.142. Palveluiden vientiin sisältyvät seuraavat rajatapaukset:
 - a) vientitavaroiden kuljetus vientimaan rajan jälkeen silloin kun kotimainen kuljetusyhtiö hoitaa kuljetuksen (tapaukset 2 ja 3 taulukossa 3.4);
 - b) tuontitavaroiden kuljetus kotimaisen kuljetusyhtiön toimesta:
 - (1) vientimaan rajalta saakka silloin, kun tavarat arvotetaan fob-arvoon, jotta estettäisiin kuljetuksen arvon sisällyttäminen fob-arvoon (tapaus 3 taulukossa 3.5);
 - (2) tuontimaan rajalle saakka silloin kun tavarat arvotetaan cif-arvoon, jotta cif-arvoon sisältyvä kuljetusarvo hyvitetäisiin (tapaukset 3 ja 2 cif-taulukossa 3.5);
 - c) kotimaisten talousyksiköiden ulkomaisten talousyksiköiden puolesta hoitama tavaroiden kuljetus, mihin ei sisälly tavaroiden tuontia tai vientiä (esim. sellaisten tavaroiden kuljetus, jotka eivät poistu maasta vientinä tai tavaroiden kuljetus kotimaan alueen ulkopuolella);
 - d) kotimaisten kuljetusyhtiöiden ulkomaisten talousyksiköiden puolesta hoitama kansainvälinen tai kansallinen matkustajien kuljetus;
 - e) pienehköt jalostus- ja korjaustoimenpiteet ulkomaisten talousyksiköiden puolesta;
 - f) rakennuspalvelut, kun rakennustyömaan toimistoa ulkomailla ei käsitellä yritysmäisenä yhteisönä. Tämä pätee rakennusprojekteihin, jotka kestävät alle vuoden ja joiden tuotos ei ole kiinteän pääoman bruttomuodostusta (katso kohta 2.09. ja erityisesti vastaava huomautus 4);
 - g) laitteiden asennus ulkomailla silloin kun työ on luonteeltaan rajoitetun ajan kestävä;
 - h) rahoituspalvelut, täsmällisten provisioiden ja palkkioiden määrän mukaan;
 - i) vakuutuspalvelut, palvelumaksujen määrän mukaan;
 - j) ulkomaisten turistien ja liikematkailijoiden menot (luokitellaan sovitun käytännön mukaisesti palveluiksi; tarjonta- ja käyttötaulukkojen sekä symmetristen panos-tuotostaulukkojen tarkoituksia varten yleinen tuotteiden mukainen luokittelu saattaa kuitenkin olla välttämätön);
 - k) ulkomaisten talousyksiköiden menot kotimaisten talousyksiköiden tarjoamista terveys- ja opetuspalveluista; tähän sisältyvät sekä kotimaassa että ulkomailla tarjotut palvelut;
 - l) ulkomaalaisten omistamien loma-asuntojen palvelut (katso kohta 3.64.);
 - m) patenttioikeus- ja lisenssimaksut, joiden vastaanottaminen liittyy aineettomien, muiden kuin rahoitusvarojen ja omistusoikeuksien, kuten patenttien, tekijänoikeuksien, tavaramerkkien, teollisuusprosessien, erivapauksien

ym. käyttövaltuutukseen sekä lisenssisopimusten puitteissa tuotettujen alkuperäiskappaleiden tai prototyyp-
pien kuten käsikirjoitusten, maalausten jne. käyttöön.

- 3.143. Palveluiden tuonnin osalta monet rajatapaukset ovat palveluiden viennin peilikuvia; sen vuoksi ainoastaan rajoitettu määrä nimenomaisia selvennöksiä on tarpeen palveluiden tuonnin osalta.
- 3.144. Kuljetuspalveluiden tuontiin sisältyvät seuraavat rajatapaukset:
- a) vientitavaroiden kuljetus vientimaan rajalle saakka, silloin kun sen tarjoaa ulkomainen kuljetusyhtiö, vientitavaroiden fob-arvoon sisältyvän kuljetusarvon kompensoimiseksi (tapaus 4 taulukossa 3.4);
 - b) ulkomaisen kuljetusyhtiön suorittama tuontitavaroiden kuljetus
 - (1) vientimaan rajalta erillisenä kuljetuspalveluna silloin kun tuontitavarat arviotetaan fob-hintaan (tapaukset 4 ja 5 fob taulukossa 3.5);
 - (2) tuontimaan rajalta erillisenä kuljetuspalveluna silloin kun tuontitavarat arviotetaan cif-hintaan (tässä tapauksessa kuljetuspalvelun arvo viejä- ja tuontimaan rajojen välillä on jo sisällytetty tavarahan cif-arvoon; tapaus 4 taulukossa 3.5);
 - c) ulkomaisten talousyksiköiden kotimaisten talousyksiköiden puolesta hoitama tavaroiden kuljetus, mihin ei sisälly tavaroiden tuontia tai vientiä (mutta esim. tavaroiden kauttakulkukuljetus tai kuljetus kotimaan alueen ulkopuolella);
 - d) ulkomaisten kuljetusyhtiöiden kotimaisten talousyksiköiden puolesta hoitama kansainvälinen tai kansallinen matkustajien kuljetus.

Kuljetuspalveluiden tuontiin ei sisälly vientitavaroiden kuljetusta sen jälkeen, kun ne ovat ylittäneet vientimaan rajan silloin, kun kuljetuksen hoitaa ulkomainen kuljetusyhtiö (tapaukset 5 ja 6 taulukossa 3.4). Tavaroiden vienti arviotetaan fob-hintoihin ja kaikkia sellaisia kuljetuspalveluja on siten pidettävä ulkomaisten talousyksiköiden välisinä taloustoiminä, toisin sanoen ulkomaisen kuljetusyhtiön ja ulkomaisen tuojan välisinä. Tämä pätee myös silloin, kun viejä maksaa nämä kuljetuspalvelut cif-vientisopimusten puitteissa.

- 3.145. Kotimaisten talousyksiköiden ulkomailta suorittamien suorien ostojen tuonti kattaa kaikki kotimaisten talousyksiköiden ulkomailta liikeasioissa tai henkilökohtaisista syistä matkustaessaan suorittamat tavaroiden ja palveluiden ostot. Tässä on eriteltävä kaksi ryhmää, koska ne vaativat erilaista kohtelua:
- a) liikematkailijoiden menot ovat välituotekäyttöä;
 - b) muiden matkailijoiden menot henkilökohtaisilla matkoilla ovat kotitalouksien kulutusmenoja.

- 3.146. Palveluiden tuonti ja vienti kirjataan hetkellä, jona ne tehdään, mikä useimmiten osuu yhteen sen hetken kanssa, jolloin palvelut tuotetaan. Tuonti on arviotettava ostajien hintaan ja palveluiden vienti perushintaan:

Taulukko 3.4 — Vientitavaroiden kuljetuksen käsittely

Taulukon lukuohje: Tämän taulukon ensimmäinen osa osoittaa, että vientitavaroiden kuljetuksessa on kuusi erilaista mahdollisuutta riippuen siitä, onko kuljetusyhtiö kotimainen vai ei ja riippuen siitä, missä kuljetus tapahtuu: kotimaan alueella sijaitsevasta paikasta kansalliselle rajalle, kansalliselta rajalta tuovan maan rajalle tai tuovan maan rajalta tuovassa maassa sijaitsevaan paikkaan. Tämän taulukon toisessa osassa kaikkien näiden kuuden mahdollisuuden osalta osoitetaan, onko ne kirjattava tavaroiden vintinä, palveluiden vintinä, tavaroiden tuontina vai palveluiden tuontina.

Kotimaan alue	Välissä oleva alue	Tuovan maan alue
1. Kotimainen kuljetusyhtiö ⇒	2. Kotimainen kuljetusyhtiö ⇒	3. Kotimainen kuljetusyhtiö ⇒
4. Ulkomainen kuljetusyhtiö ⇒	5. Ulkomainen kuljetusyhtiö ⇒	6. Ulkomainen kuljetusyhtiö ⇒

	Tavaroiden vienti (fob)	Palveluiden vienti	Tavaroiden tuonti (cif/fob)	Palveluiden tuonti
1.	X	—	—	—
2.	—	X	—	—
3.	—	X	—	—
4.	X	—	—	X
5.	—	—	—	—
6.	—	—	—	—

Taulukko 3.5 — Tuontitavaroiden kuljetuksen käsittely

Taulukon lukuohje: Tämän taulukon ensimmäinen osa osoittaa, että tuontitavaroiden kuljetuksessa on kuusi erilaista mahdollisuutta riippuen siitä, onko kuljetusyhtiö kotimainen vai ei ja riippuen siitä, missä kuljetus tapahtuu: vievän maan alueella sijaitsevasta paikasta vievän maan rajalle, vievän maan rajalta tuovan maan rajalle tai tuovan maan rajalta tuovassa maassa sijaitsevaan paikkaan. Tämän taulukon toisessa osassa kaikkien näiden kuuden mahdollisuuden osalta osoitetaan, onko ne kirjattava tavaroiden tuontina, palveluiden tuontina, tavaroiden vientinä vai palveluiden vientinä. Joissakin tapauksissa (tapaukset 2 ja 5) tämä kirjaus riippuu tuontitavaroihin sovelletusta arvottamisperiaatteesta.

Kotimaan alue	Välissä oleva alue	Vievän maan alue
1. Kotimainen kuljetusyhtiö ⇐	2. Kotimainen kuljetusyhtiö ⇐	3. Kotimainen kuljetusyhtiö ⇐
4. Ulkomainen kuljetusyhtiö ⇐	5. Ulkomainen kuljetusyhtiö ⇐	6. Ulkomainen kuljetusyhtiö ⇐

	Tuontitavaroiden arvottaminen	Tavaroiden tuonti	Palveluiden tuonti	Tavaroiden vienti (fob)	Palveluiden vienti
1.	cif/fob	—	—	—	—
2.	fob	—	—	—	—
	cif	X	—	—	X
3.	cif/fob	X	—	—	X
4.	cif/fob	—	X	—	—
5.	fob	—	X	—	—
	cif	X	—	—	—
6.	cif/fob	X	—	—	—

On huomattava, että siirtyminen tuontitavaroiden arvottamisessa cif-hinnasta fob-hintaan koostuu:

- cif/fob-siirrosta, toisin sanoen 2-tapauksen cif:stä 2-tapauksen fob:iin (vähentää kokonaistuontia ja -vientä);
- cif/fob-uudelleenluokittelusta, toisin sanoen 5-tapauksen cif:stä 5-tapauksen fob:iin (ei muuta kokonaistuontia ja -vientä).

OLEMASSA OLEVIA TAVAROITA KOSKEVAT TALOUSTOIMET

3.147. *Määritelmä:* Olemassa olevat tavarat ovat tavaroita, joilla on jo ollut käyttäjä (muu kuin varastot).

3.148. Olemassa oleviin tavaroihin sisältyy:

- olemassa olevat rakennukset ja muut kiinteät pääomatavarat, jotka tuotantoyksiköt myyvät muille yksiköille;

- (1) uudelleen käytettäväksi sellaisenaan;
 - (2) hävitettäväksi tai romutettavaksi; tuloksena olevista tuotteista tulee tavallisesti raaka-aineita (esim. romurautaa), jota käytetään uusien tavaroiden tuotantoon (esim. teräksen);
- b) arvoesineet, jotka yksikkö myy toiselle yksikölle;
- c) olemassaolevat kestokulutustavarat, jotka kotitaloudet tai sotilasviranomaiset myyvät toisille yksiköille:
- (1) uudelleen käytettäväksi sellaisenaan;
 - (2) hajotettavaksi ja muunnettavaksi purkumateriaaliksi;
- d) olemassaolevat muut kuin kestävät tavarat (esim. jätöpaperi, lumput, vanhat vaatteet, vanhat pullot ym.), jotka yksikkö myy toiselle yksikölle joko uudelleen käytettäväksi tai uusien tuotteiden valmistamisen raaka-aineeksi (palautetut tavarat).
- 3.149. Olemassa olevien tavaroiden luovutus kirjataan negatiivisena menona (hankintana) myyjälle ja positiivisena menona (hankintana) ostajalle.
- 3.150. Tästä seuraa:
- a) Kun olemassaolevan kiinteän varan tai arvoesineen myynti tapahtuu kahden kotimaisen tuottajan välillä, kiinteän pääoman bruttomuodostukseen kirjatut positiiviset ja negatiiviset arvot kumoavat toisensa koko kansantaloudessa lukuun ottamatta omistusoikeuden siirtymisen aiheuttamia kustannuksia.
 - b) Kun olemassaoleva liikkumaton kiinteä vara (esim. rakennus) myydään ulkomaiselle yksikölle, viimeksimainitun katsotaan, sovitun käytännön mukaan, ostavan rahoitusvaran, toisin sanoen nimellisen kotimaisen yksikön osuuden. Tämän nimellisen kotimaisen yksikön katsotaan sitten ostavan kiinteän varan. Siitä seuraa, että kiinteän varan myynti ja osto tapahtuu kotimaisten talousyksiköiden välillä.
 - c) Kun olemassaoleva liikkuva kiinteä vara, kuten laiva tai lentokone, viedään, mitään positiivista kiinteän pääoman bruttomuodostusta ei kirjata tapahtuneeksi muualla taloudessa myyjän negatiivisen kiinteän pääoman bruttomuodostuksen korvaamiseksi.
 - d) Eräät kestotavarat, kuten ajoneuvot, voidaan luokitella kiinteiksi varoiksi tai kestokulutustavaroiksi omistajasta ja käyttötarkoituksesta riippuen. Näin ollen, jos sellaisen tavaran omistus siirtyy yritykseltä kotitaloudelle kulutuskäyttöön, yritykselle se kirjataan negatiivisen kiinteän pääoman bruttomuodostukseksi ja kotitaloudelle positiiviseksi kulutusmenoksi. Harvinaisemmassa tapauksessa, jossa sellaisen tavaran omistus siirtyy kotitaloudelta yritykselle, kotitaloudelle tulisi kirjata negatiivinen kulutusmeno ja yritykselle positiivinen kiinteän pääoman bruttomuodostus.
 - e) Olemassaolevia arvoesineitä koskevat taloustoimet on kirjattava arvoesineen hankintana (positiivinen pääoman bruttomuodostus) ostajalle ja arvoesineen luovutuksena (negatiivinen pääoman bruttomuodostus) myyjälle. Kun on kysymys taloustoimesta ulkomaiden kanssa, on kirjattava tapahtuneeksi tavaran tuonti tai vienti (katso kohta 3.125.). Kotitalouden myydessä arvoesineen sitä ei ole kirjattava negatiivisena kulutusmenona.
 - f) Kun hallitus myy olemassaolevia sotilaskäytössä olevia kestotavaroita ulkomaille, se tulisi kirjata tavaroiden vientinä ja julkisyhteisöjen negatiivisena välituotekäyttönä (ja kulutuksena).
- 3.151. Entiselle omistajalle aiheutuneista myyntikustannuksista (omistuksen siirtymisestä aiheutuvat kustannukset) on kirjattava hallussapitotappio. Samanlainen kirjaus on tehtävä sille osalle hänen alkuperäisiä hankintakustannuksiaan, joita ei ole kirjattu kiinteän pääoman kulumiseksi.
- 3.152. Olemassa olevia tavaroita koskevat taloustoimet pitäisi kirjata hetkellä, jolloin omistusoikeus siirtyy. Käytettävät arvottomisperiaatteet ovat samoja, joita sovelletaan kyseessä olevaa tuotetta koskeviin taloustoimiin.

LUKU 4

JAKOTALOUSTOIMET

4.01. *Määritelmä:* Jakotaloustoimet koostuvat taloustoimista, joiden avulla tuotannossa syntynyt arvonlisäys jaetaan työvoiman, pääoman ja julkisyhteisöjen kesken, sekä tulojen ja varallisuuden uudelleenjakoon liittyvistä taloustoimista.

Tilinpitojärjestelmä erottelee tulonsiirrot ja pääomansiirrot, joista jälkimmäisten katsotaan olevan säästön ja varallisuuden uudelleenjakoa pikemminkin kuin tulojen uudelleenjakoa.

PALKANSAAJAKORVAUKSET (D.1)

4.02. *Määritelmä:* Palkansaajakorvaukset (D.1) määritellään työnantajan työntekijälle maksamiksi rahamääräisiksi tai luontoismuotoisiksi kokonaiskorvauksiksi tilinpitojakson aikana tehdystä työstä.

Palkansaajakorvaukset jaetaan seuraavasti:

- a) palkat ja palkkiot (D.11):
 - rahamääräiset palkat ja palkkiot
 - luontoismuotoiset palkat ja palkkiot
- b) työnantajan sosiaaliturvamaksut (D.12):
 - työnantajan todelliset sosiaaliturvamaksut (D.121)
 - työnantajan laskennalliset sosiaaliturvamaksut (D.122).

PALKAT JA PALKKIOT (D.11)

Rahamääräiset palkat ja palkkiot

4.03. Rahamääräisiin palkkoihin ja palkkioihin sisältyvät kaikki palkansaajan maksettavat sosiaaliturvamaksut, tuloverot ym., vaikka työnantaja ne pidättäisikin ja maksaisi suoraan sosiaaliturvajärjestelmiin, veroviranomaisille ym. palkansaajan puolesta.

Rahamääräisiin palkkoihin ja palkkioihin sisältyvät seuraavat korvaukset:

- a) säännöllisin määräajoin maksettavat peruspalkat ja -palkkiot,
- b) ylityöstä, yötyöstä, viikonlopputyöstä, epämukavista tai vaarallisista työolosuhteista johtuvat korotetut palkat,
- c) elinkustannuskorvaukset, paikalliset korvaukset ja siirtolaiskorvaukset,
- d) tuottavuuteen tai voittoihin perustuvat lisäpalkkiot, joulun ja uudenvuoden bonukset paitsi työntekijän sosiaalietuudet (katso 4.07.c), "13. ja 14. kuukauden" palkka (vuosittainen lisäpalkka),
- e) työmatkakorvaukset paitsi työtehtävistä johtuvat matkustus-, eroamis-, muutto- ja ajanvietekustannusten korvaukset tai hyvitykset (katso 4.07.a),
- f) lomapalkka virallisista lomapäivistä tai vuosilomista,
- g) työntekijöille maksetut provisiot, juomarahat, palvelu- ja johtokunnan palkkiot,
- h) erityisbonukset tai muut poikkeukselliset maksut, jotka liittyvät yrityksen kannustusjärjestelmän puitteissa saavutettuun työtulokseen,
- i) työnantajien työntekijöille säästämisyjärjestelmistä maksamat palkat,
- j) poikkeukselliset maksut yrityksestä lähteville työntekijöille, jos nuo maksut eivät liity kollektiiviseen sopimukseen,
- k) työnantajien työntekijöilleen rahamääräisenä maksamat asumiskorvaukset.

Luontoismuotoiset palkat ja palkkiot

4.04. *Määritelmä:* Luontoismuotoiset palkat ja palkkiot koostuvat tavaroista ja palveluista tai muista eduista, jotka työnantaja tarjoaa ilmaiseksi tai alennettuun hintaan ja joita työntekijät voivat käyttää omalla ajallaan ja oman harkintansa mukaan omien tarpeidensa tai kotitaloutensa jäsenten tarpeiden

tydyttämiseen. Nämä tavarat tai palvelut tai muut edut eivät ole välttämättömiä työnantajan tuotantoprosessille. Työntekijöille luontoismuotoiset palkat ja palkkiot ovat lisätuloa: heidän olisi kuulunut maksaa markkinahinta, jos he itse olisivat ostaneet vastaavat tavarat tai palvelut.

4.05. Tavallisimpia ovat:

- a) ateriat ja juomat mukaanlukien liikematkoilla kulutetut (koska ne olisi hankittu joka tapauksessa) mutta poislukien poikkeuksellisten työolosuhteiden vaatimat erikoisateriat ja -juomat. Ilmaisisa tai tuetuissa työmaaruokaloissa tai lounaseteleillä saadut hinnan alennukset on luettava mukaan luontoismuotoisiin palkkoihin ja palkkioihin
- b) sellaiset omaan laskuun tuotetut ja ostetut asumis- tai majoituspalvelut, joita kaikki työntekijän kotitalouteen kuuluvat jäsenet voivat käyttää
- c) virkapuvut tai muunlaiset erikoisvaatteet, joita palkansaajat käyttävät usein sekä työpaikan ulkopuolella että työssä
- d) palkansaajien henkilökohtaiseen käyttöön annettujen ajoneuvojen ja muiden kestohyödykkeiden tuottamat palvelut
- e) työnantajan oman tuotantoprosessin tuotoksena syntyvät tavarat ja palvelut, kuten esim. rautateiden tai lentoyhtiöiden palkansaajien ilmainen matkustaminen, ilmaiset hiihet kaivostyöntekijöille tai ilmainen ruoka maataloustyöntekijöille
- f) urheilu-, viihde- tai lomapalvelut palkansaajille ja heidän perheilleen
- g) kuljetus työhön ja työstä pois lukuunottamatta työnantajan ajalla järjestettyä; autojen pysäköinti
- h) palkansaajien lasten päiväkodit
- i) työnantajien maksamat maksut työpaikkaneuvostoille ja vastaaville elimille
- j) palkansaajille jaetut ilmaisosakkeet
- k) luontoismuotoisiin palkkoihin saattaa sisältyä myös työnantajalle aiheutuneen koron arvo, kun työnantajat järjestävät lainoja palkansaajille alennetulla tai jopa nollakorolla. Tämä arvo voidaan arvioida määräksi, jonka palkansaaja joutuisi maksamaan, jos veloitettaisiin keskimääräiset kiinnitys- (taloja ostettaessa) tai kulutuslainojen (muuta tavaroita tai palveluita ostettaessa) korot vähennettynä todella maksetun koron määrällä. Palkansaajan laskennallinen maksu kierrätetään ensitulon jakotilillä takaisin työnantajalle.

4.06. Tavarat ja palvelut tai muut edut pitäisi arvottaa perushintaan työnantajan tuottamana ja ostajan hintaan työnantajan ostamana (toisin sanoen hintaan, jonka työnantaja tosiasiallisesti maksaa).

Kun tavarat ja palvelut annetaan ilmaiseksi, luontoismuotoisten palkkojen tai palkkioiden koko arvo lasketaan kyseisten tavaroiden ja palveluiden tai muiden etujen perushintojen mukaan (tai työnantajan maksamaan ostajan hintaan silloin, kun hän ostaa ne).

Kun tavarat ja palvelut annetaan alennettuun hintaan, arvo lasketaan yllä selitetyn laskelman ja palkansaajan maksaman määrän välisenä erotuksena.

4.07. Palkkoihin ja palkkioihin eivät sisälly:

- a) sellaiset työnantajien kustannukset, jotka koituvat heidän omaksi edukseen yhtä hyvin kuin heidän henkilöstönsä hyväksi, koska ne ovat välttämättömiä työnantajien tuotantoprosessille
 - (1) palkansaajien saamat hyvitykset tai korvaukset työn yhteydessä syntyneistä matkustus-, eroamis-, muutto- ja ajanvietekustannuksista
 - (2) työpaikalla järjestettyjen palvelujen, työn luonteen vaatimien lääkärintarkastusten, yksinomaan tai pääasiassa työpaikalla pidettyjen työvaatteiden kustannukset

- (3) sellaiset työpaikan majoituspalvelut, joita työntekijöiden kotitaloudet eivät voi käyttää — hytit, asuntolat, kopit jne.
- (4) poikkeuksellisten työolosuhteiden edellyttämät erikoisateriat tai -juomat
- (5) palkansaajille maksetut korvaukset työkalujen, laitteiden tai yksinomaan tai pääasiassa työtä varten tarvittavien erikoisvaatteiden ostoista tai se osa heidän palkoistaan ja palkkioistaan, joka palkansaajien on työsopimusten mukaisesti käytettävä edellä mainittuihin ostoihin.

Menoja tavaroihin tai palveluihin, jotka työnantajat ovat velvollisia järjestämään työntekijöilleen, jotta nämä pystyisivät suorittamaan työnsä, käsitellään työnantajien välituotekäyttönä.

- b) niiden palkkojen ja palkkioiden määrät, joiden maksamista työnantajat tilapäisesti jatkavat palkansaajilleen sairauden, äitiysloman, työvamman, työkyvyttömyyden, irtisanomisen jne. aikana. Näitä maksuja käsitellään palkansaajan rahastoimattomina sosiaalietuuksina (D.623) ja samat summat esitetään työnantajan laskennallisissa sosiaaliturvamaksuissa (D.122)
- c) muut palkansaajan rahastoimattomat sosiaalietuudet, kuten lapsi-, puoliso-, perhe-, koulutus- tai muut avustukset palkansaajasta riippuvaisille henkilöille sekä (muut kuin työn luonteen edellyttämät) ilmaiset sairaanhoitopalvelut palkansaajille tai heidän perheilleen
- d) työnantajan maksettavat palkka- tai palkkioperusteiset verot — esimerkiksi työvoimaverot. Sellaisia veroja käsitellään muina tuotantoveroina.

TYÖNANTAJAN SOSIAALITURVAMAKSUT (D.12)

4.08. Palkansaajakorvauksiin on kirjattava saman arvoinen summa kuin sosiaaliturvamaksut, jotka työnantajat maksavat varmistukseksi työntekijöilleen oikeuden sosiaalietuuksiin. Työnantajan sosiaaliturvamaksut voivat olla todellisia tai laskennallisia.

Työnantajan todelliset sosiaaliturvamaksut (D.121)

4.09. *Määritelmä:* Työnantajan todelliset sosiaaliturvamaksut (D.121) koostuvat maksuista, joita työnantajat maksavat palkansaajien hyväksi vakuutusenantajalle (sosiaaliturvarahastoihin ja yksityisesti rahastoituihin järjestelmiin). Nämä maksut kattavat lakisääteiset, sovitun käytännön mukaiset, sopimukseen perustuvat ja vapaaehtoiset vakuutusmaksut sosiaalisten riskien tai tarpeiden varalta (katso 4.92.a).

Vaikka työnantajat maksavat työnantajien sosiaaliturvamaksut suoraan vakuutusenantajille, niitä pidetään osana palkansaajakorvauksia. Palkansaajien katsotaan sitten maksavan ne vakuutusenantajille.

Työnantajan laskennalliset sosiaaliturvamaksut (D.122)

4.10. *Määritelmä:* Työnantajan laskennalliset sosiaaliturvamaksut (D.122) ovat niiden rahastoimattomien sosiaalietuuksien vastine (miinus mahdolliset palkansaajan sosiaaliturvamaksut), jotka työnantajat maksavat suoraan työntekijöilleen tai entisille työntekijöilleen ja muille oikeutetuille henkilöille⁽¹⁾ ilman vakuutuslaitosta tai itsenäistä eläkerahastoa ja perustamatta tätä tarkoitusta varten erikoisrahastoa tai erillistä vararahastoa.

Se tosiasia, että työnantajat maksavat tietyt sosiaalietuudet suoraan eikä sosiaaliturvarahastojen tai muiden vakuutusenantajien välityksellä, ei millään tavoin muuta etuuskien luonnetta sosiaaliturvaetuuksina. Koska näiden etuuskien kustannukset muodostavat kuitenkin osan työnantajan työvoimakustannuksista, ne pitäisi myös sisällyttää palkansaajakorvauksiin.

4.11. Sektoritileillä suorien sosiaalietuuksien kustannukset ovat ensin käyttönä tulonmuodostustilillä palkansaajakorvausten osatekijänä ja toisen kerran käyttönä sosiaalietuuksina tulojen uudelleenjaon tilillä. Jälkimmäisen tilin saamiseksi tasapainoon oletetaan, että työntekijöiden kotitaloudet maksavat takaisin työnantajasektoreille työnan-

⁽¹⁾ Työnantajan laskennallisiin sosiaaliturvamaksuihin sisältyy niiden palkkojen ja palkkioiden arvoa vastaava summa, joiden maksamista työnantajat tilapäisesti jatkavat työntekijöidensä sairauden, äitiysloman, työvamman, työkyvyttömyyden, irtisanomisen yms. sellaisen yhteydessä, jos tuo summa voidaan eritellä.

tajan laskennalliset sosiaaliturvamaksut, joilla yhdessä mahdollisten palkansaajan sosiaaliturvamaksujen kanssa rahoitetaan samojen työnantajien heille järjestämiä suoria sosiaaliturvaetuksia. Tämä laskennallinen kiertokulku on samanlainen kuin työnantajan todellisissa sosiaaliturvamaksuissa, jotka kulkevat kotitalouksien tilien kautta ja jotka katsotaan sitten kotitalouksien vakuutusentajille maksamiksi.

Työnantajan laskennallisten sosiaaliturvamaksujen arvottamisessa, jotka määrältään eivät välttämättä vastaa suoria sosiaalietuuksia, viitataan nimikkeeseen D.612.

4.12. Palkansaajakorvausten kirjausajankohta:

- a) palkat ja palkkiot (D.11) kirjataan sen ajanjakson aikana, jona työ tehdään. Erityisbonukset tai muut poikkeukselliset maksut, 13. kuukauden palkka ym., kirjataan kuitenkin silloin, kun ne erääntyvät maksettaviksi
- b) työnantajan todelliset sosiaaliturvamaksut (D.121) kirjataan sen ajanjakson aikana, jona työ on tehty
- c) työnantajan laskennalliset sosiaaliturvamaksut (D.122):
 - (1) jotka ovat pakollisten suorien sosiaalietuuksien vastine, kirjataan sen ajanjakson aikana, jona työ on tehty
 - (2) jotka ovat vapaaehtoisten suorien sosiaalietuuksien vastine, kirjataan hetkellä, jolloin nuo etuudet suoritetaan.

4.13. Palkansaajakorvaukset saattavat koostua:

- a) kotimaisten työnantajien kotimaisille työntekijöille maksamista korvauksista
- b) ulkomaisten työnantajien kotimaisille työntekijöille maksamista korvauksista
- c) kotimaisten työnantajien ulkomaisille työntekijöille maksamista korvauksista.

Nämä erilaiset erät kirjataan EKT:ssa seuraavasti:

- (1) kotimaisten työnantajien kotimaisille ja ulkomaisille työntekijöille maksamissa korvauksissa ryhmitellään yhteen erät a ja c ja ne esiintyvät käyttönä niiden sektoreiden ja toimialojen tulonmuodostustilillä, joihin työnantajat kuuluvat
- (2) kotimaisten ja ulkomaisten työnantajien kotimaisille työntekijöille maksamissa korvauksissa ryhmitellään yhteen erät a ja b ja ne esiintyvät resursseina kotitalouksien ensitulon jakotilillä
- (3) erä b, ulkomaisten työnantajien kotimaisille työntekijöille maksamat korvaukset, esiintyy käyttönä ensitulojen ja tulonsiirtojen ulkomaan tilillä
- (4) erä c, kotimaisten työnantajien ulkomaisille työntekijöille maksamat korvaukset, esiintyy resursseina ensitulojen ja tulonsiirtojen ulkomaan tilillä.

TUOTANNON JA TUONNIN VEROT (D.2)

4.14. *Määritelmä:* Tuotannon ja tuonnin verot (D.2) koostuvat pakollisista, vastikkeettomista, joko rahamääräisistä tai luontoismuotoisista maksuista, joita julkisyhteisöt tai Euroopan unionin laitokset kantavat tuotannosta ja tavaroiden ja palveluiden tuonnista, työvoiman käytöstä, maan, rakennusten tai muiden tuotannossa käytettyjen varojen omistuksesta tai käytöstä. Nämä verot on maksettava, tuottipa toiminta voittoa tai ei.

4.15. Tuotannon ja tuonnin verot jakautuvat seuraavasti:

- a) tuoteverot (D.21):
 - (1) arvonlisäverot (ALV) (D.211)
 - (2) tuontiverot ja -tullit ilman ALV:a (D.212)
 - tuontitullit (D.2121)
 - muut tuontiverot kuin ALV ja tuontitullit (D.2122)

(3) muut tuoteverot kuin ALV ja tuontiverot (D.214)

b) muut tuotantoverot (D.29).

TUOTEVEROT (D.21)

4.16. *Määritelmä:* Tuoteverot (D.21) ovat veroja, jotka maksetaan jonkin tuotetun tai vaihdetun tavaran tai palvelun yksikköä kohti. Vero voi olla määrätty rahasumma tavaran tai palvelun yksiköltä tai määrältä tai se voidaan laskea arvon mukaan määrättyä prosentiosuutena tuotettujen tai vaihdettujen tavaroiden tai palveluiden yksikköhinnasta tai arvosta. Yleisenä periaatteena tuotteesta tosiasiallisesti vahvistetut verot, huolimatta siitä mikä institutionaalinen yksikkö ne maksaa, on sisällytettävä tuoteveroihin, ellei niitä nimenomaisesti ole sisällytetty johonkin toiseen nimikkeeseen.

Arvonlisäverot (ALV) (D.211)

4.17. *Määritelmä:* Arvonlisävero (ALV) on tavaroista ja palveluista maksettava vero, jonka yritykset keräävät vaihteittain ja joka lopulta veloitetaan kokonaisuudessaan lopullisilta ostajilta.

Tämä nimike, arvonlisäverot (D.211), käsittää julkisyhteisöjen keräämän arvonlisäveron, jota sovelletaan kotimaisiin ja tuontituotteisiin, sekä tarpeen mukaan muut vähennyskelpoiset verot, joita sovelletaan samanlaisten sääntöjen mukaan kuin ALV:a ja joita yksinkertaisuuden vuoksi tästä eteenpäin kutsutaan nimellä "ALV".

Tuottajien on maksettava ainoastaan heidän myynteihinsä sisältyvän ALV:n ja omaan välituotekäyttöön tai kiinteän pääoman bruttomuodostukseen suoritettujen ostojen ALV:n välinen erotus.

ALV kirjataan nettoina seuraavasti:

- a) tavaroiden ja palveluiden tuotokset ja tuonti arvioidaan ilman laskutettua ALV:a
- b) tavaroiden ja palveluiden ostot kirjataan vähennyskelpotona ALV mukaanluettuna. ALV kirjataan ostajien, ei myyjien maksamaksi ja ainoastaan sellaisten ostajien maksamaksi, jotka eivät pysty sitä vähentämään. Valtaosa ALV:a kirjataan niin ollen maksetuksi tilinpitäjärjestelmän loppukäytössä pääasiassa kotitalouksien kulutuksessa. Yritykset, jotka on vapautettu ALV:sta, voivat kuitenkin maksaa osan ALV:sta.

Koko kansantaloudessa ALV on yhtä suuri kuin laskutetun ALV:n yhteissumman ja vähennyskelpoisen ALV:n yhteissumman erotus.

Tuontiverot ja -tullit ilman ALV:a (D.212)

4.18. *Määritelmä:* Tuontiverot ja -tullit ilman ALV:a (D.212) koostuvat pakollisista julkisyhteisöjen tai Euroopan unionin tuontitavaroista perimistä maksuista, ALV:a lukuunottamatta, tavaroiden vapaan liikkuvuuden sallimiseksi talousalueella, sekä maksuista, jotka peritään ulkomaisten talousyksiköiden kotimaisille talousyksiköille suorittamista palveluista.

Näihin maksuihin sisältyvät:

a) Tuontitullit (D.2121):

nämä koostuvat tulleista tai muista tuontimaksuista, jotka peritään tullitariffin mukaan tietyn tyyppisistä tavaroista, kun tavarat tulevat käyttöön niitä hyödyntävän maan talousalueella.

b) Muut tuoteverot kuin ALV ja tuontitullit (D.2122):

Tähän nimikkeeseen sisältyvät:

- (1) tuotujen maataloustuotteiden verot
- (2) tuonnista perityt rahamääräiset korvaukset
- (3) valmisteverot ja erikoisverot eräistä tuontituotteista edellyttäen, että tuotannonhaara itse maksaa sellaisia tulleja ja veroja samanlaisista kotimaista alkuperää olevista tuotteista
- (4) tavara- ja palvelutuonnista maksettavat yleiset myyntiverot

- (5) verot ulkomaisten yritysten kotimaisille talousyksiköille talousalueella suorittamista erityispalveluista
- (6) eräiden tavaroiden tai palveluiden tuontimonopolin omaavien julkisten yritysten valtiolle luovutettavat voitot.

Tuontiverot ja -tullit ilman ALV:a, netto lasketaan vähentämällä tuontitukipalkkiot (D.311) tuontiveroista ja -tulleista ilman ALV:a (D.212).

Muut tuoteverot kuin ALV ja tuontiverot (D.214)

4.19. *Määritelmä:* Muut tuoteverot kuin ALV ja tuontiverot (D.214) koostuvat tavara- ja palveluveroista, jotka maksetaan noiden tavaroiden tai palveluiden tuotannosta, viennistä, myynnistä, vaihtamisesta, liisauksesta tai toimituksesta, tai käytöstä omaan kulutukseen tai oman pääomanmuodostukseen.

4.20. Tähän nimikkeeseen sisältyvät erityisesti:

- a) valmisteverot ja kulutusverot (muut kuin tuontiveroihin ja -tulleihin sisältyvät)
- b) leimaverot tiettyjen tuotteiden, kuten alkoholijuomien tai tupakan, myynnistä sekä oikeudellisista asiakirjoista tai sekeistä
- c) verot rahoitus- ja pääomataloustoimista, jotka maksetaan ostettaessa tai myydessä rahoitus- ja muita kuin rahoitusvaroja, ulkomaanvaluutta mukaanlukien. Ne maksetaan, kun maan tai muiden varojen omistusoikeus siirtyy, paitsi jos on kyse pääomansiirroista (pääasiassa perinnöistä ja lahjoista). Kyseiset verot katsotaan välittäjien veroiksi
- d) autojen rekisteröintiverot
- e) viihdeverot
- f) arpajais-, uhkapeli- ja vedonlyöntiverot, paitsi voitoista maksettavat
- g) verot vakuutusmaksuista
- h) muut verot eräistä palveluista: hotellit tai majoituspaikat, asumispalvelut, ravintolat, kuljetus, tietoliikenne, mainonta
- i) yleiset myynti- ja liikevaihtoverot (paitsi arvonlisäverot): näihin sisältyvät valmistajien tukku- ja vähittäismyynniverot, ostoverot, liikevaihtoverot
- j) valtiolle tuloutettavat fisikaalisten monopolien voitot, paitsi joidenkin tavaroiden tai palveluiden tuontimonopolien tapauksessa (sisältyvät nimikkeeseen D.2122).

Fisikaaliset monopolit ovat julkisia yrityksiä, joille on luovutettu laillinen tiettyjen tavaroiden tai palveluiden tuotanto- tai jakelumonopoli tulojen hankkimiseksi valtiolle, mutta ei julkisen vallan talous- tai sosiaalipolitiikan edistämiseksi. Kun julkiselle yritykselle myönnetään monopolioikeudet tarkoituksella osana talous- tai sosiaalipolitiikkaa tavaroiden ja palveluiden tai tuotantoteknologian erityisluonteesta johtuen — esimerkiksi yleishyödylliset palvelut, postitoimistot ja teleliikennepalvelut, rautatiet jne. — yritystä ei pidetä fisikaalisena monopolina. Yleisenä sääntönä voidaan todeta, että fisikaaliset monopolit harjoittavat tyypillisesti sellaisten tavaroiden ja palveluiden tuotantoa, jota voidaan verottaa raskaasti muissa maissa; niillä on taipumus rajoittaa tiettyjen kulutustavaroiden (alkoholijuomat, tupakka, tulitikut jne.) tai polttoaineiden tuotantoon.

- k) vientitullit ja viennistä kerätyt rahamääräiset korvaukset.

4.21. Tuoteverot, netto saadaan vähentämällä tuotetukipalkkiot (D.31) tuoteveroista (D.21).

MUUT TUOTANTOVEROT (D.29)

4.22. *Määritelmä:* Muut tuotantoverot (D.29) koostuvat kaikista veroista, joita yritykset maksavat tuotannon harjoittamisesta riippumatta tuotettujen tai myytyjen tavaroiden ja palveluiden määrästä tai arvosta.

Niitä voidaan maksaa maasta, kiinteistä varoista tai tuotantoprosessissa käytetystä työvoimasta tai tietyistä toiminnoista tai taloustoimista.

4.23. Muihin tuotantoveroihin (D.29) sisältyvät erityisesti:

- a) yritysten (mukaanluettuna asuntojen omistus) tuotantotoiminnassa hyödyntämän maan, rakennusten tai muiden rakenteiden omistamisesta tai käytöstä maksettavat verot
- b) verot kiinteiden varojen (ajoneuvot, koneet, laitteet) käytöstä tuotantotarkoituksiin, olivatpa nuo varat sitten omia tai vuokrattuja
- c) yrityksen palkkasumman ja työvoiman verot
- d) tuotantotoimintaan tarkoitettujen kansainvälisten taloustoimien verot (matkustaminen ulkomailla, ulkomaiset maksumääräykset tai samanlaiset taloustoimet ulkomaisten talousyksiköiden kanssa)
- e) yritysten maksamat verot elinkeino- tai ammattilupien hankkimisesta, jos nuo luvat myönnetään automaattisesti, kun asianomaiset maksut on maksettu. Jos julkisyhteisöt kuitenkin tarkistavat liikehuoneistojen sopivuuden tai turvallisuuden tai käytettyjen laitteiden luotettavuuden ja turvallisuuden, palkatun henkilöstön ammatillisen pätevyyden tai tuotettujen tavaroiden tai palveluiden laadun tai standardin ehtona sellaisen luvan myöntämiselle, maksuja käsitellään palveluiden ostona, elleivät luvista veloitetut summat ole täysin suhteettomia verrattuna julkisyhteisöjen suorittamien tarkistusten kustannuksiin
- f) tuotantotoiminnasta johtuvan saastuttamisen verot. Nämä koostuvat veroista, joita peritään haitallisten kaasujen, nesteiden tai muiden vahingollisten aineiden pääsystä tai purkautumisesta ympäristöön. Ne eivät sisällä maksuja julkisille viranomaisille jätteiden tai haitallisten aineiden keruusta ja hävittämisestä, jotka ovat yritysten välituotekäyttöä
- g) yhtenäistariffijärjestelmästä johtuva ALV:n alikorvaus, jota sovelletaan usein maataloudessa.

4.24. Tähän nimikkeeseen eivät sisälly kotitalouksien verot ajoneuvojen ym. henkilökohtaisesta käytöstä, vaan ne kirjataan tulo-, varallisuus- ym. veroihin.

EUROOPAN UNIONIN LAITOKSILLE MAKSETUT TUOTANNON JA TUONNIN VEROT

4.25. Euroopan unionin laitoksille maksettuihin tuotannon ja tuonnin veroihin sisältyvät erityisesti:

- a) kotimaisten tuotantoyksiköiden suoraan Euroopan unionin laitoksille maksamat verot (kaivostoiminnan sekä rautaa ja terästä tuottavien yritysten EHTY-vero)
- b) kansallisten viranomaisten Euroopan unionin laitosten puolesta keräämät verot, nimittäin:
 - (1) yhteisen maatalouspolitiikan tulot: maataloustuotteiden tuonnin verot, viennistä ja tuonnista perityt rahamääräiset korvaukset, sokerintuotantoverot ja isoglukoosivero, maitoa ja viljatuotteita koskevat yhteisvastuuverot
 - (2) tulot kaupasta kolmansien maiden kanssa: Euroopan unionin yhtenäistariffin (TARIC) perusteella perityt tullit
 - (3) ALV-tulot kussakin jäsenmaassa.

4.26. Tuotannon ja tuonnin verojen kirjaaminen: tuotannon ja tuonnin verot kirjataan sellaisten toimintojen, taloustoimien tai muiden tapahtumien ajankohtana, joista verojen maksuvelvoite syntyy.

4.27. Jotkut taloudelliset toiminnat, taloustoimet tai tapahtumat, joiden verolainsäädännön perusteella pitäisi aiheuttaa kyseisille yksiköille veronmaksuvelvoite, välttävät kuitenkin pysyvästi veroviranomaisten huomion. Olisi epärealistista olettaa, että näistä toiminnoista, taloustoimista tai tapahtumista syntyy rahoitusvaroja tai -velkoja velkojen tai saamisten muodossa. Tästä syystä tilinpitojärjestelmään kirjattavat summat määräytyvät maksuunpanon mukaan ainoastaan silloin kun ne on todennettu verotuksessa, ilmoituksilla tai muilla välineillä, joista veronmaksajan kannalta syntyy velkoja selvien maksuvelvoitteiden muodossa. Tilinpitojärjestelmä ei ota huomioon puuttuvia veroja, joita verotuksessa ei ole todennettu.

Sellaisia verotuksessa todennettuja veroja, joita ei ole koskaan maksettu (esimerkiksi konkurssista johtuen) käsitellään ikään kuin ne olisi maksettu. Tässä on kaksi mahdollisuutta:

- a) velan taseesta poisto julkisyhteisön toimesta, mikä merkitsee sitä, ettei saatavaa enää voida periä; tämä poisto kirjataan julkisyhteisöjen ja velallisen varojen volyymin muiden muutosten tileille
- b) velan peruutus julkisyhteisöjen ja velallisen yhteisellä sopimuksella. Tätä peruutusta käsitellään pääomansiirtana julkisyhteisöiltä velalliselle pääomatilillä kuolettamalla samanaikaisesti saatava rahoitustilillä.
- 4.28. Kirjattavien verojen kokonaismäärään pitäisi sisältyä mahdolliset verojen viivästyskorot ja veroviranomaisten määräämät sakot, ellei niitä voida kirjata erilleen veroista. Siihen sisältyvät myös sellaiset maksut, jotka voidaan määrätä maksamattomien verojen keruun tai takaisinperinnän yhteydessä. Vastaavasti verojen kokonaismäärää vähentävät mahdolliset julkisyhteisöjen talouspoliittisena toimenpiteenä suorittamat veronhyvitykset ja liikaa maksettujen verojen palautukset.
- 4.29. Tilijärjestelmässä tuotannon ja tuonnin verot esiintyvät:
- a) käyttönä koko kansantalouden tulonmuodostustilillä
- b) resursseina julkisyhteisöjen ensitulon jakotilillä ja ensitulojen ja tulonsiirtojen ulkomaan tilillä.
- Tuoteverot kirjataan resursseina koko kansantalouden tavaroiden ja palveluiden tilille. Tämä mahdollistaa sen, että tavaroiden ja palveluiden resurssit — arvoitettuna ilman tuoteveroja — saadaan tasapainoon käytön kanssa, joka arvoitetaan nämä verot mukaanluettuna.

Muut tuotantoverot (D.29) esiintyvät käyttönä maksajatoimialojen tai -sektoreiden tulonmuodostustileillä.

TUKIPALKKIOT (D.3)

- 4.30. *Määritelmä:* Tukipalkkiot (D.3) ovat juoksevia vastikkeettomia maksuja, joita julkisyhteisöt tai Euroopan unionin laitokset suorittavat kotimaisille⁽²⁾ tuottajille tavoitteenaan vaikuttaa niiden tuotannon tasoon, hintoihin tai tuotannontekijäkorvauksiin.

Muut markkinattomat tuottajat voivat saada muita tuotantotukipalkkioita ainoastaan, mikäli nuo maksut ovat riippuvaisia yleisistä sekä markkinatuottajiin että markkinattomiin tuottajiin sovellettavista säännöksistä. Sovitun käytännön mukaisesti tuotetukipalkkioita ei kirjata muuhun markkinattomaan tuotokseen (P.13).

- 4.31. Euroopan unionin laitosten myöntämät tukipalkkiot kattavat ainoastaan suoraan kotimaisille tuotantoyksiköille tehdyt tulonsiirrot.
- 4.32. Tukipalkkiot luokitellaan seuraavasti:
- a) tuotetukipalkkiot (D.31):
- (1) tuontitukipalkkiot (D.311)
- (2) muut tuotetukipalkkiot (D.319)
- b) muut tuotantotukipalkkiot (D.39).

TUOTETUKIPALKKIOT (D.31)

- 4.33. *Määritelmä:* Tuotetukipalkkiot (D.31) ovat tukipalkkioita, jotka maksetaan tuotetun tai tuodun tavaran tai palvelun yksikköä kohti. Tukipalkkio voi olla määrätyn suuruinen rahasumma tavaran tai palvelun määräyksiköltä tai se voidaan laskea arvon mukaan tietynä prosenttiosuutena yksikköhinnasta. Tukipalkkio voidaan laskea myös määrätyn tavoitehinnan ja todella maksetun markkinahinnan välisenä erotuksena. Tuotetukipalkkio maksetaan tavallisesti silloin kun tuote on tuotettu, myyty tai tuotu. Sovitun käytännön mukaisesti tuotetukipalkkiot voivat liittyä ainoastaan markkinatuotokseen (P.11) tai omaan loppukäyttöön tarkoitettuun tuotokseen (P.12).

⁽²⁾ Euroopan unionin laitokset myöntävät tukipalkkioita kaikille yhteisön kotimaisille yksiköille.

Tuontitukipalkkiot (D.311)

- 4.34. *Määritelmä:* Tuontitukipalkkiot (D.311) koostuvat tavaroiden ja palveluiden tukipalkkioista, jotka maksetaan, kun tavarat ylittävät rajan tullakseen käyttöön talousalueella tai kun palvelut on tarjottu kotimaisille institutionaalisille yksiköille. Niihin saattaa sisältyä tappioita, jotka aiheutuvat sellaisten julkisten kauppaorganisaatioiden tarkoituksellisesta politiikasta, joiden tehtävänä on ostaa tuotteita ulkomaisilta talousyksiköiltä ja sitten myydä niitä alempaan hintaan kotimaisille talousyksiköille.

Muut tuotetukipalkkiot (D.319)

- 4.35. Muihin tuotetukipalkkioihin (D.319) sisältyvät:

- a) kotimaassa käytettyjen tuotteiden tukipalkkiot: nämä koostuvat tukipalkkioista, jotka maksetaan kotimaisille tuottajille sellaisesta tuotannosta, joka käytetään tai kulutetaan talousalueen sisällä;
- b) sellaisten julkisten kauppaorganisaatioiden tappiot, joiden tehtävänä on ostaa kotimaisten tuottajien tuotteita ja sitten myydä ne halvempaan hintaan kotimaisille tai ulkomaisille talousyksiköille, jos tappiot ovat syntyneet hallituksen tarkoituksellisen talous- ja sosiaalipolitiikan tuloksena;
- c) julkisille yrityksille ja yritysmaisille yhteisöille myönnetty tukipalkkiot sellaisten tuotantotoiminnan jatkuvien tappioiden korvaamiseksi, jotka aiheutuvat siitä, että ne joutuvat laskuttamaan keskimääräisiä tuotantokustannuksia alempia hintoja hallituksen tai Euroopan unionin tarkoituksellisen talous- ja sosiaalipolitiikan tuloksena;
- d) suorat kotimaisille tuottajille maksetut vientituet silloin, kun tavarat lähtevät talousalueelta tai palveluita tarjotaan ulkomaisille talousyksiköille — lukuunottamatta aikaisemmin maksettujen tuoteverojen palautuksia tullirajalla ja sellaisten verojen peruuntumisia, jotka tulisivat maksettaviksi, jos tavarat myytäisiin tai käytettäisiin talousalueen sisällä.

MUUT TUOTANTOTUKIPALKKIOT (D.39)

- 4.36. *Määritelmä:* Muut tuotantotukipalkkiot (D.39) ovat muita kuin tuotetukipalkkioita, joita kotimainen talousyksikkö voi saada tuotantotoiminnan harjoittamisen johdosta.

Muut markkinattomat tuottajat voivat saada muusta markkinattomasta tuotoksestaan muita tuotantotukipalkkioita ainoastaan, jos kyseiset julkisyhteisöjen suorittamat maksut riippuvat sekä markkina- että markkinattomiin tuottajiin sovellettavista yleisistä säädöksistä.

- 4.37. Tähän nimikkeeseen sisältyvät erityisesti seuraavat:

- a) palkkasummaa tai työvoimaa koskevat tukipalkkiot: nämä koostuvat tukipalkkioista, joita maksetaan palkka- tai palkkiosummasta tai työvoimasta tai tietyn tyyppisten henkilöiden, kuten fyysisesti vammaisten tai pitkäaikaistyöttömien, palkkaamisesta tai yritysten järjestämistä tai rahoittamista koulutusprojekteista;
- b) tukipalkkiot saastumisen vähentämiseksi: nämä koostuvat juoksevista tukipalkkioista, joiden tarkoituksena on kattaa osittain tai kokonaan kustannukset lisäprosessoinnista, johon on ryhdytty, jotta saasteiden pääsy ympäristöön voitaisiin vähentää tai poistaa;
- c) avustukset korkohelpotuksia varten kotimaisille tuotantoyksiköille silloinkin kun ne on tarkoitettu kannustamaan pääoman muodostusta⁽³⁾. Itse asiassa nämä ovat tulonsiirtoja, jotka on tarkoitettu keventämään tuottajien toimintakuluja. Niitä käsitellään tileillä tukipalkkioina tuottajille, jotka hyötyvät niistä silloinkin kun julkisyhteisöt käytännössä maksavat korkoerotuksen suoraan lainan antavalle luottolaitokselle;
- d) yhtenäistariffijärjestelmästä johtuva ALV:n ylikorvaus, jota usein sovelletaan maataloudessa.

⁽³⁾ Kun avustus palvelee kahta tarkoitusta, sekä velan kuoletusta että sitä koskevan koron maksua ja kun ei ole mahdollista jakaa sitä kahden tekijän kesken, käsitellään koko avustusta investointiavustuksena.

4.38. Seuraavia ei pidetä tukipalkkioina:

- a) tulonsiirrot julkisyhteisöiltä kuluttajan ominaisuudessa toimiville kotitalouksille. Näitä pidetään joko sosiaali-etuuksina tai muina sekalaisina tulonsiirtoina (D.75);
- b) tulonsiirrot julkisyhteisöjen eri osien välillä niiden toimiessa markkinattomien tavaroiden ja palvelujen tuottajina lukuunottamatta muita tuotantotukipalkkioita (D.39). Tulonsiirrot esitetään nimikkeessä julkisyhteisöjen sisäiset tulonsiirrot (D.73);
- c) investointiavustukset (D.92);
- d) ylimääräiset maksut sosiaalivakuutusrahastoihin silloin kun maksut on tarkoitettu kasvattamaan näiden rahastojen vakuutusrahastoja. Sellaiset maksut esitetään nimikkeessä muut pääomansiirrot (D.99);
- e) julkisyhteisöjen suorittamat tulonsiirrot yrityksille ja yritysmäisille yhteisöille usean vuoden aikana kasaantuneiden tappioiden kattamiseen tai sellaisten poikkeuksellisten tappioiden kattamiseen, joita aiheuttavat tekijät eivät ole yritysten valvottavissa. Nämä luokitellaan nimikkeeseen muut pääomansiirrot (D.99);
- f) sellaisten velkojen peruutus, joita tuottajayksiköillä on ollut julkisyhteisöille (johtuen esimerkiksi julkisen laitoksen lainoista yritykselle, jolle on usean tilivuoden aikana kasaantunut liiketappioita). Yleensä näitä taloustoimia käsitellään tileillä muina pääomansiirtoina (D.99) (katso 4.165.f);
- g) julkisyhteisöjen tai ulkomaiden suorittamat maksut sotatoimien tai muiden poliittisten tapahtumien tai kansallisten onnettomuuksien pääomatavaroille aiheuttamien vaurioiden tai menetysten vuoksi esitetään nimikkeeseen muut pääomansiirrot (D.99);
- h) julkisyhteisöjen ostamat yhtiömuotoisten yritysten osakkeet ja muut osuudet, jotka esitetään nimikkeeseen osakkeet ja osuudet (AF.5);
- i) maksut julkiselta laitokselta, joka on ottanut vastatakseen julkiseen yritykseen vaikuttavat poikkeavat eläkemaksut. Nämä maksut täytyy kirjata muihin sekalaisiin tulonsiirtoihin (D.75);
- j) julkisyhteisöjen markkinatuottajille suorittamat maksut, joilla korvataan kokonaan tai osittain sellaiset tavarat tai palvelut, jotka kyseiset markkinatuottajat toimittavat kotitalouksille suoraan ja yksilökohtaisesti liittyen sosiaalisiin riskeihin tai tarpeisiin (katso 4.84.) ja joihin kotitalouksilla on lakiin perustuva oikeus. Nämä maksut sisällytetään julkisyhteisöjen yksilöllisiin kulutusmenoihin (P.31) ja edelleen luontoismuotoisiin sosiaalietuuksiin (D.631) ja kotitalouksien todelliseen yksilölliseen kulutukseen (P.41).

4.39. Kirjausajankohta: tukipalkkiot kirjataan silloin kun tukipalkkion aiheuttava taloustoimi tai tapahtuma (tuotanto, myynti, tuonti jne.) tapahtuu.

Erityistapaukset:

- a) tukipalkkiot, jotka koostuvat ostohinnan ja julkisen kauppaliikkeen veloittaman hinnan erona, kirjataan ajankohtana, jona liike ostaa tavarat, jos ajankohdan myyntihinta tunnetaan;
- b) tukipalkkiot, jotka on tarkoitettu kattamaan tuotantoyksikölle aiheutunut tappio markkinatoimialalla, kirjaan ajankohtana, jolloin julkinen laitos päättää kattaa tappion.

4.40. Tilijärjestelmässä tukipalkkiot näkyvät:

- a) negatiivisena käyttönä koko kansantalouden tulonmuodostustilillä;
- b) negatiivisina resursseina julkisyhteisöjen ensitulon jakotilillä sekä ensitulojen ja tulonsiirtojen ulkomaan tilillä.

Tuotetukipalkkiot kirjataan negatiivisina resursseina koko kansantalouden tavaroiden ja palveluiden tilillä. Tämä mahdollistaa sen, että tavaroiden ja palveluiden resurssit saadaan tasapainoon käytön kanssa.

Muut tuotantotukipalkkiot (D.39) näkyvät negatiivisena käyttönä saajatoimialojen tai -sektoreiden tulonmuodostustilillä.

Monien vaihtokurssien järjestelmän seuraukset tuotannon ja tuonnin veroille sekä tukipalkkioille: monet valuuttakurssit eivät ole suoraan sovellettavissa EU:n jäsenvaltioissa. Sellaisessa järjestelmässä:

- a) implisiittisiä tuontiveroja käsitellään muina tuontiveroina kuin ALV ja tuontitullit (D.2122)
- b) implisiittisiä vientiveroja käsitellään muina tuoteveroina kuin ALV ja tuontiverot (D.214)
- c) implisiittisiä tuontitukipalkkioita käsitellään tuontitukipalkkioina (D.311)
- d) implisiittisiä vientitukipalkkioita käsitellään muina tuotetukipalkkioina (D.319).

OMAIUUUSTULOT (D.4)

4.41. *Määritelmä:* Omaisuustulot (D.4) ovat tuloja, joita rahoitusvarojen tai aineellisten valmistamattomien varojen omistaja saa korvaukseksi sijoittaessaan varoja tai antaessaan aineellisen valmistamattoman varan toisen institutionaalisen yksikön käyttöön.

Omaisuustulot luokitellaan tilinpitojärjestelmässä seuraavalla tavalla:

- a) korot (D.41)
- b) yritysten jakamat tulot (D.42):
 - (1) osingot (D.421)
 - (2) yrittäjätulon otot yritysmäisistä yhteisöistä (D.422)
- c) suorien ulkomaisten sijoitusten uudelleensijoitetut voitot (D.43)
- d) vakuutuskenottajien omaisuustulo (D.44)
- e) maanvuokrat (D.45).

KOROT (D.41)

4.42. *Määritelmä:* Velallisen ja velkojan keskenään sopimien rahoitusinstrumentin ehtojen mukainen korko (D.41) on määrä, joka velallisen on maksettava velkojalle tietyltä ajanjaksolta pienentämättä velkapääomaa.

4.43. Velkojat lainaavat varoja velallisille, mikä johtaa yhden tai useamman alla luetellun rahoitusinstrumentin syntyyn.

Tällaisia omaisuustuloja saavat seuraavien rahoitusvarojen omistajat:

- a) talletusten (AF.2)
- b) muiden arvopapereiden kuin osakkeiden (AF.3)
- c) lainojen (AF.4)
- d) muiden saamisten (AF.7).

Talletusten, lainojen sekä muiden saamisten ja velkojen korot

4.44. Näistä rahoitusvaroista ja -veloista saatavat ja maksettavat korot määräytyvät soveltamalla asianmukaista kullakin hetkellä voimassaolevaa korkoprosenttia velkapääomaan läpi tilinpitojakson

Arvopapereiden korot

Vekselien ja vastaavien lyhytaikaisten instrumenttien korot

4.45. Nimellisarvon ja liikkeellelaskuhetkellä maksetun hinnan (so. diskonttaus) välinen erotus mittaa maksettavaa korkoa vekselin olemassaolon aikana. Vekselin arvonnousu kertyneen koron vuoksi ei ole hallussapitovoitto, koska se johtuu velkapääoman noususta eikä varan hinnanmuutoksesta. Muita vekselin arvon muutoksia käsitellään hallussapitovoitoina/tappioina.

Joukkovelkakirjojen ja debentuurien korot

4.46. Joukkovelkakirjat ja debentuurit ovat pitkäaikaisia arvopapereita, jotka antavat haltijalle ehdottoman oikeuden joko kiinteisiin tai sopimuksella määrättyihin vaihteleviin tuloihin kuponkimaksuin tai määrättyyn kiinteään rahasummaan määrättyinä arvopapereiden lunastuspäivänä tai -päivinä, tai näihin molempiin.

a) nollakuponkilainat:

Nollakuponkilainoissa ei ole kuponkimaksuja. Lunastushinnan ja emissiohinnan väliselle erotukselle perustuva korko on jaettava joukkovelkakirjalainan maturiteettiajalle. Haltija sijoittaa kunakin vuonna kertyvän koron uudestaan joukkovelkakirjaan. Näin ollen kertyneen koron arvon suuruiset vastinkirjaukset on kirjattava rahoitustilille haltijan kannalta joukkovelkakirjojen lisähankintana ja liikkeellelaskijan tai velallisen kannalta uutena velkakirjojen liikkeellelaskuna (toisin sanoen alkuperäisen joukkovelkakirjalainan "volyymin" kasvuna).

b) muut joukkovelkakirjalainat mukaanluettuna alihintaiset joukkovelkakirjat:

Korolla on kaksi osatekijää:

- (1) sen rahatulon määrä, joka saadaan kuponkimaksuista jokaisena ajanjaksona
- (2) lunastushinnan ja emissiohinnan välisestä erosta johtuva kunakin ajanjaksona kertyvä koron määrä samalla tavalla laskettuna kuin nollakuponkilainoissa.

c) indeksisidonnaiset arvopaperit:

Kuponkimaksujen määrät ja/tai velkapääoma on sidottu hintaindeksiin. Asianomaisen indeksin muutoksista johtuvaa velkapääoman arvon muutosta tietyn tilinpitojakson alun ja lopun välillä käsitellään tuona ajanjaksona kertyvänä korkona, tuona ajanjaksona maksettavaksi erääntyvän koron lisäksi. Korko, joka kertyy indeksiin sitomisen seurauksena, sijoitetaan tosiasiaa uudelleen arvopaperiin ja se on kirjattava haltijan ja liikkeellelaskijan rahoitustileille.

Korkoswapit ja korkoterminisopimukset

- 4.47. Swapit ovat kahden institutionaalisen yksikön välisiä järjestelyjä, joissa sovitaan samasta velkamäärästä koituvien maksuvirtojen vaihtamisesta. Tavallisia swapien muunnelmia ovat korkoswapit ja valuuttaswapit.

Swap-järjestelyistä johtuvat koronmaksuvirrat olisi kirjattava nettona ilman swapin kahden osapuolen välisiä maksuja; mahdolliset maksut swap-järjestelyistä kolmansille osapuolille, kuten erikoismeklareille, kirjataan palveluiden ostoihin.

Samaa periaatetta sovelletaan korkoterminisopimuksia koskeviin taloustoimiin.

Rahoitusliisauksen korot

- 4.48. Rahoitusliisaus on vaihtoehto lainaamiselle koneiden ja laitteiden oston rahoitusmenetelmänä. Se on sopimus, joka kanavoi varat lainan antajalta lainan ottajalle: vuokralleantaja ostaa laitteet ja vuokralleottaja tekee sopimuksen vuokran maksamisesta, mikä tekee vuokralleantajalle mahdolliseksi kattaa sopimuksen voimassaolon ajan kaikki tai käytännöllisesti katsoen kaikki hänen kustannuksensa korko mukaanluettuna.

Vuokralleantajan katsotaan antavan vuokralleottajalle lainan, jonka arvo on yhtä suuri kuin ostajan varasta maksama hinta, ja tämä laina maksetaan asteittain kokonaan pois vuokrasopimuksen voimassaolon aikana. Vuokralleottajan kunakin ajanjaksona maksaman vuokran katsotaan sen vuoksi koostuvan kahdesta osasta: lainapääoman takaisinmaksusta ja koronmaksusta. Laskennallisen lainan korkoprosentti määräytyy implisiittisesti vuokrasopimuksen voimassaolon aikana maksettujen vuokrien kokonaismäärän mukaan varan ostajan maksaman hinnan perusteella. Se osuus vuokrasta, joka edustaa korkoa, pienenee asteittain vuokrasopimuksen voimassaolon aikana, kun lainapääomaa maksetaan takaisin. Vuokralleottajan alkuperäinen laina sekä myöhemmät lainapääomien takaisinmaksut kirjataan vuokralleantajan ja vuokralleottajan rahoitustileille. Koronmaksut kirjataan korkoihin vastaavilla ensitulon jakotileillä.

Muut korot

- 4.49. Seuraavia pidetään myös korkoina:

- a) pankkitilien ylityksistä veloitettu korko, ylimääräinen korko, joka maksetaan alkuperäistä sopimusta pitämäksi ajaksi jätetyistä talletuksista, sekä erälle joukkovelkakirjojen haltijoille arpomalla määräytyvät maksut;

- b) sijoitusrahastojen (katso 2.51.b.) investoinneistaan saama korko, joka siirretään osakkeenomistajille siinäkin tapauksessa, että se pääomitaan. Siihen eivät sisälly sijoitusrahastojen omistamien rahoitusinstrumenttien sellaiset hallussapitovoitot tai -tappiot, joita ei kirjata omaisuustulona.

Kirjausajankohta

- 4.50. Korko kirjataan suoriteperusteisesti, toisin sanoen korko kirjataan ikään kuin sitä kertyisi velkojalle jatkuvasti ajan kuluessa pääoman määrästä. Kunakin tilinpitojaksona kertynyt korko on kirjattava, olipa se tosiasiasa maksettu tai lisätty velkapääomaan. Kun sitä ei tosiasiasa makseta, velkapääoman kasvu on kirjattava myös rahoitustilille tuollaisen rahoitusvaran lisähankintana velkojalle ja velalliselle yhtä suurena velan kasvuna.

- 4.51. Korko on kirjattava ennen siitä perittäviä mahdollisia veroja. Saatua ja maksettua korko kirjataan aina korkohelpotusavustukset mukaanlukien siinäkin tapauksessa, että nuo avustukset maksetaan suoraan rahoituslaitoksille eikä edunsaajille (katso tukipalkkiot).

Rahoituksen välittäjien eri asiakkaille kohdentamatonta palveluiden arvoa, rahoituksen välittäjille todella maksettuja tai niiltä saatuja korkoja, ei oikaista niiden marginaalien eliminoinniseksi, jotka koostuvat rahoituksen välittäjien perimistä implisiittisistä maksuista. Oikaisueroa tarvitaan rahoituksen välittäjien sekä sen laskennallisen toimialan ensitulon jakotilillä, jolle koko rahoituksen välittäjien tuotos kohdennetaan välituotekäyttönä sovitun käytännön mukaisesti.

- 4.52. Tilijärjestelmässä korko esitetään seuraavasti:

- a) resursseina ja käyttönä sektoreiden ensitulon jakotilillä⁽⁴⁾
- b) resursseina ja käyttönä ensitulojen ja tulonsiirtojen ulkomaan tilillä.

YRITYSTEN JAKAMAT TULOT (D.42)

Osingot (D.421)

- 4.53. *Määritelmä:* Osingot (D.421) ovat osakkeiden (AF.5) omistajien osakkeistaan saaman omaisuuden muoto, johon he ovat oikeutettuja sijoitettuaan varoja yritysten käyttöön. Osakepääoman korottaminen osakeantilla on lainanotolle vaihtoehtoinen tapa kerätä varoja. Päinvastoin kuin lainapääoma osakepääoma ei kuitenkaan aiheuta rahassa määriteltyä velkaa eikä se oikeuta yrityksen osakkeenomistajia kiinteään tai ennaltamäärättyyn tuloon.

- 4.54. Tähän nimikkeeseen kuuluvat myös:

- a) osakkeet, jotka on annettu osakkeenomistajille tilivuoden osingon maksuna. Osingoiksi ei kuitenkaan lueta osakkeiden ilmaisantia, jossa omien vararahastojen ja jakamattomien voittojen muodossa olevia omia varoja pääomitaan ja josta johtuen osakkeiden omistajat saavat uusia osakkeita suhteessa osakeomistusosuutensa;
- b) sijoitusrahastojen investoinneistaan saamat osingot siinäkin tapauksessa, että ne pääomitaan ja ainoastaan osoitetaan osakkeenomistajille. Niihin eivät sisälly sijoitusrahastoille kuuluvien rahoitusinstrumenttien hallussapitovoitot tai -tappiot, joita ei kirjata omaisuustulona;
- c) julkisyhteisöjen tulot sellaisista julkisista yrityksistä, joita pidetään itsenäisinä juridisinä yksikköinä vaikka ne eivät muodollisesti ole yhtiömuotoisia yrityksiä.

- 4.55. Kirjausajankohta: osingot kirjataan ajankohtana, jolloin ne eräännyvät maksettaviksi yhtiön päätöksen mukaisesti.

⁽⁴⁾ Tämä poikkeaa liikekirjanpidon yleisestä käytännöstä, jossa maksettu korko esitetään normaalisti kiinteänä menoeränä muiden tuotantokustannusten tapaan tuloslaskelmassa.

Tilijärjestelmässä osingot esiintyvät:

- a) käyttönä niiden sektoreiden ensitulon jakotilillä, joihin yritykset luokitellaan
- b) resursseina niiden sektoreiden ensitulon jakotilillä, joihin osakkeenomistajat luokitellaan
- c) käyttönä ja resursseina ensitulojen ja tulonsiirtojen ulkomaan tilillä.

Yrittäjätulon otot yritysmäisistä yhteisöistä (D.422)

- 4.56. *Määritelmä:* Yrittäjätulon otot yritysmäisistä yhteisöistä (D.422) koostuvat niistä määristä, jotka yrittäjät todellisuudessa ottavat omaan käyttöönsä heille kuuluvien yritysmäisten yhteisöjen saamista voitoista.
- 4.57. Nämä määrät kirjataan ennen mahdollisia tulo-, varallisuus- ym. veroja, jotka katsotaan aina liiketoiminnan omistajien maksamiksi.
- 4.58. Kun yritysmäinen yhteisö tekee kauppavoittoa, sen omistava yksikkö voi valita, jättääkö se voiton osaksi vai kokonaan yritykseen erityisesti investointitarkoituksia varten. Tämä yritykseen jätetty tulo kirjataan yritysmäisen yhteisön säästökäsi ja ainoastaan voitot, jotka omistajayksiköt todellisuudessa ottavat pois, kirjataan otoiaksi yritysmäisistä yhteisöistä.
- 4.59. Kun kotimaisten yritysten ulkomaiset haarakonttorit tai toimipisteet saavat voittoja ja jos näitä haarakonttoreita ym. pidetään ulkomaisina talousyksikköinä, kotiuttamattomat voitot kirjataan suorien ulkomaisten sijoitusten uudelleensijoitettuna voittoina (D.43). Ainoastaan tuloa, joka todellisuudessa siirretään emoyritykselle, käsitellään ulkomailta saatuna yrittäjätulon ottoina yritysmäisistä yhteisöistä. Samoja periaatteita sovelletaan talousalueella toimivien haarakonttoreiden, toimipisteiden ym. ja niiden ulkomailla toimivan emoyrityksen välisiin suhteisiin.
- 4.60. Tähän nimikkeeseen sisältyy nettotoimintaylijäämä, jonka kotimaiset talousyksiköt saavat ulkomailla sijaitsevien maan ja rakennusten omistajina tai ulkomaiset talousyksiköt talousalueella sijaitsevien maan ja rakennusten omistajina. Itse asiassa ulkomaisia talousyksiköitä pidetään niiden maan talousalueella suorittamien maata ja rakennuksia koskevien taloustoimien osalta, EKT:ssa soveltuvien käytäntöjen mukaisesti, laskennallisina kotimaisina yksikköinä, joiden pääoman ulkomaiset talousyksiköt omistavat.

Ulkomailla sijaitsevien omistusasuntojen vuokra-arvo rekisteröidään palveluiden tuontina ja vastaava nettotoimintaylijäämä ulkomailta saatuna ensitulona; ulkomaisten talousyksiköiden omistamien omistusasuntojen vuokra-arvo rekisteröidään palveluiden vientinä ja vastaava nettotoimintaylijäämä ulkomaille maksettuna ensitulona.

- 4.61. Nimike yrittäjätulon otot yritysmäisistä yhteisöistä ei sisällä määriä, joita omistajat saavat:
- a) olemassaolevien kiinteiden pääomatavaroiden myynnistä
 - b) maan ja aineettomien varojen myynnistä
 - c) pääoman otoiasta (toisin sanoen yritysmäisen yhteisön pääoman muuttamisesta rahaksi kokonaan tai osittain).

Näitä määriä käsitellään osakepääoman ottoina rahoitustilillä. Käänteisesti yritysmäisen yhteisön omistajan/omistajien tekemiä sijoituksia yhteisöön sen varojen lisäämiseksi tai velkojen vähentämiseksi käsitellään sen omistajan/omistajien osuuksien lisäyksinä. Jos kuitenkin julkisyhteisö omistaa yritysmäisen yhteisön ja jos se on jatkuvasti alijäämäinen julkisyhteisön tarkoituksellisen talous- ja sosiaalipolitiikan seurauksena, pitäisi kaikkia julkisyhteisöjen säännöllisiä varojen siirtoja yritykseen sen tappioiden kattamiseksi käsitellä tukipalkkioina.

462. Kirjausajankohta: yrittäjätulojen otot yritysmäisistä yhteisöistä kirjataan ajankohtana, jolloin omistajat suorittavat otot.
- 4.63. Tilijärjestelmässä yrittäjätulojen otot yritysmäisistä yhteisöistä esiintyvät:
- a) käyttönä niiden sektorien ensitulon jakotilillä, joihin yritysmäiset yhteisöt luokitellaan

- b) resursseina omistajasektoreiden ensitulon jakotilillä
- c) käyttönä ja resursseina ensitulojen ja tulonsiirtojen ulkomaan tilillä.

SUORIEN ULKOMAISTEN SIOITUSTEN UDELLEENSIOITETUT VOITOT (D.43)

4.64. *Määritelmä:* Suorien ulkomaisten sijoitusten uudelleensijoitetut voitot (D.43) ovat yhtä kuin:

suorien ulkomaisten sijoitusten kohteena olevan yrityksen toimintaylijäämä

plus saatavat omaisuustulot tai tulonsiirrot

miinus maksettavat omaisuustulot tai tulonsiirrot mukaanlukien todelliset maksumääräykset ulkomaisille suorille sijoittajille sekä suorien ulkomaisten sijoitusten kohteena olevan yrityksen tulosta, varallisuudesta ym. maksettavat verot.

4.65. Suorien ulkomaisten sijoitusten kohteena oleva yritys on yhtiöity tai yhtiöimätön yritys, josta toisen kansantalouden kotimainen yksikkö omistaa vähintään 10 prosenttia varsinaisista osakkeista tai äänivallasta (yhtiöity yritys) tai vastaavasta (yhtiöimätön yritys). Suorien ulkomaisten sijoitusten kohteena oleviin yrityksiin kuuluvat investoijan joko suoraan tai epäsuorasti omistamat yksiköt, joita pidetään tytäryrityksinä (investoija omistaa vähintään 50 prosenttia), liikekumppaneina (investoija omistaa korkeintaan 50 prosenttia) ja haaraliikkeinä (kokonaan tai yhteisesti omistettut yhtiöimättömät yritykset). Näin ollen "suorien ulkomaisten sijoitusten kohteena olevat yritykset" on laajempi käsite kuin "ulkomaalaisomisteiset yritykset".

4.66. Todelliset jaot suorien ulkomaisten sijoitusten kohteena olevien yritysten yrittäjätuloista voidaan suorittaa osinkoina tai yritysmäisten yhteisöjen yrittäjätulon ottoina.

Lisäksi kotiuttamattomia voittoja käsitellään ikään kuin ne jaettaisiin ja maksettaisiin ulkomaisille suorille sijoittajille heidän omistamansa yrityksen osuuspääoman suhteessa ja ikään kuin sijoittajat sitten uudelleen sijoittaisivat ne.

Suorien ulkomaisten sijoitusten uudelleensijoitetut voitot voivat olla joko positiivisia tai negatiivisia.

4.67. Kirjausajankohta: Suorien ulkomaisten sijoitusten uudelleensijoitetut voitot kirjataan ajankohtana, jolloin ne ansaitaan.

Tilijärjestelmässä suorien ulkomaisten sijoitusten uudelleensijoitetut voitot esiintyvät:

- a) käyttönä ja resursseina sektoreiden ensitulon jakotilillä
- b) käyttönä ja resursseina ensitulojen ja tulonsiirtojen ulkomaan tilillä.

VAKUUTUKSENOTTAJIEN OMAISUUSTULO (D.44)

4.68. *Määritelmä:* Vakuutuksenottajien omaisuustulo (property income attributed to insurance policy holders) vastaa vakuutusteknisen vastuuvelan sijoittamisesta saatujen ensitulojen kokonaismäärää. Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot sijoittavat vakuutusteknisen vastuuvelkansa rahoitusvaroihin tai maahan (joista saadaan netto-omaisuustuloa, toisin sanoen omaisuustuloa vähennettynä maksetuilla koroilla) tai rakennuksiin (joista syntyy netto-toimintaylijäämiä). Kaikki saadut nettotulot, jotka ovat peräisin vakuutuslaitosten omien varojen sijoittamisesta, rajataan pois omien varojen sekä omien varojen ja vakuutustekninen vastuuvelan summan suhteessa.

4.69. Koska vakuutusteknisen vastuuvelka on vakuutuksenottajien varoja, sen sijoittamisesta saadut tulot esitetään tileillä vakuutuslaitosten ja eläkerahastojen vakuutuksenottajille maksamina omaisuustuloina.

Koska vakuutuslaitokset ja eläkerahastot käytännössä pitävät tämän tulon, sitä käsitellään sen vuoksi vakuutuslaitoksille ja eläkerahastoille takaisin maksettuina vakuutus- ja osuusmaksutäydennyksinä todellisten vakuutusmaksujen lisäksi.

Nämä vahinkovakuutusten ja sosiaalivakuutusjärjestelmien puitteissa maksettavat henkivakuutusten vakuutusmaksutäydennykset kirjataan todellisten vakuutusmaksujen kanssa kyseisten yksiköiden tulojen uudelleenjaon tileille.

Yksilöllisen henkivakuutuksen vakuutusmaksutäydennykset muihin kuin sosiaalivakuutusjärjestelmiin, kuten todelliset vakuutusmaksut, eivät ole tulonsiirtoja eikä niitä sen vuoksi kirjata tulojen uudelleenjaon tileille. Ne luetaan suoraan yhdeksi niistä osatekijöistä, jotka vaikuttavat kyseisten yksiköiden rahoitustileille kirjattuun kotitalouksien henki- ja eläkerahasto-osuuksien muutokseen.

- 4.70. Kirjausajankohta: vakuutuksenottajien omaisuustulo kirjataan ajankohtana, jona se syntyy.
- 4.71. Tilijärjestelmässä vakuutuksenottajien omaisuustulo esiintyy:
- resursseina vakuutuksenottajien ensitulon jakotilillä
 - käyttönä vakuutuksenantajan ensitulon jakotilillä
 - resursseina ja käyttönä ensitulojen ja tulonsiirtojen ulkomaan tilillä.

MAANVUOKRAT (D.45) (MAAN- JA MAAPERÄVAROJEN VUOKRAT)

Maanvuokrat

- 4.72. Maanomistajan vuokraajalta saama vuokra on yksi omaisuustulon muoto.

Tähän nimikkeeseen sisältyvät myös sisävesien ja jokien omistajille maksettavat vuokrat oikeudesta käyttää näitä vesiä virkistys- tai muihin tarkoituksiin, mukaan lukien kalastus.

Maanomistaja voi olla velvollinen maksamaan maaveroja tai hänelle voi koitua tiettyjä ylläpitokustannuksia ainoastaan sen vuoksi, että hän omistaa maata. Sovitun käytännön mukaisesti sellaisia veroja ja kustannuksia käsitellään maan käyttöön oikeutetun henkilön maksamina ja hänen ajatellaan vähentävän ne vuokrasta, jonka hän muutoin olisi velvollinen maksamaan maanomistajalle.

- 4.73. Maanvuokriin eivät sisälly vuokratulla maalla sijaitsevien rakennusten ja asuntojen vuokrat; kyseisiä vuokria käsitellään maksuna rakennuksen tai asunnon omistajan vuokraajalle suorittamasta markkinapalvelusta ja ne esitetään tileillä vuokraajayksikön välituotekäyttönä tai kulutuksena. Jos ei ole objektiivista perustetta, jonka mukaan maksu jaettaisiin maanvuokraan ja sillä sijaitsevien rakennusten vuokraan, koko summaa käsitellään maanvuokrana, jos maan arvon uskotaan ylittävän sillä sijaitsevien rakennusten arvon; muussa tapauksessa rakennusten vuokrana.

Maaperävarojen vuokrat

- 4.74. Tähän nimikkeeseen sisältyvät royaltymaksut, joita kertyy mineraali- tai fossiilisten polttoaine-esiintymien (hiili, öljy tai maakaasu) omistajille näiden antaessa muille institutionaalisille yksiköille lupia esiintymien tutkimiseen tai louhimiseen määrätyn ajanjakson aikana.
- 4.75. Vuokrien kirjausajankohta: Vuokrat kirjataan ajanjaksona, jona ne on maksettava.
- 4.76. Tilijärjestelmässä vuokrat kirjataan:
- resursseina ja käyttönä sektoreiden ensitulon jakotilillä
 - resursseina ja käyttönä ensitulojen ja tulonsiirtojen ulkomaan tilillä.

TULO-, VARALLISUUS- YM. JUOKSEVAT VEROT (D.5)

- 4.77. *Määritelmä:* Tulo-, varallisuus- ym. juoksevat verot (D.5) kattavat kaikki rahamääräiset tai luontoismuotoiset pakolliset, vastikkeettomat maksut, joita julkisyhteisöt ja ulkomaat perivät jaksoittain institutionaalisten yksiköiden tuloista ja varallisuudesta, sekä erät jaksoittaiset verot, jotka määräytyvät muiden kuin tulojen tai varallisuuden perusteella.

Tulo-, varallisuus- ym. juoksevat tulot jakautuvat seuraavasti:

- a) tuloverot (D.51)
- b) muut juoksevat verot (D.59).

TULOVEROT (D.51)

4.78. *Määritelmä:* Tuloverot (D.51) koostuvat tuloista, voitoista ja pääomavoitoista perittävistä veroista. Ne määräytyvät henkilöiden, kotitalouksien, yritysten tai voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen todellisten tai arvioitujen tulojen perusteella. Nuihin sisältyvät verot, jotka määräytyvät omaisuuden ja maa- tai kiinteistöomistusten perusteella silloin, kun näitä omistuksia käytetään omistajien tulojen arvioimisen perustana.

Tuloverot sisältävät:

- a) henkilöiden tai kotitalouksien tuloverot (työtulosta, omaisuustulosta, yrittäjätulosta, eläkkeistä jne.), mukaan lukien työnantajien pidättämät verot (ennakonpidätykset). Yhtiöimättömien yritysten omistajien tuloverot luetaan tähän mukaan.
- b) yritysten voittojen verot
- c) verot hallussapitovoitoista
- d) voittajien saamien arpajais- tai uhkapelivoittojen verot erotuksena uhkapelejä ja arpajaisia organisoivien tuottajien liikevaihtoveroista, joita pidetään tuoteveroina.

MUUT JUOKSEVAT VEROT (D.59)

4.79. Muihin juokseviin veroihin (D.59) sisältyvät:

- a) juoksevat pääomaverot, joita omistajien on maksettava jaksoittain maan tai rakennusten omistamisesta tai käytöstä, sekä nettovarallisuuden ja muiden varojen (jalokivet ja muut varallisuuden ulkoiset tunnusmerkit) verot paitsi kohdassa D.29 mainitut verot (joita yritykset maksavat johtuen tuotantotoiminnan harjoittamisesta) ja kohdassa D.51 mainitut verot (tuloverot)
- b) henkiverot, joita kannetaan aikuisilta tai kotitalouksilta tuloista tai varallisuudesta riippumatta
- c) kulutusverot, joita maksetaan henkilöiden tai kotitalouksien kokonaiskulutuksesta
- d) kotitalouksien maksut ajoneuvojen, veneiden tai lentokoneiden (joita ei käytetä elinkeinon harjoittamiseksi) omistus- tai käyttöluvista tai metsästys-, ampuma-, kalastus- ym. luvista⁽⁵⁾
- e) verot kansainvälisistä taloustoimista (matkustaminen ulkomailla, ulkomaiset maksusuoritukset, ulkomaiset investoinnit), paitsi jos tuottajat maksavat ne tai ne ovat kotitalouksien maksamia tuontituloja.

4.80. Tulo-, varallisuus- ym. verot eivät sisällä seuraavia:

- a) perintöverot tai omaisten saamien lahjojen verot, joita kannetaan edunsaajien pääoman perusteella ja jotka esitetään nimikkeen pääomaverot (D.91) alla
- b) yksittäiset tai poikkeukselliset pääoma- tai varallisuusverot, jotka esitetään nimikkeen pääomaverot (D.91) alla
- c) maan, rakennusten tai muiden sellaisten varojen verot, joita yritykset omistavat tai vuokraavat ja käyttävät tuotantoon; sellaisia veroja käsitellään muina tuotantoveroina (D.29)

⁽⁵⁾ Raja verojen ja julkisyhteisöiltä ostettavien palvelujen välillä määritellään samojen kriteereiden perusteella kuin yritysten suorittamissa maksuissa: jos luvat myönnetään automaattisesti heti, kun maksut on maksettu, niiden maksamista pidetään veroina. Mutta jos julkisyhteisöt käyttävät lupien myöntämistä jonkin säädetyn valvontatehtävän organisoinnissa (kuten henkilöiden pätevyyden tai kelpoisuuden tarkistamiseen), suoritettuja maksuja pitäisi käsitellä palvelujen ostona julkisyhteisöiltä pikemmin kuin verojen maksuina, elleivät maksut ole selvästi suhteettomia palvelujen suorittamisesta aiheutuviin kustannuksiin.

- d) muut kotitalouksien lupamaksut kuin ajoneuvojen, veneiden tai lentokoneiden käyttöluvut tai metsästys- tai kalastusluvut: ajoluvat tai lentoluvat, televisio- tai radioluvat, ampuma-aseluvut, museoiden tai kirjastojen pääsymaksut, jätahuoltomaksut ym., joita käsitellään useimmiten maksuina julkisyhteisöjen suorittamista palveluista⁽⁶⁾.
- 4.81. Kirjattavaan verojen kokonaisarvoon sisältyvät mahdolliset eräänntyneiden verojen viivästyskorot ja veroviranomaisten määräämät sakot, ellei niitä voida kirjata erikseen. Siihen sisältyvät myös kaikki maksut, jotka on voitu määrätä maksamattomien verojen takaisinperinnän tai arvioinnin yhteydessä. Vastaavasti sitä pienentävät mahdolliset julkisyhteisöjen talouspoliittisena toimenpiteenä suorittamat hyvitykset sekä liikaa maksettujen maksujen takaisinmaksut.
- 4.82. Tulo-, varallisuus- ym. juoksevien verojen kirjaaminen:

Tulo-, varallisuus- ym. juoksevat verot kirjataan sellaisten toimintojen, taloustoimien tai muiden tapahtumien ajankohtana, joista verojen maksuvelvoite syntyy.

Jotkut taloudelliset toiminnot, taloustoimet tai tapahtumat, joiden verolainsäädännön perusteella pitäisi aiheuttaa kyseisille yksiköille veronmaksuvelvoite, välttävät kuitenkin pysyvästi veroviranomaisten huomion. Olisi epärealistista olettaa, että sellaisista toiminnoista, taloustoimista tai tapahtumista syntyy rahoitusvaroja tai -velkoja velkojen tai saamisten muodossa. Tästä syystä tilinpitojärjestelmään kirjattavat summat määräytyvät maksuunpanon mukaan ainoastaan silloin kun ne on todennettu verotuksessa, ilmoituksilla tai muilla välineillä, joista veronmaksajan kannalta syntyy velkoja selvien maksuvelvoitteiden muodossa. Tilinpitojärjestelmä ei ota huomioon puuttuvia veroja, joita verotuksessa ei ole todennettu.

Sellaisia verotuksessa todennettuja veroja, joita ei ole koskaan maksettu (esimerkiksi konkurssista johtuen), käsitellään ikään kuin ne olisi maksettu; tässä on kaksi mahdollisuutta:

- velan taseesta poisto julkisyhteisön toimesta, mikä merkitsee, ettei saatavaa enää voida periä; tämä poisto kirjataan julkisyhteisöjen ja velallisen varojen volyymin muiden muutosten tileille
- velan peruutus julkisyhteisöjen ja velallisen yhteisellä sopimuksella. Tätä peruutusta käsitellään pääomansiirtona julkisyhteisöiltä velalliselle pääomatilillä kuolettamalla samanaikaisesti saatava rahoitustilillä.

Joissakin tapauksissa tuloverovelvollisuus voidaan määrittää vasta tulon kertymistä seuraavalla tilinpitojaksolla. Sen vuoksi tarvitaan hieman joustavuutta kyseisten verojen kirjaamisajankohdan suhteen. Tuloverot, jotka pidätetään suoraan tulosta, kuten ennakonpidätykset (PAYE) ja tuloverojen säännölliset ennakkomaksut, voidaan kirjata silloin kun ne maksetaan ja lopullinen maksettava tulovero silloin, kun se määrätään.

Tilijärjestelmässä tulo-, varallisuus- ym. juoksevat verot kirjataan:

- käyttönä niiden sektoreiden tulojen uudelleenjaon tilillä, joihin veronmaksajat luokitellaan
- resursseina julkisyhteisöjen tulojen uudelleenjaon tilillä
- käyttönä ja resursseina ensitulojen ja tulonsiirtojen ulkomaan tilillä.

SOSIAALITURVAMAKSUT JA SOSIAALIETUUDET (D.6)

- 4.83. *Määritelmä:* Sosiaalietuudet ovat julkisyhteisöjen tai kotitalouksia palvelevien voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kotitalouksille maksamia rahamääräisiä tai luontoismuotoisia tulonsiirtoja, jotka annetaan joko kollektiivisista järjestelmistä tai niiden ulkopuolella ja joiden tarkoituksena on keventää erilaisista riskeistä tai tarpeista kotitalouksille aiheutuvaa taloudellista taakkaa. Niihin sisältyvät sosiaaliin riskeihin ja tarpeisiin liittyvät julkisyhteisöjen maksut tuottajille, jotka tuottavat etuuksia yksittäisille kotitalouksille.
- 4.84. Riskit ja tarpeet, joista voi aiheutua sosiaalietuuksia, on sovittu käytännön mukaisesti määritelty seuraaviksi:
- sairaus
 - invaliditeetti, työkyvyttömyys

⁽⁶⁾ Raja verojen ja julkisyhteisöiltä ostettavien palvelujen välillä määritellään samojen kriteereiden perusteella kuin yritysten suorittamissa maksuissa: jos luvat myönnetään automaattisesti heti, kun maksut on maksettu, niiden maksamista pidetään veroina. Mutta jos julkisyhteisör käyttävät lupien myöntämistä jonkin säädetyin valvontatehtävän organisoimisissa (kuten henkilöiden pätevyden tai kelpoisuuden tarkistamiseen), suoritettuja maksuja pitäisi käsitellä palvelujen ostona julkisyhteisöiltä pikemmin kuin verojen maksuina, elleivät maksut ole selvästi suhteettomia palvelujen suorittamisesta aiheutuviin kustannuksiin.

- c) työtapaturma tai ammattitauti
- d) vanhuus
- e) omaiset
- f) äitiys
- g) perhe
- h) työllisyyden edistäminen
- i) työttömyys
- j) asuminen⁽⁷⁾
- k) koulutus
- l) yleinen köyhyys.

4.85. Sosiaalietuuksiin sisältyvät:

- a) juoksevat ja kertakaikkiset tulonsiirrot järjestelmistä, joihin maksetaan osuusmaksuja, jotka kattavat koko yhteiskunnan tai suuria osia yhteiskunnasta ja joita julkinen valta säätelee ja valvoo (sosiaaliturvajärjestelmät)
- b) juoksevat ja kertakaikkiset tulonsiirrot yritysten nykyisille tai entisille työntekijöille tai heidän omaisilleen järjestämistä järjestelmistä (yksityisesti rahastoidut tai rahastoimattomat yritysten järjestelmät). Työntekijät tai työnantajat voivat maksaa osuusmaksuja; niitä voivat maksaa myös yrittäjät
- c) sellaiset juoksevat tulonsiirrot julkisilta yksiköiltä ja kotitalouksia palvelevilta voittoa tavoittelemattomilta yhteisöiltä, joiden ehtona eivät ole aikaisemmin suoritetut osuusmaksut (avustukset).

4.86. Sosiaalietuuksiin eivät kuulu:

- a) vakuutuskorvaukset yksinomaan vakuutetun omasta aloitteestaan ottamista vakuutuksista, työnantajasta ja julkisyhteisöistä riippumatta
- b) vakuutuskorvaukset sellaisista vakuutuksista, joiden ainoana tarkoituksena on alennuksen hankkiminen siinäkin tapauksessa, että nuo vakuutukset ovat seurausta kollektiivisesta sopimuksesta.

4.87. Jotta yksittäistä vakuutusta voitaisiin pitää osana sosiaalivakuutusjärjestelmää, on tapahtumien tai olosuhteiden, joiden varalta osanottajat vakuutetaan, vastattava kohdassa 4.84. lueteltuja riskejä tai tarpeita ja lisäksi niiden täytyy täyttää yksi tai useampi seuraavista ehdoista:

- a) tietyn palkansaaajaryhmän, olivatpa he sitten työntekijöitä, yrittäjiä tai työllisiin kuulumattomia, on lakisääteisesti pakko osallistua järjestelmään tai työntekijän tai työntekijäryhmän työehdot pakottavat siihen,
- b) järjestelmä on kollektiivinen toimien määrätyn palkansaaajaryhmän hyväksi, olivatpa he sitten työntekijöitä, yrittäjiä tai työllisiin kuulumattomia, ja osanotto on rajattu tuon ryhmän jäseniin,
- c) työnantaja suorittaa osuusmaksun (todellisen tai laskennallisen) järjestelmään työntekijän puolesta, maksoipa työntekijä itsekin osuusmaksua tai ei.

4.88. Sosiaalivakuutusjärjestelmät ovat järjestelmiä, joissa työnantaja tai julkisyhteisö velvoittaa tai suosittelee työntekijöitä ottamaan vakuutuksen sellaisten tapahtumien tai olosuhteiden varalta, jotka voivat vaikuttaa epäsuotuisasti heidän tai heistä riippuvien henkilöiden hyvinvointiin.

Sosiaalivakuutusjärjestelmät voidaan luokitella seuraavien tyyppien mukaan:

- a) sosiaaliturvajärjestelmät, jotka kattavat koko yhteiskunnan tai suuria osia yhteiskunnasta ja joita julkisyhteisö säätelee, valvoo ja rahoittaa
- b) yksityisesti rahastoidut järjestelmät, jotka koostuvat:
 - (1) järjestelmistä, joissa sosiaaliturvamaksut maksetaan kolmansille osapuolille (vakuutuslaitokset, eläkerahastot)

⁽⁷⁾ Asumisen osalta julkisten viranomaisten maksut vuokralaisille vuokrien alentamiseksi ovat sosiaalietuuksia, lukuun ottamatta julkisten viranomaisten työnantajina maksamia erikoisuuksia.

- (2) järjestelmistä, joissa työnantajat ylläpitävät erikoisrahastoja, jotka on erotettu heidän muista varoistaan, vaikkakaan sellaiset rahastot eivät muodosta työnantajista erillisiä institutionaalisia yksiköitä. Näitä kutsutaan epäitsenäisiksi eläkerahastoiksi. Rahastoja käsitellään varoina, jotka kuuluvat edunsaajille eivätkä työnantajille.
- c) rahastoimattomat järjestelmät, joissa työnantajat maksavat omista varoistaan sosiaalietuuksia nykyisille tai entisille työntekijöilleen tai heistä riippuvaisille henkilöille perustamatta erillisiä rahastoja tätä tarkoitusta varten.
- 4.89. Julkisyhteisöjen omille työntekijöilleen järjestämät sosiaalivakuutusjärjestelmät luokitellaan yksityisesti rahastoituihin järjestelmiin tai rahastoimattomiin järjestelmiin eikä sosiaaliturvajärjestelmiin.
- 4.90. Sosiaaliturvamaksut voidaan jakaa todellisiin sosiaaliturvamaksuihin, joita maksetaan kahdessa ensimmäisessä kohdan 4.88. järjestelmässä, sekä rahastoimattomissa järjestelmissä maksettaviin laskennallisiin sosiaaliturvamaksuihin.
- 4.91. Sosiaaliturvamaksut voidaan jakaa pakollisiin lakisääteisiin sosiaaliturvamaksuihin ja vapaaehtoisin sosiaaliturvamaksuihin.

SOSIAALITURVAMAKSUT (D.61)

Todelliset sosiaaliturvamaksut (D.611)

4.92. Todellisiin sosiaaliturvamaksuihin sisältyvät:

- a) työnantajan todelliset sosiaaliturvamaksut (D.611). Nämä vastaavat taloustointa D.121.

Työnantajat maksavat työnantajan todelliset sosiaaliturvamaksut sosiaaliturvajärjestelmiä ylläpitäville sosiaaliturvarahastoille, vakuutuslaitoksille ja itsenäisille tai epäitsenäisille eläkerahastoille varmistaaakseen sosiaalietuuksia työntekijöilleen.

Koska työnantajien todelliset sosiaaliturvamaksut suoritetaan työntekijöiden hyväksi, niiden arvo kirjataan palkansaajakorvausten osaksi yhdessä rahamääräisten tai luontoismuotoisten palkkojen ja palkkioiden kanssa. Sosiaaliturvamaksut kirjataan sitten työntekijöiden maksamina tulonsiirtoina sosiaaliturvarahastoille, vakuutuslaitoksille tai itsenäisille tai epäitsenäisille eläkerahastoille.

- b) palkansaajan sosiaaliturvamaksut (D.6112):

Nämä ovat sosiaaliturvamaksuja, joita palkansaajat maksavat sosiaaliturvajärjestelmiin, yksityisesti rahastoituihin ja rahastoimattomiin järjestelmiin. Palkansaajan sosiaaliturvamaksut koostuvat todellisista sosiaaliturvamaksuista sekä yksityisesti rahastoitujen järjestelmien tapauksessa niistä palvelumaksuilla vähennetyistä maksutäydennyksistä, jotka maksetaan järjestelmiin osallistuvien palkansaajien vakuutuksenottajien omaisuustulosta. Kaikki palvelumaksut vähennetään kuluina palkansaajien, ei työnantajien osuusmaksuista.

- c) itsenäisten yrittäjien ja työllisiin kuulumattomien henkilöiden sosiaaliturvamaksut (D.6113):

Nämä ovat sosiaaliturvamaksuja, joita henkilöt, jotka eivät ole palkansaajia — nimittäin itsenäiset yrittäjät (työnantajat tai ammatinharjoittajat) tai työllisiin kuulumattomat henkilöt — maksavat omaksi hyväkseen. Niihin sisältyy myös sosiaalivakuutusjärjestelmiin osallistuvien henkilöiden saamasta vakuutuksenottajien omaisuustulosta maksettavien maksutäydennysten arvo, joka kirjataan vakuutuslaitoksille takaisin maksetuksi varsinaisten maksujen lisäksi.

- 4.93. Todelliset sosiaaliturvamaksut voivat olla pakollisia säädöksen tai määräyksen perusteella tai ne voidaan maksaa tietyn toimialan kollektiivisten sopimusten perusteella tai tietyn yrityksen työnantajan ja palkansaajien välisten sopimusten perusteella tai koska ne on kirjattu itse työsopimukseen. Tietyissä tapauksissa sosiaaliturvamaksut saattavat olla vapaaehtoisia.

Tässä tarkoitettu vapaaehtoiset sosiaaliturvamaksut kattavat:

- a) sosiaaliturvamaksut, joita henkilöt, joita laki ei tai ei enää siihen velvoita, maksavat tai edelleen maksavat sosiaaliturvarahastoihin

- b) sosiaaliturvamaksut, joita maksetaan vakuutuslaitoksille (tai samaan sektoriin luokitelluille keskinäisille vakuutusyhdistyksille tai eläkerahastoille) osana yritysten palkansaajiensa hyväksi järjestämiä ylimääräisiä vakuutusjärjestelmiä, joihin jälkimmäiset osallistuvat vapaaehtoisesti
- c) sosiaaliturvamaksut keskinäisille vakuutusyhdistyksille, joiden jäsenyys on avoin palkansaajille tai itsenäisille yrittäjille.
- 4.94. Pakollisten ja vapaaehtoisten sosiaaliturvamaksujen erottamiseksi luokituksessa on ylimääräinen taso:
- a) työnantajan pakolliset todelliset sosiaaliturvamaksut (D.61111)
- b) työnantajan vapaaehtoiset todelliset sosiaaliturvamaksut (D.61112)
- c) palkansaajan pakolliset sosiaaliturvamaksut (D.61121)
- d) palkansaajan vapaaehtoiset sosiaaliturvamaksut (D.61122)
- e) itsenäisten yrittäjien ja työllisiin kuulumattomien pakolliset sosiaaliturvamaksut (D.61131)
- f) itsenäisten yrittäjien ja työllisiin kuulumattomien vapaaehtoiset sosiaaliturvamaksut (D.61132).
- 4.95. Todelliset sosiaaliturvamaksut sosiaaliturvarahastoihin tai muihin julkisiin laitoksiin kirjataan bruttona jakoloustoimiin.
- Toisaalta sosiaaliturvamaksut, jotka maksetaan yksityisesti rahastoitujen järjestelmien piirissä vakuutuslaitoksille ja samaan sektoriin luokitelluille keskinäisille vakuutusyhdistyksille ja eläkerahastoille, kirjataan nettona se osa osuusmaksusta vähennettynä, joka edustaa (kotimaisille tai ulkomaisille) kotitalouksille suoritettun vakuutuspalvelun arvoa. Sovitun käytännön mukaisesti tämä osa osuusmaksusta on itse asiassa maksu markkinapalvelusta ja muodostaa osan kotitalouksien kulutusta tai ulkomaisten kotitalouksien maksamien osuusmaksujen tapauksessa osan palveluvientiä.
- Epäitsenäisissä yksityisesti rahastoiduissa sosiaalivakuutusjärjestelmissä, joissa työnantajat ylläpitävät omia erillisiä rahastojaan, palkansaajien maksamista osuusmaksuista ei vähennetä palvelumaksuja. Koska sellaiset järjestelmät eivät muodosta työnantajasta erillisiä institutionaalisia yksiköitä, rahastojen johto- ja hallintokulut katsotaan osaksi työnantajien yleisiä tuotantokustannuksia.
- 4.96. Kirjausajankohta: Työnantajan todelliset sosiaaliturvamaksut (D.6111) ja palkansaajan sosiaaliturvamaksut (D.6112) kirjataan ajankohtana, jolloin maksuvelvoitteen aiheuttava työ suoritetaan. Itsenäisten yrittäjien ja työllisiin kuulumattomien henkilöiden sosiaaliturvamaksut (D.6113) kirjataan ajankohtana, jolloin maksuvelvoite syntyy.
- 4.97. Tilijärjestelmässä todelliset sosiaaliturvamaksut kirjataan seuraavasti:
- a) käyttönä kotitalouksien tulojen uudelleenjaon tilillä
- b) käyttönä ensitulojen ja tulonsiirtojen ulkomaan tilillä (ulkomaisten kotitalouksien osalta)
- c) resursseina kotimaisten vakuutuksenantajien tai työnantajien tulojen uudelleenjaon tilillä
- d) resursseina ensitulojen ja tulonsiirtojen ulkomaan tilillä (ulkomaisten vakuutuksenantajien tai työnantajien osalta).

Laskennalliset sosiaaliturvamaksut (D.612)

- 4.98. Laskennalliset sosiaaliturvamaksut (D.612) ovat vastine sosiaalietuuksille (miinus mahdolliset palkansaajan sosiaaliturvamaksut), jotka työnantajat maksavat suoraan nykyisille tai entisille palkansaajilleen ja muille oikeutetuille henkilöille (toisin sanoen etuudet eivät liity työnantajan todellisiin sosiaaliturvamaksuihin). Ne vastaavat taloustointia D.122. Niiden arvon pitäisi periaatteessa perustua vakuutusmatemaattiseen harkintaan.
- 4.99. On välttämätöntä ottaa käyttöön laskennalliset sosiaaliturvamaksut, jos työnantajien suoraan jakamat sosiaalietuudet sisällytetään tileille sosiaalietuuksien nimikkeeseen ja jos näiden etuuksien kustannukset (siltä osin, jota palkansaajan todelliset sosiaaliturvamaksut eivät kata) sisällytetään työnantajan maksamiin palkansaajakorvauksiin.

Kun työnantajat suorittavat sosiaalietuudet itse omista varoistaan suoraan nykyisille tai entisille palkansaajilleen tai heistä riippuvaisille henkilöille ilman sosiaalivakuutusrahastoa, vakuutuslaitosta tai itsenäistä eläkerahastoa ja

ilman tähän tarkoitukseen perustettua erikoisrahastoa tai erillistä vararahastoa, voidaan katsoa, että edunsaajat on suojattu erilaisten tarpeiden tai olosuhteiden varalta, vaikkakaan mitään maksuja ei suoriteta niiden kattamiseksi.

Palkansaajille olisi sen vuoksi laskettava korvaus, joka vastaisi arvoltaan niitä sosiaaliturvamaksuja, jotka todellisuudessa tarvittaisiin varmistamaan oikeudet maksujen kartuttamiin sosiaalietuuksiin. Nämä maksut eivät riipu ainoastaan juoksevasti maksettavien etuuksien tasosta vaan myös siitä, millä tavoin työnantajien velvoitteet sellaisissa järjestelmissä todennäköisesti tulevaisuudessa kehittyvät nykyisten ja entisten palkansaajien lukumäärän, ikäjakautuman ja odotettavissa olevan eliniän ym. tekijöiden oletettujen muutosten seurauksena. Näin ollen sosiaaliturvamaksujen laskennallisten arvojen pitäisi periaatteessa perustua samanlaiselle vakuutusmatemaattiselle harkinnalle, joka määrää vakuutuslaitosten veloittamien vakuutusmaksujen tasot. Kun poliittisten tapahtumien tai taloudellisten muutosten seurauksena nykyisen palkatun henkilöstön ja eläkettä saavien lukumäärän suhde tuntuvasti muuttuu ja tulee epänormaaliksi, nykyisten palkansaajien laskennallisten sosiaaliturvamaksujen arvo pitäisi arvioida, jolloin se eroaisi maksettujen eläkkeiden todellisesta arvosta. Tähän tarkoitukseen voidaan käyttää kohtuullista prosenttiosuutta nykyiselle henkilöstölle maksetuista palkoista ja palkkioista.

Käytännössä voi kuitenkin olla vaikeaa päättää, kuinka suuria sellaisten laskennallisten sosiaaliturvamaksujen pitäisi olla. Yritys voi ehkä itse tehdä arvioita samanlaisiin rahastoihin järjestelmiin maksettujen sosiaaliturvamaksujen perusteella laskeakseen todennäköisen tulevaisuuden vastuuvélkansa. Muussa tapauksessa ainoa käytännön vaihtoehto saattaa olla käyttää yrityksen saman tilinpitojakson aikana maksamia rahastoimattomia sosiaalietuuksia (vähennettynä palkansaajien itsensä maksamilla todellisilla sosiaaliturvamaksuilla) arviona laskennallisesta korvauksesta, joka tarvittaisiin kattamaan laskennalliset sosiaaliturvamaksut. Vaikka tarvittavien laskennallisten sosiaaliturvamaksujen arvo saattaa poiketa saman tilinpitojakson aikana todella maksetuista rahastoimattomista sosiaalietuuksista ilmeisen monista syistä johtuen, kuten yrityksen työvoiman koostumuksen ja ikärakenteen muutoksesta, tilikauden aikana todella maksetut sosiaalietuudet (työntekijöiden sosiaaliturvamaksut poisluettuna) saattavat siitä huolimatta olla riittäviä estimaatteja sosiaaliturvamaksuille ja niitä vastaaville laskennallisille korvauksille.

4.100. Tulonmuodostustilillä työnantajien kirjataan maksavan nykyisille työntekijöilleen osana palkansaajakorvauksia laskennallisina sosiaaliturvamaksuina summan, joka on arvoltaan yhtä suuri kuin ne arvioidut sosiaaliturvamaksut, jotka tarvittaisiin sellaisten rahastoimattomien sosiaalietuuksien järjestämiseen, joihin työntekijöillä on jatkossa oikeus. Tulojen uudelleenjaon tilillä palkansaajien kirjataan maksavan takaisin työnantajilleen saman määrän laskennallisia sosiaaliturvamaksuja (toisin sanoen juoksevia tulonsiirtoja) ikään kuin he maksaisivat ne erilliseen sosiaalivakuutusjärjestelmään.

4.101. Kirjausajankohta: Laskennalliset sosiaaliturvamaksut, jotka ovat pakollisten suorien sosiaalietuuksien vastine, kirjataan silloin kun etuuksien maksuvelvoite syntyy.

Laskennalliset sosiaaliturvamaksut, jotka ovat vapaaehtoisten suorien sosiaalietuuksien vastine, kirjataan silloin kun etuudet suoritetaan.

4.102. Tilijärjestelmässä laskennalliset sosiaaliturvamaksut kirjataan seuraavasti:

- a) käyttönä kotitalouksien tulojen uudelleenjaon tilillä ja ensitulojen ja tulonsiirtojen ulkomaan tilillä
- b) resursseina niiden sektoreiden tulojen uudelleenjaon tilillä, joihin työnantajat kuuluvat, ja ensitulojen ja tulonsiirtojen ulkomaan tilillä.

RAHAMÄÄRÄISET SOSIAALIETUUKSET (D.62)

4.103. Nimikkeeseen D.62 luetaan:

Rahamääräiset sosiaaliturvaetuudet (D.621)

Sosiaaliturvarahastot maksavat ne kotitalouksille (lukuun ottamatta hyvityksiä, katso D.6311). Nuo etuudet suoritetaan sosiaaliturvajärjestelmistä.

Yksityisesti rahastoidut sosiaalietuudet (D.622)

Vakuutuslaitokset tai muut yksityisesti rahastoituja sosiaalivakuutusjärjestelmiä ylläpitävät institutionaaliset yksiköt maksavat ne (rahamääräisinä tai luontoismuotoisina) kotitalouksille.

Rahastoimattomat palkansaajan sosiaalietuudet (D.623)

Rahastoimattomia sosiaalivakuutusjärjestelmiä ylläpitävät työnantajat maksavat ne (rahamääräisinä tai luontoismuotoisina) työntekijöilleen, heistä riippuvaisille henkilöille tai heidän omaisilleen. Niihin luetaan tyypillisesti:

- a) normaalien tai alennettujen palkkojen jatkuva maksaminen töistä poissaolon aikana sairauden, onnettomuuden, äitiyden ym. syyn johdosta
- b) perhe-, koulutus- tai muiden avustusten maksaminen henkilöstöstä riippuvuussuhteessa oleville
- c) työeläkkeiden tai omaiseläkkeiden maksaminen entisille palkansaajille tai heidän omaisilleen ja avustusten maksaminen työntekijöille tai heidän omaisilleen irtisanomisen, työkyvyttömyyden, tapaturmaisen kuoleman jne. yhteydessä (jos niistä on sovittu kollektiivisin sopimuksin)
- d) yleiset sairaanhoitopalvelut, jotka eivät liity työnantajan työhön
- e) toipilaskodit ja eläkeläiskodit.

Työnantajien entisille palkansaajilleen tai muille oikeutetuille henkilöille maksamat rahastoimattomat sosiaalietuudet pitää kirjata työnantajan todelliset sosiaaliturvamaksut mukaan luettuna, toisin sanoen mukaan lukien työnantajien kyseisten henkilöiden eduksi vakuutusenantajille suorittamat maksut.

Rahamääräiset sosiaaliavustukset (D.624)

Julkisyhteisöt tai kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt maksavat ne kotitalouksille samojen tarpeiden tyydyttämiseen kuin sosiaalivakuutusetuudet, mutta niitä ei suoriteta sosiaaliturvamaksut ja sosiaalivakuutusetuudet yhdistävästä sosiaalivakuutusjärjestelmästä. Sellaisiin etuuksiin eivät sisälly tulonsiirrot, joita maksetaan sellaisten tapahtumien tai olosuhteiden vuoksi, joita sosiaalivakuutusjärjestelmät eivät normaalisti kata (toisin sanoen tulonsiirrot luonnonkatastrofien vuoksi, jotka kirjataan muihin tulonsiirtoihin tai muihin pääomansiirtoihin).

LUONTOISMUOTOISET SOSIAALISET TULONSIIRROT (D.63)

- 4.104. *Määritelmä:* Luontoismuotoiset sosiaaliset tulonsiirrot (D.63) koostuvat yksilöllisistä tavaroista ja palveluista, joita julkisyhteisöt ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt siirtävät luontoismuotoisina tulonsiirtoina yksittäisille kotitalouksille ja jotka voivat olla markkinoilta ostettuja tai julkisyhteisöjen tai kotitalouksia palvelevien voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen tuottamia markkinattomia tuotteita. Ne voidaan rahoittaa verotuloilla, muilla julkisyhteisöjen tuloilla tai sosiaaliturvamaksuilla tai kotitalouksia palvelevien voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen tapauksessa lahjoituksilla tai omaisuustuloilla.

Vaikka eräillä kotitalouksia palvelevien voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen tuottamilla markkinattomilla palveluilla on eräitä kollektiivipalvelujen piirteitä, kaikkia markkinattomia KPVTY:jen tuottamia palveluja pidetään yksinkertaisuuden ja sovitun käytännön mukaisesti luonteeltaan yksilöllisinä. Ilmaiseksi tai taloudellisesti merkityksettömiin hintoihin kotitalouksille annettuja palveluja kuvataan yksilöllisiksi palveluiksi erotukseksi yhteiskunnalle kokonaisuudessaan tai yhteiskunnan suurelle osalle tarjotuista kollektiivipalveluista. Yksilölliset palvelut ovat pääasiassa koulutus- ja terveystalouksia, vaikka muitakin palveluja, kuten asumis-, kulttuuri- ja virkistyspalveluita, järjestetään myös usein.

Nimikkeeseen luontoismuotoiset sosiaaliset tulonsiirrot (D.63) sisältyvät luontoismuotoiset sosiaalietuudet ja yksilöllisiä markkinattomia tavaroita tai palveluita vastaavat tulonsiirrot:

Luontoismuotoiset sosiaalietuudet (D.631)

- 4.105. Luontoismuotoiset sosiaalietuudet ovat luontoismuotoisia sosiaalisia siirtoja, jotka on tarkoitettu helpottamaan sosiaalisten riskien tai tarpeiden (katso 4.84.) kotitalouksille aiheuttamaa taloudellista taakkaa. Ne voidaan jakaa sellaisiin, joissa edunsaajakotitaloudet tosiasiaa itse ostavat tavarat, jotka sitten korvataan heille, ja sellaisiin, joissa asianomaiset palvelut annetaan suoraan edunsaajille. Jälkimmäisessä tapauksessa julkisyhteisöt tai kotita-

louksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt tuottavat tai ostavat kokonaan tai osittain tuottajien suoraan edunsaajille toimittamat tavarat ja palvelut.

Sosiaaliturvaetuudet, hyvitykset (D.6311)

Nämä etuudet muodostuvat sosiaaliturvarahastojen korvauksesta, jolla hyvitetään kotitalouksien määrättyihin tavaroihin ja palveluihin kohdistuneita hyväksytyjä menoja.

Kun kotitalous ostaa tavarat tai palvelun, jonka sosiaaliturvarahasto sille myöhemmin korvaa osittain tai kokonaan, kotitalouden voidaan katsoa ikään kuin toimivan sosiaaliturvarahaston puolesta. Itse asiassa kotitalous antaa sosiaaliturvarahastolle lyhytaikaisen luoton, joka maksetaan heti kun kotitalous saa hyvityksensä.

Ne menot, jotka hyvitetään, kirjataan sosiaaliturvarahaston suoraan maksamiksi silloin, kun kotitalous suorittaa oston, kun taas ainoa meno, joka kirjataan kotitaloudelle, on mahdollinen maksetun ostajan hinnan ja hyvitetyn määrän välinen erotus. Hyvitettyjen menojen määrää ei siis käsitellä rahamääräisenä tulonsiirtona sosiaaliturvarahastolta kotitalouksille.

Muut luontoismuotoiset sosiaaliturvaetuudet (D.6312)

Nämä koostuvat sosiaaliturvarahastojen kotitalouksille suorittamista muista luontoismuotoisista sosiaalisista tulonsiirroista kuin hyvityksistä. Useimmat muista luontoismuotoisista sosiaaliturvaetuuksista ovat todennäköisesti sairaanhoitoa tai hammashoitoa, kirurgisia ja sairaalan vuodeosastopalveluita, silmälaseja ja piilolinsskejä, lääketieteellisiä kojeita ja laitteita ja muita vastaavanlaisia sosiaalisin riskeihin tai tarpeisiin liittyviä tavaroita ja palveluita. Markkinatuottajat tai markkinattomat tuottajat suorittavat palvelun suoraan edunsaajille ilman hyvitystä, ja se tulee arvottaa vastaavasti. Kaikki kotitalouksien itsensä suorittamat maksut tulee vähentää.

Luontoismuotoiset sosiaaliavustukset (D.6313)

Nämä koostuvat julkisyhteisöjen tai kotitalouksia palvelevien voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kotitalouksille suorittamista luontoismuotoisista tulonsiirroista, jotka ovat luontoismuotoisten sosiaaliturvaetuuksien kaltaisia, mutta joita ei suoriteta sosiaalivakuutusjärjestelmästä. Nimikkeeseen sisältyvät, silloin kun sosiaalivakuutusjärjestelmä ei niitä kata, sosiaalinen asuminen, asumistuki, päivähoito, ammatillinen koulutus, liikennemaksujen alennukset (edellyttäen, että niillä on sosiaalinen tarkoitus) ja vastaavat sosiaaliin riskeihin ja tarpeisiin liittyvät tavarat ja palvelut. Kaikki kotitalouksien itsensä suorittamat maksut tulee vähentää.

Yksilöllisiä markkinattomia tavaroita ja palveluita vastaavat tulonsiirrot (D.632)

4.106. *Määritelmä:* Yksilöllisiä markkinattomia tavaroita ja palveluita vastaavat tulonsiirrot (D.632) ovat julkisyhteisöjen markkinattomien tuottajien tai kotitalouksia palvelevien voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen yksittäisille kotitalouksille ilmaiseksi tai taloudellisesti merkityksettömiin hintoihin järjestämiä tavaroita ja palveluita. Ne vastaavat kotitalouksia palvelevien voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen ja julkisyhteisöjen yksilöllisiä kulutusmenoja (katso 3.85.) vähennettynä kotitalouksille sosiaaliturva- tai sosiaaliavustusjärjestelmien puitteissa myönnettyillä luontoismuotoisilla sosiaalietuuksilla (D.631).

4.107. Sosiaalietuuksien kirjausajankohta:

- a) rahamääräiset sosiaalietuudet kirjataan silloin kun etuuksia koskevat vaatimukset on todettu
- b) luontoismuotoiset sosiaalietuudet kirjataan silloin kun palvelut suoritetaan tai kun markkinattomien tuottajien suoraan kotitalouksille toimittamien tavaroiden omistajuus vaihtuu.

4.108. Tilijärjestelmässä rahamääräiset sosiaalietuudet (D.62), kirjataan seuraavasti:

- a) käyttönä niiden sektoreiden tulojen uudelleenjaon tilillä, jotka myöntävät etuudet
- b) käyttönä esitulojen ja tulonsiirtojen ulkomaan tilillä (ulkomaiden myöntämien etuuksien osalta)
- c) resursseina kotitalouksien tulojen uudelleenjaon tilillä
- d) resursseina esitulojen ja tulonsiirtojen ulkomaan tilillä (ulkomaisille kotitalouksille myönnettyjen etuuksien osalta).

Luontoismuotoiset sosiaaliset tulonsiirrot (D.63) kirjataan:

- a) käyttönä niiden sektoreiden luontoismuotoisten tulojen uudelleenjaon tilillä, jotka myöntävät etuudet
- b) resursseina kotitalouksien luontoismuotoisten tulojen uudelleenjaon tilillä.

Siirrettyjen tavaroiden ja palveluiden kulutus kirjataan oikaistun käytettävissä olevan tulon käyttötilille.

Sovitun käytännön mukaisesti luontoismuotoisia sosiaalisia tulonsiirtoja ei ole ulkomaiden kanssa (ne rekisteröidään kohtaan D.62 rahamääräiset sosiaalietuudet).

MUUT TULONSIIRROT (D.7)

VAHINKOVAKUUTUSMAKSUT, NETTO (D.71)

- 4.109. *Määritelmä:* Vahinkovakuutusmaksut, netto (D.71), ovat maksuja institutionaalisten yksiköiden ottamista vakuutuksista. Yksittäisten kotitalouksien ottamat vakuutukset on otettu niiden omasta aloitteesta ja omaksi hyväksi työnantajista tai julkisyhteisöistä riippumatta ja sosiaalivakuutusjärjestelmien ulkopuolella^(*). Vahinkovakuutusmaksut, netto, käsittävät sekä vakuutuksenottajien todelliset vakuutusmaksut vakuutuskatteen hankkimiseksi tilinpitojakson aikana (vakuutusmaksut) ja vakuutustenottajien omaisuustuloista maksettavat vakuutusmaksutäydennykset, joista on vähennetty vakuutukset järjestävien vakuutuslaitosten palvelumaksut.

Vahinkovakuutusmaksut, netto, ovat vakuutussuojan hankkimiseen käytettävissä olevia summia sellaisten erilaisten tapahtumien ja onnettomuuksien varalta, jotka johtavat tavaroiden ja omaisuuden vaurioitumiseen tai henkilövahinkoihin luonnon aiheuttamien tai inhimillisten syiden vuoksi — tulipalot, tulvat, kolarit, yhteentörmäykset, uppoamiset, varkaus, väkivalta, onnettomuudet, sairaudet ym. — tai sairaudesta, työttömyydestä, onnettomuuksista ym. syistä aiheutuneiden taloudellisten menetysten varalta.

- 4.110. Kirjausajankohta: vahinkovakuutusmaksut, netto, kirjataan ajankohtana, jolloin ne ansaitaan.

Vakuutusmaksut, joista palvelumaksut on vähennetty, ovat se osa tilinpitojakson aikana tai aikaisempien tilinpitojaksojen aikana yhteensä maksetuista vakuutusmaksuista, joka kattaa kulumassa olevalla tilinpitojaksolla maksettavaksi erääntyneet riskit.

Kuluvalla tilinpitojaksolla ansaitut vakuutusmaksut täytyy erottaa kuluvalla ajanjaksolla maksettavaksi erääntyneistä vakuutusmaksuista, jotka todennäköisesti kattavat sekä tulevan että kuluvan tilinpitojakson riskit.

- 4.111. Tilijärjestelmässä vakuutusmaksut, netto, kirjataan seuraavasti:

- a) käyttönä kotimaisten vakuutustenottajien tulojen uudelleenjaon tilillä
- b) käyttönä tulojen ensijaon ja tulonsiirtojen ulkomaan tilillä (ulkomaisten vakuutustenottajien osalta)
- c) resursseina kotimaisten vakuutuslaitosten tulojen uudelleenjaon tilillä
- d) resursseina ensitulojen ja tulonsiirtojen ulkomaan tilillä (ulkomaisten vakuutuslaitosten osalta).

^(*) Henkivakuutusmaksut eivät esiinny sellaisenaan tilijärjestelmässä. Ne jakautuvat seuraavasti: a) vakuutusmaksut, jotka ovat muodoltaan sosiaaliturvamaksuja (ne maksetaan sosiaalivakuutusjärjestelmiin) b) yksilöllisen henkivakuutuksen maksut. Edelliset sisältyvät nimikkeeseen todelliset sosiaalivakuutusmaksut ja jälkimmäisiä ei käsitellä jakotaloustoimina. Molemmat henkivakuutusmaksuryhmät lisäävät vakuutusteknistä vastuuvulkaa rahoitustilillä ja taseessa.

VAHINKOVAKUUTUSKORVAUKSET (D.72)

- 4.112. *Määritelmä:* Vahinkovakuutuskorvaukset (D.72) ovat vahinkovakuutus sopimusten puitteissa eräänntyneitä korvauksia⁽⁹⁾; toisin sanoen summia, jotka vakuutuslaitokset ovat velvollisia maksamaan henkilöiden tai tavaroiden kärsimien vahinkojen tai vaurioiden korvaamiseksi (mukaan lukien kiinteät pääomavaraat).
- 4.113. Vahinkovakuutus korvauksiin eivät sisälly maksut, jotka ovat sosiaalietuuksia.
- 4.114. Koska vahinkovakuutusten palvelumaksut lasketaan vähentämällä eräänntyneet korvaukset ansaittujen vakuutusmaksujen ja vakuutusmaksutäydennysten yhteisarvosta, eräänntyneiden korvausten yhteismäärän täytyy olla yhtä suuri kuin vakuutuslaitoksen nettomääräinen vahinkovakuutusmaksutulo saman tilinpitojakson aikana. Tämä korostaa sitä tosiasiaa, että vahinkovakuutuksen olennainen tehtävä on uudelleen jakaa varoja.

Vahinkovakuutus korvausten maksamista käsitellään tulonsiirtona korvauksen hakijalle. Sellaisia korvauksia käsitellään aina tulonsiirtoina, silloinkin kun kyseessä voivat olla suuret summat kiinteiden varojen tuhoutumisen tai yksilölle tapahtuneen vakavan henkilövahingon seurauksena. Korvauksen hakijoiden saamia summia ei tavallisesti ole sidottu mihinkään erityiseen tarkoitukseen eikä vahingoittuneita tai tuhoutuneita tavaroita ja varoja välttämättä tarvitse korjata tai korvata.

Jotkut korvaukset syntyvät vakuutusten ottajien kolmansille henkilöille tai heidän omaisuudelleen aiheuttamien vahinkojen tai henkilövahinkojen johdosta. Näissä tapauksissa toteutuneet korvaukset kirjataan suoraan vakuutuslaitoksen vahingon kärsineille osapuolille maksamiksi eikä epäsuoraan vakuutuksenottajan kautta.

- 4.115. Kirjausajankohta: Vahinkovakuutus korvaukset kirjataan silloin, kun onnettomuus tai muu tapahtuma, jonka varalta vakuutus on otettu, tapahtuu.
- 4.116. Tilijärjestelmässä ne kirjataan seuraavasti:
- käyttönä kotimaisten vakuutuslaitosten tulojen uudelleenjaon tilillä
 - käyttönä tulojen ensijaon ja tulonsiirtojen ulkomaan tilillä (ulkomaisten vakuutuslaitosten osalta)
 - resursseina edunsaajasektoreiden tulojen uudelleenjaon tilillä
 - resursseina ensitulojen ja tulonsiirtojen ulkomaan tilillä (ulkomaisten edunsaajien osalta).

JULKISYHTEISÖJEN SISÄISET TULONSIIRROT (D.73)

- 4.117. *Määritelmä:* Julkisyhteisöjen sisäisiin tulonsiirtoihin (D.73) sisältyvät julkisyhteisöjen eri alasektoreiden (valtionhallinto, osavaltiohallinto, paikallishallinto, sosiaaliturvarahastot) väliset tulonsiirrot tukipalkkioita, investointiavustuksia ja muita pääomansiirtoja lukuun ottamatta.
- 4.118. Julkisyhteisöjen sisäisiin tulonsiirtoihin eivät sisälly toisen yksikön puolesta suoritettavat taloustoimet; nämä kirjataan tileillä ainoastaan kertaalleen sen edunsaajayksikön resurssina, jonka puolesta taloustoimi suoritetaan. Tämä tilanne syntyy erityisesti silloin, kun julkisyhteisö (esim. valtionhallinnon yksikkö) kerää veroja, jotka automaattisesti siirretään joko kokonaisuudessaan tai osittain toiselle julkisyhteisölle (esim. paikallishallinnolle). Tässä tapauksessa tälle toiselle julkisyhteisöjen yksikölle tarkoitetut verotulot esitetään ikään kuin tuo yksikkö olisi kerännyt ne suoraan eikä tulonsiirtona julkisyhteisöjen sisällä. Tämä ratkaisu soveltuu vielä paremmin tapaukseen, jossa toiselle julkisyhteisöjen yksikölle tarkoitetut verot peritään valtionhallinnon kantamien verojen päälle tulevana lisäveroina. Viiveet verojen siirtämisessä ensimmäiseltä julkisyhteisön yksiköltä toiselle aiheuttavat kirjauksia ”muihin saamisiin ja velkoihin” rahoitustilillä.

⁽⁹⁾ Henkivakuutusmaksut eivät esiinny sellaisenaan tilijärjestelmässä. Ne jakautuvat seuraavasti: a) korvaukset, jotka ovat sosiaalietuuksia b) yksilöllisten henkivakuutusten korvaukset. Edelliset sisältyvät nimikkeeseen rahamääräiset sosiaalietuudet, ja jälkimmäisiä ei käsitellä jakotaloustoimina. Molemmat henkivakuutus korvausten ryhmät vähentävät vakuutusteknistä vastuuvulkaa rahoitustilillä ja taseessa.

Toisaalta ne verotulojen siirrot, jotka toinen julkishallinnon yksikkö saa valtionapuina, sisältyvät julkisyhteisöjen sisäisiin tulonsiirtoihin. Nämä tulonsiirrot eivät vastaa mitään tiettyä verojen ryhmää eikä niitä suoriteta automaattisesti vaan pääasiassa tiettyjen rahastojen kautta (maakunta- ja kuntaviranomaisten rahastot) valtionhallinnon määraamien jakoasteikkojen mukaisesti.

- 4.119. Kirjausajankohta: julkisyhteisöjen sisäiset tulonsiirrot kirjataan silloin, kun ne pitää suorittaa voimassaolevien säädösten mukaan.
- 4.120. Tilijärjestelmässä julkisyhteisöjen sisäiset tulonsiirrot kirjataan käyttönä ja resursseina julkisyhteisöjen alasektoreiden tulojen uudelleenjaon tilille⁽¹⁰⁾.

TULONSIIRROT KANSAINVÄLISEEN YHTEISTYÖHÖN (D.74)

- 4.121. *Määritelmä:* Tulonsiirrot kansainväliseen yhteistyöhön (D.74) sisältävät kaikki rahamääräiset tai luontoismuotoiset tulonsiirrot julkisyhteisöjen ja ulkomaisten hallitusten tai kansainvälisten järjestöjen⁽¹¹⁾ välillä, ei kuitenkaan investointiavustuksia eikä muita pääomansiirtoja.
- 4.122. Nimike D.74 kattaa:
- julkisyhteisöjen ei-veromuotoiset jäsenmaksut Euroopan unionin laitoksille, ei kuitenkaan "BKTL-pohjaista neljättä omaa varaa"⁽¹²⁾
 - julkisyhteisöjen jäsenmaksut kansainvälisille järjestöille (ei kuitenkaan jäsenvaltioiden ylikansallisille organisaatioille maksamat verot)
 - kaikki tulonsiirrot, joita julkisyhteisöt voivat saada kohdissa a ja b tarkoitetuilta laitoksilta tai järjestöiltä⁽¹³⁾
 - hallitusten väliset tulonsiirrot joko rahamääräisinä (esim. ulkomaiden tai merentakaisen alueiden budjettivajeiden rahoittamiseen tarkoitettut maksut) tai luontoismuotoisina (esim. elintarvike-, sotilastarvikelahjoitukset, luonnonkatastrofien jälkeinen hätäapu elintarvikkeina, vaatteina, lääkkeinä jne.)
 - julkisyhteisöjen, Euroopan unionin laitosten tai kansainvälisen järjestön maksamat palkat ja palkkiot kehitysmaiden käyttöön tarjotuille neuvonantajille tai teknisen avun asiantuntijoille.

Tulonsiirrot kansainväliseen yhteistyöhön sisältävät julkisyhteisöjen ja maassa sijaitsevien kansainvälisten järjestöjen väliset tulonsiirrot, koska kansainvälisiä järjestöjä ei pidetä sen maan kotimaisina institutionaalisina yksikköinä, jossa ne sijaitsevat.

- 4.123. Kirjausajankohta: ajankohta, jolloin voimassaolevien säädösten mukaan siirrot on tehtävä (pakolliset tulonsiirrot) tai ajankohta, jolloin tulonsiirrot tehdään (vapaaehtoiset tulonsiirrot).
- 4.124. Tilijärjestelmässä tulonsiirrot kansainväliseen yhteistyöhön kirjataan seuraavasti:
- käyttönä ja resursseina julkisyhteisöjen tulojen uudelleenjaon tilillä
 - käyttönä ja resursseina ensitulojen ja tulonsiirtojen ulkomaan tilillä.

⁽¹⁰⁾ Julkisyhteisöjen sisäiset tulonsiirrot ovat julkisyhteisöt-sektorin sisäisiä virtoja eikä niitä kirjata koko sektorin sulautetulla tilillä.

⁽¹¹⁾ Kansainvälisten järjestöjen, siinä merkityksessä kuin niitä käytetään tilinpitäjärjestelmässä, toimivalta on peräisin joko suoraan niiden jäseninä olevilta kansallisvaltioilta tai epäsuoraan muilta kansainvälisiltä järjestöiltä, joiden jäsenet ovat kanallisvaltioita.

⁽¹²⁾ Kotimaisten tuotantoyksiköiden verot Euroopan unionin laitoksille kirjataan tileille ulkomaille maksettuina tuotantoveroina; BKTL-pohjainen neljäs oma vara, joka perustuu kesäkuun 24 päivänä 1988 tehtyyn neuvoston päätökseen yhteisöjen omien varojen järjestelmästä, luokitellaan nimikkeeseen D.75 Muut tulonsiirrot.

⁽¹³⁾ Tulonsiirrot, jotka Euroopan unionin laitokset maksavat suoraan kotimaiselle markkinatuottajalle, esitetään ulkomaiden maksamina tukipalkkioina.

MUUT TULONSIIRROT (D.75)

Tulonsiirrot kotitalouksia palveleville voittoa tavoittelemattomille yhteisöille (KPVTY)

- 4.125. Tulonsiirrot kotitalouksia palveleville voittoa tavoittelemattomille yhteisöille (KPVTY) sisältävät kaikki vapaaehtoiset osuusmaksut (muut kuin testamenttilahjoitukset), jäsenmaksut ja taloudelliset avustukset, jotka KPVTY:t saavat kotitalouksilta (mukaan lukien ulkomaiset kotitaloudet) ja vähäisemmässä määrin myös muilta yksiköiltä.
- 4.126. Mukaan luetaan seuraavat:
- kotitalouksien maksamat säännölliset jäsenmaksut ammattiliitoille, poliittisille, urheilu-, kulttuuri-, uskonnollisille ja vastaaville KPVTY-sektoriin luokitelluille järjestöille
 - KPVTY:jen saamat vapaaehtoiset avustukset (muut kuin testamenttilahjoitukset) kotitalouksilta, yhtiötetyiltä yrityksiltä ja ulkomailta mukaan lukien hyväntekeväisyysjärjestöjen saamat luontoismuotoiset tulonsiirrot elintarvike-, vaate-, huopa-, lääke- ym. lahjoituksina jaettavaksi kotimaisille ja ulkomaisille kotitalouksille
 - julkisyhteisöjen apu ja avustukset, paitsi tiettyjen pääomamenojen rahoittamiseen tarkoitettavat avut ja investointiavustuksiin luettavat avustukset.

Mukaan ei lueta jäsenmaksuja tai jäsenosuuksia yrityksiä palveleville voittoa tavoittelemattomille markkinayhteisöille, kuten kauppakamareille tai elinkeinojärjestöille, vaan niitä käsitellään maksuina annetuista palveluista.

4.127. Kirjausajankohta: tulonsiirrot KPVTY:ille kirjataan sinä ajankohtana, jona ne tehdään.

4.128. Tilijärjestelmäsä tulonsiirrot KPVTY:ille kirjataan seuraavasti:

- käyttönä kotimaisten tulonsiirtoja maksavien sektoreiden tulojen uudelleenjaon tilillä
- käyttönä ensitulojen ja tulonsiirtojen ulkomaan tilillä
- resursseina KPVTY-sektorin tulojen uudelleenjaon tilillä

Kotitalouksien väliset tulonsiirrot

4.129. *Määritelmä:* Kotitalouksien väliset tulonsiirrot koostuvat kaikista kotimaisten kotitalouksien muille kotimaisille tai ulkomaisille kotitalouksille suorittamista tai niiltä saamista rahamääräisistä tai luontoismuotoisista tulonsiirroista. Erityisesti näihin sisältyvät maastamuuttaneiden tai ulkomaille pysyvästi asettuneiden (tai ulkomailla vähintään vuoden ajan työskentelevien) työntekijöiden rahalähetykset heidän lähtömaassa asuville perheenjäsenilleen tai vanhempien rahalähetykset lapsilleen toiselle paikkakunnalle.

4.130. Kirjausajankohta: ajankohta, jolloin tulonsiirrot tehdään.

4.131. Tilijärjestelmässä kotitalouksien väliset tulonsiirrot kirjataan:

- käyttönä ja resursseina kotitalouksien tulojen uudelleenjaon tilillä
- käyttönä ja resursseina ensitulojen ja tulonsiirtojen ulkomaan tilillä.

Sakot ja uhkasakot

4.132. *Määritelmä:* Oikeusistuimien ja oikeusistuinten tapaisten elinten institutionaalisille yksiköille määräämiä sakkoja ja uhkasakkoja käsitellään pakollisina tulonsiirtoina.

4.133. Tähän nimikkeeseen ei lueta seuraavia:

- a) veroviranomaisten määräämiä sakkoja ja uhkasakkoja veronmaksun kiertämisestä tai myöhästymisestä, joita ei yleensä voida erottaa itse veroista
- b) lupien hankintamaksuja, jotka ovat joko veroja tai maksuja julkisyhteisöjen antamista palveluista (katso D.29 ja D.59).

4.134. Kirjausajankohta: sakot ja uhkasakot kirjataan ajankohtana, jolloin maksuvelvollisuus syntyy.

Arpajaiset ja uhkapeli

4.135. Arpalipuista maksetut summat tai uhkapeliin pannut summat koostuvat kahdesta osasta: palvelumaksun maksamisesta arpajaisia tai uhkapelejä järjestävälle yksikölle ja jäljellejäävästä voittajille maksettavasta tulonsiirrosta. Palvelumaksu saattaa olla melko huomattava ja sen on ehkä katettava uhkapelipalveluiden tuotantoon kohdistuvat verot. Tulonsiirtojen ajatellaan järjestelmässä tapahtuvan suoraan arpajaisiin tai uhkapeliin osallistuvien kotitalouksien välillä. Ulkomaalaisten talousyksiköiden osallistuessa kotitaloussektorin ja ulkomaiden välillä saattaa olla merkittäviä nettotulonsiirtoja. Tulonsiirrot kirjataan ajankohtana, jolloin ne suoritetaan.

Korvaukset

4.136. *Määritelmä:* Korvaukset koostuvat institutionaalisten yksiköiden toisille institutionaalisille yksiköille maksamista tulonsiirroista korvaukseksi edellisen aiheuttamista henkilö- tai omaisuusvahingoista, lukuun ottamatta vahinkovakuutuskorvauksia. Korvaukset voivat olla joko pakollisia oikeusistuimen tuomitsemia maksuja tai oikeusistuimen ulkopuolella sovittuja hyväntekeväisyysuorituksia. Tämä nimike kattaa muut kuin pääomansiirroiksi luokitellut julkisyhteisöjen hyväntekeväisyysuoritukset kotitalouksia palveleville voittoa tavoittelemattomille yhteisöille korvaukseksi luonnonkatastrofien aiheuttamista vahingoista ja vaurioista.

4.137. Kirjausajankohta: Korvaukset kirjataan silloin, kun ne suoritetaan (hyväntekeväisyysuoritukset) tai kun ne on suoritettava (pakolliset maksut).

BKTL-pohjainen neljäs oma vara

4.138. "BKTL-pohjainen neljäs oma vara", joka perustuu 24 päivänä kesäkuuta 1988 tehtyyn neuvoston päätökseen yhteisön omien varojen järjestelmästä, on kunkin jäsenvaltion hallituksen Euroopan unionin laitoksille maksama tulonsiirto.

Se on jäännösjäsenmaksu noiden laitosten talousarvioon ja se vahvistetaan kunkin jäsenmaan BKTL-tason mukaan.

Kirjausajankohta: BKTL-pohjainen neljäs oma vara kirjataan maksuunpanoajankohtana.

Tilijärjestelmässä BKTL-pohjainen neljäs oma vara esiintyy:

- a) käyttönä julkisyhteisöjen tulojen uudelleenjaon tilillä
- b) resursseina ensitulojen ja tulonsiirtojen ulkomaan tilillä.

Muut

- 4.139. a) Sellaiset tulonsiirrot kotitalouksia palvelevilta voittoa tavoittelemattomilta yhteisöiltä julkisyhteisöille, jotka eivät ole veroja
- b) sellaiset julkisyhteisöjen maksut yritykset ja yritysmaiset yhteisöt sektoriin luokitelluille julkisille yrityksille, joiden tarkoituksena on kattaa epänormaalit eläkemaksut

- c) julkisyhteisöjen tai kotitalouksia palvelevien voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kotimaisille tai ulkomaisille kotitalouksille maksamat matkastipendit ja apurahat
- d) julkisyhteisöjen kotitalouksille ajoittain myöntämät säästöjen bonusmaksut palkintona säästämisestä tietyn ajanjakson aikana
- e) kotitalouksien maksamat palautukset menoista, joita sosiaalisille hyväntekeväisyysorganisaatioille on kotitalouksien puolesta aiheutunut
- f) tulonsiirrot kotitalouksia palvelevilta voittoa tavoittelemattomilta yhteisöiltä ulkomaille
- g) yhteisöjen sponsorointimaksut, ellei noita maksuja voida pitää mainos- tai muiden palveluiden ostona (esim. tulonsiirrot hyvää tarkoitusta varten tai apurahat)
- h) tulonsiirrot julkisyhteisöiltä kotitalouksien kulutukseen, mikäli niitä ei kirjata sosiaalietuuksiksi.

4.140. Kirjausajankohta: Nämä tulonsiirrot kirjataan ajankohtana, jolloin ne suoritetaan, lukuun ottamatta julkisyhteisöille maksettuja tai niiltä saatuja tulonsiirtoja, jotka kirjataan silloin, kun ne on suoritettava.

Tilijärjestelmässä muut tulonsiirrot esiintyvät:

- a) resursseina ja käyttönä kaikkien sektoreiden tulojen uudelleenjaon tilillä
- b) resursseina ja käyttönä ensitulojen ja tulonsiirtojen ulkomaan tilillä.

KOTITALOUKSIEN ELÄKERAHASTO-OSUUDEN OIKAISU (D.8)

4.141. *Määritelmä:* Kotitalouksien eläkerahasto-osuuden oikaisu (D.8) tarvitaan, jotta kotitalouksien säästössä näkyisi sen vastuuvelan muutos, joka on kotitalouksien määrätty saatava (saatava, joka näkyy uudelleenrahoitustilillä varoina nimikkeen F.61 alla) ja jota lisäävät tulojen uudelleenjaon tilillä sosiaaliturvamaksuina kirjatut vakuutusmaksut.

4.142. Koska kotitalouksien katsotaan tilinpitojärjestelmän rahoitustileillä ja taseissa omistavan sekä itsenäisten että epäitsenäisten yksityisesti rahastoitujen järjestelmien rahastot, tarvitaan oikaisu sen varmistamiseksi, että kaikki eläketuloja suuremmat eläkemaksut (toisin sanoen saatavia "tulonsiirtoja" suuremmat maksettavat "tulonsiirrot") eivät vaikuta kotitalouksien säästöön.

Tämän vaikutuksen tasaamiseksi tulonkäyttötillillä lisätään kotitalouksien käytettävissä olevaan tuloon tai oikaistuun käytettävissä olevaan tuloon oikaisu ennen kuin päädytään säästöön. Tämä oikaisu on yhtä suuri kuin:

todellisten sosiaaliturvamaksujen kokonaisarvo yksityisesti rahastoituihin eläkejärjestelmiin maksettavissa eläkkeissä

plus vakuutuksenottajien omaisuustuloista maksettavien vakuutusmaksutäydennysten kokonaisarvo

miinus palvelumaksujen arvo

miinus yksityisesti rahastoitujen eläkejärjestelmien sosiaalivakuutuksina maksamien eläkkeiden kokonaisarvo.

Tällä tavoin kotitalouksien säästö on sama kuin se olisi, jos eläkemaksuja ja eläketuloja ei olisi kirjattu tulonsiirtoina tulojen uudelleenjaon tilillä. Tämä oikaisu on välttämätön kotitalouksien säästön sovittamiseksi kotitalouksien eläkevakuutusrahasto-osuuden muutokseen, joka on kirjattu järjestelmän rahoitustilille. Vakuutuslaitosten tai eläkerahastojen tai epäitsenäisiä eläkerahastoja ylläpitävien työnantajien tulonkäyttötillillä tarvitaan tietysti vastakkaiset oikaisut.

4.143. Kirjausajankohta: oikaisu kirjataan niiden taloustoimien mukaan, joista se koostuu.

4.144. Tilijärjestelmässä kotitalouksien eläkerahasto-osuuden oikaisu kirjataan seuraavasti:

- a) käyttönä vakuutuslaitosten sektorin ja muiden epäitsenäisiä eläkerahastoja ylläpitävien sektoreiden tulonkäyttötilillä
- b) käyttönä ensitulojen ja tulonsiirtojen ulkomaan tilillä (ulkomaisten laitosten osalta)
- c) resursseina kotitaloussektorin tulonkäyttötilillä
- d) resursseina ensitulojen ja tulonsiirtojen ulkomaan tilillä (ulkomaisten kotitalouksien osalta).

PÄÄOMANSIIRROT (D.9)

4.145. Pääomansiirrot eroavat tulonsiirroista siinä, että niihin sisältyy vähintään yhden taloustoimen osapuolen varan tai varojen hankintaa tai vähennystä. Suoritettiinpa pääomansiirrot sitten rahamääräisinä tai luontoismuotoisina, niiden pitäisi johtaa vastaavaan muutokseen yhden tai molenpien taloustoimen osapuolien taseissa esitetyissä rahoitus- tai muissa kuin rahoitusvaroissa.

4.146. Luontoismuotoinen pääomansiirto koostuu vastikkeettomasta (muun kuin varastojen ja rahamääräisten) varojen omistuksen siirtymisestä tai velkojan suorittamasta velan peruuttamisesta.

Rahamääräinen pääomansiirto koostuu sellaisesta siirrosta, jonka ensimmäinen osapuoli on rahoittanut vähentämällä varoja (muuta kuin varastoja) tai jonka toisen osapuolen odotetaan tai vaaditaan käyttävän varojen (muiden kuin varastojen) hankintaan. Toinen osapuoli, saaja, on usein velvoitettu käyttämään rahaa varojen hankintaan ehtona tulonsiirron suorittamiselle.

4.147. Pääomansiirrot kattavat pääomaverot (D.91), investointiavustukset (D.92) ja muut pääomansiirrot (D.99).

PÄÄOMAVEROT (D.91)

4.148. *Määritelmä:* Pääomaverot (D.91) koostuvat veroista, joita peritään epäsäännöllisin väliajoin ja erittäin harvoin institutionaalisten yksiköiden omistamien varojen tai nettovarallisuuden arvoista tai institutionaalisten yksiköiden välillä siirrettyjen varojen arvoista testamenttilahjoitusten, omaisille annettujen lahjojen tai muiden siirtojen johdosta.

4.149. Pääomaveroihin luetaan seuraavat:

- a) verot pääomansiirroista: perintöverot, kuolinpesien ja omaisten saamien lahjojen verot, jotka pitää periä edunsaajien pääomasta — lukuun ottamatta varojen myynnin veroja, koska myynnit eivät ole siirtoja
- b) pääomaverot: satunnaiset ja poikkeukselliset institutionaalisten yksiköiden omistamia varoja ja nettovarallisuutta koskevat verot⁽¹⁴⁾. Näihin sisältyvät parannusverot, toisin sanoen maatalousmaan arvonnousun verot sen seurauksena, että maahan on myönnetty rakennuslupa maan kehittämiseksi kaupallisia tai asumistarkoituksia varten.

4.150. Kirjausajankohta: pääomaverot kirjataan ajankohtana, jolloin maksuvelvoitteet syntyvät.

4.151. Tilijärjestelmässä pääomaverot kirjataan:

- a) velkojen ja nettovarallisuuden muutoksina (-) niiden sektoreiden pääomatilillä, joihin veronmaksajat luokitellaan
- b) velkojen ja nettovarallisuuden muutoksina (+) julkisyhteisöjen pääomatilillä
- c) velkojen ja nettovarallisuuden muutoksina ulkomaan pääomatilillä.

⁽¹⁴⁾ Pääomatuottojen verot esitetään kuitenkin tileillä nimikkeen tulo-, varallisuus- ym. juoksevat verot alla.

INVESTOINTIAVUSTUKSET (D.92)

- 4.152. *Määritelmä:* Investointiavustukset (D.92) koostuvat julkisyhteisöjen tai ulkomaiden⁽¹⁵⁾ rahamääräisistä tai luontoismuotoisista pääomansiirroista muille kotimaisille tai ulkomaisille institutionaalisille yksiköille näiden kiinteiden varojen hankintakustannusten rahoittamiseksi kokonaisuudessaan tai osittain.
- 4.153. Investointiavustukset voidaan suorittaa rahamääräisinä tai luontoismuotoisina. Luontoismuotoiset investointiavustukset koostuvat julkisyhteisöjen suorittamista liikennekaluston, koneiden ja muiden laitteiden siirroista muille kotimaisille tai ulkomaisille talousyksiköille ja myös rakennusten ja muiden rakenteiden suorasta hankkimisesta kotimaisille tai ulkomaisille talousyksiköille.
- 4.154. Investointiavustuksiin eivät sisälly sotilaallisten laitteiden siirrot aseina tai sellaisina laitteina, joiden ainoa tehtävä on tuollaisten aseiden laukaiseminen, koska niitä ei luokitella kiinteisiin varoihin.
- 4.155. Julkisyhteisöjen pääomanmuodostuksen arvo muiden talouden sektoreiden hyväksi on esitettävä myös investointiavustuksina aina, kun edunsaaja on yksilöitävissä ja kun siitä tulee pääoman omistaja. Sellaisissa tapauksissa pääomanmuodostus kirjataan varojen muutoksena edunsaajan pääomatilillä ja se rahoitetaan investointiavustuksella, joka esiintyy velkojen ja nettovarallisuuden muutoksina samalla tilillä.
- 4.156. Nimike D.92 ei sisällä ainoastaan yksittäisiä, satunnaisia maksuja, jotka on tarkoitettu pääoman muodostuksen rahoittamiseen saman tilinpitojakson aikana, vaan myös osamaksueriä aikaisempaan tilinpitojakson tapahtuneesta pääomanmuodostuksesta. Näin ollen niitä osia julkisyhteisöjen vuosittaisista maksuista, jotka ovat yritysten pääoman muodostusta varten ottamien velkojen kuoletusta, koska julkisyhteisö on ottanut kuoletukset vastuulleen joko kokonaan tai osittain, käsitellään myös investointiavustuksina.
- Julkisyhteisöjen myöntämiä korkoavustuksia ei kuitenkaan lueta mukaan, vaikka avustuksen tavoitteena olisikin kannustaa pääomanmuodostusta. Käytännössä se, että julkisyhteisöt ottavat vastuulleen osan koronmaksuista, on kuten itse korkovirtakin jakotaloustoimi. Siitä huolimatta, kun avustus palvelee kahta päämäärää, otetun velan kuoletuksen rahoitusta ja lainapääoman koron maksamista ja kun ei ole mahdollista erottaa näitä kahta osaa toisistaan, koko avustusta käsitellään tileillä investointiavustuksena.
- 4.157. Investointiavustuksiin yritysten ja yritysmäisten yhteisöjen sektorille sisältyy yksityisille yrityksille myönnettyjen avustusten lisäksi pääoma-avustukset sellaisille julkisille yrityksille, joita pidetään itsenäisinä juridisinä yksiköinä, edellyttäen, että avustuksen myöntävä julkisen hallinnon yksikkö ei säilytä saatavaa julkiselta yritykseltä.
- 4.158. Investointiavustukset kotitaloussektorille sisältävät kalusto- ja ajanmukaistamisavustuksia muulle liiketoiminnalle kuin yhtiöille ja yhtiömäisille yrityksille sekä avustuksia kotitalouksille asuntojen rakentamista, ostamista ja parannuksia varten.
- 4.159. Investointiavustukset julkisyhteisöille sisältävät kaikki julkisyhteisöjen alasektoreille pääoman muodostusta varten suoritettavat maksut (paitsi korkoavustukset)⁽¹⁶⁾. Tärkeimmät esimerkit ovat sellaiset valtionhallinnon tulonsiirrot paikallisviranomaisille, joiden nimenomaisena tarkoituksena on paikallishallinnon kiinteän pääoman bruttomuodostus. On korostettava, että erilaisia tai määrittelemättömiä tarkoituksia varten tarkoitettavat yleisluonteiset siirrot esitetään julkisyhteisöjen sisäisissä tulonsiirroissa, vaikka niitä osittain käytettäisiinkin kattamaan pääoman muodostusmenoja.
- 4.160. Investointiavustukset voittoa tavoittelemattomille yhteisöille julkisyhteisöiltä ja ulkomailta erotetaan tulonsiirroista käyttämällä samaa kriteeriä.
- 4.161. Investointiavustukset ulkomaille pitäisi myös rajoittaa siirtoihin, joiden nimenomaisena tarkoituksena on ulkomaisten talousyksiköiden pääoman muodostuksen rahoittaminen. Niihin sisältyvät esim. vastikkeettomat siirrot siltojen, teiden, tehtaiden, sairaaloiden tai koulujen rakentamiseksi kehitysmaissa tai rakennusten rakentamiseksi kansainvälisille järjestöille. Ne saattavat muodostua osamaksueristä tilinpitojakson aikana sekä yksittäisistä maksuista. Tämä nimike kattaa myös kiinteiden pääomatarvojen toimittamisen ilmaiseksi.

⁽¹⁵⁾ Ulkomaiden suorittamiin investointiavustuksiin sisältyvät Euroopan unionin laitosten suoraan maksamat investointiavustukset (esim. tietyt Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston (EMOTR) ohjausosaston suorittamat siirrot).

⁽¹⁶⁾ Investointiavustukset julkisyhteisöjen sisällä ovat julkisyhteisöt-sektorin sisäisiä virtoja eivätkä ne esiinny koko sektoria koskevalla sulautetulla tilillä.

4.162. Kirjausajankohta: rahamääräiset investointiavustukset kirjataan silloin, kun maksu on suoritettava. Luontoismuotoiset investointiavustukset kirjataan silloin, kun varojen omistus siirtyy.

4.163. Tilijärjestelmässä investointiavustukset kirjataan seuraavasti:

- a) velkojen ja nettovarallisuuden muutoksina (-) julkisyhteisöjen pääomatilillä
- b) velkojen ja nettovarallisuuden muutoksina (+) saajasektoreiden pääomatilillä
- c) velkojen ja nettovarallisuuden muutoksina ulkomaan pääomatilillä.

MUUT PÄÄOMANSIIRROT (D.99)

4.164. *Määritelmä:* Muut pääomansiirrot (D.99) kattaa muut sellaiset siirrot kuin investointiavustukset ja pääomaverot, jotka eivät itsessään uudelleenjaa tuloja vaan jakavat uudelleen säästöä tai varallisuutta talouden eri sektoreiden ja alasektoreiden tai ulkomaiden välillä.

4.165. Muut pääomansiirrot sisältävät seuraavat taloustoimet:

- a) julkisyhteisöjen tai ulkomaiden maksut sotatoimien, muiden poliittisten tapahtumien tai luonnonkatastrofien (tulvat ym.) tohoamien tai vaurioittamien tavaroiden omistajille
- b) siirrot julkisyhteisöiltä yrityksille tai yhtiömäisille yrityksille usean tilivuoden aikana kertyneiden tappioiden tai yrityksen valvonnan piiriin kuulumattomien syiden aiheuttamien poikkeuksellisten tappioiden kattamiseksi
- c) julkisyhteisöjen alasektoreiden väliset siirrot, joiden tarkoituksena on kattaa odottamattomia menoja tai kasautuneita vajeita⁽¹⁷⁾
- d) julkisyhteisöjen kotitalouksille myöntämät satunnaiset bonusmaksut palkintona usean vuoden aikana suoritetuista säästöistä
- e) testamentit, suuret lahjoitukset omaisille ja eri sektoreihin kuuluvien yksiköiden väliset lahjoitukset, mukaan lukien testamentit tai suuret lahjoitukset voittoa tavoittelemattomille yhteisöille (esimerkiksi lahjat yliopistoille yliopiston laitosten ja asuntoloiden, kirjastojen, laboratoriorien jne. rakennuskustannusten kattamiseksi)
- f) vastintaloustoimi velkojen peruuttamiselle, joka tehdään eri sektoreihin tai alasektoreihin kuuluvien institutionaalisten yksiköiden keskinäisellä sopimuksella (esim. julkisyhteisö peruuttaa sille velkaa olevan ulkomaan velan; maksut takuiden täyttämiseksi, mikä vapauttaa velan laiminlyöneet velalliset velvoitteestaan). Sellaisia yhteiseen sopimukseen perustuvia peruuttamisia käsitellään arvoltaan yhtä suurena pääomansiirtona velkojalta velalliselle kuin maksettavaksi eräänntynyt velka oli peruutushetkellä. Velan siirtämisen vastintaloustoimi on samoin muu pääomansiirto. Poisluettuja ovat kuitenkin:
 - (1) yritysmäisen yhteisön omistajan luopuminen saamisistaan yhteisöltä tai yhteisön velkojen siirtäminen itselleen. Tämä tapaus käsitellään osakkeisiin ja osuuksiin kohdistuvana taloustoimena (katso 5.16.)
 - (2) julkisyhteisön tekemä julkisen yrityksen velan peruuttaminen ja siirtäminen itselleen, kun tämä yritys lakkaa olemasta tilinpitäjätalouteen luettava institutionaalinen yksikkö. Tämä tapaus kirjataan varojen muiden volyymin muutosten tilille (katso 5.16., 6.29., ja 6.30.)
 - (3) julkisyhteisöjen tekemä julkisen yrityksen velan peruuttaminen ja siirtäminen itselleen osana lyhyen ajan sisällä tapahtuvaa yksityistämistä. Tämä tapaus käsitellään osakkeisiin ja osuuksiin kohdistuvana taloustoimena (katso 5.16.).

Velan poistaminen taseesta ei ole institutionaalisten yksiköiden välinen taloustoimi eikä se sen vuoksi esiinny tilinpitäjätalouden pääomatilillä eikä rahoitustilillä. Jos velkoja päättää sellaisesta velan poistamisesta, se

⁽¹⁷⁾ Nämä siirrot julkisyhteisöjen alasektoreiden välillä ovat julkisyhteisöt-sektorin sisäisiä virtoja eikä niitä esiinny koko sektoria kuvaavalla sulautetulla tilillä.

pitäisi kirjata velkojan ja velallisen varojen volyymin muiden muutosten tileille (katso 6.27.d). Luottotappio-varauksia pidetään institutionaalisen tuottajayksikön sisäisinä kirjanpitokirjauksina eivätkä ne esiinny tilinpitojärjestelmän missään kohdassa. Velallisen yksipuolinen velan kieltäminen ei myöskään ole taloustoimi eikä sitä tunneta tilinpitojärjestelmässä

- g) se osa realisoiduista pääomavoitoista (tai tappioista), joka uudelleen jaetaan toiselle sektorille, kuten esimerkiksi vakuutusyhtiöiden kotitalouksille jakamat pääomavoitot. Yksityistämistoimenpiteitä koskevat julkisyhteisöille epäsuoraan tehtyjen (esimerkiksi hallintayhtiön kautta) tulonsiirtojen vastintaloustoimet on kuitenkin kirjattava osakkeisiin ja osuuksiin kohdistuvina rahoitustaloustoimina (F.5) eivätkä ne sen vuoksi vaikuta suoraan julkisyhteisöjen nettoluotonantoon/ottoon
- h) suuret maksut sellaisten laajojen vahinkojen tai vakavien vaurioiden korvaamiseksi, joita vakuutukset eivät kata (lukuun ottamatta a kohdassa kuvattuja julkisyhteisöjen ja ulkomaiden suorittamia maksuja). Maksut voivat olla oikeusistuinten tuomitsemia tai oikeusistuinten ulkopuolella sovittuja. Niihin sisältyvät suurien räjähdysten, öljyvuotojen, lääkkeiden sivuvaikutusten jne. aiheuttamien vahinkojen korvaukset
- i) työnantajien (mukaan lukien julkisyhteisöt) tai julkisyhteisöjen (osana sosiaalista tehtävänsä) suorittamat epätavalliset maksut sosiaalivakuutusrahastoihin, jos nämä maksut on tarkoitettu lisäämään näiden rahastojen vakuutusrahastoja. Siihen liittyvä oikaisu sosiaalivakuutusrahastoilta kotitalouksille kirjataan myös muina pääomansiirtoina (D.99) (katso liitettä vakuutuksesta kohta 20).

4.166. Kirjausajankohta:

- a) muut rahamääräiset pääomansiirrot kirjataan, kun maksu on suoritettava
- b) muut luontoismuotoiset pääomansiirrot kirjataan, kun varan omistus siirretään tai velkoja antaa velan anteeksi.

4.167. Tilijärjestelmässä muut pääomansiirrot esitetään varojen ja nettovarallisuuden muutoksina sektoreiden ja ulkomaan pääomatileillä.

LUKU 5

RAHOITUSTALOUSTOIMET

- 5.01. *Määritelmä:* Rahoitustaloustoimet ovat institutionaalisten yksiköiden välisiä tai niiden ja ulkomaiden välisiä rahoitussaamiin ja velkoihin kohdistuvia taloustoimia.
- 5.02. Kun otetaan huomioon taloustoimen määritelmä (ks. 1.33.), rahoitustaloustoimi on institutionaalisten yksiköiden välistä tai institutionaalisen yksikön ja ulkomaiden välistä keskinäiseen sopimukseen perustuvaa vuorovaikutusta ja se edellyttää, että samanaikaisesti joko luodaan tai poistetaan rahoitussaaminen ja sen vastinkirjauksena oleva velka, että rahoitusvarallisuuserän omistus vaihtuu tai että syntyy vastuusitoumus.
- 5.03. Rahoitusvarat ovat taloudellisia varoja, jotka koostuvat maksuvälineistä, rahoitussaatavista sekä sellaisista taloudellisista varoista, jotka ovat luonteeltaan rahoitussaatavien kaltaisia.
- 5.04. Maksuvälineitä ovat monetaarinen kulta, erityiset nosto-oikeudet (SDR), käteisraha sekä siirtokelpoiset talletukset.
- Rahoitussaamiset oikeuttavat niiden omistajat, velkojat, saamaan maksun tai sarjan maksuja ehtoja noudattaen muilta institutionaalisilta yksiköiltä eli velallisilta, jotka ovat hankkineet vastineena olevat velat.
- Osakkeet, muut osuudet sekä ehdolliset saatavat ovat esimerkkejä taloudellisista varoista, jotka muistuttavat rahoitusvaroja. Laskiessaan liikkeeseen tällaisen rahoitusvarallisuuserän institutionaalisen yksikön katsotaan samalla vastineeksi velkaantuvan.
- 5.05. Ehdolliset rahoitusvarat ovat institutionaalisten yksiköiden välisiä tai niiden ja ulkomaiden välisiä sopimuksen luonteisia järjestelyjä ja niissä määritellään yksi tai useampia ehtoja, joiden pitää toteutua, jotta rahoitustaloustoimi tapahtuu. Esimerkkejä ovat kolmannen osapuolen antamat takaukset, remburssit, limiittiluotto, rahoitusohjelmien merkintätakuut (note issuance facilities, NIF) sekä monet johdannaiset. Tilinpitojärjestelmässä ehdollinen saaminen on rahoitusvarallisuutta silloin, kun tällä sopimuksen luonteisella järjestelyllä sinänsä on markkina-arvo joko siksi, että sillä voidaan käydä kauppaa tai että se voidaan korvata vastakkaisella sopimuksella markkinoilla. Muussa tapauksessa ehdollista varallisuutta ei kirjata järjestelmässä⁽¹⁾.
- 5.06. Rahoitusvarat eritellään seitsemään luokkaan: monetaarinen kulta ja erityiset nosto-oikeudet (AF.1), käteisraha ja talletukset (AF.2), muut arvopaperit kuin osakkeet (AF.3), lainat (AF.4), osakkeet ja osuudet (AF.5), vakuutustekninen vastuuelka (AF.6) ja muut saamiset ja velat (AF.7).
- 5.07. Järjestelmässä kullakin rahoitussaamisella on aina vastineena velka poikkeuksena ne rahoitusvarat, jotka luetaan luokkaan monetaarinen kulta ja erityiset nosto-oikeudet (AF.1). Kuuteen luokkaan luokiteltujen velkojen vastineina ovat siten kuuteen luokkaan luokitellut saamiset.
- 5.08. Rahoitustaloustoimien luokittelu vastaa rahoitusvarojen ja velkojen luokittelua. Rahoitustaloustoimet eritellään seitsemään luokkaan: monetaariseen kultaan ja erityisiin nosto-oikeuksiin kohdistuvat taloustoimet (F.1), käteisrahaan ja talletuksiin kohdistuvat taloustoimet (F.2), muihin arvopapereihin kuin osakkeisiin kohdistuvat taloustoimet (F.3), lainoihin kohdistuvat taloustoimet (F.4), osakkeisiin ja osuuksiin kohdistuvat taloustoimet (F.5), vakuutustekniseen vastuuelkaan kohdistuvat taloustoimet (F.6) sekä muihin saamiin ja velkoihin kohdistuvat taloustoimet (F.7).
- 5.09. (Sektorin tai ulkomaiden) tietyn hetken mukaiset rahoitusvarat ja velat tilastoidaan taseessa (ks. luku 7). Rahoitustaloustoimet aiheuttavat muutoksia taseissa. Avaustaseen ja päättävän taseen välisiin muutoksiin voivat kuitenkin vaikuttaa myös muut virrat (ks. luku 6). Ne eivät ole seurausta institutionaalisten yksiköiden välisestä tai niiden ja ulkomaiden välisestä vastavuoroisesta sopimuksesta. Muut virrat on jaettu toisaalta rahoitusvarojen ja velkojen uudelleen arvotukseen ja toisaalta sellaisiin rahoitusvarojen ja velkojen volyymin muutoksiin, jotka eivät johdu rahoitustaloustoimista. Ensinmainitut tilastoidaan uudelleenarvotustilillä ja jälkimmäiset muiden volyymin muutosten tilillä, jonka luokkia ovat katastrofien aiheuttamat menetykset, korvauksettomat haltuunotot, muualla luokittelemattomat rahoitusvarojen ja velkojen muut volyymin muutokset sekä sektoriluokituksen ja -rakenteen muutokset.

⁽¹⁾ Vakuutustekninen vastuuelka (AF.6) on vakuutuslaitosten ja eläkerahastojen ehdotonta velkaa. Kuitenkin niiden vastineena olevat saamiset, jotka ovat vakuutusten ottajien ja edunsaajien varoja, ovat useimmiten ehdollisia saamia.

- 5.10. Institutionaalisten yksiköiden väliset rahoitustaloustoimet kirjataan asianomaisten sektorien rahoitustilillä. Institutionaalisten yksiköiden ja ulkomaiden väliset rahoitustaloustoimet kirjataan asianomaisten sektorien sekä ulkomaiden rahoitustileillä (ks. luku 8).

(Sektorin tai ulkomaiden) rahoitustilin vasemmalla puolella kuvataan rahoitusvarojen hankinnat miinus niiden vähennykset, kun taas oikealla puolella kuvataan velkojen lisäykset miinus niiden kuolettukset. Rahoitustilin tasapainottava erä eli rahoitussaamisten ja velkojen nettohankintojen erotus on nettoluotonanto (+) / nettoluotonotto (-) (B.9).

- 5.11. Sektorin rahoitustili voi olla joko sulautettu (konsolidoitu) tai sulauttamaton. Sektorin sulauttamattomalla rahoitustilillä kuvataan kaikista niistä rahoitustaloustoimista johtuvat rahoitusvarojen ja velkojen muutokset, joihin sektoriin luokiteltavat institutionaaliset yksiköt ovat olleet osallisina. Sektorin sulautettu rahoitustili kuvaa sellaiset rahoitussaamisiin ja velkoihin vaikuttavat rahoitustaloustoimet, jotka ovat kyseessä olevan sektorin ja muiden sektorien tai ulkomaiden välisiä. Erona sulauttamattomaan rahoitustiliin sulautetulta rahoitustililtä siis poistetaan sektorin sisäiset rahoitustaloustoimet. Ulkomaiden rahoitustili on määritelmällisesti sulautettu.

- 5.12. Kahden institutionaalisen yksikön välinen rahoitustaloustoimi kasvattaa toisen yksikön nettoluotonantoa/-ottoa ja vastaavasti pienentää samalla määrällä toisen yksikön nettoluotonantoa/-ottoa. Samaan sektoriin luokiteltujen institutionaalisten yksiköiden väliset rahoitustaloustoimet eivät muuta sektorin nettoluotonantoa/-ottoa. Sektorin sulauttamattomalla ja sulautetulla rahoitustilillä nettoluotonanto/-otto ovat yhtä suuret. Yhtä lailla institutionaalisten yksiköiden väliset rahoitustaloustoimet eivät vaikuta koko kansantalouden nettoluotonantoon/-ottoon. Se on yhtä suuri mutta vastakkaismerkkinen kuin ulkomaiden rahoitustilin nettoluotonanto/-otto. Siten kaikkien institutionaalisten yksiköiden ja ulkomaiden yhteenlaskettu nettoluotonanto on nolla.

- 5.13. (Sektorin tai ulkomaiden) velallis-velkojasektoreittainen rahoitustili⁽²⁾ on rahoitustilin laajennus, jossa kuvataan lisäksi rahoitusvarojen nettohankinta velallissektoreittain sekä velkojen nettohankinta velkojasektoreittain. Sen vuoksi siitä saadaan tietoja velallis-velkojasuhteista ja se on myös konsistentti velallis-velkojatiedot kuvaavan rahoitustaseen kanssa (ks. kappale 7.69). Tilillä ei kuitenkaan ole tietoja niistä institutionaalisista yksiköistä, joille rahoitusvaroja jälkimarkkinoilla myytiin tai mistä rahoitusvaroja ostettiin, eikä velallis-velkojasektorit sisältävä rahoitustili siten anna täydellistä vastausta siihen, kuka tilikaudella rahoittaa ja ketä.

- 5.14. Rahoitustili on viimeinen tili taloustoimia kuvaavassa tilien kokonaisuudessa (ks luku 8). Siten rahoitustilillä ei ole edelleen jollekin toiselle tilille siirrettävää tasapainottavaa erää. Järjestelmässä rahoitustilin tasapainottava erä on yhdenmukainen pääomatilin vastaavan erän kanssa. Käytännössä erien välillä on yleensä eroa, koska niiden laadinta perustuu eri tilastolähteisiin.

- 5.15. Rahoitustaloustoimilla on järjestelmässä aina vastintaloustoimi. Vastintaloustoimet ovat joko muita rahoitustaloustoimia tai muita taloustoimia.

Sekä rahoitussaamisten että velkojen yhtäaikainen kasvu tai väheneminen tai muutos rahoitusvaateesta toiseen kirjataan kokonaan (sektorin tai ulkomaiden) rahoitustilillä. Jos taloustoimi ja sen vastinkirjaus ovat molemmat rahoitustaloustoimia, ne muuttavat rahoitussaamisten ja velkojen koostumusta ja ne voivat myös aiheuttaa muutoksia kyseessä olevien institutionaalisten yksiköiden tai ulkomaiden rahoitussaamisten ja velkojen kokonaisuudessa, mutta ne eivät vaikuta nettoluotonantoon/-ottoon tai nettovarallisuuteen.

Rahoitustaloustoimien vastinkirjaukset voivat olla myös tuotteisiin kohdistuvia taloustoimia (ks. luku 3), tulojakotaloustoimia (ks. luku 4) tai taloustoimia, jotka kohdistuvat muihin valmistamattomiin aineellisiin varoihin kuin rahoitusvaroihin (ks. 6.06.). Kun rahoitustaloustoimen vastinkirjaus ei ole rahoitustaloustoimi, muuttuu kyseessä olevien institutionaalisten yksiköiden tai ulkomaiden nettoluotonotto/-anto.

- 5.16. Rahoitustaloustoimen vastinkirjaus voi olla tulonsiirto tai pääomansiirto (ks. luku 4). Tässä tapauksessa rahoitustaloustoimi tuo mukanaan muutoksen rahoitusvarojen omistuksessa tai toisen velan siirtämisen itselle tai

⁽²⁾ Vuoden 1993 SNA:ssa (11.103—11.111) käytetään käsitettä "detailed flow of funds account".

rahoitussaamisen ja velan yhtäaikaisen peruuttamisen tai anteeksiantamisen. Velan siirtämisen ja peruuttamisen vastinkirjaus luokitellaan tavallisesti luokkaan pääomansiirrot (D.9) ja se kirjataan pääomatilille.

Jos yritysmäisen yhteisön omistaja siirtää itselleen yhteisön velkoja tai luopuu saamisistaan yhteisöltä, velan siirtäminen tai peruuttaminen käsitellään osakkeisiin ja osuuksiin (F.5) kohdistuvana taloustoimena.

Jos julkisyhteisö peruuttaa tai siirtää itselleen julkisen yrityksen velan ja yritys lakkaa olemasta tilinpitojärjestelmään luettava institutionaalinen yksikkö, pääoma- tai rahoitustilillä ei kirjata mitään taloustoimia. Virtatapahduma kirjataan varojen volyymin muiden muutosten tilillä (luku 6, "Muut virrat").

Jos julkisyhteisö peruuttaa tai siirtää itselleen julkisen yrityksen velan osana lyhytkestoista yksityistämisen prosessia, vastinkirjaus tehdään osakkeisiin ja osuuksiin. Yksityistämisen ymmärretään julkiseen yritykseen kohdistuvasta määräysvallasta (ks. luku 2.26.) vetäytymistä osakkeista ja muista osuuksista luopumalla. Tällaista velkojen peruuttamista tai siirtämistä seuraa omien varojen lisäys (ks. 7.05.) riippumatta siitä, aiheutuuko omien varojen lisäys osakkeiden ja muiden osuuksien emissiosta vai jostain muusta syystä.

Luottotappioiden aiheuttama velkojen tekemä velkojen poistaminen taseesta tai velkojen arvon alentaminen ja velallisen yksipuolisesti tekemä velan kieltäminen eivät ole rahoitustaloustoimia, koska niihin ei liity institutionaalisten yksiköiden välistä tai niiden ja ulkomaiden välistä keskinäiseen sopimukseen perustuvaa vuorovaikutusta. Luottotappioiden aiheuttama velkojen tekemä taseesta poisto ja arvonalennus kirjataan varojen volyymin muiden muutosten tilillä (6.27.d). Velan kieltämistä ei tunnisteta järjestelmässä.

- 5.17. Rahoitustaloustoimen vastinkirjauksena voi olla myös kirjaus korkoihin (D.41). Velkojat saavat korkotuloja ja velalliset maksavat korkoja tietyistä rahoitussaamisista, jotka kuuluvat vaadeluokkiin käteisraha ja talletukset (AF.2), muut arvopaperit kuin osakkeet (AF.3), lainat (AF.4) ja muut saamiset ja velat (AF.7). Tilinpitojärjestelmässä korot kirjataan suoriteperusteisesti; velkojalle kertyy korkotuloja jatkuvasti suhteessa pääomaan (ks. 4.50.). Korkojen kirjaus (D.41) vastinkirjauksena on aina rahoitustaloustoimi, joka lisää velkojen saamia velalliselta. Tämän rahoitustaloustoimen seurauksena korko sijoitetaan uudelleen. Korkona (D.41) ei siis kirjata todella maksettua korkoa; todelliset korkomaksut tuovat mukanaan muutoksen maksuvälineiden omistuksessa. Vastinkirjauksena on rahoitustaloustoimi, joka vähentää velkojen nettosaamia velalliselta. Jos suoriteperusteisesti kertynyttä korkoa ei makseta sen eräännyttyä, korkorästit kasvavat. Koska järjestelmässä korot kirjataan aina suoriteperusteisesti, korkorästit eivät muuta rahoitussaamisten ja velkojen kokonaismäärää mutta ne voivat vaikuttaa niiden jakautumiseen vaadeluokkiin (ks. 5.131.).
- 5.18. Rahoitustaloustoimen vastinkirjauksena voi olla omaisuustulo, joka on kohdennettu mutta jota ei ole jaettu. Esimerkkejä ovat sijoitusrahastojen sijoituksistaan saamat korot (D.41) ja osingot (D.421), jotka on kohdennettu mutta joita ei vielä ole jaettu osakkaille (ks. 4.49.b ja 4.54.b), suorien sijoitusten uudelleen sijoitetut voitot (D.43) sekä kolmantena vakuutuksen ottajille kohdistettu vakuutusmaksutulo (D.44), kun kyseessä on sellainen yksilöllinen henkivakuutus, joka ei kuulu sosiaalivakuutusjärjestelmän piiriin. Vastinkirjauksena olevassa rahoitustaloustoimessa ko. (positiivinen tai negatiivinen) omaisuustulo sijoitetaan uudelleen.

RAHOITUSVAATEIDEN LUOKITUS

- 5.19. Rahoitustaloustoimet on jaettu luokkiin, niiden alaluokkiin ja joissain tapauksissa alaluokat on edelleen jaettu alaryhmiin. Rahoitusvaroja ja velkoja koskevien rahoitustaloustoimien luokittelu vastaa rahoitusvarojen ja velkojen luokittelua (ks. 5.06.—5.08.). Tästä syystä vaadeluokkien, niiden alaluokkien ja alaryhmien määritelmät ja kuvaukset esitetään EKT:ssä vain yhden kerran — tässä rahoitustaloustoimet-kappaleessa. Taseet-kappaleessa määritelmiä ja niiden selityksiä ei toisteta, mutta kappaleen liitteessä 7.1. on yhteenvedo kaikista järjestelmän varoista ja veloista.
- 5.20. Rahoitustaloustoimien, saamisten ja velkojen luokittelu perustuu ensisijaisesti rahoitusvarojen likviditeettiin ja rahoitusvarojen juridisiin tunnusmerkkeihin. Luokittelu ei ole käyttötarkoituksen mukainen luokittelu paitsi lisätietoeränä esitettävien suorien ulkomaisten sijoitusten osalta. Vaadeluokkien ja niiden alaluokkien määritelmät ovat yleensä riippumattomia institutionaalisten yksiköiden luokittelusta. Tarvittaessa rahoitussaamisten ja velkojen luokitusta voidaan kuitenkin yksityiskohtaistaa ja ristiintaulukoida luokitus institutionaalisen sektoriluokituksen kanssa. Rahoituslaitosten väliset talletukset voisivat olla esimerkkinä ristiintaulukoinnista. Rahoitusvarojen ja velkojen luokittelun yksityiskohtaisuus riippuu kohteena olevasta institutionaalisesta sektorista.

Taulukko 5.1 — Rahoitustaloustoimien luokitus

Rahoitustaloustoimien luokitus	Tunnus		
Monetaarinen kulta ja erityiset nosto-oikeudet (SDR:t)	F.1		
Monetaarinen kulta		F.11	
Erityiset nosto-oikeudet (SDR:t)		F.12	
Käteisraha ja talletukset	F.2		
Käteisraha		F.21	
Siirtokelpoiset talletukset		F.22	
Muut talletukset		F.29	
Muut arvopaperit kuin osakkeet	F.3		
Muut arvopaperit kuin osakkeet ja johdannaiset		F.33	
Lyhytaikaiset			F.331
Pitkäaikaiset			F.332
Johdannaiset		F.34	
Lainat	F.4		
Lyhytaikaiset		F.41	
Pitkäaikaiset		F.42	
Osakkeet ja osuudet	F.5		
Osakkeet ja muut osuudet kuin rahasto-osuudet		F.51	
Noteeratut osakkeet			F.511
Noteeraamattomat osakkeet			F.512
Muut osuudet			F.513
Rahasto-osuudet		F.52	
Vakuutustekninen vastuuvélka	F.6		
Kotitalouksien osuus henki- ja eläkevakuutusrahastoista		F.61	
Kotitalouksien osuus henkivakuutusrahastoista			F.611
Kotitalouksien osuus eläkevakuutusrahastoista			F.612
Vakuutusmaksu- ja korvausvastuu		F.62	
Muut saamiset ja velat	F.7		
Kauppaluotot ja ennakot		F.71	
Muut saamiset ja velat kuin kauppaluotot ja ennakot		F.79	
Lisätietoerä: suorat ulkomaiset sijoitukset	F.m		

- 5.21. Rahapolitiikan vaikutuskanavien analyysi saattaa edellyttää, että sektoreiden ja ulkomaiden rahoitustaseesta ja rahoitustililtä olisi eriteltävissä rahan määriä. Rahan määrien määritelmät kuitenkin vaihtelevat maittain ja ajassa. Useimmiten rahakäsitteet koostuvat sellaisista osista, että vastaavia rahoitusvarojen ja velkojen luokkia ja alaluokkia ei tilinpitojärjestelmässä ole. Tämän lisäksi kulloinkin tarkasteltava rahan määritelmä vaikuttaa siihen, miten määritellään rahaa luova, rahaa hallussa pitävä ja rahaneutraali sektori. Järjestelmässä ei tästä syystä määritellä rahan määriä. Tämän kappaleen liitteessä 5.1. esitetään kuitenkin menetelmä, jonka avulla voidaan esittää mikä hyvänsä rahan määrä rahoitustaseessa ja rahoitustilillä.
- 5.22. Rahoitusmarkkinoilla tehtyt innovaatiot ovat vähentäneet sellaisen luokittelun merkitystä, jossa rahoitusvarat ja velat jaetaan lyhyt- ja pitkäaikaisiin. Jos maturiteettianalyysi on kuitenkin tärkeää, kuten esimerkiksi korkotasoa tai varojen tuottoja analysoidessa, saatetaan tarvita maturiteettiluokkiin hajottamista. Siksi maturiteettiluokittelua voidaan käyttää toissijaisena kriteerinä silloin, kun se on tarkoituksenmukaista.

Määritelmä: Lyhytaikaisia rahoitusvaroja (velkoja) ovat rahoitusvarat (velat), joiden alkuperäinen maturiteetti on yleensä enintään yksi vuosi ja poikkeustapauksissa enintään kaksi vuotta⁽³⁾.

Pitkäaikaisia rahoitusvaroja (velkoja) ovat rahoitusvarat (velat), joiden alkuperäinen maturiteetti on yleensä enemmän kuin vuosi ja poikkeustapauksissa enemmän kuin kaksi vuotta.

5.23. Monet rahoitusvarojen ja velkojen luokista, niiden alaluokista ja alaryhmistä voidaan jakaa edelleen niiden valuuttojen mukaisiin luokkiin, joissa varat ja velat on määritelty.

Määritelmä: Maan kansallisen valuutan määräiset rahoitusvarat (velat) ovat rahoitusvaroja (velkoja), jotka on määritelty maan laillisen rahayksikön määräisinä.

Ulkomaan rahan määräiset rahoitusvarat (velat) ovat rahoitusvaroja (velkoja), joita ei ole määritelty maan laillisen rahayksikön määräisinä.

Ulkomaan rahan määräisiin rahoitusvaroihin luetaan valuuttakorin avulla määritellyt rahoitusvarat, kuten esimerkiksi ECU-kori ja SDR, sekä kullan määräiset rahoitusvarat. Varsinkin vaadeluokan käteisraha ja talletukset (AF.2) jakaminen kansallisen ja ulkomaan rahan määräisiin osiin on hyödyllistä.

MONETAARINEN KULTA JA ERITYISET NOSTO-OIKEUDET (SDR) (F.1)

5.24. Luokka F.1 koostuu kahdesta rahoitustaloustoimien alaluokasta:

a) monetaarinen kulta (F.11)

b) erityiset nosto-oikeudet (SDR) (F.12).

5.25. Rahoitusvarat, jotka luetaan luokkiin monetaarinen kulta ja erityiset nosto-oikeudet (AF.1), ovat ainoat rahoitusvarat, joilla tilinpitäjärjestelmässä ei ole vastineenaan velkoja. Siksi monetaariseen kultaan tai erityisiin nosto-oikeuksiin (F.1) kohdistuvat rahoitustaloustoimet aiheuttavat aina muutoksia rahoitusvarojen omistuksessa (ks. 5.02.).

Monetaarinen kulta (F.11)

5.26. *Määritelmä:* Alaluokkaan monetaarinen kulta (F.11) luetaan kaikki rahoitustaloustoimet, jotka kohdistuvat monetaariseen kultaan (AF.11). Monetaarinen kulta on rahaviranomaisten hallussa tai muiden viranomaisten tehokkaassa kontrollissa olevien yksiköiden hallussa olevaa kultaa, joka on osa valuuttavarantoa.

5.27. Rahaviranomaiset-sektori, joka on funktionaalinen käsite, koostuu alasektorista keskuspankki (S.121) sekä sellaisista valtionhallinnon instituutioista, jotka harjoittavat yleensä keskuspankille kuuluvia toimintoja. Tällaisia toimintoja ovat rahan liikkeeseen laskeminen, valuuttavarannon ylläpito ja hallinnointi sekä toimenpiteet, jotka kohdistuvat valuuttojen vakauttamisrahastoihin.

Siksi kulta voi tavallisesti olla vain keskuspankin tai valtionhallinnon saaminen. Myös muilla rahoituslaitoksilla voi kuitenkin joissain olosuhteissa olla kullan omistusoikeus, jolloin kultaa voidaan kuitenkin myydä vain rahaviranomaisten erityisluvalla. Tällaisissa rajoitetuissa olosuhteissa sovelletaan tehokkaan kontrollin käsitettä muiden rahoituslaitosten kuin keskuspankin kullan hallussapitoon.

5.28. Monetaarinen kulta on yleensä harkkoina ja sen puhtaus on vähintään 995/1000.

5.29. Taloustoimet, jotka kohdistuvat monetaariseen kultaan, ovat pääasiassa rahaviranomaisten välisiä ostoja ja myyntejä. Monetaarisen kullan ostot kirjataan rahoitustilillä kotimaisten rahaviranomaisten rahoitusvarojen lisääntymiseksi. Vastinkirjauksena ulkomaiden rahoitusvarat vähenevät.

5.30. Muuhun kuin monetaariseen kultaan kohdistuvat taloustoimet kirjataan arvoesineiden hankintojen ja vähennysten erotuksena (jos ainoana tarkoituksena on arvon säilyttäminen) ja muutoin loppu- tai välituotekulutuksena ja/tai varastojen muutoksena. Muuhun kuin monetaariseen kultaan kohdistuviin taloustoimiin sisältyvät myös rahaviranomaisten muuhun kuin valuuttavarannon osana olevaan kultaan kohdistuvat taloustoimet.

5.31. Rahaviranomaiset voivat kasvattaa monetaarisen kullan määrää muulla kullalla (kullan monetarisointi) ja vastaavasti vähentää monetaarista kultaa luovuttamalla sitä muihin kuin monetaarisiin tarkoituksiin (demonetarisointi). Kullan monetarisointi sen enempää kuin demonetarisointikaan eivät edellytä kirjauksia rahoitustilillä; sen sijaan varallisuustaseen muutokset kirjataan muiden volyymin muutosten tilille uudelleenluokituksina kullasta arvoesineenä (AN.13) monetaariseen kultaan (AF.11) (ks. 6.32.). Kullan muuttaminen takaisin arvoesineeksi tilastoidaan vastaavasti.

⁽³⁾ Julkisyhteisöjen liikkeeseenlaskemat sellaiset muut arvopaperit kuin osakkeet, joiden maturiteetti on enintään viisi vuotta, voidaan tietyissä tapauksissa luokitella lyhytaikaisiksi.

- 5.32. Kullan arvoon sidotut talletukset, arvopaperit ja lainat käsitellään jonain muina rahoitusvaroina kuin monetaarisena kultana ja ne luokitellaan yhdessä valuuttamääräisten vastaavien erien kanssa asianomaisiin luokkiin.

Ei-monetaarisen kullan ja talletusten väliaikaista vaihtamista edellyttävät ei-monetaariset kultaswapit käsitellään panttilainan tyyppisinä lainoina (ks. 5.81.e).

Erityiset nosto-oikeudet (SDR) (F.12)

- 5.33. *Määritelmä:* Alaluokka erityiset nosto-oikeudet (SDR) (F.12) muodostuu kaikista taloustoimista, jotka kohdistuvat erityisiin nosto-oikeuksiin (SDR) (AF.12). Ne ovat Kansainvälisen valuuttarahaston (IMF) luomia varantovälineitä. IMF jakaa (allokoi) niitä jäsenmailleen ja ne ovat osa maiden valuuttavarantoa.
- 5.34. Erityisiä nosto-oikeuksia ei pidetä IMF:n velkana, eikä niillä IMF:n jäsenmailla, joille erityisiä nosto-oikeuksia on jaettu, ole syntynyt todellista (ehdotonta) takaisinmaksettavaa velkaa. Vain viralliset tahot, yleensä keskuspankki, voivat pitää hallussaan erityisiä nosto-oikeuksia, ja niitä voidaan siirtää IMF:n Erityisten nosto-oikeuksien osaston osakkaiden kesken samoin kuin muiden IMF:n osoittamien hallussapitäjien kanssa (muut keskuspankit ja tietyt kansainväliset laitokset). Erityiset nosto-oikeudet takaavat niiden hallussapitäjälle varman ja ehdottoman oikeuden hankkia muita varannon eria, erityisesti ulkomaan valuuttaa.
- 5.35. Muutokset rahaviranomaisen hallussa olevien erityisnosto-oikeuksien määrissä voivat olla seurausta joko SDR-maksuista IMF:lle tai SDR:ien saamisesta IMF:ltä tai vastaavista taloustoimista IMF:n Erityisten nosto-oikeuksien osaston tai muiden hallussapitäjien kanssa. Nämä taloustoimet kirjataan rahaviranomaisten ja ulkomaisten rahoitustilillä. Erityisiin nosto-oikeuksiin voi kohdistua muutoksia myös niiden arvon muuttuessa, jolloin kirjaukset tehdään uudelleenarvotustilillä, tai muutokset voivat olla seurausta myös SDR:ien jakamisesta tai peruuttamisesta, jolloin ne kirjataan varojen volyymin muiden muutosten tilillä (ks. 6.27.a).

KÄTEISRAHA JA TALLETUKSET

- 5.36. *Määritelmä:* Luokkaan käteisraha ja talletukset (F.2) luetaan kaikki taloustoimet, jotka kohdistuvat käteisrahaan ja talletuksiin (AF.2). Niihin luetaan kierrossa oleva raha sekä kaikki kansallisen ja vieraan valuutan määräiset talletukset.
- 5.37. Luokka F.2 jaetaan kolmeen rahoitustaloustoimien alaluokkaan:
- a) käteisraha (F.21)
 - b) siirtokelpoiset talletukset (F.22)
 - c) muut talletukset (F.29).

Siirtokelpoisten ja muiden talletusten erottelu voi joissain maissa olla vaikeaa eikä analyttisesti kovinkaan hyödyllistä (talletusten ja lainojen erottamisesta, ks. 5.74—5.76.).

Käteisraha (F.21)

- 5.38. *Määritelmä:* Alaluokkaan käteisraha luetaan kaikki taloustoimet, jotka kohdistuvat käteisrahaan (AF.21). Käteisrahaan luetaan sellaiset kierrossa olevat setelit ja kolikot, joita käytetään yleisesti maksamiseen.
- 5.39. Alaluokkaan AF.21 luetaan:
- a) kotimaisten rahaviranomaisten liikkeeseenlaskemat kierrossa olevat setelit ja kolikot;
 - b) kotimaisten yksiköiden hallussa olevat ulkomaisten rahaviranomaisten liikkeeseenlaskemat kierrossa olevat setelit ja kolikot.
- 5.40. Alaluokkaan AF.21 ei lutea:
- a) seteleitä ja kolikoita, jotka eivät ole kierrossa, kuten esimerkiksi keskuspankin omien setelien varanto tai setelien varmuusvarasto;
 - b) muistorahoja, joita ei yleisesti käytetä maksamiseen.
- 5.41. Kaikki sektorit samoin kuin ulkomaat voivat pitää käteisrahaa hallussaan. Sitä laskevat liikkeeseen keskuspankki, valtionhallinto, ulkomaat ja poikkeustapauksissa muut rahalaitokset. Käteisrahaa pidetään sen liikkeeseen laske-
neen institutionaalisen yksikön velkana.

Siirtokelpoiset talletukset (F.22)

- 5.42. *Määritelmä:* Alaluokkaan siirtokelpoiset talletukset luetaan kaikki sellaiset taloustoimet, jotka kohdistuvat siirtokelpoisiin talletuksiin (AF.22). Siirtokelpoisia talletuksia (oman tai ulkomaan rahan määräisiä) ovat talletukset, jotka voidaan valittömästi vaihtaa käteiseen rahaan tai joita voidaan siirtää käyttäen sekkiä, maksupalvelusopimusta, tiliveloituksella tai vastaavalla ilman merkittäviä rajoituksia tai seuraamuksia.
- 5.43. Alaluokkaan AF.22 luetaan siirtokelpoiset talletukset kotimaisissa ja ulkomaisissa rahalaitoksissa. Tähän luetaan myös rahalaitosten väliset siirtokelpoiset talletukset, esimerkkinä muiden rahalaitosten keskuspankkiin tekemät pakollisten varantovaatimusten edellyttämät talletukset, jos ne säilyvät siirtokelpoisina. Tähän luokkaan luetaan myös keskuspankkien tai muiden rahalaitosten väliset järjestelytilit sekä keskuspankkien ja/tai muiden rahalaitosten väliset swap-sopimuksiin liittyvät valuuttamääräiset talletukset.
- 5.44. Kaikilla sektoreilla samoin kuin ulkomailla voi olla siirtokelpoisia talletuksia. Ne ovat pääasiallisesti rahalaitosten ja ulkomaisten ja joskus julkisyhteisöjen velkaa.

Muut talletukset (F.29)

- 5.45. *Määritelmä:* Alaluokkaan muut talletukset (F.29) luetaan kaikki taloustoimet, jotka kohdistuvat muihin talletuksiin (AF.29). Niitä ovat kaikki muut (oman tai ulkomaan valuutan määräiset) talletukset kuin siirtokelpoiset talletukset. Muita talletuksia ei voi käyttää maksamiseen milloin hyvänsä eikä niitä voi vaihtaa käteiseen rahaan tai siirtokelpoisiin talletuksiin ilman merkittäviä rajoituksia tai seuraamuksia.
- 5.46. Alaluokkaan AF.29 luetaan:
- aikatalletukset. Näitä talletuksia ei voi käyttää välittömästi, koska ne ovat määräaikaista tai niiden nostaminen edellyttää ennakoilmoitusta. Esimerkiksi keskuspankissa olevat pakollisten varantojen edellyttämät talletukset silloin, kun tallettajat eivät voi niitä realisoida ilman ennakoilmoitusta tai rajoitusta;
 - säästötalletukset, säästökirjatalletukset, säästötodistukset sekä talletustodistukset, jotka eivät ole siirrettävissä tai vaikka ne teoriassa olisivat siirrettävissä, on siirrettävyys hyvin rajoitettua;
 - talletusohjelman tai sopimuksen myötä syntyneet talletukset. Tallettajalta edellytetään usein sitoumusta, johon sisältyy säännöllisiä maksuja tietyn ajanjakson aikana ja kertynyt pääoma samoin kuin kertynyt korko ovat käytettävissä vasta sovitun säästöajan täytyessä. Talletuksiin liittyy joskus säästämisajan lopussa nostettava laina, jonka määrä on suhteessa kertyneisiin talletuksiin. Varoja voidaan käyttää asunnon ostoon tai rakentamiseen;
 - säästö- tai lainayhdistysten, asuntosäästöpankkien, luottoyhdistysten ja niiden kaltaisten liikkeeseenlaskemat talletustodistukset, joita joskus kutsutaan osakkeiksi ja jotka lain mukaan tai käytännössä ovat välittömästi tai melko lyhyellä ennakoilmoitusajalla vaihdettavissa rahaksi;
 - rahalaitosten velkana olevat johdannaisinstrumentteihin liittyvät takaisin maksettavat marginaalivakuusmaksut (ks. 5.81.c);
 - rahalaitosten velkana olevat lyhytaikaiset takaisinostosopimukset (repot) (ks. kappale 5.81.d)⁽⁴⁾.
- 5.47. Alaluokkaan AF.29 ei lueta siirtokelpoisia talletus- ja säästötodistuksia. Ne luetaan luokkaan muut arvopaperit kuin osakkeet paitsi johdannaiset (AF.33).
- 5.48. Alaluokkaan AF.29 luetaan myös:
- Keskuspankin hallussa olevat viralliset ecut. Nämä rahoitusvarat koostuvat EMI:n jäsenmaiden keskuspankeilta koottua valuuttavarantoa vastaan liikkeeseenlasketuista ecuista, joiden tarkoituksena on edesauttaa EMS-sopimuksen toteuttamista. EMI ja keskuspankit voivat käyttää näitä ecuja maksuvälineenä sekä keskuspankkien ja EMI:n välisissä taloustoimissa. EMI voi myöntää kolmansien maiden rahaviranomaisille tai kansainvälisille rahalaitoksille virallisen ecujen hallussapitäjän aseman⁽⁵⁾.

⁽⁴⁾ Vuoden 1993 SNA:ssa (11.32., 11.72. ja 11.83.) takaisinostosopimukset luokitellaan lainoihin paitsi jos ne ovat pankin velkaa ja jos ne luetaan mukaan kansalliseen laajan rahan käsitteeseen; jälkimmäisessä tapauksessa takaisinostosopimukset luokitellaan muihin talletuksiin.

⁽⁵⁾ Euroopan yhteisön perustamissopimuksen liitepöytäkirja Euroopan rahapoliittisen instituutin perussäännöstä, 6 artiklan 2 ja 3 kohta.

- b) Sellaiset keskuspankin rahoitussuamiset tai velat, jotka ovat seurausta hyvin lyhyen aikavälin rahoitustuen järjestelystä (STMS) tai erittäin lyhyen aikavälin rahoitustuen järjestelystä (VSTF). Järjestelyä hoitaa EMI⁽⁶⁾.
- c) Valuuttavarannon osaksi laskettavat rahoitussuamiset IMF:ltä, silloin kun ne eivät ole lainoja. Suamiset koostuvat IMF:n Kansainvälisen valuuttarahaston jäsenen varanto-osuuspositiosta, joka syntyy jäsenen osuudesta varannon varoista ja siitä nettomäärästä, jonka valuuttarahasto on käyttänyt jäsenen valuutasta.
- d) Muut kuin lainamuotoiset velat IMF:lle. Ne koostuvat rahaston luoton käytöstä yleistilin puitteissa; määrä kuvaa sitä IMF:llä olevaa jäsenmaan valuutan määrää, jonka jäsenmaa on velvollinen ostamaan takaisin.

5.49. Kaikilla sektoreilla sekä ulkomailla voi olla muita talletuksia. Ne ovat pääasiassa rahalaitosten ja ulkomaiden velkaa mutta ne voivat olla myös muiden sektoreiden kuten julkisyhteisöjen velkaa (ks. 5.74.—5.76.).

MUUT ARVOPAPERIT KUIN OSAKKEET (F.3)

5.50. *Määritelmä:* Luokkaan muut arvopaperit kuin osakkeet (F.3) luetaan kaikki taloustoimet, jotka kohdistuvat muihin arvopapereihin kuin osakkeisiin (AF.3). Niitä ovat rahoitusvarat, jotka ovat haltijapapereita, joita voidaan yleensä siirtää ja joilla voidaan käydä jälkimarkkinakauppaa tai jotka voidaan korvata vastakkaisella sopimuksella markkinoilla. Ne eivät takaa mitään omistajan oikeuksia liikkeeseenlaskemaan institutionaaliseen yksikköön.

5.51. Luokka AF.3 kattaa sellaiset rahoitusvarat, joiden vastineena on tyyppisesti asiakirja, joka on tarkoitettu kiertoon ja jonka nimellisarvo määritellään liikkeeseenlaskun yhteydessä. Luokka sisältää vekselit, joukkovelkakirjat, talletustodistukset, yritystodistukset, debentuurit, johdannaiset sekä muut samanlaiset instrumentit, joilla käydään kauppaa rahoitusmarkkinoilla (luokkien muut arvopaperit kuin osakkeet ja lainat erottamisesta, ks. 5.77.—5.80.).

5.52. Kaikilla sektoreilla ja ulkomailla voi olla muita arvopapereita kuin osakkeita rahoitusvaroinaan. Ne ovat pääasiassa rahoituslaitosten, yritysten, valtionhallinnon, osavaltiohallinnon, paikallishallinnon sekä ulkomaiden velkaa.

5.53. Luokka F.3 jaetaan kahteen rahoitustaloustoimien alaluokkaan⁽⁷⁾:

- a) muut arvopaperit kuin osakkeet paitsi johdannaiset (F.33)
- b) johdannaiset (F.34).

Muut arvopaperit kuin osakkeet ja johdannaiset (F.33)

5.54. *Määritelmä:* Alaluokkaan muut arvopaperit kuin osakkeet ja johdannaiset (F.33) luetaan kaikki taloustoimet, jotka kohdistuvat muihin arvopapereihin kuin osakkeisiin ja johdannaisiin (AF.33). Tällaiset muut arvopaperit kuin osakkeet takaavat niiden hallussapitäjälle ehdottoman oikeuden kiinteään tai sopimuksen mukaiseen vaihtelevaan rahatuloon kuponkimaksuna (korko) sekä/tai määrättyyn kiinteään summaan määräpäivänä tai -päivinä tai liikkeeseenlaskun yhteydessä määritellystä päivästä alkaen.

5.55. Alaluokka F.33 voidaan edelleen jakaa kahteen rahoitustaloustoimien alaryhmään, jos se on tarkoituksenmukainen:

- a) muut lyhytaikaiset arvopaperit kuin osakkeet ja johdannaiset (F.331)
- b) muut pitkäaikaiset arvopaperit kuin osakkeet ja johdannaiset (F.332).

⁽⁶⁾ Euroopan yhteisön perustamissopimuksen liitepöytäkirja Euroopan rahapoliittisen instituutin perussäännöstä, 6 artiklan 1 kohdan toinen pykälä.

⁽⁷⁾ Vuoden 1993 SNA (11.79., 11.80. ja 11.81.) suosittelee, että rahoitustaloustoimet muissa arvopapereissa kuin osakkeissa voidaan valinnaisesti jakaa alaluokkiin lyhytaikaiset (F.31) ja pitkäaikaiset (F.32) maturiteetin mukaan. Lisäksi vuoden 1993 SNA tarjoaa kuitenkin myös valinnaisen alaluokittelun muille arvopapereille kuin osakkeille. Tässä alaluokittelussa johdannaisiin kohdistuvat rahoitustaloustoimet esitetään erikseen siellä, missä ne ovat analyysin ja politiikan kannalta tärkeitä. EKT:ssa on omaksuttu jälkimmäinen vaihtoehto. Tämä myös helpottaa linkitystä vuoden 1993 maksutasekäsikirjan alaluokkaan velkapaperit (debt securities). Maksutasekäsikirjassa velkapaperit on jaettu joukkovelkakirjoihin, seteleihin, rahamarkkinainstrumentteihin sekä johdannaisiin. EKT:ssa ei käytetä tunnuksia F.31 ja F.32, jotta vältettäisiin sekaannus vuoden 1993 SNA:n kanssa.

Muut lyhytaikaiset arvopaperit kuin osakkeet ja johdannaiset (F.331)

- 5.56. *Määritelmä:* Alaryhmään muut lyhytaikaiset arvopaperit kuin osakkeet ja johdannaiset (F.331) luetaan kaikki taloustoimet, jotka kohdistuvat muihin lyhytaikaisiin arvopapereihin kuin osakkeisiin ja johdannaisiin (AF.331). Niitä ovat sellaiset muut arvopaperit kuin osakkeet, joiden alkuperäinen maturiteetti on lyhyt (ks. 5.22.) kuitenkin poislukien johdannaiset.
- 5.57. Muut lyhytaikaiset arvopaperit kuin johdannaiset diskontataan yleensä liikkeeseenlaskun yhteydessä.
- 5.58. Alaryhmään AF.331 luetaan:
- velkasitoumukset ja muut julkisyhteisöjen liikkeeseenlaskemat lyhytaikaiset paperit mukaanlukien lyhytaikaiset paperit, joita muut rahalaitokset ovat ostaneet täyttääkseen pakolliset varantovaatimukset;
 - rahoituslaitosten ja yritysten liikkeeseenlaskemat siirrettävissä olevat lyhytaikaiset paperit. Tällaisille papereille on lukuisia nimityksiä: yritystodistus (commercial paper, commercial bill), oma vekseli, kauppavekseli, vekseli sekä talletus- ja sijoitustodistus (certificate of deposit);
 - lyhytaikaiset arvopaperit, jotka on laskettu liikkeeseen pitkäaikaisen merkintätakuisen rahoitusohjelman (Note issuance facilities, NIF) yhteydessä;
 - pankkivekselit (banker's acceptances, BA). BA:n mukaisesti rahoituslaitos hyväksyy yritysten liikkeeseenlaskemat tratat, asetteet, yritystodistukset sekä vekselit sekä sitoutuu ilman ehtoja maksamaan määräsunnan määräaikaan. Hallussa pitäjälleen BA on ehdoton saaminen ja sen hyväksyneelle rahoituslaitokselle se on ehdotonta velkaa. Rahoituslaitos kirjaa vastinkirjauksena lyhytaikaisen lainanannon asiakkaalleen. Tästä syystä suositellaan, että BA:t käsitetään ne hyväksyneen rahoituslaitoksen todellisena velkana sekä hallussapitäjän rahoitusvaroina, vaikkei mitään varoja olisikaan vaihdettu. Tämän suosituksen soveltamisessa edellytetään joustavuutta, jotta kansalliset käytännöt ja näiden instrumenttien eroavuudet voidaan ottaa huomioon.
- 5.59. Alaryhmään AF.331 ei lueta arvopapereita, joiden siirrettävyys, vaikkakin se on teoreettisesti mahdollista, on käytännössä hyvin rajoitettua ja jotka siksi luokitellaan alaluokkiin muut talletukset (AF.29) tai lyhytaikaiset lainat (AF.41) (ks. 5.74.—5.76.).

Muut pitkäaikaiset arvopaperit kuin osakkeet ja johdannaiset (F.332)

- 5.60. *Määritelmä:* Alaryhmään muut pitkäaikaiset arvopaperit kuin osakkeet paitsi johdannaiset (F.332) luetaan kaikki taloustoimet, jotka kohdistuvat muihin pitkäaikaisiin arvopapereihin kuin osakkeisiin paitsi johdannaisiin (AF.332). Näitä ovat sellaiset muut arvopaperit kuin osakkeet, joiden alkuperäinen maturiteetti on pitkäaikainen (ks. 5.22.) kuitenkin poislukien johdannaiset.
- 5.61. Pitkäaikaisiin arvopapereihin liitetään liikkeeseenlaskun yhteydessä yleensä kuponkeja.
- 5.62. Alaryhmään AF.332 luetaan:
- haltijajoukkovelkakirjalainat;
 - roissijaiset joukkovelkakirjalainat, joita usein kutsutaan toissijaiseksi velaksi;
 - joukkovelkakirjat, joiden valinnainen maturiteetti on pisimmillään vähintään vuosi;
 - päiväämättömät tai ikuiset joukkovelkakirjat;
 - vaihtuvakorkoiset velkakirjalainat (floating rate notes, FRNs);
 - indeksiin sidotut arvopaperit, pääoman arvo on sidottu hintaindeksiin, hyödykkeen hintaan tai valuuttakurssiindeksiin;
 - selvästi alihintaiset tai nollakorkoiset joukkovelkakirjat;
 - eurolainat (eurobond), jotka ovat joukkovelkakirjoja, jotka lasketaan yhtäaikaaisesti liikkeeseen vähintään kahden maan markkinoille ja joiden ei tarvitse olla kummankaan ao. maan valuutan määräisiä. Yleensä liikkeeseenlaskun hoitaa eri maissa toimivien rahoituslaitosten yhteenliittymä;
 - sellaiset suunnatut joukkovelkakirjalainat, jotka on rajoitettu kahdenvälisellä sopimuksella vain tietyille sijoittajille, jos lainoja on kuitenkin mahdollista siirtää edelleen. Jos suunnattuja lainoja ei voida siirtää, ne luokitellaan pitkäaikaisiin lainoihin;
 - lainat, jotka ovat todellisuudessa muuttuneet siirtokelpoisiksi. Siirtokelpoisuus pitäisi tulkita siten, että lainoilla pitää käydä kauppaa järjestäytyneillä jälkimarkkinoilla (ks. 5.79.);
 - arvopaperit, jotka ovat syntyneet lainojen muuntamisesta. Muuntaminen edellyttää kahta rahoitustaloustoimea: lainan poistamista ja uusien arvopapereiden luomista;

- l) debentuurit ja lainat, jotka voidaan vaihtaa liikkeeseenlaskevan yhtiön tai muun yhtiön osakkeiksi (vaihtovelkakirjalainat) niin kauan, kuin vaihtamista ei ole tehty. Muuntamista seuraa kaksi rahoitustaloustoimea: debentuurin tai (vaihtovelkakirja)lainan poistaminen ja osake-emissio. Jos vaihto-oikeus on lainasta erillään (optiotodistus), se luokitellaan omaksi rahoitusvarallisuuseräkseen ja luokitellaan alaluokkaan johdannaiset (AF.34) (ks. 5.67.a ja 5.67.b);
- m) sellaiset osakkeet, jotka takaavat kiinteän tuoton mutta jotka eivät oikeuta osuuteen yhtiön jäännösarvosta yhtiötä purettaessa mukaanlukien voittoon oikeuttamattomat etuoikeutetut osakkeet.
- 5.63. Alaryhmään AF.332 luetaan edelleen sellaiset liikkeeseenlasketut rahoitusvarat, jotka ovat syntyneet osana lainojen, asuntolainojen, luottokorttiluottojen, siirtosaamisten tai muiden varojen arvopaperisointia. Joskus uusi arvopaperi on laskettu liikkeeseen korvaamaan alkuperäistä saatavaa, joka tosiasiaassa on muutettu rahaksi. Vaihtoehtoisesti alkuperäinen sitoumus on siirretty toiselle institutionaaliselle yksikölle, ja uudet arvopaperit korvaavat alkuperäisen saamisen alkuperäisen institutionaalisen yksikön taseessa. Alkuperäinen saaminen tulisi tässä tapauksessa kirjata sen uuden hallussapitäjäyksikön taseeseen.
- 5.64. Alaryhmään F.332 ei lueta:
- a) takaisinostosopimusten taustalla olevia arvopaperieriin liittyviä taloustoimia. Takaisinostosopimukset luokitellaan alaluokkaan muut talletukset (ks. 5.46.f) tai luokkaan lainat (ks. 5.81.d) riippuen osapuolena olevasta institutionaalisesta yksiköstä. Takaisinoston kohteena oleva arvopaperierä ei muuta tasetta ja se luokitellaan edelleen luokkaan AF.332;
- b) siirtokelvottomiin arvopapereihin kohdistuvat taloustoimet. Ne luokitellaan alaluokkaan pitkäaikaiset lainat;
- c) taloustoimia, jotka kohdistuvat siirtokelvottomiin lainoihin, vaikka ne olisikin myyty kolmannelle osapuolelle, jos näillä lainoilla ei ole järjestäytyneitä jälkimarkkinoita (ks. 5.79.).

Johdannaiset (F.34)

- 5.65. *Määritelmä:* Alaluokkaan johdannaiset (F.34) luetaan kaikki sellaiset taloustoimet, jotka kohdistuvat johdannaisiin (AF.34). Johdannaisten arvo perustuu tai johdetaan jostakin toisesta instrumentista. Perustana on yleensä joku muu rahoitusvarallisuuserä, mutta se voi olla myös hyödyke tai indeksi.
- 5.66. Johdannaista kutsutaan myös toissijaisiksi instrumenteiksi, ja koska riskin välttäminen on usein perusteena niitä luotaessa, niitä kutsutaan myös suojautumisinstrumenteiksi. Tilinpitojärjestelmässä luokitellaan alaluokkaan AF.34 vain sellaiset johdannaisinstrumentit, joilla joko käydään kauppaa markkinoilla ja joille siten voidaan määritellä markkina-arvo tai jotka voidaan korvata vastakkaisella sopimuksella (ks. 5.05.).
- 5.67. Alaluokkaan AF.34 luetaan:
- a) vakioidut ja vakioimattomat (OTC-) optiot. Optiot ovat ehdollisia saamisia, jotka antavat niiden hallussapitäjälle oikeuden ilman velvollisuutta ostaa (osto-optio) sen asettajalta (myyjältä) tai myydä (myyntioptio) asettajalle joko rahoitus- tai muu varallisuuserä (kohde-etuus) ennalta määrättyyn (toteutus-) hintaan tietyllä aikavälillä (amerikkalainen optio) tai määräpäivänä (eurooppalainen optio). Option ostaja maksaa preemion (option hinta) korvauksena siitä, että option asettaja sitoutuu ostamaan tai myymään tietyn määrän option perustaa tai maksamaan ostajan niin vaatiessa vastaavan korvauksen. Sitoumus katsotaan sovitun käytännön mukaisesti asettajan velaksi, koska option hinta kuvaa sitä käypää kustannusta, joka option asettajalle koituisi, jos hän haluaisi lunastaa ehdollisen sitoumuksensa;
- b) optiotodistukset (warrantit). Ne ovat sellaisia markkinakelpoisia optioita, jotka antavat niiden hallussapitäjälle oikeuden ostaa liikkeeseenlaskijalta (yleensä yritykseltä) sovitun ajanjakson aikana tietyin ehdoin sovitun määrän osakkeita tai joukkovelkakirjoja. On olemassa myös valuuttawarrantteja, joiden arvo perustuu siihen määrään valuuttaa, joka tarvitaan toisen valuutan ostamiseen erääntymispäivänä tai ennen sitä. On olemassa myös valuuttojen välisiä warrantteja, jotka on sidottu kolmansiin valuuttoihin. Warrantin liikkeeseenlaskijan katsotaan sovitun käytännön mukaisesti hankkineen velan, jonka määrä vastaa liikkeeseen laskijalle koituvaa kustannusta, jos hän haluaisi lunastaa ehdollisen sitoumuksensa;
- c) futuurit, mutta vain jos niillä joko käydään kauppaa markkinoilla ja niille siten voidaan määritellä markkina-arvo tai jos ne voidaan korvata vastakkaisella sopimuksella. Futuurit ovat sopimuksia, joissa sitoudutaan

toimittamaan tai vastaanottamaan tietty määrä vakiolaatuista hyödykettä, ulkomaan valuuttaa tai arvopapereita kiinteään hintaan tietyssä ajankohtana tai aikavälillä. Futuurit voivat myös perustua indeksiin pikemmin kuin tietyyn rahoitus- tai muuhun varallisuuserään;

- d) swapit, mutta vain jos niillä joko käydään kauppaa markkinoilla ja niille siten voidaan määritellä markkina-arvo tai jos ne voidaan korvata vastakkaisella sopimuksella. Swapit ovat kahden osapuolen välisiä sitoumuksia, joissa vaihdetaan samasta velkamäärästä koituvia maksuvirtoja tietyksi ajaksi ja määrätyn ehdoin. Yleisimpiä ovat korko- ja valuuttaswapit. Korkoswapissa vaihdetaan kahden eri perusteen mukaisia korkomaksuja, esimerkiksi kiinteäkorkoinen vaihdetaan vaihtuvakorkoiseen, vaihdetaan kaksi eri vaihtuvakorkoista keskenään, yhden valuutan mukainen kiinteä korko vaihdetaan toisen valuutan mukaiseen vaihtuvaan korkoon jne. (ks. 4.47.). Valuuttaswapeissa vaihdetaan tietty määrä kahta eri valuuttaa sekä niitä seuraavat maksut, joihin sisältyy sekä korko- että lyhennysmaksuja ennalta sovitun mukaisesti;
- e) korkoterminisopimukset (FRA:t), mutta vain jos niillä joko käydään kauppaa markkinoilla ja niille siten voidaan määritellä markkina-arvo tai jos ne voidaan korvata vastakkaisella sopimuksella.

Korkoterminisopimukset ovat kahden osapuolen välisiä sitoumuksia, joissa osapuolet suojautuakseen korkovaihteluilta sopivat korkotasosta, jota nimelliseen pääomaan selvityspäivänä sovelletaan; pääomaa ei käytännössä kuitenkaan vaihdeta. Selvityspäivänä suorittevat maksut riippuvat sopimuskoron ja sen hetkisen markkinakoron erotuksesta. Tilinpitojärjestelmässä nämä maksut kirjataan omaisuustuloihin (ks. 4.47.).

5.68. Alaluokkaan AF.34 ei lueta:

- a) instrumentteja, joiden arvoon johdannaissopimus perustuu;
- b) johdannaissopimukseen liittyviä takaisinmaksettavia marginaalivakuuksia. Ne luetaan muihin talletuksiin (AF.29) (ks. 5.46.e) tai lainoihin (AF.4) (ks. 5.81.c) riippuen vakuuden vastaanottaneesta institutionaalisesta yksiköstä;
- c) sellaisia johdannaissopimuksia, joilla ei käydä kauppaa markkinoilla ja joita ei voida korvata vastakkaisella sopimuksella.

LAINAT (F.4)

5.69. *Määritelmä:* Luokkaan lainat (F.4) luetaan kaikki taloustoimet, jotka kohdistuvat lainoihin (AF.4). Laina syntyy, kun velkoja joko suoraan tai välittäjän kautta lainaa varoja velalliselle. Lainasta voi olla todisteena velkakirja, jota ei voi siirtää.

5.70. Lainaa luonnehtivat yleensä seuraavat ominaisuudet:

- a) lainaehdot on määritellyt joko lainan myöntävä rahoituslaitos tai ne on neuvoteltu luotonantajan ja -ottajan kesken suoraan tai välittäjän kautta;
- b) lainanottaja on yleensä lainauksen aloitteentekijä;
- c) laina on lainanottajan ehdotonta velkaa, joka on maksettava sen erääntyessä ja josta maksetaan korkoa.

5.71. Luokka F.4 voidaan jakaa kahteen rahoitustaloustoimien alaluokkaan, jos se on tarkoituksenmukaista:

- a) lyhytaikaiset lainat (F.41)
- b) pitkäaikaiset lainat (F.42).

Lyhytaikaiset lainat (F.41)

5.72. *Määritelmä:* Alaluokkaan lyhytaikaiset lainat (F.41) luetaan kaikki taloustoimet, jotka kohdistuvat alkuperäiseltä maturiteetiltaan lyhytaikaisiin (ks. 5.22.) tai vaadittaessa takaisinmaksettaviin lainoihin (AF.41).

Pitkäaikaiset lainat (F.42)

5.73. *Määritelmä:* Alaluokkaan pitkäaikaiset lainat luetaan kaikki taloustoimet, jotka kohdistuvat alkuperäiseltä maturiteetiltaan pitkäaikaisiin (ks. 5.22.) lainoihin (AF.42).

- 5.74. Lainoihin (F.4) kohdistuvat ja talletuksiin (F.22, F.29) kohdistuvat taloustoimet voidaan usein erotella sen mukaan, kuka on ollut taloustoimen alullepanija. Kun lainanottaja on alullepanija, taloustoimi luokitellaan lainoihin. Kun aloitteentekijä on lainanantaja, taloustoimi luokitellaan johonkin talletusten alaluokkaan. Aloitteentekijän määrittely on kuitenkin usein tulkintakysymys.
- 5.75. Kotimaisille tai ulkomaisille rahalaitoksille annetut lyhytaikaiset lainat luokitellaan sovitun käytännön mukaisesti johonkin talletusten alaluokkaan (AF.22, AF.29) ja lyhytaikaiset talletukset, jotka on tehty kotimaisiin tai ulkomaisiin institutionaalisiin yksiköihin, jotka eivät ole rahalaitoksia, luokitellaan yleensä lyhytaikaisiin lainoihin (AF.41). Talletukset ovat siten pääasiassa kotimaisten ja ulkomaisten rahalaitosten velkaa (ks. 5.44. ja 5.49.), kun taas rahalaitoksilla ei ole yleensä lyhytaikaista lainanottoa järjestelmässä.
- 5.76. Yllämainittuihin sopimuksiin saattaa olla analyttisesti hyödyllistä sallia poikkeuksia. Esimerkkejä ovat julkisyhteisöihin tehdyt säästötalletukset sekä rahalaitosten väliset ei-monetaariset kultaswapit (ks. 5.81.e)⁽⁸⁾.
- 5.77. Lainoihin (F.4) ja muihin arvopapereihin kuin osakkeisiin (F.3) kohdistuvat taloustoimet voidaan erottaa rahoitusinstrumenttien markkinakelpoisuuden sekä sen seurausten avulla.
- 5.78. Arvopapereiden liikkeeseenlasku koostuu suuresta määrästä samanlaisia ja samanarvoisia asiapapereita, jotka yhdessä muodostavat lainakannan. Lainoista taas on yleensä todisteena yksittäinen asiakirja ja lainat ovat yhden velallisen ja yhden velkojan välisiä. Yhteenliittymien myöntämässä lainoissa on kuitenkin useita luotonantajia.
- 5.79. Lainoilla käydään jälkimarkkinakauppaa. Yksittäisellä lainalla käydään kuitenkin kauppaa vain satunnaisesti. Jos laina muuttuu sellaiseksi, että se on siirettävissä järjestäytyneillä markkinoilla, se luokitellaan luokkaan muut arvopaperit kuin osakkeet. Tapahtumaan liittyy yleensä alkuperäisen lainan muuntaminen (ks. 5.62.j ja 5.62.k).
- 5.80. Rahoituslaitokset ovat yleensä vakioomutoisten lainojen tarjoajia, ja usein lainat myönnetään kotitalouksille. Kotitaloudet voivat vain joko hyväksyä tai hylätä rahoituslaitosten määrittelemät lainaehdot. Vakioimattomien lainojen ehdot taas ovat yleensä velkojen ja velallisten neuvottelujen tulos. Tämä on kriteeri, joka helpottaa vakioimattomien lainojen ja muiden arvopapereiden kuin osakkeiden erottamista toisistaan. Lainaaaja määrittelee yleisölle suunnatun arvopaperiemission ehdot neuvoteltuaan asiasta ehkä pankin tai välittäjän kanssa. Sen sijaan yksityisissä arvopaperiemissioissa velallinen ja velkoja neuvottelevat emissioehdot (ks. 5.62.i).
- 5.81. Luokkaan AF.4 luetaan:
- tilisaamiset kuten esimerkiksi muiden yritysten kuin rahoituslaitosten ja niiden ulkomaisten tytäryhtiöiden väliset saamiset pois lukien kuitenkin rahalaitosten velkana olevat talletusten alaluokkiin luokitellut saamiset;
 - yritysten voitonjaosta syntyvät työntekijöiden saamiset;
 - muiden kuin rahalaitosten velkana olevat takaisinmaksettavat ja johdannaisiin liittyvät marginaalimaksut (ks. 5.46.e);
 - muiden kuin rahalaitosten velkana olevat lyhytaikaiset takaisinostosopimukset (repot) (ks. 5.46.f) sekä kaikki pitkäaikaiset takaisinostosopimukset;
 - lainat, jotka liittyvät ei-monetaarisiin kultaswappeihin. Sopimuksessa vaihdetaan tilapäisesti ei-monetaarista kultaa talletuksiin. Niiden taloudellinen luonne on samanlainen kuin panttilainan; kullon ostaja antaa järjestelyn ajaksi myyjälle kultaa vastaan lainan ja saa tuoton, kun kulta ostetaan sovittuun hintaan takaisin;
 - pankkivekselien (banker's acceptance, BA) vastikkeena olevat lainat (5.58.d);

⁽⁸⁾ Luokkaan lainat ei lueta keskuspankin ja jonkun muun rahalaitoksen välisiä valuuttaswap-sopimuksia, joissa keskuspankki hankkii muulta rahalaitokselta ulkomaista valuuttaa ja sen vastineena on talletus keskuspankissa. Sopimuksessa sitoudutaan myöhemmin tehtävään päinvastaiseen taloustoimeen. Käsittely poikkeaa SNA 1993:sta (11.33).

- g) rahoitusleasing ja osamaksusopimukset⁽⁹⁾;
- h) kauppaluottojen rahoituslainat;
- i) asuntolainat;
- j) kulutusluotot;
- k) uudelleen nostettavissa olevat lainat;
- l) osamaksulainat;
- m) määrättyjen sitoumusten toteutuksen takuuna maksetut lainat.

5.82. Luokkaan AF.4 luetaan edelleen:

- a) Saamiset ja velat, jotka syntyvät jäsenmaiden maksutaseen keskipitkäaikaisesta rahoitustuesta. Näitä lainoja hoitaa EMI⁽¹⁰⁾;
- b) lainasaamiset IMF:ltä, kun ne ovat GAB-rahoitusjärjestelyiden tai jäsenten välillä sovittujen erityislainajärjestelyiden nojalla myönnettyjä lainoja; tähän luetaan myös IMF:n antamat lainat, kun ne perustuvat SAF-rahoitusjärjestelyihin (rakenteelliseen sopeutukseen tarkoitettut varat), ESAF-rahoitusjärjestelyihin (vähätuloisille kehitysmaille tarkoitettut järjestelyt) tai kehitysmaiden avustusrahaan (Trust Fund).

5.83. Luokkaan AF.4 ei lueta:

- a) muita saamisia ja velkoja (AF.7) eikä ko. luokkaan sisältyviä kauppaluottoja ja ennakoita (AF.71);
- b) kiinteiden varojen kuten maan ja rakennusten omistuksesta syntyviä rahoitussaamisia ja velkoja, jos omistaja luetaan ulkomaat-sektoriin. Ne luetaan alaryhmään muut osuudet (AF.513) (ks. 5.95.f).

5.84. Lainat voivat olla kaikkien sektorien ja ulkomaiden saamisia ja velkoja. Rahalaitoksilla ei kuitenkaan yleensä ole tilinpitojärjestelmässä lyhytaikaisia lainoja.

5.85. Alaluokkia lyhytaikaiset ja pitkäaikaiset lainat ei tilinpitojärjestelmässä jaeta alaryhmiin. Analyttisesti saattaa kuitenkin olla hyödyllistä jakaa erityisesti pitkäaikaiset lainat kulutusluottoihin⁽¹¹⁾, asuntolainoihin⁽¹²⁾ ja muihin lainoihin.

OSAKKEET JA MUUT OSUUDET (F.5)

5.86. *Määritelmä:* Luokkaan osakkeet ja muut osuudet (F.5) luetaan kaikki taloustoimet, jotka kohdistuvat osakkeisiin ja muihin osuuksiin (AF.5). Ne ovat omistajan oikeuksia yritykseen tai yritysmäiseen yhteisöön tuottavia rahoitusvaroja. Tähän luokiteltavat rahoitusvarat oikeuttavat yleensä niiden hallussapitäjän osuuteen yritysten tai yritysmäisten yhteisöjen voitoista sekä osuuteen niiden nettovarallisuudesta suoritustilan yhteydessä⁽¹³⁾.

Järjestelmässä ei kirjata myytäväksi tarjottuja mutta liikkeeseenlaskun yhteydessä merkitsemättä jääneitä osakkeita. Osakkeet ja osuudet kuoletaan kun liikkeeseenlaskeva yritys ostaa ne tai kun ne vaihdetaan yrityksen nettovarallisuuteen suoritustilan yhteydessä.

⁽⁹⁾ Ks. liitettä 2 leasingistä sekä kestävien tavaroiden osamaksukaupasta.

⁽¹⁰⁾ Euroopan yhteisön perustamissopimuksen liite Pöytäkirja Euroopan rahapoliittisen instituutin perussäännöstä, artikla 6.1 kolmas pykälä.

⁽¹¹⁾ Kulutusluotot ovat kotitalouksille muuhun kuin liikkeen- tai ammatinharjoittamiseen myönnettyjä lainoja. Asuntolainoja talon rakentamiseksi tai ostamiseksi (mm. bridging loans) ei lueta kulutusluottoihin. Kulutusluottojen on tarkoitus kuvata ainoastaan sellaisia luottoja, joilla ostettuja tavaroita ja/tai palveluita kotitaloudet kuluttavat yksilöllisesti. Kansalliset käytännöt saattavat edellyttää jossain määrin poikkeavia määritelmiä.

⁽¹²⁾ Asuntolainat ovat pitkäaikaisia lainoja, joiden vakuutena on lainanottajan omassa käytössä olevaan asuntoon tehty kiinnitys. Kansalliset käytännöt saattavat edellyttää jossain määrin poikkeavia määritelmiä.

⁽¹³⁾ Nettovarallisuus suoritustilan yhteydessä määritellään yrityksen varoiksi, joista vähennetään muut velat paitsi omistajien yritykseen tekemistä sijoituksista syntyneet velat.

5.87. Luokka F.5 jaetaan kahteen rahoitustaloustoimien alaluokkaan:

- a) osakkeet ja muut osuudet kuin rahasto-osuudet (F.51)
- b) rahasto-osuudet (F.52)

Osakkeet ja muut osuudet kuin rahasto-osuudet (F.51)

5.88. *Määritelmä:* Alaluokkaan osakkeet ja muut osuudet kuin rahasto-osuudet (F.51) luetaan kaikki taloustoimet, jotka kohdistuvat osakkeisiin ja muihin osuuksiin kuin rahasto-osuuksiin (AF.51). Niihin luetaan muut yritykseen tai yritysmäiseen yhteisöön omistajan oikeuksia tuottavat rahoitusvarat kuin rahasto-osuudet. Yleensä nämä rahoitusvarat oikeuttavat hallussapitäjänsä osuuteen yrityksen tai yritysmäisen yhteisön voitoista sekä osuuteen niiden nettovarallisuudesta suoritustilan yhteydessä.

5.89. Alaluokka F.51 voidaan jakaa kolmeen rahoitustaloustoimien alaryhmään, jos se on tarkoituksenmukaista:

- a) noteeratut osakkeet paitsi rahasto-osuudet (F.511)
- b) noteeraamattomat osakkeet paitsi rahasto-osuudet (F.512)
- c) muut osuudet (F.513)

Noteeratut osakkeet paitsi rahasto-osuudet (F.511) ja noteeraamattomat osakkeet paitsi rahasto-osuudet (F.512)

5.90. *Määritelmä:* Alaryhmään noteeratut osakkeet paitsi rahasto-osuudet (F.511) luetaan kaikki taloustoimet, jotka kohdistuvat noteerattuihin osakkeisiin paitsi rahasto-osuuksiin (AF.511) ja alaryhmään noteeraamattomat osakkeet paitsi rahasto-osuudet (F.512) luetaan kaikki taloustoimet, jotka kohdistuvat noteeraamattomiin osakkeisiin paitsi rahasto-osuuksiin (AF.512). Osakkeilla, jotka periaatteessa ovat siirrettäviä arvopapereita, osoitetaan edunsaajien osuudet yhtiön pääomasta. Alaryhmään AF.511 luetaan ne osakkeet, joiden hinnat noteerataan tunnetussa pörssissä tai muuten jälkimarkkinoilla ja alaryhmä AF.512 ne osakkeet, joita ei noteerata.

5.91. Alaryhmiin AF.511 ja AF.512 luetaan:

- a) Osuudet osakeyhtiön osakepääomasta: ne ovat arvopapereita, jotka antavat niiden hallussapitäjälle omistajan oikeuksia sekä oikeuttavat osuuteen jaettavista voitoista sekä osuuteen nettovaroista suoritustilassa;
- b) lunastetut osakeyhtiön osakkeet: ne ovat osakkeita, joiden pääoma on maksettu takaisin mutta jotka edelleen ovat edellisen omistajan hallussa. Hallussapitäjät ovat edelleen yhtiön omistajia ja oikeutettuja siihen osuuteen voitoista, joka jää jäljelle kun osingot on maksettu jäljellä olevalle rekisteröidylle pääomalle sekä myös mahdolliseen ylijäämään suoritustilan yhteydessä. Ylijäämä on nettovarallisuuden ja jäljellä olevan rekisteröidyn pääoman erotus;
- c) osakeyhtiöiden liikkeeseenlaskemat osinko-osakkeet. Näitä ovat arvopaperit,
 - 1) joilla maasta ja arvopapereiden syntyolosuhteista riippuen on erilaisia nimiä kuten perustajan osakkeet (founder's shares), voitto-osakkeet (profits shares), osinko-osakkeet (dividend shares) jne. ja joita ei lueta mukaan rekisteröityyn pääomaan;
 - 2) jotka eivät tarkasti ottaen anna niiden hallussapitäjälle omistajan asemaa (oikeutta osuuteen rekisteröidyn pääoman takaisinmaksun yhteydessä, oikeutta pääoman tuottoon, oikeutta äänestää yhtiön osakkaiden kokouksissa jne.);
 - 3) jotka oikeuttavat niiden hallussapitäjän osuuteen niistä mahdollisista voitoista, joita jää jäljelle, kun rekisteröidylle pääomalle on maksettu osingot sekä osaan suoritustilan yhteydessä jäävästä ylijäämästä;
- d) etuoikeutetut osakkeet tai osakkeet, jotka oikeuttavat jako-osaan yhtiön lopetusvaroista sitä lopetettaessa. Tällaiset osakkeet voivat olla julkisesti noteerattuja tai noteeraamattomia.

5.92. Alaryhmiin AF.511 ja AF.512 ei lueta:

- a) osakkeita, joita ei ole merkitty liikkeeseenlaskun yhteydessä. Merkitsemättä jääneitä osakkeita ei kirjata järjestelmässä;
- b) debentureja ja lainoja, jotka voidaan vaihtaa osakkeisiin. Ne kirjataan alaluokkaan AF.33 siihen asti, kunnes ne vaihdetaan (ks. 5.62.l);
- c) yhteisömäisten henkilöyhtiöiden vastuunalaisten yhtiömiesten osuuksia. Ne luokitellaan alaryhmään AF.513;
- d) sellaisiin kansainvälisiin yhteisöihin tehtyjä julkisyhteisöjen sijoituksia, jotka ovat samaan tapaan muodostuneita kuin yhtiöt, joilla on osakepääoma. Ne luokitellaan alaryhmään AF.513 (ks. 5.95.c).

5.93. Alaryhmiin F.511 ja F.512 ei lueta ilmaisanteja, joissa vanhoille osakkaille suunnataan uusia osakkeita omistus-osuuksien suhteessa. Tällainen emissio, joka ei muuta yhtiön vastuuvollisuuksia osakkaita kohtaan eikä osakkeenomistajien suhteellista omistusosuutta yhtiöstä, ei ole rahoitustaloustoimi eikä sitä kirjata järjestelmässä (ks. 6.56). Sama pätee osakkeiden nimellisarvon pilkkomiseen.

Muut osuudet (F.513)

5.94. *Määritelmä:* Alaryhmään muut osuudet (F.513) luetaan kaikki taloustoimet, jotka kohdistuvat muihin osuuksiin (AF.513). Niitä ovat kaikenlaiset muut osuudet kuin ne, jotka on luokiteltu alaryhmiin AF.511 ja AF.512 sekä alaluokkaan AF.52.

5.95. Alaryhmään AF.513 luetaan:

- a) kaikki muut kuin osakemuotoiset osuudet yhtiöissä:
 - 1) vastuunalaisten yhtiömiesten osuudet yhteisöissä henkilöyhtiöissä
 - 2) sellaisten rajoitetun vastuun yhtiöiden osuudet, joissa omistajat ovat yhtiömiehiä mutta eivät osakkaita
 - 3) sellaisiin avoimiin tai kommandiittiyhtiöihin sijoitettu pääoma, jotka ovat itsenäisiä juridisia yksiköitä
 - 4) sellaisiin osuuskuntiin sijoitettu pääoma, jotka ovat itsenäisiä juridisia yksiköitä;
- b) julkisyhteisöjen sijoitukset sellaisten julkisten yritysten pääomaan, joiden pääomaa ei ole jaettu osakkeisiin mutta jotka erityislainsäädännön nojalla ovat itsenäisiä juridisia yksiköitä (ks. kappale 2.16.c);
- c) julkisen sektorin sijoitukset kansainvälisten ja ylikansallisten organisaatioiden pääomaan pl. IMF, vaikka ne olisivat laillisesti yhtiömuotoisia osakepääomineen (esim. Euroopan Investointipankki);
- d) kansallisten keskuspankkien EMI:lle osoittamat rahoitusvarat⁽¹⁴⁾;
- e) yritysmäisiin rahoitus- tai ei-rahoitusyhteisöihin sijoitettu pääoma (ks. 2.13.f). Sijoitusten määrä saadaan vähentämällä käteis- tai luontoissuorituksena tehtyjen sijoitusten määrästä kaikki pääoman otot (ks. 4.61.);
- f) sellaiset rahoitussuoritukset, joita ulkomaisilla yksiköillä on nimellisiltä kotimaisilta yksiköiltä (ks. 2.15.) ja päinvastoin.

Rahasto-osuudet (F.52)

5.96. *Määritelmä:* Alaluokkaan rahasto-osuudet (F.52) luetaan kaikki taloustoimet, jotka kohdistuvat rahasto-osuuksiin (AF.52). Rahasto-osuudet ovat osakkeita, jotka laskee liikkeeseen erityinen rahoituslaitos, jonka yksinomaisena tarkoituksena on sijoittaa kerätyt varat rahamarkkinoilla, pääomamarkkinoilla ja/tai kiinteistöihin.

5.97. Alaluokkaan AF.52 luettavia osakkeita liikkeeseen laskeneita rahoituslaitoksia kutsutaan maasta riippuen sijoitusrahastoiksi (mutual funds, unit trusts) ja muiksi kollektiivisiksi investointijärjestelyiksi (UCITS); rahastot voivat olla avoimia, puoliavoimia tai suljettuja. Niiden osakkeet voivat olla noteerattuja tai noteeraamattomia. Jos osakkeet ovat noteeraamattomia, ne yleensä ostetaan vaadittaessa takaisin arvoon, joka vastaa niiden osuutta rahoituslaitoksen omista varoista. Omat varat arvotetaan säännöllisesti uudelleen sen mukaan, miten siihen kulloinkin sisältyvien erien markkinahinnat kehittyvät.

VAKUUTUSTEKNIINEN VASTUUVELKA (F.6)⁽¹⁵⁾

5.98. *Määritelmä:* Luokkaan vakuutustekninen vastuuelka (F.6) luetaan kaikki taloustoimet, jotka kohdistuvat vakuutustekniseen vastuuelkaan (AF.6). Se on vakuutusyhtiöiden ja (itsenäisten tai epäitsenäisten) eläkerahastojen vastuuelkaa vakuutuksen ottajille tai vakuutuskorvausten saajille siten kuin on määritelty Neuvoston direktiivissä 91/674/EEC, 19. joulukuuta 1991, vakuutusalan yritysten vuosittain tilinpäätöksestä sekä sulautetusta tilinpäätöksestä⁽¹⁶⁾.

⁽¹⁴⁾ Euroopan yhteisön perustamissopimuksen liite Pöytäkirja Euroopan rahapolittisen instituutin perussäännöstä, artikla 16.2.

⁽¹⁵⁾ Ks. vakuutustoimintaa käsittelevää liitettä 3, jossa kuvataan sosiaalivakuutuksen ja muun vakuutustoiminnan käsittelyä järjestelmässä.

⁽¹⁶⁾ EYVL N:o L 374, 31.12.1991, s. 7—31

5.99. Luokka AF.6 kattaa seuraavat erät:

- a) kotitalouksien osuus henkivakuutusrahastoista
- b) kotitalouksien osuus eläkerahastoista
- c) vakuutusmaksuvastuu
- d) korvausvastuu

5.100. Vakuutustekninen vastuovelka on

- a) vakuutuksen ottajien rahoitusvaroja — kotitalouksien osuutena henkivakuutus- ja eläkerahastoista sekä vakuutusmaksuvastuuna;
- b) korvauksensaajien rahoitusvaroja — korvausvastuuna.

5.101. Vakuutustekninen vastuovelka on

- a) niiden henki- ja vahinkovakuutusyhtiöiden ja eläkerahastojen velkaa, jotka luetaan vakuutuslaitosten ja eläkerahastojen alasektoriin (S.125);
- b) niiden epäitsenäisten eläkerahastojen velkaa, jotka luetaan niiden institutionaalisten yksiköiden sektoreihin, jotka ko. rahastot ovat perustaneet.

Työnantajien työntekijöidensä eläkkeiden maksamista varten perustamat rahastot (epäitsenäiset eläkerahastot) luetaan luokkaan AF.6 vain, jos niiden vastuut lasketaan käyttäen samanlaisia vakuutusmatemaattisia menetelmiä kuin mitä vakuutusyhtiöt ja eläkerahastot käyttävät. Muussa tapauksessa vastuuelan kattavat ne osakkeet tai osuudet, jotka järjestelmän alullepanija on laskenut liikkeeseen.

5.102. Luokkaan AF.6 ei lueta vastuuelkoja, joita on sosiaaliturvarahastot-alasektoriin (S.1314) luokitelluilla institutionaalisilla yksiköillä. Järjestelmässä nämä vastuuelat eivät ole sosiaaliturvarahastot-alasektorin velkaa.

5.103. Luokka F.6 jaetaan kahteen rahoitustaloustoimien alaluokkaan:

- a) kotitalouksien osuus henkivakuutus- ja eläkerahastoista (F.61)
- b) vakuutusmaksu- ja korvausvastuu (F.62)

Kotitalouksien osuus henkivakuutus- ja eläkerahastoista (F.61)

5.104. *Määritelmä:* Alaluokkaan kotitalouksien osuus henkivakuutus- ja eläkerahastoista (F.61) luetaan kaikki taloustoimet, jotka kohdistuvat kotitalouksien osuuksiin henkivakuutus- ja eläkerahastoista (AF.61). Näihin osuuksiin luetaan ne varat, jotka kyseisissä yrityksissä ja yritysmäisissä yhteisöissä on rahastoitu ennakoitujen vaateiden ja korvausten maksamiseksi vakuutusehtojen täytyttyä.

5.105. Alaluokka F.61 jaetaan kahteen rahoitustaloustoimien alaryhmään:

- a) kotitalouksien osuus henkivakuutusrahastoista (F.611)
- b) kotitalouksien osuus eläkerahastoista (F.612)

Kotitalouksien osuus bankivakuutusrahastoista (F.611)

5.106. *Määritelmä:* Alaryhmään kotitalouksien osuus henkivakuutusrahastoista (F.611) luetaan kaikki taloustoimet, jotka kohdistuvat kotitalouksien osuuksiin henkivakuutusrahastoista (AF.611). Niitä ovat korvausvastuurahastot sekä rahastot, jotka liittyvät säästöhenkivakuutuksen tai vastaavan järjestelmän tuottoon, joka arvo lisätään maksettavaan määrään vakuutuksen erääntyessä.

5.107. Alaryhmään AF.611 luetaan henkivakuutusrahastot, henkivakuutusten hyvitykset ja vakuutusmaksujen alennukset sekä henkivakuutusrahastojen tuotot silloin, kun riski sijoituksista on vakuutuksenottajilla siten, kuin neuvoston direktiivin 91/674/EEC, 19. joulukuuta 1991, artikloissa 27, 29 ja 31 on määritelty vakuutusalan yritysten vuositilinpäätöksestä sekä sulautetusta tilinpäätöksestä.

5.108. Taloustoimet, jotka kohdistuvat kotitalouksien osuuksiin henkivakuutusrahastoista, koostuvat lisäyksistä ja vähennyksistä, ja ne pitää erottaa sellaisista nimellisistä hallussapitovoitoista ja -tappioista, jotka kohdistuvat vakuutusyhtiöiden sijoituksiin (ks. 6.57.):

Lisäykset koostuvat

- a) tilikauteen kohdistuvista todellisista vakuutusmaksuista
- b) plus niistä vakuutusmaksutäydennyksistä, jotka edustavat sitä tuottoa, joka on saatu kotitalouksille kuuluvien varojen sijoittamisesta
- c) miinus henkivakuutuksen palvelumaksut.

Vähennykset koostuvat

- a) säästöhenkivakuutusten ja muiden vastaavien vakuutusten haltijoille vakuutusten eräännyttyä maksetuista summista sekä vakuutetun kuoleman johdosta korvauksensaajille maksetuista summista
- b) plus summista, jotka on maksettu vakuutuskirjan takaisinostoista ennen niiden erääntymistä.

5.109. Henkivakuutusrahastot ovat koti- tai ulkomaisten kotitalouksien saamia ja koti- tai ulkomaisten vakuutusyhtiöiden velkaa.

Jos esimerkiksi yritys on ottanut työntekijöilleen ryhmävakuutuksen, työntekijöiden — ei työnantajan — ajatellaan olevan velkojia, koska heitä pidetään todellisina vakuutuskirjan haltijoina.

Kotitalouksien osuus eläkerahastoista (F.612)

5.110. *Määritelmä:* Alaryhmään kotitalouksien osuus eläkerahastoista (F.611) luetaan kaikki taloustoimet, jotka kohdistuvat kotitalouksien osuuksiin eläkerahastoista (AF.611). Rahastoja ovat itsenäiset tai epäitsenäiset eläkerahastot, jotka ovat työnantajien ja/tai työntekijöiden tai ammatinharjoittajaryhmän perustamia, ja ne on perustettu työntekijöiden tai ammatinharjoittajien eläkkeiden maksamiseksi.

5.111. Taloustoimet, jotka kohdistuvat kotitalouksien osuuksiin eläkerahastoissa, koostuvat lisäyksistä ja vähennyksistä. Ne pitää erottaa sellaisista nimellisistä hallussapitovoitoista ja -tappioista, jotka kohdistuvat eläkerahastojen sijoituksiin (ks. 6.57.):

Lisäykset koostuvat

- a) niistä todellisista tilinpitojaksolla ansaituista maksuista eläkerahastoon, joita ovat maksaneet työntekijät, työnantajat, ammatinharjoittajat tai jotkut muut institutionaaliset yksiköt niiden puolesta, joilla on rahastoilta saamia
- b) plus niistä vakuutusmaksutäydennyksistä, jotka edustavat sitä tuottoa, joka on saatu kotitalouksille kuuluvien varojen sijoittamisesta
- c) miinus rahastojen hallinnointikauden palvelumaksut

Vähennykset koostuvat

- a) eläkkeellä oleville tai heidän elätettävillään maksettavista säännöllisistä maksuista tai muista korvauksista

b) plus eläkkeelle siirtymisen yhteydessä maksettavista kertakorvauksista.

- 5.112. Varojen siirto epäitsenäisistä eläkerahastoista sellaisiin itsenäisiin eläkerahastoihin, jotka luokitellaan alaluokkaan vakuutuslaitokset ja eläkerahastot (S.125), ei ole kotitalouksien eläkerahasto-osuuksiin kirjattava taloustoimi, silloin kun taustalla on rahaston muuntaminen toisen tyyppiseksi. Tällainen tapahtuma kirjataan luokkaan muutokset sektoriluokituksessa ja rakenteessa (K.12.1), joka sisältyy muiden volyymin muutosten tiliin (ks. 6.30.).
- 5.113. Eläkerahaston varat ovat kotimaisten tai ulkomaisten kotitalouksien saamia eivätkä niitä hoitavien instituutioiden yksiköiden varoja.

Vakuutusmaksu- ja korvausvastuu (F.62)

- 5.114. *Määritelmä:* Alaluokkaan vakuutusmaksu- ja korvausvastuu (F.62) luetaan kaikki taloustoimet, jotka kohdistuvat vakuutusmaksu- ja korvausvastuisiin (AF.62). Ne ovat vakuutuslaitosten ja (itsenäisten ja epäitsenäisten) eläkerahastojen vakuutusteknisiä vastuovelkoja, joihin sisältyy
- a) se osa vakuutusmaksutuloista, joka kohdistuu seuraavalle tilikaudelle (vakuutusmaksuvastuu);
 - b) se arvioitu kokonaiskustannus, joka aiheutuu korvauksista, jotka ovat aiheutuneet tilikauden aikana, riippumatta siitä, onko niistä ilmoitettu tai ei, vähennettynä vastaavilla jo maksetuilla korvauksilla (korvausvastuu).
- 5.115. Vakuutusmaksuvastuu on seurausta siitä tosiasiaista, että vakuutusmaksut maksetaan yleensä vakuutuskauden alussa, ja vakuutuskausi ja tilikausi eroavat yleensä toisistaan. Siten, kun tilikauden päättyessä laaditaan tase, osa tilikaudella maksetuista vakuutusmaksuista kattaa vasta seuraavan tilikauden riskejä. Vakuutusmaksuvastuu määritellään olemassa olevan vakuutusriskin ja jäljellä olevan vakuutuskauden suhteen avulla.
- Rahoitustilillä vakuutusmaksuvastuu, joka kirjataan vakuutuksenottajan ja vakuutuslaitoksen välillä, koostuu siitä osasta vakuutuskaudella maksettuja maksuja, jonka on tarkoitus kattaa seuraavan kauden riskejä.
- 5.116. Vakuutusmaksuvastuu on vakuutuksen ottajien rahoitussaamia. Jos vastuu kohdistuu henkivakuutuksiin, vakuutuskirjan haltijat ovat koti- ja ulkomaisia kotitalouksia. Jos vastuut kohdistuvat muihin kuin henkivakuutuksiin, vakuutuskirjan haltijat voivat kuulua mihin hyvänsä sektoriin tai ulkomaihin. Vakuutuksen ottajien maksamia vakuutusmaksuja voidaan käyttää kriteerinä, kun vakuutusmaksuvastuuta jaetaan suhteellisesti eri sektoreille ja ulkomaille.
- 5.117. Vakuutuslaitokset varautuvat korvausvastuun avulla niihin korvauksiin, joita ne odottavat joutuvansa maksamaan vielä ratkaisemattomista korvausvaatimuksista kuten esimerkiksi kiistanalaisista vaateista. Vakuutusyhtiöiden hyväksymien korvausvaatimusten katsotaan eräänäntyvän maksettaviksi sillä hetkellä, kun vahinko tapahtuu — kuinka kauan hyvänsä kiistanalaisista korvauksista sopiminen sitten kestääkään.
- 5.118. Korvausvastuu on korvauksen saajien rahoitussaamia, ja saajat voivat kuulua mihin talouden sektoriin tahansa tai ulkomaihin.
- 5.119. Alaluokkaan AF.62 luetaan maksamattomiin vakuutusmaksuihin liittyvät vastuut, muut tekniset vastuut, maksamattomat vahingonkorvaukset sekä tasotusvastuut siten, kuin ne on määritelty neuvoston direktiivin 91/674/EEC, 19. joulukuuta 1991, artikloissa 25, 26, 28 ja 30 vakuutusalan yritysten vuositilinpäätöksestä sekä sulautetusta tilinpäätöksestä.

MUUT SAAMISET JA VELAT (F.7)

- 5.120. *Määritelmä:* Luokkaan muut saamiset ja velat (F.7) luetaan kaikki taloustoimet, jotka kohdistuvat muihin saamisiin ja velkoihin (AF.7). Ne ovat rahoitustaloustoimen tai muun taloustoimen vastineena syntyviä vaateita, kun taloustoimen ja siihen liittyvän maksun välillä on ajoitusero.

- 5.121. Luokkaan F.7 luetaan sellaiset taloustoimiin liittyvät rahoitussaamiset, jotka juontuvat ennaikaisesta tai myöhästyneestä maksusta. Maksu kohdistuu tavaroihin tai palveluihin liittyviin taloustoimiin, tulojakotaloustoimiin tai rahoitusvarojen jälkimarkkinakauppaan. Tähän luetaan taloustoimien vastinkirjaukset tapauksissa, joissa maksu on erääntynyt mutta sitä ei ole vielä maksettu. Tähän luokkaan luetaan myös suoriteperusteisen laskennan myötä syntyvät velat sekä rästit.
- 5.122. Luokkaan F.7 ei lueta:
- muita kuin tavaroihin tai palveluihin liittyvien taloustoimien, tulojakotaloustoimien tai rahoitusvarojen jälkimarkkinakaupan ja niitä vastaavien maksujen ajoituseroista johtuvia tilastollisia eroja;
 - sellaisia eriä, joiden luokitteluksi ei ole olemassa riittävästi perustietoja. Luokittelun tulee perustua johonkin saatavilla olevaan tietoon;
 - eriä, joiden luonteesta ei ole mitään tietoa;
 - maksutaseen sekalaisia eriä, joita kuvataan erässä virheelliset ja tunnistamattomat erät;
 - johonkin muuhun vaadeluokkaan kuuluvia saamisten lisäyksiin tai velkojen takaisinmaksuihin liittyviä ennaikaisia tai myöhästyneitä maksuja (ml. rästit). Ne luokitellaan edelleen alkuperäiseen vaadeluokkaan.
- 5.123. Luokka F.7 jaetaan kahteen rahoitustaloustoimien alaluokkaan:
- kauppaluotot ja ennakot (F.71)
 - muut saamiset ja velat kuin kauppaluotot ja ennakot (F.79).

Kauppaluotot ja ennakot (F.71)

- 5.124. *Määritelmä:* Alaluokkaan kauppaluotot ja ennakot (F.71) luetaan kaikki taloustoimet, jotka kohdistuvat kauppaluottoihin ja ennakkoihin (AF.71). Ne ovat rahoitussaamisia, jotka syntyvät tavaroihin ja palveluksiin liittyvien taloustoimien yhteydessä toimittajien ja ostajien sopiessa maksuajan pidentämisestä. Ne ovat myös ennakkomaksuja käynnissä olevista tai käynnistymässä oleviin hankkeisiin liittyvistä taloustoimista.
- 5.125. Alaluokkaan AF.71 luetaan:
- sellaiset tavaroiden ja palvelusten toimittamiseen liittyvät vaateet, joita ei ole vielä maksettu;
 - rahoitusyhtiöiden tarjoama käyttöpääoman rahoitus (factoring) paitsi jos rahoitus on lainamuotoista;
 - rakennusten kertyvät vuokrat;
 - tavaroihin ja palveluksiin kohdistuvat maksurästit silloin, kun maksut eivät liity lainaan.
- 5.126. Alaluokkaan AF.71 ei lueta kauppaluottojen rahoittamiseksi otettuja lainoja. Ne luetaan luokkaan AF.4 (ks. 5.81.h).
- 5.127. Kauppaluotot ja ennakot voivat olla kaikkien sektorien ja ulkomaiden saamisia tai velkoja.

Muut saamiset ja velat kuin kauppaluotot ja ennakot (F.79)

- 5.128. *Määritelmä:* Alaluokkaan muut saamiset ja velat kuin kauppaluotot ja ennakot (F.79) luetaan kaikki taloustoimet, jotka kohdistuvat muihin saamisiin ja velkoihin kuin kauppaluottoihin ja ennakkoihin (AF.79). Ne ovat rahoitussaamisia, jotka syntyvät tulojakotaloustoimien tai jälkimarkkinakauppaan liittyvien rahoitustaloustoimien ja niiden vastineina olevien maksujen ajoituseroista. Niihin luetaan myös suoriteperusteisesti kertyvät saamiset.
- 5.129. Alaluokkaan AF.79 luetaan saamiset, jotka syntyvät suoriteperusteisen kirjauksen ja todellisten maksujen ajoituserosta. Ne voivat kohdistua esimerkiksi
- veroihin;
 - sosiaaliturvamaksuihin;
 - palkkoihin ja palkkioihin;

- d) maan ja maaperävarojen vuokriin;
 - e) osinkoihin;
 - f) korkoihin;
 - g) rahoitusvarojen jälkimarkkinakaupan taloustoimiin.
- 5.130. Suoriteperusteisesti rahoitusvaroilta kertyvän koron vastinkirjauksena tulisi ensisijaisesti olla koron pääomittaminen ko. rahoitusvarallisuuserään (ks. 5.17.). Koron kirjauksessa tulee kuitenkin noudattaa kansallisia käytäntöjä. Jos korkokertymää ei pääomiteta, se tulisi luokitella alaluokkaan F.79.
- 5.131. Koronmaksuajankohtana kirjataan kaksi rahoitustaloustoimea (ks. 5.17.): ensinnäkin, jos korko todella maksetaan, kirjataan taloustoimi siinä vaateessa, jonka muotoisena korko on maksettu. Jos korkoa ei makseta, kirjataan korkorästeihin lisäys, ja se näkyy alaluokassa F.79; toiseksi, vastinkirjauksena on rahoitustaloustoimi, joka vähentää velkojan nettosaamia velalliselta.

LISÄTIETOERÄ: SUORAT ULKOMAISET SIOITUKSET (F.m)

- 5.132. *Määritelmä:* Suoriin ulkomaisiin sijoituksiin (F.m) luetaan kaikki taloustoimet, jotka kohdistuvat suoriin ulkomaisiin sijoituksiin (AF.m). Sijoitukset ovat pitkäaikaisia, mikä kuvastaa kotimaisen institutionaalisen yksikön (suoran sijoituksen tekijän) pysyvää kiinnostusta toisessa maassa sijaitsevaan institutionaaliseen yksikköön (suoran sijoituksen kohdeyritys). Suoran sijoituksen tekijän tarkoituksena on vaikuttaa merkittävästi tämän toisessa maassa sijaitsevan yrityksen toimintaan. Suorana ulkomaisena sijoituksena pidetään sekä suoran sijoituksen tekijän ja sen kohteen välistä alkuperäistä taloustoimea että myös myöhempiä niiden ja niiden tytäryritysten välisiä pääomataloustoimia, olivatpa tytäryritykset yhtiötettyjä tai yhtiöimättömiä⁽¹⁷⁾.
- 5.133. Suoriksi ulkomaisiksi sijoituksiksi luokiteltavat saamisiin ja velkoihin kohdistuvat taloustoimet kirjataan asianomaisiin rahoitustaloustoimien luokkiin eli lainoihin (F.4), osakkeisiin ja osuuksiin (F.5) sekä muihin saamisiin ja velkoihin (F.7). Kuhunkin luokkaan sisältyvät suorat sijoitukset tulisi kuitenkin kirjata myös erikseen lisätietoerään.

RAHOITUSTALOUSTOIMIEN KIRJAUSÄÄNNÖT

ARVOTUS

- 5.134. Rahoitustaloustoimet kirjataan liiketoimen arvoon eli siihen kansallisessa valuutassa mitattuun arvoon, jossa kulloisetkin institutionaalisten yksiköiden keskinäiset tai niiden ja ulkomaisten väliset saamiset ja/tai velat luodaan, maksetaan, vaihdetaan tai annetaan anteeksi, kun liiketoimia arvioidaan puhtain liiketaloudellisin perustein.
- 5.135. Rahoitustaloustoimet ja niiden vastineena olevat rahoitus- tai muut taloustoimet kirjataan samaan taloustoimiarvoon. Voidaan tarkastella kolmea vaihtoehtoa:
- a) rahoitustaloustoimi on kansallisessa valuutassa määritellyillä maksuvälineillä tapahtuva taloustoimi (ks. 5.04. ja 5.23.); taloustoimen arvo on yhtä kuin vaihdettujen maksuvälineiden määrä;
 - b) rahoitustaloustoimi on ulkomaisessa valuutassa määritellyillä maksuvälineillä tapahtuva taloustoimi (ks. 5.04. ja 5.23.), eikä vastintaloustoimikään ole kansallisessa valuutassa määritellyillä maksuvälineillä tapahtuva taloustoimi: taloustoimen arvo on yhtä kuin käytettyjen maksuvälineiden määrä muunnettuna kansalliseen valuuttaan tapahtumahetken valuuttakurssin mukaan;
 - c) rahoitustaloustoimi ja sen vastintaloustoimi eivät kumpikaan ole maksuvälineillä tehtävä taloustoimi (ks. 5.04): taloustoimen arvoksi määritellään siinä käytettyjen rahoitusvarojen ja/tai velkojen sen hetkinen markkina-arvo.
- 5.136. Taloustoimen arvo viittaa tiettyyn rahoitustaloustoimeen ja sen vastintaloustoimeen. Taloustoimen arvo pitää käsitteellisesti selvästi erottaa markkinoilla noteerattavasta arvosta eli puhtaasta markkinahinnasta tai mistä hyvänsä hinnasta, jonka on tarkoitus kuvata samantapaisten tai jopa identtisten saamisten ja/tai velkojen hintoja. Kuitenkin jos rahoitustaloustoimen vastinkirjaus on esimerkiksi tulonsiirto, jolloin taloustoimeen ei ole alunperinkään ryhdytty puhtain liiketaloudellisin perustein, taloustoimi arvotetaan kyseisten saamisten ja/tai velkojen markkina-arvojen mukaisena.

⁽¹⁷⁾ OECD:n määritelmä suorille sijoituksille, kolmas laitos.

5.137. Taloustoimen arvo ei sisällä palvelumaksuja, palkkioita, provisioita eikä muita samantapaisia maksuja taloustoimen toteutukseen liittyvistä palveluista; nämä kirjataan palvelumaksuiksi. Myöskään rahoitustaloustoimiin kohdistettuja veroja ei oteta mukaan, vaan ne käsitellään palveluihin kohdistettuina tuoteveroina. Kun rahoitustaloustoimeen liittyy uuden velan liikkeeseenlasku, taloustoimen arvo on yhtä kuin syntyneen velan määrä vähennettynä mahdollisesti enakkoon maksetulla korolla. Vastaavasti velkaa kuoletettaessa taloustoimen arvonn tulee olla sekä velkojalle että velalliselle yhtä kuin se määrä, jolla velka pienenee.

Joidenkin rahoitustaloustoimien alaluokkien arvotuksista

5.138. Muut arvopaperit kuin osakkeet ja johdannaiset (F.33)

- a) Jos liikkeeseenlaskijat myyvät arvopapereitaan emissiotakaajien tai muiden välittäjien kautta lopullisille sijoittajille korkeampaan hintaan, saamiset ja velat tulee kirjata sijoittajien maksaman hinnan mukaisina. Sijoittajien maksaman hinnan ja liikkeeseenlaskijoiden saaman määrän erotus tulisi käsitellä palvelumaksuna, jonka liikkeeseenlaskijat maksavat emissiotakaajille.
- b) Arvopaperien emissiot kirjataan emission arvoon. Jos arvopaperi lasketaan liikkeeseen ali- tai ylihintaisena nimellisarvon sijaan, emission todellisenä arvona kirjataan liikkeeseenlaskijan myyntihetkellä saama rahamäärä eikä nimellisarvo. Emissiohinnan ja lunastushinnan välinen erotus käsitellään arvopaperin juoksuajalle jaksotettuna korkona.
- c) Selvästi alihintaisia ja nollakuponkilainoja tulisi käsitellä kuten alle nimellisarvon myytäviä arvopapereita. Korkeasti jaksotetaan juokkovelkakirjan juoksuajalle, ja se pääomitetään tällaisiin juokkovelkakirjoihin (ks. 4.46.).
- d) Jos pitkäaikaisen arvopaperin emissiohintaa ei ole merkittävästi nimellisarvoa alempi, emissiohinnan ja lunastushinnan erotus voidaan kirjata laskennallisesti emissiohetkellä.
- e) Jos arvopaperin pääoma on sidottu hintaindeksiin, hyödykkeen hintaan tai valuuttakurssi-indeksiin, arvopaperin emissiohintaa kirjataan pääomaksi, ja indeksistä riippuva jaksottainen tai lainan erääntyessä maksettava korvaus käsitellään korkona, joka jaksotetaan arvopaperin juoksuajalle. Rahoitustilillä kirjataan vastinkirjauksena pääomitus muihin arvopapereihin kuin osakkeisiin.
- f) Sijoitukset jälkimarkkinoilla kierrossa oleviin arvopapereihin kirjataan pörssiarvoon tai markkinahintaan.
- g) Erääntyneet arvopaperit kirjataan lunastusarvoon, joka sisältää lunastuksen yhteydessä maksettavan lisähinnan mutta ei palkintomaksuja ja säästöpalkkioita, jotka kirjataan korkoihin.
- h) Juokkovelkakirjojen vaihtaminen osakkeisiin tulisi kirjata juokkovelkakirjojen myyntinä ja osakkeiden ostona (ks. 5.62.1). Taloustoimen arvo johdetaan myydyistä juokkovelkakirjoista, mikä saattaa edellyttää osakkeiden hallussapitovoiton tai tappion kirjausta uudelleenarvotustilillä (ks. 6.54.).

5.139. Johdannaiset (F.34)

- a) Optioiden jälkimarkkinakauppa tai option käyttö ennen päättymispäivää ovat rahoitustaloustoimia. Jos optio on voimassa vielä päättymispäivänä, se voidaan toteuttaa tai se raukeaa. Option toteuttamisen yhteydessä option asettaja saattaa maksaa sen hallussapitajalle maksun, joka on yhtä suuri kuin option perustan (kohde-etuuden) vallitsevan markkinahinnan ja option toteutushinnan erotus tai vaihtoehtoisesti voi tapahtua kohde-etuuden, joka voi olla rahoitus- tai muuta varallisuutta, osto tai myynti ja sen vastinkirjauksena option hallussapitajan ja asettajan välinen option lunastushinnan suuruinen maksu. Osto tai myynti arvotetaan vallitsevaan markkinahintaan. Kohde-etuuden vallitsevan markkinahinnan ja option lunastushinnan välinen erotus on molemmissa tapauksissa yhtä suuri kuin option likvidaatioarvo eli option arvo päättymispäivänä. Jos optio raukeaa, ei tapahdu taloustoimea. Option asettajalle tulee kuitenkin hallussapitovoittoa ja option haltijalle hallussapitotappiota, jotka molemmat kirjataan uudelleenarvotustilillä.
- b) Muihin johdannaisiin kuin optioihin sisältyy tyypillisesti sopimus, jonka mukaisesti kaksi osapuolta lupaavat vaihtaa tulevaisuudessa tiettyä ajankohtana tai ajankohtina tiettyjä rahoitusvarallisuus- tai reaaliarallisuuseriä. Taloustoimet, jotka tällaisista johdannaisista kirjataan, ovat ensinnäkin ko. sopimuksilla käyty kauppa sekä nettomääräiset maksut. Saattaa olla myös tarvetta kirjata taloustoimia, jotka liittyvät johdannaisopi-

muksen perustamiseen. Useissa tapauksissa kaksi osapuolta kuitenkin tekee johdannaissopimuksen ilman, että kumpikaan osapuolista maksaa mitään maksuja; tällaisissa tapauksissa sopimuksen perustavan taloustoimen arvo on nolla, eikä rahoitustilillä tarvita minkäänlaisia kirjauksia.

- c) Välittäjien maksamat tai saamat palkkiot optioista, futuureista, swapeista ja muista johdannaissopimuksista käsitellään palvelumaksuina asianomaisella tilillä. Swap-sopimuksia seuraavat korkojen maksuvirrat on kirjattava omaisuustuloina ja pääoman lyhennykset kirjataan rahoitustilillä asianmukaiseen perustana olevaan instrumenttiin kohdistuvana taloustoimena. Swap-sopimuksen osapuolten ei katsota tarjoavan palveluksia toisilleen, mutta kaikki swap-sopimukseen liittyvät kolmannelle osapuolelle maksetut maksut käsitellään palvelumaksuina (ks. 4.47.). Vaikka option myyjälle maksetun maksun voidaan käsitteellisesti katsoa sisältävän palvelumaksun, ei palvelun osuutta ole käytännössä yleensä mahdollista erottaa. Siksi koko option hinta kirjataan sen myyjälle rahoitusvarojen hankinnaksi ja ostajalle velkojen lisäykseksi.
- d) Jos swap-sopimukseen liittyy pääomien vaihto kuten esimerkiksi valuuttaswappien yhteydessä, tulee ensimmäinen pääomien vaihto kirjata taloustoimena, joka kohdistuu vaihdon perustana olevaan instrumenttiin sen sijaan, että se kohdistuisi johdannaisinstrumenttiin (F.34), ja samalla syntyvän johdannaisten arvo on aluksi nolla. Johdannaisten arvoon sisältyy myöhemmin vähintään seuraavat tekijät:
- 1) takaisinvaihdettavan pääoman odotetun markkina-arvon ja sopimukseen kirjatun pääoman välisen erotuksen nykyinen markkina-arvo; ja
 - 2) sopimuksessa määriteltyjen tulevien korko- ja muiden käteisvirtojen nykyinen markkina-arvo.

Johdannaissopimusten arvon muutokset tulisi kirjata uudelleenarvostusten tilillä.

Pääomien takaisinvaihto tehdään swap-sopimuksessa määritellyin ehdoin ja rahoitusvarojen vaihto saattaa tapahtua muulla kuin vallitsevalla markkinahinnalla. Sopimusosapuolten väliset maksut suoritetaan sopimuksen mukaisesti. Vallitsevan markkinahinnan ja sopimushinnan välinen erotus on yhtä suuri kuin saatavan/velan purkuarvo sopimuksen päätöspäivänä, ja se kirjataan johdannaisiin (F.34) kohdistuvana taloustoimena. Tämän viimeisen johdannaisten liittyvän taloustoimen ja viimeisten mahdollisten korkovirtojen tulee täsmätä koko swap-sopimuksesta sen olemassoloaikana saatuihin uudelleenarvostusvoittoihin tai -tappioihin yhteensä. Käsitteilytapa on yhdenmukainen päättymispäivänä toteutettavan option käsittelyn kanssa (ks. a yllä).

5.140. Osakkeet ja osuudet paitsi rahasto-osuudet (F.51)

- a) Uudet osakkeet kirjataan emissiohintaan, joka yleensä on yhtä kuin nimellisarvo plus emissiovoitto.
- b) Kierrossa oleviin osakkeisiin kohdistuvat taloustoimet kirjataan taloustoimen arvoon. Jos se ei ole tiedossa, se voidaan arvioida pörssinoteerausten tai noteerattujen osakkeiden markkinahintojen avulla sekä noteeraamattomien osakkeiden kirjanpitoarvon avulla.
- c) Osinkojen sijaan annetut merkintäoikeudet (scrip dividend shares) arvostetaan siihen hintaan, joka ilmenee liikkeeseenlaskijan osingonjakoehdotuksesta.
- d) Järjestelmässä ei kirjata ilmaisosakkeiden emissioita (ks. 5.93.). Kuitenkin jos ilmaisosakeanti aiheuttaa muutoksia yrityksen osakkeiden yhteenlaskettuun markkina-arvoon, nämä muutokset kirjataan uudelleenarvotustilillä (ks. 6.56.).
- e) Muihin osuuksiin (F.513) kohdistuvien taloustoimien arvo on yhtä kuin niiden varojen määrä, jonka omistajat siirtävät yrityksiinsä tai yritysmäisiin yhteisöihin. Joissain tapauksissa varoja voidaan sijoittaa antamalla anteeksi yrityksen tai yritysmäisen yhteisön velkoja.

5.141. Rahasto-osuudet (F.52)

- a) Rahasto-osuuksiin kohdistuvat taloustoimet sisältävät rahastoon maksetut nettomääräiset osuusmaksut.
- b) Rahastojen saamalla omaisuustuloilla, joista on puhdistettu hallinnointikustannukset, on rahoitustilillä rahasto-osuuksiin tehtävä vastinkirjaus, vaikka ko. omaisuustuloja ei olisikaan jaettu osakkaille kunhan ne on osoitettu heille. Rahoitustilillä omaisuustulot pääomitetaan.

KIRJAUSTEN AJOITUS

- 5.142. Rahoitustaloustoimet ja niiden vastintaloustoimet kirjataan samalla hetkellä.
- 5.143. Jos vastintaloustoimi on muu kuin rahoitustaloustoimi, molemmat kirjataan sillä hetkellä, kun ko. muu taloustoimi tapahtuu. Jos esimerkiksi tavaroiden tai palvelusten myyntiin liittyy kauppaluotto, rahoitustaloustoimi kirjataan samaan aikaan, kun asianmukaiselle muulle kuin rahoitustilille tehdään kirjaus.
- 5.144. Kun rahoitustaloustoimen vastineena on toinen rahoitustaloustoimi, voidaan ajatella kolmea vaihtoehtoa:
- a) molemmissa rahoitustaloustoimissa käytetään maksuvälineitä (ks. 5.04.): ne kirjataan sillä hetkellä, kun ensimmäinen maksu suoritetaan;
 - b) rahoitustaloustoimista vain toinen on sellainen, jossa käytetään maksuvälineitä (ks. 5.04.): ne kirjataan hetkellä, jolloin maksu suoritetaan;
 - c) kummassakaan rahoitustaloustoimessa ei käytetä maksuvälineitä (ks. 5.04.): ne kirjataan sillä hetkellä, kun ensimmäinen rahoitustaloustoimi tapahtuu.

RAHOITUSTALOUSTOIMIEN LAATIMINEN TASEIDEN MUUTOKSIEN AVULLA

- 5.145. Jos rahoitustaloustoimista ei ole saatavilla perustilastoja, ne voidaan johtaa taseiden muutoksista eli rahoitussäämisten ja velkojen muutoksista päättävän taseen ja aloittavan taseen välillä. Rahoitustaloustoimien ja taseiden muutosten välinen ero koostuu kirjauksista, jotka tehdään uudelleenarvotustilille sekä varojen volyymin muiden muutosten tilille.

Liite 5.1

Yhteys rahan määriin

- 5.146. Tässä liitteessä kuvataan menetelmää, jonka avulla voidaan esittää rahan määrälle mittoja varallisuustaseessa ja rahoitustilillä.
- 5.147. Rahan määritelmät vaihtelevat maittain ja ajassa. Lisäksi nämä määritelmät eivät välttämättä perustu niihin rahoitusvarojen ja sektorien luokituksiin, jotka on määritelty tilinpitojärjestelmässä. Siksi rahan määrälle ei ole määritelmiä järjestelmässä.
- 5.148. Seuraavanlaisia ongelmia ilmenee, kun yhdistellään rahan määriä ja varallisuustaseita sekä rahoitustilejä. Ensinnäkin rahan määrät saattavat muodostua osista, jotka eivät ole yhtäpitäviä tilinpitojärjestelmän rahoitusvarojen ja velkojen luokkien, alaluokkien ja alaryhmien kanssa. Rahan määrään saattaa esimerkiksi sisältyä vain osa luokasta käteisraha ja talletukset (AF.2). Tällainen osa voi olla määritelty joko suhteessa maturiteettiin ja/tai suhteessa niihin institutionaalisiin yksiköihin, jotka pitävät hallussaan tai laskevat liikkeeseen käteistä rahaa ja talletuksia. Toiseksi rahan määrät saattavat viitata rahaa luovaan, rahaa hallussa pitävään ja rahaneutraaliin sektoriin, joita ei voida johtaa tilinpitojärjestelmässä määritellyistä sektoreista ja alasektoreista. Kolmanneksi raha-aggregaattien laadinnassa käytetyt tietolähteet saattavat käytännössä poiketa niistä tietolähteistä, joita käytetään sektoreittaisten ja ulkomaiden varallisuustaseiden ja rahoitustilien laadintaan.
- 5.149. Jotta varallisuustaseesta tai rahoitustililtä voitaisiin identifioida rahan määrä MX, saattaa olla välttämätöntä jakaa mikä hyvänsä järjestelmässä määritelty saamisten ja velkojen luokka i kahteen alaluokkaan:
- a) MXi: vaadeluokkaan i luettavien saamisten (velkojen) alaluokka, joka on osa rahan määrää MX;
 - b) MX-i: vaadeluokkaan i luettavien saamisten (velkojen) alaluokka, joka ei ole osa rahan määrää MX;
- Käytännössä joitakin saamisten (velkojen) luokkia ei lueta mukaan laajimpaankaan rahan määritelmään kuten esimerkiksi monetaarista kultaa ja SDR:iä (AF.1) tai vakuutus teknistä vastuuvakaa (AF.6). Siksi MX1 ja MX6 olisivat nolliä eli toisin sanoen luokan AF.1:n hajottaminen alaluokkiin MX1 ja MX-1 tai luokan AF.6 hajottaminen alaluokkiin MX6 ja MX-6 ei ole tarpeen.

- 5.150. Rahan määrä MX on yhtä kuin rahaa hallussa pitävien sektoreiden kaikkien saamisten alaluokkien MX_i summa ja MX on kaikkien rahaa luovien sektoreiden kaikkien velkojen alaluokkien MX_i summa.
- 5.151. Yksi tämän menetelmän suurimmista eduista on sen joustavuus. Kun rahan määritelmä muuttuu, tarvitsee muokata vain joidenkin saamis- ja velkaluokkien jakamista alaluokkiin MX_i ja MX_{-i}.

Rahan määriä taseessa tai rahoitustilillä

Rahaa hallussa pitävien sektorien rahoitusvarat			Rahaa luovien sektorien velat	
Yhteensä	Luokittelu sektoreittain		Luokittelu sektoreittain	Yhteensä
		AF.1		
		AF.2		
		josta MX ₂ MX ₋₂		
		AF.3		
		AF.33		
		josta MX ₃₃ MX ₋₃₃		
		AF.34		
		josta MX ₃₄ MX ₋₃₄		
		AF.4		
		AF.41		
		josta MX ₄₁ MX ₋₄₁		
		AF.42		
		josta MX ₄₂ MX ₋₄₂		
		AF.5		
		AF.51		
		josta MX ₅₁ MX ₋₅₁		
		AF.52		
		josta MX ₅₂ MX ₋₅₂		
		AF.6		
		AF.7		
		AF.71		
		josta MX ₇₁ MX ₋₇₁		
		AF.79		
		Saamiset ja velat yhteensä, josta MX		

LUKU 6

MUUT VIRRAT

- 6.01. Muihin virtoihin kuuluvat kiinteän pääoman kuluminen (K.1), valmistamattomien muiden kuin rahoitusvarojen hankinnat ja vähennykset (K.2) sekä muut varojen muutokset (K.3—K.12).

Muut varojen muutokset koostuvat sellaisista erilaisista varojen, velkojen ja nettovarallisuuden muutoksista, jotka eivät ole seurausta pääomatilillä ja rahoitustilillä kirjatusta taloustoimista. Niihin luetaan muut volyymin muutokset (K.3—K.10 ja K.12) sekä myös hallussapitovoitot ja -tappiot (K.11).

KIINTEÄN PÄÄOMAN KULUMINEN (K.1)

- 6.02. *Määritelmä:* Kiinteän pääoman kuluminen (K.1) kuvaa tarkasteluajanjakson aikana loppuunkäytettyä kiinteiden varojen määrää. Kuluminen on seurausta normaalista kulumisesta sekä ennakoitavasta vanhentumisesta, ja siihen sisältyvät myös sellaisista satunnaisista vahingoista aiheutuneet kiinteän pääoman menetykset, joiden varalle voidaan ottaa vakuutus.
- 6.03. Sekä aineellisille että aineettomille kiinteille varoille (paitsi eläimille) tulee laskea kuluminen. Aineettomia kiinteitä varoja ovat esimerkiksi mineraalien etsintäkustannukset, ohjelmistot (software), valmistamattomiin varoihin kohdistuvat merkittävät parannukset sekä valmistamattomien varojen omistuksen vaihtoon liittyvät kustannukset.
- 6.04. Kiinteän pääoman kuluminen (joka pitäisi erottaa verotuksessa sallituista tai liikekirjanpidossa näytetyistä poistoista) tulisi arvioida kiinteän pääomakannan ja eri pääomatavaroiden todennäköisen keskimääräisen taloudellisen iän perusteella. Pääomakannan laskemisessa suositellaan käytettäväksi investointikertymämenetelmää aina, kun kiinteästä pääomakannasta ei ole välitöntä tietoa. Kiinteiden varojen kanta tulisi arvottaa tilikauden ostajan hintoihin.

Sellaiset satunnaisten onnettomuuksien aiheuttamat kiinteiden varojen menetykset, joiden varalta voidaan ottaa vakuutus, otetaan huomioon arvioitaessa kyseisten tavaroiden keskimääräistä käyttöikä. Tietyin tilinpitojakson aikana koko kansantaloudessa tapahtuvien normaalien vahinkojen voidaan odottaa olevan yhtäsuuria tai likipitään yhtä suuria kuin kansantaloudessa keskimäärin. Eri yksiköiden tai yksikköryhmien osalta todelliset normaalit vahingot voivat kuitenkin poiketa keskimääräisistä satunnaisista vahingoista. Tällaisessa tapauksessa sektorikohtaiset erot kirjataan kiinteiden varojen muihin volyymin muutoksiin.

Kiinteän pääoman kuluminen lasketaan käyttämällä "suoraviivaista" menetelmää, jossa kiinteän pääomatavaran arvosta poistetaan vakio-osuus koko tavaran eliniän ajan.

Kiinteän varan suorituskyvyn alenemismallista riippuen voi kuitenkin olla aiheellista laskea kiinteän pääoman kuluminen geometrisen poistomenetelmän mukaisesti.

- 6.05. Kiinteän pääoman kuluminen esitetään tilijärjestelmässä aina tasapainoerän alapuolella, joka erä esitetään brutto- ja nettomääräisenä. "Brutto"-kirjaus tarkoittaa sitä, että kiinteän pääoman kulumista ei ole vähennetty ja vastaavasti "netto"-kirjaus merkitsee, että kiinteän pääoman kuluminen on vähennetty.

VALMISTAMATTOMIEN MUIDEN KUIN RAHOITUSVAROJEN HANKINNAT MIINUS VÄHENNYKSET (K.2)

- 6.06. *Määritelmä:* Valmistamattomat muut kuin rahoitusvarat⁽¹⁾ koostuvat maasta sekä muista aineellisista valmistamattomista varoista, joita voidaan käyttää tavaroiden ja palvelusten tuotannossa sekä aineettomista valmistamattomista varoista.
- 6.07. Maa määritellään maaperäksi mukaanluettuna sitä peittävä maa-aines ja siihen liittyvät pintavedet⁽¹⁾. Pintavesiksi luetaan kaikki sisävesialueet — tekojärvet, järvet, joet jne. — joihin voi olla omistajan oikeuksia.

⁽¹⁾ Varojen määritelmät, ks. kappaleen 7 liitettä 7.1.

6.08. Seuraavia eriä ei lueta mukaan maahan:

- a) maan pinnalla tai sen sisällä olevia rakennuksia tai muita rakennelmia — teitä, tunneleita, jne.;
- b) viinitarhoja, hedelmätarhoja tai muita puuistutuksia eikä kasvavaa viljaa jne.;
- c) maaperävaroja;
- d) luonnonvaraisia biologisia varoja;
- e) pohjavesivaroja.

Erät a) ja b) ovat valmistettuja kiinteitä varoja, erät c), d) ja e) luetaan aineellisiin valmistamattomiin varoihin.

6.09. Maan hankinnat ja luovutukset arvotetaan niihin käypiin markkinahintoihin, jotka vallitsevat hankinta- tai luovutushetkellä. Maahan liittyvät taloustoimet kirjataan samaan arvoon sekä ostajan että myyjän tileillä. Arvoon ei lueta mukaan niitä kustannuksia, jotka koituvat maan omistuksen siirrosta, vaan ne kirjataan kiinteän pääoman bruttomuodostukseen.

6.10. Muiden aineellisten valmistamattomien varojen hankintoihin ja vähennyksiin sisältyvät maaperävarat, luonnonvaraiset biologiset varat sekä vesivarat. Maaperävarat sisältävät hiili-, öljy-, maakaasuvarannot sekä metalli- ja epämetallimineraalivarannot⁽²⁾.

6.11. Muiden aineellisten valmistamattomien varojen hankinnat ja vähennykset arvotetaan niihin käypiin markkinahintoihin, jotka vallitsevat hankinta- tai luovutushetkellä. Hankinta- ja luovutushintoihin ei lueta mukaan omistajuuden siirtoon liittyviä kustannuksia. Ne kirjataan kiinteän pääoman bruttomuodostukseen.

6.12. Aineettomat valmistamattomat muut kuin rahoitusvarat koostuvat patentoinneista, vuokrasopimuksista ja muista siirrettävistä sopimuksista, ostetusta liikearvosta (goodwill) sekä muista aineettomista valmistamattomista varoista. Vuokrasopimukset käsittävät maan, maaperävarojen sekä asuin- ja muiden talorakennusten vuokrauksen⁽²⁾. Lisäesimerkkeinä voidaan mainita urheilijoiden ja kirjailijoiden kanssa tehdyt siirrettävät sopimukset. Vuokrasopimusten tai muiden siirrettävien sopimusten hankintojen ja luovutusten arvo koostuu niistä maksuista, joita alkuperäisille tai myöhemmille vuokralaisille maksetaan silloin, kun vuokraoikeudet tai toimitukset myydään tai siirretään toisille institutionaalisille yksiköille. Aineettomien valmistamattomien varojen hankinta- ja luovutushintoihin ei lueta mukaan omistajuuden siirtoon liittyviä kustannuksia. Omistuksen siirtokustannukset ovat kiinteän pääoman bruttomuodostuksen erä.

6.13. Valmistamattomien muiden kuin rahoitusvarojen hankinnat miinus vähennykset kirjataan sektorien, koko kansantalouden ja ulkomaiden pääomatilille.

MUUT VAROJEN MUUTOKSET (K.3—K.12)

6.14. *Määritelmä:* Muut varojen muutokset ovat virtoja, jotka eivät ole seurausta pääoma- ja rahoitustileillä kirjatusta taloustoimista. Muita muutoksia erotetaan kahdenlaisia. Ensimmäiset koostuvat varojen volyymin muutoksista. Toiset koostuvat sellaisista varojen, velkojen tai nettovarallisuuden arvonmuutoksista, jotka seuraavat hintatason ja -rakenteen muutoksista ja jotka johtavat hallussapitovoittoiin tai -tappioihin.

MUUT VOLYYMIN MUUTOKSET (K.3—K.10 JA K.12)

6.15. Muut volyymin muutokset ovat virtoja, joilla on erilaisia tarkoituksia. Yksi tärkeä tehtävä on mahdollistaa tiettyjen varojen järjestelmään tulo ja sieltä poistuminen normaalin tapahtumien kulun mukaisena, esimerkkinä luonnon tapahtumista johtuvat tileihin mukaan otot ja niistä poistamiset. Tämä on tärkeää luonnonvarojen löytämisen, ehtymisen ja kulumisen kirjaamiseksi. Toinen tehtävä on kirjata sellaisten poikkeuksellisten ennakoimattomien tapahtumien vaikutukset, jotka koskevat varoista saatavaa taloudellista hyötyä.

⁽²⁾ Varojen määritelmät, ks. kappaleen 7 liitettä 7.1.

6.16. Muut volyymin muutokset koostuu yhdeksästä luokasta:

- a) Valmistamattomien varojen muuttuminen taloudellisesti merkittäviksi (K.3)
- b) Valmistettujen varojen muuttuminen taloudellisesti merkittäviksi (K.4)
- c) Luonnonvaraisten biologisten varojen kasvu (K.5)
- d) Valmistamattomien varojen taloudellisen arvon häviäminen (K.6)
- e) Katastrofien aiheuttamat menetykset (K.7)
- f) Korvauksettomat haltuunotot (K.8)
- g) Muualla luokittelemattomat muiden kuin rahoitusvarojen muut volyymin muutokset (K.9)
- h) Muualla luokittelemattomat rahoitusvarojen ja velkojen muut volyymin muutokset (K.10)
- i) Luokitus- ja rakennemuutokset (K.12).

VALMISTAMATTOMIEN VAROJEN MUUTTUMINEN TALOUDELLISESTI MERKITTÄVIKSI (K.3)

6.17. Valmistamattomien varojen muuttuminen taloudellisesti merkittäviksi (K.3) kuvaa sellaista ko. varojen lisääntymistä, joka ei ole seurausta tuotannosta.

Tähän luetaan:

- a) hyödynnettävissä olevien maaperävarojen bruttomääräiset lisäykset: todennetut hiili-, öljy-, maakaasu-, metalli- ja epämetallimineraalivarannot, jotka ovat taloudellisesti hyödynnettävissä. Tähän luetaan myös ne varannot, jotka tulevat taloudellisesti hyödynnettäviksi teknologisen kehityksen tai suhteellisten hinnanmuutosten myötä;
- b) muiden luonnonvarojen siirtäminen taloudellisen toimintaan: luonnonvarat, jotka muuttuvat merkitykseltään määriteltäviksi taloudellisiksi varoiksi. Taloudelliset varat ovat varoja, joihin institutionaalisilla yksiköillä on omistajan oikeuksia ja joista niiden omistajille voi koitua taloudellista hyötyä (esimerkiksi koskemattomien metsien hyödyntäminen, luonnonvaraisen tai joutomaan muuntaminen sellaiseksi, että se voidaan ottaa taloudelliseen käyttöön, uudismaan raivaus);
- c) valmistamattomien varojen laadunmuutokset, jotka ovat seurausta niiden taloudellisen käytön muuttumisesta. Laadunmuutokset käsitellään volyymin muutoksina. Tässä kirjattavat laadunmuutokset ovat vastinkirjauksia niille taloudellisen käytön muutoksille, jotka esitetään luokitusmuutoksina (ks. 6.32.) — esimerkiksi maan muuttuminen viljelymaasta rakennusmaaksi;
- d) aineettomien valmistamattomien varojen ilmaantuminen. Aineettomia valmistamattomia muita kuin rahoitusvaroja syntyy patentoinnin tai siirrettävien sopimusten tekemisen yhteydessä. Myös jos yrityksiä myydään niiden omat varat ylittävällä hinnalla (ks. 7.05.), muodostaa omien varojen ylittävä osa ostohinnasta ”ostettu liikearvo” -varallisuuserän. Liikearvoa, jota ei ole todennettu myynin/oston kautta, ei lueta taloudellisiin varoihin.

VALMISTETTUJEN VAROJEN MUUTTUMINEN TALOUDELLISESTI MERKITTÄVIKSI (K.4)

6.18. Valmistettujen varojen muuttuminen taloudellisesti merkittäviksi (K.4) liittyy tavaroihin, joita ei ole aiemmin kirjattu taseeseen. Se tarkoittaa merkittävän tai erityisen taloudellisen arvon tunnistamista, ja se kirjataan muihin volyymin muutoksiin.

Valmistettujen varojen muuttuminen taloudellisesti merkittäviksi sisältää:

- a) arvoesineet, kuten jalokivet ja taide-esineet, kun varallisuustaseeseen aiemmin kirjaamattoman esineen korkea arvo tai taiteellinen merkitys ensimmäisen kerran tunnistetaan
- b) historialliset muistomerkit, kun rakennuksen tai sijaintipaikan erityinen arkeologinen, historiallinen tai kulttuurimerkitys, jota ei ole aiemmin kirjattu varallisuustaseeseen, ensimmäisen kerran tunnistetaan.

LUONNONVARAISTEN BIOLOGISTEN VAROJEN KASVU (K.5)

6.19. Luonnonvaraisten biologisten varojen kasvu (K.5) ei ole minkään institutionaalisen yksikön suorassa valvonnassa, vastuulla tai hallinnoimaa, eikä se siten ole tuotantoa. Näiden taloudellisten varojen lisääntyminen, kuten

esimerkiksi luonnonpuuston kasvu ja kalakannan kasvu jokien suissa, on silloin tulkittava taloudellisen arvon ilmaantumiseksi.

- 6.20. Luonnollinen kasvu tulisi kirjata lisäyksenä (K.5); näiden varojen ehtyminen tulisi kirjata taloudellisen arvon häviämisenä (K.61). Käytännössä luonnollinen kasvu voidaan kirjata kuitenkin vain nettomääräisenä, koska itse asiassa todennäköisesti ainoat käytettävissä olevat fyysiset mitat ovat nettomittoja.

VALMISTAMATTOMIEN VAROJEN TALOUDELLISEN ARVON HÄVIÄMINEN (K.6)

- 6.21. Valmistamattomien muiden kuin rahoitusvarojen taloudellisen arvon häviäminen (K.6) sisältää:
- a) luonnonvarojen ehtymisen (K.61), mikä käsittää maaperävarojen esiintymien vähenemisen sekä varoihin luettujen (ks. 6.19) luonnonvaraisten biologisten varojen kuluttamisen;
 - b) muun valmistamattomien varojen taloudellisen arvon häviämisen (K.62):
 - 1) hyödynnettävien maaperävarojen muut vähennykset (teknologian tai suhteellisten hintojen muutoksesta johtuva hyödynnettävyyden uudelleenarviointi);
 - 2) valmistamattomien varojen laadunmuutos, joka on seurausta muutoksista niiden taloudellisessa käytössä;
 - 3) taloudellisesta toiminnasta johtuva valmistamattomien varojen huonontuminen. Tähän luetaan maan, vesivarojen ja periaatteessa muiden luonnonvarojen arvon aleneminen;
 - 4) ostetun liikearvon poistaminen, siirrettävissä olevien sopimusten purkaminen ja patenttisuojan loppuminen.

KATASTROFIEN AIHEUTTAMAT MENETYKSET (K.7)

- 6.22. Volyymin muihin muutoksiin kirjattavat katastrofien aiheuttamat menetykset ovat seurausta laajoista, erillisistä ja tunnistettavista tapahtumista, jotka voivat tuhota mihin tahansa taloudellisten (rahoitus- tai muiden kuin rahoitus-) varojen luokkaan luettavia eriä.
- 6.23. Tällaisia tapahtumia ovat maanjäristykset, tulivuoren purkaukset, hyökyaallot, epätavallisen voimakkaat hirmumyrskyt, kuivuus sekä muut luonnononnettomuudet; sotatoimet, mellakointi ja muut poliittiset tapahtumat; teknologiset onnettomuudet kuten suuret myrkkypäästöt tai radioaktiivisten aineiden pääsy ilmaan.

Tähän luetaan erityisesti:

- a) epätavallisen tulvimisen tai tuulivahingon aiheuttama maan laadun huononeminen;
- b) kuivuuden tai taudin puhkeamisen aiheuttama kasvatettavien varojen tuhoutuminen;
- c) metsäpalojen tai maanjäristysten aiheuttama rakennusten, laitteiden tai arvoesineiden tuhoutuminen;
- d) luonnonkatastrofien tai poliittisten tapahtumien seurauksena tapahtuva rahan tai haltija-arvopapereiden satunnainen tuhoutuminen.

KORVAUKSETTOMAT HALTUUNOTOT (K.8)

- 6.24. Korvauksettomia haltuunottoja (K.8) tapahtuu, kun hallitukset tai muut institutionaaliset yksiköt ottavat omistukseensa muiden institutionaalisten (myös ulkomaisten) yksiköiden varoja ilman täyttä korvausta muista syistä kuin verojen, sakkojen tai muiden vastaavien maksujen maksamista varten. Tällaisen yksipuolisen takavarikoimisen korvaukseton osa ei ole pääomatilille kirjattava pääomansiirto.

MUUALLA LUOKITTELEMATTOMAT MUIDEN KUIN RAHOITUSVAROJEN MUUT VOLYYMIN MUUTOKSET (K.9)

- 6.25. Muiden kuin rahoitusvarojen muihin volyymin muutoksiin (K.9) kirjataan odottamattomien tapahtumien vaikutukset varoista saatavaan taloudelliseen hyötyyn.

Tähän luetaan:

- a) odottamaton vanhanaikaistuminen. Kiinteän pääoman kulumiseen ei sisälly kiinteiden varojen odottamatonta vanhanaikaistumista, ja siten normaali odotettavissa oleva vanhanaikaistuminen ei aina riitä ottamaan huomioon todellista vanhanaikaistumista. Kiinteiden varojen arvon alentamiseksi tulee sen vuoksi tehdä parantuneen teknologian käyttöönnotosta johtuvia kirjauksia;
- b) kiinteän pääoman kulumiseen sisältyvien normaalivahinkoja vastaavien vähennysten ja todellisten menetysten väliset erot. Ennakoimattomat vahingot eivät sisälly kiinteän pääoman kulumiseen, ja siten erä, joka kulumisessa on mukana kuvaamassa normaalia odotettavissa olevaa vahinkojen määrää, voi olla todellista vahinkojen määrää pienempi (tai suurempi). Sen vuoksi tulee tehdä oikaisuja tällaisista tapahtumista aiheutuvan kiinteiden varojen arvon ennakoimattoman alenemisen (tai lisäyksen) osalta;
- c) sellainen kiinteiden varojen arvonalennus, jota ei ole otettu huomioon kiinteän pääoman kulumisessa: kiinteiden varojen arvon aleneminen, jonka syinä ovat esimerkiksi ennakoimattomat ilman happamuuden tai sateiden vaikutukset rakennusten pinnoitteille tai kulkuneuvojen koreille;
- d) luopuminen tuotantolaitteistoista jo ennen sen valmistumista tai ottoa taloudelliseen käyttöön;
- e) poikkeukselliset varastotappiot (esim. tulipalon, varkauden tai viljavaraston hyönteistuhon takia);
- f) muiden varojen kuin rahoitusvarojen tilastolliset erot varallisuuden päätöstaseen ja vastaavan avaustaseen välillä.

MUUALLA LUOKITTELEMATTOMAT RAHOITUSVAROJEN JA VELKOJEN MUUT VOLYYMIN MUUTOKSET (K.10)

6.26. Tähän kirjataan kaikki sellaiset muutokset rahoitusvaroissa ja veloissa, jotka eivät ole seurausta rahoitustilillä kirjatusta rahoitustaloustoimista, jotka eivät kuulu uudelleenarvotustilille kirjattaviin hallussapitovoittoihin tai tappioihin, jotka eivät ole luokitus- tai rakennemuutoksia, jotka eivät ole katastrofien aiheuttamia menetyksiä tai korvauksettomia haltuunottoja.

6.27. Luokkaan K.10 luetaan:

- a) SDR:ien (AF.12) jakamiset ja peruuttamiset (ks. 5.33.—5.35.): SDR:ien kohdalla ei ole olemassa edes teoreettista velkaa. Siksi SDR:iä luovaa (jakavaa) ja niitä vähentävää (peruuttavaa) mekanismia ei käsitellä taloustoimikirjauksina, vaan kirjatut tehdään varojen volyymin muiden muutosten tilillä. SDR:ien jakamiset lisäävät rahaviranomaisten saamia ja peruutukset vastaavasti vähentävät saamia;
- b) muut volyymin muutokset, jotka liittyvät määrätyn etuuden eläkerahastoihin: määrätyn etuuden eläkejärjestelmät ovat sellaisia, joissa niihin osallistuville palkansaajille taataan luvattu eläkkeiden taso. Eläkkeet ovat tietyn kaavan mukaisesti suhteessa osakkaiden palveluaikaan ja palkkaan, eivätkä ne määräydy kokonaan rahaston varojen mukaan. Tällaisissa määrätyn etuuden järjestelmissä volyymin muiden muutosten tilille tehty kirjaus sisältää korvausrakenteen muutoksista johtuvat vakuutusteknisen velan muutokset, jotka tulee erottaa edunsaajaryhmän ikä- ja palvelurakenteen muutoksista. Korvausrakenteen muutoksia ovat esimerkiksi muutokset ko. kaavassa, eläkeiän alentamiset tai tulevien eläkkeiden tai kaikkien maksettavien eläkkeiden vuosittaisten lisäysten (joka on yleensä määritelty vakioksi \times prosenttia vuodessa) rahastointi;
- c) poikkeukselliset käteisrahaan tai haltija-arvopapereihin kohdistuvat tappiot, jotka johtuvat esimerkiksi tulipalosta tai varkaudesta;
- d) velkojan tekemä luottotappioiden poistaminen tai luottojen arvon alentaminen: velkojan yksipuolinen tunnistaminen, että konkurssin tai jonkun muun synn takia saamista ei voida enää periä, ja tästä seuraava velkojan saamisen poistaminen hänen taseestaan kirjataan tähän yhdessä velallisen vastinvelan poiston kanssa. Kuitenkin niissä tapauksissa, joissa institutionaalinen velallisyksikkö on velkojan valvonnassa, velkojan tekemä, muista syistä kuin konkurssista johtuva velan tileistä poistaminen tai arvonalennus kirjataan varallisuuden muodostustileillä;
- e) rahoitusvarojen ja velkojen tilastolliset erot päätöstaseen ja vastaavan avaustaseen välillä.

6.28. Luokkaan K.10 ei lueta:

- a) velallisen ja velkojan yhteisestä sopimuksesta peruutettua velkaa (velan peruuttaminen tai velan anteeksianto): se käsitellään velallisen ja velkojan välisenä taloustoimena (ks. 4.165. f ja 5.16.) eikä volyymin muuna muutoksena;

b) velan kieltäminen: velallisen tekemää velan yksipuolista mitätöintiä ei järjestelmässä tunneta.

LUOKITUS- JA RAKENEMUUTOKSET (K.12)

6.29. Luokitus- ja rakennemuutokset (K.12) muodostuvat institutionaalisten yksiköiden sektoriluokituksen ja rakenteen (K.12.1) sekä varojen ja velkojen luokitusmuutoksista (K.12.2).

SEKTORILUOKITUS- JA RAKENEMUUTOKSET (K.12.1)

6.30. Institutionaalisen yksikön luokittelu uudelleen sektorista toiseen siirtää samalla koko sen taseen, esimerkiksi kun kotitaloussektoriin luokitellusta institutionaalisesta yksiköstä tulee yrityssektoriin luokiteltava yritysmäinen yhteisö.

Institutionaalisten yksiköiden rakenteen muutokset kattavat tiettyjen rahoitusvarojen ja velkojen ilmaantumisen ja häviämisen yrityksen uudelleenjärjestelyn yhteydessä. Kun yritys lakkaa olemasta itsenäinen oikeudellinen yksikkö sen takia, että se sulautuu yhteen tai useampaan yritykseen, kaikki sulautuvan yrityksen ja sen sulauttavien yritysten väliset saamiset/velat mukaan lukien osakkeet ja osuudet häviävät järjestelmästä. Yrityksen osakkeiden ja osuuksien ostoa osana fuusiota on kuitenkin kirjattava ostavan yrityksen ja aiemman omistajan välisenä rahoitustaloustoimena. Entisten osakkeiden korvaaminen haltuunoton yhteydessä uusilla osakkeilla tai uudella yrityksellä tulee kirjata osakkeiden lunastamisena, johon liittyy uusien osakkeiden emissio. Sulautuneen yrityksen ja kolmansien osapuolien väliset rahoitussaamiset ja velat pysyvät muuttumattomina, ja ne siirtyvät sulauttavalle yritykselle (yrityksille).

Kun yritys vastaavasti jaetaan oikeudellisesti kahdeksi tai useammaksi institutionaaliseksi yksiköksi, uudet rahoitusvarat ja velat (rahoitusvarojen ilmaantuminen) kirjataan tähän luokkaan (K.12.1).

VAROJEN JA VELKOJEN LUOKITUSMUUTOKSET (K.12.2)

6.31. Luokassa 12.2 eritellään kullan monetarisointi tai sen peruuttaminen (K.12.21) sekä muut varojen ja velkojen muutokset kuin kullan monetarisointi tai sen peruuttaminen (K.12.22).

6.32. Kullan monetarisointi tai sen peruuttaminen (K.12.21) kirjataan rahaviranomaisten varojen muiden volyymin muutosten tilillä eli alasektorissa keskuspankki (S.121) tai valtionhallinto (S.1311).

Kun rahaviranomaiset luokittelevat kullan uudelleen arvoesinevarannosta rahaviranomaisten hallussa oleviksi varantovaroina, tapahtuu kullan monetarisointi. Varojen volyymin muiden muutosten tilille kirjataan silloin niiden hallussa olevien arvoesineiden väheneminen ja monetaarisen kullan lisäys.

Monetaarisen kullan ostot suoraan toiselta rahaviranomaiselta luokitellaan monetaariseen kultaan kohdistuviksi taloustoimiksi (F.11). Kaikki muut ostot mukaan lukien ostot rahoituksen välittäjiltä tai järjestäytyneiltä kultamarkkinoilta on kirjattava arvoesineiden ostoiksi, joita seuraa luokitusmuutos.

Kullan monetarisointi peruutetaan, kun rahaviranomaiset muuntavat varantovaroina olevaa kultaa arvoesineiksi. Tällöin rahaviranomaisten hallussa olevan monetaarisen kullan määrä pienenee ja arvoesineiden määrä kasvaa. Monetaarisen kullan myynnit suoraan toisille rahaviranomaisille luokitellaan monetaariseen kultaan (F.11) kohdistuneiksi taloustoimiksi. Kaikki muut myynnit mukaan lukien myynnit rahoituksen välittäjille tai järjestäytyneillä kultamarkkinoilla, on kirjattava arvoesineiden myynneiksi, joita edeltää luokitusmuutos.

6.33. Muut varojen ja velkojen muutokset kuin kullan monetarisointi/sen peruuttaminen (K.12.22): esimerkkeinä ovat maan käytön muutokset sekä asuntojen muuttaminen kaupalliseen käyttöön ja päinvastoin. Maan ollessa kyseessä molemmat kirjaukset — negatiivinen vanhaan luokkaan ja positiivinen uuteen luokkaan — on tehtävä yhtä suurina luokkaan K.12.22. Maan käytön muutoksesta seuraava arvonn muutokset kirjataan valmistamattomien varojen muuttumisena taloudellisesti merkittäväksi (ks. 6.17.c) tai niiden taloudellisen arvon häviämisenä (ks. 6.21.b), ja niitä pidetään volyymin muutoksina.

K.12.22:een ei sisälly joukkovelkakirjojen muuntaminen osakkeiksi. Tällainen muuntaminen kirjataan kahtena erillisenä rahoitustaloustoimena (ks. kappale 5.62.l).

- 6.34. Muihin volyymin muutoksiin kohdistuvat kirjaukset (K.3—K.10 ja K.12) kirjataan sektorien, koko kansantalouden ja ulkomaiden varojen volyymin muiden muutosten tilillä.

NIMELLISET HALLUSSAPITOVOITOT/-TAPPIOT (K.11)

- 6.35. Nimelliset hallussapitovoitot⁽³⁾ ovat varojen, velkojen ja siten myös nettovarallisuuden arvon muiden muutosten se luokka, joka kuvaa niiden hintatason ja rakenteen muutoksia. Nimelliset hallussapitovoitot jaetaan neutraaleihin ja reaaliin hallussapitovoittoihin.
- 6.36. *Määritelmä:* Nimellinen hallussapitovoitto tietystä varojen määrästä määritellään arvonmuutokseksi näiden varojen omistajalle seurauksena niiden hintojen muutoksesta. Velkaan kohdistuva hallussapitovoitto määritellään hinnan muutoksesta seuraavaksi velan arvon muutokseksi vastakkaismerkkisenä.
- 6.37. Positiivinen hallussapitovoitto seuraa tietyn varallisuuden arvon noususta tai velan arvon alenemisestä. Negatiivinen hallussapitovoitto — eli hallussapitotappio — seuraa tietyn varallisuuden arvon alenemisestä tai velan arvon kohoamisesta.
- 6.38. Uudelleenarvotustilille kirjattavat nimelliset hallussapitovoitot kertyvät varoista ja veloista riippumatta siitä, realisoituvatko ne vai eivät. Hallussapitovoiton sanotaan realisoituneen, kun kyseessä oleva varallisuuserä myydään, kuuletetaan, käytetään tai muuten poistetaan tai kun velka maksetaan takaisin. Siten realisoimaton voitto kertyy sellaisesta varallisuudesta, joka yhä omistetaan tai velasta, joka on yhä olemassa tilinpitojakson lopussa. Realisoitunut voitto ymmärretään yleensä realisoituneena koko siltä ajalta, jonka varallisuuserä on ollut omistuksessa tai jonka velka on ollut olemassa riippumatta siitä, onko tämä aika yhteneväinen tilinpitojakson kanssa vai ei. Koska hallussapitovoitot kirjataan järjestelmässä suoriteperusteisesti, realisoituneiden ja realisoitumattomien hallussapitovoittojen erottelu ei ole mukana luokituksissa eikä tileillä, vaikka se olisi hyödyllistä joihinkin tarkoituksiin.
- 6.39. Hallussapitovoittoihin sisältyy kaikenlaisiin varoihin liittyviä voittoja: valmistettuihin ja valmistamattomiin muihin kuin rahoitusvaroihin sekä rahoitusvaroihin. Hallussapitovoitoissa on siten mukana myös tuottajien kaikenlaisten tavaroiden varastoihin sekä keskeneräisiin töihin kohdistuvat voitot.
- 6.40. Nimellisiä hallussapitovoittoja voi kertyä tilinpitojakson aikana minkä pituisen ajan tahansa hallussa olleista varoista eikä pelkästään niistä varoista, jotka ovat avaus- ja/tai päätöstaseessa. Nimellinen hallussapitovoitto tietystä varallisuuserästä tai määrätystä määrästä tietyn tyyppistä varallisuutta, joka sen omistajalle kertyy tietyllä aikavälillä, määritellään:

varallisuuserän käypä arvo myöhempänä ajankohtana

miinus

varallisuuserän käypä arvo aikaisempana ajankohtana

olettaen, että itse varallisuuserä ei tällä aikavälillä muutu laadullisesti tai määrällisesti. Nimellinen hallussapitovoitto (G), joka kertyy määrätystä määrästä q jotain varallisuutta ajankohtien o ja t välillä voidaan ilmaista seuraavasti:

$$G = (p_t - p_o) \times q,$$

jossa p_o ja p_t ovat varallisuuden hintoja hetkillä o ja t. Sellaisista varoista ja veloista, joilla on kiinteä käypä arvo eli p_o ja p_t ovat määritelmällisesti yksi ja sama, nimelliset hallussapitovoitot ovat aina yhtä kuin nolla.

- 6.41. Nimellisten hallussapitovoittojen laskentaa varten varojen hankinnat ja vähennykset tulee arvottaa samoin kuin ne arvotetaan pääoma- ja rahoitustileillä ja varallisuuden varannot tulee arvottaa samalla tavalla kuin ne arvotetaan taseessa. Kun on kyse kiinteistä varoista, hankinnan arvo on ostajan tuottajalle tai myyjälle maksama summa plus

⁽³⁾ Termiä "hallussapitovoitot" käytetään kattamaan sekä hallussapitovoitot että tappiot, ja tulkinta perustuu siihen, että hallussapitovoitot voivat olla yhtä hyvin negatiivisia kuin positiivisia. Samoin termiä "varat" voidaan käyttää kattamaan yhteisesti sekä varat että velat.

kauppaan liittyvät ostajan maksamat omistuksen siirtokulut. Olemassa olevan kiinteän varallisuuserän luovutuksen arvo on vastaavasti myyjän ostajalta saama summa miinus myyjän maksamat omistajuuden siirtokulut.

Voidaan eritellä neljä erilaista tilannetta, joissa nimellisiä hallussapitovoittoja syntyy:

- (1) Koko tilinpitojakson hallussa ollut varallisuuserä: tilinpitojakson aikana kertyvä nimellinen hallussapitovoitto on yhtä kuin päätöstaseen arvo miinus avaustaseen arvo. Nämä tasearvot ovat varojen estimoituja arvoja, jos ne olisi hankittu varallisuustaseiden laatimisaikoina. Nimellinen voitto ei realisoitu.
- (2) Tilinpitojakson alussa hallussa ollut varallisuuserä myydään tilinpitojakson aikana: kertynyt nimellinen hallussapitovoitto on yhtä kuin todellinen tai arvioitu luovutushinta miinus avaustaseen arvo. Nimellinen hallussapitovoitto realisoituu.
- (3) Tilinpitojakson aikana hankittu varallisuuserä, joka on hallussa vielä tilinpitojakson lopussa: kertynyt nimellinen hallussapitovoitto on yhtä kuin päätöstaseen arvo miinus varallisuuserän todellinen tai arvioitu hankinta-arvo. Nimellinen hallussapitovoitto ei realisoitu.
- (4) Tilinpitojakson aikana hankittu ja luovutettu varallisuuserä: kertynyt nimellinen hallussapitovoitto on yhtä kuin todellinen tai arvioitu luovutushinta miinus todellinen tai arvioitu hankintahinta. Nimellinen voitto realisoituu.

- 6.42. Mukaan luettavat nimelliset hallussapitovoitot kertyvät varoista ja veloista, sekä realisoituneista että realisoitumattomista hallussapitovoitoista. Ne kirjataan sektorien, koko kansantalouden ja ulkomaiden uudelleenarvotustilille.

NEUTRAALIT HALLUSSAPITOVOITOT/-TAPPIOT (K.11.1)

- 6.43. *Määritelmä:* Varallisuuserän neutraali hallussapitovoitto määritellään sen hallussapitovoiton arvoksi, joka kertyisi, jos varallisuuserän hinta muuttuisi ajassa samassa suhteessa kuin yleinen hintataso.

Neutraalit hallussapitovoitot tunnustetaan reaalisten hallussapitovoittojen, jotka jakavat uudelleen reaalista ostovoimaa sektoreiden välillä, johtamisen helpottamiseksi.

- 6.44. Merkittäkään yleistä hintaindeksiä kirjaimella r . Neutraali hallussapitovoitto (NG) tietyistä varojen määrästä q ajankohtien o ja t välillä on tällöin:

$$NG = p_o \times q (r_t/r_o - 1),$$

jossa $p_o \cdot q$ on varallisuuserän käypä arvo hetkellä o ja r_t/r_o on yleisen hintatason muutoskerroin ajankohtien o ja t välillä. Samaa termiä r_t/r_o sovelletaan kaikkiin varoihin ja velkoihin.

- 6.45. Neutraalien hallussapitovoittojen tarkoituksenmukaista laskentaa varten ei ole olemassa yleistä ihannehintaindeksiä. Neutraalien hallussapitovoittojen laskennassa on sovittu käytettäväksi yleisenä hintaindeksinä kotimaisen lopputuotekäytön hintaindeksiä ilman varastojen muutoksen vaikutusta.

- 6.46. Neutraalit hallussapitovoitot kirjataan neutraalien hallussapitovoittojen/-tappioiden tilille, joka on sektorien, koko kansantalouden ja ulkomaiden uudelleenarvotustilien alatili.

REAALISET HALLUSSAPITOVOITOT/-TAPPIOT (K.11.2)

- 6.47. *Määritelmä:* Varallisuuserän reaalin hallussapitovoitto määritellään tuon varallisuuserän tuottaman nimellisen ja neutraalin hallussapitovoiton erotukseksi.

Reaalin hallussapitovoitto (RG) tietyistä varojen määrästä q ajankohtien o ja t välillä on tällöin:

$$RG = G - NG$$

tai

$$RG = (p_t/p_o - r_t/r_o) \times p_o \times q.$$

Varojen tuottamat reaaliset hallussapitovoitot riippuvat siis niiden hintojen muutoksista kyseessä olevalla ajanjaksoilla suhteessa muiden hintojen keskimääräisiin muutoksiin mitattuna yleisellä hintaindeksillä.

- 6.48. Reaaliset hallussapitovoitot kirjataan reaalisten hallussapitovoittojen/-tappioiden tilillä, joka on sektorien, koko kansantalouden ja ulkomaiden uudelleenarvotustilien alatili.

HALLUSSAPITOVOITOT RAHOITUSVARATYYPEITTÄIN

Käteisraha ja talletukset (AF.2)

- 6.49. Käteisrahan ja talletusten käypä arvo maan oman valuutan määräisenä pysyy kiinteänä ajassa. Tällaisen varallisuuserän "hinta" on aina vakio samalla, kun sen määrä ilmoitetaan kyseessä olevan valuutan määräisinä yksiköinä. Tällaisten varojen nimelliset hallussapitovoitot ovat aina yhtä kuin nolla. Tästä syystä erot, jotka tällaisten varojen avaus- ja päätöstaseen arvoissa ovat, selittyvät täysin näihin eriin kohdistuvien taloustoimien arvoilla poikkeuksena kuitenkin varojen muut volyymin muutokset. Tämä on yksi niistä tapauksista, joissa on mahdollista johtaa taloustoimet varallisuustaseen luvuista.
- 6.50. Neutraalien ja reaalisten hallussapitovoittojen laskemiseksi varoille, joiden käypä arvo on kiinteä, tarvitaan kuitenkin tiedot taloustoimien ajankohdista ja arvoista sekä avaus- ja päätöstaseen arvoista. Ajatellaanpa esimerkiksi lainaa, joka otetaan ja maksetaan takaisin tilinpitojakson aikana samalla kun yleinen hintataso kohoaa. Luotonantajan kannalta lainasta seuraa positiivinen neutraali voitto ja negatiivinen reaali voitto, joiden määrät riippuvat laina-ajan pituudesta sekä inflaatioasteesta. On mahdotonta kirjata tällaisia reaalisia tappioita ilman tietoja tilinpitojakson aikana otetuista ja takaisinmaksetuista lainoista ja lainanotto- ja takaisinmaksuajankohdista. Voidaan päätellä yleisesti, että jos positiivisten ja negatiivisten taloustoimien absoluuttinen kokonaisarvo on suuri suhteessa avaus- ja päätöstaseen arvoihin, vain taseesta johdetut neutraalien ja reaalisten hallussapitovoittojen likimääräiset estimaatit sellaisille rahoitusvaroille ja veloille, joiden käypä arvo on kiinteä, eivät voi olla kovin tyydyttäviä. Edes rahoitustaloustoimien kirjaaminen bruttomääräisinä — siis otettujen lainojen ja takaisinmaksujen kirjaaminen erikseen erotukseksi lainojen miinus takaisinmaksujen kokonaisarvosta — saattaa olla riittämätöntä, jos ei ole tietoja lainojen ajoituksista.

Lainat (AF.4) ja muut saamiset ja velat (AF.7)

- 6.51. Lainoihin ja muihin saamisiin ja velkoihin pätee sama kuin käteisrahaan ja talletuksiin silloin, kun niillä ei käydä kauppaa. Jos olemassa oleva laina tai kauppaluotto myydään toiselle institutionaaliselle yksikölle, kuoletushinnan ja taloustoimen hinnan erotus tulisi kirjata myyjän ja ostajan uudelleenarvotustilille taloustoimen tapahtumahetkellä.

Muut arvopaperit kuin osakkeet (AF.3)

- 6.52. Kun joukkovelkakirjat (ml. nollakorkoiset ja alihintaiset joukkovelkakirjat) lasketaan liikkeeseen nimellisarvon ylittävään tai alittavaan hintaan, emissiohinnan ja erääntyessä maksettavan nimellisarvon tai lunastushinnan erotus on korkoa, joka liikkeeseenlaskijan on maksettava joukkovelkakirjan juoksuaikana. Tällainen korko kirjataan joukkovelkakirjan liikkeeseenlaskijan maksamaksi omaisuustuloksi ja hallussapitäjän saamaksi korkotuloksi liikkeeseenlaskijan joukkovelkakirjan juoksuaikana todella maksaman kuponkikoron lisäksi. Kertyvä korko kirjataan rahoitustilillä ikään kuin joukkovelkakirjan hallussapitäjä sijoittaisi koron samanaikaisesti uudelleen joukkovelkakirjaan (ks. 5.17.). Siksi se kirjataan rahoitustilillä rahoitusvarojen hankintana, joka lisätään olemassa oleviin varoihin⁽⁴⁾. Täten joukkovelkakirjan markkina-arvon asteittainen kasvu, joka johtuu uudelleen sijoitetun koron aiheuttamasta pääoman kertymisestä, heijastuu pääoman kasvuna — eli varojen lisäyksenä. Se on olemukseltaan määrän tai volyymin kasvua, ei hinnan nousua. Se ei tuota hallussapitovoittoa joukkovelkakirjan hallussapitäjälle eikä tappiota sen liikkeeseen laskijalle. Tilanne on vastaava sellaisen tavaran kuin viinin kohdalla, joka kypsyy varastoitaessa. Viinin laadun paranemisesta johtuva hinnannousu heijastuu volyymin, ei hinnan kasvuna. Joukkovelkakirjat vaihtelevat laadullisesti ajassa lähestyessään erääntymistään ja on olennaista ymmärtää, että niiden koron kertymisestä johtuva arvonnousu ei ole hinnannousu, eikä se tuota hallussapitovoittoa.
- 6.53. Kuitenkin kiinteäkorkoistenkin joukkovelkakirjojen hinnat muuttuvat markkinakorkojen muuttuessa, hinnat vaihtelevat käänteisesti korkotason muutosten kanssa. Tietyn korkotason muutoksen merkitys joukkovelkakirjan hintaan on sitä pienempi, mitä lähempänä on joukkovelkakirjan erääntyminen. Markkinakorkojen vaihteluista johtuvat joukkovelkakirjojen hintojen muutokset ovat hinnan, ei määrän muutoksia. Siten ne tuottavat nimellisiä

⁽⁴⁾ EKT-järjestelmä suosittelee tällaista käytäntöä, mutta sallii tällaisen koron kirjaamisen muihin saamisiin ja velkoihin (AF.7), jos mukautuminen kansalliseen käytäntöön sitä edellyttää (ks. kappale 5.130.).

hallussapitovoittoja tai -tappioita sekä joukkovelkakirjojen liikkeeseenlaskijoille että niiden hallussapitäjille. Korkotason nousu tuottaa nimellisen hallussapitovoiton joukkovelkakirjan liikkeeseenlaskijalle ja yhtä suuren nimellisen hallussapitotappion sen hallussapitäjälle. Korkotason laskiessa tilanne on päinvastainen.

Myös lyhytaikaisille papereille voi kertyä nimellisiä hallussapitovoittoja tai -tappioita. Koska lyhytaikaisten paperien erääntymisajat ovat kuitenkin paljon lyhyemmät, korkotason vaihtelun aiheuttamat hallussapitovoitot ovat yleensä paljon pienempiä kuin nimellisarvoltaan vastaavien joukkovelkakirjojen kohdalla.

- 6.54. Joukkovelkakirjojen muuntaminen osakkeiksi kirjataan kahtena rahoitustaloustoimena (ks. 5.62.1). Se toteutuu yleensä osakkeiden markkinahintaa alhaisemmalla hintatasolla. Muuntamista seuraavat hallussapitovoitot kirjataan hinnanmuutoksiksi uudelleenarvotustilillä.
- 6.55. Johdannaisten (AF.34) arvo saattaa vaihdella, jos niiden perustana olevan instrumentin arvo vaihtelee, perustana olevan instrumentin arvon volatilitteetti vaihtelee tai sen toteutuspäivä tai erääntymispäivä lähestyy. Kaikkia tällaisia muutoksia tulisi pitää hinnanmuutoksina ja ne tulisi kirjata luokkaan K.11.

Osakkeet ja osuudet (AF.5)

- 6.56. Ilmaisosakkeet (ks. 5.93.) lisäävät osakkeiden lukumäärää sekä liikkeeseen laskettujen osakkeiden nimellisarvoa, mutta eivät teoriassa muuta osakkeiden yhteenlaskettua markkina-arvoa. Sovitun käytännön mukaisesti niitä ei kirjata tileille ollenkaan. Tällaisilla emissioilla on kuitenkin tarkoitus parantaa markkinoilla olevien osakkeiden likviditeettiä, ja siten koko liikkeeseenlaskettujen osakkeiden markkina-arvo saattaa tämän seurauksena nousta — kaikki tällaiset muutokset tulisi kirjata uudelleenarvotusvaikutuksiksi.

Vakuutustekninen vastuovelka (AF.6)

- 6.57. Sellaiset kotitalouksien henkivakuutus- ja eläkerahasto-osuuksien muutokset, jotka tapahtuvat tilinpitojakson alun ja päättymisen välisenä aikana ja jotka ovat seurausta vakuutusyhtiöiden ja eläkerahastojen sijoittamien rahastojen nimellisistä hallussapitovoitoista tai -tappioista, kirjataan uudelleenarvotustilille kuten myös vakuutusmaksuvastuun ja korvausvastuun hallussapitovoitoista tai tappioista seuraavat muutokset.

ULKOMAAN VALUUTAN MÄÄRÄISET RAHOITUSVARAT

- 6.58. Ulkomaan valuutan määräiset rahoitusvarat mitataan niiden ulkomaan valuutan määräisen käyvän markkina-arvon mukaisina muunnettuna kansallisen valuutan mukaiseksi käyttämällä ajankohdan vaihtokurssia. Nimellisiä hallussapitovoittoja voi tästä syystä ilmetä ei pelkästään siksi, että paikallisessa valuutassa ilmaistu varallisuuserän hinta muuttuu, vaan myös siksi, että vaihtokurssi muuttuu. Koko tilinpitojakson nimellisen hallussapitovoiton kokonaisarvo voidaan laskea tavalliseen tapaan vähentämällä taloustoimien arvo avaus- ja päätöstasearvojen erotuksesta. Tätä varten ulkomaan rahan määräiset rahoitustaloustoimet tulee muuntaa kansallisen valuutan määräisiksi käyttäen taloustoimien tapahtumahetken vaihtokurssia, kun taas varallisuuden avaus- ja päätöstaseiden arvot tulee muuntaa käyttämällä taseiden kuvaamien ajankohtien vaihtokursseja. Tämä merkitsee sitä, että taloustoimien kokonaisarvo — hankinnat miinus vähennykset — ilmaistuna ulkomaan valuutan määräisenä on itse asiassa muunnettu vaihtokurssin painotetulla keskiarvolla, jossa painoina ovat eri ajankohtina suoritettujen taloustoimien arvot.

LUKU 7

VARALLISUUSTASEET

7.01. *Määritelmä:* Tase on selvitys tietyllä hetkellä omistuksessa olevista varoista ja veloista. Taseen tasapainottavaa erää kutsutaan nettovarallisuudeksi (B.90).

Taseesen kirjattujen varojen ja velkojen varannot arvotetaan taseajankohdan vallitseviin markkinahintoihin.

7.02. Tase laaditaan sektoreille, koko kansantaloudelle sekä ulkomaille.

Sektorin taseessa kuvataan kaikkien tuotettujen varojen, ei-tuotettujen varojen, rahoitusvarojen ja velkojen arvot sekä sektorin nettovarallisuus.

Koko kansantalouden taseen tasapainottavana eränä on muiden kuin rahoitusvarojen ja ulkomaisten nettosaamisten summa, jota usein kutsutaan kansallisuusvarallisuudeksi.

Ulkomaiden tase, jota kutsutaan ulkomaat-sektorin varojen ja velkojen tiliksi, koostuu yksinomaan rahoitussaamista ja veloista.

7.03. Yrityksillä katsotaan olevan nettovarallisuutta sen lisäksi, mikä on niiden liikkeeseen laskettujen osakkeiden ja osuuksien arvo. Yritysmäisten yhteisöjen kohdalla nettoarvo on yhtä kuin nolla, koska omistajan osuuksien oletetaan olevan arvoltaan yhtä kuin yhteisön varat miinus sen velat. Siksi sellaisten kotimaisten yritysten, jotka ovat suorien sijoitusten kohteita ja ulkomaisten yritysten tytäryrityksiä ja jotka tästä syystä luokitellaan yritysmäisiksi yhteisöiksi, nettovarallisuus on nolla.

7.04. Yhteenlaskettujen rahoitusvarojen ja velkojen erotusta kutsutaan nettorahoitusvaroiksi (ks. 7.67.).

7.05. Yrityssektorille ja rahoituslaitokset-sektorille niiden omien varojen laskenta tuottaa analyttisesti merkittävän indikaattorin.

Omat varat ovat nettovarallisuuden (B.90) ja liikkeeseen laskettujen osakkeiden ja osuuksien summa.

7.06. Tase täydentää tilikokonaisuuden ja kuvaa ne lopulliset vaikutukset, jotka tuotantotilille, tulonjaon ja tulonkäytön tilille ja varallisuuden muodostuksen tilille tehdyillä kirjauksilla on (ks. luku 8 Tilien kokonaisuus ja tasapainoerät).

7.07. Tase kuvaa varojen ja velkojen arvoja tietyllä hetkellä. Tase laaditaan tilikauden alussa (sama kuin edeltävän tilikauden loppu) ja sen lopussa.

7.08. Tilien laadinnan perusidentiteetti liittyy avaus- ja päätöstaseen toisiinsa:

tietyn varallisuuserän arvo avaustaseessa;

plus taloustoimet: tilinpitojakson aikana hankittujen varojen kokonaisarvo miinus luovutettujen varojen kokonaisarvo; muihin kuin rahoitusvaroihin kohdistuvat taloustoimet kirjataan pääomatilillä ja rahoitustaloustoimet rahoitustilillä;

miinus kiinteän pääoman kuluminen;

plus muut volyymin muutokset; hallussa olleiden varojen volyymin positiiviset tai negatiiviset arvonnähtämykset (esimerkiksi maaperävarojen löytämisen seuraksena tai varallisuuserän tuhoutuminen sodan tai luonnononnettomuuden takia): nämä muutokset kirjataan varojen volyymin muiden muutosten tilillä;

plus uudelleenarvotukset: sellaisten positiivisten tai negatiivisten hallussapitovoittojen arvo, joka kertyy tilikaudella ja on seurausta varallisuuserän hinnan muutoksesta: nämä muutokset kirjataan uudelleenarvotustilillä;

on yhtä kuin varallisuuserän arvo päätöstaseessa.

Avaus- ja päätöstaseen väliset, taloustoimien ja muiden varojen muutosten (volyymin muiden muutosten ja hallussapitovoittojen) kautta tulevat yhteydet kuvataan kaaviona liitteessä 2.

VAROJEN TYYPIT

7.09. Taseessa kirjatut varat ovat taloudellisia varoja.

7.10. *Määritelmä:* Taloudelliset varat ovat arvon säilyttäjiä, ja institutionaaliset yksiköt omistavat ne yksilöllisesti tai kollektiivisesti. Niiden omistajat voivat saada taloudellista hyötyä pitämällä varoja hallussaan tai käyttämällä niitä tietyn ajanjakson.

7.11. Taloudellinen hyöty koostuu ensituloista (toimintaylijäämä käyttämisestä, omaisuustulot siitä, että antaa muiden käyttää), jotka ovat seurausta varojen käytöstä. Taloudellista hyötyä saadaan myös arvosta mukaan lukien mahdolliset hallussapitovoitot/-tappiot, joka voidaan realisoida luovuttamalla varoja tai terminoimalla varoja.

7.12. Yleiskatsaus taloudellisten varojen luokituksesta ja kattavuudesta esitetään taulukossa 7.1. Jokaiselle varojen luokalle esitetään yksityiskohtainen määritelmä tämän kappaleen liitteessä 1.

Varoihin ei lueta:

- a) inhimillistä pääomaa,
- b) sellaisia luonnonvaroja, jotka eivät ole taloudellisia varoja (esim. ilma, joen vesi),
- c) ehdollisia varoja, jotka eivät ole rahoitusvaroja (ks. 7.22.).

7.13. Varojen luokkia erotetaan kolme:

- a) muut valmistetut varat kuin rahoitusvarat,
- b) muut valmistamattomat varat kuin rahoitusvarat,
- c) rahoitusvarat.

MUUT VALMISTETUT VARAT KUIN RAHOITUSVARAT (AN.1)

7.14. *Määritelmä:* Valmistetut varat ovat varoja, jotka eivät ole rahoitusvaroja ja jotka ovat syntyneet tuotantoprosessin tuloksena.

7.15. Valmistettujen tavaroiden luokituksen tarkoituksena on erotella varat sen mukaan, mikä on niiden merkitys tuotannossa. Luokitus on: kiinteät varat⁽¹⁾, joita käytetään toistuvasti tai jatkuvasti tuotannossa yli vuoden ajan; varastot, joita on tuotannossa käytetty välituotekäyttöön, myyty tai muuten luovutettu; sekä arvoesineet. Viimeksi mainittuja ei pääasiallisesti käytetä tuotantoon tai kulutukseen, vaan niitä hankitaan ja pidetään ensisijaisesti arvon säilyttäjinä.

MUUT VALMISTAMATTOMAT VARAT KUIN RAHOITUSVARAT (AN.2)

7.16. *Määritelmä:* Valmistamattomat varat ovat sellaisia taloudellisia varoja, jotka syntyvät muuten kuin tuotantoprosessin kautta. Ne koostuvat aineellisista ja aineettomista varoista siten kuin alla määritellään.

⁽¹⁾ Kiinteän pääoman bruttomuodostukseen ei lueta mukaan kahdenlaisia tuottajien käyttämiä kestäviä tavaroita: pieniä työkaluja sekä tietynlaisia sotilastarvikkeita. Siksi ei ole vastaavia varojakaan. Lisäksi koritalouksien loppukulutukseensa hankkimia kuljetusvälineitä ja muita koneita ja laitteita ei lueta kiinteisiin varoihin. Ne luetaan mukaan taseen lisätietoeraan "kestävät kulutustavarat" (ks. 7.63.).

- 7.17. Luokituksen tarkoituksena on erotella varat niiden syntyvän perusteella. Jotkut varoista ovat luonnosta peräisin ja toiset, joita voidaan kuvata yhteiskunnan luomiksi käsitteiksi, syntyvät lain nojalla tai kirjanpidon määrittelyistä.
- 7.18. Kaikki aineelliset valmistamattomat varat ovat luonnonvaroja. Se, mitkä luonnonvarat luetaan mukaan, määritellään mukautuen taloudellisten varojen yleiseen määrittelyyn. Perusteita luokittelulle ovat, ovatko ko. luonnonvarat todellisen omistajuuden kohde ja voivatko ne tuottaa taloudellista hyötyä omistajilleen, kun olemassaoleva teknologia, tieto, taloudelliset mahdollisuudet, saatavilla olevat resurssit ja suhteelliset hinnat on määrätty. Tähän ei lueta mukaan myöskään sellaisia luonnonvaroja, joihin omistajan oikeuksia ei ole kohdennettu tai joita ei ylipäätään voi omistaa, kuten valtameret tai ilma.
- 7.19. Aineettomiin valmistamattomiin varoihin luetaan patentoinnit, siirrettävät sopimukset, liikearvo (goodwill) jne. Sellaisia ilmiöitä, joista ei ole lakiin tai kirjanpitoon perustuvia todisteita — kuten on esim. patentin myöntämisestä tai taloudellisen etuuden siirtämisestä kolmannelle osapuolelle — ei lueta mukaan.

RAHOITUSVARAT JA VELAT (AF)

- 7.20. *Määrittelmä:* Rahoitusvarat ovat taloudellisia varoja, joihin luetaan maksuvälineet, rahoitussaamiset sekä sellaiset taloudelliset varat, jotka luonteeltaan ovat rahoitussaamisten kaltaisia.
- 7.21. Maksuvälineisiin luetaan monetaarinen kulta, erityiset nosto-oikeudet (SDR:t), käteisraha sekä siirtokelpoiset talletukset.
- Rahoitussaamiset oikeuttavat niiden omistajat eli velkojat saamaan ilman vastasuorituksia maksun tai sarjan maksuja toisilta institutionaalisilta yksiköiltä eli velallisilta, jotka ovat hankkineet vastineena olevat velat.
- Luonteeltaan rahoitussaamisten kaltaisia taloudellisia varoja ovat esimerkiksi osakkeet ja muut osuudet ja osittain ehdolliset varat. Tällaisen rahoitusvarallisuuserän liikkeeseen laskevan institutionaalisen yksikön katsotaan samalla velkaantuneen.
- 7.22. Ehdolliset varat ovat institutionaalisten yksiköiden ja niiden ja ulkomaiden välisiä sopimuksenluonteisia järjestelyitä, joissa eritellään yksi tai useampia ehtoja, joiden tulee täytyä, ennen kuin rahoitustaloustoimi tapahtuu. Esimerkkejä ovat kolmannen osapuolen maksusitoumus, remburssi, limiittiluotto, arvopaperien liikkeeseenlaskusopimukset (note issuance facilities, NIF) sekä monet johdannaisinstrumenteista. Tilinpitojärjestelmässä ehdollinen varallisuuserä on rahoitusvarallisuutta, jos ehdollisella sopimuksella sinänsä on markkina-arvo sen takia, että sillä voidaan käydä kauppaa tai se voidaan lunastaa takaisin markkinoilta. Muussa tapauksessa ehdollisia varoja ei kirjata järjestelmässä⁽²⁾.
- 7.23. Järjestelmässä kaikilla rahoitusvaroilla on vastineenaan velka. Poikkeuksena ovat ne rahoitusvarat, jotka luokitellaan luokkiin monetaarinen kulta ja erityiset nosto-oikeudet (AF.1).
- 7.24. Rahoitussaamisten ja velkojen luokitus on yhteensopiva rahoitustaloustoimien luokituksen kanssa. Tästä syystä saamisten ja velkojen luokkien, alaluokkien ja alaryhmien määrittelyt sekä lisäselvitykset kuvataan EKT:ssa vain yhdessä kohdassa eli rahoitustaloustoimia kuvaavassa kappaleessa. Tase-kappaleen tekstissä ei määritelmiä ja niiden selityksiä toisteta, mutta kappaleen liitteessä 1, esitetään kooste kaikista niistä varoista ja veloista, jotka järjestelmässä on määritelty.

⁽²⁾ Vakuutus tekninen vastuvelka on vakuutuslaitosten ja eläkerahastojen ehdotonta velkaa. Useimmissa tapauksissa vastineena olevat vakuutusnottajien ja korvauksensaajien rahoitusvarat ovat kuitenkin ehdollisia varoja.

Taulukko 7.1. — Varojen luokitus

AN.	MUUT KUIN RAHOITUSVARAT (AN.1. + AN.2.)
AN.1.	Valmistetut varat
AN.11	Kiinteät varat ⁽¹⁾
AN.111	Aineelliset kiinteät varat
AN.1111	Asunnot
AN.1112	Muut rakennukset ja rakennelmat
AN.11121	Muut talorakennukset
AN.11122	Muut rakennelmat
AN.1113	Koneet, laitteet ja kuljetusvälineet
AN.11131	Kuljetusvälineet
AN.11132	Muut koneet ja laitteet
AN.1114	Kasvatettavat varat
AN.11141	Jalostus- ja lypsykarja, työeläimet jne.
AN.11142	Viini- ja hedelmätarhat, toistuvasti satoa tuottavat istutukset
AN.112	Aineettomat kiinteät varat
AN.1121	Mineraalien etsintä
AN.1122	Tietokoneohjelmistot
AN.1123	Viihteen, kirjallisuuden ja taiteen alkuperäisteokset
AN.1129	Muut aineettomat kiinteät varat
AN.12	Varastot
AN.121	Aineet ja tarvikkeet
AN.122	Keskeneräiset työt
AN.1221	Keskenkasvuiset kasvatettavat varat
AN.1222	Muut keskeneräiset työt
AN.123	Valmisteet
AN.124	Kauppatavarat
AN.13	Arvoesineet
AN.131	Jalometallit ja -kivet
AN.132	Antiikki ja muut taide-esineet
AN.139	Muut arvoesineet
AN.2	Valmistamattomat varat
AN.21	Aineelliset valmistamattomat varat
AN.211	Maa
AN.2111	Rakennusmaa
AN.2112	Viljelysmaa
AN.2113	Virkistyskäyttöön tarkoitettu maa vesialueineen
AN.2119	Muut maa-alueet vesialueineen
AN.212	Maaperävarat
AN.2121	Hiihi-, öljy- ja maakaasuvarannot
AN.2122	Metallimineraalivarannot
AN.2123	Epämetalliset mineraalivarannot
AN.213	Luonnonvaraiset biologiset varat
AN.214	Vesivarat
AN.22	Aineettomat valmistamattomat varat
AN.221	Patentoinnit
AN.222	Vuokra- ja muut siirrettävät sopimukset
AN.223	Ostettu liikearvo (goodwill)
AN.229	Muut aineettomat valmistamattomat varat
AF.	RAHOITUSVARAT ⁽²⁾ (AF.1 + AF.2 + AF.3 + AF.4 + AF.5 - AF.6 + AF.7)
AF.1	Monetaarinen kulta ja erityiset nosto-oikeudet (SDR:t)
AF.11	Monetaarinen kulta
AF.12	Erityiset nosto-oikeudet (SDR:t)

AF.2	Käteisraha ja talletukset
AF.21	Käteisraha
AF.22	Siirtokelpoiset talletukset
AF.29	Muut talletukset
AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet
AF.33	Muut arvopaperit kuin osakkeet ja johdannaiset
AF.331	Lyhytaikaiset
AF.332	Pitkäaikaiset
AF.34	Johdannaiset
AF.4	Lainat
AF.41	Lyhytaikaiset
AF.42	Pitkäaikaiset
AF.5	Osakkeet ja osuudet
AF.51	Osakkeet ja muut osuudet kuin rahasto-osuudet
AF.511	Noteeratut osakkeet
AF.512	Noteeraamattomat osakkeet
AF.513	Muut osuudet
AF.52	Rahasto-osuudet
AF.6	Vakuutustekninen vastuuvélka
AF.61	Kotitalouksien osuus henki- ja eläkevakuutusrahastoista
AF.611	Kotitalouksien osuus henkivakuutusrahastoista
AF.612	Kotitalouksien osuus eläkevakuutusrahastoista
AF.62	Vakuutusmaksu- ja korvausvastuu
AF.7	Muut saamiset ja velat
AF.71	Kauppaluotot ja ennakot
AF.79	Muut saamiset ja velat kuin kauppaluotot ja ennakot

(¹) Lisätietoerä AN:m: Kestävät kulutustavarat.

(²) Lisätietoerä AF:m: Suorat ulkomaiset sijoitukset.

TASEEN KIRJAUSTEN ARVOTTAMINEN

YLEISIÄ ARVOTTAMISPERIAATTEITA

7.25. Taseen erä tulisi arvottaa ikäänkuin se hankittaisiin taseen kuvaamana ajankohtana ja arvoon tulee sisältyä muun kuin rahoitusvarallisuuserän omistajuuden vaihdoksesta koituneet kustannukset. Siten saamiset ja velat tulee arvottaa soveltaen niitä käyviä markkinahintoja, jotka taseen kuvaamana ajankohtana vallitsevat.

Tämä merkitsee sitä, että varat tulisi arvottaa

- ostajan hintaan, jos ne on ostettu
- perushintaan, jos ne on tuotettu omaan käyttöön tai jos perushintaa ei ole saatavilla, samantapaisten tavaroiden perushintojen avulla tai kustannusten summana.

7.26. Ihanteellisessa tapauksessa hinnat voidaan havaita markkinoilla. Jos hintahavainnot ei voida tehdä — kuten voi olla, jos aivan viime aikoina kyseisten tuotteiden ostoista/myynneistä ei ole havainnot — tulee pyrkiä estimoimaan varoille se hinta, joka varoista maksettaisiin markkinoilla taseen kuvaamalla hetkellä.

7.27. Sen lisäksi, että hinnat voidaan tasetta varten määrittellä markkinoilla havaittujen hintojen tai niistä johdettujen hintojen avulla tai kustannusten kautta, käyvät hinnat voidaan arvioida

- uudelleen arvottamalla ja lisäämällä hankinnat ja vähentämällä luovutukset tai
- arvioimalla tulevien tuottojen nyky- tai diskontattu arvo.

7.28. Markkinahintoja on yleensä saataville useille rahoitusvaroille, olemassa oleville kiinteistöille (rakennuksille ja muille rakennelmille sekä maaperälle), olemassa oleville kuljetusvälineille, sadolle ja karjalle sekä hiljattain tuotetulle kiinteälle pääomalle ja varastoille.

- 7.29. Joidenkin varojen osalta uudelleen arvotettu alkuperäinen hankintahinta poistetaan niiden odotetun käyttöajan aikana. Tällaisen varallisuuserän arvo määrättyllä sen eliniän hetkellä on sen käypä hankintahinta miinus kumuloituneet poistot. Useimmat kiinteät varat voidaan kirjata taseeseen käypiin ostajan hintoihin, jotka on kirjattu kiinteän pääoman kumuloituneen kulumisen laskentaa varten (kirjattu jälleenhankintakustannus)⁽¹⁾.
- 7.30. Tapauksissa, joissa tuotot joko viivästyvät (kuten puu) tai jakaantuvat pitkähkölle aikavälille (kuten maaperävarat) odotettavissa olevien tulevien tuottojen nykyarvon laskemiseksi tulee käyttää diskonttokorkoa.
- Diskonttokorko tulisi johtaa kyseessä olevan tyyppisiin varoihin — metsiin, kaivoksiin ja louhoksiin — kohdistuvista taloustoimista saatavasta tiedosta eikä niinkään käyttää yleistä korkotasoa.
- 7.31. Ulkomaan valuutan määraisten saamisten ja velkojen arvo tulisi muuntaa kansallisen valuutan määräiseksi käyttäen sen ajankohdan vaihtokurssia, jolta ajankohdalta tase laaditaan. Vaihtokurssin tulisi olla valuutan ostaja- ja myyntikurssien keskiarvo.
- 7.32. Joitain analyttisiä tarkoituksia varten saattaa olla hyödyllistä esittää vaihtoehtoja käyville markkina-arvoille, ja niitä voidaan esittää taseen lisätietoerinä. Esimerkkejä vaihtoehtoisesta arvottamisesta ovat pitkäaikaisten joukkovelkakirjojen nimellisarvo sekä yrityksen pääoman uudelleenarvotettu lunastus- ja vastikearvo.

MUUT KUIN RAHOITUSVARAT (AN.)

TUOTETUT VARAT (AN.1)

Kiinteät varat (AN.11)

Aineelliset kiinteät varat (AN.111)

- 7.33. Aineelliset kiinteät varat tulee kirjata markkinahintoihin, jos mahdollista (tai perushintoihin, jos on kyse uusien varojen tuottamisesta omaan käyttöön) ja jos se ei ole mahdollista, kirjaus tulee tehdä käypään ostajan hintaan, joka kirjataan kertyneen kiinteän pääoman kulumisen yhteydessä. Asianmukaisesti kirjatut, ostajalle koituvat omistajuuden vaihtoon liittyvät kustannukset sisällytetään tasearvoon.

Aineettomat kiinteät varat (AN.112)

- 7.34. Mineraalien etsintä tulisi arvottaa joko niiden kertyneiden kulujen pohjalta, jotka on maksettu etsintää harjoittaneille muille institutionaalisille yksiköille tai etsinnän aiheuttamien todellisten kustannusten mukaisena, jos etsintä on tehty omana työnä. Poistamaton osa aiemmin tehdystä etsinnästä tulisi arvottaa uudelleen kuluvan ajanjakson hinnoilla ja kustannuksilla.
- 7.35. Tietokoneohjelmistot tulisi arvottaa markkinoilla maksettujen ostajan hintojen pohjalta tai arvioitujen perushintojen mukaan, jos työ tehdään talon sisällä tai tuotantokustannusten mukaan, jos hintoja ei ole saatavilla. Ne aiempina vuosina hankitut ohjelmistot, joita ei ole vielä kokonaan poistettu, tulisi arvottaa uudelleen nykyisin hinnoin ja kustannuksin (jotka saattavat olla pienemmät kuin alkuperäiset hinnat tai kustannukset).
- 7.36. Viihteen, kirjallisuuden ja taiteen alkuperäisteokset ja muut aineettomat kiinteät varat tulisi arvottaa hankintahintaan silloin, kun näillä aineettomilla varoilla käydään todella kauppaa markkinoilla. Omaan käyttöön tuotetut aineettomat varat saattaa olla välttämätöntä arvottaa tuotantokustannusten pohjalta asianmukaisesti nykyisillä hinnoilla uudelleen arvotettuna ja poistot mukaan lukien. Muussa tapauksessa saattaa olla välttämätöntä käyttää estimaatteja arvioitaessa tällaisten varojen omistajien tulevaisuudessa odotettavissa olevien tuottojen nykyarvoa.

Varastot (AN.12)

- 7.37. Varastot tulisi arvottaa käyttämällä sen ajankohdan hintoja, jolta tase laaditaan eikä niitä hintoja, joilla tuotteet arvotettiin, kun ne siirrettiin varastoon.

⁽¹⁾ Nettopääomakanta kuvaa kaikkien vielä käytössä olevien kiinteiden varojen kirjanpitoarvojen summaa. Bruttopääomakannassa on mukana kiinteän pääoman kulumisen kertynyt summa.

- 7.38. Aineitten ja tarvikkeiden varastot arvotetaan ostajan hintoihin ja lopputuotteiden sekä keskeneräisten tuotteiden varastot perushintoihin. Sellaisten myyntiin tarkoitettujen tuotteiden varastot, joita tukkumyyjät tai vähittäismyyjät eivät jatkojalosta, arvotetaan myyjille taseen kuvaaman ajankohdan hintoihin kuitenkin ilman tukkumyyjän tai vähittäismyyjän maksamia kuljetuskustannuksia. Keskeneräisten töiden varastoille saadaan päätöstaseen arvo vertaamalla ajanjakson loppuun mennessä koituneiden tuotantokustannusten osuutta samanlaisen valmiin tuotteen perushintaan taseen kuvaamana ajankohtana. Jos valmiin tuotteen hinta ei ole käytettävissä, se voidaan estimoida tuotantokustannusten arvolla lisäten siihen voittomarginaali, joka kuvaa odotettavissa olevaa nettotoimintaylijäämää tai (estimoitua netto-) sekatuloa.

Kasvava kerran korjattava sato (paitsi puusto) sekä teuraskarja voidaan arvottaa käyttämällä vastaavien tuotteiden markkinahintoja. Kasvava puusto arvotetaan diskonttaamalla puun tulevat myyntituotot nykyhinnoin vähentämällä ensin kustannukset, joita puun kasvattamisesta ja mm. hakkuista koituu.

Arvoesineet (AN.13)

- 7.39. Arvoesineet (taideteokset, antiikki, korut, jalokivet, ei-monetaarinen kulta (ks. 5.30.) sekä muut metallit) arvotetaan käypiin hintoihin. Jos tällaisille varoille on olemassa järjestäytyneitä markkinoita, ne tulisi arvottaa siihen todelliseen tai arvioituun hintaan, joka niistä markkinoilta ostettaessa maksettaisiin taseen kuvaamalla herkellä mukaan lukien välittäjän maksut ja palkkiot. Muussa tapauksessa ne tulisi arvottaa nykyhintatasolle uudelleenarvotettuihin hankintahintoihin.

VALMISTAMATTOMAT VARAT (AN.2)

Aineelliset valmistamattomat varat (AN.21)

Maa (AN.211)

- 7.40. Pääomatilillä maanparannuksen menot samoin kuin maan omistajuuden vaihtoon liittyvät kustannukset kirjataan kiinteän pääoman bruttomuodostuksena erillään itse maan arvosta.

Jos maan arvoa ei voida eritellä niiden rakennusten ja rakenteiden arvosta, jotka sen päällä sijaitsevat, varat tulee luokitella kokonaisuutena todennäköisesti arvokkaamman varallisuuserän perusteella.

Maa arvotetaan taseessa käypään markkinahintaan. Hinta ei välttämättä ole sama kuin kaikki maan hankinnasta koituvat kustannukset yhteensä hankintahetkellä. Saattaa olla varsinkin niin, että käypään markkinahintaan ei sisälly niitä omistajuuden siirtokustannuksia tai maan parannuskuluja, joita ei vielä ole kokonaan poistettu. Siten saattaa olla välttämätöntä kirjata nämä määrät kokonaan tai osittain hallussapitotappioiksi uudelleenarvotustilillä.

Maaperävarat (AN.212)

- 7.41. Sellaiset maan pinnalla tai pinnan alla olevat todetut mineraaliesiintymät, jotka ovat nykyteknologialla ja nykyisillä suhteellisilla hinnoilla taloudellisesti hyödynnettävissä, arvotetaan varojen taloudellisesta hyödyntämisestä odotettavissa olevien nettotuottojen nykyarvon perusteella.

Muut luonnonvarat (AN.213 ja AN.214)

- 7.42. Koska tällaisista luonnonvaroista ei todennäköisesti ole hintahavaintoja, ne tulee arvottaa niiden odotettavissa olevien tuottojen nykyarvon avulla.

Aineettomat valmistamattomat varat (AN.22)

- 7.43. Aineettomat valmistamattomat varat (patentoinnit, leasing-sopimukset tai muut siirtokelpoiset sopimukset sekä ostettu liikearvo) tulisi arvottaa käyvin hinnoin silloin, kun niillä todella käydään kauppaa markkinoilla. Muussa tapauksessa tulee estimoida tällaisten varojen omistajille odotettavissa olevien tuottojen nykyarvo.

RAHOITUSVARAT JA VELAT (AF.)

- 7.44. Rahoitusvarat ja velat tulisi periaatteessa arvottaa käyvin hinnoin. Ne tulisi arvottaa samalla tavalla riippumatta siitä, ovatko kyseessä saamiset vai velat. Saamisten ja velkojen arvoissa ei pidä olla mukana palvelumaksuja, provisioita, palkkioita tai muita samanlaisia maksuja, jotka kirjataan taloustoimien toteuttamiseksi tuotettuina palveluina.

Monetaarinen kulta ja SDR:t (AF.1)

- 7.45. Monetaarinen kulta (AF.11) tulee arvottaa järjestäytyneillä kultamarkkinoilla muodostuneeseen hintaan.

IMF määrittelee päivittäin SDR:ien (AF.12) arvon ja niiden arvo suhteessa kotimaan valuuttaan saadaan valuuttamarkkinoilta.

Käteisraha ja talletukset (AF.2)

- 7.46. Käteinen raha (AF.21) arvotetaan nimellisarvoon.

Talletuksille (AF.22, AF.29) taseessa kirjattava arvo on yhtä kuin se pääoma, joka velallisten on sopimuksen mukaisesti maksettava velkojille talletusehtojen mukaisesti, jos talletukset muutettaisiin rahaksi ajankohtana, jolta tase laaditaan. Tähän arvoon saattaa sisältyä kertynyttä korkoa (ks. 5.130.).

Muut arvopaperit kuin osakkeet (AF.3)

- 7.47. Valittavan arvotuksen tulee olla yhteensopiva kertyneen koron käsittelyn sekä kertyneen koron rahoitusvaroihin luokittelun kanssa (ks. 5.128., 5.130., 5.138.). Jos kertynyt korko on uudelleensijoitettu vastaaviin arvopapereihin rahoitustaloustoimien tilillä, tulee muut arvopaperit kuin osakkeet paitsi johdannaiset (AF.33) arvottaa taseessa käypiin markkinahintoihin siten, että arvoon sisältyy kertynyt korko. Näiden arvopapereiden yhteenlasketulla käyvällä markkina-arvolla on kaksi erillistä määräkomponenttia, joista toinen edustaa pääomaa ja toinen kertynyttä korkoa. Kokonaismäärä sisältää siten kertyneen koron (määrä on siis liikkeessä olevien arvopapereiden määrä plus kertyneestä korosta seuraava lisävolyymi, ks. 6.52.); arvopapereille käytettävään hintaan ei lueta mukaan kertynyttä korkoa.

Jos kertynyt korko on rahoitustaloustoimien tilillä sisällytetty vaateeseen F.79 muut saamiset ja velat vaateen F.33 muut arvopaperit kuin osakkeet paitsi johdannaiset sijasta, niin tällöin myös kertyneen koron arvo tulee taseessa sisällyttää AF.79:ään.

- 7.48. Lyhytaikaiset muut arvopaperit kuin osakkeet ja johdannaiset (AF.331) tulee arvottaa käypiin markkina-arvoihin.

Jos käypiä markkina-arvoja ei ole saatavilla:

- a) nimellisarvoon liikkeeseen laskettavat lyhytaikaiset arvopaperit tulisi arvottaa nimellisarvoon, johon lisätään sellainen kertynyt korko, joka ei ole erääntynyt maksettavaksi tai jota ei ole maksettu;
- b) diskontatut arvopaperit tulisi arvottaa emissiohintaan, johon lisätään kertynyt korko.

Tällaiset arviot tulisi rajoittaa arvopapereihin, joiden alkuperäinen maturiteetti ei ylitä kolmea kuukautta.

- 7.49. Pitkäaikaiset muut arvopaperit kuin osakkeet ja johdannaiset (AF.332) arvotetaan aina käypiin markkina-arvoihin, onpa sitten kyseessä sellaiset joukkovelkakirjat, joille maksetaan säännöllisesti korkoa tai alihintaiset tai nollakorkeiset joukkovelkakirjat, joille maksetaan vain vähän tai ei ollenkaan korkoa.

- 7.50. Johdannaisten (AF.34) tulisi olla taseessa arvotettuina käypiin markkina-arvoihin. Jos markkinanoteerauksia ei ole saatavilla (esim. OTC-optiot), johdannainen tulisi arvottaa joko sen takaisinostohintaan tai arvoon, joka vaaditaan sen kuittaamiseen vastasaamisella tai sitten alkuperäiseen ostohintaan.

Sovitun käytännön mukaisesti johdannaisten liikkeeseen laskijan katsotaan velkaantuvan.

Lainat (AF.4)

- 7.51. Sekä velkojien että velallisten taseisiin kirjattava arvo on yhtä kuin se pääoma, joka velallisten on sopimuksen mukaisesti maksettava takaisin velkojalle, vaikka laina olisi myyty nimellisarvon ylittävään tai alittavaan hintaan.

Osakkeet ja muut osuudet (AF.5)

- 7.52. Osakkeet ja muut osuudet arvioidaan käyvin hinnoin. Sekä saamiin että velkoihin sovelletaan samaa käypää hintaa, vaikka osakkeet ja osuudet eivät lain mukaan olekaan liikkeen laskijan velkaa. Sen sijaan ne takaavat oikeuden yrityksen jäännösarvoon, joka ei etukäteen ole tiedossa.
- 7.53. Noteeratut osakkeet (AF.511) arvioidaan pörssissä tai muilla järjestäytyneillä markkinoilla havaittuihin keskihintoihin.
- 7.54. Sellaiset noteeraamattomat osakkeet (AF.512), joilla ei käydä säännöllisesti kauppaa järjestäytyneillä markkinoilla, tulisi arvottaa käyttäen estimaatteina noteerattujen osakkeiden arvoja. Tässä arvioinnissa tulisi kuitenkin ottaa erityisesti huomioon osaketyyppien väliset likviditeettierot. Arvioinnissa tulisi ottaa myös huomioon yritykseen kertyneet varat sekä yrityksen toimiala.
- 7.55. Kulloinkin sovellettava arviointimenetelmä riippuu paljon käytettävissä olevista perustilastoista. Menetelmä voi ottaa esimerkiksi huomioon tiedot, joita on olemassa niiden yritysten yhteensulautumisista, joiden osakkeita ei noteerata. Edelleen tapauksissa, joissa noteeraamattomia osakkeita ei noteerata. Edelleen tapauksissa, joissa noteeraamattomia osakkeita liikkeeseen laskevien yritysten varat keskimäärin ja suhteessa niiden nimellisarvoiseen pääomaan vaihtelevat verrattuna noteerattuja osakkeita liikkeeseen laskeviin yrityksiin, olisi tarkoituksenmukaista laskea noteeraamattomien osakkeiden käypä arvo siten, että ko. varat otetaan huomioon; varat voivat olla yrityksen taseesta saatava nettoarvo tai sitten EKT:n periaatteiden mukaan lasketut omat varat:

$$\text{noteeraamattomien osakkeiden käypä hinta} = \text{noteerattujen osakkeiden käypä hinta} \times \frac{\text{(noteeraamattomien yritysten) omat varat}}{\text{(noteerattujen yritysten) omat varat}}$$

Käyvän hinnan suhde omiin varoihin vaihtelee toimialoittain. Siksi suositellaan, että noteeraamattomien osakkeiden käypä hinta laskettaisiin toimialoittain. Noteerattujen ja noteeraamattomien osakkeiden välillä voi olla muitakin estimointimenetelmään vaikuttavia eroja.

- 7.56. Muut osuudet (AF.513) on usein tietynlaisten institutionaalisten yksiköitten velkaa (yritysmäiset yhteisöt, valtion omistamat yritykset, kansainväliset organisaatiot, laskennalliset yksiköt jne). Yleensä osuudet pitää arvottaa omien erityisten menetelmien kuten omien varojen laskennan tai nimellisarvon avulla. Varsinkin yritysmäisiin yhteisöihin tulee järjestelmällisesti käyttää omien varojen menetelmää, sillä niiden nettoarvo on sovitun käytännön mukaisesti nolla.
- 7.57. Sijoitusrahasto-osuudet (AF.52) tulee arvottaa niiden käypään pörssiarvoon, jos osuudet noteerataan. Jos rahasto voi lunastaa omat osakkeensa, ne arvioidaan käypään lunastusarvoon.

Vakuutustekninen vastuovelka (AF.6)

- 7.58. Kotitalouksien osuus henkivakuutusrahastoista (AF.611) -vaateen osalta voidaan määritellä yksilön vakuutusmateriaalisesti laskettujen rahaston pääomaan tai tuottoihin kohdistuvien saamisten nykyarvo. Tämä arvo sisältää henkivakuutusyhtiöiden korvausvastuun sekä ne ylijäämän jakoon osallisten vakuutusten rahastot, jotka lisätään

näiden tai vastaavien vakuutusten arvoon niiden erääntyessä. Kun on kyse ylijäämän jakoon osallisesta vakuutuksesta, rahastot sisältävät hallussapitovoittoja.

- 7.59. Kun tarkastellaan kotitalouksien osuutta eläkerahastoista (AF.612), rahaston velkojen — ja kotitalouksien saamisten — luonne riippuu siitä, minkä laatuinen eläkerahasto on kyseessä.

Määrätyn edun eläkejärjestelmät ovat sellaisia, joissa järjestelmään osallistuvien työntekijöiden eläkkeen taso taataan. Tällaisessa järjestelmässä eläkerahaston velka on yhtä kuin luvattujen etuuksien nykyarvo. Koska järjestelmä voi tilapäisesti olla yli- tai alirahastoitu, määrätyn edun eläkejärjestelmällä voi olla positiivinen tai negatiivinen nettovarallisuus.

Sijoitussidonnaisessa eläkejärjestelmässä etuudet riippuvat suoraan rahaston varoista. Tällaisen järjestelmän velka on yhtä kuin rahaston varojen käypä arvo. Rahaston nettovarallisuus on aina nolla.

- 7.60. Vakuutusmaksuvastuun, joka on osa AF.62:ta, arvo määräytyy olemassa olevan vakuutusriskin ja jäljellä olevan vakuutuskauden suhteen avulla. Korvausvastuun, joka on myös osa AF.62:ta, arvo on tulevaisuudessa maksettavien korvausten, myös kiistanalaisten, nykyarvo.

Muut saamiset ja velat (AF.7)

- 7.61. Kauppaluotot ja ennakot (AF.71) sekä muut saamiset ja velat (AF.79) tulee arvottaa sekä velkojan että velallisen osalta sen summan määräisinä, joka velallisen on sopimuksen mukaan maksettava velkojalle, jotta velka kuolettettaisiin.

LISÄTIETOERÄT

- 7.62. Taseeseen otetaan mukaan kaksi lisätietoerää, kun halutaan lisätä tiettyjen sektorien analyysia:

- a) kestävät kulutustavarat (AN.m)
- b) suorat ulkomaiset sijoitukset (AF.m).

Kestävät kulutustavarat (AN.m)

- 7.63. Kestävät kulutustavarat ovat kestäviä tavaroita, joita kotitaloudet käyttävät loppukulutukseensa toistuvasti yli vuoden ajan. Taseessa ne kuvautuvat vain lisätietoerinä. Niiden vastaanotto taseeseen olisi tarkoituksenmukaista, jos tilinpitojärjestelmä olettaisi, että kestävät tavarat käytettäisiin asteittain loppuun sellaisissa tuotantoprosesseissa, joiden tuotokset koostuvat palveluksista. Kestäviä kulutustavaroita ei kuitenkaan käsitellä tällä tavoin.
- 7.64. Kotitalouksien hallussa olevat kestävät kulutustavarat — kuljetusvälineet ja muut koneet ja laitteet — tulee arvottaa käypiin hintoihin sekä brutto- että nettomääräisinä eli kertyneet, pääoman kulumista vastaavat erät mukaan lukien tai vähennettynä. Taseen lisätietoina esitettävät luvut tulisi esittää nettomääräisinä.
- 7.65. Yhtiöimättömien yritysten omistajille kuuluvia kestäviä kulutustavaroita saatetaan käyttää sekä yrityksen tuotannossa että kotitalouksien kulutukseen. Yrityksen taseessa olevien arvojen tulisi kuvata sitä osuutta käytöstä, joka kohdistuu yritykselle.

Suorat sijoitukset (AF.m)

- 7.66. Suorat sijoitukset koostuvat rahoitusvaroista mutta eivät aineellisesta pääomasta, koska suorien sijoitusten kohde on yritys tai yritysmäinen yhteisö, joka sijaitsee jossain muussa maassa. Ne rahoitusvarat ja velat, joista suorat

sijoitukset koostuvat, tulee kirjata näiden rahoitusvarojen luonteen mukaan luokkiin osakkeet ja muut osuudet, lainat ja muut saamiset ja velat. Kuhunkin luokkaan sisältyvät suorien sijoitusten määrät tulisi kirjata myös erikseen lisätietoeränä.

RAHOITUSTASEET

- 7.67. Sektorin tai ulkomaiden rahoitustaseessa kuvataan taseen vasemmalla puolella rahoitusvarat ja oikealla puolella velat. Rahoitustaseen tasapainoerä on nettorahoitusvarat (BF.90).
- 7.68. Sektorin rahoitustase voi olla sulautettu tai sulauttamaton. Sulauttamaton rahoitustase kuvaa sektoriin luokiteltujen institutionaalisten yksiköiden rahoitusvaroja ja velkoja. Verrattuna sulauttamattomaan taseeseen sulautetusta rahoitustaseesta on poistettu ne rahoitusvarat ja velat, joiden vastineena olevat velat ja varat ovat samaan sektoriin kuuluvien yksiköiden velkoja ja varoja. Ulkomaat-sektorin varojen ja velkojen tili, joka on ulkomaat-sektorin rahoitustase (ks. 8.77), on määritelmällisesti sulautettu.
- 7.69. Velkoja-velallistiedon sisältävä rahoitustase (sektorin tai ulkomaiden) on rahoitustaseen laajennus, joka rahoitustaseen lisäksi kuvaa rahoitusvarat saajasektoreittain ja velat velkojasektoreittain. Siten siinä esitetään tietoja velkoja/velallisuhteista ja se on yhdenmukainen velkoja/velallistiedot sisältävän rahoitustilin kanssa (ks. 5.13.).
-

Liite 7.1

Varojen luokkien määritelmät

Varojen luokitus	Määritelmät
MUUT KUIN RAHOITUSVARAT (AN)	Varat, jotka institutionaaliset yksiköt omistavat yksilöllisesti tai kollektiivisesti ja joiden hallussapidosta tai käytöstä tietyn ajanjakson aikana voi omistajille koitua taloudellista hyötyä. Ne koostuvat sekä valmistetuista että valmistamattomista aineellisista varoista sekä useimmista aineettomista varoista, joille ei kirjata vastineeksi velkoja.
Tuotetut varat (AN.1)	Muut kuin rahoitusvarat, jotka ovat syntyneet tuotantoprosessien tuloksena. Tuotetut varat koostuvat kiinteistä varoista, varastoista sekä arvoesineistä siten kuin ne on alla määritelty.
Kiinteät varat (AN.11)	Sellaiset valmistetut varat, joita käytetään toistuvasti tai jatkuvasti tuotantoprosesseissa yli vuoden ajan. Kiinteät varat koostuvat aineellisista ja aineettomista kiinteistä varoista siten kuin ne on alla määritelty.
Aineelliset kiinteät varat (AN.111)	Kiinteät varat, jotka koostuvat asunnoista, muista rakennuksista ja rakennelmista, koneista, laitteista ja kuljetusvälineistä sekä kasvatettavista varoista siten kuin ne on alla määritelty.
Asunnot (AN.1111)	<p>Rakennukset, jotka ovat kokonaan tai ensisijaisesti asumiskäytössä. Niihin luetaan myös kaikki rakennuksiin liittyvät rakenteet, kuten autotallit sekä kaikki kiinteät kalusteet, jotka tavallisesti asuntoihin asennetaan. Niihin sisältyvät myös asuntolaivat, asuntoveneet, asuntoautot ja perävaunut, silloin kun niitä käytetään kotitalouksien pääasiallisina asuintoina, sekä sellaiset historialliset monumentit, jotka ovat ensisijaisesti asuntokäytössä. Näihin luetaan myös asuntojen siivous- ja korjauskustannukset.</p> <p>Esimerkkejä ovat asuinrakennukset kuten omakoti- ja paritalot sekä muut asuinrakennukset, jotka on tarkoitettu pysyvään asumiseen.</p> <p>Keskeneräiset asunnot luetaan mukaan siinä laajuudessa kuin lopullinen asuja ne omistaa joko sen takia, että rakennetaan omaan käyttöön tai että keskeneräisen asunnon myynnistä/ostosta on olemassa sopimus. Sotilashenkilöstön käyttöön hankitut asunnot luetaan mukaan, koska niitä käytetään tuottamaan asuntopalveluita samalla tavalla kuin siviilikäyttöön hankittuja asuntojakin.</p>
Muut rakennukset ja rakennelmat (AN.1112)	<p>Muut kuin asumiskäytössä olevat rakennukset ja rakennelmat siten kuin ne on alla määritelty.</p> <p>Keskeneräiset rakennukset ja rakennelmat luetaan mukaan siinä määrin kuin lopullinen käyttäjä ne omistaa joko sen takia, että rakennetaan omaan käyttöön tai että keskeneräisen asunnon ostosta/myynnistä on olemassa sopimus. Sotilaskäyttöön hankitut rakennukset ja rakennelmat luetaan mukaan siinä laajuudessa kuin ne muistuttavat tuotantokarkoituksiin hankittuja siviilirakennuksia ja ovat samanlaisessa käytössä kuin siviilirakennukset.</p>
Muut talorakennukset (AN.11121)	<p>Muut talorakennukset kuin asuinrakennukset mukaan lukien rakenteisiin liittyvät kiinteät kalusteet, laitteet ja varusteet sekä rakennusten siivous- ja kunnossapitokustannukset. Tähän luetaan myös sellaiset historialliset monumentit, joita ensisijaisesti pidetään muina rakennuksina kuin asuinrakennuksina.</p> <p>Esimerkkejä ovat tavaratalot, teollisuusrakennukset, kaupalliset rakennukset, virkistyskäytössä olevat rakennukset, hotellit, ravintolat, oppilaitokset, sairaalat jne.</p>
Muut rakennelmat (AN.11122)	Muut rakennelmat kuin rakennukset mukaan lukien muita kuin asuinrakennuksia tai muita talorakennuksia varten rakennettujen

Varojen luokitus	Määritelmät
	<p>katujen ja viemäreiden rakentamiskustannukset. Tähän luetaan myös em kohteisiin liittyvä siivous ja kunnossapito. Tähän luetaan myös sellaiset historialliset monumentit, joita ei voida pitää asuntoina tai muina talorakennuksina samoin kuin sellaiset kuilut, tunnelit ja muut rakenteet, jotka liittyvät maaperävarojen louhintaan. (Merkitävät maanparannukset, kuten padot ja ojitukset veden säännöstelemiseksi luetaan mukaan maan arvoon).</p> <p>Esimerkkejä ovat valtatiet, kadut, muut tiet, rautatiet, kiitoradat; sillat, maan pinnan tasolta korotetut valtatiet, tunnelit ja alikäytävät, vesitiet, satamat, padot sekä muut veden säännöstelyyn liittyvät rakenteet; pitkät putkistot, tietoliikenne- ja voimalinjat, paikalliset putkistot ja kaapeloinnit ja näihin liittyvät rakenteet; kaivannaistointaan ja teollisuuteen liittyvät rakennelmat sekä urheiluun ja vapaa-ajan viettoon liittyvät rakennelmat.</p>
Koneet, laitteet ja kuljetusvälineet (AN.1113)	<p>Kuljetusvälineet ja muut koneet ja laitteet siten, kuin ne on alla määritelty pois lukien kotitalouksien loppukulutustaan varten hankkimat koneet, laitteet ja kuljetusvälineet. Tähän ei lueta mukaan sellaisia työkaluja, jotka ovat suhteellisen halpoja ja joita ostetaan suhteellisen tasaisesti, kuten käsityökaluja. Tähän ei lueta myöskään mukaan asuntoihin ja muihin talorakennuksiin kiinteästi kuuluvia koneita ja laitteita.</p> <p>Luokkaan ei lueta keskeneräisiä koneita ja laitteita, paitsi jos ne on valmistettu omaan käyttöön. Näin siksi, että loppukäyttäjän ajatellaan saavan ko. koneen tai laitteen omistukseensa vasta toimitushetkellä. Sotilaallisiin tarkoituksiin hankitut koneet ja laitteet luetaan mukaan silloin, kun ne muistuttavat siviiliyksiköitten tuotantoa varten hankkimia koneita ja laitteita ja kun niitä käytetään sotilaskäytössä samalla tavalla kuin siviilikäytössä.</p> <p>Kotitalouksien loppukulutustaan varten hankkimia koneita ja laitteita ei pidetä varoina. Ne sisältyvät sen sijaan kotitalouksien taseen lisätietoerään "kestävät kulutustavarat". Kotitalouksien pääasiallisena asuntonaan käyttämät asuntoveneet, asuntolaivat ja asuntovauvat luetaan asuntoihin.</p>
Kuljetusvälineet (AN.11131)	<p>Ihmisten ja tavaroiden siirtämiseen tarkoitettu kalusto. Esimerkkeinä CPA:n⁽¹⁾ alaluokkaan "DM kulkuneuvot" kuuluvat muut tuotteet kuin osat: kuljetusvälineet kuten moottoriajoneuvot, perävaunut ja puoliperävaunut; laivat; junat ja raitiotiekalusto vetureineen; lentokoneet ja avaruusaluukset; moottoripyörät, polkupyörät jne.</p>
Muut koneet ja laitteet (AN.11132)	<p>Muulla luokittelemattomat koneet ja laitteet. Esimerkkejä ovat ne tuotteet pois lukien osat, asennukset, korjaaminen sekä ylläpito, jotka kuuluvat CPA-luokkiin: 29.1: voimakoneet, pois lukien lentokoneiden ja ajoneuvojen moottorit; 29.2 muut yleiskäyttöön tarkoitettut koneet; 29.3 maa- ja metsätalouskoneet; 29.4 työstökoneet; 29.5 muut erikoiskoneet; CPA-luokassa 30 konttori- ja tietokoneet; 31 muut sähkökoneet ja -laitteet; 32 radio-, televisio- ja tietoliikennevälineet; ja 33 lääkintäkojeet, hienomekaaniset kojeet ja optiset instrumentit sekä kellot. Muita esimerkkejä ovat muut tuotteet kuin osat, jotka kuuluvat CPA-luokkiin 23.30.2, ydinreaktorien säteilyttämättömät polttoaine-elementit; CPA-luokissa 36.1, huonekalut; 36.3, soittimet; 36.4 urheiluvälineet; ja 28.3, höyrykattilat pois lukien keskuslämmityslaitteet; ydinreaktorit.</p>
Kasvatettavat varat (AN.1114)	<p>Jalostuskarja, lypsykarja, työeläimet jne. sekä viinitarhat, hedelmätarhat ja muut istutukset, jotka tuottavat toistuvasti sellaisia tuotteita, jotka ovat institutionaalisten yksiköiden suorassa valvonnassa, vastuulla sekä hallinnoimia siten kuin alla määritellään.</p> <p>Tähän ei lueta mukaan keskenkasvuisia kasvatettavia varoja, paitsi jos ne on tuotettu omaan käyttöön.</p>

Varojen luokitus	Määritelmät
Jalostus- ja lypsykarja, työeläimet jne. (AN.11141)	Karja, jota pidetään niiden vuodesta toiseen jatkuvan tuotannon takia. Tähän luetaan jalostuskarja (ml. kalat sekä siipikarja), lypsykarja, työeläimet, villan tuottamista varten pidetyt lampaat ja muut eläimet sekä eläimet, joita käytetään kuljettamiseen, kilpailuissa tai seuraeläiminä.
Viini- ja hedelmätarhat, toistuvasti satoa tuottavat istutukset (AN.11142)	Puut (ml. viiniköynnökset ja pensaat), joita viljellään niistä vuodesta toiseen saatavien tuotteiden takia. Tähän luetaan kasvit, joita viljellään hedelmien, pähkinöiden, mahlan, hartsin, parkkiaineiden tai kasvien lehdistä valmistettavien tuotteiden takia.
Aineettomat kiinteät varat (AN.112)	Kiinteät varat, joihin luetaan mineraalien etsintä, tietokoneohjelmistot, viihteen, kirjallisuuden tai taiteen alkuperäisteokset ja muut sellaiset alla määritellyt aineettomat kiinteät varat, joita on tarkoitus käyttää yli vuoden ajan.
Mineraalien etsintä (AN.1121)	Raakaöljyn, maakaasun ja muiden maaperävaraesiintymien etsintäkulut. Näihin kuluihin luetaan luvan saamista edeltävät kustannukset, lupa- ja hankintakustannukset, arviointikustannukset, koeporaus- ja koekairauskustannukset kuten myös ilmastolliset ja muut tutkimukset sekä kuljetuskustannukset jne., joita tutkimusten suorittaminen edellyttää.
Tietokoneohjelmistot (AN.1122)	Tietokonejärjestelmiä ja sovelluksia varten tehdyt tietokoneohjelmat, niiden kuvaukset ja muu oheismateriaali. Tähän luetaan ostetut ohjelmistot sekä myös omaan käyttöön tehdyt ohjelmistot silloin kun niiden tuottamiskustannukset ovat merkittävät. Tähän luetaan myös tietokantojen ostoihin, kehittämiseen ja laajentamiseen liittyvät merkittävät kustannukset, jos on odotettavissa, että tietokantoja käytetään kauemmin kuin vuoden ajan (riippumatta siitä, käydäänkö tietokannoilla kauppaa vai ei).
Viihteen, kirjallisuuden ja taiteen alkuperäisteokset (AN.1123)	Sellaiset alkuperäisfilmit, äänitteet, käsikirjoitukset, nauhat, mallit jne., joihin on nauhoitettu tai muuten tallennettu näytelmäesityksiä, radio- ja televisio-ohjelmia, musiikkiesityksiä, urheilutapahtumia, kirjallista tai taiteellista tuotantoa jne. Tähän luetaan myös tuotanto omaan käyttöön. Joissain tapauksissa, kuten filmien osalta, saattaa alkuperäiskappaleita olla useita.
Muut aineettomat kiinteät varat (AN.1129)	Tähän luetaan sellainen uusi tieto ja erityisosaaminen jne. jota ei ole muualla luokiteltu ja jonka käyttö tuotannossa on rajoitettu niihin yksiköihin, jotka ovat hankkineet varojen omistusoikeudet tai joilla on varojen käyttö lupa.
Varastot (AN.12)	Tähän luetaan tuotetut varat, jotka koostuvat sellaisista tavaroista ja palveluista, jotka ovat syntyneet kuluvalle tai aikaisemmalla periodilla ja joita pidetään hallussa myöhemmin tapahtuvaa myyntiä, tuotannossa käyttämistä tai muuta tarkoitusta varten. Ne koostuvat aineista ja tarvikkeista, keskeneräisistä töistä, valmiista tavaroista ja kauppatavaroista siten kuin alla määritellään.
Aineet ja tarvikkeet (AN.121)	Tähän luetaan kaikki julkisyhteisöjen pitämät varastot kuten mm. strategisten materiaalien, viljan ja muiden kansakunnalle erityisen tärkeiden hyödykkeiden varastot.
Keskeneräiset työt (AN.122)	Sellaiset tavarat, joita niiden omistajat eivät aio myydä edelleen vaan käyttää omissa tuotantoprosesseissaan välituotteina. Sellaiset tavarat ja palvelukset, jotka ovat osittain valmiita mutta joita ei yleensä luovuteta muille yksiköille ilman jatkojalostusta tai keskeneräiset tavarat ja palvelukset, joiden jalostamista sama tuottaja jatkaa seuraavalla ajanjaksolla. Tähän ei lueta sellaisia keskeneräisiä rakennelmia, joiden omistajuus on siirtynyt lopulliselle omistajalle joko siksi, että kyseessä on tuotanto omaan käyttöön tai siksi, että omistajuuden vaihtumisesta on elemassa myynti-/ostosopimus. Luokka koostuu keskeneräisistä kasvatettavista varoista sekä muista keskeneräisistä töistä siten kuin alla määritellään.
Keskenkasvuiset kasvatettavat varat (AN.1221)	Teuraseläimet kuten kaupallisesti kasvatettava siipikarja ja kalat, puut ja muu kasvillisuus silloin, kun niiden korjuu on kertaluonteista sekä sellaiset kasvatettavat varat, joiden toistuva tuotanto ei vielä ole kypsytynyt.
Muut keskeneräiset työt (AN.1222)	Sellaiset tavarat (paitsi kasvatettavat varat) ja palvelukset, joiden jalostaminen, valmistaminen tai kokoaminen on kesken ja joita valmistaja ei tavallisesti myy, toimita tai luovuta muille ilman jatkojalostamista.

Varojen luokitus	Määritelmät
Valmisteet (AN.123)	Tavarat, jotka ovat valmiita myytäväksi tai toimitettavaksi tuottajan toimesta.
Kauppatavarat (AN.124)	Tavarat, joita yritykset kuten esimerkiksi tukku- ja vähittäiskaupat ovat hankkineet myydäkseen ne ilman, että jalostaisivat niitä edelleen (eli tavaroita ei muunneta muuten kuin esittämällä ne asiakkaalle houkuttelevasti).
Arvoesineet (AN.13)	Sellaiset tuotetut varat, joita ei ensisijaisesti käytetä tuotannossa tai kulutukseen, joiden reaalisien arvojen odotetaan nousevan tai ei ainakaan laskevan, jotka eivät normaaliolosuhteissa kulu ajassa ja joita hankitaan ja pidetään hallussa ensisijaisesti arvon säilyttäjinä. Arvoesineet koostuvat jalometalleista ja jalokivistä, antiikkista ja muista taide-esineistä sekä muista arvoesineistä siten kuin alla määritellään.
Jalometallit ja -kivet (AN.131)	Sellaiset jalometallit ja jalokivet, joita yritykset eivät pidä hallussaan käyttääkseen niitä tuotantopanoksina.
Antiikki ja muut taide-esineet (AN.132)	Sellaiset maalaukset, veistokset jne, jotka on tunnustettu taideteoksiksi ja antiikkiesineiksi.
Muut arvoesineet (AN.139)	Tähän luetaan muualla luokittelemattomat arvoesineet kuten esimerkiksi arvokkaat jalokivistä ja -metalleista valmistetut korut ja niiden kokoelmat.
Valmistamattomat varat (AN.2)	Sellaiset muut kuin rahoitusvarat, jotka eivät ole syntyneet tuotantoprosessissa. Valmistamattomat varat koostuvat aineellisista ja aineettomista varoista siten kuin alla määritellään. Niihin luetaan myös ko. varojen omistajuuden vaihtoon liittyvät kustannukset sekä niihin kohdistuvat merkittävät parannukset.
Aineelliset valmistamattomat varat (AN.21)	Tähän luetaan sellaiset valmistamattomat luonnonvarat, joita voidaan omistaa ja joiden omistajuus voidaan siirtää. Tähän ei lueta sellaisia luonnonvaroja, joille omistajaa ei ole määritelty tai joita ei voi omistaa kuten valtameret tai ilma. Aineelliset valmistamattomat varat koostuvat maasta, maaperävaroista, luonnonvaraisista biologisista varoista sekä vesivarannoista siten, kuin alla määritellään.
Maa (AN.211)	Tähän luetaan maaperä siihen liittyvine maakerroksineen ja pintavesineen silloin, kun niiden omistajuus on vahvistettu. Tähän luetaan myös sellaiset merkittävät maanparannukset, joita ei voi fyysisesti erottaa maasta. Tähän ei lueta maan pinnalla tai sen sisällä olevia rakennuksia tai muita rakennelmia, viljeltyjä alueita, puita ja eläimiä, maaperävaroja, luonnonvaraisia biologisia varoja eikä pohjavesivarantoja. Maahan luetaan mukaan rakennusten ja rakennelmien alla oleva maa, viljelysmaa, virkistyskäytössä olevat maa-alueet ja niihin liittyvät vesialueet sekä muut maa- ja vesialueet siten kuin alla määritellään.
Rakennusmaa (AN.2111)	Asuntojen, muiden talorakennusten ja rakennelmien tai niiden perustusten alla oleva maa mukaan lukien maatilarakennuksiin kiinteästi liittyvät pihat ja puutarhat sekä maatiloille johtavat tiet.
Viljelysmaa (AN.2112)	Maa, jolla harjoitetaan kaupallista tai kotitarvemaataloutta tai puutarhataloutta. Tähän luetaan periaatteessa myös maa, jolla on istutuksia, hedelmäpuutarhoja ja viinitarhoja.
Virkistyskäyttöön tarkoitettu maa vesialueineen (AN.2113)	Yksityisessä omistuksessa olevat puistot ja huvipuistot sekä yleiset puistot ja virkistysalueet sekä niihin liittyvät vesialueet.
Muut maa-alueet vesialueineen (AN.2119)	Tähän luetaan muualla luokittelematon maa mukaanlukien yksityiset puutarhat ja palstat, joilla ei harjoiteta kaupallista tai kotitarviviljelystä sekä yhteislaitumet. Tähän luetaan myös asuinrakennuksia ympäröivät piha- ja puutarha-alueet, paitsi maatilarakennuksiin kiinteästi liittyvät pihat ja puutarhat niihin liittyvine vesialueineen.

Varojen luokitus	Määritelmät
Maaperävarat (AN.212)	Sellaiset maan pinnalla tai sen alla olevat todennetut mineraaliesiintymät, jotka ovat nykyteknologialla ja vallitsevilla suhteellisilla hinnoilla hyödynnettävissä. Maaperävarojen ja itse maan omistajuus ovat yleensä erillisiä. Maaperävarat koostuvat hiili-, öljy- ja maakaasuvarannoista sekä metallisten ja epämetallisten mineraalien varannoista siten kuin alla määritellään.
Hiili- öljy- ja maakaasuvarannot (AN.2121)	Antrasiiti-, bitumihiili- ja ruskohiiliesiintymät; raakaöljy- ja maakaasuvarannot ja -kentät.
Metallimineraalivarannot (AN.2122)	Rautamalmin, muiden malmien ja arvometallien esiintymät.
Epämetalliset mineraalivarannot (AN.2123)	Kivilouhokset ja savi- ja hiekkakuopat; kemikaali- ja lannoitemineraaliesiintymät; suolaesiintymät; kvartsi-, kipsi-, luonnon jalokivi-, asvaltti- ja bitumiesiintymät, turve-esiintymät ja muiden ei-metallisten mineraalien kuin hiilen ja raakaöljyn esiintymät.
Luonnonvaraiset biologiset varat (AN.213)	Sellaiset eläimet ja kasvit, joiden tuotanto on joko kertaluonteista tai toistuvaa ja joille on määritelty omistajuus mutta joiden luonnollinen kasvu ja/tai uusiutuminen ei kuitenkaan ole institutionaalisten yksiköiden suorassa valvonnassa, vastuulla ja ohjauksessa. Esimerkkejä ovat maan maantieteellisten rajojen sisäpuolella olevat aarniometsät ja kalavarat. Vain ne varannot, joita jo hyödynnetään taloudellisesti tai joita todennäköisesti tullaan lähitulevaisuudessa hyödyntämään, otetaan mukaan.
Vesivarat (AN.214)	Pohjavettä johtavat kerrokset ja muut pohjavesivarannot silloin, kun niiden niukkuudesta seuraa, että varantoja otetaan omistukseen ja/tai niille määritellään käyttöoikeuksia, että niille määritetään markkina-arvo ja että niihin kohdistetaan jonkinasteista taloudellista valvontaa.
Aineettomat valmistamattomat varat (AN.22)	Valmistamattomat varat, jotka ovat merkittäviä yhteiskunnan rakenteita. Ne on kirjattu lakeihin tai kirjanpidossa esimerkkinä patentointi tai taloudellisen etuuden luovuttaminen kolmannelle osapuolelle. Jotkut niistä oikeuttavat niiden omistajat joihinkin toimiin ja samalla estävät muita institutionaalisia yksiköitä rhytmästä ao. toimiin ilman omistajan lupaa. Aineettomat ei-tuotetut varat koostuvat patentoinneista, vuokrasopimuksista ja muista siirrettävissä olevista sopimuksista, liikearvosta sekä muista aineettomista valmistamattomista varoista.
Patentoinnit (AN.221)	Sellaiset uudet tekniset keksinnöt, joille lain tai oikeuden päätöksen perusteella annetaan patenttisuoja. Esimerkkejä ovat aineen koostumus, valmistustapa, mekanismi, elektroniset ja sähköiset virtapiirit ja laitteet, farmaseuttiset valmisteet ja keinoalkuiset elämänmuodot.
Vuokra- ja muut siirrettävät sopimukset (AN.222)	Vuokrasopimukset ja muut sopimukset, jotka vuokraaja voi siirtää edelleen kolmannelle osapuolelle vuokralleantajasta riippumatta. Esimerkkejä ovat maan, rakennusten ja muiden rakennelmien vuokraus, luvat tai yksinoikeudet hyödyntää mineraaliesiintymiä tai kalavesiä, urheilijoiden tai kirjailijoiden kanssa tehdyt siirrettävissä olevat sopimukset sekä etuosto-oikeudet sellaisiin aineellisiin varoihin, joita ei vielä ole tuotettu. Luokkaan muut aineettomat varat kuin rahoitusvarat ei lueta koncedien vuokraamista.
Ostettu liikearvo (goodwill) (AN.223)	Kannattavan yrityksen ostohinnan ja sen nettovarallisuuden (varat miinus velat) erotus, kun varat ja velat on erä erältä eritelty ja arvotettu. Liikearvoon sisältyy siten kaikki sellainen pitkällä aikavälillä yrityksen toiminnasta odotettavissa oleva hyöty, jota ei taseen varoihin ole erikseen merkitty. Tähän luetaan mukaan myös arvo, joka syntyy kun yrityksen varallisuutta käytetään kokonaisuutena, joka on enemmän kuin osiensa summa.

Varojen luokitus	Määritelmät
Muut aineettomat valmistamattomat varat (AN.229)	Muualla luokittelemattomat aineettomat valmistamattomat varat.
RAHOITUSVARAT JA VELAT (AF)	Rahoitusvarat ovat taloudellisia varoja, jotka koostuvat maksuvälineistä, rahoitussaamisista sekä sellaisista taloudellisista varoista, jotka ovat luonteeltaan saamisten kaltaisia. Maksuvälineitä ovat monetaarinen kulta, erityiset nosto-oikeudet, käteisraha sekä siirtokelpoiset talletukset. Rahoitussaamiset oikeuttavat niiden omistajat eli velkojat saamaan maksun tai sarjan maksuja ilman erityisiä muita toimenpiteitä muilta institutionaalisilta yksiköiltä eli velallisilta, jotka ovat hankkineet saamisten vastineena olevat velat. Johdannaiset sekä osakkeet ja muut osuudet ovat esimerkkejä taloudellisista varoista, jotka muistuttavat rahoitussaamisia.
Monetaarinen kulta ja SDR:t (AF.1)	Vain tähän luokkaan luokiteltavilla rahoitusvaroilla ei ole järjestelmässä vastineenaan velkoja.
Monetaarinen kulta (AF.11)	Rahaviranomaisten tai viranomaisten tehokkaassa kontrollissa olevien, muiden yksiköiden hallussa oleva kulta, joka on osa valuuttavarantoa.
Erityiset nosto-oikeudet (SDR) (AF.12)	Kansainvälisen valuuttarahaston (IMF) luomia varantovälineitä, joita rahasto jakaa jäsenmailleen. Ne ovat osa maiden valuuttavarantoa.
Käteisraha ja talletukset (AF.2)	Kierrossa oleva raha ja kaikki oman ja vieraan valuutan määräiset talletukset.
Käteisraha (AF.21)	Kierrossa olevat setelit ja kolikot, joita käytetään yleisesti maksamiseen.
Siirtokelpoiset talletukset (AF.22)	Oman tai ulkomaan rahan määräiset talletukset, jotka voidaan välittömästi vaihtaa käteiseen rahaan tai joita voidaan siirtää käyttäen sekkiä, maksupalvelusopimusta, tiliin kohdistuvaa veloituksen kirjausta tai vastaavaa ilman merkittäviä rajoituksia tai seuraamuksia.
Muut talletukset (AF.29)	Muut oman tai ulkomaan rahan määräiset talletukset kuin siirtokelpoiset talletukset. Muita talletuksia ei voi milloin tahansa käyttää maksamiseen eikä niitä voi vaihtaa käteiseen rahaan tai siirtokelpoisiin talletuksiin ilman merkittäviä rajoituksia tai seuraamuksia.
Muut arvopaperit kuin osakkeet (AF.3)	Sellaiset rahoitusvarat, jotka ovat haltijapapereita, joita yleensä voidaan siirtää ja joilla yleensä käydään kauppaa jälkemarkkinoilla. Ne eivät takaa mitään omistajan oikeuksia siihen, institutionaaliseen yksikköön, joka on laskenut paperit liikkeeseen.
Muut arvopaperit kuin osakkeet ja johdannaiset (AF.33)	Sellaiset muut arvopaperit kuin osakkeet, jotka takaavat niiden hallussapitäjälle ehdottoman oikeuden kiinteään tai sopimuksen mukaiseen vaihtelevaan tuloon kuponkimaksuina (korkona) ja/tai määrättyinä kiinteinä summina, jotka maksetaan määräpäivänä tai -päivinä tai alkaen liikkeeseenlaskun yhteydessä määritellystä ajankohdasta.
Muut lyhytaikaiset arvopaperit kuin osakkeet ja johdannaiset (AF.331)	Sellaiset muut arvopaperit kuin osakkeet, joiden alkuperäinen maturiteetti on tavallisesti enintään vuosi tai poikkeustapauksessa enintään kaksi vuotta, tähän ei lueta johdannaisia.
Muut pitkäaikaiset arvopaperit kuin osakkeet ja johdannaiset (AF.332)	Sellaiset muut arvopaperit kuin osakkeet, joiden alkuperäinen maturiteetti on tavallisesti enemmän kuin vuosi tai poikkeustapauksessa yli kaksi vuotta, tähän ei lueta johdannaisia.
Johannaiset (AF.34)	Rahoitusvarat, jotka perustuvat tai jotka on johdettu jostakin toisesta instrumentista. Perustana on yleensä joku muu rahoitusvaralisuuserä, mutta perustana voi olla myös hyödyke tai indeksi.

Varojen luokitus	Määritelmät
Lainat (AF.4)	Lainat ovat rahoitusvaroja, jotka syntyvät, kun lainanantaja joko suoraan tai välittäjän kautta lainaa varojaan luotonottajalle ja joista voi olla todisteena velkakirja.
Lyhytaikaiset lainat (AF.41)	Sellaiset lainat, joiden alkuperäinen maturiteetti on tavallisesti enintään vuosi tai poikkeustapauksissa enintään kaksi vuotta, sekä lainat, jotka on maksettava vaadittaessa takaisin.
Pitkäaikaiset lainat (AF.42)	Sellaiset lainat, joiden alkuperäinen maturiteetti on tavallisesti pitempi kuin vuosi ja poikkeustapauksessa vähintään kaksi vuotta.
Osakkeet ja muut osuudet (AF.5)	Rahoitusvarat, jotka mukanaan omistajan oikeuksia yrityksiin tai yritysmäisiin yhteisöihin. Tähän luokiteltavat rahoitusvarat oikeuttavat niiden hallussapitäjän osuuteen yrityksen tai yritysmäisen yhteisön voitosta sekä osuuteen niiden omista varoista selvitystilassa.
Osakkeet ja muut osuudet kuin sijoitusrahasto-osuudet (AF.51)	Rahoitusvarat, jotka tuottavat yrityksiin tai yritysmäisiin yhteisöihin omistajan oikeuksia lukuun ottamatta sijoitusrahasto-osuuksia. Yleensä nämä rahoitusvarat oikeuttavat hallussapitäjänsä osuuteen yrityksen tai yritysmäisen yhteisön voitosta sekä osuuteen niiden omista varoista selvitystilassa.
Noteeratut osakkeet paitsi sijoitusrahasto-osuudet (AF.511)	Osakkeet kattavat sen osuuden yrityksen pääomasta, johon edunsaajat ovat osakkuuden myötä osallisia, ja ne ovat periaatteessa siirto-kelpoisia arvopapereita.
Noteeraamattomat osakkeet paitsi sijoitusrahasto-osuudet (AF.512)	Noteeratut osakkeet kattavat ne osakkeet, joiden hinnat noteerataan tunnetussa pörssissä tai muilla jälkimarkkinoilla. Noteeraamattomiin osakkeisiin luetaan ne osakkeet, joita ei noteerata.
Muut osuudet (AF.513)	Kaikki alaryhmiin AF.511 ja AF.512 ja alaluokkaan AF.52 luokittelemattomat osuudet.
Sijoitusrahasto-osuudet (AF.52)	Osakkeet, joita laskee liikkeeseen erityinen rahoituslaitos, jonka yksinomaisena tarkoituksena on sijoittaa keräämänsä varat rahamarkkinoilla, pääomamarkkinoilla ja/tai kiinteistöihin.
Vakuutustekninen vastuuvélka (AF.6)	Vakuutuslaitosten ja (itsenäisten ja epäitsenäisten) eläkerahastojen vastuuvélka vakuutuksenottajille tai vakuutuskorvauksien saajille siten kuin on määritelty neuvoston direktiivissä 91/674/EEC, annettu 19 päivänä joulukuuta 1991, vakuutusalan yriysten vuositilinpäätöksestä sekä sulautetusta tilinpäätöksestä.
Kotitalouksien osuus henkivakuutus- ja eläkerahastoista (AF.61)	Varat, joita kyseisissä yrityksissä ja yritysmäisissä yhteisöissä on rahastoitu ennakoitavissa olevien korvausten maksamista varten ehtojen täytyttyä.
Kotitalouksien osuus henkivakuutusrahastoista (AF.611)	Korvausvastuut sekä rahastot, jotka kasvattavat ylijäämän jakoon osallisen vakuutuksen tai muun vastaavan vakuutuksen arvoa vakuutuksen erääntyessä.
Kotitalouksien osuus eläkerahastoista (AF.612)	Sellaisten työnantajien ja/tai työntekijöiden tai ammatinharjoittajaryhmien perustamien itsenäisten tai epäitsenäisten eläkerahastojen korvausvastuurahastoja, jotka on perustettu työntekijöiden tai ammatinharjoittajien eläkkeiden maksun turvaamiseksi.
Vakuutusmaksu- ja korvausvastuu (AF.62)	Vakuutuslaitosten ja (itsenäisten tai epäitsenäisten) eläkerahastojen vakuutustekniset vastuuvélkat, joihin sisältyy — se osa vakuutusmaksutuloista, joka kohdistuu seuraavalle tilikaudelle (vakuutusmaksuvastuu);

Varojen luokitus	Määritelmät
	— se arvioitu kokonaiskustannus, joka aiheutuu korvauksista, jotka ovat tapahtuneet tilinpitokauden aikana riippumatta siitä, onko niistä ilmoitettu tai ei, vähennettynä vastaavilla jo maksetuilla korvauksilla (korvausvastuu).
Muut saamiset ja velat (AF.7)	Rahoitussaamiset, jotka syntyvät rahoitustaloustoimen tai muun taloustoimen vastineena tilanteessa, jossa kysessä olevan taloustoimen ja siihen liittyvän maksun välillä on ajoitusero.
Kauppaluotot ja ennakot (AF.71)	Rahoitussaamiset, jotka syntyvät tavaroihin, ja palveluksiin liittyvien taloustoimien yhteydessä, kun tavaroiden ja palveluiden toimittajat antavat lisää maksuaikaa. Niihin luetaan myös ennakkomaksut töistä, jotka ovat työn alla tai joihin ollaan ryhtymässä kun maksut liittyvät tällaisiin taloustoimiin.
Muut saamiset ja velat paitsi kauppaluotot ja ennakot (AF.79)	Rahoitussaamiset, jotka syntyvät tulonjakotaloustoimien tai jälki-markkinakauppaan liittyvien rahoitustaloustoimien ja toisaalta niihin liittyvien maksujen ajoituseroista. Niihin luetaan myös saamiset, jotka kertyvät tulojen (suoriteperusteisesta) kertymisestä ajassa.
Lisätietoerät	Tilinpitojärjestelmässä esitetään useiden lisätietoerien avulla tietoja sellaisista varoista, joita peruskehikossa ei eritellä ja jotka ovat analyttisesti erityisen kiinnostavia.
Kestävät kulutustavarat (AN.m)	Kestävät tavarat, joita kotitaloudet hankkivat loppukulutukseensa (eli tavarat, joita kotitaloudet eivät käytä arvon säilyttäjinä tai joita kotitalouksien omistamat yhtiöimättömät yritykset eivät käytä tuotantotarkoituksiin).
Suorat ulkomaiset sijoitukset (AF.m)	Suoriin sijoituksiin sisältyy pitkäaikainen riippuvuussuhde, joka kuvastaa kotimaisen institutionaalisen yksikön (suoran sijoituksen tekijän) pysyvää osallistumista sellaiseen institutionaaliseen yksikköön (suoran sijoituksen kohdeyritys), joka sijaitsee jossain muussa maassa. Suoran sijoituksen tekijän tarkoituksena on merkittävästi ohjata ko. muussa maassa sijaitsevan yrityksen toimintaa.

(1) EU:n tavaroiden ja palvelusten luokitus (CPA), 1993.

Liite 7.2

Kirjaukset avaustaseesta päätöstaseeseen

Varojen, velkojen ja nettovarallisuuden luokitus	IV.1 Avaustase	III.1 ja III.2 Taloustoimet	III.3.1 Muut volyymin muutokset	III.3.2 Hallussapitovoitot		IV.3 Päätöstase
				III.3.2.1 Neutraalit hallussapitovoitot ja -tappiot	III.3.2.2 Reaaliset hallussapitovoitot ja -tappiot	
Muut kuin rahoitusvarat	AN.	P.5, K.1, K.2	K.3, K.4, K.5, K.6, K.7, K.8, K.9, K.12.1, K.12.22	K.11.1	K.11.2	AN.
Valmistetut varat	AN.1	P.5, K.1	K.4, K.7, K.8, K.9, K.12.1, K.12.22	K.11.1	K.11.2	AN.1
Kiinteät varat ⁽¹⁾	AN.11	P.51, K.1	K.4, K.7, K.8, K.9, K.12.1, K.12.22	K.11.1	K.11.2	AN.11
Aineelliset kiinteät varat	AN.111	P.511, K.1	K.4, K.7, K.8, K.9, K.12.1, K.12.22	K.11.1	K.11.2	AN.111
Asunnot	AN.1111	P.511, K.1	K.4, K.7, K.8, K.9, K.12.1, K.12.22	K.11.1	K.11.2	AN.1111
Muut rakennukset ja rakennelmat	AN.1112	P.511, K.1	K.4, K.7, K.8, K.9, K.12.1, K.12.22	K.11.1	K.11.2	AN.1112
Koneet, laitteet ja kuljetusvälineet	AN.1113	P.511, K.1	K.7, K.8, K.9, K.12.1, K.12.22	K.11.1	K.11.2	AN.1113
Kasvatettavat varat	AN.1114	P.511, K.1	K.7, K.8, K.9, K.12.1, K.12.22	K.11.1	K.11.2	AN.1114
Aineettomat kiinteät varat	AN.112	P.512, K.1	K.7, K.8, K.9, K.12.1, K.12.22	K.11.1	K.11.2	AN.112
Varastot	AN.12	P.52	K.7, K.8, K.9, K.12.1, K.12.22	K.11.1	K.11.2	AN.12
Arvoesineet	AN.13	P.53	K.4, K.7, K.8, K.9, K.12.1, K.12.22	K.11.1	K.11.2	AN.13
Valmistamattomat varat	AN.2	K.2, P.513, K.1	K.3, K.5, K.61, K.62, K.7, K.8, K.9, K.12.1, K.12.22	K.11.1	K.11.2	AN.2
Aineelliset valmistamattomat varat	AN.21	K.21, P.513, K.1	K.3, K.5, K.61, K.62, K.7, K.8, K.9, K.12.1, K.12.22	K.11.1	K.11.2	AN.21
Maa	AN.211	K.21, P.513, K.1	K.3, K.62, K.7, K.8, K.9, K.12.1, K.12.22	K.11.1	K.11.2	AN.211

Varojen, velkojen ja nettovarallisuuden luokitus	IV.1 Avaustase	III.1 ja III.2 Taloustoimet	III.3.1 Muut volyymin muutokset	III.3.2 Hallussapitovoitot		IV.3 Päätöstase
				III.3.2.1 Neutraalit hallussapitovoitot ja -tappiot	III.3.2.2 Reaaliset hallussapitovoitot ja -tappiot	
Maaperävarat	AN.212	K.21, P.513	K.3, K.61, K.62, K.7, K.8, K.9, K.12.1, K.12.22	K.11.1	K.11.2	AN.212
Luonnonvaraiset biologiset varat	AN.213	K.21, P.513	K.3, K.5, K.61, K.62, K.7, K.8, K.9, K.12.1, K.12.22	K.11.1	K.11.2	AN.213
Vesivarat	AN.214	K.21, P.513	K.3, K.61, K.62, K.7, K.8, K.9, K.12.1, K.12.22	K.11.1	K.11.2	AN.214
Aineettomat valmistamattomat varat	AN.22	K.22, P.513	K.3, K.62, K.7, K.8, K.9, K.12.1, K.12.22	K.11.1	K.11.2	AN.22
Rahoitusvarat/velat ⁽¹⁾	AF.	F.	K.7, K.8, K.10, K.12.1, K.12.21, K.12.22	K.11.1	K.11.2	AF.
Monetaarinen kulta ja SDR:t (vain saamisissa)	AF.1	F.1	K.7, K.8, K.10, K.12.1, K.12.21, K.12.22	K.11.1	K.11.2	AF.1
Käteisraha ja talletukset	AF.2	F.2	K.7, K.8, K.10, K.12.1, K.12.22	K.11.1	K.11.2	AF.2
Muut arvopaperit kuin osakkeet	AF.3	F.3	K.7, K.8, K.10, K.12.1, K.12.22	K.11.1	K.11.2	AF.3
Lainat	AF.4	F.4	K.7, K.8, K.10, K.12.1, K.12.22	K.11.1	K.11.2	AF.4
Osakkeet ja osuudet	AF.5	F.5	K.7, K.8, K.10, K.12.1, K.12.22	K.11.1	K.11.2	AF.5
Vakuutustekninen vastuuvélka	AF.6	F.6	K.7, K.8, K.10, K.12.1, K.12.22	K.11.1	K.11.2	AF.6
Muut saamiset ja velat	AF.7	F.7	K.7, K.8, K.10, K.12, K.12.22	K.11.1	K.11.2	AF.7
Nettovarallisuus	B.90	B.10.1	B.10.2	B.10.31	B.10.32	B.90

(1) Lisätieto: AN.m Kestävät kulutustavarat.

(2) Lisätieto: AF.m Suorat ulkomaiset sijoitukset.

AN. . . . , AF. . . . ovat varojen luokituksista.

Tasapainoerät

- B.10.1 Säästöstä ja pääomansiirroista johtuvat nettovarallisuuden muutokset
- B.10.2 Varojen volyymin muista muutoksista johtuvat nettovarallisuuden muutokset
- B.10.31 Neutraaleista hallussapitovoitoista ja -tappioista johtuvat nettovarallisuuden muutokset
- B.10.32 Reaalisista hallussapitovoitoista ja -tappioista johtuvat nettovarallisuuden muutokset
- B.90 Nettovarallisuus

Rahoitusvaroihin ja velkoihin kohdistuvat taloustoimet

- F. Rahoitusvaroihin ja velkoihin kohdistuvat taloustoimet
- F.1 Monetaarinen kulta ja SDR:t
- F.2 Käteisraha ja talletukset
- F.3 Muut arvopaperit kuin osakkeet
- F.4 Lainat
- F.5 Osakkeet ja osuudet
- F.6 Vakuutustekninen vastuuvélka
- F.7 Muut saamiset ja velat

Tavaroihin ja palveluihin kohdistuvat taloustoimet

- P.5 Pääoman bruttomuodostus
- P.51 Kiinteän pääoman bruttomuodostus
- P.511 Aineellisten kiinteiden varojen hankinnat miinus vähennykset
- P.512 Aineettomien kiinteiden varojen hankinnat miinus vähennykset
- P.513 Valmistamattomien muiden kuin rahoitusvarojen arvon lisäys
- P.52 Varastojen muutokset
- P.53 Arvoesineiden hankinnat miinus vähennykset

Muut varallisuuden muodostuskirjaukset

- K.1 Kiinteän pääoman kuluminen
- K.2 Valmistamattomien muiden kuin rahoitusvarojen hankinnat miinus vähennykset
- K.21 Maan ja muiden aineellisten valmistamattomien varojen hankinnat miinus vähennykset
- K.22 Aineettomien valmistamattomien varojen hankinnat miinus vähennykset
- K.3 Valmistamattomien varojen muuttuminen taloudellisesti merkittäviksi
- K.4 Valmistettujen varojen muuttuminen taloudellisesti merkittäviksi
- K.5 Luonnonvaraisten biologisten varojen kasvu
- K.61 Luonnonvarojen ehtyminen
- K.62 Muu valmistamattomien varojen taloudellisen arvon häviäminen
- K.7 Katastrofien aiheuttamat menetykset
- K.8 Korvauksettomat haltuunotot
- K.9 Muualla luokittelemattomat muiden kuin rahoitusvarojen muut volyymin muutokset
- K.10 Muualla luokittelemattomat rahoitusvarojen ja velkojen muut volyymin muutokset
- K.11 Nimelliset hallussapitovoitot/tappiot
- K.11.1 Neutraalit hallussapitovoitot/tappiot
- K.11.2 Reaaliset hallussapitovoitot/tappiot
- K.12 Luokitus- ja rakennemuutokset
- K.12.1 Sektoriluokituksen ja rakenteen muutokset
- K.12.21 Kullan monetarisointi/sen peruuttaminen
- K.12.22 Muut varojen ja velkojen luokitusmuutokset kuin kullan monetarisointi ja sen peruuttaminen

LUKU 8

TILIEN JA TASAPAINOERIEN KOKONAISUUS

- 8.01. EKT kirjaa virrat ja varannot järjestettyyn tilikokonaisuuteen, joka kuvaa talouden kiertokulkua tulojen muodostuksesta niiden jakautumisen ja uudelleenjaon kautta lopulta niiden kasaantumiseen varoiksi.
- 8.02. Kaikki tilit esittävät taloustoimia, jotka tasapainottuvat joko käytettyjen määritelmien vuoksi tai koska merkittävä tasapainoerä siirretään eteenpäin seuraavalle tilille.
- 8.03. Taloustoimen järjestelmällinen kirjaaminen talouselämän loogisen analyysin mukaisesti tuottaa toimialan, institutionaalisen sektorin tai alasektorin tai koko kansantalouden tutkimukseen tarvittavat kokonaissuureet. Tilien ryhmittely on suunniteltu tärkeimpien taloudellisten tietojen esittämistä varten.
- 8.04. Tilit ryhmitellään kolmeen ryhmään:
- juoksevat tilit
 - varallisuuden muodostustilit
 - varallisuustaseet.
- Juoksevat tilit koskevat tulojen syntymistä, jakautumista ja uudelleenjakoa ja niiden käyttöä kulutukseen. Lopulta niiden avulla voidaan laskea säästäminen, joka on olennainen osa varallisuuden muodostusta.
- Varallisuuden muodostustilit analysoivat eri yksiköiden varojen ja velkojen muutosten erilaisia osatekijöitä ja tekevät mahdolliseksi nettovarallisuudessa (varojen ja velkojen välinen ero) tapahtuneiden muutosten kirjaamisen.
- Varallisuustaseet osoittavat eri yksiköiden kokonaisvarat ja -velat laskenta-ajanjakson alussa ja lopussa sekä niiden nettovarallisuuden. Kuhunkin varojen ja velkojen erään liittyvät varallisuuden muodostustilille kirjatut virrat nähdään uudestaan tasetileillä olevina muutoksina.
- 8.05. Tilikokonaisuutta sovelletaan, kokonaan tai osittain, institutionaalisiin yksiköihin, institutionaalisiin sektoreihin ja alasektoreihin, toimialoihin ja koko kansantalouteen.
- 8.06. Tasapainoerät määrätään sekä bruttona että nettona. Ne ovat bruttona, jos ne on laskettu ennen kiinteän pääoman kulumisen vähentämistä, ja nettona, jos ne on laskettu tämän vähennyksen jälkeen. Tärkeämpää on ilmaista tulojen tasapainoerät nettona.
- 8.07. Tilit esitetään eri tavoin:
- integroituina taloustileinä, jotka esittävät kaikkien institutionaalisten sektoreiden, koko kansantalouden ja ulkomaiden tilit yhdessä taulussa;
 - tilikokonaisuuksina, mistä saadaan yksityiskohtaisempaa tietoa. Taulukot, joista käy ilmi jokaisen tilin esitystapa, on esitetty tämän luvun kappaleessa nimeltään "Tilien kokonaisuus";
 - matriisien muodossa, jossa jokaista tiliä edustaa rivi/sarake-pari.
- 8.08. Tilien, tasapainoerien ja pääsuureiden yleiskatsauksellinen esittely:

Taulukko 8.1 — Tilien, tasapainoerien ja pääsuureiden yleiskatsauksellinen esittely

Tilit		Institutionaalisten sektoreiden tilikokonaisuus			Tasapainoerät		Pääsuureet
Juoksevat tilit	I. Tuotantotili II. Tulonjako- ja -käyttötilit	I. Tuotantotili Tulojen ensijaon tilit II.2 Tulon uudelleenjaon tili II.3 Luontoismuotoisten tulojen uudelleenjaon tili II.4 Tulonkäyttötili II.4.1 Käytettävissä olevien tulojen käyttötili II.4.2 Oikaistun käytettävissä olevan tulojen käyttötili	II.1.1 Tulonmuodostustili II.1.2 Ensitulon jakotili	II.1.2.1 Yrittäjätulon tili II.1.2.2 Muun ensitulon jakotili	B.1 Arvonlisäys B.2 Toimintaylijäämä B.3 Sekatulo B.4 Yrittäjätulo B.5 Ensitulon tase B.6 Käytettävissä oleva tulo B.7 Oikaistu käytettävissä oleva tulo B.8 Säästö	Kansantuote (BKT/NKT) Kansantuote (BKTL, NKTL) Käytettävissä oleva kansantuote Kansantalouden säästö	
Varallisuuden muodos- tustilit	III. Varallisuuden muodos- tustilit	III.1 Pääomatili III.2 Rahoitustili III.3 Varojen muiden muu- tosten tili	III.1.1 Säästöistä ja pää- oman siirroista joh- tuvan nettovaralli- suuden muutoksen tili III.1.2 Muiden kuin rahoit- usvarojen hankinta- tili III.3.1 Varojen volyymin muiden muutosten tili III.3.2 Uudelleenarvotustili	III.3.2.1 Neutraalit hallus- sapitovoitot/tap- piot III.3.2.2 Reaaliset hallus- sapitovoitot/tap- piot	B.10.1 Säästöistä ja pää- oman siirroista johtuvat nettova- rallisuuden muu- tokset B.9 Nettoluotonanto/ nettoluotonotto B.9 Nettoluotonanto/ nettoluotonotto B.10.2 Muista varojen vo- lyymin muutoksis- ta johtuvat netto- varallisuuden muu- tokset B.10.3 Nimellisistä hallus- sapitovoitoista/tap- pioista johtuvat nettovarallisuuden muutokset B.10.32 Reaalisista hallus- sapitovoitoista/tap- pioista johtuvat nettovarallisuuden muutokset		

TILIEN KOKONAISUUS

8.09. Tilien kokonaisuus muodostuu kolmesta tilien pääryhmästä:

- a) Juoksevat tilit
 - (1) tuotantotili (I)
 - (2) tulojen ja -käytön tilit (II)
- b) Varallisuuden muodostuksen tilit (III)
- c) Varallisuustaseet (IV)

JUOKSEVAT TILIT

Tuotantotili (I)⁽¹⁾

- 8.10. Tuotantotili (I) esittää taloustoimet, jotka liittyvät itse tuotantoprosessiin. Se laaditaan institutionaalisista sektoreista ja toimialoista. Sen resurssit sisältävät tuotoksen ja sen käyttö sisältää välituotekäytön.
- 8.11. Tuotantotiliä voidaan käyttää yhden järjestelmän tärkeimmän tasapainoeran — arvonlisäyksen eli minkä tahansa tuotantoon osallistuvan yksikön synnyttämän arvon — ja keskeisen kokonaissuureen, bruttokansantuotteen laskemiseen. Arvonlisäys on taloudellisesti merkittävä sekä institutionaalisille sektoreille että toimialoille.
- 8.12. Aivan kuten seuraavien tilien tasapainoerat myös arvonlisäys (tilin tasapainoera) voidaan laskea kiinteän pääoman kulumista ennen tai sen jälkeen, toisin sanoen bruttona tai nettona. Jos tuotos arvotetaan perushintaan ja välituotekäyttö ostajan hintaan, arvonlisäys ei sisällä tuoteveroja miinus tuotetukipalkkioita.
- 8.13. Koko kansantalouden tasolla tuotantotilin resursseihin sisältyvät tavaroiden ja palveluiden tuotoksen lisäksi tuoteverot miinus tuotetukipalkkiot. Se tekee näin ollen mahdolliseksi bruttokansantuotteen (markkinahintaan) laskemisen tasapainoeränä.
- 8.14. Koska välillisiä rahoituspalveluita (FISIM) ei kohdenneta käyttäjän sektoreihin, niiden tuotoksen koko arvo kirjataan välituotekäytöksi nimelliselle sektorille, jonka tuotos on nolla ja negatiivinen arvonlisäys on välituotekäytön suuruinen mutta erimerkkinen kuin välituotekäyttö. Tämä siis vähentää kaikkien sektoreiden ja toimialojen yhteenlaskettua arvonlisäystä. Tilien esitystapaa voidaan keventää siten, että nimelliselle sektorille ei laiteta lisäsarakea, vaan vastaava luku otetaan huomioon koko kansantalouden sarakkeessa.

Tulonjako- ja -käyttötilit (II)

- 8.15. Tulonjakoa ja -käyttöä tarkastellaan neljässä vaiheessa: ensijaon, uudelleenjaon sekä luontoistulojen uudelleenjaon ja tulojen käytön yhteydessä.

Ensimmäisessä vaiheessa tarkastellaan tulojen syntyä suoraan tuotantoprosessin tuloksena ja sen jakautumista tuotannontekijöiden (työ, pääoma) ja julkisyhteisöjen (tuotanto- ja tuontiverojen sekä tukipalkkioiden kautta) kesken. Se mahdollistaa toimintaylijäämän (tai kotitalouksien osalta sekatulon) ja ensitulon määrittämisen.

Toisessa vaiheessa seurataan tulojen uudelleenjakautumista muiden tulonsiirtojen kuin luontoismuotoisten sosiaalisten tulonsiirtojen kautta. Tästä saadaan tulokseksi käytettävissä oleva tulo.

Kolmannessa vaiheessa kuvataan tulojen uudelleenjakoa luontoismuotoisten sosiaalisten tulonsiirtojen kautta ja saadaan tulokseksi oikaistu käytettävissä oleva tulo.

Neljännessä vaiheessa kuvataan sitä, kuinka tuloja käytetään ja säästetään ja saadaan tulokseksi säästö.

⁽¹⁾ Katso luku 3, "Tuotetaloustoimet".

Taulukko 8.2 — Tili I: Tuotantotili

Käyttö	Resurssit																	
	Vastaavat merkinnät tileillä		S.1	S.15	S.14	S.13	S.12	S.11,	S.11	S.12	S.13	S.14	S.15	Vastaavat merkinnät tileillä				
	Tavaroiden ja palvelujen tili	Ulkomaiden tili												Koko kansantalous	Koko kansantalous			
Yhteensä	Tavaroiden ja palvelujen tili	Ulkomaiden tili	Koko kansantalous	KPVTY	Kotitaloudet	Julkisyhteisöt	Rahoituslaitokset	Yritykset	Yritykset	Rahoituslaitokset	Julkisyhteisöt	Kotitaloudet	KPVTY	Koko kansantalous	Ulkomaiden tili	Tavaroiden ja palvelujen tili	Yhteensä	
3 595	3 595						1 753										3 595	3 595
3 048	3 048						1 722										3 048	3 048
171	171						31										171	171
376	376																376	376
1 904																	1 904	1 904
133	133																133	133
1 824																		
222																		
1 602																		

P.11 Rahoituslaitokset: 102 sisältää FISIMin (P.119) 48.

P.2 Koko kansantalous: 1 904 on institutionaalisten sektoreiden (1 856) ja FISIMin (48) summa.

B.1g Koko kansantalous: 1 824 on institutionaalisten sektoreiden (1 739) ja verojen, joista on vähennetty tuotetukipalkkiot (133) summa vähennettynä FISIMillä (48).

*Tulojen ensijaon tilit (II.1)***Tulonmuodostustili (II.1.1)**

Institutionaalisen sektorin mukaisen tulonmuodostustilin rakenne on esitetty taulukossa 8.3:

- 8.16. Tulonmuodostustili esitetään myös toimialoittain, tarjonta- ja käyttötaulujen sarakkeissa.
- 8.17. Tulonmuodostustili esittää sektorit, alasektorit ja toimialat, jotka ovat ensitulojen pikemminkin lähde kuin niiden kohde.
- 8.18. Siinä analysoidaan, miten arvonlisäys kattaa palkansaajakorvaukset ja muut tuotantoverot miinus muut tuotantotukipalkkiot. Se mittaa toimintaylijäämää, joka on tuotantotoimintojen ylijäämä (tai alijäämä) ennen kuin on huomioitu niitä korkoja, maanvuokria tai maksuja, joita tuotantoyksikön
- a) täytyy maksaa niistä rahoitusvaroista tai aineellisista valmistamattomista varoista, joita se on lainannut tai vuokrannut;
 - b) täytyy saada niistä rahoitusvaroista tai aineellisista valmistamattomista varoista, jotka se omistaa.
- Toimintaylijäämä vastaa tuloa, jonka yksiköt saavat tuotantovälineidensä omasta käytöstä. Se on viimeinen tasapainoerä, joka voidaan laskea sekä toimialoille että institutionaalisille sektoreille ja alasektoreille.
- 8.19. Kotitaloussektorin yhtiöimättömien yritysten kohdalla tulonmuodostustilin tasapainoerä sisältää implisiittisesti elementin, joka vastaa korvausta omistajan tai hänen perheenjäsentensä työstä, mitä ei voida erottaa hänen voitoistaan yrittäjänä. Tähän viitataan käsitteellä "sekatalo".
- 8.20. Omistusasunnoissa asuvien kotitalouksien omaan käyttöön tuottamien asuntopalvelujen osalta tulonmuodostustilin tasapainoerä on toimintaylijäämä.

Ensitulon jakotili (II.1.2)

- 8.21. Toisin kuin tulonmuodostustili ensitulon jakotili tarkastelee kotimaisia talousyksiköitä ja institutionaalisia sektoreita pikemmin ensitulon saajina kuin tuottajina.
- 8.22. "Ensitulo" on tuloa, jonka kotimaiset talousyksiköt saavat suorasta osallistumisestaan tuotantoon ja rahoitusvarojen tai aineellisten valmistamattomien varojen omistaja saa korvaukseksi rahoitusvarojen järjestämisestä tai aineellisten valmistamattomien varojen antamisesta toisen institutionaalisen yksikön käytettäväksi.
- 8.23. Ensitulon jakotili (II.1.2) voidaan laskea ainoastaan institutionaalisille sektoreille ja alasektoreille, koska toimialoille on mahdotonta jakaa tiettyjä rahoitusta (pääoman anto- ja ottolainaus) ja varoja koskevia virtoja.
- 8.24. Koska välillisiä rahoituspalveluja (FISIM) ei kohdenneta käyttäjän sektoreihin, korkojen kirjaukset kuvaavat todellisia maksettavia ja saatavia korkoja. Resursseihin tehdään korjaukset sarakkeeseen rahoituslaitokset (negatiivinen etumerkki) ja sarakkeeseen nimellinen sektori (positiivinen etumerkki). Tilien esitystapaa voidaan keventää siten, että nimelliselle sektorille ei laiteta lisäsaraketta, vaan vastaava luku esitetään koko kansantalouden sarakkeessa.
- 8.25. Ensitulon jakotili jaetaan yrittäjätulon tiliin (II.1.2.1) ja muun ensitulon jakotiliin (II.1.2.2).

Yrittäjätulon tili (II.1.2.1)

- 8.26. Yrittäjätulon tilin tarkoituksena on määrittää tasapainoerä, joka vastaa voittoa ennen osingon jakoa ja tuloveroa normaalissa liikekirjanpidossa.

Käyttö	Resurssit																
	Vastaavat merkinnät tileillä			S.1 Koko kansantalous	S.15 KPVTY	S.14 Kotitaloudet	S.13 Julkisyhteisöt	S.12 Rahoituslaitokset	S.11 Yritykset	Taloustoimet ja tasapainoerät			Yhteensä				
	Tavaroiden ja palvelujen tili	Ulkomaiden tili	Vastaavat merkinnät tileillä							Ulkomaiden tili	Tavaroiden ja palvelujen tili						
Yhteensä	0	0	0	17	17	0	0	0	0	17	0	0	17				
										D.2121	Tuontitullit						
										D.2122	Muut tuontiverot kuin ALV ja tuontitullit						
										D.214	Muut tuoteverot kuin ALV ja tuontiverot	3	3				
										D.29	Muut tuotantoverot	94	94				
										D.3	Tukipalkkiot	-44	-44				
										D.31	Tuotetukipalkkiot	-8	-8				
										D.311	Tuontitukipalkkiot	0	0				
										D.319	Muut tuotetukipalkkiot	-8	-8				
										D.39	Muut tuotantotukipalkkiot	-36	-36				
446	66	380	7	44	46	138	145	78	160	D.4	Omaisuuksut	30	134	5	407	39	446
222	16	206	7	17	39	77	66	25	125	D.41	Korot	12	33	5	200	22	222
0									-48	P.119	Välilliset rahoituspalvelut (FISIM)				0		0
120	36	84	0	0	0	36	48	3	25	D.42	Yritysten jakamat tulot	18	57	0	103	17	120
60	0	60					24	3	25	D.421	Osingot	5	13	0	46	14	60
60	36	24					24			D.422	Yrittäjätulon otot yritysmäisistä yhteisöistä	13	44	0	57	3	60

Käyttö

Resurssit

Yhteensä	Vastaavat merkinnät tileillä		S.1	S.15	S.14	S.13	S.12	S.11	Taloustoimet ja tasapainoerät					Yhteensä					
	Tavaroiden ja palvelujen tili	Ulkomaisten tili							Koko kansantalous	KPVTY	Korittaloudet	Julkisyhteisöt	Rahoituslaitokset		Yritykset	S.14	S.13	S.12	S.11
14	14	0	0	0	0	0	0	0	D.43	Suorien ulkomaisten sijoitusten uudelleensijoitetut voitot	4	7	0	3	0	14	0	0	14
25			25				25		D.44	Vakuutuskenottajien omaisuustulo	5	0	0	20	0	25	0	0	25
65			65	0	27	7	0	31	D.45	Maanvuokrat	41	3	0	21	0	65	0	0	65
1 855			1 855	6	1 390	221	29	209	B.5g/B.5*	Ensitulon tase, brutto/Kansantulo, brutto									
1 633			1 633	3	1 348	191	19	72	B.5n/B.5*	Ensitulon tase, netto/Kansantulo, netto									

Koko talouden (0) välilliset rahoituspalvelut (FISIM) on rahoituslaitokset -sektorin (-48) ja nimellisen sektorin (+48) summa.

8.27. Julkisyhteisöillä ja kotitalouksia palvelevilla voittoja tavoittelemattomilla yhteisöillä tämä tili koskee ainoastaan niiden markkinatoimintoja.

8.28. Yrittäjätulo vastaa toimintaylijäämää tai omistajayrittäjätuloa (resurssien puolella):

plus yritykselle kuuluva rahoitus- tai muista varoista saatava omaisuustulo (resurssien puolella);

miinus yrityksen maksamat velkojen korot ja yrityksen vuokraamista maasta ja muista valmistamattomista aineellisista varoista maksettavat vuokrat (käytön puolella).

Osinkojen tai suorien ulkomaisten sijoitusten uudelleensijoitettujen voittojen muodossa maksettavaa omaisuustuloa ei vähennetä yrittäjätulosta.

Muun ensitulon jakotili (II.1.2.2)

8.29. Muun ensitulon jakotilin tarkoituksena on palata yrittäjätulon käsitteestä ensitulon käsitteeseen. Se sisältää sen vuoksi sellaisia ensitulon osia, joita ei sisälly yrittäjätulon tilille:

a) yrityksille jaetut osingot ja suorien ulkomaisten sijoitusten uudelleensijoitetut voitot (käytön puolella);

b) kotitalouksilla:

1) maksettava omaisuustulo, pois luettuna yrittäjätoiminnan yhteydessä maksettavat maanvuokrat ja korot (käytön puolella);

2) palkansaajakorvaukset (resurssien puolella);

3) saatava omaisuustulo pois luettuna yritystoiminnan yhteydessä saatava omaisuustulo (resurssien puolella).

c) julkisyhteisöillä:

1) maksettava omaisuustulo, pois luettuna markkinatoimintojen yhteydessä maksettava omaisuustulo (käytön puolella);

2) tuotanto- ja tuontiverot miinus tukipalkkiot (resurssien puolella);

3) saatava omaisuustulo pois luettuna markkinatoimintojen yhteydessä saatava omaisuustulo (resurssien puolella).

Tulojen uudelleenjaon tili (II.2)

8.30. Tulojen uudelleenjaon tili osoittaa, kuinka institutionaalisen sektorin ensitulo kohdennetaan uudelleenjakamalla: tulo-, varallisuus- yms. verot, sosiaaliturvamaksut ja sosiaalietuudet (pois luettuna luontoismuotoiset sosiaaliset tulonsiirrot) ja muut tulonsiirrot.

8.31. Tilin tasapainoerä on käytettävissä oleva tulo, joka heijastaa juoksevia taloustoimia, ja eksplisiittisesti rajaa pois pääomansiirrot, reaaliset hallussapitovoitot ja -tappiot ja luonnonkatastrofien kaltaisten tapahtumien seuraukset.

8.32. Sosiaaliturvamaksut kirjataan⁽²⁾ kotitalouksien tulojen uudelleenjaon tilin käyttöpuolelle ja sosiaalivakuutuksen hallinnosta vastaavien institutionaalisten sektoreiden tulojen uudelleenjaon tilin resurssipuolelle. Jos työnantajat maksavat sosiaaliturvamaksut työntekijöidensä puolesta, ne sisältyvät ensin palkansaajakorvauksiin työnantajien tulonmuodostustilillä käyttöpuolella, koska ne muodostavat osan palkkakustannuksista. Ne kirjataan myös palkansaajakorvauksina kotitalouksien ensitulon jakotilille resurssien puolella, koska ne vastaavat kotitalouksien etuuksia.

⁽²⁾ Sosiaaliturvamaksut esitetään tulojen uudelleenjaon tilin käyttöpuolella nettona ilman sellaisten eläkerahastojen ja muiden vakuutusyhtiöiden palvelumaksuja, joiden kaikki varat tai osa niistä muodostuvat todellisista sosiaaliturvamaksuista.

Käyttö	Tilit	Yhteensä	Resurssit										Tilit							
			Vastaavat merkinnät tileille		S.1	S.15	S.14	S.13	S.12	S.11	Taloustoimet ja tasapainoerat	S.11		S.12	S.13	S.14	S.15	S.1	Vastaavat merkinnät tileille	
			Tavaroitten ja palvelujen tili	Ulkomaiden tili	Koko kansantalous	KPVT	Korintaloudet	Julkisyhteisöt	Raholaitokset	Yritykset						Koko kansantalous	Ulkomaiden tili	Tavaroitten ja palvelujen tili		
II.1.2.2. Muun ensitulon jako											B.4g Yrittäjätulo, brutto					901			901	II.1.2.2. Muun ensitulon jako
						B.4n Yrittäjätulo, netto										679			679	
	6	6		6		D.1 Palkansaajakorvaukset										766	2		768	
	6	6		6		D.11 Palkat ja palkkiot										573	2		575	
						D.12 Työnantajan sosiaaliturvamaksut										193	0		193	
						D.121 Työnantajan toimelliset sosiaaliturvamaksut										174	0		174	
						D.122 Työnantajan laskennalliset sosiaaliturvamaksut										19	0		19	
	0	0		0		D.2 Tuotannon ja tuonnin verot									235	0			235	
	0	0		0		D.21 Tuoteverot									141	0			141	
	0	0		0		D.211 Arvonlisäverot (ALV)									121	0			121	
	0	0		0		D.212 Tuontiverot ja -tullit ilman ALV:a									17	0			17	
	0	0		0		D.2121 Tuontitullit									17	0			17	
	0	0		0		D.2122 Muut tuontiverot kuin ALV ja tuontitullit									0	0			0	
	0	0		0		D.214 Muut tuoteverot kuin ALV ja tuontiverot									3	0			3	
	0	0		0		D.29 Muut tuotantoverot									94	0			94	
	0	0		0		D.3 Tukipalkkiot									-44	0			-44	
	0	0		0		D.31 Tuoretukipalkkiot									-8	0			-8	

Käyttö

Resurssit

Yhteensä	Vastaavat merkinnät tileillä		S.1 Koko kansantalous	S.15 KPVTY	S.14 Kotitaloudet	S.13 Julkisyhteisöt	S.12 Rahotuslaitokset	S.11 Yritykset	Taloustoimet ja tasapainoerät	S.11 Yritykset	S.12 Rahotuslaitokset	S.13 Julkisyhteisöt	S.14 Kotitaloudet	S.15 KPVTY	S.1 Koko kansantalous	Vastaavat merkinnät tileillä		Yhteensä
	Tavaroiden ja palvelujen tili	Ulkomaiden tili														Ulkomaiden tili	Tavaroiden ja palvelujen tili	
	85	85	85	85	85	85	85	85	85	D.61121 Palkansaajan pakolliset sosiaaliturvamaksut	1	15	69	85	85	85	85	85
12			12		12		5		D.61122 Palkansaajan vapaaehtoiset sosiaaliturvamaksut			7			12			12
32			32		32				D.6113 Itsenäisten yrittäjien ja työllisim kuulumattomien sosiaaliturvamaksut			32			32			32
22			22		22				D.61131 Itsenäisten yrittäjien ja työllisim kuulumattomien pakolliset sosiaaliturvamaksut			22			22			22
10			10		10				D.61132 Itsenäisten yrittäjien ja työllisim kuulumattomien vapaaehtoiset sosiaaliturvamaksut			10			10			10
19			19		19			12	D.612 Laskennalliset sosiaaliturvamaksut	12	1	5		1	19			19
332			332	1	289	29	13		D.62 Rahamääräiset sosiaalietuudet			289	29	13	332			332
232			232		232				D.621 Rahamääräiset sosiaaliturvaetuudet			232			232			232
29			29		28	1			D.622 Yksityisesti rahastoidut sosiaalietuudet			28	1		29			29

Luontoismuotoisten tulojen uudelleenjaon tili (II.3)

- 8.33. Luontoismuotoisten tulojen uudelleenjaon tili antaa laajemman kuvan kotitalouksien tuloista, koska siihen sisältyvät virrat, jotka vastaavat kotitalouksien ilmaiseksi saamien yksilöllisten tavaroiden ja palveluiden käyttöä, toisin sanoen luontoismuotoisia sosiaalietuuksia ja yksilöllisten markkinattomien tavaroiden ja palveluiden siirtoja. Nämä kaksi virtaa ryhmitellään samaan ryhmään, sosiaalisten luontoismuotoisten tulonsiirtojen käsitteen alle. Tämä mahdollistaa vertailut ajassa, kun taloudellisissa ja yhteiskunnallisissa olosuhteissa on eroja tai muutoksia, ja täydentää julkisyhteisöjen roolin analyysia tulojen uudelleenjaossa.
- 8.34. Luontoismuotoiset sosiaaliset tulonsiirrot kirjataan kotitalouksilla luontoismuotoisten tulojen uudelleenjaon tilin resurssien puolelle ja julkisyhteisöillä ja kotitalouksia palvelevilla voittoa tavoittelemattomilla yhteisöillä käyttöpuolelle.
- 8.35. Luontoismuotoisten tulojen uudelleenjaon tilin tasapainoerä on todellinen käytettävissä oleva tulo.

Tulonkäyttötili (II.4)

- 8.36. Niiden institutionaalisten sektoreiden kohdalla, joilla on loppukulutusta, tulonkäyttötili osoittaa, kuinka käytettävissä oleva tulo (tai oikaistu käytettävissä oleva tulo) jakautuu kulutusmenojen (tai todellisten kulutusmenojen) ja säästämisen kesken.
- 8.37. Tilinpitojärjestelmässä ainoastaan julkisyhteisöillä, kotitalouksia palvelevilla voittoa tavoittelemattomilla yhteisöillä ja kotitalouksilla on loppukulutusta. Tulonkäyttötiliin sisältyy lisäksi kotitalouksien ja eläkerahastojen osalta oikaisuera (D8 kotitalouksien eläkerahasto-oikaisu), joka liittyy tapaan, jolla kotitalouksien ja eläkerahastojen väliset taloustoimet kirjataan⁽³⁾.

Käytettävissä olevan tulon käyttötili (II.4.1)

- 8.38. Käytettävissä olevan tulon käyttötili sisältää seuraavien sektoreiden rahoittaman kulutusmenojen käsitteen: kotitalouksien, julkisyhteisöjen ja kotitalouksia palvelevien voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen.
- 8.39. Käytettävissä olevan tulon käyttötilin tasapainoerä on säästö.

Oikaistun käytettävissä olevan tulon käyttötili (II.4.2)

- 8.40. Oikaistun käytettävissä olevan tulon käyttötili sisältää todellisen kulutuksen käsitteen, joka vastaa kotitalouksien kulutukseen todella käytettävissä olevien tavaroiden ja palveluiden arvoa, vaikka julkisyhteisöt tai kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt rahoittavat niiden hankinnan.

Näin ollen julkisyhteisöjen todellinen kulutus vastaa ainoastaan kollektiivista loppukulutusta. Koska kotitalouksia palvelevien voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutusmenoja pidetään yksinomaan yksilöllisinä, niiden todellinen kulutus on nolla.

- 8.41. Koko kansantalouden tasolla kulutusmenot ja todellinen kulutus ovat yhtä suuria; ainoastaan jakautuminen institutionaalisille sektoreille eroaa. Sama pitää paikkansa käytettävissä olevaan tuloon ja oikaistuun käytettävissä olevaan tuloon nähden.
- 8.42. Säästö on molempien tulonkäyttötilien tasapainoerä. Sen arvo on sama kaikilla sektoreilla, riippumatta siitä, onko se saatu vähentämällä kulutusmenot käytettävissä olevasta tulosta tai vähentämällä todellinen kulutus oikaistusta käytettävissä olevasta tulosta.

⁽³⁾ Katsu luku 4, "Jakotaloustoimet".

- 8.43. Säästö on (positiivinen tai negatiivinen) juoksevien taloustoimien seurauksena syntyvä erä, joka luo yhteyden varallisuuden muodostukseen. Jos säästö on positiivinen, kuluttamaton tulo käytetään varojen hankintaan tai velkojen pois maksamiseen. Jos säästö on negatiivinen, jotkut varat realisoidaan tai jotkut velat kasvavat.

VARALLISUUDEN MUODOSTUSTILIT (III)⁽⁴⁾

- 8.44. Varallisuuden muodostustilit ovat juoksevia tilejä. Niihin kirjataan erilaiset yksiköiden varojen ja velkojen muutosten syyt ja muutos niiden nettovarallisuudessa.
- 8.45. Varojen muutokset kirjataan tilien vasemmalle puolelle (plus tai miinus), velkojen ja nettovarallisuuden muutokset oikealle puolelle (plus tai miinus).

Pääomatili (III.1)

- 8.46. Pääomatili kirjaa kotimaisten talousyksiköiden muiden kuin rahoitusvarojen hankinnat miinus luovutukset ja mittaa säästämisen seurauksena syntynyttä nettovarallisuuden muutosta (lopullinen tasapainoerä juoksevilla tileillä) ja pääomansiirtoja.
- 8.47. Pääomatili tekee mahdolliseksi määrittää, missä määrin muiden kuin rahoitusvarojen hankintoja miinus luovutuksia on rahoitettu säästöllä ja pääomansiirroilla. Se osoittaa nettoluotonannon, joka vastaa talousyksikön tai sektorin muiden talousyksiköiden tai sektoreiden rahoitukseen saatavilla olevaa määrää, tai nettoluotonoton, joka vastaa määrää, jonka talousyksikkö tai sektori on pakotettu lainaamaan muilta talousyksiköiltä tai sektoreilta.

Säästöistä ja pääomansiirroista johtuvan nettovarallisuuden muutoksen tili (III.1.1)

- 8.48. Tämä tili tekee mahdolliseksi määrittää säästämisen ja pääomansiirtojen aiheuttaman nettovarallisuuden muutoksen, joka vastaa nettosäästöä plus saatavia pääomansiirtoja miinus maksettavia pääomansiirtoja.

Muiden kuin rahoitusvarojen bankintatili (III.1.2)

- 8.49. Tälle tilille kirjataan muiden kuin rahoitusvarojen hankinnat miinus luovutukset, jotta päästään palaamaan säästämisen ja pääomansiirtojen aiheuttaman nettovarallisuuden muutoksen käsitteestä nettoluotonantoon tai nettoluotonottoon.

Rahoitustili (III.2)

- 8.50. Rahoitustilille kirjataan rahoitusinstrumentin lajin mukaan rahoitusvarojen ja -velkojen muutokset, jotka muodostavat nettoluotonannon tai nettoluotonoton.
- 8.51. Rahoitustilillä käytetty varojen ja velkojen luokitus on sama kuin varallisuustaseissa käytetty.

Varojen muiden muutosten tili (III.3)

- 8.52. Varojen muiden muutosten tilille kirjataan muut yksiköiden varojen ja velkojen muutokset kuin säästämisen ja vapaaehtoisten varallisuuden siirtojen yhteydessä tapahtuvat, jotka kirjataan pääoma- ja rahoitustileille. Se jakautuu kahteen osaan: varojen volyymin muiden muutosten tili (III.3.1) ja uudelleenarvotustili (III.3.2).

⁽⁴⁾ Katsu luku 5, "Rahoitustaloustoimet" ja luku 6, "Muut virrat".

Varojen muutokset

Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset

Yhteensä	Vastaavat merkinnät tileillä		S.1 Koko kansantalous	S.15 KPVTY	S.14 Kotitaloudet	S.13 Julkisyhteisöt	S.12 Rahotuslaitokset	S.11 Yritykset	Taloustoimet ja tasapainoräät	S.11 Yritykset	S.12 Rahotuslaitokset	S.13 Julkisyhteisöt	S.14 Kotitaloudet	S.15 KPVTY	S.1 Koko kansantalous	Vastaavat merkinnät tileillä		Yhteensä		
	Tavaroiden ja palvelujen tili	Ulkomaiden tili														Ulkomaiden tili	Tavaroiden ja palvelujen tili			
36			36		36				F.6 Vakuutustekninen vastuvelka						36			36		
33			33		33				F.61 Kotitalouksien osuus henki- ja eläkevakuutusrahasista						33			33		
22			22		22				F.611 Kotitalouksien osuus henkivakuutusrahasista						22			22		
11			11		11				F.612 Kotitalouksien osuus eläkevakuutusrahasista						11			11		
3			3		3				F.62 Vakuutusmaksu- ja korvausvastuu						3			3		
82			61	8	40	6	7		F.7 Muut saamiset ja velat						37	10	5	52	30	82
36			18	11	11	1	6		F.71 Kauppaluotot ja ennakot						8	6	4	18	18	36
46			3	43	8	29	5	1	F.79 Muut saamiset ja velat kuin kauppaluotot ja ennakot						29	4	1	34	12	46

Varojen volyymin muiden muutosten tili (III.3.1)

- 8.53. Varojen volyymin muiden muutosten tilille kirjatut muutokset vaikuttavat kyseessä olevien yksiköiden, sektoreiden ja alasektoreiden varallisuustaseiden nettovarallisuuteen. Tämä muutos, jota kutsutaan varojen volyymin muista muutoksista johtuvaksi nettovarallisuuden muutokseksi, on tilin tasapainoerä.

Uudelleenarvotustili (III.3.2)

- 8.54. Uudelleenarvotustilille kirjataan varojen ja velkojen arvon muutokset, jotka johtuvat niiden hintojen muutoksesta.

Tietyn varan tai velan kohdalla tätä muutosta mitataan:

- a) joko erotuksena varalla tai velalla laskenta-ajanjakson lopussa olevan arvon ja laskenta-ajanjakson alussa olevan arvon välillä tai lopussa olevan arvon ja sen päivän arvon välillä, jolloin se ensimmäistä kertaa kirjattiin taseeseen,
- b) tai erotuksena varalla tai velalla sinä päivänä olevan arvon, jona se poistettiin taseesta, ja laskenta-ajanjakson alussa olevan arvon välillä tai poistamispäivän ja sen päivän arvon välillä, jona se ensimmäistä kertaa kirjattiin taseeseen,

Tätä erotusta kutsutaan "nimelliseksi hallussapitovoitoksi (tai tappioksi)".

Nimellinen hallussapitovoitto vastaa varan positiivista uudelleenarvottamista tai (rahoitus-) velan negatiivista uudelleenarvottamista.

Nimellinen hallussapitotappio vastaa varan negatiivista uudelleenarvottamista tai (rahoitus-) velan positiivista uudelleenarvottamista.

- 8.55. Uudelleenarvotustilille kirjatut virrat muuttavat kyseisten yksiköiden varallisuustaseiden nettovarallisuutta. Tämä muutos, jota kutsutaan "nimellisistä hallussapitovoitoista tai tappioista johtuvaksi nettovarallisuuden muutokseksi", on tilin tasapainoerä. Se kirjataan velkojen muutoksiin ja nettovarallisuuden puolelle.

- 8.56. Uudelleenarvotustili jaetaan kahteen alatiliin: neutraalien hallussapitovoittojen ja tappioiden tili (III.3.2.1) ja reaalisten hallussapitovoittojen ja -tappioiden tili (III.3.2.2).

Neutraalien hallussapitovoittojen ja -tappioiden tili (III.3.2.1)

- 8.57. Neutraalien hallussapitovoittojen ja -tappioiden tilille kirjataan yleisen hintatason muutoksista aiheutuneet varojen ja velkojen muutokset. Sellaiset muutokset vastaavat varojen ja velkojen yleisen ostovoiman säilyttämisen kannalta välttämätöntä uudelleenarvottamista. Yleinen hintaindeksi, jota sovelletaan tämän laskemiseen, on kansallisen loppukäytön hintaindeksi pois luettuna varastojen muutokset.

Reaalisten hallussapitovoittojen ja -tappioiden tili (III.3.2.2)

- 8.58. Reaaliset hallussapitovoitot ja -tappiot mittaavat nimellisten hallussapitovoittojen ja -tappioiden ja neutraalien hallussapitovoittojen ja tappioiden välistä erotusta.

- 8.59. Jos tietyn varan nimelliset hallussapitovoitot miinus nimelliset hallussapitotappiot ylittävät neutraalit hallussapitovoitot miinus neutraalit hallussapitotappiot, yksikölle, jonka hallussa vara on, on koitunut reaalista hallussapitovoittoa. Tämä voitto heijastaa sen tosiasian, että varan tosiasiallinen hinta on keskimäärin noussut nopeammin kuin yleinen hintataso. Käänteisesti varan suhteellisen hinnanlasku tuottaa reaalista hallussapitotappiota sitä hallussapitavalle yksikölle.

Vastaavasti velan suhteellisen hintatason nousu tuottaa reaalista hallussapitotappiota veloista, kun taas velan suhteellisen hinnan lasku synnyttää reaalista hallussapitovoittoa veloista.

Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset

Varojen muutokset

Yhteensä	Vastaavat merkinnät tileillä		S.1	S.15	S.14	S.13	S.12	S.11	Taloustoimet, muut virrat ja tasapainoera	S.11	S.12	S.13	S.14	S.15	S.1	Vastaavat merkinnät tileillä		Yhteensä	
	Tavaroiden ja palvelujen tili	Ulkomaiden tili														Ulkomaiden tili	Tavaroiden ja palvelujen tili		
			Kokokansantalous	KPVTY	Kortit-loudet	Julkis-yhteisöt	Rahoi-tuslai-tokset	Yritykset							Kokokansantalous				
									AF.3 Muut arvopaperit kuin osakkeet										
-4			-4					-3	AF.4 Lainat						-4				
									AF.5 Osakkeet ja osuudet										
2			2	2				2	AF.6 Vakuustekninen vastuovelka						2				
									AF.7 Muut saamiset ja velat										
									B.10.2 Varojen volyymin muista muutoksista johtuvat nettovarallisuuden muutokset						17	-4	2	2	17

Tilit	Varojen muutokset										Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset										Tilit
	Yhteensä	Vastaavat merkinnät tileille			S.1	S.15	S.14	S.13	S.12	S.11	Muut virta- ja tasapainoerat	S.11	S.12	S.13	S.14	S.15	S.1	Vastaavat merkinnät tileillä		Yhteensä	
		Tavaroiden ja palvelujen tili	Ulkomaiden tili	Kokokansantalous														Ulkomaiden tili	Tavaroiden ja palvelujen tili		
	28	3	25	1	4	4		19	2	AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	2								28	
	29	1	28		2	24	1	24	1	AF.4	Lainat	1								29	
	28	2	26		8	13	4	13	4	AF.5	Osakkeet ja osuudet	4								28	
	8	1	7		6	1	1	1	1	AF.6	Vakuutustekninen vastuuvélka	1								8	
	7	3	5		1		3		3	AF.7	Muut saamiset ja velat	3								7	
										B.10.31	<i>Neutraaleista hallussapitovoitoista ja tappioista johtuvat nettovarallisuuden muutokset</i>										
III.3.2.2. Reaalisten hallussapitovoittojen/tappioiden tili										K.11.2	Reaaliset hallussapitovoitot (+)/tappiot (-):										
	81		81	2	24	12	1	43	43	AN	Muut kuin rahoitusvarat	1									
	5		5		1		3		3	AN.1	Valmistetut varat										
	3		3				3		3	AN.11	Kiinteät varat										
	2		2		1					AN.12	Varastot										
										AN.13	Arvoesineet										
	77		77	2	22	12	1	40	40	AN.2	Valmistamattomat varat	1									
	76		76	2	22	12	1	40	40	AN.21	Aineelliset valmistamattomat varat	1									
	1		1							AN.22	Aineettomat valmistamattomat varat										
III.3.2.2. Reaalisten hallussapitovoittojen/tappioiden tili																					
									82	5		26	87	8	208	6	214				

Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset

Varojen muutokset

Tilit	Vastaavat merkinnät tileille			S.1 Koko kansantalous	S.15 KPVTY	S.14 Kotitaloudet	S.13 Julkisyhteisöt	S.12 Rahoituslaitokset	S.11 Yritykset	Muut virta- ja tasapainoerät	S.11 Yritykset	S.12 Rahoituslaitokset	S.13 Julkisyhteisöt	S.14 Kotitaloudet	S.15 KPVTY	S.1 Koko kansantalous	Vastaavat merkinnät tileillä		Yhteensä
	Vastaavat merkinnät tileillä		Yhteensä																
	Tavaroitten ja palvelujen tili	Ulkomaiden tili																	
	-57	-5	-52	-2	-20	-6	-13	-10	AF	Rahoitusvarat/velat	-18	-17	-7	-6	-2	-50	-3	-54	
	-3		-3						AF.1	Monetaarinen kulta ja erityiset nosto-oikeudet									
	-32	-2	-30	-2	-17	-3	-8	-8	AF.2	Käteisraha ja talletukset	-1	-26	-2	-1	-29	-2		-32	
	17	1	15	2	2		11	1	AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	1	13	3		16	1		17	
	-29	-1	-28		-2	-2	-24	-1	AF.4	Laimat	-18		-7	-3	-1	-29		-29	
	6		5	2	2		3	1	AF.5	Osakkeet ja osuudet	3	3			6			6	
	-8	-1	-7	-6	-6		-1	-1	AF.6	Vakuustekninen vastuuvelka		-7			-7	-1		-8	
	-7	-3	-5	-1	-1		-3	-3	AF.7	Muut saamiset ja velat	-3			-2	-1	-6	-1	-7	
									B.10.32	Reaalista hallussapitoivoitoista ja tappioista johtuvat nettovarallisuuden muutokset	51	5	12	9	2	80	-1	78	

VARALLISUUSTASEET (IV)⁽⁵⁾

- 8.60. Varallisuustaseiden tarkoitus on antaa kuva yksiköiden varoista, veloista ja nettovarallisuudesta laskenta-ajanjakson alussa ja lopussa sekä muutoksista taseiden välillä. Järjestys on seuraavanlainen:
- a) avaustase (IV.1)
 - b) taseen muutokset (IV.2)
 - c) päätöstase (IV.3).

Varallisuuden avaustase (IV.1)

- 8.61. Avaustaseeseen kirjataan yksiköiden hallussa olevien varojen ja velkojen arvo laskenta-ajanjakson alussa.
- Nämä erät ryhmitellään varojen ja velkojen luokituksen perusteella.
- Ne arvotetaan käypiin hintoihin laskenta-ajanjakson alussa.
- Varojen ja velkojen välinen erotus — tilin tasapainoerä — on nettovarallisuus laskenta-ajanjakson alussa.

Varallisuustaseen muutokset (IV.2)

- 8.62. Taseen muutosten tiliin kirjataan varojen ja velkojen arvon muutokset laskenta-ajanjakson aikana ja kootaan eri varallisuuden muodostustileille kirjatut määrät, toisin sanoen säästämisestä ja pääomansiirroista johtuva nettovarallisuuden muutos, varojen muiden volyymin muutosten aiheuttama muutos nettovarallisuudessa ja nimellisten hallussapitovoittojen ja -tappioiden aiheuttama muutos nettovarallisuudessa.

Varallisuuden päätöstase (IV.3)

- 8.63. Päätöstaseeseen kirjataan yksiköiden hallussa olevien varojen ja velkojen arvo laskenta-ajanjakson lopussa. Nämä erät ryhmitellään saman luokituksen perusteella, jota käytettiin avaustaseessa, ja arvotetaan käypiin hintoihin laskenta-ajanjakson lopussa.
- Varojen ja velkojen välinen erotus on nettovarallisuus laskenta-ajanjakson lopussa.
- 8.64. Varan tai velan arvo päätöstaseissa on yhtä suuri kuin sen avaustaseissa olevan arvon ja samalle erälle varallisuustaseen muutoksissa kirjatun arvon summa.

ULKOMAIDEN TILIT (V)

- 8.65. Ulkomaiden tilille kirjataan kotimaisten ja ulkomaisten talousyksiköiden väliset taloustoimet. Ulkomaat eivät muodosta institutionaalista sektoria sellaisenaan, mutta tilinpitojärjestelmän rakenteessa niillä on samanlainen rooli.
- 8.66. Ulkomaiden tilien kokonaisuus noudattaa samaa yleistä mallia kuin institutionaalisten sektoreiden tilit, toisin sanoen:
- a) juoksevat tilit
 - b) varallisuuden muodostustilit
 - c) varallisuustaseet.
- 8.67. Nämä tilit laaditaan ulkomaiden näkökulmasta. Näin ollen se, mikä on ulkomaiden resurssia, on koko kansantalouden käyttöä ja päinvastoin. Vastaavasti ulkomaiden hallussa olevat rahoitusvarat ovat velkaa koko kansantalouden kannalta ja päinvastoin (lukuunottamatta monetaarista kultaa ja erityisnosto-oikeuksia).

⁽⁵⁾ Katso luku 7, "Varallisuustaseet".

Taulukko 8.15 — Tili IV: Varallisuustaseet

Varat	Tilit	Velat ja nettovarallisuus											Tilit					
		Vastaavat merkinnot tileillä		S.1	S.15	S.14	S.13	S.12	S.11	Taloustoimet, muut virrat, varannot ja tasapainoerät	Vastaavat merkinnot tileillä			Yhteensä				
		Tavaroitten ja palvelujen tili	Ulkomaiden tili								Ulkomaiden tili	Tavaroitten ja palvelujen tili						
IV.1. Varallisuuden avaus-tase	9 922	9 922	324	2 822	1 591	144	5 041	AN	Muut kuin rahoitus-varat	1 8177	3 384	687	289	121	6 298	297	6 595	IV.1. Varallisuuden avaus-tase
	6 047	6 047	243	1 698	1 001	104	3 001	AN.1	Valmistetut varat									
	5 544	5 544	231	1 423	913	99	2 878	AN.11	Kiinteät varat									
	231	231	2	97	47	85	85	AN.12	Varastot									
	272	272	10	178	41	5	38	AN.13	Arvoesineet									
	3 875	3 875	81	1 124	590	40	2 040	AN.2	Valmistamattomat varat									
	3 809	3 809	81	1 124	578	37	1 989	AN.21	Aineelliset valmistamattomat varat									
	66	66			12	3	51	AN.22	Aineettomat valmistamattomat varat									
	7 365	7 365	573	6 792	1 819	396	3 508	AF	Rahoitusvarat/velat	1 8177	3 384	687	289	121	6 298	297	6 595	IV.1. Varallisuuden avaus-tase
	770	770			80	690	897	AF.1	Monetaarinen kulta ja erityiset nosto-oi-keudet									
	1 587	1 587	105	1 482	110	840	382	AF.2	Käteisraha ja talle-tukset	40	1 281	102	10	38	1 471	116	1 587	
	1 388	1 388	125	1 263	25	198	90	AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	44	1 053	212	2	1 311	77	1 388		
	1 454	1 454	70	1 384	8	24	115	AF.4	Laimat	897	715	4	169	43	1 437	17	1 454	
	1 409	1 409	113	1 296	22	411	200	AF.5	Osakkeet ja osuudet	687	715	4	169	43	1 406	3	1 409	
	396	396	26	370	4	291	25	AF.6	Vakuustekninen vastuvelka	12	335	19	5	371	25	396		

Velat ja nettovarallisuus

Varat

Tilit	Yhteensä	Vastaavat merkinnot tileillä		S.1	S.15	S.14	S.13	S.12	S.11	Taloustoimet, muut virrat, varannot ja tasapainerät	Velat ja nettovarallisuus					Tilit			
		Tavaroiden ja palvelujen tili	Ulkomaiden tili								S.1	S.15	S.14	S.13	S.12		S.11	Kokokansantalous	KPVTY
	361	134	227	3	55	19	150	150	AF.7	Muut saamisets ja velat		137	22	108	35	302	59	361	
									B.90	Nettovarallisuus		4 121	1 300	4 352	375	10 416	276	10 692	
IV.2. Varallisuusteen muutokset										Varojen ja velkojen kokonaismuutokset									
	482		482	25	110	56	1	290	AN	Muut kuin rahoitusvarat									
	289		289	21	61	25	-1	182	AN.1	Valmistetut varat									
	239		239	21	47	20	1	150	AN.11	Kiinteät varat									
	34		34	4	4	1		29	AN.12	Varasrot									
	16		16	10	10	4	-2	3	AN.13	Arvoesineet									
	193		193	4	49	30	2	108	AN.2	Valmistamattomat varat									
	191		191	4	48	30	1	108	AN.21	Aineelliset valmistamattomat varat									
	2		2		1				AN.22	Aineettomat valmistamattomat varat									
	787	57	730	33	199	123	294	81	AF	Rahoitusvarat/velat		155	285	176	33	28	677	91	767
	19	1	18			1	17		AF.1	Monetaarinen kulta ja erityiset nosto-oi-keudet									
	130	11	119	12	68	7	15	17	AF.2	Käteisraha ja talletukset			130	2	132	-2			130
	187	9	178	13	35	29	80	21	AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet		7	87	71	165	22			187

IV.2.
Varalli-
suusta-
seen
muutok-
set

Varat	Tilit	Velat ja nettovarallisuus										Yhteensä	Tilit					
		Vastaavat mer- kinnat tileillä		S.1 Koko kansan- talous	S.15 KPVTY	S.14 Kotita- loudet	S.13 Julkis- yhteisöt	S.12 Rahoi- tuslai- tokset	S.11 Yrityk- set	S.11 Taloustoimet, muut virrat, varannot ja tasapainoerät	S.11 Yrityk- set							
		Tava- roiden ja pal- velajien tili	Ulko- maiden tili															
	250	10	240	5	45	163	27	AF.4	Lainat	68	93	28	24	213	37	250		
	80	5	75	1	13	34	9	AF.5	Osakkeet ja osuudet	42	30	4	4	77	3	80		
	38		38	38				AF.6	Vakuutus tekninen vastuuvelka	38	38			38		38		
	82	21	61	8	40	6	7	AF.7	Muut saamiset ja velat	37	10	5	52	30		82		
								B.10	<i>Nettovarallisuuden muutokset</i>	216	10	2	276	31	535	-34	501	
								B.10.1	Säästöistä ja pää- omansiirroista johtuvat	65	4	-38	178	21	230	-38	192	
								B.10.2	Varojen volyymin muista muutoksista johtuvat	17	-4	2	2	17		17		
								B.10.3	Nimellistä hallus- sapitovoitoista ja -tappioista johtuvat	134	10	38	96	10	288	4	292	
								B.10.3.1	Neutraaleista hal- lussapitovoitoista ja -tappioista johtuvat	82	5	26	87	8	208	6	214	
								B.10.3.2	Reaalista hallus- sapitovoitoista ja -tappioista johtuvat	51	5	12	9	2	80	-1	78	

Velat ja nettovarallisuus

Varat

Tilit	Yhteensä	Vastaavat merkinnät tileillä		S.1	S.15	S.14	S.13	S.12	S.11	Taloustoimet, muut virrat, varannot ja tasapainoerät	Velat ja nettovarallisuus											
		Tavaroiden ja palvelujen tili	Ulkomaiden tili								S.1	S.15	S.14	S.13	S.12	S.11	Koko kansantalous	Korittaloudet	Julkisyhteisöt	Rahoituslaitokset	Yritykset	Yhteensä
IV.3. Varallisuuden päätöstage	10 404	10 404	349	2 932	1 647	145	5 331	AN	Muut kuin rahoitusvarat	40	1 411	104	38	1 603	114	388	7 362	IV.3. Varallisuuden päätöstage				
	6 336	6 336	264	1 759	1 026	103	3 183	AN.1	Valmistetut varat	51	1 140	283	2	1 476	99	1 575	1 575					
	5 783	5 783	252	1 470	933	100	3 028	AN.11	Kiinteät varat	965	421	197	67	1 650	54	1 704	1 704					
	265	265	2	101	48	114		AN.12	Varastot	729	745	4	4	1 483	6	1 489	1 489					
	288	288	10	188	45	3	41	AN.13	Arvoesineet	12	373	19	5	409	25	434	434					
	4 068	4 068	85	1 173	620	42	2 148	AN.2	Valmistamattomat varat	174		32	113	35	89	443	443					
	4 000	4 000	85	1 172	608	38	2 097	AN.21	Aineelliset valmistamattomat varat	4 337	278	1 302	4 628	406	10 951	242	11 193					
	68	68	68	1	12	3	51	AN.22	Aineettomat valmistamattomat varat													
	8 152	630	7 522	2 018	519	3 802	978	AF	Rahoitusvarat/velat	1 972	3 669	863	322	149	6 975	388	7 362					
	788	788	788		81	707		AF.1	Monetaarinen kulta ja erityiset nosto-oi-keudet	40	1 411	104	10	38	1 603	114	1 717	IV.3. Varallisuuden päätöstage				
	1 717	116	1 601	122	908	157	399	AF.2	Käteisraha ja talletukset													
	1 575	134	1 441	38	233	29	1 030	AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	51	1 140	283	2	1 476	99	1 575	1 575					
	1 704	80	1 624	8	29	160	77	AF.4	Lainat	965	421	197	67	1 650	54	1 704	1 704					
	1 489	118	1 371	23	424	46	209	AF.5	Osakkeet ja osuudet	729	745	4	4	1 483	6	1 489	1 489					
	434	26	408	4	329	30	25	AF.6	Vakuutus tekninen vastuvelka	12	373	19	5	409	25	434	434					
	443	155	288	11	95	25	157	AF.7	Muut saamis- ja velat	174		32	113	35	354	89	443					
								B.90	Nettovarallisuus	4 337	278	1 302	4 628	406	10 951	242	11 193					

JUOKSEVAT TILIT

Tavaroiden ja palveluiden ulkomaan tili (V.1)

- 8.68. Tavaroiden ja palveluiden tuonti kirjataan tilin resurssien puolelle ja tavaroiden ja palveluiden vienti käytön puolelle. Resurssien ja käytön välinen erotus on tilin tasapainoerä, jota kutsutaan "tavaroiden ja palveluiden taseeksi". Jos erotus on positiivinen, ulkomailla on ylijäämää ja kansantaloudella alijäämää ja päinvastoin, jos se on negatiivinen.
- 8.69. Jotta tuonti mitattaisiin yhdenmukaisella tavalla kotimaisten talousyksiköiden tuotoksen mittauksen kanssa, se arvioidaan perushintoja vastaavalla tavalla, toisin sanoen ilman tuontiveroa mutta tuontitukipalkkiot mukaanlukien.

Tavaroiden ja palveluiden ulkomaan tilille kirjattu tavaroiden tuonti arvioidaan fob-hintoihin, toisin sanoen vientinaan rajalla. Myös tavaroiden vienti arvioidaan fob-hintoihin.

Jos kotimaiset yksiköt huolehtivat tuontitavaroiden fob-arvoihin (so. tehtaan ja vientimaan rajan välillä) sisältyvistä kuljetus- ja vakuutuspalveluista, ne täytyy sisällyttää tarvat tuovan maan palveluiden viennin arvoon. Käänteisesti, silloin kun ulkomaiset talousyksiköt huolehtivat tavaroiden viennin fob-arvoihin sisältyvistä kuljetus- ja vakuutuspalveluista, ne täytyy sisällyttää tavarat vievän maan palveluiden tuonnin arvoon.

Ensitulojen ja tulonsiirtojen ulkomaan tili (V.2)

- 8.70. Ensitulojen ja tulonsiirtojen ulkomaan tilin tarkoituksena on määrittää vaihtotase, joka tilinpitojärjestelmän rakenteessa vastaa institutionaalisten sektoreiden säästöä. Tämä tili on tiivistetty versio institutionaalisen sektorin tilien kokonaisuudesta, joka ulottuu ensitulojen jakotilistä tulonkäyttötiliin.
- 8.71. Resurssien puolella ensitulojen ja tulonsiirtojen ulkomaan tili osoittaa tavaroiden ja palveluiden taseen. Sille kirjataan myös resurssien tai käytön puolelle pääomansiirtoja lukuunottamatta kaikki jakotaloustoimet, jotka saattavat sisältää ulkomaat.

VARALLISUUDEN MUODOSTUKSEN ULKOMAAN TILIT (V.III)**Pääomatili (V.III.1)**

- 8.72. Ulkomaiden pääomatilille kirjataan ulkomaisten talousyksiköiden valmistamattomien muiden kuin rahoitusvarojen hankinnat miinus luovutukset ja se mittaa säästämisen ja pääomansiirtojen aiheuttamia nettovarallisuuden muutoksia.
- 8.73. Pääomatilin tasapainoerä on ulkomaiden nettoluotonanto tai -luotonotto. Se on yhtä suuri, mutta vastakkaista merkkiä kuin kotimaisten institutionaalisten sektoreiden nettoluotonannon tai -luotonoton summa.

Rahoitustili (V.III.2)

- 8.74. Ulkomaiden rahoitustilin malli on samanlainen kuin institutionaalisten sektoreiden rahoitustilillä.

Varojen muiden muutosten tili (V.III.3)

- 8.75. Kuten institutionaalisilla sektoreillakin varojen volyymin muiden muutosten ja nimellisten hallussapitovoittojen ja -tappioiden aiheuttamat nettovarallisuuden muutokset määritetään peräkkäin ja hallussapitovoitot ja -tappiot jaetaan neutraaleihin ja reaaliin hallussapitovoittoihin ja -tappioihin.
- 8.76. Valmistettujen varojen puuttuminen ulkomaiden varallisuuden muodostustileiltä ja taseista johtuu sovitusta käytännöstä, jonka mukaan luodaan laskennallinen institutionaalinen yksikkö silloin, kun ulkomaiden katsotaan hankkineen rahoitusvaran, ja päinvastoin, kun on kyse kotimaisten yksiköiden muissa kansantalouksissa hankkimista varoista.

VARALLISUUSTASEET (V.IV)

8.77. Ulkomaisten taseet sisältävät rahoitusvaroja ja -velkoja. Resurssien puolella niille kirjataan ulkomaisten ja kotimaisten yksiköiden väliset monetaarisen kullan ja erityisnosto-oikeuksien hankinnat miinus luovutukset.

Taulukko 8.16 — Ulkomaisten tilikokonaisuus (ulkomaisten taloustoimien tili) (jatk.)

V.I: Tavaroiden ja palveluiden ulkomaan

Käyttö			Resurssit		
P.6	Tavaroiden ja palvelujen vienti	536	P.7	Tavaroiden ja palvelujen tuonti	497
P.61	Tavaroiden vienti	462	P.71	Tavaroiden tuonti	392
P.62	Palvelujen vienti	74	P.72	Palvelujen tuonti	105
B.11	<i>Tavaroiden ja palveluiden tase</i>	-39			

V.II: Ensitulojen ja tulonsiirtojen ulkomään tili

Käyttö			Resurssit		
D.1	Palkansaajakorvaukset	6	B.11	<i>Tavaroiden ja palveluiden tase</i>	-39
D.11	Palkat ja palkkiot	6			
			D.1	Palkansaajakorvaukset	2
D.2	Tuotannon ja tuonnin verot	0	D.11	Palkat ja palkkiot	2
D.21	Tuoteverot	0	D.12	Työnantajan sosiaaliturvamaksut	0
D.211	Arvonlisäverot (ALV)	0	D.121	Työnantajan todelliset sosiaaliturvamaksut	0
D.212	Tuontiverot ja -tullit ilman ALV:a	0	D.122	Työnantajan laskennalliset sosiaaliturvamaksut	0
D.2121	Tuontitullit	0			
D.2122	Muut tuontiverot kuin ALV ja tuontitullit	0	D.2	Tuotannon ja tuonnin verot	0
			D.21	Tuoteverot	0
D.214	Muut tuoteverot kuin ALV ja tuontiverot		D.211	Arvonlisäverot (ALV)	0
D.29	Muut tuotantoverot	0	D.212	Tuontiverot ja -tullit ilman ALV:a	0
			D.2121	Tuontitullit	0
D.3	Tukipalkkiot	0	D.2122	Muut tuontiverot kuin ALV ja tuontitullit	0
D.31	Tuotetukipalkkiot	0			
D.311	Tuontitukipalkkiot	0	D.214	Muut tuoteverot kuin ALV ja tuontiverot	0
			D.29	Muut tuotantoverot	0
D.319	Muut tuotetukipalkkiot	0			
D.39	Muut tuotantotukipalkkiot	0	D.3	Tukipalkkiot	0
			D.31	Tuotetukipalkkiot	0
D.4	Omaisuuksien tulot	66	D.311	Tuontitukipalkkiot	0
D.41	Korot	16			
D.42	Yritysten jakamat tulot	36	D.319	Muut tuotantotukipalkkiot	0

Käyttö		Resurssit		
D.421	Osingot	0	D.39 Muut tuotantotukipalkkiot	0
D.422	Yrittäjätulon otot yritysmäisistä yhteisöistä	36		
D.43	Suorien ulkomaisten sijoitusten uudelleensijoitetut voitot	14	D.4 Omaisuustulot	39
			D.41 Korot	22
D.5	Tulo-, varallisuus- ym juoksevat verot	1	D.42 Yritysten jakamat tulot	17
D.51	Tuloverot	1	D.421 Osingot	14
D.59	Muut juoksevat verot	0	D.422 Yrittäjätulon otot yritysmäisistä yhteisöistä	3
			D.43 Suorien ulkomaisten sijoitusten uudelleensijoitetut voitot	0
D.61	Sosiaaliturvamaksut	0	D.44 Vakuutuksenottajien omaisuustulo	0
D.611	Todelliset sosiaaliturvamaksut	0		
D.6111	Työnantajan todelliset sosiaaliturvamaksut	0	D.5 Tulo-, varallisuus- ym. juoksevat verot	0
D.61111	Työnantajan pakolliset todelliset sosiaaliturvamaksut	0	D.51 Tuloverot	0
D.61112	Työnantajan vapaaehtoiset todelliset sosiaaliturvamaksut	0	D.59 Muut juoksevat verot	0
D.6112	Palkansaajan sosiaaliturvamaksut	0		
D.61121	Palkansaajan pakolliset sosiaaliturvamaksut	0	D.61 Sosiaaliturvamaksut	0
D.61122	Palkansaajan vapaaehtoiset sosiaaliturvamaksut	0	D.611 Todelliset sosiaaliturvamaksut	0
D.612	Laskennalliset sosiaaliturvamaksut	0	D.6111 Työnantajan todelliset sosiaaliturvamaksut	0
			D.61111 Työnantajan vapaaehtoiset todelliset sosiaaliturvamaksut	0
D.62	Rahamääräiset sosiaalietuudet	0	D.61112 Työnantajan vapaaehtoiset todelliset sosiaaliturvamaksut	0
D.622	Yksityisesti rahastoidut sosiaalietuudet	0	D.6112 Palkansaajan sosiaaliturvamaksut	0
D.623	Rahastoimattomat palkansaajan sosiaalietuudet	0	D.61121 Palkansaajan pakolliset sosiaaliturvamaksut	0
D.7	Muut tulonsiirrot	9	D.61122 Palkansaajan vapaaehtoiset sosiaaliturvamaksut	0
D.71	Vahinkovakuutusmaksut, netto	2	D.612 Laskennalliset sosiaaliturvamaksut	0
D.74	Tulonsiirrot kansainväliseen yhteistyöhön	1	D.62 Rahamääräiset sosiaalietuudet	0
D.75	Muut sekalaiset tulonsiirrot	2	D.621 Rahamääräiset sosiaaliturvaetuudet	0
			D.622 Yksityisesti rahastoidut sosiaalietuudet	0
D.8	Kotitalouksien eläkerahasto-osuuden oikaisu	0	D.624 Rahamääräiset sosiaaliavustukset	0
			D.7 Muut tulonsiirrot	39

Käyttö		Resurssit	
		D.72	Vahinkovakuutuskorvaukset 3
		D.74	Tulonsiirrot kansainväliseen yhteistyöhön 31
		D.75	Muut sekalaiset tulonsiirrot 1
		D.8	Kotitalouksien eläkerahasto-osuuden oikaisu 0
B.12	<i>Vaihtotase</i>		-41

V.III: Varallisuuden muodostustilit

V.III.1.

V.III.1.1: Säästöstä ja pääomansiirroista johtuvan nettovarallisuuden muutoksen tili

Käyttö		Resurssit	
B.10.1	<i>Säästöstä ja pääomansiirroista johtuvat nettovarallisuuden muutokset</i>	B.12	<i>Vaihtotase</i> -41
	-38		
		D.9	Pääomansiirrot, saadut 4
		D.91	Pääomaverot 0
		D.92	Investointiavustukset 4
		D.99	Investointiavustukset 0
		D.9	Pääomansiirrot, maksetut -1
		D.91	Pääomaverot 0
		D.92	Investointiavustukset 0
		D.99	Muut pääomansiirrot -1

V.III.1.2: Muiden kuin rahoitusvarojen hankintatili

Varojen muutokset		Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset	
K.2	Valmistamattomien muiden kuin rahoitusvarojen hankinnat miinus vähennykset 0	B.10.1	<i>Säästöstä ja pääomansiirroista johtuvat nettovarallisuuden muutokset</i> -38
K.21	Maan ja muiden aineellisten valmistamattomien varojen hankinnat miinus vähennykset 0		
K.22	Aineettomien valmistamattomien varojen hankinnat miinus vähennykset 0		
B.9	Nettoluotonanto (+)/nettoluotonotto -38		

V.III.2: *Rahoitustili*

Varojen muutokset

Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset

F	Rahoitusvarojen nettohankinta	50	F	Velkojen nettohankinta	88
F.1	Monetaarinen kulta ja erityiset nosto-oikeudet	1			
F.2	Käteisraha ja talletukset	11	F.2	Käteisraha ja talletukset	-2
F.21	Käteisraha	3	F.21	Käteisraha	2
F.22	Siirtokelpoiset talletukset	2	F.22	Siirtokelpoiset talletukset	-1
F.29	Muut talletukset	6	F.29	Muut talletukset	-3
F.3	Muut arvopaperit kun osakkeet	5	F.3	Muut arvopaperit kun osakkeet	20
F.4	Lainat	10	F.4	Lainat	37
F.41	Lyhytaikaiset	3	F.41	Lyhytaikaiset	10
F.42	Pitkäaikaiset	7	F.42	Pitkäaikaiset	27
F.5	Osakkeet ja osuudet	2	F.5	Osakkeet ja osuudet	3
F.6	Vakuutustekninen vastuuvélka	0	F.6	Vakuutustekninen vastuuvélka	0
F.61	Kotitalouksien osuus henki- ja eläkevakuutusrahastoista	0	F.61	Kotitalouksien osuus henki- ja eläkevakuutusrahastoista	0
F.611	Kotitalouksien osuus henkivakuutusrahastoista	0	F.612	Kotitalouksien osuus eläkevakuutusrahastoista	0
F.62	Vakuutusmaksu- ja korvausvastuu	0	F.7	Muut velat	30
F.7	Muut saamiset	21	F.71	Kauppaluotot ja ennakot	18
F.71	Kauppaluotot ja ennakot	18	F.79	Muut velat kuin kauppaluotot ja ennakot	12
F.79	Muut saamiset kuin kauppaluotot ja ennakot	3	B.9	Nettoluotonanto (+)/nettoluotonotto	-38

V.III.3: Varojen muiden muutosten tilit

V.III.3.1: Varojen volyymin muiden muutosten tili

Varojen muutokset			Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset		
AN	Muut kuinrahoitusvarat	0	AF	Velat	0
AN.2	Valmistamattomat varat	0	K.7	Katastrofien aiheuttamat menetykset	0
K.8	Korvauksettomat haltuunotot	0	K.8	Korvauksettomat haltuunotot	0
K.12	Luokitus- ja rakennemuutokset	0	K.10	Muulla luokittelemattomat rahoitusvarojen ja -velkojen muut volyymin muutokset	0
K.12.2	Varojen ja velkojen luokitusmuutokset	0	K.12	Luokitus- ja rakennemuutokset	0
K.12.22	Muut varojen ja velkojen luokitusmuutokset	0	K.12.1	Sektoriluokituksen ja rakenteen muutokset	0
siitä: AN.21	Aineelliset valmistamattomat varat	0	K.12.2	Varojen ja velkojen luokitusmuutokset	0
			K.12.22	Muut varojen ja velkojen luokitusmuutokset	0
AN.22	Aineettomat valmistamattomat varat	0	siitä: AF.2	Käteisraha ja talletukset	0
AF	Rahoitusvarat	0	AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	0
K.7	Katastrofien aiheuttamat menetykset	0	AF.4	Lainat	0
K.8	Korvauksettomat haltuunotot	0	AF.5	Osakkeet ja osuudet	0
K.10	Muulla luokittelemattomat rahoitusvarojen ja -velkojen muut volyymin muutokset	0	AF.6	Vakuutustekninen vastuovelka	0
K.12	Luokitus- ja rakennemuutokset	0	AF.7	Muut velat	0
K.12.2	Varojen ja velkojen luokitusmuutokset	0			
K.12.22	Muut varojen ja velkojen luokitusmuutokset	0			
siitä: AF.1	Monetaarinen kulta ja erityiset nosto-oikeudet	0			
AF.2	Käteisraha ja talletukset	0			
AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	0			
AF.4	Lainat	0			
AF.5	Osakkeet ja osuudet	0			
AF.6	Vakuutustekninen vastuovelka	0			
AF.7	Muut saamiset	0			
			B.10.2	Varojen volyymin muista muutoksista johtuvat nettovarallisuuden muutokset	0

V.III.3.2: Uudelleenarvotustili

Varojen muutokset			Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset		
K.11	Nimelliset hallussapitovoitot (+)/-tappiot (-)		K.11	Nimelliset hallussapitovoitot (+)/-tappiot (-)	
AN.2	Valmistamattomat varat	0	AF	Velat	3

Varojen muutokset			Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset		
AN.21	Aineelliset valmistamattomat varat	0	AF.2	Käteisraha ja talletukset	0
AN.22	Aineettomat valmistamattomat varat	0	AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	2
			AF.4	Lainat	0
AF	Rahoitusvarat	7	AF.5	Osakkeet ja osuudet	0
AF.1	Monetaarinen kulta ja erityiset nosto-oikeudet	0	AF.6	Vakuutustekninen vastuovelka	0
AF.2	Käteisraha ja talletukset	0	AF.7	Muut velat	0
AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	4			
AF.4	Lainat	0			
AF.5	Osakkeet ja osuudet	3			
AF.6	Vakuutustekninen vastuovelka	0			
AF.7	Muut saamiset	0			
			B.10.3.	<i>Nimellisistä hallussapitovoitoista ja -tappioista johtuvat nettovarallisuuden muutokset</i>	4

V.III.3.2.1: Neutraalien hallussapitovoittojen/-tappioiden tili

Varojen muutokset			Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset		
K.11.1	Neutraalit hallussapitovoitot (+)/-tappiot (-)		K.11.1	Neutraalit hallussapitovoitot (+)/-tappiot (-)	
AN.2	Valmistamattomat varat	0	AF	Velat	6
AN.21	Aineelliset valmistamattomat varat	0	AF.2	Käteisraha ja talletukset	2
AN.22	Aineettomat valmistamattomat varat	0	AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	2
			AF.4	Lainat	0
AF	Rahoitusvarat	11	AF.5	Osakkeet ja osuudet	0
AF.1	Monetaarinen kulta ja erityiset nosto-oikeudet	0	AF.6	Vakuutustekninen vastuovelka	1
AF.2	Käteisraha ja talletukset	2	AF.7	Muut velat	1
AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	3			
AF.4	Lainat	1			
AF.5	Osakkeet ja osuudet	2			
AF.6	Vakuutustekninen vastuovelka	1			
AF.7	Muut saamiset	3			
			B.10.31	<i>Neutraaleista hallussapitovoitoista ja -tappioista johtuvat nettovarallisuuden muutokset</i>	6

V.III.3.2.2: Reaalisten hallussapitovoihtojen/-tappioiden tili

Varojen muutokset			Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset		
K.11.2	Reaaliset hallussapitovoitot (+)/ -tappiot(-):		K.11.2	Reaaliset hallussapitovoitot (+)/ -tappiot(-):	
AN.2	Valmistamattomat varat	0	AF	Velat	-3
AN.21	Aineelliset valmistamattomat varat	0	AF.2	Käteisraha ja talletukset	-2
AN.22	Aineettomat valmistamattomat varat	0	AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	1
			AF.4	Lainat	0
AF	Rahoitusvarat	-5	AF.5	Osakkeet ja osuudet	0
AF.1	Monetaarinen kulta ja erityiset nosto-oikeudet	0	AF.6	Vakuutustekninen vastuovelka	-1
AF.2	Käteisraha ja talletukset	-2	AF.7	Muut velat	-1
AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	1			
AF.4	Lainat	-1			
AF.5	Osakkeet ja osuudet	0			
AF.6	Vakuutustekninen vastuovelka	-1			
AF.7	Muut saamiset	-3			
			B.10.32	<i>Reaalisista hallussapitovoitoista ja -tappioista johtavat nettovaral- lisuuden muutokset</i>	-1

V.IV: Varallisuustaseet

V.IV.1: Varallisuuden avaustase

Varat			Velat ja nettovarallisuus		
AN	Muut kuin rahoitusvarat	0	AF	Velat	297
AN.2	Valmistamattomat varat	0	AF.2	Muut arvopaperit kuin osakkeet	116
AN.21	Aineelliset valmistamattomat varat	0	AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	77
AN.22	Aineettomat valmistamattomat varat	0	AF.4	Lainat	17
			AF.5	Osakeet ja osuudet	3
AF	Rahoitusvarat	573	AF.6	Vakuutustekninen vastuovelka	25
AF.1	Monetaarinen kulta ja erityiset nosto-oikeudet	0	AF.7	Muut velat	59
AF.2	Käteisraha ja talletukset	105			
AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	125			

Varat			Velat ja nettovarallisuus	
AF.4	Lainat	70		
AF.5	Osakkeet ja osuudet	113		
AF.6	Vakuutustekninen vastuuelka	26		
AF.7	Muut saamiset	134		
			B.90	<i>Nettovarallisuus</i> 276

V.IV.2: *Varallisuustaseen muutokset*

Varat			Velat ja nettovarallisuus		
Varojen muutokset yhteensä			Velkojen muutokset yhteensä		
AN	Muut kuin rahoitusvarat	0	AF	Velat	91
AN.2	Valmistamattomat varat	0	AF.2	Käteisraha ja talletukset	-2
AN.21	Aineelliset valmistamattomat varat	0	AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	22
AN.22	Aineettomat valmistamattomat varat	0	AF.4	Lainat	37
			AF.5	Osakkeet ja osuudet	3
AF	Rahoitusvarat	57	AF.6	Vakuutustekninen vastuuelka	0
AF.1	Monetaarinen kulta ja erityiset nosto-oikeudet	1	AF.7	Muut velat	30
AF.2	Käteisraha ja talletukset	11			
AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	9			
AF.4	Lainat	10			
AF.5	Osakkeet ja osuudet	5			
AF.6	Vakuutustekninen vastuuelka	0			
AF.7	Muut saamiset	21			
			B.10	<i>Nettovarallisuuden muutokset</i>	-34
			B.10.1	<i>Säästöistä ja pääomansiirroista johtuvat nettovarallisuuden muutokset</i>	-38
			B.10.2	<i>Varojen volyymin muista muutoksista johtuvat nettovarallisuuden muutokset</i>	0
			B.10.3	<i>Nimellisistä hallussapitovoitoista ja -tappioista johtuvat nettovarallisuuden muutokset</i>	4
			B.10.31	Neutraaleista hallussapitovoitoista ja -tappioista johtuvat nettovarallisuuden muutokset	6
			B.10.32	Reaalisista hallussapitovoitoista ja -tappioista johtuvat nettovarallisuuden muutokset	-1

V.IV.3: *Varallisuuden päätöstase*

Varat			Velat ja nettovarallisuus		
AN	Muut kuin rahoitusvarat	0	AF	Velat	388
AN.2	Valmistamattomat varat	0	AF.2	Käteistaha ja talletukset	114
AN.21	Aineelliset valmistamattomat varat	0	AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	99
AN.22	Aineettomat valmistamattomat varat	0	AF.4	Lainat	54
			AF.5	Osakkeet ja osuudet	6
AF	Rahoitusvarat	630	AF.6	Vakuutustekninen vastuuelka	25
AF.1	Monetaarinen kulta ja erityiset nosto-oikeudet	0	AF.7	Muut velat	89
AF.2	Käteisraha ja talletukset	116			
AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	134			
AF.4	Lainat	80			
AF.5	Osakkeet ja osuudet	118			
AF.6	Vakuutustekninen vastuuelka	26			
AF.7	Muut saamiset	155			
			B.90	<i>Nettovarallisuus</i>	242

TAVAROIDEN JA PALVELUIDEN TILI (0)

- 8.78. Tavaroiden ja palveluiden tilin tarkoitus on osoittaa tuoteryhmittäin koko kansantaloudessa, kuinka saatavilla olevat tuotteet käytetään.
- 8.79. Se osoittaa sen vuoksi tuoteryhmittäin ja koko kansantaloudessa resurssit (tuotoksen ja tuonnin) ja tavaroiden ja palveluiden käytön (välituotekäyttö, loppukulutus, kiinteän pääoman bruttomuodostus, varastojen muutokset, arvoesineiden hankinnat miinus luovutukset, vienti).
- 8.80. Jos tuotos arvotetaan perushintaan ja käyttö ostajan hintaan, tuoteverot miinus tukipalkkiot on sisällytettävä resurssien puolelle.
- 8.81. Käyttö kirjataan tavaroiden ja palveluiden tilin oikealle puolelle ja resurssit vasemmalle puolelle, toisin sanoen vastakkaiselle puolelle kuin institutionaalisten sektoreiden juoksevilla tileillä, koska tuotevirrat ovat rahavirtojen vastineita.
- 8.82. Tavaroiden ja palveluiden tili on määritelmän mukaan tasapainossa eikä siinä näin ollen ole tasapainoeriä.

Taulukko 8.17 — Tili 0: Tavara- ja palvelutili

Resurssit		Käyttö	
P.1	Tuotos	3 595	P.2 Välituotekäyttö 1 094
P.11	Markkinatuotos	3 048	
P.12	Tuotos omaan loppukäyttöön	171	P.3/ P.4 Kulutusmenot/Todellinen kulutus 1 371
P.13	Muu markkinaton tuotos	376	P.31/ P.41 Yksilölliset kulutusmenot/Todellinen yksilöllinen kulutus 1 215

Resurssit		Käyttö			
D.21	Tuoteverot	141	P.32/ P.42	Kollektiiviset kulutusmenot/Todellinen kollektiivinen kulutus	156
D.31	Tuotetukipalkkiot	-8			
			P.51	Kiinteän pääoman bruttomuodostus	376
P.7	Tavaroiden ja palvelujen tuonti	497	P.511	Aineellisten kiinteiden varojen hankinnat miinus vähennykset	303
P.71	Tavaroiden tuonti	392	P.5111	Uusien aineellisten kiinteiden varojen hankinnat	305
P.72	Palvelujen tuonti	105	P.5112	Olemassa olevien aineellisten kiinteiden varojen hankinnat	11
			P.5113	Olemassa olevien aineellisten kiinteiden varojen vähennykset	-13
			P.512	Aineettomien kiinteiden varojen hankinnat miinus vähennykset	51
			P.5121	Uusien aineettomien kiinteiden varojen hankinnat	53
			P.5122	Olemassa olevien aineettomien kiinteiden varojen hankinnat	6
			P.5123	Olemassa olevien aineettomien kiinteiden varojen vähennykset	-8
			P.513	Valmistamattomien muiden kuin rahoitusvarojen arvon lisäys	22
			P.5131	Valmistamattomien muiden kuin rahoitusvarojen perusparannukset	5
			P.5132	Valmistamattomien muiden kuin rahoitusvarojen omistusoikeuden siirtokulut	17
			P.52	Varastojen muutokset	28
			P.53	Arvoesineiden hankinnat miinus vähennykset	10
			P.6	Tavaroiden ja palvelujen vienti	536
			P.61	Tavaroiden vienti	462
			P.62	Palvelujen vienti	74

KANSANTALouden KOOTUT TILIT

- 8.83. Kansantalouden kootut tilit antavat tiiviin yleiskuvan kansantalouden tileistä: juoksevista tileistä, varallisuuden muodostustileistä ja taseista.
- Ne tuovat samaan taulukkoon kaikkien institutionaalisten sektoreiden, koko kansantalouden ja ulkomaiden tilit ja saattavat tasapainoon kaikki virrat sekä kaikki varat ja velat. Ne myös mahdollistavat kokonaissuureiden lukemisen suoraan.
- 8.84. Kansantalouden koottujen tilien taulukossa käyttö, varat ja varojen muutokset kirjataan vasemmalle puolelle, kun taas resurssit, velat, velkojen ja nettovarallisuuden muutokset kirjataan oikealle puolelle.
- 8.85. Jotta taulukko olisi luettava samalla, kun se antaa kuvan koko taloudellisesta prosessista, on käytetty niin aggregoituja tasoja kuin järjestelmän rakenteen ymmärtämisen kannalta on mahdollista.
- 8.86. Taulukon sarakkeet edustavat institutionaalisia sektoreita: yrityksiä, rahoituslaitoksia, julkisyhteisöjä, kotitalouksia palvelevia voittoa tavoittelemattomia yhteisöjä ja kotitalouksia. Taulukossa on myös sarake koko kansantaloutta varten, sarake ulkomaita varten ja sarake, joka tasapainottaa tavaroiden ja palveluiden käytön ja resurssit.
- 8.87. Taulukon rivit edustavat erilaisten taloustoimien ryhmiä, varoja ja velkoja, tasapainoeriä ja tiettyjä kokonaissuureita.

Taulukko 8.18 — Kansantalouden kootut tilit

JUOKSEVAT TILIT
Käyttö

Tilit	Resurssit											Tilit											
	Yhteensä	Tavarat ja palvelut (res.)	Ulkomaat	S.1 Koko kansantalous	S.15 KPVTY	S.14 Kotitaloudet	S.13 Julkisyhteisöt	S.12 Rahoi- tukset	S.11 Yrityk- set	Koodi	Taloustoimet ja muut virrat varannot ja tasapainoerat		S.11 Yrityk- set	S.12 Rahoi- tukset	S.13 Julkisyhteisöt	S.14 Kotitaloudet	S.15 KPVTY	S.1 Koko kansantalous	Ulkomaat	Tavarat ja palvelut (res.)	Yhteensä	Tavarat ja palvelut (käyttö)	Yhteensä
I. Tuotanto/ tavaroiden ja palveluiden ulkomaan tili	497	497								P.7	Tavaroiden ja palvelujen tuonti								497	497		497	I. Tuotanto/ tavaroiden ja palveluiden ulkomaan tili
	536		536							P.6	Tavaroiden ja palvelujen vienti								536	536		536	
	3 595	3 595								P.1	Tuotos								3 595	3 595		3 595	
	1 904			1 904	6	694	246	29	881	P.2	Välituotekäyttö								1 904	1 904		1 904	
	133	133								D.21-D.31	Tuoteverot minus tuotekipalkkiot								133	133		133	
	1 824			1 824	31	575	188	73	872	B.1g/B.1*g	Arvonlisäys, brutto/ Bruttokansantuote								1 824	1 824		1 824	II.1.1. Tulonmuodostustili
	222			222	3	42	30	10	137	K.1	Kiinteän pääoman kuluminen								222				
	1 602			1 602	28	533	158	63	735	B.1m/B.1*n	Arvonlisäys, netto/ Nettokansantuote								1 602			1 602	
	-39		-39							B.11	Tavaroiden ja palvelujen tase								-39			-39	
II.1.1. Tulonmuodostustili	768	6	6	762	23	39	140	15	545	D.1	Palkansaajakorvaukset								768	2		768	II.1.2. Ensitulon jakotili
	191	0	0	191	0	2	2	3	51	D.2-D.3	Tuotannon ja tuon- nin verot minus tu- otekipalkkiot								191	0		191	
	133	0	0	133						D.21-D.31	Tuoteverot minus tuotekipalkkiot								133	0		133	
	58	0	0	58	0	2	2	3	51	D.29-D.39	Muut tuotantoverot minus muut tuotan- totukipalkkiot								58	0		58	
	429			429	8	92	46	55	276	B.2g	Toimintaylijäämä, brutto								429	8	92	429	

Taulukko 8.18 — Kansantalouden kootut tilit (jatkoa)

JUOKSEVAT TILIT

Käyttö

Resurssit

Tilit	Yhteensä	Tavarat ja palvelut (res.)	Ulko- maat	S.1 Koko- kansan- talous	S.15 KPVTY	S.14 Koti- talou- det	S.13 Julkis- yhteisöt	S.12 Rahoi- tuslai- tokset	S.11 Yrityk- set	Taloustoimet ja muut virrat varannot ja tasa- paineerät	Koodi	S.11 Yrityk- set	S.12 Rahoi- tuslai- tokset	S.13 Julkis- yhteisöt	S.14 Koti- talou- det	S.15 KPVTY	S.1 Koko- kansan- talous	Ulko- maat	Tavarat ja pal- velut (käyttö)	Yh- teensä	Tilit	
	442			442		442				Sekatulo, brutto	B.3g						442			442	442	
	217			217	5	60	16	45	139	Toimintaylijäämä, netto	B.2n						217			217	217	
	432			432		432				Sekatulo, netto	B.3n						432			432	432	
II.1.2. Ensitulon jakotili	446		66	380	7	44	46	138	145	Omaisuuksut	D.4						380	66		446	446	
	1 855			1 855	6	1 390	221	29	209	Ensitulo, brutto/ Kansantulo, brutto	B.5g						1 855			1 855	1 855	II.2. Tulo- jen uudelle- enjaon tili
	1 633			1 633	3	1 348	191	19	72	Ensitulo, netto/ Kansantulo, netto	B.5n/B.5*n						1 633			1 633	1 633	
II.2. Tulojen uudelleen- jaon tili	213		1	212	0	178	0	10	24	Tulo-, varallisuus- ym. juoksevat verot	D.5						212	1		213	213	
	322		0	322		322				Sosiaaliturvamaksut	D.61						322	0		322	322	
	332		0	332	1	0	289	29	13	Rahamääräiset sosiaaliturvaetuudet	D.62						332	0		332	332	
	278		9	269	2	71	139	46	11	Muut tulonsiirrot	D.7						269	9		278	278	

Taulukko 8.18 — Kansantalouden kootut tilit (jatkoa)

JUOKSEVAT TILIT

Käyttö

Resurssit

Tilit	Yhteensä	Tavarat ja palvelut (res.)	Ulko- maat	S.1 Koko kansantalous	S.15 KPVTY	S.14 Kontitaloudet	S.13 Julkisyhteisöt	S.12 Rahotuslaitokset	S.11 Yritykset	Koodi	Taloustoimet ja muut virrat varannot ja tasapainoerät	S.11 Yritykset	S.12 Rahotuslaitokset	S.13 Julkisyhteisöt	S.14 Kontitaloudet	S.15 KPVTY	Ulko- maat	S.1 Koko kansantalous	Tavarat ja palvelut (res.)	Yhteensä	Tilit
	1 826			1 826	40	1 187	382	32	185	B.6g	Käytettävissä oleva tulo, brutto	185	32	382	1 187	40		1 826		1 826	II.3. Luontois- muotois- ten tulo- jen uudel- leenjaon tili
	1 604			1 604	37	1 145	352	22	48	B.6n	Käytettävissä oleva tulo, netto	48	22	352	1 145	37		1 604		1 604	
II.3. Luontois- muotois- ten tulo- jen uudel- leenjaon tili	219			219	13	206				D.63	Luontoismuotoiset sosiaaliset tulonsiirrot									219	
	1 826			1 826	27	1 406	176	32	185	B.7g	Oikaistu käytettävissä oleva tulo, brutto	185	32	176	1 406	27		1 826		1 826	II.4. Tulon- käyttötili
	1 604			1 604	24	1 364	146	22	48	B.7n	Oikaistu käytettävissä oleva tulo, netto	48	22	146	1 364	24		1 604		1 604	
II.4. Tulon- käyttötili	1 371			1 371	13	1 215	156			B.6g	Käytettävissä oleva tulo, brutto									1 371	
	1 371			1 371	13	996	362			B.6n	Käytettävissä oleva tulo, netto									1 371	
	11			11	0	0	0	11	0	D.8	Kotitalouksien eläke- rahaosto-osuuden oikaisu	0	11	0	0	0		11		11	
										P.4	Todellinen kulutus									1 371	1 371
										P.3	Kulutuserot									1 371	1 371

Taulukko 8.18 — Kansantalouden kootut tilit (jatkoa)

VARALLISUUDEN MUODOSTUSTILIT

Varojen muutokset

Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset

Tilit	Yhteensä	Tavarat ja palvelut (res.)	Ulkomaat	S.1 Koko kansantalous	S.15 KPVTY	S.14 Kotitaloudet	S.13 Julkisyhteisöt	S.12 Rahotuslaitokset	S.11 Yritykset	Koodi	Taloustoimet ja muut virrat varannot ja tasapainoerät	S.11 Yritykset	S.12 Rahotuslaitokset	S.13 Julkisyhteisöt	S.14 Kotitaloudet	S.15 KPVTY	S.1 Koko kansantalous	Ulkomaat	Tavarat ja palvelut (käyttö)	Yhteensä	Tilit
	28	28	0	2	0	0	0	0	26	P.52	Varastojen muutokset	26	0	2	0	0	28	0	28	28	
	10	10	0	5	0	3	0	0	2	P.53	Arvoineiden hankinnat miinus vähennykset	2	0	3	0	0	10	0	10	10	
	0	0	0	1	4	2	0	0	-7	K.2	Valmistamattomien muiden kuin rahoitusvarojen hankinnat miinus vähennykset	-7	0	2	0	0	0	0	0	0	
										B.9	Nettoluotonanto (+) / nettoluotonotto (-)										III.2. Rahoi-
III.2. Rahoi-	691	50	-38	38	4	148	-50	5	-69											0	tustili
	691	50	641	32	181	120	237	71	F		Rahoitusvarojen nettohankinta/Velkojen nettohankinta	71	237	120	181	32	641	50	691	691	
	0	1	-1	0	-1	0	-1	F.1			Monetaarinen kulta ja erityiset nosto-oikeudet										
	130	11	119	12	68	7	15	17	F.2		Käteisraha ja talletukset	17	15	7	68	12	119	11	130	130	
	143	5	138	12	29	26	53	18	F.3		Muut arvopaperit kuin osakkeet ja osuudet	18	53	26	29	12	138	5	143	143	
	254	10	244	0	5	45	167	27	F.4		Lainat	27	167	45	5	0	244	10	254	254	
	46	2	44	0	3	36	3	2	F.5		Osakkeet ja osuudet	2	3	36	0	0	44	2	46	46	

Taulukko 8.18 — Kansantalouden kootut tilit (jatkoa)

VARALLISUUDEN MUODOSTUSTILIT
Varojen muutokset

Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset

Tilit	Tavarat ja palvelut (res.)	Ulkomaat	S.1 Kokokansantalous	S.15 KPVTY	S.14 Kotitaloudet	S.13 Julkisyhteisöt	S.12 Rahotuslaitokset	S.11 Yritykset	Koodi	Taloustoimet ja muut virrat varannot ja tasapainoerät	S.11 Yritykset	S.12 Rahotuslaitokset	S.13 Julkisyhteisöt	S.14 Kotitaloudet	S.15 KPVTY	S.1 Kokokansantalous	Ulkomaat	Tavarat ja palvelut (käyttö)	Yhteensä	Tilit
	36	0	36	0	36	0	0	0	F.6	Vakuutekninen vastuvelka	0	0	0	0	0	36	0	0	36	
	82	0	61	8	40	6	0	7	F.7	Muut saamiset ja velat	0	0	6	0	0	52	30	0	82	
III.3.1. Varojen volyymin muiden muutosten tili	15		15	0	2	1	-2	14	K.3-10 ja K.12	Muut volyymin muutokset, yhteensä	14	-2	1	2	0	-2	0	0	-2	III.3.1. Varojen volyymin muiden muutosten tili
	24		24	0	0	0	0	24	K.3	Valmistamattomien varojen muuttuminen taloudellisesti merkittäväksi	24	0	0	0	0	0	0	0	0	
	3		3	0	0	3	0	0	K.4	Valmistettujen varojen muuttuminen taloudellisesti merkittäväksi	0	0	3	0	0	0	0	0	0	
	4		4	0	0	4	0	0	K.5	Luonnonvaraisten biologisten varojen kasvu	0	0	4	0	0	0	0	0	0	
	-9		-9	0	0	-2	0	-7	K.6	Valmistamattomien varojen taloudellisen arvon häviäminen	-7	0	-2	0	0	0	0	0	0	
	-11		-11	0	0	-6	0	-5	K.7	Katastrofien aiheuttamat menetykset	-5	0	-6	0	0	0	0	0	0	
	0		0	0	0	8	-3	-5	K.8	Korvauksettomat haltuunotot	-5	-3	8	0	0	0	0	0	0	
	1		1	0	0	0	0	1	K.9	Muulla luokittelemattomien muiden kuin rahoitusvarojen muut volyymin muutokset	1	0	0	0	0	0	0	0	0	
	3		3	0	2	0	1	0	K.10	Muulla luokittelemattomat rahoitusvarojen ja velkojen muut volyyminmuutokset	0	1	0	2	0	-2	0	0	-2	

Taulukko 8.18 — Kansantalouden kootut tilit (jatkoa)

VARALLISUUSTASE

Varat

Vieras pääoma

Tilit	Yhteensä	Tavarat ja palvelut (res.)	Ulko-maat	S.1 Koko kansantalous	S.15 KPVTY	S.14 Kotitaloudet	S.13 Julkisyhteisöt	S.12 Rahoi-tukset	S.11 Yritykset	Koodi	Taloustoimet ja muut virrat varannot ja tasapainoerat	Vieras pääoma							Tilit					
												S.11 Yritykset	S.12 Rahoi-tukset	S.13 Julkisyhteisöt	S.14 Kotitaloudet	S.15 KPVTY	S.1 Koko kansantalous	Ulko-maat		Tavarat ja palvelut (käyttö)	Yhteensä			
													17	-4	2	2	0	17	0			17		
										B.10.2	<i>Varojen volyymin muut muutokset</i>													
										B.10.3	<i>Nimelliset hallussapitoitot (+)/-tappiot (-)</i>													
IV.3. Varallisuuden päätase	10 404			0 10 404	349	2 932	1 647	145	5 331	AN	Muut kuin rahoitusvarat												IV.3. Varallisuuden päätase	
	6 336			6 336	264	1 759	1 026	103	3 183	AN.1	Valmistetut varat													
	4 068			0 4 068	85	1 173	620	42	2 148	AN.2	Valmistamattomat varat													
	8 152		630	7 522	205	2 018	519	3 802	978	AF	Rahoitusvarat/Velat													
										B.90	<i>Nettovarallisuus</i>													
													4 337	278	1 302	4 628	406	10 951	242					
													1 972	3 669	863	322	149	6 975	388					
													4 337	278	1 302	4 628	406	10 951	242					

KOKONAISUUREET

8.88. Kokonaissuureet ovat yhteenvedoindikaattoreita koko kansantalouden toiminnan tuloksesta ja avainsuureita makrotaloudellisia analyysejä sekä ajallisia ja paikallisia vertailuja varten.

MARKKINAHINTAINEN BRUTTOKANSANTUOTE (BKT)

8.89. Markkinahintainen bruttokansantuote on kotimaisten tuotantoyksiköiden tuotantotoiminnan lopputulos.

Se voidaan määritellä kolmella tavalla:

- a) BKT on eri institutionaalisten sektoreiden tai eri toimialojen bruttoarvonlisäysten summa plus tuoteverot ja miinus tuotetukipalkkiot (joita ei kohdenneta sektoreille ja toimialoille). Se on myös tasapainoerä koko kansantalouden tuotantotilillä.
- b) BKT on kotimaisten institutionaalisten yksiköiden tavaroiden ja palveluiden loppukäytön summa (todellinen kulutus ja pääoman bruttomuodostus) plus tavaroiden ja palveluiden vienti miinus niiden tuonti.
- c) BKT on koko kansantalouden tulonmuodostustilin käytön summa (palkansaajakorvaukset, tuotanto- ja tuontiverot miinus tukipalkkiot, koko kansantalouden bruttotoimintaylijäämä ja sekatalo).

8.90. Vähentämällä kiinteän pääoman kuluminen BKT:sta saadaan markkinahintainen nettokansantuote (NKT).

KOKO KANSANTALouden TOIMINTAYLIJÄÄMÄ

8.91. Koko kansantalouden brutto- (tai netto-) toimintaylijäämä on eri toimi alojen tai institutionaalisten sektoreiden brutto- (tai netto-) toimintaylijäämien summa.

KOKO KANSANTALouden SEKATULO

8.92. Koko kansantalouden brutto- (tai netto-) sekatalo on yhtä kuin kotitaloussektorin brutto- (tai netto-) sekatalo.

KOKO KANSANTALouden YRITTÄJÄTULO

8.93. Koko kansantalouden brutto- (tai netto-) yrittäjätulojen summa.

KANSANTULO (MARKKINAHINTAAN)

8.94. Brutto- (tai netto-) kansantulo (markkinahintaan) edustaa kotimaisten institutionaalisten yksiköiden yhteensä saamaa ensituloa: palkansaajakorvauksia, tuotanto- ja tuontiveroja miinus tukipalkkioita, omaisuustuloa (saatavaa miinus maksettavaa), (brutto- tai netto-) toimintaylijäämää ja (brutto- tai netto-) sekataloa.

Bruttokansantulo (markkinahintaan) on yhtä suuri kuin BKT miinus kotimaisten talousyksiköiden ulkomaisille talousyksiköille maksamat ensitulot plus kotimaisten talousyksiköiden ulkomaisilta talousyksiköiltä saamat ensitulot.

Bruttokansantulo (markkinahintaan) on käsitteellisesti identtinen kansallisen bruttokansantuotteen (GNP) (markkinahintaan) kanssa, kuten kansantalouden tilinpidossa on tähän saakka yleisesti käsitetty.

GNP laskettiin EKT 1979:ssä kuitenkin eri tavalla⁽⁶⁾.

Kansantulo ei ole tuotantokäsite vaan tulokäsite, joka on tärkeämpi, jos se on ilmaistuna nettomääräisenä, toisin sanoen kiinteän pääoman kulutuksen vähentämisen jälkeen.

KÄYTETTÄVISSÄ OLEVA KANSANTULO

- 8.95. Käytettävissä oleva brutto- (tai netto-) kansantulo on institutionaalisten sektoreiden käytettävissä olevien brutto- (tai netto-) tulojen summa. Käytettävissä oleva brutto- (tai netto-) kansantulo on yhtä suuri kuin brutto- (tai netto-) kansantulo (markkinahintaan) miinus ulkomaisille talous yksiköille maksetut tulonsiirrot (tulo-, omaisuus- yms verot, sosiaaliturvamaksut, sosiaalietuudet ja muut tulonsiirrot) plus kotimaisten talous yksiköiden ulkomailta saamat tulonsiirrot.

SÄÄSTÖ

- 8.96. Tämä kokonaissuure mittaa käytettävissä olevan kansantulon sitä osaa, jota ei käytetä kulutusmenoihin. Brutto- (tai netto-) säästö on eri institutionaalisten sektoreiden brutto- (tai netto-) säästöjen summa.

VAIHTOTASE

- 8.97. Ensitulojen ja tulonsiirtojen ulkomaan tilin tasapainoerä edustaa koko kansantalouden ulkomaiden kanssa harjoittamissa juoksevilla taloustoimissa (tavaroiden ja palveluiden kauppa, ensitulot, tulonsiirrot) syntyneitä ylijäämiä (jos se on negatiivinen) tai alijäämiä (jos se on positiivinen).

KOKO KANSANTALouden NETTOLUOTONANTO (+) TAI -LUOTONOTTO (-)

- 8.98. Koko kansantalouden nettoluotonanto (+) tai -luotonotto (-) on institutionaalisten sektoreiden nettoluotonannon tai -luotonoton summa. Se edustaa niitä nettoresursseja, jotka koko kansantalous antaa ulkomaiden käytettäväksi (jos se on positiivinen) tai saa ulkomailta käytettäväkseen (jos se on negatiivinen). Koko kansantalouden nettoluotonanto (+) tai -luotonotto (-) on yhtä suuri mutta vastakkaisista merkkiä kuin ulkomaiden nettoluotonotto (-) tai luotonanto (+).

KOKO KANSANTALouden NETTOVARALLISUUS

- 8.99. Koko kansantalouden nettovarallisuus on institutionaalisten sektoreiden nettovarallisuuden summa. Se edustaa koko kansantalouden muiden kuin rahoitusvarojen arvoa vähennettynä ulkomaiden rahoitusvarojen ja -velkojen taseella.

MATRIISIESITYS

- 8.100. Tämän luvun aikaisemmat osat ovat esitellet (T-) tilien kokonaisuutta. Tilinpitojärjestelmän käsitteet ja määritelmät sallivat samanaikaisesti muita esittämismenetelmiä. Niiden avulla voidaan valaista lisänäkökohtia ja tehdä eri tyyppisiä analyysejä.

- 8.101. Panos-tuotostaulukko on laajalti käytetty matriisikehikko yksityiskohtaisen ja yhtenäisesti järjestetyn tiedon hankkimiseksi tavaroiden ja palveluiden virroista ja tuotantokustannusten rakenteesta. Tämä matriisi sisältää enemmän tietoa tavaroista ja palveluista, tuotannosta ja tulonmuodostuksesta kuin T-tilit; esimerkiksi kulutusmenot esitetään tuoteryhmittäin tai alkuperätoimialojen mukaisesti ja välituotekäyttö esitetään sekä tuoteryhmittäin

⁽⁶⁾ EKT 1979:ssä GNP (markkinahintaan) laskettiin lisäämällä bruttokansantuotteeseen (markkinahintaan) ulkomailta saadut palkansaa- jakorvaukset ja omaisuustulot ja vähentämällä vastaavat ulkomaille maksetut virrat.

tai alkuperätoimialan mukaisesti että tuoteryhmittäin tai määränpäänä olevan toimialan mukaisesti. Näiden tilien välisiä aggregoimattomia linkkejä kehitellään edelleen EKT:n tarjonta- ja käyttötauluissa toimialoittaisten tuoteryhmien tuotoksen erittelyn avulla.

- 8.102. Tämän alaluvun loppuosassa osoitetaan ensinnäkin, että tilien ja tasapainoerien kokonaisuus voidaan esittää myös matriisimuodossa. Tässä taulussa kaikki taloustoimet esitetään koko kansantaloudelle ja vastaavasti ulkomaille. Lisäksi siihen sisältyy aggregoitu tavaroiden ja palveluiden tili.
- 8.103. Seuraavaksi käsitellään niitä yleisiä tavoitteita, joita tilinpitomatriisilla voidaan palvella. Ratkaisevan tärkeä piirre on sellaisen matriisin tarjoamat laajat laajentamis- ja tiivistämismahdollisuudet erityisolosuhteiden ja -tarpeiden vaatimalla tavalla. Lopuksi kuvataan, kuinka tämä toimii käytännössä. Erityisesti tarjonta- ja kysyntätaulujen sekä sektoritaulujen välisiä linkkejä kehitellään lisäämällä työvoimataulut, jotta päästäisiin sosiaalitalinpitomatriisi- (STM) kehikkoon. STM mahdollistaa muun muassa kokonaisvaltaisemman analyysin talous- ja sosiaalipo liittisista kysymyksistä, työttömyys mukaanluettuna.

EKT-TILIEN MATRIISIESITYS

- 8.104. Taulukossa 8.19 esitetään tilien ja tasapainoerien kokonaisuus matriisimuodossa. Tästä syystä tulojen ensijaon tilejä, tulonkäyttötilejä ja varojen muiden muutosten tilejä ei ole jaettu. Sen lisäksi on jätetty avoimeksi se, yhdistetäänkö luontoismuotoisten tulojen uudelleenjaon tili tulojen uudelleenjaon tiliin vai ei. Lopuksi on lisätty taulukko, johon kirjataan nettovarallisuus.
- 8.105. Tämän kappaleen taulukoissa esitetyt luvut vastaavat tarkasti tämän luvun aikaisemmissa osissa esitettyjä numeerisia esimerkkejä. Kaikissa matriiseissa solut, jotka sisältävät tasapainoerän, on kehystetty vahvennetuilla viivoilla.
- 8.106. Matriisiesitys tekee mahdolliseksi sen, että kutakin taloustointa varten tarvitaan vain yksi ainoa kirjaus ja taloustoimen luonne voidaan päätellä sen sijainnin perusteella. Jokaista tiliä edustaa rivi- ja sarakepari ja niissä noudatetaan sellaista käytäntöä, että resurssit esitetään riveillä ja käyttö esitetään sarakkeissa. Esimerkiksi nettokansantuotteessa (1602) maksajana ovat kansantalouden tuottajat ja saajana tulojen ensijaon tili. Taulukko 8.19 osoittaa tämän solussa (3,2), toisin sanoen rivillä 3 ja sarakkeessa 2. Koska tämä taulukko erottelee ulkomaiden taloustoimet erilliselle tilille, sen diagonaalierät, so. solut (3,3), (4,4), (5,5), (6,6), (7,7) ja (8,8) sisältävät ainoastaan kotimaisten institutionaalisten yksiköiden välisiä taloustoimia.
- 8.107. Rivi- ja sarakesummaa ei ole nimetty. Niiden pääasiallinen tehtävä matriisitilinpidoissa on varmistaa, että kaikki tilit todellakin ovat täydellisesti tasapainossa, siten että tulot yhteensä (rivisummat) ovat yhtä suuret kuin menot yhteensä (sarakesummat). Merkitseviä tasapainoeria, jotka yhdistävät peräkkäisiä tilejä, voidaan vuorostaan johtaa ainoastaan, jos tämä ehto täytetään.
- 8.108. Rivi 1 osoittaa tavaroiden ja palveluiden käytön ostajan hintaan: välituotekäyttö (1904) sarakkeessa 2, kulutus (1371) sarakkeessa 5, pääoman bruttomuodostus (414) sarakkeessa 7 ja vienti (536) sarakkeessa 14.
- 8.109. Rivin 1 osatekijät muodostavat tavaroiden ja palveluiden käytön summan ostajan hintaan (4225). Sarake 1 esittää tavaroiden ja palveluiden tarjonnan (myös yhteensä 4225 luonnollisesti). Tuotos (perushintaan) plus tuoteverot miinus tuotetukipalkkiot (3728) osoitetaan leikkauskohdassa rivin 2 kanssa. Tuonti (497) on peräisin tavaroiden ja palveluiden ulkomaiden tililtä (rivi 14).
- 8.110. Rivi 2 osoittaa tuotoksen (perushintaan) plus tuoteverot miinus -tukipalkkiot. Tämän arvottamisen vuoksi rivin 2 summa (3728) ja siihen liittyvän sarakkeen 2 summa sisältävät tuoteverot miinus -tukipalkkiot. Tämä varmistaa sen, että nämä verot sisältyvät tilin 2 tasapainoeraan, nettokansantuotteeseen (NDP), katso solu (3,2). Useimmat tasapainoerät voidaan laskea bruttona tai nettona. Tässä matriisissa kaikki tasapainoerät esitetään nettona. Kiinteän pääoman kuluminen (222) sijoitetaan suoraan muiden kuin rahoitusvarojen hankinnaksi pääomatilin alatilille (rivi 7 ja sarake 2).

- 8.111. Rivi 3 osoittaa koko kansantalouden saamat ensitulot: nettokansantuote solussa (3,2), omaisuustulo muilta kotimaisilta sektoreilta (341) diagonaalilla ja ensitulojen virrat ulkomailta (72) solussa (3,15). Koska tämä matriisi ei jaa osin tulojen ensijaon tiliä, se ei jaa tuottajien maksamaa arvonlisäystä arvonlisäyksen eri ryhmiin siten kuin tulonmuodostustilille on kirjattu.
- 8.112. Diagonaalierän lisäksi sarake 3 sisältää ulkomaille maksettavan ensitulon (41) solussa (15,3) ja tasapainoerän, nettokansantulon (1633), joka yhdistää tämän ja seuraavan tilin.
- 8.113. Tämä matriisi jättää avoimeksi valinnan, yhdistetäänkö luontoismuotoisten tulojen uudelleenjaon tili tulojen uudelleenjaon tiliin. Jos luontoismuotoisten tulojen uudelleenjakoa ei esitetä, silloin diagonaali sisältää kotimaisten sektoreiden väliset tulonsiirrot, poisluettuna luontoismuotoiset sosiaaliset siirrot (1096). Nämä tulonsiirrot käsittävät tulo-, omaisuus- yms verot, sosiaaliturvamaksut ja -etuudet, lukuunottamatta luontoismuotoisia sosiaalisia siirtoja, ja muut tulonsiirrot. Jos luontoismuotoisten tulojen uudelleenjako on otettu mukaan, silloin tilin 4 diagonaalille kirjataan myös luontoismuotoiset tulonsiirrot; yhdistettynä muihin tulonsiirtovirtoihin tämä on 1315. Molemmissa tapauksissa rivi 4 alkaa nettokansantulolla, kun tulonsiirrot ulkomailta (10) kirjataan soluun (4,15). Sarake 4 osoittaa diagonaalierän lisäksi tulonsiirrot ulkomaille (39) solussa (15,4), kun taas tasapainoerä, (oikaistu) käytettävissä oleva tulo (netto) (1604), sijoitetaan (oikaistun) käytettävissä olevan tulon käyttötilille.
- 8.114. Jos luontoismuotoiset tulonsiirrot on otettu mukaan, silloin tili 5 on oikaistun käytettävissä olevan tulon käyttötili. Muutoin tämä tili on käytettävissä olevan tulon käyttötili. Aggregoidulla tasolla tämä on ainoastaan terminologinen kysymys, koska käytettävissä olevat tulot ovat yhtä suuret kuin oikaistut käytettävissä olevat tulot ja kulutusmenot yhteensä ovat yhtä suuret kuin todellinen kulutus yhteensä. Käytettävissä olevan tulon lisäksi tämän tilin riville kirjataan kotitalouksien kotimaisten eläkerahasto-osuuksien oikaisu (11) diagonaalille ja kotitalouksien ulkomaisten eläkerahasto-osuuksien oikaisu (0) sarakkeeseen 15. Sarake sisältää kulutuksen (1371) ja diagonaalierän lisäksi ulkomaisten kotitalouksien eläkerahasto-oikaisu kotimaisissa eläkevakuuksissa (0), katso solu (15,5), ja tasapainoerän nettosäästö (233), joka sijoitetaan pääomatilin ensimmäiselle alatilille (tili 6).
- 8.115. Pääomatilillä on erotettu kaksi alatiliä. Ensinnäkin säästöstä ja pääomansiirroista johtuvan nettovarallisuuden muutosten tilin rivillä, nettosäästämistä lisäävät kotimaisilta sektoreilta (61), katso solu (6,6), ja ulkomailta (1), katso solu (6,16), saatavat pääomansiirrot. Tämän tilin sarakkeessa osoitetaan kotimaisille sektoreille ja ulkomaille (4) maksettavat pääomansiirrot, katso solu (16,6). Tämä antaa tasapainoerän, säästämisen ja pääomansiirtojen aiheuttama nettovarallisuuden muutoksen (230), joka siirretään tasetilin muutoksiin (tili 11).
- 8.116. Seuraavaksi muiden kuin rahoitusvarojen hankintatilin rivillä esitetään kiinteän pääoman kuluminen (solu 7,2), kotimaisten talousyksiköiden valmistamattomien muiden kuin rahoitusvarojen hankinta miinus vähennykset (0), katso solu (7,7), ja ulkomaistentalousyksiköiden vastaava erä (0), katso solu (7,17), ja säästämisen ja pääomansiirtojen aiheuttamat varojen muutokset (833), katso solu (7,12). Tämä antaa yhteisumman, joka on kotimaisten talousyksiköiden käytettävissä muiden kuin rahoitusvarojen hankintaan. Tuo hankinta osoitetaan kahdessa vaiheessa: ensinnäkin muiden kuin rahoitusvarojen hankinta tämän tilin sarakkeessa ja sitten rahoitusvarojen hankinta (mukaanluettuna ulkomaiset rahoitusvarat) seuraavan tilin sarakkeessa. Tämän tilin sarake, tilin 7, sisältää siten pääoman bruttomuodostuksen (solu 1,7), yllämainittu diagonaalierä (7,7) säästämisen ja pääomansiirtojen aiheuttamien velkojen muutokset (603), katso solu (12,7), ja tasapainoerän, koko kansantalouden nettoluotonannon (38), joka sijoitetaan seuraavalle, rahoitustaloustoimien tilille.
- 8.117. Tili 8, rahoitustili, aloitetaan koko kansantalouden nettoluotonannolla (solu 8,7), ja siihen lisätään kotimaisten talousyksiköiden väliset rahoitustaloustoimet (553) diagonaalille ja myös otetut ulkomaiset nettovelat (50), katso solu (8,18). Sarake sisältää diagonaalierän ja ulkomaisten rahoitusvarojen nettohankinnan (88) solussa (18,8). Otettujen ulkomaisten velkojen nettohankinta plus koko kansantalouden nettoluotonanto on tietysti yhtä suuri kuin ulkomaisten rahoitusvarojen nettohankinta, niin että myös tällä tilillä säilytetään tasapaino rivi- ja sarakesummien välillä.

- 8.118. Varojen muiden muutosten tilille, tilille 9, kirjataan riville muiden muutosten aiheuttamat varojen muutokset (379) katso solu (9,12), ja sarakkeeseen muiden muutosten aiheuttamat velkojen muutokset (74), katso solu (12,9) sekä tasapainoerä, muiden muutosten aiheuttamat nettovarallisuuden muutokset (305), katso solu (11,9).
- 8.119. Viimeiset neljä koko kansantalouden tiliä viittaavat taseisiin ja muutoksiin niissä. Ensinnäkin avautase antaa rivillä varojen avauserän (16714), katso solu (10,12), ja sarakkeessa velkojen avauserän (6298), katso solu (12,10), ja nettovarallisuuden avauserän (10416), katso solu (13,10). Seuraavaksi varallisuustaseen muutosten tilille kirjataan näiden muutosten molemmat osatekijät riville, katso solu (11,6 ja 11,9) ja nettovarallisuuden kokonaisuutokset (535) sarakkeelle, katso solu (13,11). Sitten päätöstageessa esitetään rivillä velkojen avauserä (solu 12,10), molemmat velkojen muutosten osatekijät (solut 12,7 ja 12,9), ja nettovarallisuuden päätöserä (10951), katso solu (12,13). Näiden osatekijöiden summa on tietysti yhtä suuri kuin varojen päätöserä, joka myös lasketaan tämän tilin sarakkeessa: varojen avauserä (solu 10,12) plus molemmat varojen muutosten osatekijät, katso solut (7,12) ja 9,12). Lopuksi nettovarallisuuden ylimääräinen tili antaa nettovarallisuuden avauserän (solu 13,10) ja nettovarallisuuden muutokset yhteensä (solu 13,11) rivillä ja nettovarallisuuden päätöserän sarakkeessa (solu 12,13).
- 8.120. Ulkomaille on otettu mukaan samat tilit kuin koko kansantaloudelle joskin hieman aggregoidummassa muodossa. Ensinnäkin tavaroiden ja palveluiden ulkomaan tilillä esitetään rivillä koko kansantalouden tuonti (solu 14,1) ja sarakkeessa: vienti (solu 1,14) ja tasapainoerä (solu 15,14), tavaroiden ja palveluiden tase (-39). On huomattava, että kaikkia ulkomaisten tilien tasapainoerä tarkastellaan ulkomaisten näkökulmasta. Jotta koko kansantaloudelle saataisiin asianomaiset kokonaissuuret, merkin tulee sen vuoksi olla vastakkainen.
- 8.121. Toiseksi ensituloiden ja tulonsiirtojen ulkomaan tilille kirjataan edellisen tilin tasapainoerä sekä myös ensitulot, tulonsiirrot ja kotitalouksien eläkerahasto-osuuden oikaisu ulkomaille ja vastaavasti ulkomailta. Näitä eriä on jo käsitelty edellä. Kaikesta tästä on tuloksena vaihtotase (-41), joka osoitetaan solussa (16,15).
- 8.122. Kolmanneksi ulkomaisten pääomatili on myös jaettu kahteen alatiliin: toinen vaihtotaseelle, pääomansiirroille ulkomaille ja ulkomailta, tasapainoerälle sekä vaihtotaseen ja pääomansiirtojen aiheuttamille ulkomaisten netto-rahoitusaseman muutoksille (-38), katso solu (21,16); toinen vaihtotaseen ja pääomansiirtojen aiheuttamille varallisuuden muutoksille (50), katso solu (17,22), ulkomaisten yksiköiden suorittamille valmistamattomien muiden kuin rahoitusvarojen hankinnoille miinus luovutuksille, katso solu (7,17), vaihtotaseen ja pääomansiirtojen aiheuttamille velkojen muutoksille (88), katso solu (22,17), ja seuraavalle tilille siirretylle tasapainoerälle ulkomaisten nettoluotonannolle (-38).
- 8.123. Neljänneksi rahoitustili esittää ulkomaisten rahoitusvarojen nettohankinnan (solu 18,8) ja ulkomaisten nettoluotonannon (solu 18,17) rivillä ja ulkomaisten velkojen nettohankinnan (solu 8,18) sarakkeessa. Viidenneksi varojen muiden muutosten tilillä esitetään rivillä muut varojen muutokset (7), katso solu (19,22), ja sarakkeessa muut velkojen muutokset (3), katso solu (22,19), sekä lisäksi tasapainoerä muiden muutosten aiheuttamat muutokset ulkomaisten nettorahoitusasemassa (4), katso solu (21,19).
- 8.124. Lopuksi ulkomaisten varallisuustaseet ovat yhdenmukaisia koko kansantalouden varallisuustaseiden kanssa. Edellä mainitsemattomia osatekijöitä ovat: ulkomaisten varojen avauserä (573), katso solu (20,22), ulkomaisten velkojen avauserä (297), katso solu (22,20), ulkomaisten nettorahoitusaseman avauserä suhteessa koko kansantalouteen (276), katso solu (23,20), ulkomaisten nettorahoitusaseman kokonaisuutokset (-34), katso solu (23,21), ja ulkomaisten rahoitusaseman päätöserä suhteessa koko kansantalouteen (242), katso solu (22,23).
- 8.125. Seuraavaksi tämä pelkistetty matriisimalli voidaan disaggregoida tilikokonaisuuden esittämiseksi, mukaanluettuna taloustoimien suorittajaluokkia ja taloustoimiluokkia koskevat yksityiskohtat. Matriisilaskennan tarjoamat mahdollisuudet voidaan käyttää täydellisesti hyväksi, jos kaikki tilit eivät ole samalla tavoin yksityiskohtaisia,

vaan sen sijaan jokaiselle tilille valitaan merkityksellisin luokitus. Tätä piirrettä käsitellään laajemmin seuraavassa alaluvussa.

TILINPITOMATRIISIEN OMINAISUUDET

- 8.126. Jokaista yhdistelmämatrisiin, kuten taulukon 8.19, kirjausta voidaan pitää sellaisen alamatriisin kokonaissummana, jossa kyseessäolevien taloustoimien sarjan jommassakummassa päässä sijaitsevat taloustoimien suorittajaluokat esitetään. Erittäin hyödyllinen mahdollisuus tilien matriisiesityksessä on se, että jokaiselle tilille voidaan valita erilaiset taloustoimien suorittajatyypit ja niiden ryhmittymät luopumatta silti täydellisen tilinpitojärjestelmän yhtenäisyydestä ja kokonaisvaltaisuudesta. Tämä merkitsee sitä, että voidaan soveltaa "monitekijä- ja monisektorimenetelmää" valitsemalla jokaisella tilillä yksikkö ja yksiköiden luokitus, joka on merkityksellisen kyseisten taloudellisten virtojen ryhmälle.
- 8.127. Jokainen tili voidaan periaatteessa jakaa kahdella melko erilaisella tavalla: jakamalla koko kansantalouden yksikköryhmiin tai nimeämällä tilillä esitetyt taloustoimien luokat eri alatileille. Esimerkiksi koko kansantalouden jakaminen ensimmäisiin viiteen tiliin voisi tapahtua seuraavasti:
- 1) Erittele tuotteet tavaroiden ja palveluiden tilillä ja luokittelen tuoteryhmittäin.
 - 2) Erittele paikalliset toimialayksiköt tuotantotilillä ja luokittelen toimialoittain.
 - 3) Erittele institutionaaliset yksiköt tulojen ensijaon ja uudelleenjaon tileillä ja tulojen käyttötilillä ja luokittelen institutionaalisten (ala)sektoreiden mukaisesti.
- 8.128. Näillä alajaoilla on kaksi tärkeää seurausta. Ensinnäkin kaikkien näiden tilien yksittäisissä soluissa eriteltyjen taloustoimiluokkien kohdalla selviää, mikä maksavien yksiköiden ryhmä on vaihtanut mitä ja minkä vastaanottavien yksiköiden ryhmän kanssa. Toiseksi erilaisten taloudellisten virtojen väliset suhteet paljastetaan yksityiskohtaisilla ristiintaulukoinneilla. Esimerkiksi edellisessä kohdassa annetussa esimerkissä yksinkertainen tulojen kiertokulku mesotasolla esitetään seuraavanlaisten kuvausten avulla:
- 1) Alamatriisi (3,2) osoittaa, mikä institutionaalinen alasektori saa nettoarvonlisäystä miltä toimialoilta;
 - 2) Alamatriisit (4,3) ja (5,4) osoittavat, mikä institutionaalinen alasektori saa ensituloja ja käytettävissä olevaa tuloa miltä institutionaaliselta alasektorilta (tulonjakotileillä ja tulojen käyttötilillä voidaan luonnollisesti soveltaa erilaisia luokituksia eivätkä nämä alamatriisit ole sitten enää diagonaalisia);
 - 3) Alamatriisi (1,5) osoittaa, mitkä institutionaaliset alasektorit käyttävät mitäkin tuoteryhmää; ja
 - 4) Alamatriisi (2,1) osoittaa, mikä toimiala valmistaa mitäkin tuoteryhmiä.
- 8.129. Matrisiin laadinta on tarkoituksenmukaista aloittaa suunnittelemalla tilinpitorakenne, joka on merkityksellinen tarkasteltavien käyttötarkoitusten kannalta. Seuraavaksi kullakin tilillä valitaan soveliaimmat yksiköt ja yksiköiden luokitukset. Käytännössä se on kuitenkin vuorovaikutteinen prosessi. Olettakaamme esimerkiksi taloustoimiluokka, josta ainoastaan taloustoimien suorittajien kokonaistulot ja maksut (alamatriisin rivija sarakesummat) tunnetaan eikä sitä, kuka maksoi kenelle (alamatriisin sisäistä rakennetta). Tämä ongelma voidaan ratkaista lisäämällä jakamaton dummy-tili.
- 8.130. Tilien matriisiesityksen yleisiä ominaisuuksia ovat seuraavat:
- a) Yksityiskohtainen matriisiesitys on sopiva matriisialgebraa soveltavaan matemaattiseen tarkasteluun; siitä voi olla apua myös tilien tasapainottamisessa.
 - b) Yksityiskohtainen matriisi esittää maksavien ja saavien yksiköiden toisiinsa liittyvien taloustoimien samanlaisen erittelyn; sen vuoksi se on sovelias malli paljastamaan mesotasolla taloudellisten virtojen keskinäisiä

suhteita; siihen sisältyvät ne virrat, joihin liittyy kahdenlaisia yksiköitä (esim. kotitalouksien alasektorijouko eri tavaroiden ja palveluiden kulutusmenot).

- c) Sellaiselle tilien joukolle, joissa eritellään maksavien ja saavien yksiköiden taloustoimia, matriisiesitys on tiiviimpi kuin muut esitystavat; kuhunkin taloustoimeen liittyvää yhden yksikön maksua ja toisen yksikön tuloa edustaa yksi kirjaus.

8.131. Koko kansantalouden kokonaissuurematriisi voi toimia viitetauluna seuraaville yksityiskohtaisemmille taulukoille. Niin pian kun lukija on perehdytetty tilinpitojärjestelmän osien yksityiskohtaiseen esitykseen (tarjonta- ja käyttötaulukot, sektoritilit jne), yksityiskohtaisten alamatriisien suhteen kokonaissuurematriisiin pitäisi olla selvä koodijärjestelmän avulla. Matriisimalli on erityisen edullinen, jos ei ole mahdollista tai toivottavaa esittää yhtä yksityiskohtaista luokitusta kaikilla tilinpitojärjestelmän tileillä.

8.132. Matriisiesitys on sopiva väline tilinpitojärjestelmän joustavuuden tutkimiseen. Esimerkiksi tilinpitojärjestelmän sosiaalisten ja taloudellisten piirteiden keskinäisiä suhteita voidaan edelleen kehittää, jotta päästäisiin sosiaalitalinpitomatriisiin. STM-lähestymistapaa esitellään ja kuvataan tämän luvun seuraavassa alaluvussa.

PELKISTETYN MATRIISIMALLIN SOVELTAMINEN ERITYISANALYYSEIHIN

8.133. Tarjonta- ja käyttötaulukoissa valitaan rivi- ja sarakeluokituksiksi kyseessä olevien taloudellisten prosessien, nimittäin tuotteiden tuotantoja käyttöprosessien, kannalta soveliaimmat luokitukset. Nuo matriisit eivät kuitenkaan sisällä arvonlisäyksen ja kulutuksen välisiä suhteita. Laajentamalla tarjonta- ja käyttötaulukkoa tai panos-tuotostaulukkoa siten, että se osoittaa koko tulojen kiertokulun mesotasolla, saavutetaan eräs sosiaalitalinpitomatriisiin (STM) olennainen piirre.

8.134. STM määritellään tässä seuraavasti: EKT-tilien esittäminen matriisina, joka kehittelee eteenpäin tarjonta- ja käyttötaulukkojen ja sektoritilien välisiä linkkejä. Sosiaalitalinpitomatriiseille on tyypillistä kohdistaa huomio ihmisten rooliin kansantaloudessa, mikä saattaa heijastua muun muassa kotitaloussektorin lisäjaotteluina ja työmarkkinoiden esittämisenä disaggregoidusti (toisin sanoen erittelemällä erilaisia työntekijäryhmiä).

8.135. Keskeinen yhteiskunnallinen kysymys on työllisyyden ja työttömyyden taso ja koostumus. STM antaa yleisesti lisätietoa tästä kysymyksestä jakamalla palkansaajakorvaukset alaryhmiin palkattujen henkilöiden tyypin mukaan. Tätä alajaottelua sovelletaan sekä työvoiman käyttöön toimialoittain, kuten tarjonta- ja käyttötaulukoissa on esitetty, että työvoiman tarjontaan sosioekonomisten alaryhmien mukaisesti, kuten kotitalouksien ensitulojen jakotilillä on esitetty. Tämä merkitsee sitä, että matriisi ei esitä ainoastaan eri tuoteryhmien tarjontaa ja käyttöä vaan myös työvoimapalveluiden eri ryhmien tarjontaa ja käyttöä.

8.136. Palkansaajien ja yrittäjien luokittelu voi perustua taustamuuttujien ja työn pääominaisuuksien yhdistelmälle; toisaalta sellaisille kuin sukupuoli, koulutus, ikä ja kotipaikka ja toisaalta ammatti, työsopimuksen laji (kokopäiväinen/osa-aikainen, vakinainen/tilapäinen) ja alue ja työllisyyden alasektori. Toinen huomioonotettava seikka saattaa olla, että ryhmän sisäiset vaihtelut suhteellisissa palkkatason muutoksissa ovat pienemmät kuin ryhmien väliset vaihtelut. Työvoiman toimialoittainen luokittelu on vähemmän merkityksellistä, koska se jo esitetään sosiaalitalinpitomatriisissa arvonlisäyksen ristiintaulukoinnin avulla.

8.137. Sekä ulkomaisten yritysten työllistämät kotimaiset henkilöt että kotimaisille yrityksille työskentelevät ulkomaalaiset plus tilapäisesti ulkomailla työskentelevät työntekijät pitäisi eritellä. Tällä tavoin työvoima voidaan arvioida laskemalla kansallisten työllistettyjen henkilöyksiköiden lukumäärä. Tähän sisältyvät niin muodoin myös yrittäjät, joiden työpanokselle voidaan sitten eritellä laskennallinen korvaus muista nettomääräisistä sekataloista STM:ssä.

8.138. Erityisesti STM:ssä esitettyjen kaikkien työllistettyjen henkilöiden 1) työtulojen vertaaminen, 2) näiden tulojen hajottaminen tehtyihin tunteihin ja keskimääräisiin tuntipalkkoihin ja 3) potentiaalinen työvoimatarjonta henkilö-

Taulukko 8.19 — Koko kansantalouden tilien

Tili	0. Tavara- ja palvelutili	I-IV. KOKO KANSANTALOUS																				
		I. Tuotantotili	II.1 Tulojen ensijaon tili	II.2./3 (Luontois- muotoisten) tulojen uudelleenjaon tili	II.4 (Oikaistun) käytettävissä olevan tulon käyttötili	III.1.1 Säästö ja pääomansiirrot	III.1.2 Muiden kuin rahoitusvarojen hankintatili	III.2 Rahoitustili	III.3 Varojen muiden muutosten tili	IV.1 Varallisuuden avaustase	IV.2 Varallisuustaseen muutokset											
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11										
0. Tavara palvelutili	1	Kaupan ja liikenteen lisät	Valituote-kayttö			Kulutus		Pääoman brutto-muodostus														
		0	1 904			1 371		414														
K O K O K A N S A N T A L O U S	I. Tuotantotili	2	Tuotos & tuoteverot miinus tuotekipalkkiot																			
			3 728																			
	II.1 Tulojen ensijaon tili	3		Nettokansantuote	Omaisuuksien tulo																	
				1 602	341																	
	II.2/3 (Luontois- muotoisten) tulojen uudelleenjaon tili	4			Kansantulo, netto	Tulonsiirrot (1 315)																
					1 633	1 096																
	II.4 (Oikaistun) käytettävissä olevan tulon käyttötili	5				(Oikaistu) Käytettävissä oleva tulo, netto	Kotitalouksien eläkerahasto- osuuden oikaisu															
						1 604	11															
	III.1.1 Säästö ja pääomansiirrot	6					Säästö, netto	Pääomansiirrot														
							233	61														
	III.1.2 Muiden kuin rahoitus- varojen hankintatili	7			Kiinteän pääoman kuluminen						Valmistamat- tomien muiden kuin rahoitus- varojen han- kinnat miinus vahennykset											
					222						0											
	III.2 Rahoitustili	8									Koko kansan- talouden netto- luoton anto	Rahoitus- varojen netto- hankinta (= velkojen nettohankinta)										
										38	553											
III.3 Varojen muiden muutosten tili	9																					
IV.1 Varalli- suuden avaustase	10																					
IV.2 Varallisuus- taseen muutokset	11									Säästöstä ja pääomansiirroi- sta johtuva netto- varallisuuden muutos								Muista muutok- sista johtuva netto- varallisuuden muutos				
										230								305				
IV.3 Varallisuus- taseen päätöstase	12									Säästöstä ja pääomansiirroi- sta johtuvat velkojen muutokset								Muista muutok- sista johtuvat velkojen muutokset	Velkojen avauserä			
										603								74	6 298			
Nettovarallisuus	13																		Nettovaralli- suuden avauserä	Nettovaralli- suuden konais- muutokset		
																			10 416	535		

Taulukko 8.19 — Koko kansantalouden tilien

Tili	0. Tavara- ja palvelutili	I-IV. KOKO KANSANTALOUS													
		I. Tuotantotili	II.1 Tulojen ensijaon tili	II.2/3 (Luontois- muotoisten) tulojen uudelleenjaon tili	II.4 (Oikaistun) käytettävissä olevan tulon käyttötili	III.1.1 Säästö ja pääomansiirrot	III.1.2 Muiden kuin rahoitus- varojen hankintatili	III.2 Rahoitustili	III.3 Varojen muiden muutosten tili	IV.1 Varallisuuden avaustase	IV.2 Varallisuustaseen muutokset				
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11			
V.1 Tavaroiden ja palveluiden ulkomaan tili	14	Tavaroiden ja palvelujen tuonti 497													
V.2 Ensitulojen ja tulonsiirtojen ulkomaan tili	15		Omaisuuksien ulkomaille	Tulonsiirrot ulkomaille	Ulkomaisten kotitalouksien eläkerahasto-osuuden oikaisu										
			41	39	0										
V.3.1.1 Säästö ja pääomansiirrot	16					Pääomansiirrot ulkomaille									
						4									
V.3.1.2 Muiden kuin rahoitusvarojen hankintatili	17														
V.3.2 Rahoitustili	18							Ulkomaisten rahoitusvarojen nettohankinta							
								88							
V.3.3 Varojen muiden muutosten tili	19														
V.4.1 Varallisuuden avaustase	20														
V.4.2 Varallisuustaseen muutokset	21														
V.4.3 Varallisuuden päätöstase	22														
Nettovarallisuus	23														
Yhteensä		4 225	3 728	2 015	2 739	1 615	295	1 055	641	379	16 714	535			

ja tasapainoerien kokonaisesitys matriisimuodossa (jatkoa)

V. ULKOMAAT												Yht.
IV.3 Varallisuuden pääöstase	Netto- varallisuus	V.1 Tavaroiden ja palveluiden ulkomaantili	V.2 Ensitulojen ja tulonsiirtojen ulkomaan tili	V.3.1.1 Säästö ja pääoman- siirrot	V.3.1.2 Muiden kuin rahoitus- varojen hankintatili	V.3.2 Rahoitustili	V.3.3 Varojen muiden muutosten tili	V.4.1 Varalli- suuden avaustase	V.4.2 Varallisuus- taseen muutokset	V.4.3 Varalli- suuden pääöstase	Netto- varallisuus	
12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	
												497
		Tavaroiden ja palveluiden tase - 39										41
			Vaihtotase - 41									- 37
										Vaihtotaseen ja pääomansiir- tojen aiheuttamat muutokset ulkomaisissa varoissa 50		50
					Ulkomaiden nettoluoton- anto - 38							50
										Muiden muutosten aiheuttamat ulkomaisten varojen muu- tokset 7		7
										Ulkomaisten varojen avauserä 573		573
				Vaihtotaseen ja pääomansiirto- jen aiheuttamat ulkomaiden nettorahoitus- aseman muu- tokset - 38			Muiden muutosten aiheuttamat ulkomaiden nettorahoitus- asemassa 4					- 34
					Vaihtotaseen ja pääomansiirto- jen aiheutta- mat muutokset ulkom. veloissa 88		Muiden muutosten aiheuttamat muutokset ulkomaisissa veloissa 3	Ulkomaisten velkojen avauserä 297			Ulkomaiden nettorahoitus- aseman pääöstase 242	630
								Ulkomaiden nettorahoitus- aseman avauserä 276	Ulkomaiden nettorahoitus- aseman koko- naismuutokset - 34			242
17 926	10 951	497	41	- 37	50	50	7	573	- 34	630	242	

- tyypeittäin ja kotitalousryhmittäin (ilmaistuina ”kokoaikavastaavina”) antavat yksityiskohtaista tietoa työttömyyden koostumuksesta ja aggregoidun indikaattorin (kokoaikavastaava työttömyys”), joka on yhdenmukainen sekä käsitteellisesti että numeerisesti muiden makrotaloudellisten indikaattoreiden kanssa; nämä voidaan myös johtaa STM-kehikosta. Sitäpaitsi, kun asetetaan rinnakkain työllistettyjen henkilöiden (poisluettuna ulkomaalaiset) pääluku ja potentiaalinen työvoima tässä tietoaaineistossa paljastuu tavanomaisen määritelmän mukainen työttömyys.
- 8.139. Tässä vaiheessa on ehkä hyödyllistä laatia havainnollinen STM. Tätä tarkoitusta varten esimerkkinä STM:n mallista voi toimia taulukko 8.20, johon kirjataan kaikki tilinpitäjärjestelmässä eriteltyt taloustoimet (so. kaikki virrat lukuunottamatta ”varojen muita muutoksia”). Tärkein uudistus on tulonmuodostustilille annettu uusi merkitys yksityiskohtaisen työmarkkina-analyysin ja kansantalouden tilinpidon kytkennän helpottamiseksi. Tässä esitetty aggregoitu STM on tarkoitettu yhteenveto-taulukoksi, johon seuraavissa yksityiskohtaisemmissa taulukoissa voidaan viitata. Mahdolliset luokitustyytit kullakin tilillä ilmaistaan suluissa rivi- ja sarakeotsikoissa.
- 8.140. Tilien järjestys tässä matriisissa on sama kuin taulukossa 8.19. Tuon matriisin muuttaminen tässä esitetyksi aggregoiduksi sosiaalitalinpitomatriisiksi edellyttää:
- a) sekä koko kansantalouden että ulkomaiden varojen muiden muutosten tilin, varallisuuden avaustaseen, tasetilin muutosten, päätöstaseen ja nettovarallisuuden tilin ja ulkomaiden rahoitustilin poistamista;
 - b) tulojen ensijaon tilin ja toisen pääomatilin alatilin jakamista; ja
 - c) molempien pääomatilin alatilien yhdistämistä (poisluettuna kiinteän pääoman muodostus) sekä tavaroiden ja palveluiden ulkomaan tilin ja ensitulon ja tulonsiirtojen ulkomaan tilin yhdistämistä.
- 8.141. Taulukon 8.20 kaksi ensimmäistä riviä ja saraketta sisältävät tarjonta- ja käyttötaulukon aggregoidun version, joka on tässä nimenomaan liitetty yhteen tilinpitäjärjestelmän muiden tilien kanssa. On huomattava, että tarjontataulukon rivit ja sarakkeet (solu II, I) on muutettu.
- 8.142. Kolmanteen tiliin kirjataan tulonmuodostus ja sillä on tärkeä merkitys. Se luokitellaan tärkeimpien panosryhmien mukaan: 1) eri palkansaajaryhmien korvaukset, 2) muut tuotantoverot miinus tuotantotukipalkkiot, 3) nettotoimintaylijäämä ja 4) nettosekatulo.
- 8.143. Tähän tiliin sovitetaan kahden erityyppisen yksikön väliset taloustoimet. Erityisesti tämä koskee palkansaajakorvauksia, jotka kirjataan taloustoimena (työtä korvausta vastaan) institutionaalisen yksikön (työnantaja) ja henkilön (työntekijä) välillä. Tässä sosiaalitalinpitomatriisissa palkattuja henkilöitä pidetään erillisinä yksiköinä, jotka saavat palkansaajakorvaukset tulonmuodostustilille ja jakavat tämän tulon kotitalouksilleen ensitulon jakotilillä. Nämä yksiköt luokitellaan seuraavaksi yrittäjien ja palkansaajien ryhmiin. Tämä esitys palvelee työmarkkina-analyysin ja kansantalouden tilinpidon yhdistämistä.
- 8.144. (Residuaali) sekatalo ja toimintaylijäämä jäävät tuottajayksikölle, mutta tuottajayksiköiden luokituksen ei tarvitse olla sama kuin tuotantotilillä. Itse asiassa jokin luokitus institutionaalisten alasektoreiden mukaan on erittäin olennainen toimintaylijäämän ja sekatalon kannalta. Tämä merkitsee näiden arvonlisäyksen osatekijöiden ristiintaulukointia toimialoittain ja institutionaalisen alasektorin mukaan sosiaalitalinpitomatriisissa.
- 8.145. Koska tasapainoerä solussa (III,II) on yhtä suuri kuin kotimainen arvonlisäys yhteensä, tärkeimmät panosryhmät käsittävät kaikki kotimaisten yritysten palkkaamat henkilöt. Sarakkeessa III kotimaisten yritysten palkkaamien ulkomaalaisten palkansaajakorvaukset luovutetaan sitten ulkomaille. Tärkeä kansallinen tasapainoerä saadaan tilille III ainoastaan, jos ulkomaisten yritysten palkkaamien kotimaisten henkilöiden palkat ensin lisätään. Tämä tehdään rivillä III ja tätä tarkoitusta varten voidaan luoda erillinen luokka ulkomaisten yritysten palkkaamat

kotimaiset henkilöt. Tällaisen luokan lisäämisestä koitua lisäetu on se, että se helpottaa tavanomaisen määritelmän mukaisen työllisyyden arviointia.

- 8.146. Kaiken tämän tuloksena on se, että tulonmuodostustili päätetään uudella tasapainoerällä (1473), nettoarvonlisäyksen ja nettokansantulon välillä. Tämä tasapainoerä, joka on nimeltään syntynyt nettotulo, perushintaan, ilmaisee kotimaisten institutionaalisten yksiköiden tuotantoon osallistumisesta ansaitsemat kokonaistulot.
- 8.147. Yksityiskohtaisen sosiaalitalinpitomatriisin tulojen ensijaon tili esittää kotitalouksien työtulot yhden tai useamman yrittäjä-tai palkkatyötä tekevän kotitalouden jäsenen työpanoksena. Tämä osoittaa muun muassa sen, missä määrin kukin kotitalousryhmä on riippuvainen (työ)tulojen saamisesta monista lähteistä. Lisäksi taloustoimiryhmät tulonjako- ja tulonkäyttötilillä ovat samat kuin edellisessä taulukossa.
- 8.148. Tässä sosiaalitalinpitomatriisin mallissa pääoma- ja rahoitustilit ovat punoutuneet yhteen, kun rahoitustiliä ei ole luokiteltu institutionaalisen sektorin mukaan vaan rahoitusvarojen tyyppiin mukaan. Sen vuoksi tämän sosiaalitalinpitomatriisin disagregointi osoittaisi institutionaalisen alasektorin mukaan sekä eri tyyppisten rahoitusvarojen hankinnat miinus luovutukset, katso solu (IX,VII), että eri tyyppisten velkojen hankinnat miinus takaisinmaksut, katso solu (VII,IX). Nämä kaksi taloustoimiryhmää on yhdistetty ulkomaiden osalta. Tämä tekee mahdolliseksi tasapainoerän nettoluotonannon sisällyttämisen taulukkoon 8.20, vaikkakin vastakkaismerkkisenä, tarkasteltaessa tilannetta koko kansantalouden näkökulmasta (solu IX,XI).
- 8.149. Suuri osa nettovarallisuuden muutosten kokonaisvolyyymista koostuu todennäköisesti kiinteiden varojen lisääntymisestä. Jos ollaan erityisen kiinnostuneita kansantalouden dynamiikasta, on tärkeää osoittaa, millä toimialoilla tuotantokapasiteetti on laajentunut. Tämä on sosiaalitalinpitomatriisiin sisällytetyn kiinteän pääoman muodostuksen tilin (tili VIII) tavoitteena. Yksityiskohtaisemmassa taulukossa esitettäisiin sitten:
- a) kuka investoi minne — tämän tilin riveillä — solu (VIII,VII); ja
 - b) missä investoidaan mihin — sarakkeissa — solu (I,VIII).

Tässä tapauksessa ”kuka” viittaa institutionaaliseen alasektoriin, ”minne/missä” viittaa toimialaan ja ”mihin” viittaa tuoteryhmään. Tämän kiinteän pääoman muodostuksen tilin avulla sosiaalitalinpitomatriisi osoittaa mesotasolla pääomatilillä institutionaalisen sektorin mukaan luokitellun kiinteän pääoman muodostuksen ja tarjonta- ja käyttötaulukossa tuoteryhmän mukaan luokitellun kiinteän pääoman muodostuksen väliset yhteydet.

- 8.150. Taulukko 8.21 auttaa havainnollistamaan, minkälaista tietoa voidaan johtaa yksityiskohtaisemmasta sosiaalitalinpitomatriisista. Sen päätarkoituksena on esittää:
- a) Tulojen kiertokulku, mukaanluettuna työtulojen jakautuminen muutaman palkansaajaryhmän mukaan. Tämä tekee mahdolliseksi yksityiskohtaisemman analyysin yhteydestä toimialoittaisen arvonlisäyksen ja kotitalouksien alaryhmien ensitulon välillä.
 - b) Tulonjaon ja tuotantorakenteen välinen riippuvuus; tämä liittyy muun muassa erilaisten kotitalouksien alaryhmien kysyntämallien eriyttämiseen.
 - c) Säästämisen alasektoreittainen jakautuminen mukaan luettuna kiinteän pääoman muodostuksen jakautuminen investoivan toimialan mukaan; tämä tekee mahdolliseksi yksityiskohtaisemman analyysin yhteydessä alasektoreiden kiinteän pääoman muodostuksen ja tuoteryhmittäisen kiinteän pääoman muodostuksen välillä.

Tietojen esittämistä varten ryhmien lukumäärä kullakin tilillä pidetään minimissä. Täysin kehittyneessä sosiaalitalinpitomatriisissa ilmeisesti pitäisi eritellä useampia ryhmiä tiliä kohti.

- 8.151. Koska sosiaalitalinpitomatriisi yhdistää sekä tulo- ja menovirrat että tarjonta- ja käyttötaulukot mesotasolla, se voi palvella estimointimallina laajalle tilien kokonaisuudelle. Sosiaalitalinpitomatriisin tarkastelutapa on erityisen hyödyllinen, jos halutaan sovittaa esimerkiksi tuotantoa ja kansainvälistä kauppaa koskevaa yksityiskohtaista

tietoa esimerkiksi työvoimatutkimuksen, kotitaloustiedustelun ja toimialoittaisen investointitutkimuksen perustietoihin. Lisäksi tilien sovittaminen sosiaalitalinpitomatriisiin kehikkoon merkitsee sitä, että niiden tasapainoon saattamiseen voidaan soveltaa matriisialgebraa.

- 8.152. Perustietojen laajempi yhdistely tekee mahdolliseksi sen, että useammanlaisia yhteiskuntapoliittisia kysymyksiä voidaan tarkastella ja analysoida toisiinsa liittyvinä. Ennen kaikkea työllisyyteen ja tulonjakoon liittyvien näkökohtien yhdistely makro-orientoituneempiin tavoitteisiin, sellaisiin kuin NKT:n kasvu, maksutaseen tasapaino, vakaat hintatasot, jne, tulevat sosiaalitalinpitomatriisilla saavutettaviksi. Lisäksi sosiaalitalinpitomatriisi tarjoaa kehikon ja yhtenäistä (perusvuosi) tietoa koko kansantalouden laajuisia yleisiä tasapainomalleja varten toimijoita koskevin yksityiskohtaisin luokituksin, mukaanluettuna toimialat, työn tyypit ja kotitalouksien alaryhmät.
- 8.153. Taulukko 8.22 osoittaa osan niistä tiedoista jotka sisältyvät täysin kehittyneeseen sosiaalitalinpitomatriisiin. Se tarkastelee nettoarvonlisäystä yhteensä, toisin sanoen aggregoidun taulukon 8.20 solua (3,2) suurenuslasilla. Viittausten helpottamiseksi tarjonta- ja kysyntätaulukon kanssa, toimialat luokitellaan ainoastaan NACE:n pääluokkien mukaan. Miesten ja naisten työtulot luokitellaan palkansaajan ammattiryhmän ja asuinpaikan mukaan. Nettotoimintaylijäämä esitetään sen yrityksen (ala)sektorin mukaan, johon toimipaikka kuuluu ja nettosekatulot kotitalousyrittäjien sijaintipaikan mukaan. Tässä esimerkissä sekatalo sisältää vielä yrittäjän laskennallisen palkansaajakorvauksen. Tämän taulukon luvut niin muodoin myös lisäävät taulukoissa 8.20 ja 8.21 esitettyjä syntyviä kokonaissummia. Esimerkiksi nettoarvonlisäys yhteensä näkyy alhaalla oikeassa nurkassa.
- 8.154. Tällaisesta taulukosta voidaan saada seuraavanlaisia lisänäkökohtia:
- Naisten osuus työtuloista toimialoittain ja alueittain.
 - Naisten saamien työtulojen keskittymisaste tiettyihin ammattiryhmiin, toimialoittain ja alueittain.
 - Molempien sukupuolten työtulojen koostumus ammateittain kullakin toimialalla ja alueella.
 - Sekatulon alueittainen jakautuminen toimialan mukaan.
 - Julkisten yritysten ja ulkomaalaisten valvonnassa olevien yritysten osuus kunkin toimialan toimintaylijäämässä.
- 8.155. Tässä taulukossa palkansaajakorvauksia koskevat yksityiskohtaiset tiedot tulevat työvoimatilastoista; niiden integrointi kansantalouden tilinpidon kehikkoon parantaa sekä tämän lähteen että kansantalouden tilinpidon merkittävyyttä ja luotettavuutta.

Työtulot, sellaisena kuin ne on esitetty tässä taulukossa, voidaan jakaa määrä- ja hintaosatekijöihin työn lajin ja toimialan mukaan: kokoaikavastaava työllisyys ja vastaavat (painotetut, kokoaikavastaavat) palkkatasot. Lisäksi täysin kehittynyt sosiaalitalinpitomatriisi sisältää myös taulukon, joka osoittaa näiden työtulojen jakautumisen ja niihin liittyvän työllisyyden jakautumisen kotitalousryhmiin. Samanlaiset taloustoimet voidaan osoittaa yrittäjien laskennallisille työtuloille.

Tietoaineisto, joka sisältää estimaatin yrittäjinä toimivien henkilöyksiköiden laskennallisista työtuloista sekä kaikkien työtulojen jakautumisesta määrä- ja hinta-osatekijöihin, antaa yksityiskohtaista työvoimatietoa, joka on varsin hyödyllistä kaikenlaisia analyysejä varten ja joka on suoraan yhdistetty kaikkiin tärkeisiin makrotaloudellisiin kokonaissuureisiin, mukaanluettuna työllisyys (so. työllistettyjen henkilöyksiköiden kokonaismäärä) ja kokoaikavastaava työllisyys (so. työpanoksen määrä yhteensä).

Taulukko 8.20 — Kaavioesitys sosiaaliturvamatrillisista

TILIT	KOKO KANSANTALOUS										ULKOMAAT		YHT.
	0. Tavara- ja palvelutli (tuotteet)	I. Tuotanto (toimialat)	II.1.1. Tulonmuodostus (peruspanosryhmät)	II.1.2. Ensimmäisen jakon (institutionaaliset sektorit)	II.2. Tulon uudelleenjakon (institutionaaliset sektorit)	II.4. Käytettävissä olevan tulon käyttö (institutionaaliset sektorit)	Pääoma (investitionaaliset sektorit)	Kiinteän pääoman brutto muodostus (toimialat)	III.2. Rahoitusvarat	Juoksevat taloustoimet	Pääomatoimet		
	I=1	II=3	III=3a	IV=3b	V=4	VI=5	VII=6/7a	VIII=7b	IX=8	X=14/15	XI=16/17		
		Väli tuotteen käyttö				Kulut	Varastojen muutos(1)	Kiinteän pääoman bruttomuodostus	Tavaroiden ja palveluiden vienti				
	0	1 904				1 371	38	376	536			4 225	
		Tuotos										3 595	
K O K O	III=3a	Nettoarvonlisäys (perushintaan)							Palkansaajakorvaukset ulkomailta			1 475	
		1 469							6				
	IV=3b	Tuoteverot											
		133							Omaisuuksien ja tuottotulot ja tukipalkkiot ulkomailta			2 013	
									66				

TILIT	KOKO KANSANTALOUS										ULKOMAAT		YHT.
	0. Tavaraj- ja palvelutuli (tuotteet)	I. Tuotanto (toimialat)	II.1.1. Tulonmuodostus (peruspanosryhmät)	II.1. Ensitulon jako (institutionaaliset sektorit)	II.2. Tulojen uudelleenjakko (institutionaaliset sektorit)	II.4. Käytettävissä olevan tulon käyttö (institutionaaliset sektorit)	Pääoma (institutionaaliset sektorit)	Kiinteän pääoman brutto muodostus (toimialat)	III.2. Rahoitusvarat)	Juoksevat taloustoimet	Pääomatalous-toimet		
	I = 1	II = 3	III = 3a	IV = 3b	V = 4	VI = 5	VII = 6/7a	VIII = 7b	IX = 8	X = 14/15	XI = 16/17		
Juoksevat taloustoimet													
U L K O M A A T	497		2		39							577	
Pääomatalous-toimet										Vaihtotase			
Yhteensä	4 225	3 595	1 475	2 013	2 739	1 615	898	376	603	577	1	-37	

(1) Mukaanlukien arvoesineiden hankinnat miinus vähennykset

(2) Mukaanlukien valmistamattomien muiden kuin rahoitusvarojen hankinnat miinus vähennykset

Taulukko 8.21 — Esimerkki

TILIT				0. Tavarapalvelutili			I.1.1 Tulonmuodostus										
				(tuotteet)			(toimialat)			(peruspanosryhmät)							
				Ia	Ib	Ic	IIa	IIb	IIc	IIIa	IIIb	IIIc	IIId	IIIe	IIIf	IIIg	
0. Tavara ja palvelutili (tuotteet)		Maa- ja metsätalouden sekä kalastustuotteet (A-B)		Ia				3	71	14							
		Malmi ja mineraalit, sähkö, teollisuus ja rakentaminen (1-5)		Ib				36	969	246							
		Palvelut (6-9)		Ic	2	76	-78	7	209	349							
I. Tuotanto (toimialat)		Maa- ja metsätalous, metsästy ja kalastus (A-B)		IIa	87	2	-										
		Kaiv. toim., teollisuus, sähkö ja rakennustoiminta (C-F)		IIb	-	2 112	11										
		Palvelut (G-P)		IIc	-	39	1 344										
II.1.1 Tulonmuoto (peruspanosryhmät)		Palkansaaja-korvaukset	Kotimaasta	IIIa				8	311	153							
			Maassa asuvat miehet	IIIb				1	95	192							
			Maassa asuvat naiset	IIIc				-	1	1							
		Ulkomaailta	IIId														
		Muut tuotantoverot miinus -tukipalkkiot	IIIe				-2	49	11								
		Toimintaylijäämä, netto	IIIf				11	64	142								
		Sekatulo, netto	IIIg				14	262	156								
K O K O K A N S A A N T A L O U S	II.1.2 Ensitulon-jako (institutionaaliset sektorit)		Kotitaloudet, palkansaajat	IVa							452	278	-	6	-	-	16
			Kotitaloudet, muut	IVb							20	10	-	-	-	60	416
			Yritykset ja KPVTY:t	IVc							-	-	-	-	-	141	-
			Julkisyhteisöt	IVd	2	111	20				-	-	-	-	58	16	-
K O K O K A N S A A N T A L O U S	II.2 Tulojen uudelleenjako (institutionaaliset sektorit)		Kotitaloudet, palkansaajat	Va													
			Kotitaloudet, muut	Vb													
			Yritykset ja KPVTY:t	Vc													
			Julkisyhteisöt	Vd													
K O K O K A N S A A N T A L O U S	II.4 Käytävissä olevan tulon käyttö (institutionaaliset sektorit)		Kotitaloudet, palkansaajat	VIa													
			Kotitaloudet, muut	VIb													
			Yritykset ja KPVTY:t	VIc													
			Julkisyhteisöt	VIId													
K O K O K A N S A A N T A L O U S	Pääoma (institutionaaliset sektorit)		Kotitaloudet, palkansaajat	VIIa													
			Kotitaloudet, muut	VIIb													
			Yritykset ja KPVTY:t	VIIc													
			Julkisyhteisöt	VIIId													
K O K O K A N S A A N T A L O U S	Kiinteän pääoman bruttomuodostus (toimialat)		Maa- ja metsätalous, metsästy ja kalastus (A-B)	VIIIa				11									
			Kaiv. toim., teollisuus, sähkö ja rakennustoiminta (C-F)	VIIIb				92									
			Palvelut (G-P)	VIIIc				119									
K O K O K A N S A A N T A L O U S	III.2 Rahoitus (rahoitusvarat)		Käteisraha ja talletukset	IXa													
			Lainat	IXb													
			Muut rahoitusvarat	IXc													
Rivi	Juoksevat taloustoimet		X	37	345	115				2							
	Pääomataloustoimet		XI														
Yhteensä					128	2 685	1 412	89	2 123	1 383	472	288	2	6	58	217	432

yksityiskohtaisemmasta sosiaalitalinpitomatriisista

KOKO KANSANTALOUS																			Ulkomaat		Yht.			
II.1 Ensitulon jako				II.2 Tulojen uudelleenjako				II.4 Käytettävissä olevan tulon käyttö				Pääoma				Kiinteän pääoman bruttomuodostus			III.2 Rahoitus			Juoksevat talous-	Pääoma-	
(institutionaaliset sektorit)				(institutionaaliset sektorit)				(institutionaaliset sektorit)				(institutionaaliset sektorit)				(toimialat)			(rahoitusvarat)			talous-	talous-	
IVa	IVb	IVc	IVd	Va	Vb	Vc	Vd	VIa	VIb	VIc	VI d	VIIa	VIIb	VIIc	VII d	VIIIa	VIIIb	VIIIc	IXa	IXb	IXc	X	XI	
								16	12	-	2	-	1	-	-	2	-	-				7		128
								339	269	-	3	2	4	28	3	9	109	233				435		2 685
								208	152	13	357	-	-	-	-	-	23	-				94		1 412
																								89
																								2 123
																								1 383
																								472
																								288
																								2
																						6		6
																								58
																								217
																								432
-	-	15	11																					778
-	-	52	24																					614
3	28	174	11																					384
-	-	23	-																					237
771				-	-	56	197																	1 024
577				-	-	23	92																	692
	94			58	59	16	12																	243
		191		320	134	37	92																	780
				646				-	-	2	-													648
					499			-	-	9	-													508
						107		-	-	-	-													107
							352	-	-	-	-													352
								85				-	-	-	-				-	-	1			86
									75			-	-	16	7				-	28	4			130
										83		-	4	4	25				130	95	175			516
											-10	1	4	-	-				2	94	74		1	166
												-	-	-	-									11
												-	4	36	-									132
												1	14	92	7									233
												56	12	44	7									132
												-	5	194	45									217
												26	82	102	68									254
4	9	26	-	-	-	4	35	-	-	-	-													577
												-	-	-	4									-37
778	614	384	237	1 024	692	243	780	648	508	107	352	86	130	516	166	11	132	233	132	217	254	577	-37	

Taulukko 8.22 — Esimerkki yksityiskohtaisesta

						TOIMIALAT					
						Maa- ja metsätalous, metsästys	Kalatalous	Kaivan- nais- toiminta	Teol- lisuus	Sähkö-, kaasu- ja vesi huolto	
						Ila1	Ila2	Ilb1	Ilb2	Ilb3	
(Taulukko 8.20, solu 3,2)											
Palkansaaja- korvaukset	K O T I M A A S T A	Maassa asuvat miehet	Maataloustyö	Maaseutu	IIIa1	6,2	0,5	0,0	0,0	0,0	
			Teollinen ja rakennustyö	Kaupunki	IIIa2	0,2	0,2	0,0	0,0	0,0	
				Maaseutu	IIIa3	0,2	0,0	3,2	21,1	0,6	
			Toimisto-, myynti- ja palvelutehtävät	Kaupunki	IIIa4	0,0	0,0	1,8	105,3	9,8	
		Maaseutu		IIIa5	0,2	0,0	0,5	5,9	0,0		
		Asiantuntija- ja johtotehtävät jne.	Kaupunki	IIIa6	0,0	0,1	1,5	35,6	2,1		
			Maaseutu	IIIa7	0,1	0,0	1,7	17,7	0,2		
		A A S T A	Maassa asuvat naiset	Maataloustyö	Maaseutu	IIIb1	1,0	0,1	0,0	0,0	0,0
	Teollinen ja rakennustyö			Kaupunki	IIIb2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
				Maaseutu	IIIb3	0,0	0,0	0,0	5,7	0,0	
	Toimisto-, myynti- ja palvelutehtävät			Kaupunki	IIIb4	0,0	0,0	0,0	13,6	0,0	
			Maaseutu	IIIb5	0,0	0,0	0,4	5,6	0,1		
	Asiantuntija- ja johtotehtävät jne.		Kaupunki	IIIb6	0,0	0,0	1,2	49,6	2,9		
			Maaseutu	IIIb7	0,0	0,0	0,0	1,3	0,0		
	Kaupunki		IIIb8	0,0	0,0	0,1	7,3	0,1			
	Ulkomaalaiset palkansaajat					IIIc	0,1	0,1	0,1	0,9	0,0
	Maassa asuvat ulkomailla toimivissa yrityksissä					IIId					
	Muut tuotantoverot miinus tuotantotukipalkkior					IIIe	- 2,0	0,0	- 2,0	41,1	4,9
Toimintaylijäämä, netto	Kotitaloudet (omistusasuminen)				IIIf1						
	KPVTY:t ja julkiset liikelaitokset				IIIf2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	
	Yritykset	Julkiset			IIIf3	0,1	0,0	2,7	8,0	9,0	
		Yksityiset kotimaiset			IIIf4	10,7	0,2	0,4	13,0	0,1	
		Ulkomaalaisomisteiset			IIIf5	0	0,0	1,4	6,0	0,0	
Sekatulo, netto	Maaseutu				IIIg1	12,3	1,4	0,0	65,4	0,0	
	Kaupunki				IIIg2	0,2	0,2	0,0	161,6	0,0	
Välisummat:											
Palkansaajakorvaukset (kotimaisesta tuotannosta maksetut)						8,0	1,0	13,0	317,3	18,5	
– Maassa vakinaisesti asuvat miehet					IIIa	6,9	0,8	11,1	233,3	15,4	
– Maassa vakinaisesti asuvat naiset					IIIb	1,0	0,1	1,7	83,1	3,0	
– Ulkomaalaiset					IIIc	0,1	0,1	0,1	0,9	0,0	
Sekatulo ja toimintaylijäämä						23,2	1,8	4,5	254,0	9,1	
– Toimintaylijäämä, netto					IIIf	10,8	0,2	4,5	27,0	9,1	
– Sekatulo, netto					IIIg	12,4	1,6	0,0	227,0	0,0	
Nettoarvonlisäys yhteensä					III	29,2	2,8	15,5	612,4	32,5	

alamatriisista: Nettoarvonlisäys (perushintaan)

(NACE-pääloukkien mukaan)											Yhteensä
Raken- taminen	Tukku- ja vähittäis- kauppa, moott.ajon. korj., kotital.es. korjaus	Majoitus- ja ravit- semis- toiminta	Liikenne	Rahoitus- ja vakuu- tustoiminta	Kiint., vuokraus- ja liike- elämää palv. toiminta	Julkinen hallinto, pakoll. sos. vakuutus	Koulutus	Terveys- ja sosiaali palvelut	Muur- yht.kunn. ja henk. koht. palvelut	Välilliset rahoitus- palvelut	Yhteensä
Iib4	Iic1	Iic2	Iic3	Iic4	Iic5	Iic6	Iic7	Iic8	Iic9	Iic10	II
0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0		6,8
0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0		0,5
12,4	1,9	0,1	2,8	0,6	0,1	0,2	0,8	0,2	1,8		46,0
27,4	4,0	0,4	7,9	1,5	0,4	0,9	1,0	0,8	4,7		165,9
0,9	3,0	0,2	0,5	3,7	0,6	1,5	0,6	0,0	2,4		20,0
3,7	6,6	0,5	1,8	6,9	3,0	5,8	0,6	0,4	7,3		75,9
2,6	0,7	0,2	0,3	1,8	1,3	2,7	14,0	1,0	1,8		46,1
4,4	1,3	0,4	1,0	5,6	5,9	10,6	20,1	4,1	4,7		111,0
0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		1,1
0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0		0,0
0,0	0,1	0,1	0,0	0,1	0,0	0,1	0,4	0,2	0,8		7,5
0,1	0,2	0,2	0,1	0,3	0,2	0,3	0,4	0,8	2,6		18,8
1,3	6,2	0,6	0,4	1,6	0,8	1,8	4,3	0,6	24,2		47,8
4,6	14,3	2,5	1,0	8,8	4,7	9,0	4,9	2,0	36,6		142,1
0,1	0,2	0,0	0,0	1,0	0,3	0,9	9,3	2,4	5,5		21,0
0,3	0,3	0,1	0,0	3,6	1,1	4,8	10,6	9,8	11,2		49,3
0,2	0,2	0,0	0,1	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0	0,0		2,0
5,0	0,0	0,0	-6,0	8,3	3,7	1,0	0,0	0,0	4,0		58,0
					60,0						60,0
0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	21,0		21,0
1,1	-12,1	0,1	3,6	1,5	1,0		0,0	6,2	10,1	-5,0	26,3
21,9	6,0	2,7	7,1	14,8	49,0		0,0	1,3	11,5	-35,0	103,7
0,4	0,5	0,3	1,8	2,2	1,5		0,0	0,0	0,0	-8,0	6,1
9,4	10,7	0,5	0,5	3,0	32,9	0,0	0,0	3,4	2,1		141,6
25,6	20,4	4,3	2,5	2,0	61,1	0,0	0,0	7,6	4,9		290,4
58,0	39,0	5,3	15,9	35,5	18,4	39,1	67,0	22,3	103,6		761,8
51,4	17,5	1,8	14,3	20,1	11,3	21,9	37,1	6,5	22,7		472,2
6,4	21,3	3,5	1,5	15,4	7,1	16,9	29,9	15,8	80,9		287,6
0,2	0,2	0,0	0,1	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0	0,0		2,0
58,4	25,5	8,0	15,5	23,5	205,5	0,0	0,0	18,5	49,6	-48,0	649,1
23,4	-5,6	3,1	12,5	18,5	111,5	0,0	0,0	7,5	42,6	-48,0	217,1
35,0	31,1	4,9	3,0	5,0	94,0	0,0	0,0	11,0	7,0		432,0
121,4	64,5	13,3	25,4	67,3	227,6	40,1	67,0	40,8	157,2	-48,0	1 468,9

LUKU 9

PANOS-TUOTOSKEHIKKO

9.01. Panos-tuotoskehikko koostuu kolmenlaisista taulukoista:

- a) tarjonta- ja käyttötaulukoista;
- b) taulukoista tarjonta- ja käyttötaulukkojen yhdistämiseksi sektoritileihin;
- c) symmetrisistä panos-tuotostaulukoista.

9.02. Tarjonta- ja käyttötaulukot ovat toimialoittaisia ja tuotteittaisia matriiseja, jotka kuvaavat kotimaisia tuotantoprosesseja ja kansantalouden tuotetaloustoimia hyvin yksityiskohtaisesti. Nämä taulukot kuvaavat:

- a) tuotantokustannusten ja tuotannossa syntyvien tulojen rakennetta;
- b) kansantaloudessa tuotettujen tavaroiden ja palveluiden virtoja;
- c) tavaroiden ja palveluiden virtoja ulkomaiden kanssa.

9.03. Tarjontataulukko kuvaa tavaroiden ja palveluiden tarjontaa tuotteittain ja toimittajan mukaan eriteltyinä tuotoksen kotimaisiin toimialoihin ja tuontiin. Yksinkertaistettu esimerkki tarjontataulukosta on taulukossa 9.1.

Taulukko 9.1 — Yksinkertaistettu tarjontataulukko

Tarjonta		Toimialat	Ulkomaat	Yhteensä
		(1)	(2)	(3)
Tuotteet	(1)	Tuotos tuotteittain ja toimialoittain	Tuonti tuotteittain	Tarjonta yhteensä tuotteittain
Yhteensä	(2)	Tuotos yhteensä toimialoittain	Tuonti yhteensä	Tarjonta yhteensä

9.04. Käyttötaulukko kuvaa tavaroiden ja palveluiden käyttöä tuotteittain ja käyttöläjien mukaan, toisin sanoen välituotekäyttöön (toimialoittain), kulutuksen, pääoman bruttomuodostukseen tai vientiin. Lisäksi taulukosta nähdään arvonlisäyksen komponentit: palkansaajakorvaukset, muut tuotantoverot miinus -tukipalkkiot, nettosekatulot, nettotoimintaylijäämä ja kiinteän pääoman kuluminen. Yksinkertaistettu esimerkki käyttötaulukosta annetaan taulukossa 9.2.

Taulukko 9.2 — Yksinkertaistettu käyttötaulukko

Käyttö		Toimialat	Ulkomaat	Kulutus	Pääoman bruttomuodostus	Yhteensä
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Tuotteet	(1)	Välituotekäyttö tuotteittain ja toimialoittain	Vienti	Kulutus-menot	Pääoman bruttomuodostus	Käyttö yhteensä tuotteittain
Arvonlisäyksen komponentit	(2)	Arvonlisäyskomponentteittain ja toimialoittain				
Yhteensä	(3)	Panokset yhteensä toimialoittain				

9.05. Tarjonta- ja käyttötaulukkojen välillä pätee kaksi identiteettiä (edellyttäen, että tarjonta ja käyttö on arvotettu yhdenmukaisesti, katso taulukot 9.5 ja 9.6):

a) Toimialoitainen identiteetti: Tuotos toimialoitain = Panos toimialoitain. Yksinkertaistettujen tarjonta- ja käyttötaulukkojen osalta tämä merkitsee, että taulukon 9.1 rivivektorin solussa (2,1) pitäisi olla yhtä suuri kuin taulukon 9.2 rivivektorin solussa (3,1).

Näin ollen jokaisen toimialan osalta:

Tuotos = välituotekäyttö + arvonlisäys.

b) Tuotteittainen identiteetti: Tarjonta yhteensä tuotteittain = käyttö yhteensä tuotteittain.

Yksinkertaistettujen taulukkojen osalta sarakevektori taulukon 9.1 solussa (1,3) pitäisi olla yhtä suuri kuin sarakevektori taulukon 9.2 solussa (1,5).

Näin ollen jokaisen tuotteen osalta:

Tuotos + tuonti = välituotekäyttö + vienti + kulutusmenot + pääoman bruttomuodostus.

Näitä toimialoitaisia ja tuotteittaisia identiteettejä voidaan käyttää estimaattien yhteensopivuuden ja täydellisyyden parantamiseen (katso kohta 9.11).

9.06. Tarjonta- ja käyttötaulukot ovat keskeinen kehikko kaikille toimialoitaisille taulukoille, esim. työllisyyttä, pääoman bruttomuodostusta ja pääomakantaa koskeville.

9.07. Tarjonta- ja käyttötaulukot sisältävät kaikki seuraavien tilien virrat:

- a) tavaroiden ja palveluiden tili;
- b) tuotantotili;
- c) tulonmuodostustili.

9.08. Tarjontataulukko ja käyttötaulukko voidaan myös yhdistää ja esittää yhtenä taulukkona. Tämä voidaan tehdä lisäämällä kaksi riviä ja sarake käyttötaulukkoon tuotosta ja tuontia varten (katso taulukko 9.3). On huomattava, että kohdassa 9.03 esitetyn tarjontataulukon rivit ja sarakkeet ovat tässä vaihtaneet paikkaa.

Taulukko 9.3 — Yksinkertaistettu yhdistetty tarjonta- ja käyttötaulukko

		Tuotteet	Toimialat	Ulkomaat	Kulutus	Pääoman-brutto muodostus	Yhteensä
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
Tuotteet	(1)	—	Välituotekäyttö	Vienti	Kulutus	Pääoman-brutto muodostus	Käyttö yhteensä tuotteittain
Toimialat	(2)	Tuotos	—	—	—	—	Tuotos yhteensä toimialoitain
Arvonlisäyksen komponentit	(3)	—	Arvonlisäys				
Ulkomaat	(4)	Tuonti	—				
Yhteensä	(5)	Tarjonta yhteensä tuotteittain	Panokset yhteensä toimialoitain				

9.09. Symmetrinen panos-tuotostaulukko on tuote kertaa tuote tai toimiala kertaa toimiala matriisi, joka kuvaa kotimaisia tuotantoprosesseja sekä kansantalouden tuotetaloustoimia hyvin yksityiskohtaisesti. Symmetrisessä panos-tuotostaulukossa sekä tarjonta että käyttö ryhmitellään uudestaan yhteen taulukkoon. Symmetrisen panos-tuotostaulukon ja yhdistetyn tarjonta- ja käyttötaulukon välillä on yksi tärkeä käsitteellinen ero: tarjonta- ja käyttötaulukossa tuotteet liittyvät toimialoihin, kun taas symmetrisessä panos-tuotostaulukossa tuotteet liittyvät tuotteisiin tai toimialat toimialoihin. Näin ollen symmetrisessä panos-tuotostaulukossa käytetään joko tuote- tai toimialaluokitusta sekä riveillä että sarakkeissa (katso taulukko 9.4).

Taulukko 9.4 — Yksinkertaistettu symmetrinen panos-tuotostaulukko (tuote kertaa tuote)

		Tuotteet	Ulkomaat	Kulutus-menot	Pääoman brutto- muodostus	Yhteensä
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Tuotteet	(1)	Väliuotekäyttö	Vienti	Kulutus-menot	Pääoman bruttomuodos- tus	Käyttö yhteensä tuotteittain
Arvonlisäyksen kom- ponentit	(2)	Arvonlisäys	—	—	—	—
Ulkomaat	(3)	Tuonti	—	—	—	—
Yhteensä	(3)	Tarjonta yhteensä tuot- teittain	—	—	—	Tarjonta yh- teensä = Käyttö yhteensä

9.10. Tuottajilta saatavista tilastotiedoista suurin osa koskee tuotettuja tai myytyjä tuotteita. Ostettuja tai käytettyjä tuotteita koskevat tiedot ovat tavallisesti vähemmän yksityiskohtaisia. Tarjonta- ja käyttötaulukkojen esitystapa on suunniteltu sopivaksi tämän tyyppisille tilastotiedoille (toisin sanoen toimiala kertaa tuote). Sitä vastoin sellaisia tuote kertaa tuote- tai toimiala kertaa toimiala-luonteisia tietoja, joita symmetrisessä panos-tuotos taulukossa tarvitaan, ei useinkaan ole saatavilla. Esimerkiksi toimialoja koskevissa kyselyissä saadaan usein tietoja käytettyjen tuotteiden lajista ja tuotetuista tuotteista. Tietoja tuotteisiin käytetyistä panoksista ja arvonlisäyksen komponenteista kunkin tuotetun tuotteen osalta ei kuitenkaan yleensä ole kerättävissä (ihannetapauksessa yrityksen hallinnon tulisi esittää kaikkien erilaisten tuotosten kustannukset ja samanaikaisesti osoittaa väliuotekäytön koostumus tuotetyypeittäin). Käytännössä tarjonta- ja käyttötaulukkojen muotoon järjestetyt tiedot ovat sen vuoksi tarkoituk- senmukainen lähtökohta analyttisempien tietojen rakentamiselle symmetrisissä tarjonta- ja käyttötaulukoissa. Tarjonta- ja käyttötaulukkojen toimiala kertaa tuote -tiedot voidaan muuntaa tuote kertaa tuote (toimiala kertaa toimiala) -tilastoiksi lisäämällä panosrakennetietoja tai olettamalla panoksille vakiorakenteet tuotteittain tai toimialoittain (katso kohdat 9.54—9.60).

9.11. Tarjonta- ja käyttötaulukoilla on sekä tilastollisia että analyttisiä tarkoituksia.

Tärkeitä tilastollisia tarkoituksia ovat:

- perustietolähteiden aukkojen ja epä johdonmukaisuuksien paljastaminen;
- indeksilukujen ja hinta- ja volyymimittaimien painottaminen ja laskeminen;
- arvioiden teko residuaalin perusteella (muuttujan arviointi arvioimalla ensin kaikki muut yhtälön muuttujat), esim. tiettyjen tuotteiden tuotannon tai kulutuksen osalta;
- tarjonta- ja käyttötaulukkojen lukujen ja johdettujen lukujen (kuten esim. tuotantotilien lukujen) johdonmukai- suuden, uskottavuuden ja täydellisyyden tarkistaminen ja parantaminen. Tätä tarkoitusta varten tasapaino- tusprosessia ei pitäisi rajoittaa käypähintaisiin tarjonta- ja käyttötaulukoihin:
 - Laatimalla tarjonta- ja käyttötaulukot käypiin ja kiinteisiin hintoihin kahdelta tai useammalta vuodelta, voidaan volyymien, arvojen ja hintojen muutosarviot täsmäyttää samanaikaisesti: verrattuna tarjonta- ja käyttötaulukkojen yhdistämiseen yhdeltä vuodelta erikseen tämä lisää huomattavasti yhdistämiskehikon tehokkuutta.
 - Niiden taulukkojen avulla, joista nähdään liittymäkohdat sektoritileihin, voidaan suorittaa suora vertailu viimeksimainitusta saataviin tietoihin, esim. tulonjakoa, säästämistä ja nettolainanantoa (jotka on laskettu rahoitustaloustoimien tuloksena) koskeviin tietoihin. Tämä takaa ainakin sen, että täsmäytysprosessin jälkeen yhtäpitävyys saavutetaan tarjonta- ja käyttötaulukkojen ja sektoritilien välillä.

3) Kun symmetriset panos-tuotostaulukot yritetään johtaa tarjonta- ja käyttötaulukkoista, saattaa tarjonta- ja käyttötaulukkoissa paljastua epä johdonmukaisuuksia ja heikkouksia. Tässä suhteessa symmetrisistä panos-tuotostaulukoista saadaan myös palautetta tarjonta- ja käyttötaulukoihin.

e) tietojen arvioiminen ajanjaksoilta, joilta on saatavissa epäluotettavampia tietoja, esim. arvioimalla vuosittaiset tiedot poikkileikkausvuotta koskevien yksityiskohtaisten tarjonta- ja käytölkujen perusteella tai arvioimalla neljännesvuosittaiset tiedot vuosittaisten tarjonta- ja käyttötaulukkojen perusteella.

9.12. Tarjonta- ja käyttötaulukot ja symmetrinen panos-tuotostaulukko kuvaavat yksityiskohtaisesti tavaroiden ja palveluiden tarjontaa ja käyttöä sekä työvoiman ja siihen liittyvien ensitulojen rakennetta. Nämä taulukot ja niistä johdetut suhdeluvut, kuten esim. tuottavuusluvut, ovat tärkeä taloudellisen analyysin kohde.

9.13. Tarjonta- ja käyttötaulukkoja ja symmetristä panos-tuotostaulukkoa voidaan käyttää myös taloudellisen analyysin välineinä. Kullakin taulukkotyyppillä on omat etunsa. Suorien tai epäsuorien vaikutusten laskemiseksi tarjonta- ja käyttötaulukoihin on liitettävä tiettyjä olettamuksia tai lisätilastoja. Tällaisia olettamuksia ja lisätilastoja tarvitaan voimakkaimmin kumulatiivisten vaikutusten laskemisessa. Itseasiassa vaatimus kumulatiivisten vaikutusten laske misesta tarjonta- ja käyttötaulukon avulla johtaa symmetrisen panos-tuotostaulukon rakentamiseen. Sen vuoksi symmetrinen panos-tuotostaulukko on suositeltavin väline kumulatiivisten vaikutusten laskemista varten. Suorien vaikutusten ja ensimmäisen asteen vaikutusten laskemiseksi rajoitetulla määrällä olettamuksia (tai lisätilastoja) korjatut tarjonta- ja käyttötaulukot on kuitenkin asetettava etusijalle, koska:

- a) laskenta on vähäisemmässä määrin riippuvainen olettamuksista;
- b) tarjonta- ja käyttötaulukot ovat yksityiskohtaisempia kuin symmetrinen panos-tuotostaulukko;
- c) tarjonta- ja käyttötaulukkojen tietoja voidaan paremmin yhdistää muihin tilastotietoihin.

Nämä piirteet ovat myös avuksi, kun tarjonta- ja käyttötaulukot yhdistetään makrotaloudelliseen malliin; tuloksena saatava kokonaisuusmalli on lähempänä todellisia tilastoja, se on yksityiskohtaisempi ja se voidaan suhteellisen helposti liittää alueisiin, joista muita tilastotietoja on saatavilla (esim. työmarkkinat tai ympäristö).

9.14. Tarjonta- ja käyttötaulukkoja ja symmetristä panos-tuotostaulukkoa voidaan käyttää, kun lasketaan:

- a) hintojen tai veroasteiden muutosten vaikutuksia tarjonnan tai käytön arvoihin;
- b) volyymien muutosten vaikutuksia tarjonnan tai käytön arvoihin;
- c) tarjonnan hintojen muutosten vaikutuksia käytön hintoihin;
- d) käytön volyymiin muutosten vaikutuksia tarjonnan volyymiin;
- e) tarjonnan volyymiin muutosten vaikutuksia käytön volyymiin;

Laskelmilla voidaan osoittaa sekä epäsuorat että suorat vaikutukset. Esimerkiksi energian hintojen huomattava nousu ei vaikuta ainoastaan niihin toimialoihin, jotka käyttävät energiaa intensiivisesti, vaan myös niihin toimialoihin, jotka käyttävät energiaintensiivisten toimialojen tuotoksia. Eräiden olettamusten avulla arviot sellaisten epäsuorien vaikutusten suuruudesta voidaan johtaa tarjonta- ja käyttötaulukkoista sekä symmetrisestä panos-tuotostaulukosta. Esimerkkejä tavallisista olettamuksista ovat seuraavat:

- a) arvoiltaan vakiona pysyvä panosrakenne;
- b) tuotoksen arvon vakiokoostumus toimialoittain ja tuotteittain;
- c) kotitalouksien kulutusmenojen arvon vakiokoostumus tuotteittain.

Nämä olettamukset ovat aika jäykkiä, koska ne merkitsevät, että suhteelliset hinnat eivät muutu, että tuotantopro sessit pysyvät teknisesti samanlaisina ja että kotitalouksien kulutusmenoryhmissä ei tapahdu korvautumista. Näitä

yleisiä olettamuksia voidaan kuitenkin muuttaa sallimalla ensin muutoksia suhteellisissa hinnoissa, esim. käyttämällä Leontief-hintamallia. Tätä voidaan sitten laajentaa ekonometrisillä tai muilla estimaateilla suhteellisten hintojen ja muiden muuttujien muutosten vaikutuksista teknisiin kertoimiin tai kotitalouksien kulutusmenoihin.

Laskelmia ei tarvitse rajoittaa tavaroiden ja palveluiden tarjontaan ja käyttöön. Niitä voidaan soveltaa myös työvoiman tarjontaan ja käyttöön sekä arvonlisäyksen osatekijöihin.

- 9.15. Tarjonta- ja käyttötaulukot ja symmetrinen panos-tuotostaulukko voidaan yhdistää makrotaloudellisiin malleihin, jotta jälkimmäisille luotaisiin yksityiskohtainen mesotaloudellinen perusta. Tarjonta- ja käyttötaulukkoja ja symmetristä panos-tuotostaulukkoa voidaan käyttää erilaisissa analyyseissä, esim.:
- a) tuotannon, kustannusrakenteiden ja tuottavuuden analyysi;
 - b) hintojen analyysi;
 - c) työllisyyden analyysi;
 - d) pääomanmuodostuksen, kulutuksen, viennin jne. rakenteen analyysi;
 - e) kotimaisen tuotannon ja ympäristön välisen suhteen analyysi (esim. kohdistamalla huomio erityistuotteisiin kuten polttoaineiden, paperin ja lasin käyttöön);
 - f) tarvittavan energian tuonnin analyysi;
 - g) uuden teknologian vaikutusten analyysi;
 - h) veroasteiden ja sääntelyn muutosten vaikutusten herkkyyksianalyysi.

TARJONTA- JA KÄYTTÖTAULUKOT

- 9.16. Taulukoissa 9.5 ja 9.6 esitetään tarjonta- ja käyttötaulukot yksityiskohtaisemmin.
- 9.17. Käytetty toimialaluokitus on NACE Rev. 1 ja tuotteiden luokitukseen on käytetty CPA-luokitusta; nämä luokitukset on yhdistetty toisiinsa täydellisesti: jokaisella aggregointitasolla CPA:sta nähdään NACE Rev. 1:n toimialojen pääasialliset tuotteet.
- 9.18. Tarjonta- ja käyttötaulukoissa tuoteluokitus on vähintään yhtä yksityiskohtainen kuin toimialaluokitus, esim. CPA:n kolminumerotaso ja NACE Rev. 1:n kaksinumerotaso.
- 9.19. Erittelyä markkinatuotokseen, omaan käyttöön tarkoitettuun tuotokseen ja muuhun markkinattomaan tuotokseen on käytettävä ainoastaan tuotokseen yhteensä toimialoittain; erittelyä ei tarvita jokaisesta tuoteryhmästä.
- 9.20. Erittelyä markkinatuottajiin, omaan loppukäyttöön tuottaviin tuottajiin ja muihin markkinattomiin tuottajiin pitää toisaalta käyttää toimialoittain ainoastaan silloin, kun molempien tyyppisiä tuottajia sisältyy samaan toimialaan. Yleensä tätä eroa käytetään sen vuoksi ainoastaan hyvin rajoitetussa määrin toimialojen alaryhmittelyyn, esim. terveydenhuollossa ja koulutuksessa (katso kohta 3.66).
- 9.21. Tuonti ja vienti pitää jakaa:
- a) EU:n sisäisiin toimituksiin;
 - b) tuontiin ja vientiin muiden maiden kanssa.

Taulukko 9.6 — Käyttötaulukko ostajan hintaan

1 2 3 ...	1 2 3 ...	1 2 3 ...	Toimialat (NACE) ...	Summa (1)	Loppukäyttö a) b) c) d) e) f)	Summa (3)	Summa (1) + summa (3)
			(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Tuotteet (CPA)	(1)	Väli tuotekäyttö ostajan hintaan tuot- teittain ja toimialkoittain			Loppukäyttö ostajan hintaan/f.o.b.: Kulutukset: a) kotitalouksien b) kotitalouksia palvelevien voitto- tavoittelemattomien yhteisöjen c) julkisyhteisöjen Pääoman bruttomuodostus: d) kiinteän pääoman ja arvoesineiden bruttomuodostus e) varastojen muutokset f) vienti (fob)		
(Oikaisuerät)							
Summa (1)	(2)	Väli tuotekäyttö yhteensä toimialkoittain			Loppukäyttö yhteensä ryhmittäin		Käyttö yhteensä
Palkansaajakorvaukset							
Muut tuotantoverot, netto							
Kiinteän pääoman kuluminen	(3)	Arvonlisäyksen komponentit toimialkoittain					
Toimintaylijäämä, netto							
Summa (3)	(4)	Arvonlisäys toimialkoittain					
Summa (1) + summa (3)	(5)	Tuotos perushintaan toimialkoittain					
Lisätiedot:							
Kiinteän pääoman bruttomuodostus	(6)						
Kiinteä pääomakanta							
Työpanokset							

- 9.22. Tarjontataulukossa tavaroiden ja palveluiden virrat arvotetaan perushintaan. Käyttötaulukossa tavaroiden ja palveluiden virrat arvotetaan ostajan hintaan. Jotta tarjonta ja käyttö saataisiin yhtä suuriksi, taulukko 9.5 näyttää myös muunnoksen perushintaisesta tarjonnasta ostajan hintaiseen tarjontaan. Koska tarjonnan tulisi olla yhtä suuri kuin käytön, taulukko paljastaa myös muunnoksen ostajanhintaisesta käytöstä perushintaiseen käyttöön. Siten muunnoksesta voidaan johtaa kaksi identiteettiä:
- a) tarjonta ostajan hintaan on yhtä suuri kuin käyttö ostajan hintaan;
 - b) tarjonta perushintaan on yhtä suuri kuin käyttö perushintaan.
- 9.23. Arvonlisäys kirjataan perushintaisena. Se on nettotulos, kun perushintaan arvotetusta tuotoksesta vähennetään ostajan hintaan arvotettu välituotekäyttö.
- 9.24. Arvonlisäys tuotannon tekijäkustannuksiin ei ole EKT:n käsite. Siitä huolimatta se voitaisiin johtaa perushintaisesta arvonlisäyksestä vähentämällä muut tuotantoverot miinus tukipalkkiot.
- 9.25. BKT arvotetaan markkinahintoihin. Tämä kokonaissuure voidaan johtaa tarjonta- ja käyttötaulukoista kolmella eri tavalla:
- a) tuotos perushintaan toimialoittain miinus välituotekäyttö ostajan hintaan toimialoittain plus tuoteverot, netto (tuotantolähestymistapa); välituotekäyttö toimialoittain sisältää välilliset rahoituspalvelut, jotka on kirjattu nimelliselle toimialalle (katso kohta 9.33);
 - b) arvonlisäyksen eri komponentit perushintaan toimialoittain miinus välilliset rahoituspalvelut (nimelliselle toimialalle kirjatut, katso kohta 9.33) plus tuoteverot, netto (tulolähestymistapa);
 - c) loppukäyttöryhmien summa miinus tuonti: vienti – tuonti + kulutusmenot + pääoman bruttomuodostus (kaikki ostajan hintaan) (menolähestymistapa).
- 9.26. Käyttötaulukko 9.6 sisältää myös joitakin lisätietoja: kiinteän pääoman bruttomuodostus, kiinteiden varojen varannot ja työpanokset toimialoittain. Nämä tiedot ovat ratkaisevan tärkeitä tuottavuusanalyysiä varten ja ne voivat palvella myös monen muun tyyppisiä analyysejä (esim. työllisyysanalyysiä).
- 9.27. EKT:ssä kiinteiden varojen varannot arvotetaan taseen päivämääränä vallitseviin markkinahintoihin. Aikaisempina vuosina ostettujen kiinteiden varojen osalta tämä merkitsee sitä, että edellisten vuosien kiinteän pääoman kuluminen on johdettava uusien saman tyyppisten ja laatuisten varojen käyvistä markkinahinnoista. Tätä kiinteän pääomakannan nettokäsitettä voitaisiin käyttää laskettaessa pääomaintensiteettiä. Tuottavuusanalyysiä varten käytetään kuitenkin useammin erityistä kiinteän pääomakannan bruttokäsitettä. Tämän bruttokäsitteen mukaisesti kaikki kiinteät varat pitäisi arvottaa uusien saman tyyppisten ja laatuisten varojen käypiin markkinahintoihin; mitään edellisen tai aikaisempien vuosien kiinteän pääoman kulumisvähennystä ei pitäisi tehdä. Tämä kiinteän pääomavarannon bruttokäsite ei ole EKT:n vakiokäsite, mutta se voidaan helposti laskea investointikertymämenetelmällä. Kun otetaan huomioon sellaisten bruttotietojen suuri käyttö, sekä brutto- että nettotietojen sisällyttämistä kiinteän pääomakannan lisätiedoiksi suositellaan.
- 9.28. Tuottavuusanalyysiä varten suositeltavin työpanosta kuvaava muuttuja on tehdyt työtunnit. Tehtäessä johtopäätöksiä työllistetyistä henkilöistä myös työpaikkojen lukumäärällä voi kuitenkin olla merkitystä. Molemmat muuttujat voidaan ryhmitellä edelleen, esim. palkansaajiin ja itsenäisiin yrittäjiin.
- 9.29. Jotta tarjonta- ja käyttötaulukot voitaisiin laatia ja ymmärtää oikein, on tärkeää palauttaa mieliin eräitä EKT:ssa noudatettuja tilinpitokäytäntöjä:
- a) Aputoimintojen tuotoksia ei kirjata erikseen; kaikkia aputoimintaan käytettyjä panoksia pidetään niiden pää- tai sivutoimintojen panoksina, joita se tukee. Aputoimintoja voivat olla esim. markkinointi, kirjanpito, varastointi ja siivous (katso kohdat 3.12 ja 3.13).

- b) Saman laskenta-ajanjakson aikana ja samassa paikallisessa toimialayksikössä tuotettuja ja kulutettuja tavaroita ja palveluita ei eritellä erikseen. Niitä ei sen vuoksi kirjata osaksi tuon paikallisen toimialayksikön tuotosta tai välituotekäyttöä. Tämä voi koskea esim:
- 1) siemeniä ja taimia kylvämistä ja istuttamista varten;
 - 2) hiilikaivosten brikettituotannossa kuluttamaa antrasiittia;
 - 3) voimalaitosten kuluttamaa sähköenergiaa.
- c) Vähäinen jalostus, kunnossapito, huolto tai korjaus toisen paikallisen toimialayksikön puolesta on kirjattava nettona, toisin sanoen kyseessä olevien tavaroiden arvo pois luettuna. Sitä vastoin jos tavaroille tapahtuu huomattavia fyysisiä muutoksia, taloustoimi pitäisi kirjata bruttona, toisin sanoen kyseessä olevien tavaroiden ostona ja myyntinä.
- d) Kestävät tavarat voidaan vuokrata tai ne voivat olla käyttöliisauksen kohteena. Sellaisissa tapauksissa ne kirjataan kiinteän pääoman muodostuksena ja kiinteän pääoman varantona omistajansa toimialalla; käyttäjän toimialalla välituotekäyttö kirjataan vuokran arvoisena.
- e) Henkilöt, jotka työskentelevät väliaikaista työvoimaa välittävien toimistojen kautta, kirjataan näiden toimistojen toimialan palkkaamiksi eikä sen toimialan, jolla he itse asiassa työskentelevät. Jälkimmäisellä toimialalla näiden henkilöiden palkat kirjataan välituotekäytöksi (eikä työvoimakorvauksiksi). Palkkiotyötä käsitellään samoin.
- f) Työllisyys ja palkansaajakorvaukset ovat EKT:ssä laajoja käsitteitä:
- 1) Työllisyys sosiaalisista syistä lasketaan myös työllisyydeksi; tämä pätee esim. vammaisten työhönsijoitukseen, pitkäaikaistyöttömien ja työtä etsivien nuorten työllisyysohjelmiin. Kyseiset henkilöt ovat siis työntekijöitä ja saavat palkansaajakorvausta (ei sosiaalisia tulonsiirtoja), vaikka heidän tuottavuutensa saattaa olla (paljon) alempi kuin muiden työntekijöiden.
 - 2) Työllisyyteen lasketaan myös eräitä tapauksia, joissa kyseisten henkilöiden ei odoteta työskentelevän laisinkaan, esim. henkilöt, jotka on erotettu, mutta jotka saavat jonkin aikaa palkkaa aikaisemmalta työnantajaltaan. Tämä käytäntö ei kuitenkaan vääristä työtunteina ilmaistua työpanosta, koska mitään työtunteja ei tosiasiaa tehdä.

9.30. Tarjonta- ja käyttötaulukoiissa tulisi ottaa käyttöön kaksi oikaisuerää tuonnin arvostamisen saattamiseksi tasapainoon tarjonta- ja käyttötaulukoiissa ja sektoritileillä (katso myös taulukot 9.5 ja 9.6).

Tarjontataulukossa tavaroiden tuonti arvioidaan cif-hintaan. Tuontikustannukset tulevat yliarvioitua, jos kotimaiset yksiköt huolehtivat cif-hintaan sisällyvistä kuljetus- ja vakuutuspalveluista (esim. omaan laskuun tapahtuvana kuljetuksena tai erikoistuneiden kotimaisten kuljetusyritysten huolehtimana kuljetuksena). Jotta saavutettaisiin oikea tasapaino tuonnin ja viennin välillä, myös palveluiden viennin arvoa tulisi nostaa tällä tuonnin yliarvion määrällä. Sektoritileillä tavaroiden tuonti arvioidaan fob-hintaan. Tämä merkitsee tuonnin yliarviointia kuten cif-arvottamisen tapauksessakin. Fob-hintojen yhteydessä yliarviointi on kuitenkin pienempää, mikä merkitsee, että laskennallinen viennin kasvu on myös pienempi. Seurauksena erilaisten arvottamisperiaatteiden käytöstä on täten se, että nettotuonti yhteensä on sama, mutta sekä tuonti yhteensä että vienti yhteensä ovat suurempia cif-arvottamisen osalta. Nämä kaksi arvottamisperiaatetta voidaan sovittaa tarjonta- ja käyttötaulukoiissa ottamalla käyttöön oikaisuerät sekä tuontia että vientiä varten. Oikaisuerien pitäisi olla yhtä suuret kuin kotimaisten yksiköiden kuljetus- ja vakuutuspalvelujen arvo, joka sisältyy cif-arvoon mutta ei fob-arvoon, toisin sanoen koskien kuljetusta ja vakuutusta vientimaan rajalta tuontimaan rajalle. Sen jälkeen kun nämä oikaisuerät on sisällytetty tarjonta- ja käyttötaulukoihin, ne eivät tarvitse mitään erityiskäsittelyä panostuotolaskelmissa.

9.31. Olemassaolevien tavaroiden siirto kirjataan käyttötaulukossa negatiivisena menona myyjälle ja positiivisena menona ostajalle. Kyseisen tuoteryhmän osalta olemassaolevan tavaran siirtyminen johtaa uudelleenluokitteluun käytöissä. Ainoastaan taloustoimien kustannukset eivät ole uudelleenluokittelua: ne kirjataan liike-elämän tai ammatillisten palvelujen käyttönä. Kuvaus- ja analyysitarpeita varten voi olla hyödyllistä osoittaa joidenkin tuoteryhmien osalta olemassaolevien tavaroiden siirtojen suhteellinen merkitys erikseen, esim. käytettyjen autojen tai kierrätyspaperin tärkeys.

9.32. Kotimaisten yksiköiden suorat ostot ulkomailta ja ulkomaisten yksiköiden ostot kotimaan alueelta arvioidaan yleensä erikseen tilastojen laadintaprosessissa. Ne otetaan käyttöön tuonnin, viennin ja ulkomailla kulutettujen ostojen määrän osalta alkuperäisten arvioiden oikaisuna, kulutusmenoina. Jotta tarjonnan ja käytön välillä saavutettaisiin tasapaino tuotteittain, kaikki nämä ostot pitäisi jakaa kyseessä oleville eri tuoteryhmille. Niiden tuoteryhmien osalta, joissa tämän tyyppiset ostot ovat tärkeitä, ne voitaisiin kirjata alaryhmänä, esim. majoitusmenoina.

- 9.33. Tarjonta- ja käyttötaulukossa NACE Rev. 1 toimialaluokitusta laajennetaan nimellisellä toimialalla välillisten rahoituspalveluiden käyttöä varten. Tarjontataulukossa tälle toimialalle ei kirjata mitään taloustoimia. Käyttötaulukossa välillisten rahoituspalveluiden käyttö yhteensä kirjataan tämän nimellisen toimialan välituotekäytöksi. Koska tällä nimellisellä toimialalla ei ole mitään muita taloustoimia, sen nettotoimintaylijäämä on negatiivinen välituotekäytön määrän verran; kaikki muut sen arvonlisäyksen osatekijät ovat nolla. Sen vuoksi sen arvonlisäys yhteensä on yhtä suuri kuin sen (negatiivinen) nettotoimintaylijäämä.
- 9.34. Siirtyminen perushintaisesta tarjonnasta ja käytöstä ostajan hintaan merkitsee:
- kaupan lisien uudelleen jakamista;
 - kuljetuksen lisien uudelleen jakamista;
 - tuoteverojen lisäämistä (lukuunottamatta vähennettävää ALV:a)
 - tuotetukipalkkioiden vähentämistä.
- Tämän muunnoksen arviointi on tärkeä osa tasapainotusprosessia. Erilliset taulukot voivat osoittaa muunnoksen yksityiskohtaisemmin (katso taulukot 9.7 ja 9.8). Näillä taulukoilla on myös tärkeitä analyyttisiä tarkoituksia, esim. hintojen analyysi ja tuotteiden veroasteesta tapahtuneiden muutosten seurausten analyysi.
- 9.35. Tarjonta- ja käyttötaulukkoa valmisteltaessa ja pyrittäessä saattamaan tilin kaksi puolta asianmukaisesti tasapainoon on yleensä aina olemassa valinnan mahdollisuus kahden vastakkaisen tavan välillä sopeuttaa tilastotiedot:
- Jokaisen tuotteen tarjonta perushintaan voidaan korjata ostajan hintaiseksi, jotta tasapainotus ostajanhintaisen käytön kanssa olisi mahdollista;
 - Kaikki ostajanhintainen käyttö voidaan korjata perushintaiseksi, jotta se saataisiin sopimaan yhteen perushintaisen tarjonnan kanssa.
- 9.36. Käytännössä molempien tyyppisiä tasapainotuksia voidaan tarvita tarjonta- ja käyttötaulukon rakentamisessa. Molemmat vaihtoehdot käsittelevät tai tarvitsevat samanlaisia korjauksia, toisin sanoen tuotteittaiset tuoteverot miinus -tukipalkkiot ja kaupan ja kuljetuksen lisät. Tosiasiassa ensimmäinen vaihtoehto ei ole mahdollinen ilman toista, koska tavallisesti ei ole mahdollista tietää tuotevero-, tuotetukipalkkio- ja kaupan ja kuljetuksen lisien sarakkeita luokiteltuna tuotteittain tarjontataulukossa, ellei yksittäisten tuotteiden jakautumista käytön mukaan tunneta ostajan hintaisesta perustaulukosta (taulukko 9.6).
- 9.37. Näin ollen tasapainotusprosessiin sisältyvät seuraavat taulukot:
- tarjonta- ja käyttötaulukot 9.5 ja 9.6, jotka osoittavat tuotteittaisten tarjonta- ja käyttötaulukon ostajan hintaisten ja perushintaisten loppusummien tasapainotuksen lopputulokset;
 - kaupan ja kuljetuksen lisiä sekä tuoteveroja miinus tukipalkkioita koskevat taulukot (taulukot 9.7 ja 9.8).
- 9.38. Tarjonnan ja käytön muuntaminen perushinnasta ostajan hintaan (katso kohta 9.34) johtaa kaupan lisien uudelleen kohdentamiseen: arvottaminen perushintaan merkitsee, että kaupan lisät kirjataan osaksi tuotekauppaa, kun taas arvottaminen ostajan hintaan merkitsee, että kaupan lisät kohdennetaan niihin tuotteisiin, joihin ne liittyvät. Tilanne on samanlainen kuljetuksen lisien suhteen.
- 9.39. Kaupan lisien summa tuotteittain on yhtä suuri kuin kaupan lisien summa kaupan toimialoilla plus muiden toimialojen kaupan sivutuotannon lisät. Samanlainen yhtälö pätee kuljetuksen lisiin.

Taulukko 9.7 — Yksinkertainen kaupan ja kuljetuksen lisien taulukko

1	2	3	4	5	6	7	8
Tuotteet (CPA)	Summa (1)	Toimialat (NACE) ... n	Summa (1)	Loppukäyttö a) b) c) d) e) f)	Summa (3)	Summa (1)+summa (3)	
	(1)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	
1							
2							
3							
.							
.							
.	(1)	Kaupan ja kuljetuksen lisät välituote- käytöstä tuotteittain ja toimialoittain		Kaupan ja kuljetuksen lisät loppukäytöstä: Kulutusmenot: a) kotitaloudet b) kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt c) julkisyhteisöt Pääoman bruttomuodostus: d) kiinteän pääoman bruttomuodostus ja arvoesineet e) varastojen muutokset f) vienti			
.							
m							
Summa (1)	(2)	Kaupan ja kuljetuksen lisät välituotekäytöstä toimialoittain		Kaupan ja kuljetuksen lisät loppukäyttöryhmittäin			Kaupan ja kuljetuksen lisät yhteensä

Taulukko 9.8 — Yksinkertaisen tuoteveroja miinus – tukipalkkioita kuvaava taulukko

1	2	3	4	5	6	7
Tuotteet (CPA)	1 2 3 ...	Toimialat (NACE) ...n	Summa (1)	Loppukäyttö a) b) c) d) e) f)	Summa (3)	Summa (1)+summa (3) (5)
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
				Tuoteverot miinus -tukipalkkiot loppukäytöstä: Kulutukset: a) kotitaloudet b) kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt c) julkisyhteisöt Pääoman bruttomuodostus: d) kiinteän pääoman bruttomuodostus ja arvoesineet e) varastojen muutokset f) vienti		
	(1)	Tuoteverot miinus -tukipalkkiot väli- tuotekäytöstä tuotettain ja toimialoit- tain				
	(2)	Tuoteverot miinus -tukipalkkiot välituotekäytöstä toimialoitain		Tuoteverot miinus -tukipalkkiot loppukäyttöryhmittäin		Tuoteverot miinus -tukipalkkiot yhteensä
Summa (1)						

9.40. Kuljetuksen lisä sisältää ostoissa erikseen maksetut kuljetuskustannukset ja ne sisältyvät ostajanhintaisten tuotteiden käyttöön mutta eivät tuottajan perushintaiseen tuotokseen eivätkä tukku- tai vähittäiskaupan lisiin. Tällaisiin kuljetuksen lisiin sisältyvät erityisesti:

- a) tavaroiden kuljetus paikasta, jossa ne on valmistettu paikkaan, jossa ostaja ottaa toimituksen vastaan siinä tapauksessa, että valmistaja maksaa kolmannelle osapuolelle kuljetuksesta, jos maksu on laskutettu erikseen ostajalta;
- b) tavaroiden kuljetus tuottajan tai tukku- tai vähittäiskauppiaan järjestämänä siten, että ostajan on maksettava erikseen kuljetuskustannukset siinäkin tapauksessa, että valmistaja tai tukku- tai vähittäiskauppias itse hoitavat kuljetuksen.

Mitään muita tavaroiden kuljetuskustannuksia ei kirjata kuljetuksen lisäksi, esim.:

- a) jos valmistaja kuljettaa tavarat itse, nämä kuljetuskustannukset sisällytetään valmistajan tuotoksen perushintaan; tämä kuljetus luetaan aputoimintoihin eikä yksittäisiä kuljetuskustannuksia yksilöidä kuljetuskustannuksiksi;
- b) jos valmistaja huolehtii tavaroiden kuljetuksesta ilman erillistä laskua kuljetuspalveluista, nämä kuljetuskustannukset sisällytetään valmistajan tuotoksen perushintaan. Ne hyväksytään sellaisenaan ja kirjataan osaksi valmistajan välituotekäyttöä;
- c) jos tukku- ja vähittäiskauppiat huolehtivat, että tavarat siirretään paikasta, jossa ne ottavat toimituksen vastaan toiseen paikkaan, jossa toinen ostaja ottaa toimituksen vastaan, sisällytetään nämä kustannukset kaupan lisiin, jos kuljetuksesta ei veloiteta erillistä maksua ostajalta. Kuten valmistajankin tapauksessa nämä kustannukset luetaan tukku- ja vähittäiskauppioiden aputoimintoihin tai välituotepalvelun ostoksi ja ne sisältyvät kaupan lisiin mutta eivät kuljetuksen lisiin.
- d) jos kotitalous ostaa tavarat kulutustarkoitusta varten ja järjestää kolmannen osapuolen hoitamaan kuljetuksen, kirjataan nämä kuljetuskustannukset kuljetuspalveluiden kulutusmenoiksi eikä niitä sisällytetä kaupan tai kuljetuksen lisiin.

9.41. Taulukko 9.7 antaa jossain määrin yksinkertaistetun kuvan kaupan ja kuljetuksen lisien matriisista, koska:

- a) Siinä ei tehdä selvää eroa kaupan ja kuljetuksen lisien välillä. Molemmat lisät voitaisiin esittää jokaisen tuoteryhmän osalta. Toinen ratkaisu olisi laatia erilliset taulukot: toinen kaupan lisiä ja toinen kuljetuksen lisiä varten.
- b) Kaupan lisien osalta pitäisi tehdä ero tukku- ja vähittäiskaupan välillä, jotta niiden hintojen erot voitaisiin ottaa huomioon. Taulukkoja laadittaessa pitäisi ottaa huomioon, että tukkukauppiat voivat myydä myös suoraan kotitalouksille (esim. huonekaluja) ja että vähittäiskauppiat voivat myydä myös muille toimialoille (esim. kahviloille ja ravintoloille).
- c) Laskettaessa ja analysoitaessa kotitalouksien kulutusmenoihin sisältyvien tuotteiden kaupan lisiä, tärkeimmät jakelukanavat kunkin tuoteryhmän osalta voitaisiin myös eritellä, jotta erot niiden hinnoissa voitaisiin ottaa huomioon; joko tukku- ja vähittäiskauppaan on tosiasiaa liian karkea. Kotitaloudet voivat esimerkiksi ostaa tavaransa ja palvelunsa supermarketista, elintarvikekaupasta, kukkakaupasta, tavaratalosta, ulkomailta tai saada luontoismuotoisina tuloina. Edelleen eräiden tuotteiden osalta sivumyynti voi olla erittäin merkittävää, esim. savukkeiden osalta se voi liittyä kahviloiden, ravintoloiden ja bensiiniasemien myyntiin. Tällaisia tarkempia erittelyitä voidaan tietysti ottaa käyttöön ainoastaan siinä tapauksessa, että olemassa olevista tietolähteistä on saatavissa riittävästi tietoa ainakin karkeita estimaatteja varten kunkin jakelukanavan tärkeydestä.
- d) Kuljetuslisää laskettaessa erittely kuljetustyypeittäin (esim. rautatie-, lento-, meri-/sisävesi- tai maantiekuljetus) saattaisi olla hyvin hyödyllinen.

9.42. Tuotanto- ja tuontiverot koostuvat:

- a) tuoteveroista (D.21):
 - 1) arvonlisäverot (ALV) (D.211);
 - 2) tuontiverot ja -tullit; paitsi ALV (D.212);
 - 3) tuoteverot, paitsi ALV ja tuontiverot (D.214);
- b) muista tuotantoveroista (D.29).

Samanlaisia ryhmiä erotellaan tuotanto- ja tuontitukipalkkioiden osalta. Tukipalkkioita käsitellään ikäänkuin ne olisivat negatiivisia tuotanto- ja tuontiveroja.

Kaikkien näiden ryhmien määritelmät esitetään kohdissa 4.14—4.39.

- 9.43. Tarjonta perushintaan sisältää nettona muut tuotantoverot (toisin sanoen muut tuotantotukipalkkiot vähennettynä). Jotta perushinnat voitaisiin muuttaa ostajan hinnoiksi (tai päinvastoin; katso kohta 9.34), erilaiset tuoteverot pitäisi lisätä ja tuotetukipalkkiot pitäisi vähentää (tai päinvastoin).
- 9.44. ALV voidaan vähentää, olla vähentämättä tai sitä ei sovelleta:
- Vähennettävää ALV:a sovelletaan tavallisesti suurimpaan osaan välituotekäyttöä, kiinteän pääoman bruttomuodostusta sekä osaan varastojen muutoksia.
 - Ei vähennettävää ALV:a sovelleta usein kulutusmenoihin sekä osaan kiinteän pääoman bruttomuodostusta, varastojen muutoksia ja välituotekäyttöä.
 - ALV:a ei yleensä sovelleta:
 - vientiin (ainakaan EU:n ulkopuolisiin maihin);
 - mihinkään tavariin tai palveluihin, joiden osalta ALV:ssa sovelletaan nollakantaa niiden käytöstä riippumatta;
 - valmistajiin, jotka on vapautettu ALV-rekisteröinnistä (pienet yritykset, uskonnolliset järjestöt jne.).
- 9.45. ALV kirjataan nettona EKT-tilinpitojärjestelmässä: kaikki tarvikkeet arvotetaan perushintaan, toisin sanoen ilman laskutettua ALV:a; välituote- ja loppukäyttö kirjataan ostajan hintaan, toisin sanoen ilman vähennettävää ALV:a.
- 9.46. Taulukko 9.8 tuoteveroista miinus tuotetukipalkkioista on yksinkertaistettu, koska:
- erilaisia, tuoteverotyyppisiä ei eritellä eikä tukipalkkioita esitetä erikseen;
 - eri jakelukanaviin voidaan soveltaa erilaisia veroasteita ja tukipalkkioita; jakelukanavat olisi sen vuoksi myös eriteltävä silloin kun asianmukaiset ja riittävät tiedot ovat olemassa.
- 9.47. Tuoteverot ja -tukipalkkiot ovat maksettaviksi lankeavia ainoastaan silloin kun ne on todennettu verotuksessa, veroilmoituksissa yms. tai summat on todellisuudessa maksettu (katso kohta 4.27). Tuoteverot (ja tukipalkkiot) arvioidaan tavallisesti tuotteittain soveltamalla eri virtojen virallisia vero- (tukipalkkio) asteikkoja. Jälkikäteen pitäisi suorittaa analyysi eroista suoritettujen verotuksen tai todellisuudessa maksettujen määrien perusteella.
- Eräät tällaiset erot osoittavat, että alkuperäinen arvio tuoteveroista ei vastaa EKT:n määritelmiä:
 - verovapautuksen yhteydessä alkuperäistä arviota tuoteveroista pitäisi sen vuoksi alentaa;
 - jos tuoteveron maksaminen on voitu kiertää (esim. verojen maksaminen on pakollista mutta sitä ei ole todennettu verotuksessa), veroja koskevaa arviota pitäisi sen vuoksi alentaa;
 - sakkojen osalta veroja koskevaa arviota pitäisi korottaa.
- Tuoteverojen arviointien muutoksella on seurausvaikutuksia muuttujiin, jotka on arvioitu lisäämällä tai vähentämällä tuoteverojen arviota. Esimerkiksi tietyn tuoteryhmän perushintainen tuotos voidaan arvioida vähentämällä mm. tuoteverot ostajan hintaan arvioidusta käytöstä. Tuotoksen perushintainen arvio voidaan yhdistää myös mm. tuoteveroja koskevaan arvioon, jotta päästäisiin käytön ostajan hintaiseen arvioon.
- Muunlaisia eroja ei pidä kirjata tarjonta- ja käyttötaulukossa:
 - eroja ajoituksessa, esim. maksut voivat liittyä useiden vuosien verotukseen;
 - yritykset, jotka eivät ole pystyneet maksamaan (konkurssit): tämä tulisi kirjata rahoitusvarojen ja velkojen muihin volyyminmuutoksiin, toisin sanoen ei tarjonta- ja käyttötaulukkoon.
 - Joissakin tapauksissa erot voivat myös merkitä sitä, että alkuperäisessä tuoteverojen ja -tukipalkkioiden arviossa on vakavia virheitä, esim. koska jonkin tuotteen tuotos on aliarvioitu. Tällöin myös tavaroiden ja palveluiden virtoja koskevien arvioiden muutokset voivat olla oikeutettuja.
- Siirryttäessä tuotteittaisesta ostajan hintaisesta käytöstä perushintaiseen, alkuperäisen veroja ja tukipalkkioita koskevan arvion muuntaminen voidaan esittää erillisenä eränä. Kaikkien panos-tuotoslaskelmien osalta on kuitenkin välttämätöntä kohdentaa tämä muunnos tuotteille siinäkin tapauksessa, että se perustuu ainoastaan yksinkertaiselle matemaattiselle keinolle (esim. suhteellinen jakaminen).

- 9.48. Käyttötaulukko 9.6 ei kuvaa, mikä osuus käytetyistä tavaroista ja palveluista on tuotettu kotimaassa tai mikä osuus tuotu. Tämä tieto on välttämätön kaikkia niitä analyysejä varten, joissa tavaroiden ja palveluiden tarjonnan ja käytön välisellä yhteydellä on merkitystä kansantaloudessa. Esimerkkinä tästä voidaan mainita analyysi viennin tai kulutusmenojen muutosten vaikutuksesta tuontiin, kotimaiseen tuotantoon ja niihin liittyviin muuttujiin kuten esim. työllisyyteen. Itseasiassa se pätee useimpiin kohdissa 9.14 ja 9.15 mainittuihin analyyseihin. Panos-tuotoskehikko sisältää sen vuoksi erikseen tuontituotteiden käyttötaulukon ja kotimaassa tuotettujen tavaroiden ja palveluiden käyttötaulukon (katso taulukot 9.9 ja 9.10).
- 9.49. Tuontitavaroiden käyttötaulukko pitäisi laatia käyttämällä kaikkia saatavissa olevia tietoja tuontitavaroiden käytöstä, esim. tuotteiden suurimmat tuontiyitykset voidaan tuntea ja tuottajilla voi olla tietoja tuonnin määrästä. Yleensä kuitenkin suorat tilastotiedot tuontitavaroiden käytöstä ovat niukkoja. Näitä tietoja on sen vuoksi tavallisesti täydennettävä tuoteryhmittäisillä olettamuksilla.
- 9.50. Kotimaassa tuotettujen tavaroiden ja palveluiden käyttötaulukko voidaan sitten saada vähentämällä tuontituotteiden käyttötaulukko yleisestä käyttötaulukosta.

Taulukko 9.9 — Tuonin käyttötaulukko

1	2	3	4	5	6	7
Tuotteet (CPA)	Summa (1)	Toimialat (NACE) ... n	Summa (1)	Loppukäyttö a) b) c) d) e) f)	Summa (3)	Summa (1) + summa (3) (5)
1	(1)		(2)		(4)	(5)
2						
3						
.						
.						
.						
.						
.						
m						
Summa (1)	(2)	Tuontituotteiden välituotekäyttö yhteensä toimialoitain		Tuontituotteiden osalta: Käyttö c.i.f.-hintaan: Kulutusmenot: a) kotitaloudet b) kotitalouksia palvelevat voittoraivoitelemattomat yhteisöt c) julkisyhteisöt Pääoman bruttomuodostus: d) kiinteän pääoman bruttomuodostus ja arvoesineet e) varastojen muutokset f) vienti		Tuonti yhteensä

Taulukko 9.10 — Kotimaisen tuotannon käyttötaulukko perushintaan

	1 2 3 ...	Toimialat (NACE) ...	Summa (1)	Loppukäyttö a) b) c) d) e) f)	Summa (3)	Summa (1)+Summa (3)
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Tuotteet (CPA)	(1)	Kotimaisen tuotoksen osalta: välituotekäyttö perushintaan tuotteittain ja toimialoittain		Kotimaisen tuotoksen osalta: Loppukäyttö perushintaan: Pääoman bruttomuodostus: a) kotitalouksien b) kotitalouksia palvelevien voittoja tavoittelemattomien yhteisöjen c) julkisyhteisöjen Pääoman bruttomuodostus: d) kiinteän pääoman ja arvoesineiden bruttomuodostus e) varastojen muutokset f) vienti		
Summa (1)	(2)	Kotimaisen tuotoksen välituotekäyttö yhteensä		Kotimaisen tuotoksen loppukäyttö yhteensä perushintaan		Kotimainen tuotos yhteensä
Tuontituotteiden käyttö	(3)	Tuontituotteiden välituotekäyttö yhteensä toimialoittain		Tuontituotteiden loppukäyttö perushin- taan		Tuonti yhteensä
Tuoteverot, netto	(4)	Välituotekäytön tuoteverot, netto toi- mialoittain		Loppukäytön tuoteverot, netto		Tuoteverot, netto yhteensä
Summa (1)+(3)+(4)	(5)	Välituotekäyttö yhteensä ostajan hintaan toimialoittain		Loppukäyttö yhteensä ryhmittäin		Käyttö yhteensä
Palkansaajakorvaukset	(6)	Arvonlisäyksen osatekijät toimialoittain				
Muut tuotannon verot, netto						
Kiinteän pääoman kuluminen						
Toimintaylijäämä, netto						
Summa (6)	(7)	Arvonlisäyksen osatekijät toimialoittain				
Summa (1)+(3)+(4)	(8)	Tuotos perushintaan toimialoittain				
Kiinteän pääoman muodostus						
Kiinteä pääomakanta						
Työpanokset	(9)					

9.51. Edellä esitettyjä tarjonta- ja käyttötaulukkoja voidaan muuttaa yksityiskohtaisempia tarkoituksia varten ottamalla käyttöön vaihtoehtoisia ja täydentäviä luokituksia. Tärkeitä esimerkkejä tällaisesta ovat:

- a) esim. tutkimus- ja kehitystoiminnan roolin analysoimiseksi kansantaloudessa voidaan ottaa käyttöön yksityiskohtaisemmat tuote- ja toimialaluokitukset, jotka perustuvat kansallisiin luokituksiin tai on laadittu erityistarkeitä varten;
- b) tuonnin ja viennin yksityiskohtaisemmat maantieteelliset jaot, esim. maittain luokiteltu EU:n sisäkauppa ja EU:n ulkokauppa luokiteltuna talousalueittain ja eräisiin tiettyihin maihin kuten Yhdysvaltoihin ja Japaniin;
- c) tuonnin luokittelu:
 - 1) sellaisten tuotteiden tuontiin, joita valmistetaan myös kotimaassa ("kilpaileva tuonti");
 - 2) sellaisten tuotteiden tuontiin, joita ei valmisteta kotimaassa ("kilpailematon tuonti").

Kummallakin tuonnilla voidaan olettaa olevan erilainen suhde ja merkitys kansantalouden kannalta. Kilpaileva tuonti voi olla analyysin kohteena (ja talouspolitiikan), koska se voi olla kotimaisen tuotannon korvike; se voidaan sen vuoksi sisällyttää erillisenä (mahdollisen) loppukäytön ryhmänä käyttötaulukoihin. Kilpailemattoman tuonnin osalta analyysit keskittyvät pääasiassa vaikutukseen, joka sillä on hintojen ja määrien muutoksiin kansantaloudessa (esim. öljykriisin yhteydessä);

- d) palkansaajakorvausten luokitus eri kriteerein kuten koulutustaso, osa-aikainen/kokopäiväinen, ikä ja sukupuoli. Tätä luokitusta voitaisiin sitten soveltaa myös työllisyyttä koskeviin lisätietoihin. Tällä tavalla tarjonta- ja käyttötaulukkoja voidaan käyttää myös kaikenlaisiin työmarkkinoita koskeviin analyyseihin;
- e) palkansaajakorvausten luokittelu
 - 1) palkkoihin ja palkkioihin joista:
 - työntekijöiden sosiaaliturvamaksut⁽¹⁾
 - 2) työnantajan sosiaaliturvamaksuihin;

Tämä jako antaa mahdollisuuden analysoida sosiaaliturvamaksujen merkitystä työpanosten hintoihin ja tämän taakan siirtymistä bruttotoimintaylijäämään;

- f) käyttötarkoitukseluokitus (kotitalouksien osalta: COICOP ja julkisyhteisöjen osalta: COFOG). Näiden menojen tehtävittäinen luokittelu mahdollistaa sen, että kunkin tehtävän vaikutusta muuhun kansantalouteen voidaan arvioida. Esimerkiksi julkisten ja yksityisten terveydenhuoltomenojen, kuljetusmenojen ja koulutusmenojen tärkeyttä voidaan siten arvioida. Toisena esimerkkinä voidaan mainita julkisten puolustusmenojen vaikutuksen analysointi eräiden kotimaisten toimialojen osalta erityisesti lentokoneiden, kuljetusvaunujen ja aseiden tuottajiin;
- g) kiinteän pääoman muodostuksen ja kiinteiden pääomavarantojen uudelleenluokittelu kiinteiden varojen osalta, jotka omistaja vuokraa, esim. käyttöliisauksen yhteydessä: kiinteät varat voidaan kirjata ikäänkuin käyttäjä omistaisi ne (toisin kuin standardikäsitteily EKT:ssa). Tämän uudelleenluokittelun tarkoituksena on tehdä niiden toimialojen, jotka vuokraavat kiinteitä varoja ja niiden, jotka omistavat samanlaisia kiinteitä varoja, kustannusrakenteet vertailukelpoiksi. Yhdenmukaisen tilinpitokäsittelyn osalta tämä uudelleenluokittelu vaatii myös vuokralleottajan välituotekäytön ja vuokralleantajan tuotoksen korjaamista kiinteiden varojen vuokran määrällä;
- h) työllisyyden ja palkansaajakorvausten uudelleen luokittelu urakkatyön ja sellaisten henkilöiden osalta, jotka työskentelevät tilapäisiä työpaikkoja välittävien toimistojen välityksellä: tämän uudelleenluokittelun tarkoituksena on tehdä toimialojen kustannusrakenne vertailukelpoisemmaksi kirjaamalla henkilöt työntekijöiksi toimialoilla, "joilla ne tosiasiaa työskentelevät". Tämä uudelleenluokittelu johtaa myös välituotekäytön ja kyseessä olevien toimialojen tuotoksen käsitteiden muuttamiseen.

⁽¹⁾ Tämän käsitteen globaali estimointi saattaa olla välttämätöntä, jos työntekijän sosiaaliturvamaksu ei riipu ainoastaan palkoista ja palkkioista vaan myös esim. työntekijän muista tuloista, iästä ja siviilisäädystä.

TARJONTA- JA KÄYTTÖTAULUKKOJEN YHDISTÄMINEN SEKTORITILEIHIN

- 9.52. Tarjonta- ja käyttötaulukkojen tiedot pitäisi liittää sektoritileihin sen varmistamiseksi, että tarjonta- ja käyttötaulukko on yhtäpitävä sektoritilien kanssa. Tähän päästään muodostamalla taulukko, jossa muuttujat ristiintaulukoidaan toimialan ja sektorin mukaan (katso taulukko 9.11).

Taulukko 9.11 — Tarjonta- ja käyttötaulukkojen yhdistäminen sektoritileihin

	Toimialat (NACE)				Summa (1)
	1	2	3...	... n	
	(1)				(2)
I. Yritykset					
Tuotos yhteensä					
Markkinatuotos					
Tuotos omaan käyttöön					
Muu markkinaton tuotos					
Väli tuotekäyttö					
Arvonlisäys					
Palkansaajakorvaukset					
Muut tuotannon nettoverot					
Kiinteän pääoman kuluminen					
Toimintaylijäämä, netto					
Kiinteän pääoman bruttomuodostus			(1)		
II. Rahoituslaitokset					
Tuotos yhteensä					
...					
Kiinteän pääoman bruttomuodostus					
III. Julkisyhteisöt					
IV. Kotitaloudet					
V. Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt					
Sektorit yhteensä					
Tuotos					(2)
...					
Kiinteän pääoman bruttomuodostus					

SYMMETRISET PANOS-TUOTOSTAULUKOT

- 9.53. EKT:ssä tuote kertaa tuote panos-tuotostaulukko on tärkein symmetrinen panos-tuotostaulukko ja tuota taulukkoa kuvataan tässä.
- 9.54. Tuote kertaa tuote panos-tuotostaulukko (katso taulukot 9.4 ja 9.12) voidaan laatia muuntamalla sekä tarjonta- että käyttötaulukot perushintaisiksi. Tämä merkitsee muodon muutosta kahdesta epäsymmetrisestä taulukosta yhteen symmetriseen taulukkoon (katso myös kohta 9.09). Muunnos voidaan jakaa kolmeen vaiheeseen:
- a) sivutuotteiden kohdentaminen tarjontataulukossa toimialoille, joiden pääasiallisia tuotteita ne ovat;

- b) käyttötaulukkojen sarakkeiden uudelleen järjestäminen toimialojen panoksista homogeenisten tuotantoyksiköiden panoksiksi (ilman rivien aggregointia);
- c) uuden käyttötaulukon yksityiskohtaisten tuotteiden (rivien) aggregointi sarakeissa esitetyiksi homogeenisiksi toimialoiksi, mikäli se on tarkoituksenmukaista.
- 9.55. Vaihe a käsittää tarjontaulukossa sivutuotteen muodossa olevan tuotoksen siirtämisen. Koska sivutuotteet esiintyvät diagonaalien ulkopuolella olevina kirjauksina tarjontataulukossa, tällainen siirto on suhteellisen yksinkertainen asia. Näitä sivutuotteita käsitellään lisäyksinä niille toimialoille, joiden pääasiallisia tuotteita ne ovat, ja ne poistetaan toimialoilta, joilla ne on tuotettu.
- 9.56. Vaihe b on monimutkaisempi, koska panosten perustiedot liittyvät toimialoihin eikä kunkin toimialan tuottamaan yksittäiseen tuotteeseen. Tässä on suoritettava muunnos, joka merkitsee sivutuotosten panosten siirtämistä toimialalta, jolla tuo sivutuotos on tuotettu, toimialalle, jolle ne pääasiallisesti (ovat luonteenomaisia) kuuluvat. Tässä siirrossa voidaan soveltaa kahta erilaista lähestymistapaa:
- 1) tilastollisten ja teknisten lisätietojen avulla;
 - 2) olettamusten perusteella.
- 9.57. Tilastollisia ja teknisiä lisätietoja pitäisi käyttää niin paljon kuin mahdollista. Saattaisi esimerkiksi olla mahdollista saada erityistietoja tietynlaisen tuotoksen valmistamiseen tarvittavista panoksista. Tällaiset tiedot ovat kuitenkin tavallisesti epätäydellisiä. Tavallisesti on viime kädessä välttämätöntä turvautua yksinkertaisiin olettamuksiin siirtojen suorittamiseksi.

Taulukko 9.12 — Symmetrinen panos-tuotostaulukko perushintaan (tuote kertaa tuote)

	1 2 3 : : : : n	Tuotteet (CPA)	1 2 3 : : : : n	Tuote (CPA) ...n	Summa (1)	Loppukäyttö a) b) c) e) f)	Summa (3)	Summa (1)+ summa(3)
	(1)	(1)	(2)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
		Välituotekäyttö perushintaan, tuote × tuote				Loppukäyttö perushintaan: Kulutsmenot: a) kotitalouksien b) kotitalouksia palvelevien voittoja tavoittelemattomien yhteisöjen c) julkisyhteisöjen Pääoman bruttomuodostus: d) kiinteän pääoman ja arvoesineiden bruttomuodostus e) varastojen muutokset f) vienti		
Summa (1)	(2)	Välituotekäyttö tuotteittain perushintaan				Loppukäyttö ryhmittäin perushintaan		Käyttö yhteensä perushintaan
Tuoteverot Tuotetukipalkkiot (-)	(3)	Tuoteverot, netto tuotteittain				Tuoteverot, netto loppukäyttöryhmittäin		Tuoteverot, netto yhteensä
Summa (1) + (3)	(4)	Välituotekäyttö yhteensä ostajan hintaan tuotteittain				Loppukäyttö ryhmittäin yhteensä ostajan hintaan		Käyttö yhteensä ostajan hintaan
Palkansaajakorvaukset Muut tuotantoverot, netto Kiinteän pääoman kuluminen Toimintaylijäämä, netto	(5)	Arvonlisäyksen komponentit tuotteittain						
Summa (5)	(6)	Arvonlisäys tuotteittain						
Summa (1) + (3) + summa (5)	(7)	Tuotos perushintaan tuotteittain						
Tuonti	(8)	Tuonti cif tuotteittain						
(7) + (8)	(9)	Tarjonta perushintaan tuotteittain						
Kiinteän pääoman muodostus Kiinteä pääomakanta Työpanokset	(10)							

9.58. Tuotosten ja niihin liittyvien panosten siirtäminen on kahden tyyppisen teknologiaolettamuksen varassa:

- a) toimialateknologia, jolloin oletetaan, että kaikki toimialan paikallisten toimialayksiköiden tuottamat tuotteet tuotetaan samalla panosrakenteella;
- b) tuoteteknologia, jolloin oletetaan, että kaikilla tuoteryhmän tuotteilla on sama panosrakenne riippumatta siitä, mikä toimiala tuottaa ne.

Kuhunkin tapaukseen parhaiten soveltuvan olettamuksen valinta ei ole helppoa. Se riippuu kotimaisten toimialojen rakenteesta, esim. erikoistumisasteesta, ja saman tuoteryhmän tuotteiden valmistamiseen käytetyn kotimaisen teknologian homogeenisuudesta. Esimerkiksi saappaat voidaan tehdä nahasta tai muovista. Se, että oletetaan kaikilla saappailla olevan sama tuoteteknologia (tai käytettäessä aggregoidumpaa tasoa esim. jalkineilla), voi täten olla ongelmallista; parempi vaihtoehto voi tällöin olla toimialateknologia-olettamus.

Tuoteteknologia-olettamuksen yksinkertainen soveltaminen on usein antanut tuloksia, joita ei voi hyväksyä, sikäli että tuotetut panos-tuotuskertoimet ovat joskus epätodennäköisiä tai jopa mahdottomia (esimerkiksi negatiiviset kertoimet). Epätodennäköiset kertoimet voivat johtua mittausvirheistä ja sen toimialan heterogeenisuudesta (tuoteyhdistelmästä), jonka pääasiallinen tuote siirretty tuote on. Ongelma voitaisiin välttää tekemällä lisätietoihin perustuvia korjauksia tai käyttämällä mahdollisimman suuressa määrin asioista perillä olevien arviointoja. Vaihtoehto on tietysti soveltaa toimialateknologia-olettamusta. Käytännössä teknologiaa koskevien yhdisteltyjen olettamusten käyttäminen lisätietoihin yhdistettynä on paras strategia symmetristen panos-tuotostaulukkojen laatimisessa.

9.59. Se kuinka suuri merkitys olettamuksilla on, riippuu sivutuotannon laajuudesta, mikä puolestaan ei riipu ainoastaan siitä, kuinka tuotanto on järjestetty kansantaloudessa vaan myös tuoteluokittelusta. Mitä yksityiskohtaisempi tuotteiden luokittelu on, sitä enemmän sivutuotantoa voidaan odottaa.

9.60. Vaiheessa c tuotteet aggregoidaan uudessa käyttötaulukossa toimialoille, jotka tuottavat ne vaiheen a mukaan ja tämä johtaa symmetriseen panos-tuotostaulukkoon, jossa tuotteet on ristiinluokiteltu sivutuotteiden kanssa. Parannuksissa lähdettiin paikallisiin toimialayksiköihin (TAY) perustuvista tiedoista, loppukirjaukset suoritetaan "homogeenisten tuotantoyksiköiden" mukaan.

9.61. Symmetrisen panos-tuotostaulukon luokitukset soveltuvat yhteen tarjonta- ja käyttötaulukkojen luokitusten kanssa, koska edellinen on jälkimmäisten muunnos (paitsi tietysti toimiala/homogeeninen toimintahaara luokitus).

9.62. Symmetriseen panos-tuotostaulukkoon 9.12. pitäisi liittää ainakin kaksi taulukkoa:

- a) matriisi, joka osoittaa tuonnin käytön; tämän taulukon muoto on sama kuin tarjonta- ja käyttötaulukkoja tukevan tuontitaulukon (katso taulukko 9.10), paitsi että käytetään tuote kertaa tuote luokitusta;
- b) symmetrinen panos-tuotos taulukko kotimaista tuotosta varten (taulukko 9.13).

Viimeksi mainittua taulukkoa tulisi käyttää kumulatiivisten kerrointen, so. Leontiefin käänteismatriisin, laskemiseen. Taulukosta 9.13 saadaan Leontiefin käänteismatriisi identiteettimatriisiin I ja matriisista ((1),(1)) saatujen teknisten kertoimien matriisin välisen eron käänteismatriisina. Leontiefin käänteismatriisi olisi voitu laskea myös kotimaisen tuotannon ja kilpailevan tuonnin (katso kohta 9.51) osalta. Silloin tulisi olettaa, että kilpaileva tuonti on tuotettu samalla tavoin kuin kilpaileva kotimainen tuote.

Taulukko 9.13 — Kotimaisen tuotoksen symmetrinen panos-tuotostaulukko perushintaan (tuote kertaan tuote)

	Tuotteet (CPA)	1 2 3 . . . n	Tuote (CPA) . . . n	Summa (1)	Loppukäyttö a) b) c) e) f)	Summa (3)	Summa (1) + summa(3)
		(1)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
1	Tuotteet (CPA)	(1)	Kotimaisen tuotoksen osalta: Välituotekäyttö perushintaan, tuote x tuote		Kotimaisen tuotoksen osalta: Loppukäyttö perushintaan: Kulutusmenot: a) kotitalouksien b) kotitalouksia palvelevien voittoon tavoittelemat- tomien yhteisöjen c) julkisyhteisöjen Pääoman bruttomuodostus: d) kiinteän pääoman ja arvoesineiden bruttomuo- dostus e) varastojen muutokset f) vienti		
2							
3							
.							
n							
Summa (1)		(2)	Kotimaisen tuotoksen välituotekäyttö tuot- teittain perushintaan		Kotimaisen tuotoksen loppukäyttö perushintaan		Kotimainen tuotos yhteensä
Tuontituotteiden käyttö		(3)	Tuontituotteiden välituotekäyttö tuotteittain		Tuontituotteiden loppukäyttö perushintaan		Tuonti yhteensä
Tuoteverot, netto (4)		(4)	Välituotekäytön tuoteverot, netto tuotteit- tain		Loppukäyttötuoteverot, netto		Tuoteverot, netto yhteensä
Summa (1) + (3) + (4)		(5)	Välituotekäyttö yhteensä ostajan hintaan tuot- teittain		Loppukäyttö yhteensä ryhmittäin		Käyttö yhteensä
Palkansaajakorvaukset Muut tuotantoverot, netto Kiinteän pääoman kuluminen Toimintaylijäämä, netto		(6)	Arvonlisäyksen komponentit tuotteittain				
Summa (6)		(7)	Arvonlisäys tuotteittain				
Summa (1) + (3) + (4) + summa(6)		(8)	Tuotos perushintaan tuotteittain				
Kiinteän pääoman muodostus Kiinteä pääomakanta Työpanokset		(9)					

LUKU 10

HINTA- JA VOLYYMIMITTAIMET

10.01. Kansantalouden tilinpidossa kaikki virrat ja varannot ilmaistaan rahayksikköinä. Rahayksikkö on ainoa yhteinen nimittäjä, jota voidaan soveltaa tilinpitojärjestelmässä kirjattavien erittäin monimuotoisten taloustoimien arvotukseen ja järkevien tasapainoerien johtamiseksi.

Rahayksikön käyttöä mittayksikkönä haittaa se, että rahan arvo ei pysy vakaana eikä sitä ole kansainvälisesti standardoitu. Talousanalyysin keskeisenä tehtävänä on taloudellisen kasvun volyymin mittaaminen eri ajanjaksojen välillä. Tiettyjen taloudellisten kokonaissuureiden arvon muutosta laskettaessa on siis tarpeen erottaa yksinomaan hintojen muuttumisesta aiheutuneet muutokset toisesta muutoskomponentista, "volyymin" muutoksesta.

Talusanalyysissä tehdään myös maantieteellisiä so. eri kansantalouksien välisiä vertailuja. Nämä painottuvat tuotantoon ja tulotason kansainvälisiin volyyminvertailuihin, mutta myös hintatasoa tarkastellaan. Maaparien tai -ryhmien taloudellisten kokonaissuureiden keskinäiset arvoerot on tämän vuoksi tarpeen jakaa komponentteihin, jotka vastaavat volyymieroja ja hintaeroja.

10.02. Virtojen ja varantojen aikavertailussa hintamuutosten tarkkaan mittaamiseen tulisi kiinnittää yhtä paljon huomiota kuin volyyminmuutosten mittaamiseen. Lyhyellä aikavälillä hintamuutosten huomioon ottaminen on yhtä tärkeää kuin tarjonnan ja kysynnän volyymin mittaaminen. Pidemmällä aikavälillä taloudellisen kasvun tutkimuksessa on otettava huomioon eri tavara- ja palvelutyypin suhteellisten hintojen vaihtelu.

Ensisijaisena tavoitteena on, että järjestelmän keskeisten kokonaissuureiden hinta- ja volyyminmuutosten mittaimien lisäksi luodaan joukko toisistaan riippuvaisia mittaimia, jotka mahdollistavat inflaation, talouskasvun ja suhdannevaihteluiden yksityiskohtaisen ja systemaattisen analyysin.

10.03. Taloudellisten kokonaissuureiden maantieteellisiin vertailuihin pätee yleissääntö, että sekä volyymi- että hintakomponenteille on luotava tarkat mittaimet. Koska Laspeyresin ja Paaschen indeksien välinen ero on maantieteellisissä vertailuissa usein merkittävä, Fisherin indeksi on ainoa käyttökelpoinen tähän tarkoitukseen.

10.04. Kansantalouden tilinpidon etuna on, että se tarjoaa sopivan kehikon sekä volyymi- ja hintaindeksijärjestelmän luomiseen että tilastotietojen yhteensopivuuden varmistamiseen.

Tilinpidon lähestymistavan edut voi kiteyttää seuraavasti:

- a) Käsitetasolla koko talousjärjestelmää kuvaavan tilikehikon käyttö edellyttää, että järjestelmään kuuluvien tuotteiden ja virtojen hinnat ja fyysiset yksiköt määritetään yhdenmukaisesti. Tällaisessa kehikossa esim. tietyn tuoteryhmän hinta- ja volyymikäsittelyt on välttämättä määriteltävä samalla tavalla resurssi- ja käyttöpuolella.
- b) Tilastotasolla kansantalouden tilinpidon kehikon käyttö aiheuttaa tilinporajoitteita, jotka on otettava huomioon sekä käypien että kiinteiden hintojen osalta ja jotka yleensä aiheuttavat sen, että hinta- ja volyymitietoihin on tehtävä korjauksia niiden yhteensopivuuden varmistamiseksi.
- c) Lisäksi kansantalouden tilinpidon yhtenäinen hinta- ja volyymi-indeksijärjestelmä antaa tilinpidon laatijoille mahdollisuuden lisätarkistuksiin. Mikäli lähtökohdaksi otetaan tasapainotetut, käypähintaiset tarjonta- ja käyttötaulukot, tällaisten tasapainotettujen taulukkojen laadinta kiinteisiin hintoihin tarkoittaa sitä, että implisiittinen hintaindeksijärjestelmä voidaan johtaa automaattisesti. Näiden johdettujen indeksien uskotavuuden tarkistaminen voi johtaa kiinteähintaisten tietojen ja joissain tapauksissa jopa käypähintaisten arvojen tarkistukseen ja korjaamiseen.
- d) Lopuksi tilinpidon lähestymistapa mahdollistaa hinta- ja volyyminmuutosten mittaamisen tietyille tilien tasapainoerille, jotka johdetaan määritelmällisesti muista tilien komponenteista.

10.05. Tavaroiden ja palvelusten taloustoimien tasapainoon — sekä koko kansantalouden tasolla että toimialoittain — perustuvan yhtenäisen järjestelmän eduista huolimatta on myönnettävä, että sen avulla saadut hinta- ja volyymi-indeksit eivät tyydytä kaikkia tarpeita eivätkä kokonaisuudessaan ratkaise hinta- tai volyyminmuutosten problematiikkaa. Vaikka tilinporajoitteet ja hinta- ja volyymi-indeksikaavan valinta ovat olennaisen tärkeitä yhtenäisen järjestelmän laadinnassa, niistä voi joskus olla haittaa. Tietoa tarvitaan myös lyhyemmiltä jaksoilta, kuten kuukausilta tai neljännesvuosilta. Tällaisissa tapauksissa muunlaiset hinta- ja volyymi-indeksit saattavat osoittautua käyttökelpoisiksi.

HINTA- JA VOLYYMI-INDEKSIEN SOVELTAMISALA TILINPITOJÄRJESTELMÄSSÄ

10.06. Kansantalouden tilinpidossa käypiin hintoihin kuvattavien virtojen joukossa on eräitä, lähinnä tuotteisiin liittyviä virtoja, joiden arvon muutos jaetaan erikseen hintojen ja volyymin muutokseen samalla tavoin kuin tehdään talouden mikrotasolla. Järjestelmässä on kuitenkin monia virtoja, joiden osalta jako ei ole läheskään näin yksiselitteinen.

Ensiksi mainitut virrat kattavat joukon tavaroiden ja palvelujen perustaloustoimia, joista kunkin arvo on yhtä suuri kuin fyysisten tuoteyksiköiden lukumäärä kerrottuna tuotteen yksikköhinnalla. Tällaisessa tapauksessa hinnan ja volyymin keskimääräisen vaihtelun määrittämiseen riittää tieto siitä, kuinka kyseinen virta jakautuu eri perustaloustoimiin.

Viimeksi mainitussa tapauksessa, joka kattaa koko joukon jakeluun ja rahoituspalveluihin sekä tasapainoeriin kuten arvonlisäykseen liittyviä taloustoimia, käypähintaisten arvojen jakaminen suoraan hinta- ja volyymikomponentteihin on vaikeaa tai jopa mahdotonta, joten on käytettävä erikoisratkaisuja.

Tiettyjen kokonaissuureiden kuten palkansaajakorvauksien, kotitalouksien käytettävissä olevan tulon tai kansantulon osalta on tarpeen mitata myös reaaliarvo ostovoima. Tämä voidaan tehdä esim. deflatoimalla kokonaissuureet niiden tavaroiden ja palvelujen hintaindeksillä, joita tuloilla voi ostaa.

10.07. On syytä korostaa, että mitattaessa todellista ostovoimaa tavoite ja sovellettava menetelmä eroavat perin pohjin siitä, kun deflatoidaan tavaroita ja palveluita sekä tasapainoeriä. Niitä varten on mahdollista luoda yhtenäinen hinta- ja volyymi-indeksijärjestelmä, jota voidaan käyttää mm. taloudellisen kasvun mittaamiseen. Viimemainitussa tapauksessa virtojen arvotuksessa reaaliarvoon käytetään tässä käsiteltävistä poikkeavia virtojen hintaindeksijärjestelmiä, jotka voivat vaihdella analyysin tavoitteista riippuen: reaaliarvotus voi olla vain sovittu käytäntö, eikä oma menetelmä yhtenäisessä hinta- ja volyymi-indeksijärjestelmässä.

YHTENÄINEN HINTA- JA VOLYYMI-INDEKSIJÄRJESTELMÄ

10.08. Käypähintaisten arvojen systemaattinen jako komponentteihin "hintamuutokset" ja "volyyminmuutokset" on rajattu taloustoimivirtoihin, jotka kirjataan tuotetileille (0) ja tuotantotileille (I); muutoskomponentit eritellään sekä yksittäistä toimialaa koskevien että koko kansantalouden tietojen osalta. Tasapainoeriä kuten esim. arvonlisäystä edustavia virtoja ei voida suoraan jakaa hinta- ja volyymikomponentteihin; tämä on mahdollista ainoastaan epäsuorasti, sopivia taloustoimivirtoja hyväksi käyttäen.

Tilinpitokehikon käyttö tuo kaksinkertaisia rajoitteita tietojen laskentaan:

- a) tavaroiden ja palvelusten tilistä on pystyttävä laatimaan tase miltä tahansa kahden peräkkäisen vuoden jaksolta sekä kiinteisiin että käypiin hintoihin;
- b) kunkin virran on oltava koko kansantalouden tasolla yhtä suuri kuin eri toimialojen vastaavien virtojen summa.

Kolmas rajoitus ei varsinaisesti liity tilinpitokehikkoon, vaan on tilinpidon laadinnassa tehty tietoinen valinta. Se kuuluu seuraavasti: jokainen taloustoimen arvossa tapahtuva muutos on luettava joko hinnan tai määrän, tai niiden yhdistelmän muutokseksi.

Näiden kolmen ehdon täyttyessä tuote- ja tuotantotilien arvotus kiinteisiin hintoihin merkitsee sitä, että yhtenäinen hinta- ja volyymi-indeksiasetus on laadittavissa.

10.09. Yhtenäisen indeksiasetelman laadinnassa otetaan huomioon seuraavat erät:

Tuotteisiin kohdistuvat taloustoimet		
Tuotos	P.1	
Markkinatuotos		P.11
Tuotos omaan loppukäyttöön		P.12
Muu markkinaton tuotos		P.13
Välituotekäyttö	P.2	
Kulutusmenot	P.3	
Yksilölliset kulutusmenot		P.31
Kollektiiviset kulutusmenot		P.32
Todellinen loppukulutus	P.4	
Todellinen yksilöllinen kulutus		P.41
Todellinen kollektiivinen kulutus		P.42
Pääoman bruttomuodostus	P.5	
Kiinteän pääoman bruttomuodostus		P.51
Varastojen muutokset		P.52
Arvoesineiden hankinnat miinus vähennykset		P.53
Tavaroiden ja palvelujen vienti	P.6	
Tavaroiden vienti		P.61
Palvelujen vienti		P.62
Tavaroiden ja palvelujen tuonti	P.7	
Tavaroiden tuonti		P.71
Palvelujen tuonti		P.72
Tuoteverot ja -tukipalkkiot		
Muut tuoteverot kuin ALV		D.214 ja D.212
Tuotetukipalkkiot		D.31
Tuotteiden ALV		D.211
Kiinteän pääoman kuluminen	K.1	
Tasapainoerät		
Arvonlisäys	B.1	
Bruttokansantuote	B.1* ^g	

MUIDEN KOKONAISUUREIDEN HINTA- JA VOLYYMI-INDEKSIT

10.10. Edellä esitettyjen hinta- ja volyymimittaimien ohella myös seuraavat kokonaissuureet voidaan jakaa hinta- ja volyymikomponentteihin. Näillä mittaimilla on eri tarkoituksia.

Varastot	AN.12
Valmistettujen kiinteiden varojen varanto	AN.11
Palkansaajakorvaukset	D.1

Varastot voidaan joutua laskemaan kunkin ajanjakson alussa ja lopussa kiinteisiin hintoihin ajanjakson aikana varastoissa tapahtuneen volyymin muutoksen arvioimiseksi.

Valmistettujen kiinteiden varojen varanto on laskettava kiinteisiin hintoihin pääoma/tuotos-suhteiden arvioimiseksi ja arviointiperusteiden saamiseksi kiinteähintaiselle kiinteän pääoman kulumiselle.

Palkansaajakorvaukset on laskettava kiinteisiin hintoihin, mikäli tarkoituksena on mitata tuottavuutta tai mikäli tuotokset on arvioitu kiinteähintaisten panostietojen perusteella.

10.11. Palkansaajakorvaukset ovat osa tuloa. Ostovoiman mittaamiseksi se voidaan arvottaa reaaliarvoon eli deflatoida palkansaajien ostamien tuotteiden hintoja vastaavalla indeksillä. Muut tulokomponentit, kuten kotitalouksien käytettävissä oleva tulo ja kansantulo voidaan arvottaa reaaliarvoon samalla yleisellä tavalla.

HINTA- JA VOLYYMI-INDEKSIEN MITTAUKSEN PÄÄPERIAATTEET

MARKKINATUOTTEIDEN HINTOJEN JA VOLYYMIEN MÄÄRITELMÄ

- 10.12. Yhtenäisen hinta- ja volyymi-indeksijärjestelmän luominen perustuu olettamukselle, että yksittäisen homogeenisen tavarahan tai palvelun arvo (v) on yhtä kuin määräyksikköhinta (p) kerrottuna määräyksikköiden lukumäärällä (q) eli

$$v = p \times q$$

- 10.13. *Määritelmä:* Hinta on yhden tuoteyksikön arvo silloin, kun tuotteen määrät ovat keskenään täysin homogeenisiä sekä fyysisesti että kohdassa 10.16. mainittujen muiden ominaisuuksien osalta. Jotta määrät olisivat summattavia taloudellisessa mielessä, niiden on oltava täysin samanlaisia keskenään ja niillä on oltava sama yksikköhinta. Hinta- ja määrämittaimet on laadittava kullekin tileillä esiintyvälle tavaroiden ja palvelujen taloustoimien kokonaissuurelle siten, että

$$\text{arvoindeksi} = \text{hintaindeksi} \times \text{volyymi-indeksi}.$$

Tämä merkitsee sitä, että jokainen taloustoimivirran arvossa tapahtuva muutos on luettava joko hinnan tai määrän, tai niiden yhdistelmän muutokseksi.

- 10.14. Tavaroihin kohdistuvilla taloustoimilla on usein helppo määritellä taloustoimeen liittyvä fyysinen yksikkö ja siten yksikköhinta. Monissa tapauksissa, esim. ainutkertaisten pääomatavaroiden ollessa kyseessä, tämä on vaikeampaa ja joudutaan käyttämään erikoisratkaisuja.

Palveluihin kohdistuvilla taloustoimilla on usein vielä hankalampaa löytää ominaisuuksia, jotka määrittelisivät fyysisen yksikön, ja määrittelyperusteista saatetaan olla eri mieltä. Tämä voi koskea tärkeitä toimialoja kuten rahoituspalveluja, tukku- ja vähittäiskauppaa, yrityspalveluja, opetusta, tutkimus- ja kehitystoimintaa, terveydenhoitoa ja virkistystoimintaa. Palvelutoimialojen merkityksen kasvaessa on erityisen tärkeää, että fyysisten yksikköjen valintaongelmaan löydetään yleispäteviä ratkaisuja, vaikka ne olisivatkin vain sopimusluonteisia.

EROT LAADUSSA JA EROT HINNASSA

- 10.15. Tuotteita yksilöitäessä huomioon otettavat fyysiset ja muut ominaisuudet ovat tärkeänä perustana laatueroja muodostettaessa, mutta aiheuttavat samalla vaikeita tilastollisia ongelmia.

Käytännössä monista tiettyyn erikoistarkoitukseen tarkoitetuista tuotteista ja palveluista on tarjolla laaja laatuvalikoima ja kullakin laadulla oma hintansa.

- 10.16. Seuraavat tekijät kuvastavat eroja laadussa:

- a) Fyysiset ominaisuudet;
- b) Eri paikkoihin tapahtuvat toimitukset;
- c) Eri kellon- tai vuodenaikoihin tapahtuvat toimitukset;
- d) Erot myyntiehdossa, tai olosuhteissa tai ympäristössä, jossa tavaroita tai palveluja pidetään kaupan.

Fyysisten ominaisuuksien pysyessä samoina voidaan muissa tekijöissä havaituista eroista päätellä, että fyysiset yksiköt eivät ole taloudellisessa mielessä identtisiä ja että eri yksiköiden arvot poikkeavat toisistaan. Näitä yksikköarvojen eroja ei pidetä eroina hinnassa, vaan eroina volyymissä.

Tavarasta ostohetkellä maksettu hinta kattaa tavarahan varsinaisen hinnan lisäksi käytännössä myös sen palvelun hinnan, joka liittyy tavarahan tarjontaan. Tämän mukaan eri hintaan ja eri olosuhteissa myytyjä täysin samanlaisia tavaroita tulisi periaatteessa pitää eri tuotteina. Tämä johtopäätös on nimenomaisesti otettu huomioon tarjontaja käyttötaulukkoissa, joissa tavaroiden tarjontaan liittyvien keskeisten palvelujen eli kaupan ja kuljetuksen marginaalien arvo kirjataan erikseen.

- 10.17. Kun tietyllä yksiköllä on samoilla markkinoilla yhden tilinpitokauden aikana samanaikaisesti useita eri arvoja, tätä voidaan kohdan 10.19. tapauksia lukuunottamatta pitää todisteena laatuerojen olemassaolosta. Tämän mukaan eri automalleja ja jopa saman mallin eri versioita on pidettävä eri tuotteina, samoin on tehtävä ero yksikkö- tai kakkosluokan junamatkan välillä.

Hinta- ja volyyminmittausten laskennassa on käytettävä mahdollisimman yksityiskohtaista tuoteluokitusta kunkin tuotteen saamiseksi mahdollisimman homogeeniseksi riippumatta siitä kuinka yksityiskohtaisesti tulokset esitetään.

- 10.18. Laadullinen ulottuvuus on otettava huomioon myös ajassa tapahtuvia muutoksia kirjattaessa. Esim. tuotteen fysikaalisten ominaisuuksien muuttamisesta johtuvaa laadun muutosta ei pidetä hinnan, vaan volyymin muutoksena. Lisäksi on otettava huomioon aggregoinnin vaikutukset. Taloustoimivirran rakenteessa havaittavat muutokset, jotka voivat aiheuttaa esim. siirtymistä keskimäärin korkeampaan laatuun, ei kirjata hinnan vaan volyymin lisäykseksi. Tästä seuraa, että tuotteita laskettaessa erihintaisten markkinoiden kuten koti- ja ulkomaisten tai teollisen käytön ja kulutustavaramarkkinoiden välisten siirtymien vaikutusta ei pidetä muutoksina hinnassa, vaan muutoksina volyymissa. Lisäksi tästä seuraa, että tietyssä virrassa voi tapahtua hintamuutoksia ainoastaan yksittäisten taloustoimien tasolla hinnoissa tapahtuneen muutoksen tuloksena.
- 10.19. *Määritelmä:* Seuraavien olosuhteiden vallitessa eriarvoisten yksiköiden samanaikaista olemassaoloa ei pidetä osoituksena laatueroista: tiedon puute, valinnanvapautta rajoittava hintasyrjintä ja rinnakkaisten markkinoiden olemassaolo. Näissä tapauksissa yksikköjen arvoeroja on pidettävä eroina hinnassa.
- 10.20. Tiedon puute tarkoittaa, että ostajille ei aina asianmukaisesti tiedoteta vallitsevista hintaeroista ja he saattavat näin tietämättään ostaa kalliimmalla hinnalla. Hinta voi nousta — tai laskea — myös tilanteissa, joissa yksittäiset ostajat ja myyjät neuvottelevat tai tinkivät hinnasta. Toisaalta kuitenkin torilta tai basaarista, jossa yleensä tingitään, ostetun tuotteen keskihinnan ja erityyppisessä vähittäismyymälässä kuten tavaratalossa myynnissä olevan saman tuotteen hinnan välistä eroa tulisi normaalisti pitää laatueroa, joka johtuu eri myyntiolosuhteista.
- 10.21. Hintasyrjinnästä on kysymys silloin, kun myyjät saattavat periä eri ostajaryhmiltä eri hintoja täysin samoissa olosuhteissa myydyistä samoista tuotteista ja palveluista. Hintasyrjintätapauksessa tiettyyn ostajaryhmään kuuluvan valinnan vapautta on rajoitettu tai sitä ei ole ollenkaan. Näihin tapauksiin sovellettavan periaatteen mukaan muutokset hinnassa tulkitaan hintasyrjinnäksi, mikäli selvästi rajattavissa olevilla markkinoilla täysin samoissa olosuhteissa myydyistä keskenään täysin samanlaisista yksiköistä on veloitettu eri hinta. Hintasyrjinnästä johtuvat hintaerot eivät aiheuta eroja volyymissä.

Jos tavaroita on mahdollista kaupata uudelleen samojen markkinoiden sisällä, se on merkki siitä, että tämän tyyppisten tuotteiden hintasyrjinnän voidaan olettaa olevan useimmiten merkityksetöntä. Tavaroiden hinnoissa mahdollisesti havaitut erot voidaan yleensä tulkita tiedon puutteesta tai rinnakkaisista markkinoista johtuviksi.

Kuljetuksessa ym. palvelutoimialoilla on yleistä, että palvelujen tuottajat perivät pienempiä maksuja tietyiltä alempiin tuloluokkiin kuuluvilta käyttäjäryhmiltä, kuten eläkeläisiltä ja opiskelijoilta. Mikäli he voivat matkustaa minä tahansa haluamanaan ajankohtana, tätä on pidettävä hintasyrjintänä. Mikäli halvemman maksun ehtona on kuitenkin matkustaminen tiettyinä aikoina, yleensä ruuhka-aikojen ulkopuolella, heille tarjottua kuljetuspalvelua on pidettävä alempilaatuisena.

- 10.22. Rinnakkaisten markkinoiden olemassaolo voi johtua useista syistä. Ostajat eivät aina pysty ostamaan haluaansa määrää halvempaan hintaan, koska halpaa tavaraa ei ehkä ole tarpeeksi saatavana ja tavaralla saattaa olla korkeampia hintoja veloittavat, toissijaiset rinnakkaismarkkinat. Rinnakkaisia markkinoita voi olla myös siitä syystä, että myyjät pystyvät välttämään tiettyjä veroja ja myyvät näin halvemmalla. Näissäkin tapauksissa hintojen vaihtelua ei käsitetä eroksi volyymissä, vaan eroksi hinnassa.
- 10.23. Jos keskenään täysin samanlaisia tavaroita myydään eri hintaan tiedon puutteen, hintasyrjinnän tai rinnakkaisten markkinoiden olemassaolon takia, tämä voi muuttaa virran rakennetta ja siten sen kokonaisarvoa.

Oletetaan, että tietty tavara- tai palvelumäärä myydään tietylle ostajaryhmälle halvemmalla siitä huolimatta, että tavarain tai palvelun luonteessa, myyntipaikassa, -olosuhteissa tai -ehdoissa tai muissa tekijöissä ei ole mitään eroa. Jos halvemmalla myydyin tavarain tai palvelun suhteellinen osuus myöhemmin pienenee, tämä nostaa ostajien tavarasta tai palvelusta maksamaa keskimääräistä hintaa. Tätä ei kirjata volyymin, vaan hinnan lisäykseksi.

MARKKINATTOMIA PALVELUJA KOSKEVAT PERIAATTEET

- 10.24. Markkinattomien palvelujen tuotoksen mittaaminen aiheuttaa erityisiä ongelmia kaikkien tavaroiden ja palvelujen tarjonnan ja käytön kattavalle yhtenäiselle hinta- ja volyyymi-indeksijärjestelmälle. Nämä palvelut poikkeavat markkinapalveluista siinä suhteessa, että niitä ei myydä markkinahintaan ja niiden käypähintainen arvo lasketaan sovitun käytännön mukaisesti palvelun tuottamisesta aiheutuneiden kustannusten summana. Näitä kustannuksia ovat välituotekäyttö, palkansaajakorvaukset, muut tuotantoverot miinus tukipalkkiot ja kiinteän pääoman kuluminen.
- 10.25. Yksikkömarkkinahinnan puuttuessa ”yksikkökustannusten” muutosta voidaan pitää hinnassa tapahtuneen muutoksen likiarvona. Yksilöllisen kulutuksen kohteena oleville markkinattomille palveluille on periaatteessa mahdollista arvioida palvelujen normaalia käyttöä edustavat homogeeniset määrät ja soveltaa perusvuoden yksikkökus-

tannuksia kiinteähintaisten tietojen saamiseksi. Tällaisella tuotoksen mittauksella voidaan analysoida yksittäisten markkinattomien palvelujen tuottavuudessa tapahtuneita muutoksia. Kollektiivipalveluille ei yleensä ole mahdollista määrittää yksikkökustannuksia eikä niiden käyttöä edustavia määriä. Mikäli kollektiivipalvelujen tuottavuudessa tapahtuneita muutoksia yritetään ottaa laskelmiin epäsuorien menetelmien avulla, laskelmien käyttäjien tulisi olla tietoisia tästä.

- 10.26. Kansantalouden tilinpidossa on erittäin tärkeää noudattaa periaatetta, jonka mukaan markkinattomien palvelujen tuotanto ja kulutus on tavaroiden ja markkinapalvelujen tuotannon ja kulutuksen tavoin määriteltävä markkinattomien tavaroiden ja palvelujen todellisten virtojen eikä niiden käytöstä syntyneiden lopputulosten perusteella. Markkinattomien palvelujen käytöstä syntyviin tuloksiin on vaikuttamassa monia muitakin tekijöitä, joten esim. opetuspalvelujen volyyymia on mahdotonta mitata koulutustason kohoamisella tai terveystalouden palvelujen volyyymia väestön terveydentilan paranemisella.

ARVONLISÄYSTÄ JA BKT:A KOSKEVAT PERIAATTEET

- 10.27. Tuotantotilillä esiintyvä arvonlisäys on ainoa yhtenäiseen hinta- ja volyyymi-indeksijärjestelmään kuuluva tasapainoerä. Tämän erän erikoisluonnetta on kuitenkin syytä korostaa, samoin kuin siihen liittyvien volyyymi- ja hintaindeksien merkitystä.

Arvonlisäys ei eri tavaroiden ja palvelujen virroista poiketen edusta mitään yksittäistä taloustoimiryhmää, joten sitä ei voida suoraan jakaa hintaja volyyymikomponentteihin.

- 10.28. *Määritelmä:* Kiinteähintainen arvonlisäys määritellään kiinteähintaisen tuotoksen ja kiinteähintaisen välituotekäytön erotukseksi.

$$VA = \sum P(0)Q(1) - \sum p(0)q(1),$$

missä P ja Q ovat tuotoksen laskennassa käytettyjä hintoja ja määriä ja p ja q vastaavasti välituotekäytön laskennassa käytettyjä hintoja ja määriä. Kiinteähintaisen arvonlisäyksen teoreettisesti oikea laskentamenetelmä on kaksoisdeflatointi: tuotantotilillä esiintyvät kaksi virtaa (tuotos ja välituotekäyttö) deflatoidaan erikseen ja lasketaan näiden deflatoitujen virtojen erotus.

- 10.29. Tilastotietojen ollessa puutteellisia tai epäluotettavia voidaan joissain tapauksissa joutua käyttämään pelkästään yhtä indikaattoria. Mikäli arvonlisäyksestä käypiin hintoihin on hyvät tiedot, se voidaan kaksoisdeflatoinnin sijasta deflatoida suoraan tuotoksen hintaindeksillä. Tähän menetelmään sisältyy se oletamus, että hinnat muuttuvat välituotekäytössä samassa suhteessa kuin tuotoksessa. Toinen mahdollinen tapa on ekstrapoloida perusvuoden arvonlisäys tuotoksen volyyymi-indeksillä. Tämä volyyymi-indeksi voidaan laskea joko määriä koskevista tiedoista suoraan tai deflatoimalla tuotoksen käypä arvo sopivalla hintaindeksillä. Tässä menetelmässä itse asiassa oletetaan, että volyyymit muuttuvat tuotoksessa samassa suhteessa kuin välituotekäytössä.

Eräiden markkinapalveluja ja markkinattomia palveluja tuottavien toimialojen kuten rahoituksen, yrityspalvelujen, opetuksen tai maanpuolustuksen tuotoksen arvioimiseksi ei aina ole saatavana riittävän tarkkoja hintaja volyyymimuutosestimaatteja. Kiinteähintaisessa arvonlisäyksessä tapahtuneet muutokset voidaan näissä tapauksissa arvioida kiinteän palkkatason mukaisissa palkansaajakorvauksissa ja kiinteähintaisessa kiinteän pääoman kulumisessa tapahtuneiden muutosten avulla. Tilastojen laadinnassa voidaan joutua käyttämään tällaisia korvaavia keinoja jopa silloinkin, kun työn tuottavuuden ei ole syytä olettaa säilyvän muuttumattomana lyhyellä tai pitkällä aikavälillä.

- 10.30. Arvonlisäyksen volyyymi- ja hintaindeksit ovat siis luonteeltaan erilaisia kuin tavaroiden ja palvelujen virtojen vastaavat indeksit.

Sama koskee aggregoitujen tasapainoerien kuten bruttokansantuotteen volyyymi- ja hintaindeksejä. Viimeksi mainittu on yhtä kuin kaikkien arvonlisäysten summa miinus FISIM — eli yhtä kuin tasapainoerien summa — plus tuoteverot miinus tuotetukipalkkiot. Toisesta näkökulmasta tarkasteltuna markkinahintainen BKT edustaa loppukäytön ja tuonnin välistä tasapainoerää.

PERIAATTEIDEN SOVELTAMISONGELMIA

- 10.31. Sovelletaessa hintaa ja volyyymia koskevia periaatteita järjestelmän eri virtoihin on tarpeen eritellä ne menettelytavat, joiden avulla tässä yhteydessä esiin tulevat ongelmat ratkaistaan.

YLEINEN SOVELTAMINEN

- 10.32. Arvolukujen aikasarjoja tutkittaessa ja hinta- ja volyymimuutoksia eroteltaessa nousee aina esiin tarve selvittää, mitkä edellisessä jaksossa kuvatuista eri tekijöistä selittävät erot hinnassa. Näin siksi, että yksityiskohtaisetkin määrätietojen sarjat saattavat osoittautua varsin summittaisiksi volyymin muutoksen mittaimiksi, sillä ne eivät välttämättä heijastele riittävästi eri laatujen suhteissa tapahtuneita muutoksia. Jos esim. fyysisten yksiköiden määrä tietyssä virrassa pysyy vakiona, volyymin muutos ei tule esille, vaikka koostumus olisi muuttunut parempilaatuisten yksiköiden hyväksi. Tällainen siirtyminen merkki muutoksesta keskimääräisessä laadussa ja muutos on kirjattava volyymi-indeksin liisäykseksi. Yleensä paras tapa tavaroiden ja palvelujen virtojen volyymimuutosten arvioimiseksi on arvolukujen deflatointi hintaindeksillä. Koska keskimääräisessä laadussa tapahtuneet muutokset heijastuvat oikean suuruusina arvosarjoihin, jako edustavalla ja laatumuutoksia vastaavaksi korjatulla hintaindeksillä antaa tulokseksi oikean volyymi-indeksin.
- 10.33. Hintaindeksillä deflatointi ei ehkä ole aina paras menetelmä käytännön kannalta ja muiden menetelmien käyttö voi tulla kysymykseen. Jos arvosarjat on esim. saatu kertomalla yksikköhinnat määrällä, kiinteähintaisten lukujen laskennassa voi käyttää perusvuoden hintoja. Arvosarjat voivat lisäksi olla kehnoalaatuista tai luotettavien hintaindeksien saaminen voi olla hankalaa. Tällöin voidaan tehdä määräindikaattoreihin perustuvia arvioita. Näissä tapauksissa on oltava tarkkana sen suhteen, että määrät viittaavat mahdollisimman homogeenisiin tuotteisiin. Mikäli yksikään yllä mainituista menetelmistä ei sovellu tuotoksien kiinteähintaisten lukujen laskentaan, voidaan joutua turvautumaan arvioihin, jotka perustuvat kiinteähintaisiin panoksiin.
- 10.34. Markkinattomien palvelujen arvoja ei voida deflatoida hintaindeksillä, joten näihin palveluihin on sovellettava muita menetelmiä. Näitä menetelmiä käsitellään jäljempänä kohdissa 10.41.—10.46.

YKSITTÄISIIN VIRTOIHIN SOVELTAMINEN

Tavaroiden ja markkinapalvelujen virrat

- 10.35. Kaikista kansantalouden virroista tavaroiden ja markkinapalvelujen virtojen arvossa tapahtuvat muutokset ovat kaikkein helpoimmin eroteltavissa hinnan ja volyymin muutoksiin. Tässä yhteydessä tulisi tehdä selvä ero seuraavien virtojen välillä:
- a) virrat jotka edustavat markkinoilla tiettyyn hintaan tehtyjä todellisia taloustoimia;
 - b) virrat jotka edustavat tuotosta omaan loppukäyttöön (esim. maataloustuotteiden tuotanto omaan käyttöön ja omistusasuntojen palvelut);
 - c) virrat joiden arvo määritellään tavaroiden ja palvelujen taloustoimien väliseksi erotukseksi (esim. kaupan lisät);
 - d) virrat joiden arvo määritellään jako- ja/tai rahoitustaloustoimien väliseksi eroksi (esim. rahoituspalvelut ja vakuutuspalvelut).
- 10.36. Kohdan a virrat ovat yleisimpiä ja niitä on ylivoimaisesti eniten. Nämä virrat ovat luonteeltaan sellaisia, että niiden arvossa tapahtuvat muutokset voidaan erotella hinnan ja volyymin muutoksiin. Yleisesti käytettyä virtojen käypähintaisten arvojen deflatointia hintaindeksillä voidaan soveltaa aina kun tavaroita ja palveluja ilmaistaan yksikköinä, joista suurin osa pysyy homogeenisenä vuodesta toiseen.
- 10.37. Kohdan b virroille, jotka ovat nimellisiä taloustoimia, on tyypillistä, että niiltä puuttuu varsinaisen taloustoimen hinta. Tämä pätee esim. omaan käyttöön tuotettuihin maataloustuotteisiin ja omaan laskuun tapahtuvaan kiinteän pääoman muodostukseen tarkoitettuihin tavaroihin. Palvelujen osalta tärkeimmän ryhmän muodostavat omistusasunnot. Näiden laskennallisten virtojen arvot on laskettava käyttäen niitä hintoja, joita samanlaisista tuotteista saisi markkinoilla, joten deflaattorinkin tulisi olla sama. Koska omaan laskuun tapahtuva rakentaminen on yleensä tarpeen arvottaa tuotantokustannusten eikä hintojen mukaan, deflaattoria on tässä suhteessa korjattava.
- 10.38. Kohdan c tärkeimpiä virtoja ovat ne, joiden käypähintainen arvo saadaan kahden tavaravirran arvojen erotuksena. Tämä pätee kaupan lisiin, joiden käypähintainen arvo määritellään tukku- tai vähittäiskauppojen jälleenmyyntiin ostamalle tavaralle muodostuneen todellisen tai laskennallisen hinnan ja sen hinnan väliseksi eroksi, joka jakelijalle koituisi tavarankorvaamisesta sillä hetkellä kun tavara myytiin tai muuten luovutettiin. Kaupan lisistä voi siis tehdä myös kiinteähintaisia arvioita vähentämällä tukku- ja vähittäiskaupan jälleenmyyntiin ostamien tavaroiden kiinteähintaisen arvon näiden jälleenmyyntien tavaroiden kiinteähintaisesta arvosta. Vaihtoehtoinen mittaustapa on perusvuodelta olevien kaupan lisien ekstrapolointi tukku- ja vähittäiskauppojen myynnin tai ostojen volyymilla. Arviointitarkkuuden säilyttämiseksi tässä vaihtoehdossa on otettava huomioon se seikka, että eri tuotteilla ja käyttömuodoilla on erilaisia kaupan lisä. Tämä on nimenomaisesti huomioitu tarjonta- ja käyttötaulukkoissa.

- 10.39. Kohtaan c sisältyy myös matkatoimistopalvelujen tuotos mitattuna toimistojen palvelumaksuina ja (palkkioina ja provisiomaksuina). Näitä palveluja voidaan mitata myös kahden eri virran — ostajan suorittaman täyden maksun ja palvelun tuottajan kuljetus- ja majoitusmenojen — erotuksena. Volyymin mitta saadaan virtojen erotuksena, kun virrat on laskettu kiinteisiin hintoihin. Toinen vaihtoehto on määrittää palkkio tai proviisio kuljetus- tai majoituslajin yksikköhinnaksi, jolloin palvelumaksun määräindikaattori muuttuisi samalla tavalla kuin itse virrat.
- 10.40. Kohtaan d sisältyvät rahoituksen välityspalvelut, mukaan on luettu myös vakuutuksen ja eläkerahastojen palvelumaksut. Rahoituksen välityspalvelujen tuottajia ovat pankit ja muut rahoituslaitokset ja palveluihin kuuluvat rahan lainaus yrityksille ja kotitalouksille, turvallisen ja helpon säästötavan tarjoaminen, rahan ja muiden arvoesineiden suojaaminen, ulkomaisten valuuttojen osto ja myynti, shekkien käsittely, yleisen taloudellisen tietämyksen tarjonta, osakkeiden ja joukkovelkakirjojen kauppa ja sijoitusneuvonta. Tietyissä tapauksissa nämä palvelut ovat helposti määriteltävissä ja niistä maksetaan erikseen, esim. tallelokero vuokraus pankkiholvista, tai milloin osakkeiden, joukkovelkakirjojen ja lainojen liikkeelle laskun yhteydessä peritään maksuja. Taloustoimien käypä arvo voidaan näin määrittää samoin kuin hinta- ja volyymimittauksessa tarvittavat hinnat ja määrät. Välillisten rahoituspalvelujen ja vakuutuspalvelujen jako hinta- ja volyymikomponentteihin on yleensä kuitenkin mahdollista vain arvionvaraisesti ja jaon tulisi perustua sovittuun käytäntöön.

Markkinattomien palvelujen virrat

- 10.41. Julkisyhteisöjen ja kotitalouksia palvelevien voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen (KPVTY) tuottamat markkinattomat palvelut kattavat laajan joukon yhteiskunnalle välttämättömiä ja hyödyllisiä palveluja. Markkinattomat palvelut jaetaan kahteen pääryhmään:
- Yksittäisille kuluttajille tarjotut palvelut, ts. palvelut joiden kuluttajat tai edunsaajat ovat yksilöitävissä. Näiden palvelujen kulutus edellyttää yksilön oma-aloitteista toimintaa.
 - Puhtaat kollektiivipalvelut, ts. palvelut joita koko väestö käyttää yhdessä.
- 10.42. Yksittäisille kuluttajille tarjotut palvelut voivat kohdistua yksittäisiin henkilöihin (esim. terveydenhoito) tai henkilöryhmiin (esim. opetus). Nämä palvelut ovat luonteeltaan sellaisia, että niitä voidaan tarjota sekä markkina- että markkinattomana palveluna; monissa tapauksissa yksittäiset kuluttajat saavat tämän tyyppisiä palveluja joko käyttämällä markkinayksikköä (maksavat palvelusta hinnan) tai kääntymällä julkisyhteisöjen tai KPVTY:n markkinattoman yksikön puoleen (saavat palvelut ilmaiseksi tai lähes ilmaiseksi).

Markkinayksikköihin tulisi soveltaa käypähintaisten arvojen deflaointia hintaindeksillä, sillä erihintaisten tuotteiden suhteellisissa määrissä tapahtuneet muutokset tulevat näin kirjattua oikein, eli volyymin eikä hintojen muutokseksi. Yksittäisille kuluttajille tarjottujen markkinattomien palvelujen tuotosestimaatit voivat perustua määräindikaattoreihin. Opetuksen estimaatit voivat liittyä oppilaiden viettämiin tuntimääriin luokissa tai yksityisohjauksessa, ja markkinattomien terveyspalvelujen indikaattoreiden tulisi heijastella sairaalahoitoa tai käyntejä lääkäreillä tai hoitajilla. Käytetyt resurssit oppilasta tai potilasta kohti heijastelevat molemmissa tapauksissa laadullista ulottuvuutta. Tuotoksen arvioinnissa on huolehdittava siitä, että tilastoaineistona käytetään yksityiskohtaisesti kerättyjä tietoja, jotta kukin laskettava indikaattori olisi mahdollisimman homogeeninen kustannusten suhteen. Tuotteiden suhteellisissa määrissä tapahtuneet muutokset kirjautuvat ainoastaan tällä tavoin oikein volyymin muutoksiksi.

Yksittäisille kuluttajille tarjottujen palvelujen tuotoksen ja kulutuksen volyymin muutoksia tulisi periaatteessa mitata näiden palvelujen *käytön* pohjalta; näin välttyttäisiin soveltamasta eri kriteereitä keskenään samoihin markkina- ja markkinattomiin palveluihin. On selvää, että jokaista laadussa tapahtunutta muutosta on pidettävä volyymin muutoksena; tämä tosin pätee yhtä lailla sekä markkina- että markkinattomiin palveluihin, joita tarjotaan yksittäisille kuluttajille.

- 10.43. Puhtaat kollektiivipalvelut ovat julkisyhteisön koko väestön hyväksi tuottamia palveluja. Näihin palveluihin kuuluu laaja joukko toimintoja, kuten yleiset julkiset palvelut, maanpuolustus, ulkoasiat, oikeuslaitos ja poliisi, kaupunkisuunnittelu ja ympäristö, talouspolitiikka jne. Koska näiden palvelujen kulutus on kollektiivista, epäsuoraa ja jatkuvaa, niiden tuotoksen volyymia ei voi mitata sen perusteella, kuinka laajasti niitä käytetään.
- 10.44. Yksittäisille kuluttajille tarjotuille markkinattomille palveluille voi käytännössä olla mahdotonta löytää luotettavia määräindikaattoreita ja palvelut voidaan näin ollen joutua mittaamaan volyymin perusteella samoin menetelmin kuin puhtaat kollektiivipalvelut. Mittaus on siis aloitettava arvottamalla kiinteisiin tämän tuotoksen eri kustannustekijät, ts.:
- välituotekäyttö
 - palkansaajakorvaukset

- c) muut tuotantoverot, miinus muut tuotantotukipalkkiot
- d) kiinteän pääoman kuluminen.

Panosmittaimien käytöstä tuotoksen korvikemittaimena seuraa, ettei tuottavuusanalyysi ole mahdollinen.

- 10.45. Kiinteähintaisen välituotekäytön laskenta ei aiheuta erityisiä teoreettisia ongelmia perusvuoden osalta, sillä välituotekäyttö liittyy tavarihin ja markkinapalveluihin. Laskenta voidaan suorittaa joko deflatoimalla käypähintaiset arvot välituotekäytön hintaindeksillä, tai perusvuoden hintaan uudelleen arvoitettujen määrien perusteella.
- 10.46. Markkinattomia palveluja tuottavien toimialojen palkansaajakorvaukset ja kiinteän pääoman kuluminen laskeaan kiinteisiin hintoihin jäljempänä kohdissa 10.53 ja 10.54 kuvattujen yleisten menetelmien avulla. Muut tuotannon verot ovat usein sen tyyppisiä, että ne voidaan liittää määräindikaattoriin, esim. työntekijöiden tai käytössä olevien autojen määrään.

Tuotteiden ja tuonnin verot ja tuet

- 10.47. Vaikka yhtenäinen hinta- ja volyymi-indeksijärjestelmä rajoittuukin olennaisilta osiltaan tavaroiden ja palvelujen taloustoimiin, se ei sulje pois mahdollisuutta laskea hinta- ja volyymimuutoksia eräille muille taloustoimille. Tämä mahdollisuus on olemassa erityisesti sellaisten verojen ja tukipalkkioiden osalta, jotka liittyvät suoraan tiettyjen taloustoimien kohteena olevien tavaroiden ja palvelujen arvoon tai määrään. Tarjonta- ja käyttötaulukkoissa näiden arvot näytetään erikseen. Tuoteteille kirjatuille vero- ja tukipalkkiolajeille, joita ovat

- a) tuoteverot ilman ALV:a (D.212 ja 214),
- b) tuotetukipalkkiot (D.31),
- c) tuotteiden ALV (D.211),

saadaan hinta- ja volyymimittaimet jäljempänä mainittuja sääntöjä soveltamalla.

- 10.48. Yksinkertaisin verolaji on sellainen, jota kannetaan tietty kiinteä summa taloustoimen kohteena olevan tuotteen määräyksikköä kohden. Tällaisesta verosta kertyvän verotulon arvo riippuu:

- a) taloustoimen kohteena olleiden tuotteiden määrästä
- b) yksikköä kohti kannetun veron määrästä, ts. veron hinnasta.

Arvon muutoksen jako muutoskomponentteihin ei tuota käytännössä ongelmia. Volyymin vaihtelu määräytyy verotettujen tuotteiden määrässä tapahtuneen muutoksen mukaan; hinnan vaihtelu vastaa yksikköä kohti kannetun veron määrässä tapahtunutta muutosta ts. veron hinnan muutosta.

- 10.49. Edellistä yleisempi verolaji on sellainen, joka edustaa tiettyä prosenttiosuutta taloustoimen arvosta. Tällaisesta verosta kertyvän verotulon arvo riippuu:

- a) taloustoimen kohteena olleiden tuotteiden määrästä;
- b) taloustoimen kohteena olleiden tuotteiden hinnasta;
- c) veroasteesta (prosenttiosuus).

Veron hinta saadaan soveltamalla veroastetta tuotteen hintaan. Tämän tyyppisestä verosta kertyvän verotulon arvon muutos voidaan myös jakaa volyymin muutokseen, joka määräytyy verotettujen tuotteiden määrässä tapahtuneiden muutosten mukaan, ja veron hinnan muutosta vastaavaan hinnan muutokseen ($b \times c$).

- 10.50. Tuoteverojen (ilman ALV:a) (D.21 osa) volyymi mitataan soveltamalla perusvuoden veron hintaa valmistettujen tai maahantuotujen tuotteiden määriin tai soveltamalla perusvuoden veroastetta tuotoksen tai tuonnin arvoon, joka on uudelleenarvotettu perusvuoden hintoihin. Veron määrää laskettaessa on otettava huomioon se seikka, että eri käytöillä on erilaisia veron hintoja. Tämä on huomioitu tarjonta- ja käyttötaulukkoissa.

- 10.51. Tuotetukipalkkioiden (D.31) volyymi mitataan samoin soveltamalla perusvuoden tukipalkkiohintoja valmistettujen tai maahantuotujen tuotteiden määriin tai soveltamalla perusvuoden tukipalkkioastetta tuotoksen tai tuonnin arvoon, joka on uudelleenarvotettu perusvuoden hintoihin ottaen huomioon eri käyttömuotojen erilaiset tukipalkkioiden hinnat.

- 10.52. Tuotteiden ALV (D.21 osa) lasketaan sekä koko kansantalouden että yksittäisten toimialojen ja muiden käyttömuotojen osalta nettona ja vero viittaa ainoastaan vähennyskelvottomaan ALV:n. Tämä määritellään tuotteista suoritettavan ALV:n ja sen ALV-osuuden erotukseksi, jonka näiden tuotteiden käyttäjät saavat vähentää verotuksessa. Tuotteiden ALV voidaan vaihtoehtoisesti määritellä myös kaikkien niiden vähennyskelvottomien määrien summaksi, joka käyttäjien on maksettava.

Vähennyskelvoton ALV kiinteisiin hintoihin voidaan laskea soveltamalla perusvuonna voimassa olleita ALV-asteita perusvuoden hinnoissa esitettyihin virtoihin. Jokainen kuluvan vuoden ALV-asteesta tapahtuva muutos heijastuu näin ollen vähennyskelvottoman ALV:n hintaindeksiin eikä volyyymi-indeksiin.

Vähennettävän ja siten myös vähennyskelvottoman ALV:n osuus tuotteesta maksettavasta ALV:sta voi vaihdella johtuen:

- a) joko viiveellä tai heti voimaan tulleen verolain tai -määräyksen muutoksen aiheuttamasta ALV:n vähennysoikeuden muutoksesta
- b) tai tuotteen käyttötavoissa tapahtuneista muutoksista (esim. ALV-vähennyskelvoisen käytön suhteellisen osuuden kasvu).

ALV:n vähennysoikeuden muutoksesta johtuvaa vähennettävän ALV:n määrän muutosta, samoin kuin tuotteesta suoritettavan ALV:n veroasteen muutosta, käsitellään kuvatun menetelmän mukaisesti muutoksena veron hinnassa.

Toisaalta tuotteen käyttötavoissa tapahtuneista muutoksista johtuva vähennettävän ALV:n määrän muutos aiheuttaa vähennettävän ALV:n volyymissä muutoksen, jonka pitää puolestaan heijastua tuotteiden ALV:n volyyymi-indeksissä.

Kiinteän pääoman kuluminen

- 10.53. Kiinteän pääoman kulumisen volyyymimittaimien laskenta ei aiheuta paljon ongelmia, jos kiinteiden pääomaesineiden varannon muodostumisesta on saatavana hyvää tilastoaineistoa. Useimpien maiden käyttämä investointikertymämenetelmä edellyttää jo sinänsä, että käypähintaista kiinteän pääoman kulumista arvioitaessa kiinteiden pääomaesineiden varanto lasketaan ensin kiinteisiin hintoihin. Siirryttäessä hankintakustannuksiin perustuvasta arvotuksesta jälleenhankintakustannuksiin perustuvaan arvotukseen eri tilinpitokausojen aikana hankitut pääomaesineet on ensin arvotettava yhtäläiseen, esim. perusvuoden hintaan. Tässä yhteydessä saatuja hinta- ja volyyymi-indeksijä voidaan edelleen käyttää kiinteähintaisen kiinteän pääoman kulumisen ja siihen liittyvän hintaindeksin laskentaan.

Mikäli kiinteiden pääomaesineiden varannosta ei ole investointikertymää, kiinteän pääoman kulumisen muutos kiinteisiin hintoihin saadaan deflatoimalla käyvät hinnat tuotekohtaisista kiinteän pääoman muodostustiedoista johdetuilla hintaindeksillä. Näin meneteltäessä on otettava huomioon hankittujen pääomaesineiden ikärakenne.

Palkansaajakorvaukset

- 10.54. Palkansaajien työpanoksen mittaamista varten palkansaajakorvauksien määräyksiköksi voidaan sopia tunti tietyn tyyppistä tai tiettyä ammattitaitoa vaativaa työtä. Työtä mitattaessa työn laatu on otettava huomioon samalla tavoin kuin tavaroita ja palveluja mitattaessa ja kullekin työlajille on laskettava oma määräsuhdelu. Työlajin hinta on työtunnista maksettava korvaus, joka luonnollisesti vaihtelee työlajista riippuen. Tehdyn työn volyyymittain saadaan laskennallisesti siten, että erilaisten töiden määräsuhdelukujen painotettu keskiarvo painotetaan edellisvuoden tai kiinteän perusvuoden palkansaajakorvauksien arvoilla. Työlle voidaan vaihtoehtoisesti laskea palkkatasoindeksi laskemalla erilaisten töiden tuntikorvauksissa tapahtuneiden suhteellisten muutosten painotettu keskiarvo käyttäen palkansaajakorvauksia edelleen painoina. Mikäli Laspeyresin volyyymi-indeksi lasketaan epäsuorasti deflatoimalla käypähintaiset palkansaajakorvausten muutokset tuntikorvausten keskimääräisellä muutosindeksillä, jälkimmäisen indeksin pitäisi olla Paaschen indeksi.
- 10.55. Palkansaajakorvausten reaalisen ostovoiman mittaamiseksi tämä virta voidaan deflatoida näiden tulojen käyttöä mittaavalla indeksillä. Tätä tarkoitusta varten hintaindeksiksi valitaan yleensä yksilöllisten kulutusmenojen implisiittinen jakaja tai kuluttajahintaindeksi.

Valmistettujen kiinteiden varojen kanta ja varastot

- 10.56. Sekä valmistettujen kiinteiden varojen kannoista että varastoista tarvitaan kiinteähintaisia tietoja. Ensiksi mainitun osalta pääoma/tuotos-suhteen laskemiseen tarvittavia tietoja saadaan investointikertymämenetelmän

kautta, mikäli menetelmä on käytössä. Muussa tapauksessa varojen kantojen arvotietoja voidaan kerätä tuottajilta ja luvut deflatoida kiinteän pääoman kulumisen hintaindeksillä ottaen huomioon kantojen ikärakenteet.

Varastojen muutos on varastokirjausten arvo miinus otot varastoista ja varastotappiot tilinpitojakson aikana. Kiinteähintaiset estimaatit saadaan näistä komponenteista deflatoimalla. Mikäli varastojen volyymissa ja hinnoissa tapahtuvat muutokset ovat verrattain säännöllisiä, varastojen muutosestimaatit saadaan myös kertomalla varastojen volyymin muutos kuluvan vuoden tai perusvuoden keskimääräisillä hinnoilla. Toisena vaihtoehtona, joka on samalla tarkistusmenetelmä, voidaan laskea varastojen muutosestimaatit tilinpitojakson lopussa ja alussa pidettyjen varastojen kantojen erotuksena. Tätä tarkoitusta varten varastojen arvo miinus tuottajien kirjanpidon mukainen uudelleenarvosuus on arvotettava uudelleen ja ilmoitettava joko kuluvan vuoden tai perusvuoden keskimääräisinä hintoina. Mikäli keskimääräiset hinnat ovat kuluvan vuoden hintoja, saatu arvo ilmoittaa varastojen volyymin muutoksen käyppiin hintoihin. Jos hinnat ovat perusvuoden hintoja, arvo vastaa varastojen volyymin muutosta perusvuoden hintoihin.

Koko kansantalouden reaalitytulon mittaimet

- 10.57. Tulovirtoja ei voi jakaa hinta- ja määräkomentteihin, joten niille ei voida määritellä hinta- ja volyyminmittaimia samalla tavoin kuin edellä kuvatuille virroille ja varannoille. Tulovirtojen reaaliarvoa voi mitata vain siten, että valitaan tietty tavara- ja palvelukori, johon tulo normaalisti käytetään ja deflatoidaan käypähintaiset tulot tämän korin hintaindeksillä. Tällainen valinta on aina arvionvarainen siinä mielessä, että tulot harvoin käytetään tiettyihin ostoksiin kyseisellä tilinpitojaksolla. Osa tuloista saatetaan säästää myöhempiä ostoksia varten tai tilinpitojakson aikana tehdyt ostokset on voitu rahoittaa osaksi aikaisemmista säästöistä.
- 10.58. Kiinteähintainen bruttokansantuote mittaa koko kansantalouden kokonaistuotannon (miinus välituotekäyttö) volyyminä. Tämän tuotannon volyymin lisäksi maassa vakinaisesti asuvien kokonaisreaalityluon vaikuttaa se, missä suhteessa ulkomailta tapahtuvaa tuontia saadaan maksettua viennillä. Mikäli vaihtosuhte paranee, tietyn tuontivolyymin maksamiseen tarvitaan vähemmän viennin, joten tietyllä kansantuotteen tasolla tavaroita ja palveluja voidaan kohdentaa uudelleen viennistä kulutukseen tai pääoman muodostukseen.
- 10.59. Reaalinen bruttokansantulo saadaan lisäämällä nk. reaalinen ulkomaankauppavoitto bruttokansantuotteen volyymlukuihin. Reaalinen ulkomaankauppavoitto — tai mahdollisesti tappio — on määritelmän mukaan

$$T = \frac{X - M}{P} - \left[\frac{X}{P_x} - \frac{M}{P_m} \right]$$

ts. käypähintainen tuonti miinus vienni deflatoituna hintaindeksillä miinus viennin deflatoidun arvon ja tuonin deflatoidun arvon erotus. Sopivan deflaattorin P valinta kauppataseen laskentaa varten tulisi jättää maan tilastoviranomaisille, jotta maan erityisolosuhteet tulisi otettua huomioon. Mikäli deflaattorin valinnasta on epävarmuutta, tuonin ja viennin hintaindeksien keskiarvosta saa todennäköisesti sopivan jakajan.

- 10.60. Realitytulon kokonaissuuret yksilöidään ja määritellään seuraavasti:

Bruttokansantuote kiinteisiin hintoihin

plus ulkomaankaupan vaihtosuhteen muutoksista johtuva hintavoitto tai -tappio

on yhtä kuin reaalinen bruttokotimaantulo

plus ulkomailta saatavat reaaliset ensitulot

miinus ulkomaille maksettava reaaliset ensitulot

on yhtä kuin reaalinen bruttokansantulo

plus reaaliset tulonsiirrot ulkomailta

miinus reaaliset tulonsiirrot ulkomaille

on yhtä kuin reaalinen käytettävissä oleva bruttokansantulo

miinus kiinteän pääoman kuluminen kiinteisiin hintoihin

on yhtä kuin reaalinen käytettävissä oleva nettokansantulo.

Jotta eri kansantulo-kokonaissuureet saadaan esitettyä reaalitylöina, ensitulot ja tulonsiirrot ulkomailta ja ulkomaille suositellaan deflatoitavaksi kotimaisen loppukäytön indeksillä. Reaalinen käytettävissä oleva kansantulo ilmoitetaan nettona vähentämällä sen bruttoarvosta kiinteän pääoman kulumisen kiinteisiin hintoihin.

INDEKSIEN LASKUKAAVAN JA PERUSVUODEN VALINTA

- 10.61. Yhtenäistä hinta- ja volyyymi-indeksijärjestelmää laadittaessa eri käyttötarkoituksiin on varta vasten valittava tietyn tyyppinen indeksi.
- 10.62. Vuosittaisten volyyymivaihtelujen mittaamiseen suositellaan Fisherin volyyymi-indeksiä, joka määritellään Laspeyresin ja Paaschen indeksien geometriseksi keskiarvoksi. Pitkän aikavälin volyyymimuutokset saadaan ketjuttamalla eli kasaamalla vuosittaiset volyyymien muutokset.
- 10.63. Vuosittaisten hintavaihtelujen mittaamiseen suositellaan Fisherin hintaindeksiä. Pitkän aikavälin volyyymimuutokset saadaan ketjuttamalla vuosittaiset volyyymien muutokset.
- 10.64. Fisherin indekseille ovat hyväksyttävissä vaihtoehtoja ketjuindeksit, joissa käytetään Laspeyresin volyyymi-indeksejä volyyymien muutosten ja Paaschen hintaindeksejä vuosittaisten hintavaihteluiden mittaamiseen.
- 10.65. Vaikka ketjuindeksi on volyyymi- ja hintamittaimena käyttökelpoisin, on huomattava, että summautuvuuskonsistenssin puutteesta voi olla vakavaa haittaa monenlaisille analyyseille.

Kokonaissuure määritellään komponenttiensa summaksi. Summautuvuus edellyttää, että tämä ominaisuus säilyy, kun sekä kokonaissuureen että sen komponenttien arvot tietyltä viiteajanjaksolta ekstrapoloidaan ajan suhteen volyyymi-indeksilukuja käyttäen.

- 10.66. Tämän takia on suositeltavaa, että keskeisten kokonaissuureiden ketjuindeksien lisäksi laaditaan disaggregoidut luvut eli käypähintaiset määrät arvotetaan suoraan perusvuoden hintoihin.

Kiinteähintaiset tilinpitotiedot on arvioitava mahdollisimman yksityiskohtaisella tasolla, mikäli tietojen halutaan olevan yhteensopivia yhtenäisessä hinta- ja volyyymimittainjärjestelmässä. Tarjonta- ja käyttötaulukot ovat kaikkien kiinteähintaisten mittaimien keskeinen, käsitteellinen sekä tilastollinen kehikko. Lisätietoja saa liitetaulukoista.

Kiinteähintaisten sarjojen perusvuotta on kuitenkin vaihdettava ajan mittaan. EKT noudattaa periaatetta, jonka mukaan perusvuosi vaihdetaan vuodesta 1995 lähtien joka viides vuosi. Perusvuoden vaihtuessa vanhan perusvuoden mukainen aikasarja liitetään tavallisesti uuden perusvuoden mukaiseen aikasarjaan eikä uudelleenpainotusta viedä taaksepäin. Liittäminen aiheuttaa perusvuoden päivityksen yhteydessä sen, että summautuvuus häviää.

- 10.67. Mikäli perusvuoden arvoja ekstrapoloidaan volyyymien ketjuindekseillä, käyttäjille on selitettävä, miksi taulukoiden tiedot eivät ole summautuvia.

Summautumattomat "kiinteähintaiset" tiedot julkaistaan korjaamattomina. Menettely on läpinäkyvä ja osoittaa ongelman laajuuden käyttäjille.

Tämä ei sulje pois mahdollisuutta, että tilaston laatijat saattavat tietyissä olosuhteissa päätyä eliminoimaan poikkeavia tietoja saadakseen aineiston kokonaisuuden kannalta yhtenäisemmäksi.

MAIDEN VÄLISET HINTA- JA VOLYYMI-INDEKSIT

- 10.68. Maiden välisissä hinta- ja volyyymivertailuissa joudutaan ratkaisemaan eri kansallisten valuuttojen vertailuista aiheutuvat ongelmat. Koska valuuttakurssit eivät ole riittävän vakaita tähän tarkoitukseen eivätkä anna oikeaa kuvaa ostovoiman eroista, maiden välisiin vertailuihin on sovellettava samaa metodiikkaa kuin maan sisäisiin eri ajankohtien välisiin vertailuihin. Maapareja varten on laadittava hinta- ja volyyymi-indeksit soveltamalla saman tyyppisiä indeksien laskukaavoja, joita käytetään eri ajanjaksojen välisten erojen mittaamiseen. Maaparissa A ja B indeksien painot voivat määräytyä kumman tahansa maan mukaan ja indeksit voivat — maan A näkökulmasta katsottuna — olla Laspeyresin indeksejä, jolloin painot määräytyvät maan A mukaan, tai Paaschen indeksejä, jolloin painot määräytyvät maan B mukaan.
- 10.69. Mikäli kahden vertailtavan maan kansantaloudet eroavat huomattavasti toisistaan, Laspeyresin ja Paaschen indeksien välinen ero saattaa muodostua hyvinkin suureksi, jolloin tulos riippuisi liaksi valitusta indeksistä. Tämän vuoksi EKT edellyttää, että kahdenvälisissä vertailuissa käytetään näiden kahden indeksin keskiarvoa Fisherin indeksin muodossa.

- 10.70. Suorat määrälliset vertailut vain vähän yhteisiä piirteitä sisältävien taloudellisten tilanteiden välillä ovat luonnostaan vaikeita, joten paras vaihtoehto on deflatoida käypähintaiset arvot hintaindekseillä. Kansainvälisiin vertailuihin tämä pätee jopa enemmän kuin eri ajankohtien välisiin vertailuihin. Mikäli tuotteet on yksilöity ja eritely huolellisesti, hintasuhteet voidaan laskea kunkin maan hintatiedusteluista kertyneistä tiedoista. Koska hinnat ilmoitetaan kansallisissa valuutoissa, hintasuhteita tulkitsemalla päästään käsitteeseen ostovoimapariteetti (OVP). Maiden A ja B valuuttojen välinen tietyn tuotteen OVP määritellään siksi maassa B tarvittavaksi B:n valuuttayksikköjen määräksi, jolla saa saman tuotemäärän kuin yhdellä A:n valuuttayksiköllä maassa A. Tuoteryhmien ja eri kokonaissuureiden OVP:t aina BKT:seen asti saadaan painottamalla tuotteiden OVP:t niiden suhteellisella osuudella menoista. Kahden maan välisen hintatason indeksin saamiseksi OVP-indeksi on jaettava vertailtavien maiden sen hetkiselällä valuuttakursilla.
- 10.71. Markkinattomien palvelujen kansainvälisissä vertailuissa törmätään samoihin ongelmiin kuin aikavertailuissa. Tämä tarkoittaa, että tuotoksia mitataan niiden panoksien summana. Maiden välisissä vertailuissa OVP:t lasketaan nykyään näiden keskeisten panoskomponenttien hintasuhteiden pohjalta. Tällainen menetelmä, jossa vertaillaan panosten volyymeja, ei ota huomioon markkinattomien palvelujen tuottamisessa vertailtavien maiden välillä vallitsevia tuottavuuseroja. Tämän vuoksi on tärkeää kehittää menetelmiä, jotka sen sijaan johtavat markkinattomien palvelujen tuotoksen volyymin vertailuihin. Yksittäisten markkinattomien palvelujen kohdalla tämän pitäisi olla mahdollista yleensä samaan tapaan kuin ajankohtien välisiä vertailuja tehtäessä.
- 10.72. EKT:ssä todetaan eri maiden välisten hinta- ja volyymivertailujen tarve. Päätavoitteena ovat BKT:n ja sen käytön volyymivertailut, ja tässä yhteydessä transitiivisuusehdon on täytyttävä. Transitiivisuus tarkoittaa, että maahan A perustuva maan C suora indeksi on yhtä kuin epäsuora indeksi, joka saadaan kertomalla maahan A perustuva maan B suora indeksi maahan B perustuvalla maan C suoralla indeksillä.
- 10.73. EKT soveltaa monenvälisten volyymimittaimien ja OVP:ien laskemiseen lähestymistapaa, jossa vertailut aloitetaan kahdenvälisinä kaikkien kyseeseen tulevien maaparien osalta. Tähän tarkoitukseen käytetyt Fisherin indeksit eivät ole transitiivisia, mutta niistä on mahdollista johtaa mahdollisimman läheisesti alkuperäisiä Fisherin indeksejä muistuttavia transitiivisia indeksejä perinteistä pienimmän neliösumman kriteeriä hyväksi käyttäen. Alkuperäisten Fisherin indeksien ja haluttujen transitiivisten indeksien välisten poikkeamien minimointi johtaa nk. EKS-indeksikaavaan.
- 10.74. EKS-indeksissä käytetään hyväksi kaikkia maan i maahan k liittäviä epäsuoria indeksejä sekä niiden välisiä suoria indeksejä. Maiden i ja k välillä se on i:n ja k:n välisen suoran indeksin ja kaikkien mahdollisten epäsuorien indeksien geometrinen keskiarvo. Suoralle indeksille annetaan aina epäsuoran indeksin paino kerrottuna kahdella. Transitiivisuusehto saadaan täytettyä tietyn maaparin osalta liittämällä kaikki muut maat maaparin EKS-indeksiin.

LUKU 11

VÄESTÖ JA TYÖPANOS

- 11.01. Tietyistä eri maiden tai saman kansantalouden toimialojen tai sektoreiden välisistä vertailuista tulee tarkoituksenmukaisia vasta tarkasteltaessa kansantalouden tilinpidon kokonaissuureita (esim. bruttokansantuotetta, kotitalouksien loppukulutusta, toimialan arvonlisäystä, palkansaajakorvauksia) suhteessa asukasmäärään ja työpanosuuttuihin. Tätä tarkoitusta varten on tarpeellista määritellä eräät kansantalouden tilinpitoon läheisesti liittyvät käsitteet, kuten kokonaisväestö, työllisyys, työpaikat, tehtyjen työtuntien kokonaismäärä, kokoaikavastavuus ja palkansaajien työpanos kiinteinä palkkauskorvauksina.
- 11.02. Nämä käsitteet määritellään järjestelmässä talousalueen ja taloudellisen mielenkiinnon keskuksen käsitteiden pohjalta.
- 11.03. Työpanokset on luokiteltava niiden samojen tilastollisten yksikköjen pohjalta, joita käytetään tuotannon analysointiin, eli paikallisen toimialayksikön ja institutionaalisen yksikön pohjalta.
- 11.04. Ne kokonaissuureet, joihin väestöä ja työpanoksia kuvaavat lukumäärät liittyvät, ovat vuosittaisia kokonaismääriä. Tilinpidossa tulisi näin ollen käyttää keskimääräistä väestöä ja työpanoksia vuoden aikana.

Tehtäessä useita tiedusteluja vuoden aikana lukuarvoksi valitaan eri tiedusteluissa saatujen tulosten keskiarvo.

Mikäli tiedusteluja tehdään vain yksi, on tärkeää tutkia, onko tiedustelujakso täysin edustava; arvioitaessa tietoja koko vuoden osalta tulisi käyttää viimeisintä saatavana olevaa tietoa vuosittaisista vaihteluista. Esim. keskimääräistä työllisyyttä arvioitaessa tulisi ottaa huomioon se seikka, että tietyt ihmiset eivät työskentele koko vuotta (tilapäiset ja/tai kausityöntekijät).

KOKONAI SVÄESTÖ

- 11.05. *Määritelmä:* Maan kokonaisväestö tietynä ajankohtana käsittää kaikki ne maan kansalaiset ja ulkomaalaiset henkilöt, jotka tuona ajankohtana asuvat vakinaisesti maan talousalueella, vaikka he olisivat tilapäisesti sieltä poissa. Henkilölaskentojen vuotuisesta keskiarvosta saadaan tiettyjä tarkoituksia varten sopiva perusta kansantalouden tilinpidon muuttujien arviointiin tai nimittäjäksi vertailuihin.

- 11.06. Kansantalouden tilinpidossa kokonaisväestö määritellään kotipaikan käsitteen perusteella (ks. luku yksiköt ja yksiköiden ryhmittely).

Henkilön katsotaan asuvan maassa vakinaisesti, mikäli hän on, tai aikoo olla, maan talousalueella vähintään vuoden pituisen ajanjakson.

Henkilön katsotaan olevan tilapäisesti poissa, mikäli hän asuu maassa vakinaisesti, mutta on, tai aikoo olla, ulkomailla korkeintaan vuoden pituisen ajanjakson.

Kaikkien samaan kotitalouteen⁽¹⁾ kuuluvien henkilöiden kotipaikka on siellä, missä kotipaikalla on taloudellisen mielenkiinnon keskus, so. siellä, missä kotitaloudella on asunto, jota kotitalouden jäsenet pitävät ja käyttävät pääasiallisena asumuksenaan. Kotimaiseen kotitalouteen kuuluvan kotipaikka pysyy kotimaassa, vaikka hän tekisi usein toistuvia matkoja talousalueen ulkopuolelle, koska kotitalouden taloudellisen mielenkiinnon keskus säilyy siinä kansantaloudessa, jossa sen kotipaikka on.

- 11.07. Maan kokonaisväestöön luetaan:

- a) maassa vakinaisesti asuvat kansalaiset;
- b) ulkomailla vuotta lyhyemmän ajanjakson oleskelevat siviilikansalaiset (rajatyöntekijät, kausityöntekijät, turistit, potilaat jne.);

⁽¹⁾ Kotitalouden käsite on määritelty luvussa "Yksiköt ja yksiköiden ryhmittely".

- c) vähintään vuoden pituisen ajanjakson maassa asuvat ulkomaiset siviilihenkilöt (mukaan lukien Euroopan yhteisöjen instituutioiden sekä maan maantieteellisellä alueella sijaitsevien kansainvälisten siviilijärjestöjen henkilökunta⁽²⁾);
- d) maan maantieteellisellä alueella sijaitsevien kansainvälisten sotilajärjestöjen palveluksessa oleva ulkomaalainen sotilashenkilökunta⁽²⁾;
- e) pitkäaikaisella komennuksella maassa oleva avustava ulkomaalainen tekninen henkilökunta⁽²⁾, jonka katsotaan olevan isäntämaan hallituksen palkkaamaa sen hallituksen tai kansainvälisen järjestön puolesta, joka varsinaisesti rahoittaa kyseisen henkilökunnan työskentelyä.

Yleisen käytännön mukaisesti kokonaisväestöön luetaan myös seuraavat henkilöt riippumatta siitä, kuinka pitkään he oleskelevat maan ulkopuolella

- a) ulkomailla opiskelevat maan kansalaiset riippumatta ulkomailla tapahtuvan opiskelun kestosta;
- b) ulkomaille sijoitetut, maan asevoimiin kuuluvat henkilöt⁽²⁾;
- c) maan maantieteellisen alueen ulkopuolella sijaitsevien kansallisten tieteellisten tutkimuskeskusten henkilöstöön kuuluvat kansalaiset⁽²⁾;
- d) ulkomaille sijoitettujen diplomaattiedustojen henkilökuntaan kuuluvat kansalaiset⁽²⁾;
- e) osittain tai kokonaan maan talousalueen ulkopuolella toimivien laivojen, kalastus- ja ilma-alusten ja kelluvien porauslauttojen miehistöön kuuluvat kansalaiset⁽²⁾.

11.08. Toisaalta maan kokonaisväestöön ei lueta:

- a) maan alueella vuotta lyhyempää ajanjaksoa oleskelevia ulkomaisia siviilihenkilöitä (rajatyöntekijät, kausityöntekijät, turistit, potilaat jne.);
- b) vähintään vuoden ulkomailla oleskelevia maan siviilikansalaisia;
- c) ulkomailla sijaitsevien kansainvälisten järjestöjen palveluksessa olevaa, maan kansalaisista koostuvaa sotilashenkilökuntaa;
- d) ulkomailla pitkäaikaisella komennuksella olevaa, maan kansalaisista koostuvaa avustavaa teknistä henkilökuntaa, jonka katsotaan olevan isäntämaan hallituksen palkkaamaa sen hallituksen tai kansainvälisen järjestön puolesta, joka varsinaisesti rahoittaa kyseisen henkilökunnan työskentelyä;

eikä sovitun käytännön mukaisesti myöskään:

- a) maassa opiskelevia ulkomaisia opiskelijoita riippumatta maassa tapahtuvan opiskelun kestosta;
- b) maahan sijoitettuja, vieraan maan asevoimiin kuuluvia henkilöitä;
- c) maan maantieteellisen alueen siäpuolella sijaitsevien ulkomaisten tieteellisten tutkimuskeskusten ulkomaalaista henkilökuntaa;
- d) maahan sijoitettujen ulkomaisten diplomaattiedustustojen jäseniä.

11.09. Edellä mainittu määritelmä eroaa nykyisestä (eli de facto) väestöstä, joka koostuu maan maantieteellisellä alueella tietyinä ajankohtana fyysisesti olevista henkilöistä.

TALOUDELLISESTI AKTIIVINEN VÄESTÖ

11.10. *Määritelmä:* Taloudellisesti aktiivinen väestö käsittää kaikki ne tietyn iän ylittävät henkilöt sukupuolesta riippumatta, jotka tietyinä viiteajanjaksona ovat (järjestelmän tuotantorajojen sisälle kuuluvien) tuotantotoimialojen käytettävissä työvoimana.

Määritelmä kattaa kaikki ne henkilöt, jotka täyttävät työlliseksi (joko palkansaajana tai itsenäisenä yrittäjänä) tai työttömäksi luettavan henkilön vaatimukset.

⁽²⁾ Mukaan lukien mukana seruaavat samaan kotitalouteen kuuluvat henkilöt.

”Palkansaajat” ja ”itsenäiset yrittäjät” on määritelty kohdassa ”työllisyys”.

”Työttömät” on määritelty kohdassa ”työttömyys”.

TYÖLLISYYS

11.11. *Määritelmä:* Työllisyyden käsite kattaa kaikki ne henkilöt — sekä palkansaajat että itsenäiset yrittäjät — jotka toimivat jollain järjestelmän tuotantorajojen sisään kuuluvalla tuotantotoimialalla.

PALKANSAAJAT⁽³⁾

11.12. *Määritelmä:* Palkansaajiksi määritellään kaikki ne henkilöt, jotka ovat työsuhteessa toiseen kotimaiseen institutionaaliseen yksikköön ja saavat työstään korvausta (merkitään kohtaan D.1 palkansaajakorvaukset).

Työsuhde on olemassa silloin, kun henkilön ja yrityksen välillä on molempien osapuolten tavallisesti vapaaehtoisesti solmima määrämuotoinen tai vapaamuotoinen sopimus siitä, että henkilö tekee työtä yritykselle rahapalkkaa tai luontoiskorvausta vastaan.

Palkansaajat luokitellaan tähän kohtaan, mikäli he eivät lisäksi ole itsenäisenä yrittäjänä työssä, joka on katsottava henkilön päätoimeksi: tällaisessa tapauksessa heidät luokitellaan kohtaan itsenäiset yrittäjät.

11.13. Palkansaajiin luetaan seuraavat henkilöryhmät:

- a) työnantajan työsuhteen perusteella palkkaamat henkilöt (ruumiillisen ja ei-ruumiillisen työn tekijät, yritysjohton henkilöstö, kotitalouksien palkkaamat henkilöt, työllisyysohjelman puitteissa tuotantotoimialalla palkkatyötä tekevät ihmiset);
- b) valtion virkamiehet ja muut julkishallinnon työntekijät, joiden työehdot on säädetty laissa;
- c) maan asevoimiin joko pitkäksi tai lyhyeksi aikaa värväytyneet henkilöt sekä palvelukseen kutsutut (mukaan lukien siviilipalvelukseen kutsutut) henkilöt;
- d) uskonnolliset toimihenkilöt, mikäli he ovat suoraan jonkin julkisyhteisön tai voittoa tavoittelemattoman yhteisön palkkaamia;
- e) yhteisöjen ja yritysmäisten yhteisöjen omistajat, mikäli he työskentelevät näissä yrityksissä;
- f) opiskelijat, jotka ovat sopimuksella sitoutuneet käyttämään osan työpanoksestaan yrityksen tuotantoprosessiin palkkaa, muuta korvausta ja (tai) koulutuspalvelua vastaan;
- g) etätyöntekijät⁽⁴⁾, mikäli on nimenomaisesti sovittu siitä, että etätyöntekijä saa palkkaa tai muuta korvausta tehdyn työn mukaan, ts. tiettyyn tuotantoprosessiin työpanokseksi tehdyn työmäärän mukaan;
- h) vammaistyöntekijät, mikäli heidän ja työnantajan välillä on määrämuotoinen tai vapaamuotoinen työsuhde;
- i) tilapäistyövoimaa välittävien toimistojen palkkaamat henkilöt, joita ei lueta heidän varsinaisena työpaikkanaan olevan yrityksen toimialan työntekijöiksi, vaan heidät palkanneen välitystoimiston toimialan työntekijöiksi. Panos-tuotosanalyysiä varten tämä henkilöryhmä kaikkine liitännäiskuluineen voidaan tosin luokitella uudelleen (ks. kohta 9.51).

11.14. Myös tilapäisesti töistä poissa olevat henkilöt katsotaan palkansaajiksi, mikäli heillä on muodollinen sidos työpaikkaan. Tämä muodollinen sidos tulisi määritellä yhden tai useamman seuraavan kriteerin mukaan:

- a) henkilö saa säännöllistä palkkaa;

⁽³⁾ ”Palkansaajat” vastaa Kansainvälisen työjärjestön määrittelemää käsitettä ”työsuhde, josta saa palkkaa tai muuta korvausta”.

⁽⁴⁾ Etätyöntekijä on henkilö, joka yrityksen kanssa etukäteen sovittuun järjestelyyn tai solmitun sopimuksen nojalla tekee töitä tai tuottaa tietyn määrän tavaroita tai palveluksia kyseiselle yritykselle, mutta jonka työskentelypaikka ei ole kyseisessä yrityksessä.

- b) henkilöllä on varmuus poissaolon syyn päättymistä seuraavasta töihin palaamisesta tai sovittu töihinpalaamis-päivä;
- c) töistä poissaolo on jatkunut ajanjakson, joka voi mahdollisesti olla sen luonteinen, että työntekijät voivat saada korvauksia ilman velvollisuutta ottaa vastaan muita töitä.

Tämä käsittää henkilöt, jotka ovat tilapäisesti poissa töistä sairauden tai ruumiinvamman, vapaan tai loman, lakon tai työsulun, opiskelu-, koulutus- tai harjoitteluvapaan, äitiys- tai vanhempainloman, taloudellisen toiminnan vähenemisen, huonoista sääolosuhteista, koneiden tai laitteiden rikkoutumisesta, sähkökatkoksesta tai raaka- tai polttoainepulasta johtuvan töiden tilapäisen järjestelyvaikeuden tai keskeytymisen, tai muun vapaata sisältävän tai sitä sisältämättömän tilapäisen poissaolon takia.

ITSENÄISET YRITTÄJÄT

- 11.15. *Määritelmä:* Itsenäiseksi yrittäjäksi määritellään henkilöt, jotka joko yksin tai yhdessä muiden kanssa omistavat ne yhtiöimättömät yritykset, jossa he työskentelevät, poislukien yritysmäisiksi yhteisöiksi luokiteltavat yhtiöimättömät yritykset. Itsenäiset yrittäjät luokitellaan tähän kohtaan, mikäli he eivät lisäksi ole palkkatyössä, joka on katsottava henkilön päätoimeksi: viimeksi mainitussa tapauksessa heidät luokitellaan kohtaan palkansaajat.

Yllä tarkoitetut henkilöt voivat viiteajanjaksona olla tilapäisesti poissa töistä minkä tahansa yksittäisen syyn takia. Itsenäisestä yrittämisestä saatava korvaus on sekatulua.

- 11.16. Itsenäisiin yrittäjiin luetaan myös seuraavat henkilöryhmät:

- a) ilman korvausta työskentelevät perheenjäsenet, mukaan lukien kokonaan tai osittain markkinatuottantoa harjoittavissa ei-yhteisöyrityksissä työskentelevät perheenjäsenet;
- b) etätyöntekijät, joiden tulo määräytyy heidän vastuullaan olleen tuotantoprosessin tuotoksen arvon mukaan työpanoksen suuruudesta riippumatta;
- c) työntekijät, jotka yksin tai yhdessä muiden kanssa harjoittavat sellaista tuotantoa, jonka ainoana tarkoitukseksi on työntekijöiden oma loppukulutus tai pääoman muodostus.

Ilman korvausta työskentelevät vapaaehtoistyöntekijät luetaan kuuluviksi itsenäisiin yrittäjiin, mikäli heidän vapaaehtoisen toimintansa tuloksena syntyy tavaroita, esim. asunnon, kirkon tai muun rakennuksen rakentaminen. Mikäli kuitenkin heidän vapaaehtoisen toimintansa tuloksena syntyy palveluja, esim. maksuton hoito- tai siivoustyö, heitä ei sisällytetä työllisyyteen, koska näitä vapaaehtoispalveluja ei lueta tuotantoon (ks. 3.08).

Omistusasuntojen tuottamiin asutopalveluihin ei liity työpanosta; omistusasunnossa asuvia ei sellaisenaan pidetä itsenäisenä yrittäjänä.

TYÖLLISYYS JA KOTIPAIKKA

- 11.17. Tuottajayksiköiden toiminnan tuloksia voi verrata työllisyyteen vain, mikäli viimeksi mainittuun sisällytetään sekä ne maassa vakinaisesti asuvat että ulkomaiset henkilöt, jotka tekevät työtä kotimaisille tuottajayksiköille.

Tämän perusteella työllisyyteen luetaan myös seuraavat henkilöryhmät:

- a) ulkomaiset rajatyöntekijät, so. henkilöt, jotka kulkevat päivittäin rajan yli töihin talousalueelle;
- b) ulkomaiset kausityöntekijät, so. henkilöt, jotka muuttavat vuotta lyhyemmäksi ajaksi talousalueelle työhön toimialoille, joilla tarvitaan ajoittain lisätöitä;
- c) ulkomaille sijoitetut maan asevoimiin kuuluvat henkilöt;
- d) maan maantieteellisen alueen ulkopuolella sijaitsevien kansallisten tieteellisten tutkimuskeskusten henkilöstöön kuuluvat kansalaiset;
- e) ulkomailla sijaitsevien diplomaattiedustustojen henkilökuntaan kuuluvat kansalaiset;

- f) kotimaisten talousyksiköiden käyttämien laivojen, kalastus- ja ilma-alusten ja kelluvien porauslauttojen miehistön jäsenet;
- g) talousalueen ulkopuolella toimipaikkaa pitävien julkishallinnon toimielimien paikalliset työntekijät.

11.18. Toisaalta työllisyyteen ei lueta seuraavia henkilöryhmiä:

- a) maassa vakinaisesti asuvat henkilöt, jotka ovat raja- tai kausityöntekijöitä, so. jotka ovat töissä toisella talousalueella;
- b) ulkomaisten talousyksiköiden käyttämien laivojen, kalastus- ja ilma-alusten ja kelluvien porauslauttojen miehistöön kuuluvat kansalaiset;
- c) maan maantieteellisellä alueella toimipaikkaa pitävien ulkomaisten julkishallinnollisten toimielimien paikalliset työntekijät;
- d) Euroopan yhteisöjen instituutioiden ja maan maantieteellisellä alueella sijaitsevien kansainvälisten siviilijärjestöjen henkilökunta (mukaan lukien suoraan palkatut paikalliset työntekijät);
- e) maan maantieteellisellä alueella sijaitsevien kansainvälisten sotilasjärjestöjen palveluksessa olevat asevoimiin kuuluvat henkilöt;
- f) talousalueella sijaitsevilla ulkomaisilla tieteellisissä tutkimuskeskuksissa työskentelevät kansalaiset.

11.19. Jotta muunnos työvoimatilastoissa yleistesti käytettyihin käsitteisiin (kansallinen työllisyys) olisi mahdollista, erityisesti seuraavat henkilöryhmät esitetään EKT:ssä erillisinä:

- a) asepalvelukseen kutsutut joukot (ei sisälly työvoimatilastoihin, mutta on sisällytetty EKT:n kohtaan julkisyhteisöjen palvelut);
- b) maassa vakinaisesti asuvat, jotka tekevät työtä ulkomaisissa tuottajayksiköissä (sisältyy työvoimatilastoihin, mutta ei sisälly EKT:n määrittelemään työllisyyteen);
- c) ulkomaalaiset, jotka tekevät työtä kotimaisissa tuottajayksiköissä (ei sisälly työvoimatilastoihin, mutta sisältyy EKT:n määrittelemään työllisyyteen);
- d) laitoksessa pysyvästi elävät kotimaiset työntekijät;
- e) kotimaassa asuvat työntekijät, jotka ovat alle työvoimatilastossa huomioon otetun iän.

TYÖTTÖMYYS

11.20. *Määritelmä:* Käsite "työttömät" kattaa Kansainvälisen työjärjestön (kolmastoista kansainvälinen työvoimatilastokonferenssi) laatimien normien mukaisesti kaikki ne tietyt iän ylittäneet henkilöt, jotka olivat viiteajanjaksona:

- a) "ilman työtä", so. eivät olleet työssä palkkaa tai muuta korvausta vastaan tai itsenäisenä yrittäjänä;
- b) "työhön saatavilla", so. olivat viiteajanjaksona saatavilla työhön palkkaa tai muuta korvausta vastaan tai itsenäiseksi yrittäjäksi; ja
- c) "työnhakijoina", so. olivat ryhtyneet erityisiin toimiin tietyllä viiteajanjaksoa edeltäneellä ajanjaksolla etsiäkseen töitä palkkaa tai muuta korvausta vastaan tai tullakseen itsenäiseksi yrittäjäksi.

Näihin erityisiin toimiin voidaan lukea kirjoittautuminen julkiseen tai yksityiseen työnvälitykseen; suoraan työnantajiin kohdistettu työnhaku; töiden kysely työmailta, maataloilta, tehtaiden porteilta, markkina- tai muilta kokoontumispaikoilta; sanomalehti-ilmoitusten laittaminen tai niihin vastaaminen; turvautuminen ystävien tai sukulaisten apuun töiden saamiseksi; maan, rakennuksen, koneiden tai laitteiden etsintä oman yrityksen perustamiseksi; rahoituksen järjestäminen; lupien ja lisenssien hakeminen jne.

11.21. *Määritelmä:* Työttömyysaste kuvaa työttömien prosentuaalista osuutta taloudellisesti aktiivisesta väestöstä.

Työttömyysaste lasketaan tavallisesti eri sukupuoli- ja ikäryhmille, ja joskus lisäksi ristiinluokitellaan muiden väestömuuttujien kuten siviilisäädyn, pätevyuden tai kansallisuuden mukaan.

TYÖPAIKAT

11.22. *Määritelmä:* Työpaikka on henkilön ja kotimaisen institutionaalisen yksikön välinen nimenomainen tai hiljainen sopimus⁽⁵⁾ siitä, että henkilö tekee työtä⁽⁶⁾ palkkaa tai muuta korvausta⁽⁷⁾ vastaan erikseen määritellyn ajanjakson ajan tai toistaiseksi.

Tämä määritelmä kattaa sekä palkansaajien että itsenäisten yrittäjien työpaikat: ts. kyseessä on palkansaajan työpaikka, mikäli henkilö kuuluu toiseen institutionaaliseen yksikköön kuin työnantaja, ja itsenäisen yrittäjän työpaikka, mikäli henkilö kuuluu samaan institutionaaliseen yksikköön kuin työnantaja.

11.23. Käsite työpaikat eroaa edellä määritellystä työllisyyden käsitteestä seuraavasti:

- Työpaikan käsitteeseen sisältyy saman henkilön toinen, kolmas jne. työpaikka. Viiteajanjaksona (yleensä viikko) nämä henkilön työpaikat voivat olla joko peräkkäisiä tai, mikäli henkilöllä on sekä päivätyö että iltatyö, samanaikaisia.
- Yllä määritelty työpaikan käsite sulkee toisaalta pois ne tilapäisesti töistä poissa olevat henkilöt, joilla on "määrämuotoinen sidos työpaikkaansa" esim. siinä muodossa, että heillä on "varmuus töihin palaamisesta tai sovittu töihinpaluupäivä". Tällaista lomautetun tai muualla koulutuksessa olevan henkilön ja työnantajan välistä yhteisymmärrystä ei lasketa tilinpitojärjestelmässä työpaikaksi.

TYÖPAIKAT JA KOTIPAikka

11.24. Maan talousalueella sijaitseva työpaikka on henkilön (jonka kotipaikka voi olla toisella talousalueella) ja maan kotimaisen institutionaalisen yksikön välinen nimenomainen tai hiljainen sopimus.

Taloudelliseen toimintaan käytetyn työpanoksen mittaamisen kannalta ainoastaan institutionaalisen tuottajayksikön kotipaikalla on merkitystä, koska yksinomaan kotimaiset tuottajat osallistuvat bruttokansantuotteen tuottamiseen.

11.25. Lisäksi:

- Työpaikat sisällytetään laskennassa talousalueen työpaikkoihin, mikäli kotimaisen tuottajan työntekijät ovat tilapäisesti töissä toisella talousalueella ja mikäli tuottajaa ei toiminnan luonteen ja keston perusteella ole pidettävä toisen talousalueen laskennallisena talousyksikkönä.
- Työpaikkoja ei sisällytetä laskennassa talousalueen työpaikkoihin, mikäli niissä tehty työ tehdään ulkomaisille institutionaalisisille yksiköille, ts. yksiköille, joiden taloudellisen mielenkiinnon keskus on toisessa maassa ja jotka eivät aio toimia kotimaan alueella vähintään vuotta.
- Kansainvälisten järjestöjen henkilöstön sekä ulkomaiden lähetystöjen paikan päältä palkkaaman henkilöstön työpaikkoja ei sisällytetä laskentaan, sillä työnantajayksiköt eivät ole kotimaisia.

TEHTYJEN TYÖTUNTIEN KOKONAISMÄÄRÄ

11.26. *Määritelmä:* Tehtyjen työtuntien kokonaismäärä on niiden todellisten työtuntien yhteenlaskettu määrä, jotka on tehty laskenta-ajanjakson aikana palkansaajana tai itsenäisenä yrittäjänä edellyttäen, että näiden tuotos on tuotantorajojen sisällä.

⁽⁵⁾ Nimenomainen tai hiljainen sopimus liittyy työpanoksen antamiseen, ei tavara- tai palvelustuotoksen tuottamiseen.

⁽⁶⁾ Työ tarkoittaa mitä tahansa toimintaa, joka myötävaikuttaa tavaroiden tai palvelujen tuotantoon tuotantorajojen sisällä. Työn laillisuudella ja työntekijän iällä ei periaatteessa ole merkitystä.

⁽⁷⁾ Palkkaa tai muu korvaus on tässä kohdassa tulkittava laajamerkitseksi käsitteeksi, johon sisältyy itsenäisten yrittäjien sekatalo.

Koska palkansaajan määritelmä on laaja ja kattaa osa-aikaiset työntekijät sekä tilapäisesti töistä poissa olevat henkilöt, joilla kuitenkin on määrämuotoinen sidos työhön, sopiva tuottavuuslaskelmien mittain EKT:n suosituksen mukaan on tehtyjen työtuntien kokonaismäärää eikä työllisten lukumäärää.

Tehtyjen työtuntien kokonaismäärää suositellaan käytettäväksi järjestelmässä työpanosten mittana.

- 11.27. Todellisten työtuntien kokonaismäärä käsittää Kansainvälisen työjärjestön (kymmenes kansainvälinen työvoimatilastokonferenssi) laatimien normien mukaisesti:
- normaalina työaikana tehdyt todelliset työtunnit;
 - normaalina työaikana tehtyjen työtuntien lisäksi tehdyt työtunnit, joista yleisesti maksetaan normaalia korkeampaa palkkaa (ylityö);
 - työpaikalla mm. työmaan valmisteluun, korjaus- ja huoltotöihin, työkalujen valmisteluun ja puhdistukseen tai kuittien, laskujen, työajan pituutta koskevien raporttien ja muiden raporttien tekemiseen käytetty aika;
 - työpaikalla odotteluun tai valmiinaoloon käytetty joutoaika, mikä voi johtua esim. töiden tilapäisestä puuttumisesta, koneiden tai laitteiden rikkoutumisesta tai onnettomuuksista, tai työpaikalla vietetty aika, jona ei tehdä työtä, mutta jolta työnantaja on sitoutunut maksamaan palkkaa sopimuksen nojalla;
 - työpaikalla pidettäviä lyhyitä lepoetkiä, mukaan lukien virvoketautot, vastaava aika.
- 11.28. Todellisiin työtunteihin ei toisaalta lueta:
- tunteja, joilta maksetaan, mutta joina ei tehdä työtä, kuten palkalliset vuosilomat, yleiset vapaapäivät tai sairasloma;
 - aterioihin käytettyjä taukoja;
 - työpaikan ja kodin välisiin matkoihin käytettyä aikaa siinä tapauksessa, että siitä maksetaan (rakenustyöläiset). Työnantajan ajalla järjestetty tällainen matkustaminen luetaan kuitenkin työtunteihin.
- 11.29. Tehtyjen työtuntien kokonaismäärä on niiden todellisten työtuntien yhteenlaskettu määrä, jotka laskentaajanjakson aikana on tehty talousalueella sijaitsevilla palkansaajien ja itsenäisten yrittäjien työpaikoissa
- mukaan lukien talousalueen ulkopuolella tehty työ sellaisille kotimaisille institutionaalisille työnantajajyksiköille, joilla ei ole taloudellisen mielenkiinnon keskusta siellä, missä työ tehdään;
 - poislukien työ sellaisille ulkomaisille institutionaalisille työnantajajyksiköille, joilla ei ole taloudellisen mielenkiinnon keskusta talousalueella.
- 11.30. Monissa yritys­kyselyissä kirjataan maksettuja tunteja, ei tehtyjä työtunteja.
- Tällaisissa tapauksissa kullekin työpaikkaryhmälle on arvioitava tehtyjen työtuntien määrä käyttäen hyväksi kaikkea saatavilla olevaa tietoa palkallisista vapaista jne.
- 11.31. Suhdanneanalyysia varten saattaa olla tarpeen korjata tehtyjen työtuntien kokonaismäärä siten, että vuosittaisten työpäivien määrä pidetään vakiona.

KOKOAIKAVASTAAVUUS

- 11.32. *Määritelmä:* Kokoaikavastaava työllisyys, joka on yhtä kuin kokoaikaisina työpaikkoina ilmoitettu työpaikkojen lukumäärä, on tehtyjen työtuntien kokonaismäärä jaettuna talousalueella sijaitsevilla kokoaikaisissa työpaikoissa tehtyjen työtuntien vuotuisella keskiarvolla.
- 11.33. Tämä määritelmä ei välttämättä kuvaa sitä, kuinka kokoaikavastaavuuden käsitettä arvioidaan, sillä kokoaikaisen työpaikkojen työajan pituus on muuttunut aikojen kuluessa ja vaihtelee toimialoittain; kunkin työpaikkaryhmän osalta on käytettävä laskentamenetelmiä, jotka määrittävät osa-aikaisten työpaikkojen keskimääräisen osuuden sekä niissä keskimäärin tehdyt työtunnit. Kullekin työpaikkaryhmälle on ensiksi arvioitava kokoaikaisen työpaikan normaali työviikko. Mikäli mahdollista, työpaikkaryhmä voidaan määrittellä toimialan sisällä sukupuolen ja (tai) sen mukaan, minkälaista työ on. Palkansaajien työpaikkojen osalta näiden lukujen määrittämisen

lähtökohtana pidetään sopimusperusteisia työtunteja. Kokoaikavastaavuus lasketaan erikseen kussakin työpaikkar ryhmässä ja saadut tulokset summataan.

- 11.34. Vaikka tehtyjen työtuntien kokonaismäärä on paras työpanosten mittain, kokoaikavastaavuudesta on tiettyjä etuja: se on helpommin arvioitavissa ja helpottaa kansainvälisiä vertailuja sellaisten maiden kanssa, joissa pystytään arvioimaan vain kokoaikavastaavaa työllisyyttä.

TYÖNTEKIJÖIDEN TYÖPANOS KIINTEINÄ KORVAUKSINA

- 11.35. *Määritelmä:* Palkansaajien työpanos kiinteinä korvauksina mittaa tämänhetkistä työpanosta arvotettuna palkansaajatyöpaikoissa valittuna perusajanjaksona vallinneisiin palkansaajakorvauksiin.
- 11.36. Käypähintaiset palkansaajakorvaukset jaettuna palkansaajien kiinteähintaisella työpanoksella antaa tulokseksi implisiittisen palkansaajakorvausten hintaindeksiin, jota voidaan verrata implisiittiseen loppukäytön hintaindeksiin.
- 11.37. Palkansaajien työpanos kiinteinä korvauksina -käsitteellä pyritään ilmentämään työvoiman rakenteessa ilmeneviä muutoksia esim. matalapalkkaisista korkeasti palkattuihin työntekijöihin. Työvoiman rakenneanalyysi tulisi tehdä toimialoittaisena, jotta analyysi olisi käyttökelpoinen.
-

LUKU 12

NELJÄNNESVUOSITILINPITO

- 12.01. Neljännesvuositilinpito on kiinteä, ja mm. kuluvan vuoden analysoinnin ja edellisvuoden ennakkoestimaattien laskennan kannalta erittäin tärkeä osa kansantalouden tilinpitojärjestelmää. Neljännesvuositilit muodostavat sekä reaali- että rahoitustaloutta koskevan, neljännesvuosittain kirjattavien taloustoimien, tilien ja tasapainoerien yhtenäisen joukon. Neljännesvuositilinpitoon sovelletaan tietyin tilinpitokaudesta johtuvin muutoksin samoja periaatteita, määritelmiä ja rakennetta kuin vuosittaiseen tilinpitoon.
- 12.02. Neljännesvuositilien tärkeys perustuu ensisijaisesti siihen, että ne ovat ainoa lyhyellä aikaviiveellä saatavissa oleva yhtenäinen indikaattorijoukko, jonka avulla on mahdollista laatia lyhyen aikavälin yleiskatsaus sekä talouden reaali- että rahoitustoiminnasta.
- 12.03. Tiedyt neljännesvuositilinpidon erityispiirteet määräytyvät sen mukaan, mistä ajanjaksosta tilinpitoa laaditaan ja kuinka pikaisesti luotettavaa tietoa tarvitaan. Näitä erityispiirteitä ovat mm. tilinpidon tilastolliset menetelmät, kausiluontoisuus ja sen käsittely, neljännesvuositilinpidon ja vuosittaisen tilinpidon yhtenevyys sekä eräät viiteajanjaksoon liittyvät tilinpidolliset erityispiirteet. Näitä erityispiirteitä tullaan käsittelemään laajasti neljännesvuositilinpidon käsikirjassa, jonka Eurostat aikoo julkaista ennen tämän tilinpitomenetelmän soveltamista.
- 12.04. Neljännesvuositilinpidon laadinnassa käytettävät tilastolliset menetelmät voivat poiketa huomattavasti vuosittaisessa tilinpidossa käytettävistä menetelmistä. Nämä menetelmät luokitellaan kahteen pääluokkaan: suoriin ja epäsuoriin menetelmiin. Suorissa menetelmissä käytetään samoja tietolähteitä kuin vuosittaisessa tilinpidossa, mutta tiedot kerätään neljännesvuosittain ja niissä on tiettyjä yksinkertaistuksia. Epäsuorissa menetelmissä vuosittaisen tilinpidon tietoja hajotetaan matemaattisin tai tilastollisin menetelmin ajan suhteen käyttäen viiteindikaattoreita, jotka mahdollistavat kuluvan vuoden ekstrapoloinnin. Eri epäsuorien menetelmien valinnassa on ennen kaikkea kiinnitettävä huomiota ennustevirheen minimointiin kuluvan vuoden osalta, jotta vuosittaiset ennakkoestimaatit vastaisivat mahdollisimman tarkasti lopullisia lukuja. Lähestymistavan valinta riippuu mm. siitä, mitä tietoja on saatavana neljännesvuosittain.
- 12.05. Neljännesvuositilinpidon sarjoissa ilmenee varsin usein säästä, tavoista, lainsäädännöstä yms. johtuvia erittäin lyhytaikaisia vaihteluja, jotka yleensä määritellään kausivaihteluiksi. Vaikka kausiluonteisuus kuuluu kiinteästi neljännesvuositietoihin, se on usein esteenä trendi-suhdannekomponentin oikealle tunnistamiselle ja analyysille. Tämän takia on tarpeen laatia sekä alkuperäisiä että kausitasoitettuja tilejä. Kausitasoitettujen lukujen tilinpidollinen yhtenevyys tulisi varmistaa. Työpäiväkorjaus on kausitasoitukseen läheisesti liittyvä ongelma, jota on tarpeen käsitellä tarkemmin Eurostatin käsikirjassa.
- 12.06. Tilinpidon on oltava pitkällä aikavälillä yhtenevää, koska neljännesvuositilinpidossa sovelletaan samaa kehikkoa kuin vuosittain tilinpidossa. Virtamuuttujien osalta tämä merkitsee sitä, että neljännesvuositietojen summan on kunakin vuonna oltava yhtä suuri kuin vuosittain tilinpidon luvut. Tämän ehdon täyttymiselle ei ole periaatteessa esteitä edellisen vuoden osalta. Kuluvan vuoden ongelma on neljännesvuositietojen ja vuosittain tilinpidon välinen ajallinen järjestys, sillä neljännesvuositiedot saadaan normaalisti vuosittain nopeammin. Tämän ongelman voi ratkaista sopimalla, että vuosittain tilinpidon ennakkoestimaatit saadaan summaamalla neljännesvuositietoja. Kun uusia vuosittain tilinpidon tietoja otetaan käyttöön ja ennakkotietoja tarkistetaan, neljännesvuositietoja on muutettava vastaavasti. Samoissa järjestelmissä vuotuinen tilinpito on neljännesvuositilinpidon sivutuote eikä vuosittain tilinpidon tietoja lasketa erikseen.
- 12.07. Alkuperäisten ja kausitasoitettujen tietojen ajallinen yhtenevyys on varmistettava tarkoitukseseen sopivia kausitarkistusmenetelmiä käyttäen.
- 12.08. Suurin osa taloustoimista ja tasapainoeristä jakautuu periaatteessa kaikille vuosineljänneksille tiettyä säännöllisyyttä noudattaen. Eräät taloustoimet näyttävät kuitenkin keskittyvän yhdelle tai kahdelle vuosineljännekselle.

Tällaisia ovat mm. tuloverot, osingot ja korot. Näiden taloustoimien käsittely riippuu ensisijaisesti tulon muodostusprosessista.

- 12.09. Sille, että neljännesvuositilinpidoissa käytetään samaa asetelmaa kuin vuosittaisessa tilinpidoissa, ei ole teoriassa estettä. Käytännössä on kuitenkin hyödyllistä yksinkertaistaa ja aggregoida tätä kokonaisuutta luotettavien neljännesvuositietojen saamiseksi mahdollisimman nopeasti (ks. EKT-95-kehikkoon tarvittavat tiedot ja taulukot).

LUKU 13

ALUETILINPITO

- 13.01. Aluetilinpito on koko kansantalouden tilinpidon alueellinen täsmennys. Aluetilinpidoissa käytetään samoja käsitteitä kuin kansantalouden tilinpidossa, ellei tässä luvussa toisin mainita.
- 13.02. Täysimittainen aluetason tilinpito edellyttää kunkin alueen käsittelyä erillisenä taloudellisena kokonaisuutena. Tässä tarkastelussa muiden alueiden kanssa tehtävistä taloustoimista tulee eräs ulkomaisten taloustoimien laji. Alueen ulkomaisissa taloustoimissa tulisi tosin erottaa maan muiden alueiden kanssa tehtävät taloustoimet ja ulkomaiden kanssa tehtävät taloustoimet.
- 13.02. Käsitteelliset vaikeudet (ks. kohdat 13.10—13.14), selittävät osaltaan sen, miksi aluetilinpito rajoittuu vain tuotannon toimialoitteeseen kirjaamiseen ja eräiden institutionaalisten sektoreiden kuten kotitalouksien tileihin.

VARSINAINEN ALUE

- 13.04. Alueellinen kansantalous on osa koko kansantaloutta. Koko kansantalous määritellään institutionaalisten yksiköiden pohjalta. Se käsittää kaikki institutionaaliset yksiköt, joiden taloudellisen mielenkiinnon keskus on maan talousalueella (ks. kohta 2.04). Vaikka talousalue muodostuu ensisijaisesti maantieteellisestä alueesta, nämä kaksi käsitettä eivät ole täysin yhteneviä (ks. kohta 2.05). Maan talousalue voidaan jakaa varsinaisiin alueisiin ja ulkoalueisiin.
- 13.05. Varsinaiseen alueeseen luetaan:
- alue, joka on osa maan maantieteellistä aluetta;
 - kaikki vapaa-alueet, mukaan lukien alueella sijaitsevat tullivarastot ja tullivalvonnan alaiset tehtaat.
- 13.06. Ulkoalue muodostuu maan talousalueen osista, joita ei voida suoraan liittää mihinkään yksittäiseen alueeseen. Ulkoalueeseen kuuluvat:
- kansallinen ilmatila, aluevedet ja kansainvälisellä vesialueella sijaitseva mannerlaatta, johon maalla on yksinoikeudet;
 - enklaavit eli erillisalueet (so. ulkomailla sijaitsevat maantieteelliset alueet, joita maan julkishallinnon toimielimet käyttävät kansainvälisten tai valtioiden välisten sopimusten nojalla (–suurlähetystöt, konsulaatit, sotilastukikohdat, tieteelliset tutkimuskeskukset jne.);
 - maan mannerjalustan ulkopuolisilla kansainvälisillä vesillä sijaitsevat kotimaisten yksiköiden hyödyntämät öljy-, maakaasu- yms. esiintymät.
- 13.07. Tilastollinen alueluokitus (NUTS) on Euroopan unionin kattava yhtenäinen järjestelmä, jonka mukaan talousalue on luokiteltu alueisiin. NUTS on alueluokitus aluetilinpidon laatimista varten.

YKSIKÖT JA KOTIPAikka

- 13.08. Aluetilinpidoissa erotetaan kahdenlaisia yksiköitä. Paikallista toimialayksikköä käytetään tuotantoprosessissa sekä tavaroiden ja palvelujen käytön yhteydessä syntyvien virtojen analysointia varten. Institutionaalisen yksikön avulla analysoidaan tuloihin, pääomaan ja rahoitustaloustoimiin vaikuttavia virtoja sekä muita virtoja ja taseita.
- 13.09. Paikallinen toimialayksikkö on se osa toimialayksikköä, joka vastaa paikallista yksikköä. Paikallinen yksikkö on maantieteellisesti yksilöidyssä paikassa (ks. kohta 2.106) sijaitseva, tavaroita ja palveluksia tai niiden osia tuottava institutionaalinen yksikkö. Tällä perusteella paikallisen toimialayksikön alueellinen kotipaikka voidaan periaatteessa määrittää yksiselitteisesti.

Tuotantotoimialoihin liittyvien taloustoimien osalta on tarpeen kirjata samaan institutionaaliseen yksikköön kuuluvien, mutta eri alueilla sijaitsevien paikallisten toimialayksiköiden väliset virrat. EKT suosittaa paikallisten toimialayksiköiden välisten toimitusten sisällyttämistä tuotoksen määrittelmään ja tällainen määrittely on erityisen tärkeä aluetilinpidoissa.

- 13.10. Institutionaaliset yksiköt jaetaan aluetilinpidoissa kahteen alaryhmään. Ensimmäinen alaryhmä ovat yksialueiset yksiköt, joiden taloudellisen mielenkiinnon keskus on yhdellä alueella ja joiden toiminta tapahtuu pääosin tällä alueella. Yksialueisiin yksiköihin kuuluvat kotitaloudet, yhteisöt, joiden kaikki paikalliset toimialayksiköt sijaitsevat samalla alueella, paikallis- ja osavaltion hallinto, ainakin osa sosiaaliturvaa ja monet kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt.

Toinen alaryhmä ovat monialueiset yksiköt, joiden taloudellisen mielenkiinnon keskus ulottuu useammalla kuin yhdelle alueelle. Monet yhteisöt ja joukko voittoa tavoittelemattomia yhteisöjä ovat tällaisia yksiköitä. Laajemmin tarkasteltuna tähän ryhmään kuuluvat myös ne institutionaaliset yksiköt, joiden toiminta kattaa koko maan, kuten valtionhallinto ja jotkut, tavallisesti monopoli- tai lähes monopoliasemassa olevat yhteisöt, kuten valtion rautatiet tai kansallinen sähköyhtiö.

- 13.11. Kaikkien yksialueisten institutionaalisten yksiköiden taloustoimet kohdennetaan siihen alueeseen, jolla niillä on taloudellisen mielenkiinnon keskus. Kotitalouksien taloudellisen mielenkiinnon keskus on se alue, jolla niiden jäsenet asuvat eikä se, jolla niiden jäsenet ovat töissä. Muiden yksialueisten yksiköiden taloudellisen mielenkiinnon keskus on niiden sijaintialueella.

- 13.12. Monialueisten yksiköiden erät taloustoimet ovat käsitteeltään sellaisia, että niitä ei tarkasti ottaen voida alueellistaa. Tällaisia ovat useimmat jako- ja rahoitustaloustoimet. Monialueisten yksiköiden tasapainoeriä ei näin ollen voida yksiselitteisesti määrittää alueellisella tasolla.

- 13.13. Monialueisten yksikköjen kaikkien taloustoimien kohdentaminen alueille joidenkin nyrkkisääntöjen mukaan saattaa tuntua houkuttelevalta. Käytännön syistä tähän ei kuitenkaan tulisi ryhtyä, sillä tällainen menettely edellyttäisi EKT:n käsitteiden muuttamista. Kohdentamisessa on sovellettava EKT:n käsitteitä. Samat syyt, jotka estävät paikallisten toimialayksikköjen täysimittaisen tilinpidon sisällyttämisen koko maan tilinpitokehikkoon myös estävät kohdentamasta kaikkia institutionaalisia yksiköitä ja niiden tilejä alueille; tämä tarkoittaisi periaatteessa täysimittaisen tilijärjestelmän laatimista paikallisille toimialayksiköille.

- 13.14. Edellä esitettyjen syiden perusteella aluetilinpitojärjestelmä rajoittuu:

a) tuotantotoimialojen alueittaisiin kokonaissuureisiin:

- 1) arvonlisäykseen
- 2) palkansaajakorvauksiin
- 3) työllisyyteen
- 4) palkansaajiin
- 5) kiinteän pääoman bruttomuodostukseen;

b) alueittaiseen bruttokansantuotteeseen (EKTA);

c) kotitalouksien alueellisiin tileihin.

ALUEELLISTAMISMENETELMÄT

- 13.15. Aluetilinpidon lähtökohtana ovat niiden yksiköiden taloustoimet, joiden kotipaikka on varsinaisella alueella. Alueellistamiseen sovelletaan yleensä osista kokonaisuuteen-, kokonaisuudesta osiin- tai yhteismenetelmiä. Seuraavassa eri menetelmien kuvaus:

a) *Osista kokonaisuuteen -menetelmät*

Osista kokonaisuuteen -arviointimenetelmässä käytetään hyväksi alueella kotipaikkaa pitävistä yksiköistä saatuja tietoja, ja kokonaissuureen alueellinen arvo saadaan näistä summaamalla. Alueellisten arvojen summan on oltava yhtä suuri kuin koko maan vastaava arvo.

b) *Kokonaisuudesta osiin -menetelmät*

Kokonaisuudesta osiin -menetelmässä koko kansantaloutta koskeva luku jaetaan alueiden kesken alueella sijaitsevia yksittäisiä yksiköitä erittelemättä käyttäen hyväksi jakosääntöä, joka vastaa mahdollisimman tarkasti arvioitavaa ilmiötä. Menetelmää kutsutaan kokonaisuudesta osiin -menetelmäksi siitä syystä, että kokonaisuure kohdennetaan alueelle eikä yksittäiseen yksikköön. Kotipaikan nimeäminen on kuitenkin tarpeen, jotta käytettyjen sääntöjen avulla saataisiin oikea alueellinen peitto.

c) *Yhteismenetelmät*

Osista kokonaisuuteen -menetelmää käytetään harvoin sellaisenaan, joten myös yhteismenetelmien käyttöä voi harkita. Esim. tietyn muuttujan, tai muuttujien kokonaisuureen, alueellistaminen saattaa onnistua vain osista kokonaisuuteen -menetelmällä NUTS-1-tasolla. NUTS-2- tai NUTS-3-tasoilla tapahtuvaan alueellistamiseen on sovellettava kokonaisuudesta osiin -menetelmää.

- 13.16. Periaatteessa osista kokonaisuuteen -menetelmässä on se etu, että siinä pystytään suoraan hyödyntämään parhaita alueellisen tason tietolähteitä. Kokonaisuudesta osiin -menetelmä puolestaan takaa sen, että aluetilinpidoon luvut ovat yhteneviä koko kansantalouden tilinpidoon kanssa. Kokonaisuudesta osiin -menetelmän haittana on se, että alueittaiset estimaatit eivät pohjautu suoraan aluetietoon, vaan ne laaditaan jakosääntöjen avulla, jonka oletetaan olevan tietyssä vastaavuussuhteessa mitattavaan ilmiöön.
- 13.17. Koko maan tietojen kanssa käsitteellisesti yhtenevät aluetiedot tulisi aina, mikäli mahdollista, arvioida suoraan osista kokonaisuuteen -menetelmällä. Kokonaisuudesta osiin -menetelmä ei anna riittävän luotettavaa tietopohjaa estimaattien tarkkuuden arvioimiseksi, kun taas osista kokonaisuuteen -menetelmässä tarkastelu painottuu estimaattien mahdollisiin poikkeamiin koko maan tiedoista.

TOIMIALOITTAISET KOKONAISUUREET

- 13.18. Samaa tai samanlaista toimintaa (ks. kohta 2.108) harjoittavat paikalliset toimialayksiköt (TAYt) muodostavat alueittaisen toimialan. Paikallinen toimialayksikkö on se yksikkö, johon tuotantotoimialoihin liittyvä tieto (tuotos, välituotekäyttö jne.) pohjautuu.
- 13.19. Tuotantotoimialojen kokonaisuureet tulisi periaatteessa kohdentaa siihen alueeseen, jossa keskeiset taloustoimet suoritettavalla yksiköllä on kotipaikka. Paikallisen toimialayksikön kotipaikka on oleellinen kriteeri kohdennettaessa näitä kokonaisuureita johonkin tiettyyn alueeseen.
- 13.20. Kiinteän pääoman bruttomuodostus jaetaan alueisiin samalla yleisperiaatteella kuin koko kansantalouden tilinpidossa eli omistuksen perusteella (ks. kohta 2.05, alaviite 1). Monialueisten yksiköiden omistamat kiinteät varat kohdennetaan paikallisiin toimialayksikköihin, joissa niitä käytetään. Käyttöleasing-toiminnalla saadut kiinteät varat kirjataan omistajan alueella samalla tavalla kuin koko kansantalouden tilinpidossa ja rahoitusleasing-toiminnalla saadut varat vastaavasti käyttäjän alueella.
- 13.21. Käytännössä voi olla niin, että tietoa on saatavissa vain sellaisten yksiköiden tasolla, joilla on useita, erilaista toimintaa harjoittavia ja/tai eri alueilla toimivia paikallisia toimialayksiköitä. Tällaisessa tapauksessa toimialoitettavat luvut on alueellistettava käyttäen hyväksi saatavilla olevia indikaattoreita (esim. palkansaajakorvaukset tai työllisyys aluetta kohti).
- 13.22. Paikallista toimialayksikköä määriteltäessä voidaan erottaa kolme erilaista tilannetta:
- Tuotantotoiminta, johon liittyy merkittävä⁽¹⁾ työpanos kiinteässä toimipaikassa, ei aiheuta ongelmia. Joissain tapauksissa lisäselvitykset ovat kuitenkin tarpeen (ks. kohdat 13.24—13.27).
 - Tuotantotoimintaa ilman merkittävää työpanosta kiinteässä toimipaikassa ei pidetä erillisenä paikallisena toimialayksikkönä, ja tuotanto on luettava sen paikallisen yksikön hyväksi, joka on vastuussa tämän toiminnan johtamisesta.

⁽¹⁾ Merkittävän työpanoksen on tässä yhteydessä katsottava vastaavan yhden puolipäiväisesti työskentelevän henkilön vuotuista työaika.

- c) Tuotantotoimintaan, jolla ei ole kiinteää toimipaikkaa, tulee soveltaa samaa kotipaikan käsitettä kuin kansallisella tasolla.

- 13.23. Aputoiminnoista ei muodosteta erillisiä kokonaisuuksia, eikä niitä eroteta ensisijaisesta tai toissijaisesta toiminnasta tai kokonaisuuksista, joita nämä toiminnot palvelevat (ks. kohta 2.104). Aputoiminnot yhdistetään siis niihin paikallisiin toimialayksiköihin, joita toiminnot palvelevat.

Aputoimintoja voidaan harjoittaa useissa eri paikoissa, jotka voivat sijaita eri alueella kuin se paikallinen toimialayksikkö, jota aputoiminnot palvelevat. Yllä mainitun maantieteellisen kohdentamissäännön tiukka soveltaminen johtaisi kokonaisuureiden aliarvioimiseen niillä alueilla, joille keskittyy aputoimintoja. Aputoiminnot on siis kohdennettava kotipaikkaperiaatteen mukaisesti sijaintialueelleen; aputoiminnot luetaan samaan toimialaan kuin ne paikalliset toimialayksiköt, joita aputoiminnot palvelevat.

- 13.24. Eräiden toimialojen alueellistamismenetelmiä on tarpeen selventää. Näitä toimialoja ovat:

- a) rakentaminen;
- b) kuljetus, varastointi ja tietoliikenne;
- c) rahoitustoiminta.

- 13.25. Rakentamisessa rakennustyömaita tulisi käsitellä itsenäisinä paikallisina toimialayksikköinä, mikäli toiminta on merkittävää (ks. kohta 2.09, alaviite (4)). Koska tiettyä kalustoa, kuten paalutuskoneita ja nostokurkia, voidaan liikutella saman toimialayksikön paikallisten yksiköiden välillä ja koska työmaatasolta ei ole saatavissa tietoa, tällaisen kaluston kiinteän pääoman bruttomuodostus suositellaan kohdennettavaksi toimialayksikön pääkonttoriin.

- 13.26. Kuljetustoimialoille, putkijohtokuljetus mukaan lukien, on olennaisen tärkeää määritellä ne paikalliset toimialayksiköt, joihin tuotanto ja pääoman muodostus kohdennetaan. Maaliikenteen (poislukien rautatiet) tuotanto ja pääoman muodostus tulisi kohdentaa varikoihin tai vastaaviin paikallisiin toimialayksiköihin, joihin kalusto on sijoitettu. Vesiliikenteen tuotanto ja liikkuva kalusto tulisi kohdentaa yksikön kotisatamaan. Putkijohtoverkostot tulisi kohdentaa niitä hyödyntävään paikalliseen toimialayksikköön.

Rautatie- ja ilmaliikenteessä koko maan suuret tulisi jakaa alueisiin kokonaisuudesta osiin -menetelmällä sopivien indikaattoreiden mukaan. Palkansaajakorvaukset tulisi kohdentaa alueelle, jossa ihmiset ovat työssä. Bruttotoimintaylijäämä tulisi jakaa alueisiin juna- tai lentoreittien toimintaa kuvaavien indikaattoreiden mukaisesti.

Tietoliikenteessä puhelinkopit, puhelinlaitteet, tietoliikennelinjat yms. vain tukevat toimintaa. Ne eivät näin ollen muodosta itsenäisiä yksiköitä, ja ne luetaan niistä vastaavaan paikalliseen toimialayksikköön kuuluviksi. Myös infrastruktuuri-investoinnit tulisi kohdentaa näihin paikallisiin yksikköihin.

- 13.27. Rahoitustoiminnan arvonlisäys tulisi jakaa tulolähestymistavan mukaan. Palkansaajakorvaukset tulisi kohdentaa niihin paikallisiin toimialayksikköihin, joissa ihmiset ovat töissä. Luottolaitosten bruttotoimintaylijäämä tulisi jakaa paikallisten toimialayksikköjen lainojen ja talletusten summien suhteessa, ja vakuutuslaitosten bruttotoimintaylijäämä saatujen vakuutusmaksujen suhteessa. Kiinteän pääoman bruttomuodostus koostuu pääasiassa rakennuksista, joten se tulisi kohdentaa alueeseen, jolla rakennukset sijaitsevat.

- 13.28. Tuotos arvioidaan perushintaan (ks. kohta 3.47). Välituotekäyttö arvioidaan ostajan hintaan hetkellä, jolloin tuotteet siirtyvät valmistusprosessiin (ks. kohta 3.72). Toimialoittainen arvonlisäys arvioidaan siis perushintaan.

Kiinteän pääoman bruttomuodostus arvioidaan ostajan hintaan mukaan lukien asennuskulut ja muut omistajan vaihdoksesta aiheutuvat kustannukset. Mikäli kiinteä pääoma on tuotettu omaan käyttöön, se arvioidaan vastaavien kiinteiden varojen perushintaan tai, mikäli tällaisia hintoja ei ole saatavissa (ks. kohta 3.113), tuotantokustannusten perusteella.

- 13.29. Aluetasolla BKT:ta vastaa BKTA (alueittainen bruttokansantuote). BKTA arvioidaan markkinahintaan lisäämällä alueellistetut verot miinus tuote- ja tuontituet alueittaiseen perushintaiseen arvonlisäykseen. Markkinahintaisten BKTA:iden summa mukaan lukien ulkoalueen BKTA on yhtä kuin markkinahintainen BKT.

KOTITALOUKSIEN TILIT

- 13.30. Alueittainen bruttokansantuote syntyy alueella kotipaikkaa pitävien paikallisten toimialayksiköiden tuotantotoiminnoista. Tulonjako- ja tulojen uudelleenjakoprosessin tuloksena on muita mielekkäitä tasapainoeria kuten ensitulo ja käytettävissä oleva tulo. Kohdissa 13.10—13.14 mainituilla perusteilla nämä tulokäsitteet rajataan aluetilinpidoissa kotitalouksiin.
- 13.31. Kotitalouksien alueelliset tilit ovat koko kansantalouden vastaavien tilien alue-erittelyjä. Käytännön syistä nämä tilit rajoittuvat:
- a) ensitulon jakotiliin;
 - b) tulojen uudelleenjaon tiliin.
- Tileillä pyritään mittaamaan alueella sijaitsevien kotitalouksien ensituloa ja käytettävissä olevaa tuloa.
- 13.32. Kotitalouksien alueelliset tilit lasketaan varsinaisella alueella sijaitsevien kotitalouksien perusteella. Kotitaloudet yksikkönä ja institutionaalisenä sektorina on määritelty tarkemmin kohdissa 2.13, 2.16, 2.75 ja 2.76. Alueella vakinaisesti asuvan väestön kokonaismäärä saadaan laskemalla yhteen alueella oleviin kotitalouksiin kuuluvat henkilöt.
- 13.33. Kotitalouksien kotipaikan määrittämiseen sovelletaan aluetilinpidoissa yleensä samoja sääntöjä kuin kansantalouden tilinpidoissa. Opiskelijoiden ja pitkäaikaispotilaiden kotipaikan osalta tehdään kuitenkin poikkeus, mikäli majapaikka on toisella alueella samassa maassa. Aluetilinpidoissa tällaisten henkilöiden katsotaan asuvan vakinaisesti heidän todellisella majoitusalueellaan, mikäli majoittuminen kestää yli vuoden.
- 13.34. Kotitalouksien aluetilinpidoissa erotetaan kaksi lähestymistapaa sen mukaan, omistaako kotitalous yhtiöimättömän yrityksen, maata ja/tai kakkosasunnon toisella alueella.
- a) *Kotitalous, joka omistaa yhtiöimättömän yrityksen (ei katsota yritysmäiseksi yhteisöksi kansallisella tasolla) toisella alueella*

Yhtiöimättömän yrityksen katsotaan sijaitsevan tällä toisella alueella (laskennallinen yksikkö). Toimialoitteisten kokonaissuureiden laadinnan tuloksena syntyvä sekatalo on näin ollen osa sijaintialueen sekataloa. Kotitalouksien alueellisen ensitulon jakotilille kirjatun sekatalon on kuitenkin oltava yhtä suuri kuin alueen kotitalouksien saaman sekatalon kokonaismäärä riippumatta siitä, millä alueella tämä tulo on syntynyt.
 - b) *Kotitalous, joka omistaa maata ja/tai kakkosasunnon toisella alueella*

Myös tässä tapauksessa maata ja/tai kakkosasuntoa pidetään tällä toisella alueella sijaitsevana laskennallisena yksikkönä. Maanvuokrat ja/tai vuokralaisten maksamat vuokrat maksetaan näin ollen laskennalliselle yksikölle. Jos omistaja käyttää kakkosasuntoa omaan loppukulutukseen, vuokran arvo tulisi kirjata alueiden väliseksi vienniksi asunnon sijaintialueelta sille alueelle, jolla omistajalla on vakinainen asuinpaikka. Viimeksi mainittu alue tuo siis tämän palvelun ja käyttää sen kotitalouksien loppukulutusmenoihin. Tästä tuotantoprosessista syntyvä toimintaylijäämä poikkeaa sekatalon tavoin kotitalouksien ensitulon jakotilin toimintaylijäämästä; koko kansantaloudessa molemmat ovat yhtä suuria.

LIITE I

VÄLILLISET RAHOITUSPALVELUT (FISIM)

EKT:n LUKUIHIN TEHTÄVÄT MUUTOKSET, MIKÄLI VÄLILLISET RAHOITUSPALVELUT (FISIM) KOHDENNETAAN

Luku 1.

1.13. d)

Poistetaan kohdasta "EKT sisältää myös monia erityissopimuksia, esim.":

"välillisten rahoituspalvelujen käytön kirjaiminen nimellisen sektorin tai toimialan välituotekäytöksi"

Korvataan:

"välillisten rahoituspalvelujen (FISIM) käytön kohdentaminen käyttäjä- sektoreihin/toimialoihin"

1.25.

Lisätään kohtaan "Erät tärkeimmistä eroista käsitteiden välillä ovat:"

"i) Välillisten rahoituspalvelujen (FISIM) käyttö kohdennetaan nyt käyttäjän sektoreihin/toimialoihin nimellisen sektorin (toimialan) sijaan. FISIMin käyttöä ei näin ollen enää kirjata sovitun käytännön mukaisesti kokonaan välituotekäyttöön, vaan se voi olla myös loppukulutusta ja vientiä. Tämä merkitsee, että myös FISIMin tuonti voi esiintyä."

Luku 3.

3.70. j)

Poistetaan:

"ainoastaan koko kansantaloudelle: kaikki kotimaisten tuottajien tarjoamat välilliset rahoituspalvelut (FISIM)"

Korvataan:

"kotimaisten tuottajien välillisten rahoituspalvelujen käyttö"

3.76. e)

Lisätään kohtaan "suoraan veloitetut rahoituspalvelut":

"ja se osa välillisiä rahoituspalveluja, jonka kotitaloudet käyttävät loppukulutustarkoituksiin"

3.142. h)

Lisätään välittömästi kohtaan "Rahoituspalvelut täsmällisten provisioiden ja palkkioiden määrän mukaan":

"h) Ulkomaalaisten käyttämä osa välillisistä rahoituspalveluista"

Luku 4.

4.51

Poistetaan:

”Rahoituksen välittäjien eri asiakkaille kohdentamatonta palveluiden arvoa, rahoituksen välittäjille todella maksettuja tai niiltä saatuja korkoja, ei oikaista niiden marginaalien eliminoinniseksi, jotka koostuvat rahoituksen välittäjien perimistä implisiittisistä maksuista. Oikaisueroa tarvitaan rahoituksen välittäjien sekä sen laskennallisen toimialan ensitulon jakotilillä, jolle koko rahoituksen välittäjien tuotos kohdennetaan välituotekäytönä sovitun käytännön mukaisesti.”

Korvataan:

”Kun rahoituksen välittäjien tuottamien palvelusten arvo jaetaan eri asiakkaiden kesken, rahoituksen välittäjien maksamia tai saamia todellisia korkoja on tarpeen oikaista sen korkokateosuuden eliminoinniseksi, joka kuvaa rahoituksen välittäjien laskennallista palvelumaksua. Lainanottajien rahoituksen välittäjille maksamista korkomäärästä on vähennettävä maksettavien palvelumaksujen arvioitu arvo, ja tallettajien saamia korkomääriä on vastaavasti lisättävä. Palvelumaksujen arvoja ei kasitella koronmaksuina vaan maksuina rahoituksen välittäjien asiakkailleen tuottamista palveluista.”

Luku 8.

8.09.

Lisätään esitetyt luvut:

Taulukot A.I.1 ja A.I.2, joista käy ilmi välillisten rahoituspalvelujen kohdentamisen vaikutukset numerotietoihin, jotka on esitetty luvussa 8 ”Tilien ja tasapainoerien kokonaisuus” (numeerinen esimerkki).

8.14.

Poistetaan:

”Koska välillisiä rahoituspalveluita (FISIM) ei kohdenneta käyttäjän sektoreihin, niiden tuotoksen koko arvo kirjataan välituotekäytöksi nimelliselle sektorille, jonka tuotos on nolla ja negatiivinen arvonnäisyys on välituotekäytön suuruinen mutta erimerkkinen kuin välituotekäyttö. Tämä siis vähentää kaikkien sektoreiden ja toimialojen yhteenlaskettua arvonnäisyyttä. Tilien esitystapaa voidaan keventää siten, että nimelliselle sektorille ei laiteta lisäsaraketta, vaan vastaava luku otetaan huomioon koko kansantalouden sarakkeessa.”

Korvataan:

”Koska välilliset rahoituspalvelut (FISIM) kohdennetaan käyttäjän sektoreihin, tietyt osat koronmaksuista määritellään palvelumaksuiksi. Tällä määrittelyllä on vaikutusta tuotoksen ja välituotekäytön arvoihin (sekä viennin, tuonin ja loppukulutuksen arvoihin).”

8.24.

Poistetaan:

”Koska välillisiä rahoituspalveluja (FISIM) ei kohdenneta käyttäjän sektoreihin, korkojen kirjaukset kuvaavat todellisia maksettavia ja saatavia korkoja. Resurssisiin tehdään korjaukset sarakkeeseen rahoituslaitokset (negatiivinen etumerkki) ja sarakkeeseen nimellinen sektori (positiivinen etumerkki). Tilien esitystapaa voidaan keventää siten, että nimelliselle sektorille ei laiteta lisäsarakea, vaan vastaava luku esitetään koko kansantalouden sarakkeessa.”

Korvataan:

”Koska välilliset rahoituspalvelut (FISIM) kohdennetaan käyttäjän sektoreihin, erä 'Korko' ensitulon jakotilillä vastaa maksettavia ja saatavia korkoja, sen jälkeen kun välilliset rahoituspalvelut on vähennetty lainanottajien todellisista maksettavista ja lisätty lainanantajien todellisiin saataviin.”

Luku 9.

9.25. a)

Poistetaan:

”välituotekäyttö toimialoittain sisältää välilliset rahoituspalvelut, jotka on kirjattu nimelliselle toimialalle (katso kohta 9.33)”

9.25. b)

Poistetaan:

”miinus välilliset rahoituspalvelut (nimelliselle toimialalle kirjatut, katso kohta 9.33)”

9.33.

Poistetaan:

”Tarjonta- ja käyttötaulukossa NACE Rev. 1 toimialaluokitusta laajennetaan nimellisellä toimialalla välillisten rahoituspalveluiden käyttöä varten. Tarjontataulukossa tälle toimialalle ei kirjata mitään taloustoimia. Käyttötaulukossa välillisten rahoituspalveluiden käyttö yhteensä kirjataan tämän nimellisen toimialan välituotekäytöksi. Koska tällä nimellisellä toimialalla ei ole mitään muita taloustoimia, sen nettotoimintaylijäämä on negatiivinen välituotekäytön määrään verran; kaikki muut sen arvonlisäyksen osatekijät ovat nolla. Sen vuoksi sen arvonlisäys yhteensä on yhtä suuri kuin sen (negatiivinen) nettotoimintaylijäämä.”

Taulukko A.1.1 — Vaikutukset, jotka aiheutuvat välillisten rahoituspalvelujen kohdentamisesta institutionaalisiin sektoreihin, mukaan lukien markkinattomia tuottajia koskevat muutokset

Käyttö	Resurssit											Tilit																	
	Tilit	Yhteensä	Tavara- ja palveluilla	S.2 Ulkomaiden tilillä	S.1 Kokokansantalous	S.15 VTY:t	S.14 Kotitaloudet	S.13 Julkisyhteisöt	S.12 Rahoituslaitokset	S.11 Yritykset	Taloustoimet ja tasapainoerät		S.11 Yritykset	S.12 Rahoituslaitokset	S.13 Julkisyhteisöt	S.14 Kotitaloudet	S.15 VTY:t	S.1 Kokokansantalous	S.2 Ulkomaiden tilillä	Tavara- ja palveluilla	Yhteensä	Tilit							
I. Tuotanto-/ulkomaiden tili	2	2									P.72 Palvelujen tuonti								2	2	I. Tuotanto-/ulkomaiden tili								
	4		4								P.62 Palvelujen vienti								4	4									
	27			27	3	0	6	0	18		P.1 Tuotos								48	6	3	57							
	30		-2	30				48	-18		P.2 Välituotekäyttö										30	30							
											B.1 Arvonlisäys/tavara- ja palvelutase																		
II.1.1. Tulonmuodostustili	30			30				48	-18		B.2 Toimintaylijäämä										-18	30	II.1.1. Tulonmuodostustili						
II.1.2. Enstulon jakotili	230	13	217	6	14	35	106	56	-41		D.41 Korko										33	106	14	49	7	209	21	230	II.1.2. Enstulon jakotili
	22		22	1	35	-21	48	-41			B.5 Sektorin ensitulo										-41	48	-21	35	1	22	22		
II.2. Tulojen uudelleenjaon tili	22		22	1	35	-21	48	-41			B.6 Käytettävissä oleva tulo										-41	48	-21	35	1	22	22	II.2. Tulojen uudelleenjaon tili	

Taulukko A.I.1 — Vaikutukset, jotka aiheutuvat välillisten rahoituspalvelujen kohdentamisesta institutio-naalisiin sektoreihin, mukaan lukien markkinattomia tuottajia koskevat muutokset (jatkoa)

Käyttö	Resurssit											Tilit	
	Yhteensä	Tavara- ja palvelutilillä	S.2 Ulkomaiden tilillä	S.1 Kokokansantalous	S.15 VTY:t	S.14 Kotitaloudet	S.13 Julkisyhteisöt	S.12 Rahoituslaitokset	S.11 Yritykset	Taloustoimet ja tasapainoerät	S.11 Yritykset		
II.4 Tulonkäyttötili	28			28	3	19	6			P.3 Kulutusmenot			II.4 Tulonkäyttötili
		6		-6	-2	16	-27	48	-41	B.8n Nettosäästö/vaihtotase			

Taulukko A.I.2 — Vaikutukset, jotka aiheutuvat välillisten rahoituspalvelujen kohdentamisesta ainoastaan nimelliseen sektoriin

Käyttö	Resurssit											Tilit	
	Yhteensä	Tavara- ja palvelutilillä	S.2 Ulkomaiden tilillä	S.1 Kokokansantalous	S.15 VTY:t	S.14 Kotitaloudet	S.13 Julkisyhteisöt	S.12 Rahoituslaitokset	S.11 Yritykset	Nimellinen	Taloustoimet ja tasapainoerät		S.11 Yritykset
I Tuotantotili	48			48						P.1 Tuotos			I Tuotantotili
									48	P.2 Välituorekäyttö			
									-48	B.1 Arvonlisäys/tavara- ja palvelutase			
II 1.1. Tulonmuodostustili									48	B.2 Toimintaylijäämä			II 1.1. Tulonmuodostustili
									48				

LIITE II

KESTÄVIEN TAVAROIDEN LEASING JA OSAMAKSUKAUPPA

MÄÄRITELMÄT

1. Institutionaaliset yksiköt voivat hankkia käyttöönsä kestäviä tavaroita myös muulla tavoin kuin ostamalla tavarat omaksi: käyttöleasingillä, rahoitusleasingillä ja osamaksukaupalla. Kaikissa kolmessa tapauksessa kyseinen institutionaalinen yksikkö saa käyttöoikeuden kestäväan tavarahan, mutta tavarat laillinen omistusoikeus jää toiselle yksikölle.

Leasing

2. Kun yksikkö A omistaa kestävan tavarat ja siirtää tämän käyttöoikeuden yksikölle B, A:ta kutsutaan "vuokralleantajaksi" ja B:tä "vuokralleottajaksi". Maksuja, joita B suorittaa A:lle tavarat käyttöoikeuden siirrosta, sanotaan "(leasing)vuokramaksuiksi". Vuokralleantaja voi olla joko sama kuin vuokratavan kestävan tavarat tuottaja tai sen tytäryhtiö, mutta vuokralleantaja voi myös olla täysin itsenäinen yksikkö, jolla ei ole mitään siteitä tavarat tuottajaan tai myyjään. Leasing voi käsittää kaikenlaisia tuotettuja kestäviä tavaroita rakennuksista ja rakenteista kulutustavaroihin, ja kaikentyyppiset institutionaaliset yksiköt voivat leasingin avulla saada käyttöoikeuden kestäväan tavarahan. Leasingin kahta eri muotoa, käyttöleasingiä ja rahoitusleasingiä, käsitellään tilinpitöjärjestelmässä varsin eri tavoin.

Käyttöleasing

3. Vuokralleottaja saa käyttöoikeuden kestäväan tavarahan tietyn ajaksi, joka voi olla pitkä tai lyhyt eikä välttämättä ennalta sovittu. Vuokra-ajan päätyttyä vuokralleantaja odottaa saavansa tavarat takaisin järkevässä kunnossa kuin se oli vuokrattaessa, kun normaalia kulumista ei oteta lukuun. Vuokralleantaja vuokraa tavarat todennäköisesti toiselle vuokralleottajalle tai käyttää sitä muutoin. Käyttöleasingissä vuokra-aika ei siis kata tavarat koko taloudellista käyttöikää tai sen merkittävää osaa.

Käyttöleasingiä harjoittavat yksiköt ovat vuokraamiensa kestävien tavaratiden asiantuntijoita. Ne pitävät näitä tavaroita varastossa voidakseen vuokrata niitä kysyttäessä tai lyhyellä varoitusajalla. Vuokralleottaja voi tavallisesti valita tavarat laajasta mallistosta. Vuokralleantajien on huollettava ja korjattava vuokraamista odottavia kestäviä tavaroitaan, jotta nämä pysyisivät hyvässä käyttökunnossa. Vuokralleantajat ovat tavallisesti myös vastuussa tavarat huollosta ja korjauksesta vuokra-aikana sekä mahdollisen rikkoutuneen tavarat korvaamisesta uudella.

Omistajan harjoittama koneiden ja laitteiden vuokraus käyttöhenkilökunnan kanssa sekä valmistamattomien varojen vuokraus eivät kuulu käyttöleasingiin, sillä nämä toiminnot on luokiteltu toisaalle (ks. kohta 7).

Rahoitusleasing

4. Vuokralleottaja saa käyttöoikeuden kestäväan tavarahan tietyn ennalta sovitun pitkäaikaisen vuokraajaksi määrääjien eräntyyviä leasingvuokramaksuja vastaan. Mikäli kaikki omistuksesta aiheutuvat riskit ja edut siirtyvät de facto, vaikka eivät de jure, vuokralleantajalta vuokralleottajalle, kyseessä on rahoitusleasing. Rahoitusleasingissä vuokra-aika kattaa vuokratavan kestävan tavarat koko taloudellisen käyttöikänsä tai sen suurimman osan. Vuokra-ajan päätyttyä vuokralleottajalla on usein oikeus lunastaa tavara nimelliseen hintaan. Vuokralleantajan ei tarvitse olla kyseisen tavarat asiantuntija. Hän ei harjoita vuokralleottajan vuokraaman tavarat korjausta tai huoltoa eikä korvaa rikkoutunutta tavaraa uudella. Tavallisesti vuokralleottaja valitsee tavarat, ja tuottaja tai myyjä toimittaa sen hänelle suoraan. Vuokralleantajalle jää näin pelkkä rahoittajan rooli.

EKT huomioi rahoitusleasingin taustalla olevat taloudelliset realiteetit kirjaamalla tämän toiminnan seuraavasti: vuokralleantaja myöntää vuokralleottajalle lainan, jonka avulla tämä voi ostaa kyseisen

käytetyn tavaran ja tulla sen de facto -omistajaksi. Vuokran kohteena olevaa kestävä tavaraa käsitellään järjestelmässä siis ikään kuin vuokralleottaja omistaisi sen vuokra-ajan alusta lähtien. Vuokralleottajan vuokralleantajalle maksamat todelliset leasingvuokrat on jaettava pääoman takaisinmaksuun ja laskennalliseen lainaan liittyvän koron maksuun.

Osamaksukauppa

5. Osamaksukaupassa kestävä tavara myydään ostajalle tulevaisuudessa maksettavaksi sovitun maksueriä vastaan. Ostaja saa tavaran välittömästi haltuunsa, mutta tavaran juridinen omistusoikeus säilyy myyjällä tai rahoittajalla vakuutena siihen asti, kunnes kaikki sovitut maksuerät on suoritettu. Osamaksukauppa rajoittuu tavallisesti kulutustavaroihin ja useimmat ostajat ovat kotitalouksia. Osamaksusopimusten rahoitukselle on tyypillistä, että rahoittajat ovat erillisiä institutionaalisia yksiköitä ja toimivat läheisessä yhteistyössä kestävien tavaroiden myyjien kanssa.

KÄSITTELY TILEILLÄ

Käyttöleasing

6. Vuokralleottajan vuokraamista varten ostama kestävä tavara on osa vuokralleottajan kiinteän pääoman bruttomuodostusta (P.51) ja näkyy vuokralleottajan taseessa aineellisena kiinteänä varana (AN.111) koko tavaran taloudellisen käyttöiän. Vuokrattavan kestävä tavarana pääoman kuluminen (K.1) kirjataan vuokralleottajan tileihin.

Vuokralleottajan saamat (leasing)vuokramaksut näkyvät sen tuotantotilillä vuokrauspalvelujen tuotoksena (P.1). Jos vuokralleottaja on tuottaja, vuokramaksut ovat osa sen välituotekäyttöä (P.2). Jos vuokralleottaja on loppukuluttajana toimiva kotitalous, vuokramaksut ovat osa kotitalouden kulutusmenoja (P.3).

7. NACE Rev. 1 luokittelee kiinteistön käyttöleasingin toimialaluokkaan 70.20 "Omien asuntojen ja kiinteistöjen vuokraus ja hallinta". Muiden kestävien tavaroiden käyttöleasing luokitellaan luokassa 71 "Kulkuneuvojen, koneiden ja laitteiden vuokraus ilman käyttäjää ja henkilökohtaisten ja kotitaloustavaroitten vuokraus". Koneiden ja laitteiden vuokrausta käyttöhenkilökunnan kanssa ei sisällytetä käyttöleasingiin, vaan luokitellaan koneiden ja laitteiden sekä käyttöhenkilökunnan tuottamien palvelujen mukaan. Esim. Kuorma-auton vuokraus kuljettajan kanssa luokitellaan toimialaluokkaan 60.24 "Tielikenteen tavarankuljetus". Institutionaalisessa sektoriluokituksessa käyttöleasingtoimintaa harjoittavat yhteisöt luokitellaan sektoriin S.11 "Yritykset", mutta myös sektorilla S.14 "Kotitaloudet" voi olla käyttöleasingtoimintaa harjoittavia yksiköitä.

Mikäli vuokralleottaja on kotimainen ja vuokralleottaja ulkomainen yksikkö, leasingvuokramaksut näkyvät palvelujen vientinä (P.62). Koska leasingvuokrauksen kohteena oleva tavara säilyy kotimaisen yksikön (vuokralleottajan) taseessa, tavara ei näy millään ulkomaiden tileillä. Mikäli vuokralleottaja on ulkomainen ja vuokralleottaja vastaavasti kotimainen yksikkö, vuokramaksut näkyvät palvelujen tuontina (P.72). Tässä tapauksessa itse tavaran ei katsota tulleen talousalueelle (vaan ainoastaan sen palveluiden). Vuokrauksen kohteena oleva tavara ei näin ollen näy ulkomaiden tileillä eikä millään muullakaan tilillä.

Rahoitusleasing

8. Mikäli vuokralleottaja on tuottaja, kestävä tavara luetaan vuokralleottajan kiinteän pääoman bruttomuodostukseen (P.51) vuokra-ajan alussa. Vuokra-aikana tavara näkyy (mikäli vuokralleottaja ei jätä leasingvuokramaksuja maksamatta) vuokralleottajan taseessa aineellisena kiinteänä varana (AN.111). Pääoman kuluminen (K.1) näkyy vuokralleottajan tileillä. Vuokra-ajan päätyttyä a) vuokralleottaja lunastaa tavaran sen jäännösarvoon, jolloin tavara jää vuokralleottajan taseeseen, tai b) tavara palautuu vuokralleantajalle, jolloin se luetaan vuokralleottajan negatiivisen pääoman bruttomuodostukseen ja poistetaan tämän taseesta ja voidaan siirtää vuokralleottajan tai sellaisen kolmannen osapuolen taseeseen, jolle vuokralleottaja on myynyt tavaran.
9. Mikäli vuokralleottaja on loppukuluttajana toimiva kotitalous, vuokralleottajan katsotaan ikään kuin ostaneen kestävä tavarana loppukulutustarkoitukseen vuokra-ajan alussa. Tämä tarkoittaa sitä, että

vuokran kohteena olevan tavaran ostajan hinta on osa vuokralleottajan kulutusmenoja (P.3) vuokraajan alussa ja että tavara näkyy ainoastaan vuokralleottajan taseen lisätietoerässä kestokulutustavarana.

Vuokralleentajan katsotaan antaneen vuokralleottajalle laskennallisen lainan (F.4). Lainapääoma on vuokrauksen kohteena olevan tavaran ostajan hinta plus (mahdolliset) siirtokustannukset. Laskennallisen lainan maksamaton osa (AF.4) näkyy vuokralleentajan taseessa rahoitusvarana ja vuokralleottajan taseessa vastaavasti rahoitusvelkana. Leasingvuokramaksujen katsotaan muodostuvan kahdesta osasta eli pääoman takaisinmaksusta (F.4) ja korosta (D.41), ja viimeinen maksuerä katsotaan suoritettavaksi rahoitusleasingin päättyessä.

10. Laskennallisen lainan korkokanta määritetään siten, että vuokra-aikana kertyneiden takaisinmaksuerien summa on täsmälleen yhtä suuri kuin lainapääoma. Mikäli maksuerät pysyvät vuokra-aikana samansuuruisina, koron osuus laskee vuokra-ajan kuluessa ja pääoman osuus vastaavasti nousee samalla tavoin kuin tasaerälainassa. Kun kunkin leasing sopimuksen pääoma, maksuerä ja leasingvuokra-aika tunnetaan, korkokanta, koronmaksut ja pääoman takaisinmaksuerät voidaan helposti laskea käyttäen yleisiä laskukaavoja. Käytännössä sopimuksista ei useinkaan ole saatavilla yksityiskohtaista tietoa, joten korko ym. laskelmien suorittamiseksi on turvaututtava järkeviin oletuksiin. Tiedon saantia helpottaa se, että monien maiden yrityskirjanpidossa rahoitusleasingia käsitellään yllä kuvatulla tavalla.
11. Rahoitusleasingissa vuokralleentajan tuotantotoiminta on rahoituksen välitystä. Vuokralleentajat eivät yleensä peri palveluistaan erikseen määrättyä korvausta. Niiden tuotos on siis etupäässä tai yksinomaan välillistä rahoituspalvelua (FISIM), joka lasketaan samaan tapaan kuin muidenkin rahoituksen välittäjien tuotos: saatava omaisuustulo miinus maksettavat korot, poislukien omien varojen⁽¹⁾ sijoittamisesta saatava omaisuustulo. Joskus rahoitusleasingia harjoittavat vuokralleentajat ottavat velkaa muilta itsenäisiltä yksiköiltä, jolloin maksettava korko voidaan mitata ja FISIM laskea suoraan. Toiset rahoitusleasingia harjoittavat vuokralleentajat taas ovat velkaa vain emoyhtiölleen, joten maksettava korko voi olla vaikeasti havaittavissa. Viimeksi mainitussa tapauksessa voi tulla kysymykseen maksettavan koron määrän arviointi alalla yleisesti sovellettavaa korkokantaa käyttäen.

Rahoitusleasingyhtiöt luokitellaan institutionaaliseen alasektoriin S.123 "Muut rahoituksen välittäjät kuin vakuutuslaitokset ja eläkerahastot". Niiden toiminta luokitellaan NACE Rev. 1:ssä toimialaluokkaan 65.21 "Rahoitusleasing".

12. Rahoitusleasingia käsitellään EKT:n mukaan siten, että vuokran kohteena oleva tavara ei näy millään vuokralleentajan tilillä. Sillä, onko vuokralleentaja kotimainen vai ulkomainen, ei siis ole mitään vaikutusta itse tavaran käsittelyyn tilinpidossa. Mikäli tavaran tuottaja tai myyjä on kotimainen ja vuokralleottaja ulkomainen, vuokran kohteena oleva tavara katsotaan viedyksi maasta (P.61) sen siirtymässä vuokralleottajan hallintaan, ts. vuokra-ajan alussa. Mikäli tavaran tuottaja/myyjä on ulkomainen ja vuokralleottaja kotimainen, tavara katsotaan tuoduksi maahan (P.71) vuokra-ajan alussa.

Mikäli vuokralleentaja on kotimainen ja vuokralleottaja ulkomainen, laina (F.4/AF.4) kohdistuu kotimaiselta yksiköltä (vuokralleentaja) ulkomaiselle yksikölle (vuokralleottaja). Mikäli vuokralleentaja on ulkomainen ja vuokralleottaja kotimainen, laina kohdistuu ulkomaiselta yksiköltä (vuokralleottaja) kotimaiselle yksikölle (vuokralleentaja). Leasingvuokrat jaetaan korkoon (D.41) ja pääoman takaisinmaksuun (F.4) samalla tavoin kuin kotimaisten yksiköiden välisissä leasingtaloustoimissa.

Osamaksukauppa

13. Kestävä tavara kirjataan ikäänkuin ostajan ostamaksi sinä päivänä, jolloin tavara siirtyy hänen hallintaansa sillä hinnalla, jonka ostaja olisi maksanut käteiskaupassa. Ostaja saa yhtäsuuren laskennallisen lainan (F.4/AF.4). Ostajan rahoittajalle maksamat maksut jaetaan EKT:ssa pääoman takaisinmaksuihin (F.4) ja koronmaksuihin (D.41) samalla tavoin kuin rahoitusleasingissa.

Osamaksusopimusten rahoittajien tuotantotoiminta on rahoituksen välitystä. Koska ne eivät yleensä peri palveluistaan erillistä korvausta, niiden tuotos on kokonaan välillistä rahoituspalvelua (FISIM), joka lasketaan seuraavasti: saatava omaisuustulo miinus maksettavat korot, poislukien omista varoista saatava omaisuustulo. Maksettava korko voi olla vaikeasti havaittavissa kuten edellä rahoitusleasingissa, ja koron määrä on näin ollen arvioitava.

⁽¹⁾ Lisätietoja luvussa 3, kohta 3.63.

14. NACE Rev. 1 luokittelee osamaksusopimusten rahoittajat toimialaluokkaan 65.22 "Muu luotonanto". Osamaksusopimuksia rahoittavat yhtiöt luokitellaan institutionaaliseen alasektoriin S.123 "Muut rahoituksen välittäjät kuin vakuutuslaitokset ja eläkerahastot", mutta myös sektorilla S.14 "Kotitaloudet" voi olla osamaksusopimusten rahoittajia.

Mikäli ostaja on ulkomainen ja rahoittaja kotimainen, osamaksukaupan kohteena oleva tavara katsotaan viedyksi maasta (P.61) sen siirtyessä ostajan hallintaan. Tässä tapauksessa rahoittaja myöntää ulkomaiselle yksikölle (ostaja) lainan (F.4/AF.4). Mikäli ostaja on kotimainen ja rahoittaja ulkomainen, tavara katsotaan tuoduksi maahan (P.71), kun se toimitetaan ostajalle, joka saa samanaikaisesti lainan (F.4/AF.4) ulkomaiselta rahoittajalta. Pääoman takaisinmaksuja (F.4) ja koronmaksuja (D.41) käsitellään samalla tavoin kuin rahoitusleasingissa, johon liittyy ulkomaisia yksiköitä.

LIITE III

VAKUUTUS

JOHDANTO

1. Vakuutus jaetaan kahteen osaan: sosiaalivakuutukseen ja muuhun vakuutukseen.

Sosiaalivakuutus voidaan jakaa edelleen seuraavasti:

- a) julkishallinnon sosiaaliturvajärjestelmät,
- b) yksityisesti rahastoidut sosiaalivakuutusjärjestelmät ja
- c) työnantajien ylläpitämät rahastoimattomat sosiaalivakuutusjärjestelmät.

Muu vakuutus voidaan jakaa:

- a) henkivakuutukseen ja
- b) muuhun vahinkovakuutukseen.

Jälleenvakuutusta ja vakuutuksen välitystä avustavia laitoksia käsitellään tässä liitteessä erillisinä kappaleina. Nämä toiminnot liittyvät etupäässä muuhun vakuutukseen, mutta voivat liittyä myös sosiaalivakuutukseen.

MÄÄRITELMÄT

Sosiaalivakuutus

2. Sosiaalivakuutusjärjestelmät ovat järjestelmiä, joissa järjestelmään kuuluvat työntekijät tai muut yksityiset henkilöt maksavat sosiaaliturvamaksuja, tai vaihtoehtoisesti työnantajat maksavat sosiaaliturvamaksuja työntekijöidensä puolesta, ja näin varmistavat työntekijöiden tai muiden sosiaaliturvamaksuja maksaneiden tai heidän huollettaviensa tai perillistensä oikeuden sosiaalietuuksiin. Sosiaalivakuutusjärjestelmät kattavat sosiaalisia riskejä ja tarpeita⁽¹⁾. Sosiaalivakuutusetuudet eroavat sosiaaliavustuksista siinä suhteessa, että niiden saaminen edellyttää kuulumista etuutta maksavaan vakuutusjärjestelmään.
3. Sosiaalivakuutusjärjestelmät ovat usein ryhmävakuutuksia, eli järjestelmän piirissä olevien yksittäisten henkilöiden ei tarvitse ottaa vakuutusta omalle nimelleen. Eräät sosiaalivakuutusjärjestelmät kuitenkin sallivat tai jopa edellyttävät, että järjestelmän piirissä olevat ottavat vakuutuksen omalle nimelleen. Yksittäisten henkilöiden ottamia vakuutuksia pidetään sosiaalivakuutusjärjestelmän osana, mikäli vakuutus kattaa sosiaalisia riskejä ja tarpeita ja ainakin yksi seuraavista kolmesta ehdosta täyttyy:
 - a) järjestelmän piiriin kuuluminen on pakollista joko lain tai työehtojen nojalla,
 - b) järjestelmä on tietyn ryhmän ylläpitämä ja rajoittuu ryhmän jäseniin tai
 - c) työnantaja maksaa järjestelmään kuuluvia vakuutusmaksuja työntekijän puolesta.

Julkishallinnon sosiaaliturvajärjestelmät

4. Nämä järjestelmät ovat julkishallinnon yksiköiden voimaan saattamia, valvomia ja rahoittamia, ja ne kattavat koko yhteiskunnan tai suuria osia siitä. Julkishallinnon sosiaaliturvajärjestelmät voivat olla rahastoituja tai rahastoimattomia. Mikäli järjestelmissä voidaan erottaa erillisiä rahastoja, nämä säilytetään julkishallinnon eikä järjestelmien etuuksiensaajien omaisuutena. Sosiaaliturvajärjestelmien saamat maksut koostuvat etupäässä yksityisten henkilöiden itsensä ja työnantajien työntekijöidensä hyväksi suorittamista sosiaaliturvamaksuista, mutta järjestelmien saamiin maksuihin voi sisältyä myös tulonsiirtoja muista julkishallinnon yksiköistä. Sosiaaliturvajärjestelmiin kuuluminen on yleensä, vaikkakaan ei aina, pakollista. Yksittäisille henkilöille maksetut etuudet eivät ole välttämättä riippuvaisia etuudensaajan aiemmin suorittamista sosiaaliturvamaksuista.

Todettakoon, että julkishallinnon yksiköiden omia työntekijöitään varten perustamia sosiaalivakuutusjärjestelmiä ei luokitella sosiaaliturvajärjestelmiksi, vaan yksityisesti rahastoiduiksi tai rahastoimattomiksi sosiaalivakuutusjärjestelmiksi.

⁽¹⁾ Katso sosiaalisten riskien ja tarpeiden määrittelmä luvusta 4, kohta 4.83.—4.86.

Yksityisesti rahastoidut sosiaalivakuutusjärjestelmät

5. Nämä järjestelmät jaetaan kahteen kategoriaan. Ensimmäinen kategoria käsittää järjestelmät, joissa sosiaaliturvamaksut suoritetaan vakuutusyhtiöille tai itsenäisiin eläkerahastoihin, jotka ovat sekä työnantajista että työntekijöistä erillisiä institutionaalisia yksiköitä. Vakuutusyhtiöt tai itsenäiset eläkerahastot vastaavat kertyneiden varojen hoidosta ja sosiaalietuuksien maksamisesta. Toinen kategoria käsittää järjestelmät, joissa työnantajat pitävät yllä erityisrahastoja, joista sosiaalietuudet maksetaan. Nämä rahastot erotetaan työnantajan muista varoista, mutta ne eivät muodosta työnantajasta erillisiä institutionaalisia yksiköitä ja niitä kutsutaan epäitsenäisiksi eläkerahastoiksi.

Työnantajien ylläpitämät rahastoimattomat sosiaalivakuutusjärjestelmät

6. Nämä ovat järjestelmiä, joissa työnantajat maksavat omista varoistaan sosiaalietuuksia suoraan nykyisille tai entisille työntekijöilleen tai heidän huollettavilleen muodostamatta niitä varten erityisrahastoja.

Muu vakuutus

7. Muu vakuutus antaa tietyille riskeille altistuville yksittäisille institutionaalisille yksiköille taloudellista suojaa erikseen määriteltyjen tapahtumien seurauksia vastaan. Se on myös yksi rahoituksen välityksen muoto, missä varat kerätään vakuutuksenottajilta ja sijoitetaan rahoitus- tai muihin varoihin, jotka ovat vakuutusteknistä vastuunvelkaa vakuutusopimuksessa eriteltyjen vahinkotapausten sattuessa jätettävien korvausvaatimusten varalta.

Kotitalouksien ottamat muut vakuutukset voivat kattaa samat riskit ja tarpeet kuin sosiaalivakuutusjärjestelmät. Kotitalouksien ottamat muut vakuutukset eroavat kuitenkin sosiaalivakuutuksista siinä, että yksittäiset kotitaloudet ottavat niitä omasta aloitteestaan ja omaksi edukseen työnantajasta tai julishallinnosta riippumatta.

Henkivakuutus

8. Henkivakuutuksen vakuutuksenottajana ovat yksinomaan kotimaiset tai ulkomaiset kotitaloudet. Vakuutuksenottaja suorittaa vakuutuksenantajalle säännöllistä vakuutusmaksua, jonka vastineeksi vakuutuksenantaja takaa etuuden maksun sovittuna päivänä tai aikaisemmin, mikäli vakuutuksenottaja kuolee enneaikaisesti. Mikäli vakuutuksenottaja lopettaa vakuutuksen ennen sen sovittua päättymispäivää, hän on oikeutettu saamaan vakuutuksenantajalta osittaisen korvauksen. Vakuutuksenottajalle tai hänen perillisilleen maksetaan siis aina korvaus. Vakuutuksia, joista maksetaan korvausta ainoastaan siinä tapauksessa että kuolemantapaus sattuu vakuutusajan kuluessa, ja joita kutsutaan yleensä kuolemanvaravakuutuksiksi, ei pidetä henkivakuutuksena vaan vahinkovakuutuksena. Vakuutusyhtiöiden kirjanpitoikäntönnön johdosta ei käytännössä aina ole mahdollista erottaa kuolemanvaravakuutusta muusta henkivakuutuksesta. Tällaisissa tapauksissa kuolemanvaravakuutusta voidaan käsitellä kuten henkivakuutusta puhtaasti käytännöllisistä syistä.

Henkivakuutuksesta maksettava vakuutuskorvaus voidaan maksaa joko kertakorvauksena tai vuosittaisena korvauksena. Korvaussumma voi olla kiinteä tai suhteutettu vakuutusmaksujen sijoittamisesta vakuutuksen voimassaoloaikana kertyneeseen tuottoon (säästöhenkivakuutus tai vastaava). Sijoitussidonnainen vakuutus on säästöhenkivakuutuksen erikoismuoto, jossa korvaussumma vaihtelee erillisen rahaston arvon mukaan.

Vahinkovakuutus

9. Kaikenlaiset institutionaaliset yksiköt voivat olla vahinkovakuutuksen vakuutuksenottajana. Vahinkovakuutukseen kuuluu kuolemanvaravakuutus ja vakuutus kaikkien muiden vahinkojen kuin kuolemantapausten, esim. tapaturman, sairauden tai tulipalon varalta. Vakuutuskorvaukset maksetaan yleensä kertakorvauksena, mutta voidaan maksaa myös vuosittaisena korvauksena. Vahinkovakuutuksesta ei aina makseta korvausta. Tyypillistä on että korvausta hakevia on paljon vähemmän kuin vakuutuksenottajia. Yksittäisen vakuutuksenottajan saamat korvaukset eivät pitkällä ajanjaksollakaan ole missään suhteessa hänen maksamiinsa vakuutusmaksuihin.

Jälleenvakuutus

10. Vakuutuksenottaja vakuuttava vakuutusyhtiö siirtää usein osan syntyneistä riskeistä muille vakuutusyhtiöille. Näitä vakuutusyhtiöiden välisiä taloustoimia kutsutaan jälleenvakuutukseksi.

Sekä henki- että vahinkovakuutuksenantajat suorittavat jälleenvakuutustaloustoimia. Jälleenvakuutuksia hyväksyvät vakuutusyhtiöt voivat harjoittaa sekä jälleenvakuutusta että ensivakuutusta tai ne voivat olla erikoistuneita jälleenvakuutukseen.

Vakuutuksen välitystä avustavat laitokset

11. Vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ovat yksiköitä, jotka harjoittavat etupäässä vakuutukseen läheisesti liittyvää toimintaa kantamatta itse riskiä. Niihin luetaan erityisesti:

- a) vakuutusmeklarit,
- b) vakuutusyhtiöitä ja eläkerahastoja palvelevat yksityiset voittoa tavoittelemattomat yhteisöt,
- c) yksiköt, joiden pääasiallisena tehtävänä on toimia vakuutusyhtiöitä, eläkerahastoja ja vakuutusmarkkinoita valvovana viranomaisena.

KÄSITTELY TILIEILLÄ

12. Esityksen helpottamiseksi seuraavassa erityyppisten vakuutusten kuvauksessa keskitytään tarkastelemaan vain kotimaisia yksiköitä. Ulkomaisiin yksiköihin liittyviä erityispiirteitä käsitellään kunkin alakohdan lopussa.

Sosiaalivakuutus*Julkishallinnon sosiaaliturvajärjestelmät*

13. Näiden järjestelmien ylläpitoon palkatun henkilöstön aikaansaama tuotos on osa julkishallinnon tuotosta mitattuna tuotantokustannuksina. Palvelumaksua ei näin ollen lasketa julkishallinnon sosiaaliturvajärjestelmien osalta.

Työnantajien julkishallinnon sosiaaliturvajärjestelmiin suorittamia sosiaaliturvamaksuja (D.121) käsitellään osana palkansaajakorvauksia, ja ne näkyvät tulonmuodostustilillä työnantajasektorin maksettavana ja ensitulon jakotilillä kotitaloussektorin saatavana. Työnantajien sosiaaliturvamaksut näkyvät uudestaan tulojen uudelleenjaon tilillä osana työnantajien todellisia sosiaaliturvamaksuja (D.6111) kotitaloussektorin maksettavana ja julkishallinnon saatavana. Palkansaajan sosiaaliturvamaksut (D.6112) sekä itsenäisten yrittäjien ja työllisiin kuulumattomien sosiaaliturvamaksut (D.6113) kirjataan myös tulojen uudelleenjaon tilille kotitaloussektorin maksettavaksi ja julkishallinnon saatavaksi. Rahamääräiset sosiaaliturvaetuudet (D.621) näkyvät tulojen uudelleenjaon tilillä julkishallinnon maksettavana ja kotitalouksien saatavana, kun taas luontoismuotoiset sosiaaliturvaetuudet näkyvät erien D.6311 ja D.6312 tavoin luontoismuotoisten tulojen uudelleenjaon tilillä julkishallinnon maksettavana ja kotitalouksien saatavana.

14. Julkishallinnon sosiaaliturvajärjestelmiä ylläpitävät yksiköt luokitellaan alasektoriin S.1314 "Sosiaaliturvarahastot". Niiden toiminta luokitellaan NACE Rev. 1:n mukaan toimialaluokkaan 75.30 "Pakollinen sosiaalivakuutustoiminta".

Maassa vakinaisesti asuvan työskennellessä ulkomaiselle työnantajalle työnantajan sosiaaliturvamaksut näkyvät ensitulon ja tulonsiirtojen ulkomaisella tilillä ulkomaiden maksettavana. Mikäli työntekijä kuuluu samalla ulkomaisen julkishallinnon sosiaaliturvajärjestelmän piiriin, kaikki julkishallinnon sektoria normaalisti koskevat saatavat ja maksettavat ovat ulkomaiden saatavia ja maksettavia, ja ne kirjataan ensitulon ja tulonsiirtojen ulkomaiselle tilille. EKT:ssä luontoismuotoisia sosiaalisia

tulonsiirtoja tapahtuu kuitenkin vain kotimaisten yksiköiden välillä. Kaikki ulkomaisista sosiaaliturvajärjestelmistä maassa vakinaisesti asuville maksettavat etuudet ovat näin ollen määritelmällisesti rahamääräisiä sosiaalietuuksia (D.62).

Ulko-maalaisen työskennellessä kotimaiselle työnantajalle työnantajan sosiaaliturvamaksut näkyvät ensitulojen ja tulonsiirtojen ulkomaisella tilillä ulkomaiden saatavana. Mikäli ulkomainen työntekijä on kotimaisen sosiaaliturvajärjestelmän piirissä, työntekijän ja julkishallinnon sektorin väliset taloustoimet kirjataan ensitulojen ja tulonsiirtojen ulkomaiselle tilille. Kaikki ulkomaisille työntekijöille maksettavat etuudet ovat määritelmällisesti rahamääräisiä sosiaalietuuksia (D.62).

Taulukossa A.III.1 on annettu esimerkki julkishallinnon sosiaaliturvajärjestelmään liittyvistä virroista.

Yksityisesti rahastoidut sosiaalivakuutusjärjestelmät

15. Itsenäisten rahastojen rahoittamien järjestelmien käsittely poikkeaa epäitsenäisten rahastojen rahoittamien järjestelmien käsittelystä. Itsenäisten rahastojen palvelumaksu lasketaan seuraavasti:

todellisten sosiaalivakuutusmaksujen kokonaismäärä

plus sosiaalivakuutusmaksutäydennysten kokonaismäärä

miinus korvaukset etuuksista

miinus eläkerahastojen lisäys (minus vähennys)

16. Kaikki neljä erää kirjataan pois lukien hallussapitovoitot tai -tappiot. Sosiaalivakuutusmaksutäydennysten kokonaismäärä on yhtä suuri kuin vakuutuksenottajien omaisuustulo, joka on yksityisten sosiaalivakuutusrahastojen vakuutusteknisten varantojensa ja eläkerahastojensa sijoittamisesta ansaitsemaa tuloa. EKT:ssä näitä rahastoja pidetään vakuutuksenottajien omistamana ja he saavat näin ollen rahastoista syntyneen tulon. Palvelumaksu kirjataan itsenäisten rahastojen tuotokseksi (P.1) ja kotitaloussektorin kulutusmenoksi (P.3).

Epäitsenäisille rahastoille ei lasketa palvelumaksua. Näiden rahastojen ylläpitokustannukset sisällytetään työnantajan tuotantotilin muihin kustannustekijöihin.

17. Muut taloustoimet kirjataan sekä itsenäisille että epäitsenäisille rahastoille. Työnantajan todelliset sosiaaliturvamaksut (D.121) näkyvät osana palkansaajakorvauksia tulonmuodostustilillä työnantaja-sektorin maksettavana ja ensitulon jakotilillä palkansaajakotitalouksien saatavana. Työnantajien sektori voi olla mikä tahansa institutionaalinen sektori, julkishallinto ja (työnantaja)kotitaloudet mukaan lukien. Vakuutuksenottajien omaisuustulo (osa D.4:ää) näkyy ensitulon jakotilillä rahaston sektorin maksettavana ja kotitaloussektorin saatavana. Kotimaiset itsenäiset rahastot sijoitetaan vakuutuslaitosten ja eläkerahastojen alasektoriin (S.125). Epäitsenäiset rahastot kuuluvat luonnollisesti samaan sektoriin kuin kyseessä oleva työnantaja. NACE Rev. 1 luokittelee eläkerahastojen toiminnan toimialaluokkaan 66.02 "Eläkevakuutus".
18. Työnantajan todelliset sosiaaliturvamaksut kirjataan uudestaan tulojen uudelleenjaon tilille erän D.6111 osaksi, joka on kotitalouksien maksettavaa ja rahaston sektorin saatavaa. Palkansaajan sosiaaliturvamaksut (D.6112) sekä itsenäisten yrittäjien ja työllisiin kuulumattomien sosiaaliturvamaksut (D.6113) kirjataan myös tulojen uudelleenjaon tilille kotitalouksien maksettavaksi ja rahaston sektorin saatavaksi. Palkansaajien, yrittäjien ja työllisiin kuulumattomien todelliset sosiaaliturvamaksut ovat yhtä kuin suoritettavat maksut plus vakuutuksenottajien omaisuustulo miinus palvelumaksu (tämän ollessa nolla epäitsenäisten rahastojen osalta). Yksityisesti rahastoidut sosiaalietuudet, eläkkeet mukaan lukien, näkyvät tulojen uudelleenjaon tilillä rahastojen maksettavana ja kotitalouksien saatavana. Määritelmällisesti kaikki yksityisesti rahastoidut sosiaaliturvaetuudet ovat osa rahamääräisiä sosiaalietuuksia, D.62.

19. Rahoitustilille kirjattava erä sisältää kaksi komponenttia:

- a) Vakuutusmaksu- ja korvausvastuu (F.62), joka muodostuu sosiaalivakuutusmaksutulon ja sosiaalivakuutusmaksujen ja toisaalta etuuksien korvausten ja maksettavien etuuksien erotuksesta⁽¹⁾. Tämä komponentti näytetään sovitun käytännön mukaan rahastojen velkojen ja kotitalouksien varojen muutoksena (tarvittaessa negatiivisena).
- b) Kotitalouksien osuus eläkevakuutusrahastoista (F.612), joka myös näytetään (tarvittaessa negatiivisena) rahastojen velkojen ja kotitalouksien rahastojen muutoksena. Tämä komponentti on yhtä kuin tulojen uudelleenjaon tilille kirjatut työnantajien ja palkansaajien eläkevakuutusmaksut miinus maksettavat eläkkeet.

20. Koska erät F.612 ja F.62 kirjataan rahoitustiliin, ne näkyvät (varana) kotitaloussektorin ja (velkana) rahaston sektorin varallisuustaseissa.

Korjaus kotitalouksien osuuden muutokseen eläkevakuutusrahastoista (D.8) kirjataan käytettävissä olevan tulon käyttötilille kotitalouksien saatavaksi ja rahastojen maksettavaksi. Tämä erä on yhtä kuin rahoitustilille kirjattavan erän toinen komponentti.

Työnantajat ja julkisyhteisöt suorittavat joskus ylimääräisiä maksuja yksityisiin sosiaalivakuutusrahastoihin lisätäkseen näiden rahastojen varoja. Nämä maksut kirjataan pääomatilille työnantajan tai julkishallinnon sektorin maksamaksi ja rahaston sektorin saamaksi muuksi pääomansiirroksi (D.99). Koska sosiaalivakuutusrahastojen varoja pidetään kotitaloussektorin omistamana, rahaston sektorin ja kotitaloussektorin välille on tarpeen tehdä korjaus. Tämä korjauserä kirjataan rahaston sektorin maksamaksi ja kotitaloussektorin saamaksi muuksi pääomansiirroksi (D.99).

21. Kotimaisen työntekijän työskennellessä ulkomaiselle työnantajalle työnantajan todelliset sosiaaliturvamaksut (D.121) kirjataan osaksi ulkomaiden maksamia ja kotitalouksien saamia palkansaajakorvauksia. Työnantajan ollessa ulkomainen epäitsenäinen sosiaalivakuutusrahasto on myös ulkomainen, mutta itsenäinen rahasto voi olla joko kotimainen tai ulkomainen. Mikäli palkansaaja kuuluu ulkomaisen rahaston vakuutusturvan piiriin, kaikki kotitaloussektorin ja rahaston sektorin väliset virrat näytetään kotitaloussektorin ja ulkomaiden välisinä taloustoimina. (Rahaston ollessa itsenäinen ulkomainen rahasto) palvelumaksu näkyy palvelujen tuontina (P.72). Osuuden muutos vakuutusteknisestä vastuuvälästä (F.6) näkyy ulkomaiden rahoitustilillä ja muut virrat näkyvät ensitulojen ja tulonsiirtojen ulkomaisella tilillä.

22. Ulkomaalaisen työskennellessä kotimaiselle työnantajalle työnantajan todelliset sosiaaliturvamaksut (D.121) kirjataan osaksi työnantajan sektorin maksamia ja ulkomaiden saamia palkansaajakorvauksia. Mikäli ulkomainen palkansaaja kuuluu kotimaisen sosiaalivakuutusrahaston vakuutusturvan piiriin, palvelumaksu kirjataan palvelujen vienniksi (P.62). Kaikki muut rahaston ja palkansaajan väliset virrat näkyvät rahaston sektorin ja ulkomaiden välisinä virtoina.

Tarvittavaa tietoa varsinkaan ulkomaalaisten talousyksiköiden osalta ei ole aina saatavana. Joitain kirjattavia eriä voidaan siis joutua laskemaan arvioiden perusteella.

Taulukossa A.III.2 on annettu esimerkki yksityisesti rahoitettuihin sosiaalivakuutusjärjestelmiin liittyvistä virroista.

Työnantajien ylläpitämät rahastoimattomat sosiaalivakuutusjärjestelmät

23. Rahastoimattomien sosiaalivakuutusjärjestelmien ylläpitokulut sisällytetään työnantajan tuotantotilien muihin kustannuskomponentteihin samoin kuin epäitsenäisten rahastojen rahoittamissa järjestelmissä. Palvelumaksua ei siis lasketa.

⁽¹⁾ Todelliset sosiaalivakuutusmaksut, jotka kattavat kuluvalle tilinpitajaksolla aiheutuvia riskejä, poikkeavat yleensä todellisista sosiaalivakuutusmaksutulosta. Viimeksi mainittu kattaa usein sekä kuluvalle että myöhemmillä jaksoilla aiheutuvia riskejä. Samoin korvaukset etuuksista voivat määrällisesti poiketa maksettavista etuuksista. Tietyllä tilinpitajaksolla sattuneesta tapahtumasta aiheutuvat etuudet voivat tulla maksettaviksi vasta myöhemmillä jaksoilla.

Koska rahastoimattomat sosiaalivakuutusjärjestelmät eivät muodosta niitä ylläpitävistä työnantajista erillisiä institutionaalisia yksiköitä, kaikkia taloustoimet katsotaan työnantajan sektorin ja kotitaloussektorin väliseksi.

24. EKT:n mukaan rahastoimatonta sosiaalivakuutusjärjestelmää ylläpitävä työnantaja maksaa järjestelmään laskennallista sosiaaliturvamaksua työntekijöiden puolesta. Tätä laskennallista sosiaaliturvamaksua (D.122) käsitellään osana palkansaaajakorvauksia, ja se näkyy tulonmuodostustilillä työnantajan maksettavana ja ensitulon jakotilillä kotitalouksien saatavana. Työnantajan laskennalliset sosiaaliturvamaksut näkyvät uudestaan tulojen uudelleenjaon tilillä eränä D.612, joka on kotitalouksien maksettava ja työnantajan saatava erä. Tämän sosiaaliturvamaksun määrä tulisi määrittää työnantajan tulevien etuudenmaksuvelvoitteiden mukaan. Käytännössä tämä erä kuitenkin määritetään yhtä suureksi kuin kuluvalle tilinpitojaksolla maksettavat sosiaalietuudet (miinus työntekijän sosiaaliturvamaksut).
25. Mahdolliset palkansaajan todelliset sosiaaliturvamaksut näkyvät erän D.6112 osana, ja ne kuuluvat kotitalouksien maksettaviin ja työnantajan sektorin saataviin. Myös eläkkeet ja muut etuudet näkyvät tulojen uudelleenjaon tilillä erän D.62 osana kotitalouksien saatavana ja työnantajan maksettavana.

Rahastoimattomat sosiaalivakuutusjärjestelmät kuuluvat luonnollisesti samaan institutionaaliseen sektoriin kuin järjestelmää ylläpitävä työnantaja. NACE Rev. 1 luokittelee nämä järjestelmät aputoiminnoiksi.

26. Mikäli kotimainen työntekijä työskentelee rahastoimatonta sosiaalivakuutusjärjestelmää ylläpitävälle ulkomaiselle työnantajalle, kaikkia taloustoimia pidetään kotitaloussektorin ja ulkomaiden välisinä ja ne kirjataan ensitulon ja tulonsiirtojen ulkomaiselle tilille. Mikäli ulkomainen työntekijä työskentelee tällaista järjestelmää ylläpitävälle kotimaiselle työnantajalle, kaikkia taloustoimia pidetään ulkomaiden ja työnantajan sektorin välisinä ja ne kirjataan ensitulon ja tulonsiirtojen ulkomaiselle tilille.

Taulukossa A.III.3 on annettu esimerkki työnantajan ylläpitämiin rahastoimattomiin sosiaalivakuutusjärjestelmiin liittyvistä virroista.

Muu vakuutus

27. Muiden vakuutuspalvelujen, sekä henki- että vahinkovakuutuksen, tuotos lasketaan seuraavasti:

todelliset vakuutusmaksut

plus vakuutusmaksutäydennykset

miinus vakuutuskorvaukset

miinus korvausvastuurahastojen sekä säästöhenkivakuutuksen tai vastaavan järjestelmän tuottoihin liittyvien rahastojen lisäys (plus vähennys).

28. Todelliset vakuutusmaksut koostuvat niistä todellisista vakuutusmaksuista, jotka kattavat kuluvalle tilinpitojaksolla aiheutuvia riskejä. Todelliset vakuutusmaksutuotot eivät ole yleensä määrällisesti yhtä suuria kuin todelliset vakuutusmaksutulot, sillä viimeksi mainitut kattavat usein sekä kuluvalle että myöhemmillä tilinpitojaksoilla aiheutuvia riskejä.

Vakuutusmaksutäydennykset ovat yhtä kuin vakuutuksenottajien omaisuustulo, joka on vakuutusyhtiöiden vakuutusteknisen vastuuvankansa sijoitustoiminnasta ansaitsemaa tuloa, poislukien vakuutusyhtiöiden omista varoistaan ansaitsemaa tuloa. Vakuutustekninen vastuuvankka koostuu kahdesta komponentista: a) vakuutusmaksu- ja korvausvastuusta, joka on vakuutusmaksujen ja vakuutusmaksutulojen ja toisaalta maksettavien korvausten ja vakuutuskorvausten erotus, ja b) korvausvastuurahastoista sekä rahastoista, jotka liittyvät säästöhenkivakuutuksen tai vastaavan järjestelmän tuottoon.

Viimeksi mainittu komponentti liittyy ainoastaan henkivakuutukseen. Vakuutustekniset varannot sijoitetaan tavallisesti rahoitusvaroihin, joista kertyvä tulo on korko- tai osinkotuloa. Vakuutustekniset varannot voidaan sijoittaa myös esimerkiksi kiinteistöihin, missä tapauksessa kertyvä tulo on toimintaylijäämää.

29. Vakuutuskorvaukset aiheutuvat kuluvalle tilinpitojaksolla sattuvista vakuutustapauksista. Usein korvaukset eivät kuitenkaan tule maksettaviksi samalla tilinpitojaksolla kuin korvauksen aiheuttanut

tapahtuma, vaan vasta myöhemmin. Vakuutuskorvaukset eivät siis ole yhtä suuri erä kuin maksettavat korvaukset.

Korvausvastuurahastojen sekä säästöhenkivakuutuksen tai vastaavan järjestelmän rahastojen muutokset koostuvat summista, joita kohdennetaan näihin vastuueihin vakuutus sopimuksissa taattujen pääomien kokoamiseksi. Nämä vastuuvelat liittyvät ainoastaan henkivakuutukseen.

Yhtälön (B) kaikkia neljää erää tulisi mitata pois lukien hallussapitovoitot ja -tappiot.

Henkivakuutus

30. Henkivakuutuksen kokonaistuotos lasketaan yhtälön (B) mukaisesti ja näytetään eränä P.1 vakuutuslaitosten ja eläkerahastojen alasektorin tuotantotilillä. Mikäli ulkomaiset kotitaloudet eivät osallistu henkivakuutuksen tuotoksen kuluttamiseen, tuotos käytetään kokonaisuudessaan kotimaisten kotitalouksien loppukulutukseen. Henkivakuutuspalvelujen tuotos tulisi jakaa kotitaloussektorin ja ulkomaiden kesken kotimaisten ja ulkomaisten kotitalouksien maksettavien vakuutusmaksujen suhteessa. Kotimaisten kotitalouksien kuluttamat henkivakuutuspalvelut näytetään osana kotitalouksien kulutusmenoja (P.3) ja ulkomaisten kotitalouksien kuluttamat palvelut luetaan osaksi palvelujen vientiä (P.62).
31. Henkivakuutuksen osalta kirjataan lisäksi kaksi muuta taloustointa. Vakuutuksenottajien omaisuustulo (osa erää D.4) näytetään ensitulon jakotilillä vakuutusyhtiöiden maksettavana ja kotitalouksien saatavana. Kotitalouksien osuus henkivakuutusrahastoista -erä näytetään rahoitustilillä kotitalouksien varojen ja henkivakuutusyhtiöiden velkojen (tarvittaessa negatiivisena) muutoksena. Henkivakuutuksen vastuuelan muutokset, siis korvausvastuurahastojen sekä säästöhenkivakuutuksen tai vastaavan järjestelmän rahastojen muutokset (F.611) muuttavat kotitalouksien osuutta henkivakuutusrahastoista. Osuuden muutos on siis yhtä kuin todellinen vakuutusmaksutulo (ei vakuutusmaksutuotot) plus vakuutusmaksutäydennykset miinus maksettavat korvaukset (ei vakuutusmaksut) ja miinus palvelumaksu.
32. Rahoitustilin tämän kirjausten vuoksi F.611 näkyy myös (varana) kotitaloussektorin ja (velkana) vakuutuksenantajan sektorin varallisuustaseissa.

Vakuutuksenottajien omaisuustulo (= vakuutusmaksutäydennykset) tulisi jakaa palvelumaksun tavoin kotitaloussektorin ja ulkomaiden kesken vakuutusmaksujen suhteessa.

Henkivakuutusyhtiöt luokitellaan institutionaaliseen sektoriin S.125 "Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot". Niiden toiminta luokitellaan NACE Rev. 1:n mukaan toimialaluokkaan 66.01 "Henkivakuutus".

33. Mikäli kotimainen henkivakuutusyhtiö palvelee ulkomaisia kotitalouksia, palvelumaksu kirjataan palvelujen vienniksi (P.62). Vakuutuksenottajien omaisuustulo näytetään ensitulojen ja tulonsiirtojen ulkomaisella tilillä vakuutussektorin maksettavana ja ulkomaiden saatavana. Kotitalouksien osuuden muutos henkivakuutusrahastoista näytetään ulkomaiden rahoitustilillä ulkomaiden varojen ja vakuutussektorin velkojen muutoksena.

Kotimaisten kotitalouksien ostaessa vakuutusturvaa ulkomaisilta henkivakuuttajilta tilanne on periaatteessa edellisen kaltainen, mutta päinvastainen: palvelumaksu kirjataan palvelujen tuonniksi (P.72), vakuutuksenottajien omaisuustulo näytetään ensitulojen ja tulonsiirtojen ulkomaisella tilillä ulkomaiden maksettavana ja kotitalouksien saatavana, ja osuuden muutos henkivakuutusrahastoista näytetään kotitalouksien varojen ja ulkomaiden velkojen muutoksena. Yleensä näiden erien laskemiseen tarvittavia tietoja ei kuitenkaan ole saatavana; tavallisesti vain vakuutusmaksutulo tiedetään. Laskennassa on näin ollen tarpeen tehdä olettamia esim. siten, että palvelumaksun ja vakuutuksenottajien omaisuustulon suhteellista osuutta kotimaisten henkivakuuttajien saamista vakuutusmaksuista sovelletaan kotimaisten kotitalouksien ulkomaisille henkivakuuttajille maksamiin vakuutusmaksuihin.

Taulukossa A.III.4 on annettu esimerkki henkivakuutukseen liittyvistä virroista.

Vahinkovakuutus

34. Vahinkovakuutusta harjoittavien yhtiöiden tuotos (P.1) lasketaan yhtälön (B) mukaisesti ja näytetään vakuutuslaitosten ja eläkerahastojen alasektorin tuotantotilillä. Vahinkovakuutuspalvelujen käyttö voi olla minkä tahansa kotimaisen sektorin välituotekäyttöä (P.2), kotitalouksien loppukulutusta, missä tapauksessa se on osa kotitalouksien kulutusmenoja (P.3), tai se voi olla vientiä (P.62). Välituotekäytönä käytetyt vahinkovakuutuspalvelut tulisi jaotella toimialoittain.

Vahinkovakuutuksen kokonaistuotoksen arvo mitataan yhtälön (B) avulla. Tuotos jaetaan edelleen käyttäjien sektoreihin ja toimialoihin kunkin sektorin maksettavien todellisten vakuutusmaksujen suhteessa. Vain kotitaloussektori käyttää vahinkovakuutuspalveluja sekä loppukulutukseen että välituotekäyttöön. Kaikki muut kotimaiset sektorit käyttävät näitä palveluja yksinomaan välituotekäyttöön. Kotitalouksien vahinkovakuutuspalvelujen käyttö jaetaan välituotekäyttöön ja loppukulutukseen maksettavien todellisten vakuutusmaksujen suhteessa. Selvästi ei-yhteisöyritysten tuotantotoimialaan liittyvät vakuutusmaksut luetaan välituotekäyttöön, ja muut kotitalouksien maksamat vakuutusmaksut luetaan loppukulutukseen.

35. Vakuutuksenottajien omaisuustulo näytetään ensitulon jakotilillä erän D.4 osana vakuutussektorin maksettavana ja vakuutuksen ottajasektoreiden saatavana. Tilinpidon kannalta olisi paras, jos vakuutuksenottajien omaisuustulo olisi jaettu sektoreihin vakuutuksen ottajasektoreihin kohdistuvan vastuuvelan suhteessa. Tällainen jaottelu on kuitenkin melko mahdotonta toteuttaa käytännössä. Vakuutuksenottajien omaisuustulo jaetaan siis kunkin vakuutuksenottajasektorin maksamien todellisten vakuutusmaksujen suhteessa.
36. Erä vahinkovakuutusmaksutuotot, netto näytetään tulojen uudelleenjaon tilillä kaikkien vakuutuksenottajien maksettavana ja vakuutussektorin saatavana. Vahinkovakuutusmaksut, netto saadaan laskeamalla yhteen todelliset vakuutusmaksut ja vakuutuksenottajien omaisuustulo, ja summasta vähennetään käytettyjen palvelujen arvo. Vahinkovakuutusmaksut, netto ovat yhtälön (B) mukaan yhtä suuret kuin vahinkovakuutuskorvaukset⁽¹⁾. Vahinkovakuutusmaksut näkyvät tulojen uudelleenjaon tilillä myös vakuutussektorin maksettavana ja kaikkien vakuutuksenottajasektoreiden saatavana. Sekä vahinkovakuutusmaksut, netto että korvauskulut ovat osa erää D.7, Muut tulonsiirrot.

Osa korvauksista johtuu vakuutuksenottajan kolmannelle osapuolelle aiheuttamista aineellisista tai henkilövahingoista. Näissä tapauksissa korvaukset kirjataan vakuutusyhtiön maksettavaksi suoraan vahingon kärsineelle kolmannelle osapuolelle eikä epäsuoraan vakuutuksenottajan kautta.

37. Vakuutuksenottajien osuus vahinkovakuutusrahastoista näytetään rahoitustilillä vakuutuksenottajien varojen ja vakuutussektorin velkojen muutoksena. Osuuden muutos, joka luokitellaan eräksi F.62, johtuu vakuutusyhtiöiden vakuutusmaksu- ja korvausvastuusta. F.62 näkyy vahinkovakuuttajan varallisuustaseissa velkana ja vakuutuksenottajien varallisuustaseissa varana.

Vahinkovakuutusyhtiöiden toiminta luokitellaan NACE Rev. 1:n mukaan toimialaluokkaan 66.03 "Vahinkovakuutus". Institutionaalinen sektori on S.125 "Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot".

38. Ulkomaisten yksikköjen ostaessa vakuutusturvaa kotimaisilta vahinkovakuuttajilta palvelumaksu kirjataan palvelujen vienniksi (P.62). Vakuutuksenottajien omaisuustulo, vakuutusmaksutuotot, netto ja korvauskulut näytetään kaikki ensitulon ja tulonsiirtojen ulkomaisella tilillä. Kotitalouksien osuuden muutos vahinkovakuutusrahastoista näytetään vastaavasti ulkomaiden rahoitustilillä. Ulkomaihin liittyvät laskutoimitukset eivät tässä tapauksessa ole sen vaikeampia kuin kotimaisiin vakuutuksenottajasektoreihin liittyvät laskut.

Ulkomaisten vahinkovakuuttajien vakuuttaessa kotimaisia yksiköitä tilinpitoon tarvittavien tietojen saanti on paljon hankalampaa; yleensä tiedetään vain vakuutusmaksutulo ja maksettavat korvaukset.

⁽¹⁾ Vahinkovakuutuskorvaukset tarkoittaa korvauksensaajalle siirrettäviä summia. Vahinkovakuutuskorvaukset ei siis ole sama kuin vakuutusyhtiöiden yritysKirjanpidossa esiintävä "vahinkomeno", sillä viimeksi mainittu käsittää myös korvausasian hoitamisesta aiheutuneet kustannukset, jotka kansantalouden tilinpidossa kirjataan joko välituotekäytön tai palkansaajakorvauksen osaksi.

Laskennan yksinkertaistamiseksi käytetään näin ollen menetelmää, joka jättää vahinkovakuutuksen rahastot ja niistä syntyvät omaisuustulot huomioimatta. Palvelumaksu, joka kirjataan palvelujen tuonniksi (P.72) lasketaan vähentämällä maksettavat korvaukset⁽¹⁾ vakuutusmaksutulosta. Vakuutusmaksutulo, netto, joka lasketaan vähentämällä vakuutusmaksutulosta palvelumaksu, on siis yhtä suuri kuin maksettavat korvaukset. Sekä vakuutusmaksutulo, netto että korvaussaatavat näytetään ensitulosten ja tulonsiirtojen ulkomaisella tilillä.

Taulukossa A.III.5 on annettu esimerkki vahinkovakuutukseen liittyvistä virroista.

Jälleenvakuutus

39. EKT:ssä jälleenvakuutuksen taloustoimet kirjataan yksinkertaisemmin kuin ensivakuutuksen taloustoimet (viimeksi mainitun tarkoittaessa vakuutusyhtiöiden ja tavallisten vakuutusnottajien välisiä taloustoimia). Jälleenvakuutusta ei esitetä erillisinä taloustoimivirtoina (vakuutusmaksutuotot, korvauskulut, provisiot jne.), vaan yksinkertaisesti palveluna, joka kohdistuu jälleenvakuuttajalta ensivakuuttajalle. Tämän palvelun arvoa mitataan kaikkien jälleenvakuuttajan ja ensivakuuttajan välisten virtojen taseella.

Kotimaisten henki- ja vahinkovakuutusyhtiöiden tuottamat jälleenvakuutuspalvelut näytetään tuotoksena (P.1) ja vastaanottamat jälleenvakuutuspalvelut välituotekäyttönä (P.2). Kotimaisten jälleenvakuuttajien ulkomaisille vakuuttajille kohdistamat jälleenvakuutuspalvelut näytetään palvelujen vientinä (P.62) ja ulkomaisten jälleenvakuuttajien kotimaisille vakuuttajille kohdistamat jälleenvakuutuspalvelut palvelujen tuontina (P.72).

40. Jälleenvakuutuspalvelujen tuotosta ja välituotekäyttöä koskevia tietoja saa kotimaisten vakuutusyhtiöiden osalta vakuutuslaskelmista. Jälleenvakuutuspalvelujen viennin ja tuonnin arvon laskeminen, mikä riippuu lähinnä maksettavien palvelujen saatavuudesta ja laadusta, voi olla hankalampaa. Ulkomaisten jälleenvakuutuspalvelujen tase on tosin helposti laadittavissa vakuutuslaskelmien avulla.

Varsin usein kotimaisten vakuutusyhtiöiden väliset jälleenvakuutuksen taloustoimet sulautetaan. EKT pyrkii kuitenkin olemaan EY:n vakuutusdirektiivin mukainen, joten se suosittaa jälleenvakuutuspalvelujen kirjaamista ilman sulauttamista. Kotimaisten vakuutusyhtiöiden välisten jälleenvakuutus-taloustoimien sulauttaminen vaikuttaa vakuutuspalvelujen tuotoksen tasoon, mutta ei vaikuta tasapainoeriin kuten arvonlisäykseen, toimintaylijäämään ja säästöön.

Vakuutuksen välitystä avustavat laitokset

41. Vakuutuksen välitystä avustavien laitosten tuottamien palvelujen tuotoksen arvotusperusteena käytetään niistä perittyjä maksuja tai provisioita. Voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen toimiessa vakuutusyhtiöiden ja eläkerahastojen yhteistoimintajärjestönä niiden tuotos arvotetaan järjestöjen jäsenten maksamien jäsenmaksujen perusteella. Tämä tuotos menee järjestöjen jäsenten välituotekäyttöön.

Etupäässä vakuutuksen välitystä avustavat institutionaaliset yksiköt luokitellaan institutionaaliseen sektoriin S.124 "Rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset". Niiden toiminta luokitellaan NACE Rev. 1:n mukaan toimialaluokkaan 67.20 "Vakuutusta palveleva toiminta".

⁽¹⁾ Mikäli vahinkovakuutusmaksutuottoja ja -korvauksia koskevat tiedot ovat saatavana, niitä tulisi käyttää vakuutusmaksutulon ja maksettavien korvausten sijasta.

VAKUUTUS: NUMERINEN ESIMERKKI

A.III.1 — Julkishallinnon sosiaaliturvajärjestelmät

Käyttö	Resurssit															
	Käyttö					Resurssit						Yhteensä				
	Vaastavat erät	S.1	S.15	S.14	S.13	S.11	Taloustoimet ja tasapainoerät	S.11	S.12	S.13	S.14		S.15	S.1	Vaastavat erät	Yhteensä
Tavara- ja palvelutillillä	Koko kansantalous	KPVTY	Kotitaloudet	Julkisyhteisöt	Rahoi- tuslaitokset	Yritykset	Taloustoimet ja tasapainoerät	Yritykset	Rahoi- tuslaitokset	Julkisyhteisöt	Kotitaloudet	KPVTY	Koko kansantalous	Tavara- ja palvelutillillä	Ulko- maiden tillillä	
155	0	155	8	0	45	4	98							0		155
155	0	155		155									155	0		155
76	0	76		76									76	0		76
32		32		32									32	0		32
232	0	232		232									232	0		232
78		78		78									78			78
65		65		65									65			65

A.III.2 — Yksityiset rahastoidut sosiaalivakuutusjärjestelmät (jatkoa)

Käyttö

Resurssit

Yhteensä	Vastaavat erät		S.1 Koko kansantalous	S.15 KPVTY	S.14 Kortitloudet	S.13 Julkisyhteisöt	S.12 Rahotuslaitokset	S.11 Yritykset	S.11 Yritykset	S.12 Rahotuslaitokset	S.13 Julkisyhteisöt	S.14 Kortitloudet	S.15 KPVTY	S.1 Koko kansantalous	Vastaavat erät		Yhteensä
	Tavara- ja palvelulitillä	Ulkomaiden tilillä													Tavara- ja palvelulitillä	Ulkomaiden tilillä	
11			11		11									11	0		11
1			1		1									1	0		1

A.III.3 — Työnantajien rahastoimattomat sosiaalivakuutusjärjestelmät

Käyttö

Resurssit

Yhteensä	Vastaavat erät		S.1 Koko kansantalous	S.15 KPVTY	S.14 Kortitloudet	S.13 Julkisyhteisöt	S.12 Rahotuslaitokset	S.11 Yritykset	S.11 Yritykset	S.12 Rahotuslaitokset	S.13 Julkisyhteisöt	S.14 Kortitloudet	S.15 KPVTY	S.1 Koko kansantalous	Vastaavat erät		Yhteensä
	Tavara- ja palvelulitillä	Ulkomaiden tilillä													Tavara- ja palvelulitillä	Ulkomaiden tilillä	
19	0		19	1	0	5	1	12						19	0		19
19	0		19		19			12		1	5	0	1	19	0		19
19	0		19	1	0	5	1	12		1	5	0	1	19	0		19

A.III.4 — Henkivakuutus

Resurssit

Käyttö

Yhteensä	Vastaavat erät		S.1 Koko kansantalous	S.15 KPVTY	S.14 Kotitaloudet	S.13 Julkisyhteisöt	S.12 Rahoi- tuslait- okset	S.11 Yrityk- set	Taloustoimet ja tasapainoerät	S.11 Yrityk- set	S.12 Rahoi- tuslait- okset	S.13 Julkisyh- teisöt	S.14 Kotita- loudet	S.15 KPVTY	S.1 Koko kansantalous	Vastaavat erät		Yhteensä
	Tavara- ja palvelutitillä	Ulkomaiden titillä														Tavara- ja palvelutitillä	Ulkomaiden titillä	
0	0	0							<i>Ulkomaiden tili</i>							0	0	0
0	0	0							P.6 Tavaroiden ja palvelujen vienti P.7 Tavaroiden ja palvelujen tuonti							0	0	0
4	4	4							P.1 <i>Tuotantotili</i> Tuotos						4	4	4	4
7			7				7		D.44 <i>Ensitalon jakotili</i> Vakuutuskennoittajien omaisuus <i>Käytettävissä olevan tulon käyttötili</i>		7				7	0	0	7
4	0	0	4						P.3 Kulutusmenot <i>Rahoitustili</i>				4		4	0	0	4
22	0	0	22		22				F.611 Koritalouksien osuus henkivakuutusrahaistoista				22		22	0	0	22

A.III.5 — Vahinkovakuutus

Käyttö

Resurssit

Yhteensä	Vastaavat erät		S.1 Koko kansantalous	S.15 KPVTY	S.14 Kotitaloudet	S.13 Julkisyhteisöt	S.12 Raholaitokset	S.11 Yritykset	Talousuomien ja tasapainoerät	S.11 Yritykset	S.12 Raholaitokset	S.13 Julkisyhteisöt	S.14 Kotitaloudet	S.15 KPVTY	Vastaavat erät		Yhteensä
	Tavara- ja palvelutilla	Ulkomaisten tiliillä													Tavara- ja palvelutilla	Ulkomaisten tiliillä	
0	0	0							<i>Ulkomaisten tili</i>						0	0	0
0	0	0							P.6 Tavaroiden ja palvelujen vienti								0
6	6	6							P.7 Tavaroiden ja palvelujen tuonti						0		0
4	6	0	4	0	3	0	0	1	P.1 Tuotos								6
6			6						P.2 Väliuoretkäyttö							4	4
									<i>Ensitulon jakotili</i>								
6			6						D.44 Vakuutusentottajien omaisuus	6					0		6
45	2	2	43	0	31	4	0	8	<i>Tulojen uudelleenjaon tili</i>								6
45	0	0	45				45		D.71 Vahinkovakuutusmaksut, netto								45
2			2		2				D.72 Vahinkovakuutuskorvaukset						3		45
2			2		2				<i>Käytettävissä olevan tulon käyttötili</i>								45
2			2		2				P.3 Kulutusmenot							2	2
2			2		2				<i>Rahoitustili</i>								2
									F.62 Vakuutusmaksu- ja korvausvastuu	0	0	0	2	0			2

LIITE IV

LUOKITUKSET JA TILIT

LUOKITUKSET

INSTITUTIONAALINEN SEKTORILUOKITUS (S)

S.1	Koko kansantalous
<i>S.11</i>	<i>Yritykset</i>
S.11001	Julkiset yritykset
S.11002	Yksityiset kotimaiset yritykset
S.11003	Ulkomaalaisomisteiset yritykset
<i>S.12</i>	<i>Rahoituslaitokset</i>
S.121	Keskuspankki
S.122	Muut rahalaitokset
S.12201	Julkiset
S.12202	Yksityiset kotimaiset
S.12203	Ulkomaalaisomisteiset
S.123	Muut rahoituslaitokset kuin vakuutuslaitokset ja eläkerahastot
S.12301	Julkiset
S.12302	Yksityiset kotimaiset
S.12303	Ulkomaalaisomisteiset
S.124	Rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset
S.12401	Julkiset
S.12402	Yksityiset kotimaiset
S.12403	Ulkomaalaisomisteiset
S.125	Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot
S.12501	Julkiset
S.12502	Yksityiset kotimaiset
S.12503	Ulkomaalaisomisteiset
<i>S.13</i>	<i>Julkisyhteisöt</i>
S.1311	Valtionhallinto
S.1312	Osavaltiohallinto
S.1313	Paikallishallinto
S.1314	Sosiaaliturvarahastot
<i>S.14</i>	<i>Kotitaloudet</i>
S.141 + S.142	Työnantajat ja muut elinkeinonharjoittajat
S.143	Palkansaajat
S.1441	Omaisuuustulojen saajat
S.1442	Eläkkeensaajat
S.1443	Muiden tulonsiirtojen saajat
S.145	Muut kotitaloudet
<i>S.15</i>	<i>Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt</i>
S.2	Ulkomaat
S.21	Euroopan unioni
S.211	EU:n jäsenmaat
S.212	EU:n laitokset
S.22	Kolmannet maat ja kansainväliset järjestöt

TALOUSTOIMIEN JA MUIDEN VIRTOJEN LUOKITUS

Tuotteisiin (tavarihin ja palveluihin) kohdistuvat taloustoimet (P)

P.1	Tuotos
P.11	Markkinatuotos
P.119	Välilliset rahoituspalvelut (FISIM)
P.12	Tuotos omaan loppukäyttöön
P.13	Muu markkinaton tuotos
P.2	Välituotekäyttö
P.3	Kulutusmenot
P.31	Yksilölliset kulutusmenot
P.32	Kollektiiviset kulutusmenot
P.4	Todellinen kulutus
P.41	Todellinen yksilöllinen kulutus
P.42	Todellinen kollektiivinen kulutus
P.5	Pääoman bruttomuodostus
P.51	Kiinteän pääoman bruttomuodostus
P.511	Aineellisten kiinteiden varojen hankinnat miinus vähennykset
P.5111	Uusien aineellisten kiinteiden varojen hankinnat
P.5112	Olemassa olevien aineellisten kiinteiden varojen hankinnat
P.5113	Olemassa olevien aineellisten kiinteiden varojen vähennykset
P.512	Aineettomien kiinteiden varojen hankinnat miinus vähennykset
P.5121	Uusien aineettomien kiinteiden varojen hankinnat
P.5122	Olemassa olevien aineettomien kiinteiden varojen hankinnat
P.5123	Olemassa olevien aineettomien kiinteiden varojen vähennykset
P.513	Valmistamattomien muiden kuin rahoitusvarojen arvon lisäys
P.5131	Valmistamattomien muiden kuin rahoitusvarojen perusparannukset
P.5132	Valmistamattomien muiden kuin rahoitusvarojen omistusoikeuden siirtokulut
P.52	Varastojen muutokset
P.53	Arvoesineiden hankinnat miinus vähennykset
P.6	Tavaroiden ja palvelujen vienti
P.61	Tavaroiden vienti
P.62	Palvelujen vienti
P.7	Tavaroiden ja palvelujen tuonti
P.71	Tavaroiden tuonti
P.72	Palvelujen tuonti

Jakotaloustoimet (D)

D.1	Palkansaajakorvaukset
D.11	Palkat ja palkkiot
D.12	Työnantajan sosiaaliturvamaksut
D.121	Työnantajan todelliset sosiaaliturvamaksut
D.122	Työnantajan laskennalliset sosiaaliturvamaksut
D.2	Tuotannon ja tuonnin verot
D.21	Tuoteverot
D.211	Arvonlisäverot (ALV)

D.212	Tuontiverot ja -tullit ilman ALV:a
D.2121	Tuontitullit
D.2122	Muut tuontiverot kuin ALV ja tuontitullit
D.214	Muut tuoteverot kuin ALV ja tuontiverot
D.29	Muut tuotantoverot
D.3	Tukipalkkiot
D.31	Tuotetukipalkkiot
D.311	Tuontitukipalkkiot
D.319	Muut tuotetukipalkkiot
D.39	Muut tuotantotukipalkkiot
D.4	Omaisuuksut
D.41	Korot
D.42	Yritysten jakamat tulot
D.421	Osingot
D.422	Yrittäjätulon otot yritysmäisistä yhteisöistä
D.43	Suorien ulkomaisten sijoitusten uudelleensijoitetut voitot
D.44	Vakuutusentottajien omaisuus
D.45	Maanvuokrat
D.5	Tulo-, varallisuus- ym. juoksevat verot
D.51	Tuloverot
D.59	Muut juoksevat verot
D.6	Sosiaaliturvamaksut ja -etuudet
D.61	Sosiaaliturvamaksut
D.611	Todelliset sosiaaliturvamaksut
D.6111	Työnantajan todelliset sosiaaliturvamaksut
D.61111	Työnantajan pakolliset todelliset sosiaaliturvamaksut
D.61112	Työnantajan vapaaehtoiset todelliset sosiaaliturvamaksut
D.6112	Palkansaajan sosiaaliturvamaksut
D.61121	Palkansaajan pakolliset sosiaaliturvamaksut
D.61122	Palkansaajan vapaaehtoiset sosiaaliturvamaksut
D.6113	Itsenäisten yrittäjien ja työllisiin kuulumattomien sosiaaliturvamaksut
D.61131	Itsenäisten yrittäjien ja työllisiin kuulumattomien pakolliset sosiaaliturvamaksut
D.61132	Itsenäisten yrittäjien ja työllisiin kuulumattomien vapaaehtoiset sosiaaliturvamaksut
D.612	Laskennalliset sosiaaliturvamaksut
D.62	Rahamääräiset sosiaalietuudet
D.621	Rahamääräiset sosiaaliturvaetuudet
D.622	Yksityisesti rahastoidut sosiaalietuudet
D.623	Rahastoimattomat palkansaajan sosiaalietuudet
D.624	Rahamääräiset sosiaalivastuut
D.63	Luontoismuotoiset sosiaaliset tulonsiirrot
D.631	Luontoismuotoiset sosiaalietuudet
D.6311	Sosiaaliturvaetuudet, hyvitykset
D.6312	Muut luontoismuotoiset sosiaaliturvaetuudet
D.6313	Luontoismuotoiset sosiaalivastuut
D.632	Yksilöllisiä markkinattomia tavaroita ja palveluita vastaavat tulonsiirrot
D.7	Muut tulonsiirrot
D.71	Vahinkovakuutusmaksut, netto
D.72	Vahinkovakuutuskorvaukset
D.73	Julkisyhteisöjen sisäiset tulonsiirrot

D.74	Tulonsiirrot kansainväliseen yhteistyöhön
D.75	Muut sekalaiset tulonsiirrot
D.8	Kotitalouksien eläkerahasto-osuuden oikaisu
D.9	Pääomansiirrot
D.91	Pääomaverot
D.92	Investointiavustukset
D.99	Muut pääomansiirrot

Rahoitustaloustoimet (F) (Rahoitusvarojen ja -velkojen nettohankinta)

F.1	Monetaarinen kulta ja erityiset nosto-oikeudet
F.11	Monetaarinen kulta
F.12	Erityiset nosto-oikeudet (SDR:t)
F.2	Käteisraha ja talletukset
F.21	Käteisraha
F.22	Siirtokelpoiset talletukset
F.29	Muut talletukset
F.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet
F.33	Muut arvopaperit kuin osakkeet ja johdannaiset
F.331	Muut lyhytaikaiset arvopaperit kuin osakkeet ja johdannaiset
F.332	Muut pitkäaikaiset arvopaperit kuin osakkeet ja johdannaiset
F.34	Johdannaiset
F.4	Lainat^{a)}
F.41	Lyhytaikaiset lainat
F.42	Pitkäaikaiset lainat
F.5	Osakkeet ja osuudet^{a)}
F.51	Osakkeet ja muut osuudet kuin rahasto-osuudet
F.511	Noteeratut osakkeet
F.512	Noteeraamattomat osakkeet
F.513	Muut osuudet
F.52	Rahasto-osuudet
F.6	Vakuutustekninen vastuuvélka
F.61	Kotitalouksien osuus henki- ja eläkevakuutusrahastoista
F.611	Kotitalouksien osuus henkivakuutusrahastoista
F.612	Kotitalouksien osuus eläkevakuutusrahastoista
F.62	Vakuutusmaksu- ja korvausvastuu
F.7	Muut saamiset ja velat^{a)}
F.71	Kauppaluotot ja ennakot
F.79	Muut saamiset ja velat kuin kauppaluotot ja ennakot

Muut varallisuuden muodostuserät (K)

K.1	Kiinteän pääoman kuluminen
K.2	Valmistamattomien muiden kuin rahoitusvarojen hankinnat miinus vähennykset
K.21	Maan ja muiden aineellisten valmistamattomien varojen hankinnat miinus vähennykset
K.211	Maan ja muiden aineellisten valmistamattomien varojen hankinnat
K.212	Maan ja muiden aineellisten valmistamattomien varojen vähennykset

^{a)} Lisätietoerä F.m: Suorat ulkomaiset sijoitukset.

K.22	Aineettomien valmistamattomien varojen hankinnat miinus vähennykset
K.221	Aineettomien valmistamattomien varojen hankinnat
K.222	Aineettomien valmistamattomien varojen vähennykset
K.3	Valmistamattomien varojen muuttuminen taloudellisesti merkittäviksi
K.4	Valmistettujen varojen muuttuminen taloudellisesti merkittäviksi
K.5	Luonnonvaraisten biologisten varojen kasvu
K.6	Valmistamattomien varojen taloudellisen arvon häviäminen
K.61	Luonnonvarojen ehtyminen
K.62	Muu valmistamattomien varojen taloudellisen arvon häviäminen
K.7	Katastrofien aiheuttamat menetykset
K.8	Korvauksettomat haltuunotot
K.9	Muulla luokittelemattomat muiden kuin rahoitusvarojen muut volyymin muutokset
K.10	Muulla luokittelemattomat rahoitusvarojen ja -velkojen muut volyymin muutokset
K.11	Nimelliset hallussapitovoitot ja -tappiot
K.11.1	Neutraalit hallussapitovoitot ja -tappiot
K.11.2	Reaaliset hallussapitovoitot ja -tappiot
K.12	Luokitus- ja rakennemuutokset
K.12.1	Sektoriluokituksen ja rakenteen muutokset
K.12.2	Varojen ja velkojen luokitusmuutokset
K.12.21	Kullan monetarisointi tai sen peruuttaminen
K.12.22	Muut varojen ja velkojen luokitusmuutokset

TASAPAINOERIEN LUOKITUS^{b)} (B)

B.1	Arvonlisäys / B.1* Kansantuote
B.2	Toimintaylijäämä
B.3	Sekatulo
B.4	Yrittäjätulo
B.5	Sektorin ensitulo / B.5* Kansantulo
B.6	Käytettävissä oleva tulo
B.7	Oikaistu käytettävissä oleva tulo
B.8	Säästö
B.9	Nettoluotonanto/nettoluotonotto
B.10	Nettovarallisuuden muutokset
B.10.1	Säästöstä ja pääomansiirroista johtuvat nettovarallisuuden muutokset ^{c)} d)
B.10.2	Varojen volyymin muista muutoksista johtuvat nettovarallisuuden muutokset

^{b)} Kaikki tasapainoerät voidaan mitata mukaan lukien kiinteän pääoman kulumisen tai ilman sitä. Bruttomääräisen tasapainoerän tunnus koostuu ko. erän tunnuksesta ja kirjaimesta "g". Vastaavasti kirjain "n" tunnuksen yhteydessä merkitsee nettoarvoa.

^{c)} "Säästöstä ja pääomansiirroista johtuvat nettovarallisuuden muutokset" ei ole tasapainoerä järjestelmän rakenteen kannalta. Se on pääomatilin oikean puolen summa. Se liitetään kuitenkin muiden nettovarallisuuden muutosten yhteyteen, koska se on merkittävä osa nettovarallisuuden muutosta.

^{d)} Ulkomaat-sektorin "Säästöstä ja pääomansiirroista johtuvat nettovarallisuuden muutokset" tarkoittaa vaihtotaseesta ja pääomansiirroista johtuvia nettovarallisuuden muutoksia.

B.10.3	Nimellisistä hallussapitovoitoista ja -tappioista johtuvat nettovarallisuuden muutokset
B.10.31	Neutraaleista hallussapitovoitoista ja -tappioista johtuvat nettovarallisuuden muutokset
B.10.32	Reaalista hallussapitovoitoista ja -tappioista johtuvat nettovarallisuuden muutokset
B.11	Tavaroiden ja palveluiden tase
B.12	Vaihtotase
B.90	Nettovarallisuus
BF.90	Nettorahoitusvarat

VAROJEN LUOKITUS (A)

Muut kuin rahoitusvarat (AN)

AN.1	Valmistetut varat
AN.11	Kiinteät varat
AN.111	Aineelliset kiinteät varat
AN.1111	Asunnot
AN.1112	Muut rakennukset ja rakennelmat
AN.11121	Muut talorakennukset
AN.11122	Muut rakennelmat
AN.1113	Koneet, laitteet ja kuljetusvälineet
AN.11131	Kuljetusvälineet
AN.11132	Muut koneet ja laitteet
AN.1114	Kasvatettavat varat
AN.11141	Jalostus- ja lypsykarja, työeläimet jne.
AN.11142	Viini- ja hedelmätarhat, toistuvasti satoa tuottavat istutukset
AN.112	Aineettomat kiinteät varat
AN.1121	Mineraalien etsintä
AN.1122	Tietokoneohjelmistot
AN.1123	Viihteen, kirjallisuuden ja taiteen alkuperäisteokset
AN.1129	Muut aineettomat kiinteät varat
AN.12	Varastot
AN.121	Aineet ja tarvikkeet
AN.122	Keskeneräiset työt
AN.1221	Keskenkasvuiset kasvatettavat varat
AN.1222	Muut keskeneräiset työt
AN.123	Valmisteet
AN.124	Kauppavarat
AN.13	Arvoesineet
AN.131	Jalometallit ja -kivet
AN.132	Antiikki ja muut taide-esineet
AN.139	Muut arvoesineet
AN.2	Valmistamattomat varat
AN.21	Aineelliset valmistamattomat varat
AN.211	Maa
AN.2111	Rakennusmaa
AN.2112	Viljelysmaa
AN.2113	Virkistyskäyttöön tarkoitettu maa vesialueineen
AN.2119	Muut maa-alueet vesialueineen
AN.212	Maaperävarat

AN.2121	Hiili-, öljy- ja maakaasuvarannot
AN.2122	Metallimineraalivarannot
AN.2123	Epämetalliset mineraalivarannot
AN.213	Luonnonvaraiset biologiset varat
AN.214	Vesivarat
AN.22	Aineettomat valmistamattomat varat
AN.221	Patentoinnit
AN.222	Vuokra- ja muut siirrettävät sopimukset
AN.223	Ostettu liikearvo (goodwill)
AN.229	Muut aineettomat valmistamattomat varat

Rahoitusvarat ja velat (AF)

AF.1	Monetaarinen kulta ja erityiset nosto-oikeudet
AF.11	Monetaarinen kulta
AF.12	Erityiset nosto-oikeudet (SDR:t)
AF.2	Käteisraha ja talletukset
AF.21	Käteisraha
AF.22	Siirtokelpoiset talletukset
AF.29	Muut talletukset
AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet
AF.33	Muut arvopaperit kuin osakkeet ja johdannaiset
AF.331	Muut lyhytaikaiset arvopaperit kuin osakkeet ja johdannaiset
AF.332	Muut pitkäaikaiset arvopaperit kuin osakkeet ja johdannaiset
AF.34	Johdannaiset
AF.4	Lainat^(*)
AF.41	Lyhytaikaiset lainat
AF.42	Pitkäaikaiset lainat
AF.5	Osakkeet ja osuudet^(*)
AF.51	Osakkeet ja muut osuudet kuin rahasto-osuudet
AF.511	Noteeratut osakkeet
AF.512	Noteeraamattomat osakkeet
AF.513	Muut osuudet
AF.52	Rahasto-osuudet
AF.6	Vakuutustekninen vastuuvélka
AF.61	Kotitalouksien osuus henki- ja eläkevakuutusrahastoista
AF.611	Kotitalouksien osuus henkivakuutusrahastoista
AF.612	Kotitalouksien osuus eläkevakuutusrahastoista
AF.62	Vakuutusmaksu- ja korvausvastuu
AF.7	Muut saamiset ja velat
AF.71	Kauppaluotot ja ennakot
AF.79	Muut saamiset ja velat kuin kauppaluotot ja ennakot

^(*) Lisätietoerä AF.m: Suorat ulkomaiset sijoitukset.

TOIMIALOJEN (A), TUOTTEIDEN (P) JA INVESTOINTIEN (KIINTEÄN PÄÄOMAN MUODOSTUKSEN) (Pi) RYHMITTELY JA TUNNUKSET

A60

Tunnus	Kuvaus	Viittaus NACE Rev.1:een
01	Maatalous, riistatalous ja niihin liittyvät palvelut	01
02	Metsätalous ja siihen liittyvät palvelut	02
05	Kalastus, kalanviljely ja niihin liittyvät palvelut	05
10	Kivi- ja ruskohiilen kaivu; turpeen nosto	10
11	Raakaöljyn ja luonnonkaasun tuotanto sekä siihen liittyvät palvelut	11
12	Uraani- ja toriummalmien louhinta	12
13	Metallimalmien louhinta	13
14	Muu mineraalien kaivu	14
15	Elintarvikkeiden ja juomien valmistus	15
16	Tupakkatuotteiden valmistus	16
17	Tekstiilien valmistus	17
18	Vaatteiden valmistus; turkisten muokkaus	18
19	Parkitseminen ja muu nahan valmistus; laukkujen ja jalkineiden valmistus	19
20	Puutavaran, puutuotteiden sekä korkki- ja punontatuotteiden valmistus poislukien huonekalut	20
21	Massan, paperin ja paperituotteiden valmistus	21
22	Kustantaminen, painaminen sekä ääni-, kuva- ja atk-tallenteiden jäljentäminen	22
23	Koksin, öljytuotteiden ja ydinpolttoaineen valmistus	23
24	Kemikaalien, kemiallisten tuotteiden ja tekokuitujen valmistus	24
25	Kumi- ja muovituotteiden valmistus	25
26	Ei-metallisten mineraalituotteiden valmistus	26
27	Perusmetallien valmistus	27
28	Metallituotteiden valmistus poislukien koneet ja laitteet	28
29	Koneiden ja laitteiden valmistus	29
30	Konttori- ja tietokoneiden valmistus	30
31	Muu sähkökoneiden ja -laitteiden valmistus	31
32	Radio-, televisio- ja tietoliikennevälineiden valmistus	32
33	Lääkintäkojeiden, hienomekaanisten kojeiden ja optisten instrumenttien sekä kellojen valmistus	33
34	Autojen ja perävaunujen valmistus	34
35	Muu kulkuneuvojen valmistus	35
36	Huonekalujen valmistus; muu valmistus	36
37	Kierrätys	37
40	Sähkö-, kaasu- ja lämpöhuolto	40
41	Veden puhdistus ja jakelu	41
45	Rakentaminen	45
50	Moottoriajoneuvojen kauppa, korjaus ja huolto sekä polttoaineen vähittäismyynti	50

Tunnus	Kuvaus	Viittaus NACE Rev.1:een
51	Agentuuritoiminta ja tukkukauppa poislukien moottoriajoneuvojen kauppa	51
52	Vähittäiskauppa poislukien moottoriajoneuvot; kotitaloustavaroiden korjaus	52
55	Majoitus- ja ravitsemistoiminta	55
60	Maaliikenne; putkijohtokuljetus	60
61	Vesiliikenne	61
62	Ilmaliikenne	62
63	Liikennettä palveleva toiminta ja matkatoimistot	63
64	Posti- ja teleliikenne	64
65	Rahoituksen välitys poislukien vakuutus	65
66	Vakuutustoiminta poislukien pakollinen sosiaalivakuutus	66
67	Rahoitusta palveleva toiminta	67
70	Kiinteistöalan palvelut	70
71	Kulkuneuvojen, koneiden ja laitteiden vuokraus ilman käyttäjää sekä kotitaloustavaroiden vuokraus	71
72	Tietojenkäsittelypalvelu	72
73	Tutkimus ja kehittäminen	73
74	Muu liike-elämää palveleva toiminta	74
75	Julkinen hallinto ja maanpuolustus; pakollinen sosiaalivakuutus	75
80	Koulutus	80
85	Terveystenhoito- ja sosiaalipalvelut	85
90	Ympäristöhuolto	90
91	Järjestötoiminta	91
92	Virkistys-, kulttuuri- ja urheilutoiminta	92
93	Muut palvelut	93
95	Työnantajakotitaloudet	95
99	Kansainväliset järjestöt ja ulkomaiset edustustot	99

A31

Tunnus	Kuvaus	Viittaus NACE Rev.1:een
AA	Maatalous, riistatalous ja metsätalous	A
BB	Kalatalous	B
CA	Energiamineraalien kaivu	CA
CB	Malmien ja mineraalien kaivu poislukien energiamineraalit	CB
DA	Elintarvikkeiden, juomien ja tupakan valmistus	DA
DB	Tekstiilien ja vaatteiden valmistus	DB
DC	Nahan ja nahkatuotteiden valmistus	DC
DD	Puutavaran ja puutuotteiden valmistus	DD
DE	Massan, paperin ja paperituotteiden valmistus; kustantaminen ja painaminen	DE
DF	Koksin, öljytuotteiden ja ydinpolttoaineen valmistus	DF
DG	Kemikaalien, kemiallisten tuotteiden ja tekokuitujen valmistus	DG

Tunnus	Kuvaus	Viittaus NACE Rev.1:een
DH	Kumi- ja muovituotteiden valmistus	DH
DI	Ei-metallisten mineraalituotteiden valmistus	DI
DJ	Perusmetallien ja metallituotteiden valmistus	DJ
DK	Koneiden ja laitteiden valmistus	DK
DL	Sähkötekniisten tuotteiden ja optisten laitteiden valmistus	DL
DM	Kulkuneuvojen valmistus	DM
DN	Muu valmistus	DN
EE	Sähkö-, kaasu- ja vesihuolto	E
FF	Rakentaminen	F
GG	Tukku- ja vähittäiskauppa; moottoriajoneuvojen sekä henkilökohtaisten esineiden ja kotitalousesineiden korjaus	G
HH	Majoitus- ja ravitsemistoiminta	H
II	Kuljetus, varastointi ja tietoliikenne	I
JJ	Rahoitustoiminta	J
KK	Kiinteistö-, vuokraus- ja tutkimuspalvelut; liike-elämän palvelut	K
LL	Julkinen hallinto ja maanpuolustus; pakollinen sosiaalivakuutus	L
MM	Koulutus	M
NN	Terveystenhoito- ja sosiaalipalvelut	N
OO	Muut yhteiskunnalliset ja henkilökohtaiset palvelut	O
PP	Työnantajakotitaloudet	P
QQ	Kansainväliset järjestöt ja ulkomaiset edustustot	Q

A17

Tunnus	Kuvaus	Viittaus NACE Rev.1:een
A	Maatalous, riistatalous ja metsätalous	A
B	Kalatalous	B
C	Mineraalien kaivu	C
D	Teollisuus	D
E	Sähkö-, kaasu- ja vesihuolto	E
F	Rakentaminen	F
G	Tukku- ja vähittäiskauppa; moottoriajoneuvojen sekä henkilökohtaisten esineiden ja kotitalousesineiden korjaus	G
H	Majoitus- ja ravitsemistoiminta	H
I	Kuljetus, varastointi ja tietoliikenne	I
J	Rahoitustoiminta	J
K	Kiinteistö-, vuokraus- ja tutkimuspalvelut; liike-elämän palvelut	K
L	Julkinen hallinto ja maanpuolustus; pakollinen sosiaalivakuutus	L
M	Koulutus	M
N	Terveystenhoito- ja sosiaalipalvelut	N
O	Muut yhteiskunnalliset ja henkilökohtaiset palvelut	O
P	Työnantajakotitaloudet	P
Q	Kansainväliset järjestöt ja ulkomaiset edustustot	Q

P60

Tunnus	Kuvaus	Viittaus CPA:han
01	Maa- ja riistataloustuotteet sekä niihin liittyvät palvelut	01
02	Metsätaloustuotteet sekä niihin liittyvät palvelut	02
05	Kala- ja muut kalastustuotteet sekä niihin liittyvät palvelut	05
10	Kivi- ja ruskohiili; turve	10
11	Raakaöljy ja luonnonkaasu sekä niiden tuotantoon liittyvät palvelut ilman öljyn- ja kaasunetsintää	11
12	Uraani- ja toriummalmit	12
13	Metallimalmit	13
14	Mineraalien kaivun ja louhinnan muut tuotteet	14
15	Elintarvikkeet ja juomat	15
16	Tupakkatuotteet	16
17	Tekstiilit	17
18	Vaatteet; turkikset	18
19	Nahka ja nahkatuotteet	19
20	Puutavara ja puutuotteet sekä korkki- ja punontatuotteet (poislukien huonekalut)	20
21	Massa, paperi ja paperituotteet	21
22	Painotuotteet sekä ääni-, kuva- ja atk-tallenteet	22
23	Koksi, öljytuotteet ja ydinpolttoaine	23
24	Kemikaalit, kemialliset tuotteet ja tekokuidut	24
25	Kumi- ja muovituotteet	25
26	Muut ei-metalliset mineraalituotteet	26
27	Perusmetallit	27
28	Metallituotteet poislukien koneet ja laitteet	28
29	Muualla luokittelemattomat koneet ja laitteet	29
30	Konttori- ja tietokoneet	30
31	Muut sähkökoneet ja -laitteet	31
32	Radio-, televisio- ja tietoliikennevälineet	32
33	Lääkintäkojeet, hienomekaaniset kojeet ja optiset instrumentit sekä kellot	33
34	Autot ja perävaunut	34
35	Muut kulkuneuvot	35
36	Huonekalut; muualla luokittelemattomat teollisuustuotteet	36
37	Kierrätysraaka-aineet	37
40	Sähkö, kaasu ja lämpö	40
41	Talousvesi ja veden jakelupalvelut	41
45	Rakennustyöt	45
50	Moottoriajoneuvojen kauppa, korjaus- ja huoltopalvelut sekä polttoaineen vähittäismyyntipalvelut	50
51	Agentuuritoiminnan ja tukkukaupan palvelut, poislukien moottoriajoneuvojen kauppa	51
52	Vähittäiskaupan palvelut poislukien moottoriajoneuvojen kauppa; henkilökohtaisten ja kotitalousesineiden korjaus palvelut	52
55	Majoitus- ja ravitsemispalvelut	55
60	Maaliikenne- ja putkijohtokuljetuspalvelut	60
61	Vesiliikennepalvelut	61
62	Ilmaliikennepalvelut	62

Tunnus	Kuvaus	Viittaus CPA:han
63	Liikennettä tukevat palvelut; matkatoimistopalvelut	63
64	Posti- ja teleliikennepalvelut	64
65	Rahoituksen välityspalvelut poislukien vakuutuspalvelut	65
66	Vakuutuspalvelut poislukien pakollinen sosiaalivakuutus	66
67	Rahoitusta tukevat palvelut	67
70	Kiinteistöalan palvelut	70
71	Kotitaloustavaroiden vuokrauspalvelut	71
72	Tietojenkäsittelypalvelut	72
73	Tutkimus- ja kehittämisspalvelut	73
74	Muut liike-elämän palvelut	74
75	Julkisen hallinnon ja maanpuolustuksen palvelut, pakolliset sosiaalivakuutus- palvelut	75
80	Koulutuspalvelut	80
85	Terveystenhoito- ja sosiaalipalvelut	85
90	Ympäristöhuoltopalvelut	90
91	Muualla luokittelemattomat järjestötoiminnan palvelut	91
92	Virkistys-, kulttuuri- ja urheilupalvelut	92
93	Muut palvelut	93
95	Työnantajakotitaloudet	95
99	Kansainvälisten järjestöjen ja ulkomaisten edustustojen palvelut	99

P31

Tunnus	Kuvaus	Viittaus CPA:han
AA	Maa-, riista- ja metsätaloustuotteet	A
BB	Kalataloustuotteet	B
CA	Kivi- ja ruskohiili; turve; raakaöljy ja luonnonkaasu; uraani ja torium	CA
CB	Metallimalmit ja mineraalien kaivun ja louhinnan muut tuotteet	CB
DA	Elintarvikkeet, juomat ja tupakka	DA
DB	Tekstiilit ja vaatteet	DB
DC	Nahka ja nahkatuotteet	DC
DD	Puutavara ja puutuotteet	DD
DE	Massa, paperi ja paperituotteet ääni-, kuva- ja atk-tallenteet; painatuspalve- lut	DE
DF	Koksi, öljytuotteet ja ydinpolttoaine	DF
DG	Kemikaalit, kemialliset tuotteet ja tekokuidut	DG
DH	Kumi- ja muovituotteet	DH
DI	Muut ei-metalliset mineraalituotteet	DI
DJ	Perusmetallit ja metallituotteet	DJ
DK	Muualla luokittelemattomat koneet ja laitteet	DK
DL	Sähkötekniset tuotteet ja optiset laitteet	DL
DM	Kulkuneuvot	DM

Tunnus	Kuvaus	Viittaus CPA:han
DN	Muualla luokittelemattomat teollisuustuotteet	DN
EE	Sähkö, kaasu ja vesi	E
FF	Rakennustyöt	F
GG	Tukku- ja vähittäiskaupan palvelut; moottoriajoneuvojen sekä henkilökohtaisten esineiden ja kotitalousesineiden korjauspalvelut	G
HH	Majoitus- ja ravitsemispalvelut	H
II	Kuljetus-, varastointi- ja tietoliikennepalvelut	I
JJ	Rahoituspalvelut	J
KK	Kiinteistö-, vuokraus- ja tutkimuspalvelut; liike-elämän palvelut	K
LL	Julkisen hallinnon ja maanpuolustuksen palvelut; pakolliset sosiaalivakuutuspalvelut	L
MM	Koulutuspalvelut	M
NN	Terveystieteiden- ja sosiaalipalvelut	N
OO	Muut yhteiskunnalliset ja henkilökohtaiset palvelut	O
PP	Työnantajakotitaloudet	P
QQ	Kansainvälisten järjestöjen ja ulkomaisten edustustojen palvelut	Q

P17

Tunnus	Kuvaus	Viittaus CPA:han
A	Maa-, riista- ja metsätaloustuotteet	A
B	Kalataloustuotteet	B
C	Mineraalien kaivutuotteet	C
D	Teollisuustuotteet	D
E	Sähkö, kaasu ja vesi	E
F	Rakennustyöt	F
G	Tukku- ja vähittäiskaupan palvelut; moottoriajoneuvojen sekä henkilökohtaisten esineiden ja kotitalousesineiden korjauspalvelut	G
H	Majoitus- ja ravitsemispalvelut	H
I	Kuljetus-, varastointi- ja tietoliikennepalvelut	I
J	Rahoituspalvelut	J
K	Kiinteistö-, vuokraus- ja tutkimuspalvelut; liike-elämän palvelut	K
L	Julkisen hallinnon ja maanpuolustuksen palvelut; pakolliset sosiaalivakuutuspalvelut	L
M	Koulutuspalvelut	M
N	Terveystieteiden- ja sosiaalipalvelut	N
O	Muut yhteiskunnalliset ja henkilökohtaiset palvelut	O
P	Työnantajakotitaloudet	P
Q	Kansainvälisten järjestöjen ja ulkomaisten edustustojen palvelut	Q

A6—A3

A6		
Tunnus	Kuvaus	Viittaus NACE Rev.1:een
1	Maatalous, riistatalous ja metsätalous; kalastus ja kalanviljely	A+B
2	Teollisuus, mukaan luettuna energia	C+D+E
3	Rakentaminen	F
4	Tukku- ja vähittäiskauppa, moottoriajoneuvojen ja kotitalousesineiden korjaus, majoitus- ja ravitsemistoiminta; liikenne	G+H+I
5	Rahoitus-, kiinteistö-, vuokraus- ja liike-elämää palveleva toiminta	J+K
6	Muut palvelut	L—P

A3

A3		
Tunnus	Kuvaus	Viittaus NACE Rev.1:een
1	Maa-, riista- ja metsätalous; kalastus ja kalanviljely	A+B
2	Teollisuus, mukaan luettuna energia, ja rakentaminen	C+D+E+F
3	Palvelut	G—P

P6—P3

P6		
Tunnus	Kuvaus	Vastaa CPA:ssa
1	Maa-, riista-, metsä- ja kalataloustuotteet	A+B
2	Mineraalien kaivu-, teollisuus- ja energiatuotteet	C+D+E
3	Rakennustyöt	F
4	Tukku- ja vähittäiskaupan palvelut, korjauspalvelut, majoitus- ja ravitsemis- palvelut sekä liikenne- ja tietoliikennepalvelut	G+H+I
5	Rahoitus-, kiinteistö-, vuokraus- ja tutkimuspalvelut sekä liike-elämän palvelut	J+K
6	Muut palvelut	L—P

P3

P3		
Tunnus	Kuvaus	Vastaa CPA:ssa
1	Maa-,riista-, metsä- ja kalataloustuotteet	A+B
2	Mineraalien kaivu-, teollisuus- ja energiatuotteet, rakennustyöt	C+D+E+F
3	Palvelut	G—P

Pi6—Pi3

Pi6		
Tunnus	Kuvaus	Vastaa CPA:ssa
1	Maa-, metsä- ja kalataloustuotteet	01+02+05
	Laitteet:	—
2	Metallituotteet sekä koneet ja laitteet	28—33+36
3	Kuljetusvälineet	34+35
	Rakennukset ja rakennelmat:	45
4	josta talorakennukset	—
5	Muut rakennelmat	—
6	Muut tuotteet	Loput luokat

Pi3		
Tunnus	Kuvaus	Vastaa CPA:ssa
1	Metallituotteet, koneet ja laitteet sekä kuljetusvälineet	28—36
2	Rakennukset ja rakennelmat	45
3	Muut tuotteet	Loput luokat

YKSILÖLLISEN KULUTUKSEN LUOKITUS KÄYTTÖTARKOITUKSEN MUKAAN (COICOP)(*)

(Yksi- ja kaksinumeroitasot)

1. **Elintarvikkeet, juomat ja tupakka**
 - 1.1 Elintarvikkeet
 - 1.2 Juomat
 - 1.3 Tupakka
2. **Vaatetus ja jalkineet**
 - 2.1 Vaatetus
 - 2.2 Jalkineet
3. **Asuminen, vesi, sähkö, kaasu ja muut polttoaineet**
 - 3.1 Bruttovuokrat
 - 3.2 Tavanmukainen asunnon ylläpito ja korjaus
 - 3.3 Muut asumiseen liittyvät palvelut
 - 3.4 Sähkö, kaasu ja muut polttoaineet
4. **Sisustus, kotitalousvälineistö ja tavanomainen kodinhoito**
 - 4.1 Huonekalut, sisusteet ja koriste-esineet, matot ja muut lattiapäällysteet ja niiden korjaukset
 - 4.2 Kotitaloustekstiilit
 - 4.3 Lämmitys- ja keittolaitteet; jääkaapit, pesukoneet ja vastaavat suurehkot kodinkoneet, ml. asennukset ja korjaukset
 - 4.4 Lasiesineet, ruokailuvälineet ja kotitalouden käyttöesineet
 - 4.5 Työkalut ja laitteet kodin- ja puutarhanhoitoon
 - 4.6 Tavarat ja palvelut tavanomaiseen kodinhoitoon
5. **Terveys**
 - 5.1 Lääkkeet ja farmaseuttiset tuotteet sekä terapeuttiset laitteet ja välineet
 - 5.2 Lääkintä- ja hoitopalvelut muualla kuin sairaaloissa
 - 5.3 Sairaalapalvelut
 - 5.4 Sairausta- ja tapaturmavakuutuspalvelut
6. **Kuljetus**
 - 6.1 Kulkuvälineiden hankinnat
 - 6.2 Yksityisten kulkuvälineiden käyttö
 - 6.3 Kuljetuspalvelut
7. **Vapaa-aika, viihde ja kulttuuri**
 - 7.1 Laitteet ja tarvikkeet, ml. korjaukset
 - 7.2 Virkistys- ja kulttuuripalvelut
 - 7.3 Sanomalehdet, kirjat ja paperitarvikkeet
8. **Koulutus**
 - 8.1 Koulutuspalvelut
 - 8.2 Oppimateriaalit
 - 8.3 Koulutusta tukevat palvelut
9. **Hotellit, kahvilat ja ravintolat**
 - 9.1 Ravitsemis- ja ravintolapalvelut
 - 9.2 Majoituspalvelut

(*) Tätä luokitusta uudistetaan parhaillaan.

10. Sekalaiset tavarat ja palvelut

- 10.1 Henkilökohtaisen puhtauden ja kauneuden hoito
- 10.2 Muualla luokittelemattomat henkilökohtaiset tavarat
- 10.3 Tietoliikenne
- 10.4 Sosiaalipalvelut
- 10.5 Muualla luokittelemattomat rahoituspalvelut
- 10.6 Muut muualla luokittelemattomat palvelut

JULKISYHTEISÖJEN TEHTÄVÄLUOKITUS (COFOG)(*)**01. Yleishallinto**

- 01.1 Toimeenpano- ja lainsäädäntöelimet, rahoitus- ja verohallinto, ulkoasiainhallinto ilman kansainvälistä kehitysapua
- 01.2 Kansainvälinen kehitysapu
- 01.3 Perustutkimus
- 01.4 Yleiset hallintopalvelut
- 01.5 Muu yleishallinto

02. Maanpuolustus

- 02.1 Maanpuolustuslaitoksen hallinto ja toiminta
- 02.2 Ulkomainen sotilasapu
- 02.3 Maanpuolustuksen soveltava tutkimus ja koetoiminta
- 02.4 Muu maanpuolustus

03. Yleinen järjestys ja turvallisuus

- 03.1 Poliisitoimi ja palosuojelu
- 03.2 Tuomioistuimet
- 03.3 Vankeinhoitolaitoksen hallinto ja toiminta
- 03.4 Muu yleinen järjestys ja turvallisuus

04. Koulutus

- 04.1 Esi- ja ala-asteen koulutus (ISCED tasot 0 ja 1)
- 04.2 Keskiasteen koulutus (ISCED tasot 2 ja 3)
- 04.3 Korkeakoulutus (ISCED tasot 5, 6 ja 7)
- 04.4 Tasoryhmittäin määrittelemätön koulutus (ISCED taso 9)
- 04.5 Koulutusta avustavat palvelut
- 04.6 Muu koulutus

05. Terveystenhoito

- 05.1 Sairaalapalvelut
- 05.2 Lääkäripalvelut sekä lääkintä-, hammaslääkintä- ja hoitopalvelut
- 05.3 Kansanterveystyö
- 05.4 Lääkkeet, proteesit, lääkinnälliset apuvälineet ja laitteet tai muut terveydenhoitoon liittyvät tuotteet
- 05.5 Terveysten- ja lääkintähuollon soveltava tutkimus ja koetoiminta
- 05.6 Muu terveydenhuolto

06. Sosiaaliturva ja sosiaalipalvelut

- 06.1 Sosiaaliturva
- 06.2 Sosiaalipalvelut
- 06.3 Muut sosiaaliturva- ja sosiaalipalvelut

(*) Tätä luokitusta uudistetaan parhaillaan.

- 07. **Asumis- ja yhdyskuntapalvelut**
 - 07.1 Asuminen ja yhdyskuntien kehittäminen
 - 07.2 Vesihuolto
 - 07.3 Jätehuolto mukaan lukien saastumisen torjunta ja valvonta
 - 07.4 Katuvalaistus
 - 07.5 Muut asumis- ja yhdyskuntapalvelut
- 08. **Virkistys-, kulttuuri- ja uskonnolliset palvelut**
 - 08.0 Virkistys-, kulttuuri- ja uskonnolliset palvelut
- 09. **Polttoaine- ja energiahuolto**
 - 09.1 Polttoainehuolto
 - 09.2 Sähkö ja muut energialähteet
 - 09.3 Muu polttoaine- ja energiahuolto
- 10. **Maa- ja metsätalouden, kalastuksen ja metsästyksen hallinto ja palvelut**
 - 10.1 Maatalouden hallinto ja palvelut
 - 10.2 Metsätalouden hallinto ja palvelut
 - 10.3 Kalastuksen ja metsästyksen hallinto ja palvelut
 - 10.4 Maatalouden tutkimus ja koetoiminta
 - 10.5 Muu maa- ja metsätalouden, kalastuksen ja metsästyksen hallinto ja palvelut
- 11. **Kaivannaistoiminnan ja mineraalivarojen hallinto ja palvelut ilman polttoainehuoltoa; teollisuuden ja rakentamisen hallinto ja palvelut**
 - 11.1 Kaivannaistoiminnan ja mineraalivarojen hallinto ja palvelut ilman polttoainehuoltoa
 - 11.2 Teollisuuden hallinto ja palvelut
 - 11.3 Rakentamisen hallinto ja palvelut
 - 11.4 Muu kaivannaistoiminnan ja mineraalivarojen, teollisuuden ja rakentamisen hallinto ja palvelut
- 12. **Kuljettamisen ja tietoliikenteen hallinto ja palvelut**
 - 12.1 Tietoliikenteen hallinto ja palvelut
 - 12.2 Vesiliikenteen hallinto ja palvelut
 - 12.3 Rautateiden hallinto ja palvelut
 - 12.4 Ilmaliikenteen hallinto ja palvelut
 - 12.5 Putkijohto- ja muun kuljetuksen hallinto ja palvelut
 - 12.6 Muualla luokittelemattoman kuljettamisen hallinto ja palvelut
 - 12.7 Tietoliikenteen hallinto ja palvelut
 - 12.8 Muu kuljettamisen ja tietoliikenteen hallinto ja palvelut
- 13. **Muut elinkeinoasiat ja -palvelut**
 - 13.1 Kaupan ja varastoinnin hallinto ja palvelut; ravitsemis- ja majoitustoiminnan hallinto ja palvelut
 - 13.2 Matkailun hallinto ja palvelut
 - 13.3 Monialaisten kehittämissuunnitelmien hallinto ja palvelut
 - 13.4 Yleinen elinkeinohallinto ilman työvoima-asioita
 - 13.5 Työvoima-asioiden hallinto ja palvelut
 - 13.6 Muut elinkeinoasiat ja palvelut
- 14. **Muualla luokittelemattomat menot**
 - 14.0 Muualla luokittelemattomat menot

Tilit

Taulukko A.IV.1 — Tili 0: Tavara- ja palvelutili

Resurssit		Käyttö		
P.1	Tuotos	3 595	P.2 Välituotekäyttö	1 904
P.11	Markkinatuotos	3 048		
P.12	Tuotos omaan loppukäyttöön	171	P.3/P.4 Kulutusmenot/Todellinen kulutus	1 371
			P.31/P.41 Yksilölliset kulutusmenot/Todellinen yksilöllinen kulutus	1 215
P.13	Muu markkinaton tuotos	376	P.32/P.42 Kollektiiviset kulutusmenot/Todellinen kollektiivinen kulutus	156
D.21	Tuoteverot	141		
D.31	Tuotetukipalkkiot	-8	P.51 Kiinteän pääoman bruttomuodostus	376
			P.511 Aineellisten kiinteiden varojen hankinnat miinus vähennykset	303
P.7	Tavaroiden ja palvelujen tuonti	497	P.5111 Uusien aineellisten kiinteiden varojen hankinnat	305
P.71	Tavaroiden tuonti	392	P.5112 Olemassa olevien aineellisten kiinteiden varojen hankinnat	11
P.72	Palvelujen tuonti	105	P.5113 Olemassa olevien aineellisten kiinteiden varojen vähennykset	-13
			P.512 Aineettomien kiinteiden varojen hankinnat miinus vähennykset	51
			P.5121 Uusien aineettomien kiinteiden varojen hankinnat	53
			P.5122 Olemassa olevien aineettomien kiinteiden varojen hankinnat	6
			P.5123 Olemassa olevien aineettomien kiinteiden varojen vähennykset	-8
			P.513 Valmistamattomien muiden kuin rahoitusvarojen arvon lisäys	22
			P.5131 Valmistamattomien muiden kuin rahoitusvarojen perusparannukset	5
			P.5132 Valmistamattomien muiden kuin rahoitusvarojen omistusoikeuden siirtokulut	17
			P.52 Varastojen muutokset	28
			P.53 Arvoesineiden hankinnat miinus vähennykset	10
			P.6 Tavaroiden ja palvelujen vienti	536
			P.61 Tavaroiden vienti	462
			P.62 Palvelujen vienti	74

Taulukko A.IV.2 — Koko kansantalouden tilikokonaisuus

I: Tuotantotili

Käyttö		Resurssit		
P.2	Välituotekäyttö	1 904	P.1 Tuotos	3 595
			P.11 Markkinatuotos	3 048
			P.12 Tuotos omaan loppukäyttöön	171

Käyttö		Resurssit	
		P.13	Muu markkinaton tuotos 376
		D.21- D.31	Tuoteverot miinus tuotetukipalkkiot 133
B.1*g	<i>Bruttokansantuote</i>	1 824	
K.1	Kiinteän pääoman kuluminen	222	
B.1*n	<i>Nettokansantuote</i>	1 602	

II: Tulonjako- ja tulonkäyttötili

II.1: Tulojen ensijaon tili

II.1.1: Tulonmuodostustili

Käyttö		Resurssit	
D.1	Palkansaajakorvaukset	762	B.1* Kansantuote 1 602
D.11	Palkat ja palkkiot	569	
D.12	Työnantajan sosiaaliturvamaksut	193	
D.121	Työnantajan todelliset sosiaaliturvamaksut	174	
D.122	Työnantajan laskennalliset sosiaaliturvamaksut	19	
D.2	Tuotannon ja tuonnin verot	235	
D.21	Tuoteverot	141	
D.211	Arvonlisäverot (ALV)	121	
D.212	Tuontiverot ja -tullit ilman ALV:a	17	
D.2121	Tuontitullit	17	
D.2122	Muut tuontiverot kuin ALV ja tuontitullit	0	
D.214	Muut tuoteverot kuin ALV ja tuontiverot	3	
D.29	Muut tuotantoverot	94	
D.3	Tukipalkkiot	-44	
D.31	Tuotetukipalkkiot	-8	
D.311	Tuontitukipalkkiot	0	
D.319	Muut tuotetukipalkkiot	-8	
D.39	Muut tuotantotukipalkkiot	-36	
B.2	<i>Toimintaylijäämä</i>	217	
B.3	<i>Sekatulo</i>	432	

II.1.2: Ensitulon jakotili

Käyttö		Resurssit	
D.4	Omaisuuatutot	380	B.2 Toimintaylijäämä 217
D.41	Korot	206	B.3 Sekatulo 432
D.42	Yritysten jakamat tulot	84	
D.421	Osingot	60	D.1 Palkansaajakorvaukset 766
D.422	Yrittäjätulon otot yritysmäisistä yhteisöistä	24	D.11 Palkat ja palkkiot 573
D.43	Suorien ulkomaisten sijoitusten uudelleensijoitetut voitot	0	D.12 Työnantajan sosiaaliturvamaksut 193
D.44	Vakuutuksenottajien omaisuustulo	25	D.121 Työnantajan todelliset sosiaaliturvamaksut 174
D.45	Maanvuokrat	65	D.122 Työnantajan laskennalliset sosiaaliturvamaksut 19
			D.2 Tuotannon ja tuonnin verot 235
			D.21 Tuoteverot 141
			D.211 Arvonlisäverot (ALV) 121
			D.212 Tuontiverot ja -tullit ilman ALV:a 17
			D.2121 Tuontitullit 17
			D.2122 Muut tuontiverot kuin ALV ja tuontitullit 0
			D.214 Muut tuoteverot kuin ALV ja tuontiverot 3
			D.29 Muut tuotantoverot 94
			D.3 Tukipalkkiot -44
			D.31 Tuotetukipalkkiot -8
			D.311 Tuontitukipalkkiot 0
			D.319 Muut tuotetukipalkkiot -8
			D.39 Muut tuotantotukipalkkiot -36
			D.4 Omaisuuatutot 407
			D.41 Korot 200
			P.119 Välilliset rahoituspalvelut (FISIM) 0
			D.42 Yritysten jakamat tulot 103
			D.421 Osingot 46
			D.422 Yrittäjätulon otot yritysmäisistä yhteisöistä 57
			D.43 Suorien ulkomaisten sijoitusten uudelleensijoitetut voitot 14
			D.44 Vakuutuksenottajien omaisuustulo 25
			D.45 Maanvuokrat 65
B.5*	Kansantulo	1 633	

II.1.2.1: Yrittäjätulon tili

Käyttö		Resurssit	
D.4	Omaisuuustulot	217	B.2 Toimintaylijäämä 217
D.41	Korot	147	B.3 Sekatulo 432
D.44	Vakuutuksenottajien omaisuustulo	25	
D.45	Maanvuokrat	45	D.4 Omaisuuustulot 247
			D.41 Korot 150
			P.119 Välilliset rahoituspalvelut (FISIM) 0
			D.42 Yritysten jakamat tulot 37
			D.421 Osingot 37
			D.422 Yrittäjätulon otot yritysmäisistä yhteisöistä 0
			D.43 Suorien ulkomaisten sijoitusten uudelleensijoitetut voitot 11
			D.44 Vakuutuksenottajien omaisuustulo 5
			D.45 Maanvuokrat 44
B.4	<i>Yrittäjätulo</i>	679	

II.1.2.2: Muun ensitulon jakotili

Käyttö		Resurssit	
D.4	Omaisuuustulot	163	B.4 <i>Yrittäjätulo</i> 679
D.41	Korot	59	
D.42	Yritysten jakamat tulot	84	D.1 Palkansaajakorvaukset 766
D.421	Osingot	60	D.11 Palkat ja palkkiot 573
D.422	Yrittäjätulon otot yritysmäisistä yhteisöistä	24	D.12 Työnantajan sosiaaliturvamaksut 193
D.43	Suorien ulkomaisten sijoitusten uudelleensijoitetut voitot	0	D.121 Työnantajan todelliset sosiaaliturvamaksut 174
D.45	Maanvuokrat	20	D.122 Työnantajan laskennalliset sosiaaliturvamaksut 19
			D.2 Tuotannon ja tuonnin verot 235
			D.21 Tuoteverot 141
			D.211 Arvonlisäverot (ALV) 121
			D.212 Tuontiverot ja -tullit ilman ALV:a 17
			D.2121 Tuontitullit 17
			D.2122 Muut tuontiverot kuin ALV ja tuontitullit 0
			D.214 Muut tuoteverot kuin ALV ja tuontiverot 3
			D.29 Muut tuotantoverot 94

Käyttö		Resurssit	
		D.3	Tukipalkkiot -44
		D.31	Tuotetukipalkkiot -8
		D.311	Tuontitukipalkkiot 0
		D.319	Muut tuotetukipalkkiot -8
		D.39	Muut tuotantotukipalkkiot -36
		D.4	Omaisuuksut 160
		D.41	Korot 50
		D.42	Yritysten jakamat tulot 66
		D.421	Osingot 9
		D.422	Yrittäjätulon otot yritysmäisistä yhteisöistä 57
		D.43	Suorien ulkomaisten sijoitusten uudelleensijoitetut voitot 3
		D.44	Vakuutuksenottajien omaisuus 20
		D.45	Maanvuokrat 21
B.5*	Kansantulo	1 633	

II.2: Tulojen uudelleenjaon tili

Käyttö		Resurssit	
D.5	Tulo-, varallisuus- ym. juoksevat verot	212	B.5* Kansantulo 1 633
D.51	Tuloverot	203	
D.59	Muut juoksevat verot	9	D.5 Tulo-, varallisuus- ym. juoksevat verot 213
			D.51 Tuloverot 204
D.61	Sosiaaliturvamaksut	322	D.59 Muut juoksevat verot 9
D.611	Todelliset sosiaaliturvamaksut	303	D.61 Sosiaaliturvamaksut 322
D.6111	Työnantajan todelliset sosiaaliturvamaksut	174	D.611 Todelliset sosiaaliturvamaksut 303
D.61111	Työnantajan pakolliset todelliset sosiaaliturvamaksut	160	D.6111 Työnantajan todelliset sosiaaliturvamaksut 174
D.61112	Työnantajan vapaaehtoiset todelliset sosiaaliturvamaksut	14	D.61111 Työnantajan pakolliset todelliset sosiaaliturvamaksut 160
D.6112	Palkansaajan sosiaaliturvamaksut	97	D.61112 Työnantajan vapaaehtoiset todelliset sosiaaliturvamaksut 14
D.61121	Palkansaajan pakolliset sosiaaliturvamaksut	85	D.6112 Palkansaajan sosiaaliturvamaksut 97
D.61122	Palkansaajan vapaaehtoiset sosiaaliturvamaksut	12	D.61121 Palkansaajan pakolliset sosiaaliturvamaksut 85
D.6113	Itsenäisten yrittäjien ja työllisiin kuulumattomien sosiaaliturvamaksut	32	D.61122 Palkansaajan vapaaehtoiset sosiaaliturvamaksut 12
D.61131	Itsenäisten yrittäjien ja työllisiin kuulumattomien pakolliset sosiaaliturvamaksut	22	D.6113 Itsenäisten yrittäjien ja työllisiin kuulumattomien sosiaaliturvamaksut 32
D.61132	Itsenäisten yrittäjien ja työllisiin kuulumattomien vapaaehtoiset sosiaaliturvamaksut	10	D.61131 Itsenäisten yrittäjien ja työllisiin kuulumattomien pakolliset sosiaaliturvamaksut 22
D.612	Laskennalliset sosiaaliturvamaksut	19	D.61132 Itsenäisten yrittäjien ja työllisiin kuulumattomien vapaaehtoiset sosiaaliturvamaksut 10

Käyttö		Resurssit	
		D.612	Laskennalliset sosiaaliturvamaksut 19
D.62	Rahamääräiset sosiaalietuudet 332		
D.621	Rahamääräiset sosiaaliturvaetuudet 232	D.62	Rahamääräiset sosiaalietuudet 332
D.622	Yksityisesti rahastoidut sosiaalietuudet 29	D.621	Rahamääräiset sosiaaliturvaetuudet 232
D.623	Rahastoimattomat palkansaajan sosiaalietuudet 19	D.622	Yksityisesti rahastoidut sosiaalietuudet 29
D.624	Rahamääräiset sosiaaliavustukset 52	D.623	Rahastoimattomat palkansaajan sosiaalietuudet 19
		D.624	Rahamääräiset sosiaaliavustukset 52
D.7	Muut tulonsiirrot 269		
D.71	Vahinkovakuutusmaksut, netto 43	D.7	Muut tulonsiirrot 269
D.72	Vahinkovakuutuskorvaukset 45	D.71	Vahinkovakuutusmaksut, netto 45
D.73	Julkisyhteisöjen sisäiset tulonsiirrot 96	D.72	Vahinkovakuutuskorvaukset 42
D.74	Tulonsiirrot kansainväliseen yhteistyöhön 31	D.73	Julkisyhteisöjen sisäiset tulonsiirrot 96
D.75	Muut sekalaiset tulonsiirrot 54	D.74	Tulonsiirrot kansainväliseen yhteistyöhön 1
		D.75	Muut sekalaiset tulonsiirrot 55
B.6	<i>Käytettävissä oleva tulo</i> 1 604		

II.3: Luontoismuotoisten tulojen uudelleenjaon tili

Käyttö		Resurssit	
D.63	Luontoismuotoiset sosiaaliset tulonsiirrot 219	B.6	<i>Käytettävissä oleva tulo</i> 1 604
D.631	Luontoismuotoiset sosiaalietuudet 162		
D.6311	Sosiaaliturvaetuudet, hyvitykset 78	D.63	Luontoismuotoiset sosiaaliset tulonsiirrot 219
D.6312	Muut luontoismuotoiset sosiaaliturvaetuudet 65	D.631	Luontoismuotoiset sosiaalietuudet 162
D.6313	Luontoismuotoiset sosiaaliavustukset 19	D.6311	Sosiaaliturvaetuudet, hyvitykset 78
D.632	Yksilöllisiä markkinattomia tavaroita ja palveluita vastaavat tulonsiirrot 57	D.6312	Muut luontoismuotoiset sosiaaliturvaetuudet 65
		D.6313	Luontoismuotoiset sosiaaliavustukset 19
		D.632	Yksilöllisiä markkinattomia tavaroita ja palveluita vastaavat tulonsiirrot 57
B.7	<i>Oikaistu käytettävissä oleva tulo</i> 1 604		

II.4: Tulonkäyttötili

II.4.1: Käytettävissä olevan tulon käyttötili

Käyttö		Resurssit	
P.3	Kulutusmenot 1 371	B.6	<i>Käytettävissä oleva tulo</i> 1 604
P.31	Yksilölliset kulutusmenot 1 215		
P.32	Kollektiiviset kulutusmenot 156	D.8	Kotitalouksien eläkerahasto-osuuden oikaisu 11
D.8	Kotitalouksien eläkerahasto-osuuden oikaisu 11		
B.8	<i>Säästö</i> 233		

II.4.2: Oikaistun käytettävissä olevan tulon käyttötili

Käyttö		Resurssit		
P.4	Todellinen kulutus	1 371	B.7 Oikaistu käytettävissä oleva tulo	1 604
P.41	Todellinen yksilöllinen kulutus	1 215		
P.42	Todellinen kollektiivinen kulutus	156	D.8 Kotitalouksien eläkerahasto-osuuden oikaisu	11
D.8	Kotitalouksien eläkerahasto-osuuden oikaisu	11		
B.8	Säästö	233		

III: Varallisuuden muodostustilit

III.1: Pääomatili

III.1.1: Säästöstä ja pääomansiirroista johtuvan nettovarallisuuden muutoksen tili

Varojen muutokset		Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset		
B.10.1	Säästöstä ja pääomansiirroista johtuvat netto-varallisuuden muutokset	230	B.8n Säästö, netto	233
			D.9 Pääomansiirrot, saadut	62
			D.91 Pääomaverot	2
			D.92 Investointiavustukset	23
			D.99 Muut pääomansiirrot	37
			D.9 Pääomansiirrot, maksetut	-65
			D.91 Pääomaverot	-2
			D.92 Investointiavustukset	-27
			D.99 Muut pääomansiirrot	-36

III.1.2: Muiden kuin rahoitusvarojen hankintatili

Varojen muutokset		Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset		
P.51	Kiinteän pääoman bruttomuodostus	376	B.10.1 Säästöstä ja pääomansiirroista johtuvat netto-varallisuuden muutokset	230
P.511	Aineellisten kiinteiden varojen hankinnat miinus vähennykset	303		
P.5111	Uusien aineellisten kiinteiden varojen hankinnat	305		
P.5112	Olemassa olevien aineellisten kiinteiden varojen hankinnat	11		
P.5113	Olemassa olevien aineellisten kiinteiden varojen vähennykset	-13		
P.512	Aineettomien kiinteiden varojen hankinnat miinus vähennykset	51		
P.5121	Uusien aineettomien kiinteiden varojen hankinnat	53		
P.5122	Olemassa olevien aineettomien kiinteiden varojen hankinnat	6		
P.5123	Olemassa olevien aineettomien kiinteiden varojen vähennykset	-8		

Varojen muutokset		Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset	
P.513	Valmistamattomien muiden kuin rahoitusvarojen arvon lisäys	22	
P.5131	Valmistamattomien muiden kuin rahoitusvarojen perusparannukset	5	
P.5132	Valmistamattomien muiden kuin rahoitusvarojen omistusoikeuden siirtokulut	17	
K.1	Kiinteän pääoman kuluminen	-222	
P.52	Varastojen muutokset	28	
P.53	Arvoesineiden hankinnat miinus vähennykset	10	
K.2	Valmistamattomien muiden kuin rahoitusvarojen hankinnat miinus vähennykset	0	
K.21	Maan ja muiden aineellisten valmistamattomien varojen hankinnat miinus vähennykset	0	
K.22	Aineettomien valmistamattomien varojen hankinnat miinus vähennykset	0	
B.9	<i>Nettoluotonanto (+)/nettoluotonotto (-)</i>	38	

III.2: *Rahoitustili*

Varojen muutokset		Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset	
F	Rahoitusvarojen nettohankinta	641	F Velkojen nettohankinta 603
F.1	Monetaarinen kulta ja erityiset nosto-oikeudet	-1	
F.2	Käteisraha ja talletukset	119	F.2 Käteisraha ja talletukset 132
F.21	Käteisraha	34	F.21 Käteisraha 35
F.22	Siirtokelpoiset talletukset	62	F.22 Siirtokelpoiset talletukset 65
F.29	Muut talletukset	23	F.29 Muut talletukset 32
F.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	138	F.3 Muut arvopaperit kuin osakkeet 123
F.4	Lainat	244	F.4 Lainat 217
F.41	Lyhytaikaiset	83	F.41 Lyhytaikaiset 76
F.42	Pitkäaikaiset	161	F.42 Pitkäaikaiset 141
F.5	Osakkeet ja osuudet	44	F.5 Osakkeet ja osuudet 43
F.6	Vakuutustekninen vastuuelka	36	F.6 Vakuutustekninen vastuuelka 36

Varojen muutokset			Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset		
F.61	Kotitalouksien osuus henki- ja eläkevakuutusrahastoista	33	F.61	Kotitalouksien osuus henki- ja eläkevakuutusrahastoista	33
F.611	Kotitalouksien osuus henkivakuutusrahastoista	22	F.611	Kotitalouksien osuus henkivakuutusrahastoista	22
F.612	Kotitalouksien osuus eläkevakuutusrahastoista	11	F.612	Kotitalouksien osuus ekäkevakuutusrahastoista	11
F.62	Vakuutusmaksu- ja korvausvastuu	3	F.62	Vakuutusmaksu- ja korvausvastuu	3
F.7	Muut saamiset	61	F.7	Muut velat	52
F.71	Kauppaluotot ja ennakot	18	F.71	Kauppaluotot ja ennakot	18
F.79	Muut saamiset kuin kauppaluotot ja ennakot	43	F.79	Muut velat kuin kauppaluotot ja ennakot	34
			B.9	<i>Nettoluotonanto (+)/nettoluotonotto (-)</i>	38

III.3: Varojen muiden muutosten tilit

III.3.1: Varojen volyymin muiden muutosten tili

Varojen muutokset			Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset		
AN	Muut kuin rahoitusvarat	10	AF	Velat	-2
AN.1	Valmistetut varat	-7	K.7	Katastrofien aiheuttamat menetykset	0
K.4	Valmistettujen varojen muuttuminen taloudellisesti merkittäväksi	3	K.8	Korvauksettomat haltuunotot	0
K.7	Katastrofien aiheuttamat menetykset	-9	K.10	Muualla luokittelemattomat rahoitusvarojen ja velkojen muut volyymin muutokset	-2
K.8	Korvauksettomat haltuunotot	0	K.12	Luokitus- ja rekennemuutokset	0
K.9	Muualla luokittelemattomat muiden kuin rahoitusvarojen muut volyymin muutokset	1	K.12.1	Sektoriluokituksen ja rakenteen muutokset	0
K.12	Luokitus- ja rakennemuutokset	-2	K.12.2	Varojen ja velkojen luokitusmuutokset	0
K.12.1	Sektoriluokituksen ja rakenteen muutokset	0	K.12.22	Muut varojen tai velkojen luokitusmuutokset	0
K.12.2	Varojen ja velkojen luokitusmuutokset	-2			
K.12.21	Kullan monetarisointi tai sen peruuttaminen	-2	siitä AF.2	Käteisraha ja talletukset	0
K.12.22	Muut varojen tai velkojen luokitusmuutokset	0	AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	0
			AF.4	Lainat	-4
siitä: AN.11	Kiinteät varat	-4	AF.5	Osakkeet ja osuudet	0
AN.12	Varastot	-1	AF.6	Vakuutustekninen vastuovelka	2
AN.13	Arvoesineet	-2	AF.7	Muut velat	0
AN.2	Valmistamattomat varat	17			

Varojen muutokset		Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset
K.3	Valmistamattomien varojen muuttuminen taloudellisesti merkittäväksi	24
K.5	Luonnonvaraisten biologisten varojen kasvu	4
K.6	Valmistamattomien varojen taloudellisen arvon häviäminen	-9
K.61	Luonnonvarojen ehtyminen	-8
K.62	Muu valmistamattomien varojen taloudellisen arvon häviäminen	-1
K.7	Katastrofien aiheuttamat menetykset	-2
K.8	Korvauksettomat haltuunotot	0
K.9	Muulla luokittelemattomat muiden kuin rahoitusvarojen muut volyymin muutokset	0
K.12	Luokitus- ja rakennemuutokset	0
K.12.1	Sektoriluokituksen ja rakenteen muutokset	0
K.12.2	Varojen ja velkojen luokitusmuutokset	0
K.12.22	Muut varojen tai velkojen luokitusmuutokset	0
siitä:		
AN.21	Aineelliset valmistamattomat varat	17
AN.22	Aineettomat valmistamattomat varat	0
AF	Rahoitusvarat	5
K.7	Katastrofien aiheuttamat menetykset	0
K.8	Korvauksettomat haltuunotot	0
K.10	Muulla luokittelemattomat rahoitusvarojen ja velkojen muut volyymin muutokset	3
K.12	Luokitus- ja rakennemuutokset	2
K.12.1	Sektoriluokituksen ja rakenteen muutokset	0
K.12.2	Varojen ja velkojen luokitusmuutokset	2
K.12.21	Kullan monetarisointi tai sen peruuttaminen	2
K.12.22	Muut varojen tai velkojen luokitusmuutokset	0
siitä:		
AF.1	Monetaarinen kulta ja erityiset nosto-oikeudet	7
AF.2	Käteisraha ja talletukset	0
AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	0
AF.4	Lainat	-4
AF.5	Osakkeet ja osuudet	0
AF.6	Vakuutustekninen vastuovelka	2
AF.7	Muut saamiset	0
		B.10.2 Varojen volyymin muista muutoksista johtuvat nettovarallisuuden muutokset

III.3.2: Uudelleenarvotustili

Varojen muutokset			Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset		
K.11	Nimelliset hallussapitovoitot (+)/-tappiot (-):		K.11	Nimelliset hallussapitovoitot (+)/-tappiot (-):	
AN	Muut kuin rahoitusvarat	280	AF	Velat	76
AN.1	Valmistetut varat	126	AF.2	Käteisraha ja talletukset	0
AN.11	Kiinteät varat	111	AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	42
AN.12	Varastot	7	AF.4	Lainat	0
AN.13	Arvoesineet	8	AF.5	Osakkeet ja osuudet	34
AN.2	Valmistamattomat varat	154	AF.6	Vakuutustekninen vastuovelka	0
AN.21	Aineelliset valmistamattomat varat	152	AF.7	Muut velat	0
AN.22	Aineettomat valmistamattomat varat	2			
AF	Rahoitusvarat	84			
AF.1	Monetaarinen kulta ja erityiset nosto-oikeudet	12			
AF.2	Käteisraha ja talletukset	0			
AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	40			
AF.4	Lainat	0			
AF.5	Osakkeet ja osuudet	31			
AF.6	Vakuutustekninen vastuovelka	0			
AF.7	Muut saamiset	0			
			B.10.3	<i>Nimellisistä hallussapitovoitoista ja -tappioista johtuvat nettovarallisuuden muutokset</i>	288

III.3.2.1: Neutraalien hallussapitovoittojen/-tappioiden tili

Varojen muutokset			Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset		
K.11.1	Neutraalit hallussapitovoitot (+)/-tappiot (-):		K.11.1	Neutraalit hallussapitovoitot (+)/-tappiot (-):	
AN	Muut kuin rahoitusvarat	198	AF	Velat	126
AN.1	Valmistetut varat	121	AF.2	Käteisraha ja talletukset	29
AN.11	Kiinteät varat	111	AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	26
AN.12	Varastot	5	AF.4	Lainat	29
AN.13	Arvoesineet	5	AF.5	Osakkeet ja osuudet	28
AN.2	Valmistamattomat varat	78	AF.6	Vakuutustekninen vastuovelka	7
AN.21	Aineelliset valmistamattomat varat	76	AF.7	Muut velat	6
AN.22	Aineettomat valmistamattomat varat	1			
AF	Rahoitusvarat	136			

Varojen muutokset			Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset	
AF.1	Monetaarinen kulta ja erityiset nosto-oikeudet	15		
AF.2	Käteisraha ja talletukset	30		
AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	25		
AF.4	Lainat	28		
AF.5	Osakkeet ja osuudet	26		
AF.6	Vakuutustekninen vastuovelka	7		
AF.7	Muut saamiset	5		
			B.10.31	<i>Neutraaleista hallussapitovoitoista ja -tappioista johtuvat nettovarallisuuden muutokset</i>
				208

III.3.2.2: Reaalisten hallussapitovoittojen/-tappioiden tili

Varojen muutokset			Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset	
K.11.2	Reaaliset hallussapitovoitot (+)/-tappiot (-):		K.11.2	Reaaliset hallussapitovoitot (+)/-tappiot (-):
AN	Muut kuin rahoitusvarat	81	AF	Velat
AN.1	Valmistetut varat	5	AF.2	Käteisraha ja talletukset
AN.11	Kiinteät varat	0	AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet
AN.12	Varastot	3	AF.4	Lainat
AN.13	Arvoesineet	2	AF.5	Osakkeet ja osuudet
AN.2	Valmistamattomat varat	77	AF.6	Vakuutustekninen vastuovelka
AN.21	Aineelliset valmistamattomat varat	76	AF.7	Muut velat
AN.22	Aineettomat valmistamattomat varat	1		
AF	Rahoitusvarat	-52		
AF.1	Monetaarinen kulta ja erityiset nosto-oikeudet	-3		
AF.2	Käteisraha ja talletukset	-30		
AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	15		
AF.4	Lainat	-28		
AF.5	Osakkeet ja osuudet	5		
AF.6	Vakuutustekninen vastuovelka	-7		
AF.7	Muut saamiset	-5		
			B.10.32	<i>Reaalisista hallussapitovoitoista ja -tappioista johtuvat nettovarallisuuden muutokset</i>
				80

IV: Varallisuustaseet

IV.1: Varallisuuden avaustase

Varat			Velat ja nettovarallisuus		
AN	Muut kuin rahoitusvarat	9 922	AF	Velat	6 298
AN.1	Valmistetut varat	6 047	AF.2	Käteisraha ja talletukset	1 471
AN.11	Kiinteät varat	5 544	AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	1 311
AN.12	Varastot	231	AF.4	Lainat	1 437
AN.13	Arvoesineet	272	AF.5	Osakkeet ja osuudet	1 406
AN.2	Valmistamattomat varat	3 875	AF.6	Vakuutustekninen vastuuvélka	371
AN.21	Aineelliset valmistamattomat varat	3 809	AF.7	Muut velat	302
AN.22	Aineettomat valmistamattomat varat	66			
AF	Rahoitusvarat	6 792			
AF.1	Monetaarinen kulta ja erityiset nosto-oikeudet	770			
AF.2	Käteisraha ja talletukset	1 482			
AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	1 263			
AF.4	Lainat	1 384			
AF.5	Osakkeet ja osuudet	1 296			
AF.6	Vakuutustekninen vastuuvélka	370			
AF.7	Muut saamiset	227			
			B.90	<i>Nettovarallisuus</i>	10 416

IV.2: Varallisuustaseen muutokset

Varat			Velat ja nettovarallisuus		
Varojen muutokset yhteensä			Velkojen muutokset yhteensä		
AN	Muut kuin rahoitusvarat	482	AF	Velat	677
AN.1	Valmistetut varat	289	AF.2	Käteisraha ja talletukset	132
AN.11	Kiinteät varat	239	AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	165
AN.12	Varastot	34	AF.4	Lainat	213
AN.13	Arvoesineet	16	AF.5	Osakkeet ja osuudet	77
AN.2	Valmistamattomat varat	193	AF.6	Vakuutustekninen vastuuvélka	38
AN.21	Aineelliset valmistamattomat varat	191	AF.7	Muut velat	52
AN.22	Aineettomat valmistamattomat varat	2			
AF	Rahoitusvarat	730			
AF.1	Monetaarinen kulta ja erityiset nosto-oikeudet	18			
AF.2	Käteisraha ja talletukset	119			

Varat		Velat ja nettovarallisuus	
AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	178	
AF.4	Lainat	240	
AF.5	Osakkeet ja osuudet	75	
AF.6	Vakuutustekninen vastuuelka	38	
AF.7	Muut saamiset	61	
			B.10 <i>Nettovarallisuuden muutokset</i> 535
			B.10.1 <i>Säästöstä ja pääomansiirroista johtuvat nettovarallisuuden muutokset</i> 230
			B.10.2 <i>Varojen volyymin muista muutoksista johtuvat nettovarallisuuden muutokset</i> 17
			B.10.3 <i>Nimellisistä hallussapitovoitoista ja -tappioista johtuvat nettovarallisuuden muutokset</i> 288
			B.10.31 <i>Neutraaleista hallussapitovoitoista ja -tappioista johtuvat nettovarallisuuden muutokset</i> 208
			B.10.32 <i>Reaalista hallussapitovoitoista ja -tappioista johtuvat nettovarallisuuden muutokset</i> 80

IV.3: Varallisuuden päätöstage

Varat		Velat ja nettovarallisuus	
AN	Muut kuin rahoitusvarat	10 404	AF Velat 6 975
AN.1	Valmistetut varat	6 336	AF.2 Käteisraha ja talletukset 1 603
AN.11	Kiinteät varat	5 783	AF.3 Muut arvopaperit kuin osakkeet 1 476
AN.12	Varastot	265	AF.4 Lainat 1 650
AN.13	Arvoesineet	288	AF.5 Osakkeet ja osuudet 1 483
AN.2	Valmistamattomat varat	4 068	AF.6 Vakuutustekninen vastuuelka 409
AN.21	Aineelliset valmistamattomat varat	4 000	AF.7 Muut velat 354
AN.22	Aineettomat valmistamattomat varat	68	
AF	Rahoitusvarat	7 522	
AF.1	Monetaarinen kulta ja erityiset nosto-oikeudet	788	
AF.2	Käteisraha ja talletukset	1 601	
AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	1 441	
AF.4	Lainat	1 624	
AF.5	Osakkeet ja osuudet	1 371	
AF.6	Vakuutustekninen vastuuelka	408	
AF.7	Muut saamiset	288	
			B.90 <i>Nettovarallisuus</i> 10 951

Taulukko A.IV.3 — Yritysten tilikokonaisuus

I: Tuotantotili

Käyttö		Resurssit	
P.2	Välituotekäyttö	881	P.1 Tuotos 1 753
			P.11 Markkinatuotos 1 722
			P.12 Tuotos omaan loppukäyttöön 31
B.1g	Arvonlisäys, brutto	872	
K.1	Kiinteän pääoman kuluminen	137	
B.1n	Arvonlisäys, netto	735	

II: Tulonjako- ja tulonkäyttötili

II.1: Tulojen ensijaon tili

II.1.1: Tulonmuodostustili

Käyttö		Resurssit	
D.1	Palkansaajakorvaukset	545	B.1n Arvonlisäys, netto 735
D.11	Palkat ja palkkiot	421	
D.12	Työnantajan sosiaaliturvamaksut	124	
D.121	Työnantajan todelliset sosiaaliturvamaksut	112	
D.122	Työnantajan laskennalliset sosiaaliturvamaksut	12	
D.29	Muut tuotantoverot	86	
D.39	Muut tuotantotukipalkkiot	- 35	
B.2	Toimintaylijäämä	139	

II.1.2: Ensitulon jakotili

Käyttö		Resurssit	
D.4	Omaisuuatulo	145	B.2 Toimintaylijäämä 139
D.41	Korot	66	
D.42	Yritysten jakamat tulot	48	D.4 Omaisuuatulo 78
D.421	Osingot	24	D.41 Korot 25
D.422	Yrittäjätulon otot yritysmäisistä yhteisöistä	24	D.42 Yritysten jakamat tulot 3
D.43	Suorien ulkomaisten sijoitusten uudelleensijoitetut voitot	0	D.421 Osingot 3
D.45	Maanvuokrat	31	D.422 Yrittäjätulon otot yritysmäisistä yhteisöistä 0
			D.43 Suorien ulkomaisten sijoitusten uudelleensijoitetut voitot 4
			D.44 Vakuutusentottajien omaisuustulo 5
			D.45 Maanvuokrat 41
B.5	Sektorin ensitulo	72	

II.1.2.1: Yrittäjätulon tili

Käyttö		Resurssit	
D.4	Omaisuuustulot	97	B.2 <i>Toimintaylijäämä</i> 139
D.41	Korot	66	
D.45	Maanvuokrat	31	D.4 Omaisuuustulot 78
			D.41 Korot 25
			D.42 Yritysten jakamat tulot 3
			D.421 Osingot 3
			D.422 Yrittäjätulon otot yritysmäisistä yhteisöistä 0
			D.43 Suorien ulkomaisten sijoitusten uudelleensijoitetut voitot 4
			D.44 Vakuutuskenottajien omaisuuustulo 5
			D.45 Maanvuokrat 41
B.4	<i>Yrittäjätulo</i>	120	

II.1.2.2: Muun ensitulon jakotili

Käyttö		Resurssit	
D.4	Omaisuuustulot	48	B.4 <i>Yrittäjätulo</i> 120
D.42	Yritysten jakamat tulot	48	
D.421	Osingot	24	
D.422	Yrittäjätulon otot yritysmäisistä yhteisöistä	24	
D.43	Suorien ulkomaisten sijoitusten uudelleensijoitetut voitot	0	
B.5	<i>Sektorin ensitulo</i>	72	

II.2: Tulojen uudelleenjaon tili

Käyttö		Resurssit	
D.5	Tulo-, varallisuus- ym. juoksevat verot	24	B.5 <i>Sektorin ensitulo</i> 72
D.51	Tuloveröt	20	
D.59	Muut juoksevat verot	4	D.61 Sosiaaliturvamaksut 14
			D.611 Todelliset sosiaaliturvamaksut 2
D.62	Rahamääräiset sosiaalietuudet	13	D.6111 Työnantajan todelliset sosiaaliturvamaksut 1
D.622	Yksityisesti rahastoidut sosiaalietuudet	1	D.61111 Työnantajan pakolliset todelliset sosiaaliturvamaksut 1
D.623	Rahastoimattomat palkansaajan sosiaalietuudet	12	D.61112 Työnantajan vapaaehtoiset todelliset sosiaaliturvamaksut 0
			D.6112 Palkansaajan sosiaaliturvamaksut 1
D.7	Muut tulonsiirrot	11	D.61121 Palkansaajan pakolliset sosiaaliturvamaksut 1
D.71	Vahinkovakuutusmaksut, netto	8	D.61122 Palkansaajan vapaaehtoiset sosiaaliturvamaksut 0
D.75	Muut sekalaiset tulonsiirrot	3	D.612 Laskennalliset sosiaaliturvamaksut 12

Käyttö		Resurssit	
		D.7	Muut tulonsiirrot 10
		D.72	Vahinkovakuutuskorvaukset 6
		D.75	Muut sekalaiset tulonsiirrot 4
B.6	Käytettävissä oleva tulo 48		

II.4: Tulonkäyttötili

II.4.1: Käytettävissä olevan tulon käyttötili

Käyttö		Resurssit	
D.8	Kotitalouksien eläerahasto-osuuden oikaisu 0	B.6	Käytettävissä oleva tulo 48
B.8	Säästö 48		

III: Varallisuudenmuodostustilit

III.1: Pääomatili

III.1.1: Säästöstä ja pääomansiirroista johtuvan nettovarallisuuden muutoksen tili

Varojen muutokset		Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset	
B.10.1	Säästöstä ja pääomansiirroista johtuvat nettovarallisuuden muutokset 65	B.8n	Säästö, netto 48
		D.9	Pääomansiirrot, saadut 33
		D.92	Investointiavustukset 23
		D.99	Muut pääomansiirrot 10
		D.9	Pääomansiirrot, maksetut -16
		D.91	Pääomaverot 0
		D.99	Muut pääomansiirrot -16

III.1.2: Muiden kuin rahoitusvarojen hankintatili

Varojen muutokset		Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset	
P.51	Kiinteän pääoman bruttomuodostus 250	B.10.1	Säästöstä ja pääomansiirroista johtuvat nettovarallisuuden muutokset 65
P.511	Aineellisten kiinteiden varojen hankinnat miinus vähennykset 209		
P.5111	Uusien aineellisten kiinteiden varojen hankinnat 211		
P.5112	Olemassa olevien aineellisten kiinteiden varojen hankinnat 4		
P.5113	Olemassa olevien aineellisten kiinteiden varojen vähennykset -6		
P.512	Aineettomien kiinteiden varojen hankinnat miinus vähennykset 21		
P.5121	Uusien aineettomien kiinteiden varojen hankinnat 21		
P.5122	Olemassa olevien aineettomien kiinteiden varojen hankinnat 1		
P.5123	Olemassa olevien aineettomien kiinteiden varojen vähennykset -1		

Varojen muutokset		Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset	
P.513	Valmistamattomien muiden kuin rahoitusvarojen arvonlisäys	20	
P.5131	Valmistamattomien muiden kuin rahoitusvarojen perusparannukset	3	
P.5132	Valmistamattomien muiden kuin rahoitusvarojen omistusoikeuden siirtokulut	17	
K.1	Kiinteän pääoman kuluminen	-137	
P.52	Varastojen muutokset	26	
P.53	Arvoesineiden hankinnat miinus vähennykset	2	
K.2	Valmistamattomien muiden kuin rahoitusvarojen hankinnat miinus vähennykset	-7	
K.21	Maan ja muiden aineellisten valmistamattomien varojen hankinnat miinus vähennykset	-6	
K.22	Aineettomien valmistamattomien varojen hankinnat miinus vähennykset	-1	
B.9	Nettoluotonanto (+)/-nettoluotonotto (-)	-69	

III.2: *Rahoitustili*

Varojen muutokset		Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset	
F	Rahoitusvarojen nettohankinta	71	F Velkojen nettohankinta 140
F.2	Käteisraha ja talletukset	17	F.2 Käteisraha ja talletukset 0
F.21	Käteisraha	5	F.22 Siirtokelpoiset talletukset 0
F.22	Siirtokelpoiset talletukset	10	F.29 Muut talletukset 0
F.29	Muut talletukset	2	F.3 Muut arvopaperit kuin osakkeet 6
F.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	18	F.4 Lainat 71
F.4	Lainat	27	F.41 Lyhytaikaiset lainat 16
F.41	Lyhytaikaiset lainat	16	F.42 Pitkäaikaiset lainat 55
F.42	Pitkäaikaiset lainat	11	F.5 Osakkeet ja osuudet 26
F.5	Osakkeet ja osuudet	2	F.6 Vakuutustekninen vastuuvélka 0
F.6	Vakuutustekninen vastuuvélka	0	F.61 Kotitalouksien osuus henki- ja eläkevakuutusrahastoista 0
F.62	Vakuutusmaksu- ja korvausvastuu	0	F.612 Kotitalouksien osuus ekäkevakuutusrahastoista 0

Varojen muutokset			Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset		
F.7	Muut saamiset	7	F.7	Muut velat	37
F.71	Kauppaluotot ja ennakot	6	F.71	Kauppaluotot ja ennakot	8
F.79	Muut saamiset kuin kauppaluotot ja ennakot	1	F.79	Muut velat kuin kauppaluotot ja ennakot	29
			B.9	Nettoluotonanto (+)/nettoluotonotto (-)	-69

III.3: Varojen muiden muutosten tilit

III.3.1: Varojen volyymin muiden muutosten tili

Varojen muutokset			Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset		
AN	Muut kuin rahoitusvarat	12	AF	Velat	-3
AN.1	Valmistetut varat	-2	K.7	Katastrofien aiheuttamat menetykset	0
K.4	Valmistettujen varojen muuttuminen taloudellisesti merkittäviksi	0	K.8	Korvauksettomat haltuunotot	0
K.7	Katastrofien aiheuttamat menetykset	-5	K.10	Muulla luokittelemattomat rahoitusvarojen ja velkojen muut volyymin muutokset	-4
K.8	Korvauksettomat haltuunotot	-1	K.12	Luokitus- ja rakennemuutokset	1
K.9	Muulla luokittelemattomat muiden kuin rahoitusvarojen muut volyymin muutokset	1	K.12.1	Sektoriluokituksen ja rakenteen muutokset	1
K.12	Luokitus- ja rakennemuutokset	3	K.12.2	Varojen ja velkojen luokitusmuutokset	0
K.12.1	Sektoriluokituksen ja rakenteen muutokset	3	K.12.22	Muut varojen tai velkojen luokitusmuutokset	0
K.12.2	Varojen ja velkojen luokitusmuutokset	0			
K.12.22	Muut varojen ja velkojen luokitusmuutokset	0	siitä:		
			AF.2	Käteisraha ja talletukset	0
			AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	0
siitä:			AF.4	Lainat	-3
AN.11	Kiinteät varat	-1	AF.5	Osakkeet ja osuudet	0
AN.12	Varastot	-1	AF.6	Vakuustekninen vastuuvélka	0
AN.13	Arvoesineet	0	AF.7	Muut velat	0
AN.2	Valmistamattomat varat	14			
K.3	Valmistamattomien varojen muuttuminen taloudellisesti merkittäväksi	24			
K.5	Luonnonvaraisten biologisten varojen kasvu	0			
K.6	Valmistamattomien varojen taloudellisen arvon häviäminen	-7			
K.61	Luonnonvarojen ehtyminen	-6			
K.62	Muu valmistamattomien varojen taloudellisen arvon häviäminen	-1			
K.7	Katastrofien aiheuttamat menetykset	0			
K.8	Korvauksettomat haltuunotot	-4			
K.9	Muulla luokittelemattomat muiden kuin rahoitusvarojen muut volyymin muutokset	0			

Varojen muutokset			Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset	
K.12	Luokitus- ja rakennemuutokset	1		
K.12.1	Sektoriluokituksen ja rakenteen muutokset	1		
K.12.2	Varojen ja velkojen luokitusmuutokset	0		
K.12.22	Muut varojen tai velkojen luokitusmuutokset	0		
siitä:				
AN.21	Aineelliset valmistamattomat varat	14		
AN.22	Aineettomat valmistamattomat varat	0		
AF	Rahoitusvarat	2		
K.7	Katastrofien aiheuttamat menetykset	0		
K.8	Korvauksettomat haltuunotot	0		
K.10	Muulla luokittelemattomat rahoitusvarojen ja -velkojen muut volyymin muutokset	0		
K.12	Luokitus- ja rakennemuutokset	2		
K.12.1	Sektoriluokituksen ja rakenteen muutokset	2		
K.12.2	Varojen ja velkojen luokitusmuutokset	0		
K.12.22	Muut varojen tai velkojen luokitusmuutokset	0		
siitä:				
AF.2	Käteisraha ja talletukset	0		
AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	0		
AF.4	Lainat	0		
AF.5	Osakkeet ja osuudet	2		
AF.6	Vakuutustekninen vastuuelka	0		
AF.7	Muut saamiset	0		
			B.10.2	<i>Varojen volyymin muista muutoksista johtuvat nettovarallisuuden muutokset</i>
				17

III.3.2: Uudelleenarvotustili

Varojen muutokset			Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset	
K.11	Nimelliset hallussapitovoitot (+)/-tappiot (-):		K.11	Nimelliset hallussapitovoitot (+)/-tappiot (-):
AN	Muut kuin rahoitusvarat	144	AF	Velat
AN.1	Valmistetut varat	63	AF.2	Käteisraha ja talletukset
AN.11	Kiinteät varat	58	AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet
AN.12	Varastot	4	AF.4	Lainat
AN.13	Arvoesineet	1	AF.5	Osakkeet ja osuudet
AN.2	Valmistamattomat varat	81	AF.6	Vakuutustekninen vastuuelka
AN.21	Aineelliset valmistamattomat varat	80	AF.7	Muut velat
AN.22	Aineettomat valmistamattomat varat	1		

Varojen muutokset			Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset	
AF	Rahoitusvarat	8		
AF.2	Käteisraha ja talletukset	0		
AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	3		
AF.4	Lainat	0		
AF.5	Osakkeet ja osuudet	5		
AF.6	Vakuutustekninen vastuuelka	0		
AF.7	Muut saamiset	0		
			B.10.3	<i>Nimellisistä hallussapitovoitoista ja -tappioista johtuvat nettovarallisuuden muutokset</i> 134

III.3.2.1: Neutraalien hallussapitovoittojen/-tappioiden tili

Varojen muutokset			Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset		
K.11.1	Neutraalit hallussapitovoitot (+)/-tappiot (-):		K.11.1	Neutraalit hallussapitovoitot (+)/-tappiot (-):	
AN	Muut kuin rahoitusvarat	101	AF	Velat	36
AN.1	Valmistetut varat	60	AF.2	Käteisraha ja talletukset	1
AN.11	Kiinteät varat	58	AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	1
AN.12	Varastot	2	AF.4	Lainat	18
AN.13	Arvoesineet	1	AF.5	Osakkeet ja osuudet	14
AN.2	Valmistamattomat varat	41	AF.6	Vakuutustekninen vastuuelka	0
AN.21	Aineelliset valmistamattomat varat	40	AF.7	Muut velat	3
AN.22	Aineettomat valmistamattomat varat	1			
AF	Rahoitusvarat	18			
AF.2	Käteisraha ja talletukset	8			
AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	2			
AF.4	Lainat	1			
AF.5	Osakkeet ja osuudet	4			
AF.6	Vakuutustekninen vastuuelka	1			
AF.7	Muut saamiset	3			
			B.10.31	<i>Neutraaleista hallussapitovoitoista ja -tappioista johtuvat nettovarallisuuden muutokset</i>	82

III.3.2.2: Reaalisten hallussapitovoittojen/-tappioiden tili

Varojen muutokset			Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset		
K.11.2	Reaaliset hallussapitovoitot (+)/-tappiot (-):		K.11.2	Reaaliset hallussapitovoitot (-)/-tappiot (+):	
AN	Muut kuin rahoitusvarat	43	AF	Velat	-18

Varojen muutokset			Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset		
AN.1	Valmistetut varat	3	AF.2	Käteisraha ja talletukset	-1
AN.11	Kiinteät varat	0	AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	1
AN.12	Varastot	3	AF.4	Lainat	-18
AN.13	Arvoesineet	0	AF.5	Osakkeet ja osuudet	3
AN.2	Valmistamattomat varat	40	AF.6	Vakuutustekninen vastuuelka	0
AN.21	Aineelliset valmistamattomat varat	40	AF.7	Muut velat	-3
AN.22	Aineettomat valmistamattomat varat	0			
AF	Rahoitusvarat	-10			
AF.2	Käteisraha ja talletukset	-8			
AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	1			
AF.4	Lainat	-1			
AF.5	Osakkeet ja osuudet	1			
AF.6	Vakuutustekninen vastuuelka	-1			
AF.7	Muut saamiset	-3			
			B.10.32	<i>Reaalisista hallussapitovoitoista ja -tappioista johtuvat nettovarallisuuden muutokset</i>	51

IV: Varallisuustaseet

IV.1: Varallisuuden avaustase

Varat			Velat ja nettovarallisuus		
AN	Muut kuin rahoitusvarat	5 041	AF	Rahoitusvarat	1 817
AN.1	Valmistetut varat	3 001	AF.2	Käteisraha ja talletukset	40
AN.11	Kiinteät varat	2 878	AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	44
AN.12	Varastot	85	AF.4	Lainat	897
AN.13	Arvoesineet	38	AF.5	Osakkeet ja osuudet	687
AN.2	Valmistamattomat varat	2 040	AF.6	Vakuutustekninen vastuuelka	12
AN.21	Aineelliset valmistamattomat varat	1 989	AF.7	Muut saamiset ja velat	137
AN.22	Aineettomat valmistamattomat varat	51			
AF	Rahoitusvarat	897			
AF.2	Käteisraha ja talletukset	382			
AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	90			
AF.4	Lainat	50			
AF.5	Osakkeet ja osuudet	200			
AF.6	Vakuutustekninen vastuuelka	25			
AF.7	Muut saamiset	150			
			B.90	<i>Nettovarallisuus</i>	4 121

IV.2: Varallisuustaseen muutokset

Varat			Velat ja nettovarallisuus		
Varojen muutokset yhteensä			Velkojen muutokset yhteensä		
AN	Muut kuin rahoitusvarat	290	AF	Velat	155
AN.1	Valmistetut varat	182	AF.2	Käteisraha ja talletukset	0
AN.11	Kiinteät varat	150	AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	7
AN.12	Varastot	29	AF.4	Lainat	68
AN.13	Arvoesineet	3	AF.5	Osakkeet ja osuudet	42
AN.2	Valmistamattomat varat	108	AF.6	Vakuutustekninen vastuuelka	0
AN.21	Aineelliset valmistamattomat varat	108	AF.7	Muut velat	37
AN.22	Aineettomat valmistamattomat varat	0			
AF	Rahoitusvarat	81			
AF.2	Käteisraha ja talletukset	17			
AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	21			
AF.4	Lainat	27			
AF.5	Osakkeet ja osuudet	9			
AF.6	Vakuutustekninen vastuuelka	0			
AF.7	Muut saamiset	7			
			B.10	Nettovarallisuuden muutokset	216
			B.10.1	Säästöstä ja pääomansiirrosta johtuvat nettovarallisuuden muutokset	65
			B.10.2	Varojen volyymin muista muutoksista johtuvat nettovarallisuuden muutokset	17
			B.10.3	Nimellisistä hallussapitovoitoista ja -tappioista johtuvat nettovarallisuuden muutokset	134
			B.10.31	Neutraaleista hallussapitovoitoista ja -tappioista johtuvat nettovarallisuuden muutokset	82
			B.10.32	Reaalisista hallussapitovoitoista -tappioista johtuvat nettovarallisuuden muutokset	51

IV.3: Varallisuuden päätöstage

Varat			Velat ja nettovarallisuus		
AN	Muut kuin rahoitusvarat	5 331	AF	Velat	1 972
			AF.2	Käteisraha ja talletukset	40
AN.1	Valmistetut varat	3 183	AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	51
AN.11	Kiinteät varat	3 028	AF.4	Lainat	965
AN.12	Varastot	114	AF.5	Osakkeet ja osuudet	729
AN.13	Arvoesineet	41	AF.6	Vakuutustekninen vastuuelka	12
AN.2	Valmistamattomat varat	2 148	AF.7	Muut velat	174
AN.21	Aineelliset valmistamattomat varat	2 097			
AN.22	Aineettomat valmistamattomat varat	51			

Varat			Velat ja nettovarallisuus	
AF	Rahoitusvarat	978		
AF.2	Käteisraha ja talletukset	399		
AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	111		
AF.4	Lainat	77		
AF.5	Osakkeet ja osuudet	209		
AF.6	Vakuutustekninen vastuuvélka	25		
AF.7	Muut saamiset	157		
			B.90	<i>Nettovarallisuus</i> 4 337

Taulukko A.IV.4 — Rahoituslaitosten tilikokonaisuus

I: Tuotantotili

Käyttö			Resurssit	
P.2	Välituotekäyttö	29	P.1	Tuotos 102
			P.11	Markkinatuotos 102
			P.12	Tuotos omaan loppukäyttöön 0
B.1g	<i>Arvonlisäys, brutto</i>	73		
K.1	Kiinteän pääoman kuluminen	10		
B.1n	<i>Arvonlisäys, netto</i>	63		

II: Tulonjako- ja tulonkäyttötili

II.1: *Tulojen ensijaon tili*

II.1.1: Tulonmuodostustili

Käyttö			Resurssit	
D.1	Palkansaajakorvaukset	15	B.1n	<i>Arvonlisäys, netto</i> 63
D.11	Palkat ja palkkiot	10		
D.12	Työnantajan sosiaaliturvamaksut	5		
D.121	Työnantajan todelliset sosiaaliturvamaksut	4		
D.122	Työnantajan laskennalliset sosiaaliturvamaksut	1		
D.29	Muut tuotantoverot	3		
D.39	Muut tuotantotukipalkkiot	0		
B.2	<i>Toimintaylijäämä</i>	45		

II.1.2: Ensitulon jakotili

Käyttö			Resurssit	
D.4	OmaisuuStulot	138	B.2	<i>Toimintaylijäämä</i> 45
D.41	Korot	77		
D.42	Yritysten jakamat tulot	36	D.4	OmaisuuStulot 160

Käyttö		Resurssit	
D.421	Osingot	36	D.41 Korot 125
			P.119 Välilliset rahoituspalvelut (FISIM) -48
D.422	Yrittäjätulon otot yritysmäisistä yhteisöistä	0	D.42 Yritysten jakamat tulot 25
D.43	Suorien ulkomaisten sijoitusten uudelleensijoitetut voitot	0	D.421 Osingot 25
D.44	Vakuutuksenottajien omaisuustulo	25	D.422 Yrittäjätulon otot yritysmäisistä yhteisöistä 0
D.45	Maanvuokrat	0	D.43 Suorien ulkomaisten sijoitusten uudelleensijoitetut voitot 7
			D.44 Vakuutuksenottajan omaisuustulo 0
			D.45 Maanvuokrat 3
B.5	<i>Sektorin ensitulo</i>	19	

II.1.2.1: Yrittäjätulon tili

Käyttö		Resurssit	
D.4	Omaisuustulot	102	B.2 <i>Toimintaylijäämä</i> 45
D.41	Korot	77	
D.44	Vakuutuksenottajan omaisuustulo	25	D.4 Omaisuustulot 160
D.45	Maanvuokrat	0	D.41 Korot 125
			P.119 Välilliset rahoituspalvelut (FISIM) -48
			D.42 Yritysten jakamat tulot 25
			D.421 Osingot 25
			D.422 Yrittäjätulon otot yritysmäisistä yhteisöistä 0
			D.43 Suorien ulkomaisten sijoitusten uudelleensijoitetut voitot 7
			D.44 Vakuutuksenottajien omaisuustulo 0
			D.45 Maanvuokrat 3
B.4	<i>Yrittäjätulo</i>	55	

II.1.2.2: Muun ensitulon jakotili

Käyttö		Resurssit	
D.4	Omaisuustulot	36	B.4 <i>Yrittäjätulo</i> 55
D.42	Yritysten jakamat tulot	36	
D.421	Osingot	36	
D.422	Yrittäjätulon otot yritysmäisistä yhteisöistä	0	
D.43	Suorien ulkomaisten sijoitusten uudelleensijoitetut voitot	0	
B.5	<i>Sektorin ensitulo</i>	19	

II.2: Tulojen uudelleenjaon tili

Käyttö			Resurssit		
D.5	Tulo-, varallisuus- ym. juoksevat verot	10	B.5	Sektorin ensitulo	19
D.51	Tuloverot	7			
D.59	Muut juoksevat verot	3	D.61	Sosiaaliturvamaksut	39
			D.611	Todelliset sosiaaliturvamaksut	38
D.62	Rahamääräiset sosiaalietuudet	29	D.6111	Työnantajan todelliset sosiaaliturvamaksut	18
D.622	Yksityisesti rahastoidut sosiaalietuudet	28	D.61111	Työnantajan todelliset pakolliset sosiaaliturvamaksut	15
D.623	Rahastoimattomat palkansaajan sosiaalietuudet	1	D.61112	Työnantajan vapaaehtoiset todelliset sosiaaliturvamaksut	3
			D.6112	Palkansaajan sosiaaliturvamaksut	20
D.7	Muut tulonsiirrot	46	D.61121	Palkansaajan pakolliset sosiaaliturvamaksut	15
D.71	Vahinkovakuutusmaksut, netto	0	D.61122	Palkansaajan vapaaehtoiset sosiaaliturvamaksut	5
D.72	Vahinkovakuutuskorvaukset	45	D.612	Laskennalliset sosiaaliturvamaksut	1
D.75	Muut sekalaiset tulonsiirrot	1			
			D.7	Muut tulonsiirrot	49
			D.71	Vahinkovakuutusmaksut, netto	45
			D.72	Vahinkovakuutuskorvaukset	0
			D.75	Muut sekalaiset tulonsiirrot	4
B.6	Käytettävissä oleva tulo	22			

II.4: Tulonkäyttötili

II.4.1: Käytettävissä olevan tulon käyttötili

Käyttö			Resurssit		
D.8	Kotitalouksien eläkerahasto-osuuden oikaisu	11	B.6	Käytettävissä oleva tulo	22
B.8	Säästö	11			

III: Varallisuuden muodostustilit

III.1: Pääomatili

III.1.1: Säästöstä ja pääomansiirroista johtuvan nettovarallisuuden muutoksen tili

Varojen muutokset			Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset		
B.10.1	Säästöstä ja pääomansiirroista johtuvat nettovarallisuuden muutokset	4	B.8n	Säästö, netto	11
			D.9	Pääomansiirrot, saadut	0
			D.92	Investointiavustukset	0
			D.99	Muut pääomansiirrot	0
			D.9	Pääomansiirrot, maksetut	-7
			D.91	Pääomaverot	0
			D.99	Muut pääomansiirrot	-7

III.1.2: Muiden kuin rahoitusvarojen hankintatili

Varojen muutokset

Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset

P.51	Kiinteän pääoman bruttomuodostus	9	B.10.1	Säästöstä ja pääomansiirroista johtuvat nettovarallisuuden muutokset	4
P.511	Aineellisten kiinteiden varojen hankinnat miinus vähennykset	8			
P.5111	Uusien aineellisten kiinteiden varojen hankinnat	7			
P.5112	Olemassa olevien aineellisten kiinteiden varojen hankinnat	1			
P.5113	Olemassa olevien aineellisten kiinteiden varojen vähennykset	0			
P.512	Aineettomien kiinteiden varojen hankinnat miinus vähennykset	1			
P.5121	Uusien aineettomien kiinteiden varojen hankinnat	1			
P.5122	Olemassa olevien aineettomien kiinteiden varojen hankinnat	0			
P.5123	Olemassa olevien aineettomien kiinteiden varojen vähennykset	0			
P.513	Valmistamattomien muiden kuin rahoitusvarojen arvon lisäys	0			
P.5131	Valmistamattomien muiden kuin rahoitusvarojen peruseräparannukset	0			
P.5132	Valmistamattomien muiden kuin rahoitusvarojen omistusoikeuden siirtokulut	0			
K.1	Kiinteän pääoman kuluminen	-10			
P.52	Varastojen muutokset	0			
P.53	Arvoesineiden hankinnat miinus vähennykset	0			
K.2	Valmistamattomien muiden kuin rahoitusvarojen hankinnat miinus vähennykset	0			
K.21	Maan ja muiden aineellisten valmistamattomien varojen hankinnat miinus vähennykset	0			
K.22	Aineettomien valmistamattomien varojen hankinnat miinus vähennykset	0			
B.9	Nettoluotonanto (+)/nettoluotonotto (-)	5			

III.2: Rahoitustili

Varojen muutokset

Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset

F	Rahoitusvarojen nettohankinta	237	F	Velkojen nettohankinta	232
F.1	Monetaarinen kulta ja erityiset nosto-oikeudet	-1			
F.2	Käteisraha ja talletukset	15	F.2	Käteisraha ja talletukset	130
F.21	Käteisraha	15	F.21	Käteisraha	35
F.22	Siirtokelpoiset talletukset	0	F.22	Siirtokelpoiset talletukset	63

Varojen muutokset			Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset		
F.29	Muut talletukset	0	F.29	Muut talletukset	32
F.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	53	F.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	53
F.4	Lainat	167	F.4	Lainat	0
F.41	Lyhytaikaiset	63	F.41	Lyhytaikaiset	0
F.42	Pitkäaikaiset	104	F.42	Pitkäaikaiset	0
F.5	Osakkeet ja osuudet	3	F.5	Osakkeet ja osuudet	13
F.6	Vakuutustekninen vastuuvélka	0	F.6	Vakuutustekninen vastuuvélka	36
F.62	Vakuutusmaksu- ja korvausvastuu	0	F.61	Kotitalouksien osuus henki- ja eläkevakuutusrahastoista	33
			F.611	Kotitalouksien osuus henkivakuutusrahastoista	22
F.7	Muut saamiset	0	F.612	Kotitalouksien osuus eläkevakuutusrahastoista	11
F.71	Kauppaluotot ja ennakot	0	F.62	Vakuutusmaksu- ja korvausvastuu	3
F.79	Muut saamiset kuin kauppaluotot ja ennakot	0			
			F.7	Muu velat	0
			F.71	Kauppaluotot ja ennakot	0
			F.79	Muut velat kuin kauppaluotot ja ennakot	0
			B.9	Nettoluotonanto (+)/nettoluotonotto (-)	5

III.3: Varojen muiden muutosten tilit

III.3.1: Varojen volyymin muiden muutosten tili

Varojen muutokset			Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset		
AN	Muut kuin rahoitusvarat	-2	AF	Velat	2
AN.1	Valmistetut varat	-2	K.7	Katastrofien aiheuttamat menetykset	0
K.4	Valmistettujen varojen muuttuminen taloudellisesti merkittäväksi	0	K.8	Korvauksettomat haltuunotot	0
K.7	Katastrofien aiheuttamat menetykset	0	K.10	Muulla luokittelemattomat rahoitusvarojen ja velkojen muut volyymin muutokset	2
K.8	Korvauksettomat haltuunotot	0	K.12	Luokitus- ja rakennemuutokset	0
K.9	Muulla luokittelemattomat muiden kuin rahoitusvarojen muut volyymin muutokset	0	K.12.1	Sektoriluokituksen ja rakenteen muutokset	0
K.12	Luokitus- ja rakennemuutokset	-2	K.12.2	Varojen ja velkojen luokitusmuutokset	0
K.12.1	Sektoriluokituksen ja rakenteen muutokset	0	K.12.22	Muut varojen tai velkojen luokitusmuutokset	0

Varojen muutokset			Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset		
K.12.2	Varojen ja velkojen luokitusmuutokset	-2			
K.12.21	Kullan monetarisointi tai sen peruuttaminen	-2	siitä: AF.2	Käteisraha ja talletukset	0
K.12.22	Muut varojen tai velkojen luokitusmuutokset	0	AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	0
			AF.4	Lainat	0
siitä: AN.11	Kiinteät varat	0	AF.5	Osakkeet ja osuudet	0
AN.12	Varastot	0	AF.6	Vakuutustekninen vastuovelka	2
AN.13	Arvoesineet	-2	AF.7	Muut velat	0
AN.2	Valmistamattomat varat	0			
K.3	Valmistamattomien varojen muuttuminen taloudellisesti merkittäväksi	0			
K.5	Luonnonvaraisten biologisten varojen kasvu	0			
K.6	Valmistamattomien varojen taloudellisen arvon häviäminen	0			
K.61	Luonnonvarojen ehtyminen	0			
K.62	Muu valmistamattomien varojen taloudellisen arvon häviäminen	0			
K.7	Katastrofien aiheuttamat menetykset	0			
K.8	Korvauksettomat haltuunotot	0			
K.9	Muualla luokittelemattomat muiden kuin rahoitusvarojen muut volyymin muutokset	0			
K.12	Luokitus- ja rakennemuutokset	0			
K.12.1	Sektoriluokituksen ja rakenteen muutokset	0			
K.12.2	Varojen ja velkojen luokitusmuutokset	0			
K.12.22	Muut varojen tai velkojen luokitusmuutokset	0			
siitä: AN.21	Aineelliset valmistamattomat varat	0			
AN.22	Aineettomat valmistamattomat varat	0			
AF	Rahoitusvarat	0			
K.7	Katastrofien aiheuttamat menetykset	0			
K.8	Korvauksettomat haltuunotot	-3			
K.10	Muualla luokittelemattomat rahoitusvarojen ja velkojen muut volyymin muutokset	1			
K.12	Luokitus- ja rakennemuutokset	2			
K.12.1	Sektoriluokituksen ja rakenteen muutokset	0			
K.12.2	Varojen ja velkojen luokitusmuutokset	2			
K.12.21	Kullan monetarisointi tai sen peruuttaminen	2			
K.12.22	Muut varojen tai velkojen luokitusmuutokset	0			
siitä: AF.1	Monetaarinen kulta ja erityiset nosto-oikeudet	7			
AF.2	Käteisraha ja talletukset	0			

Varojen muutokset			Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset	
AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	-3		
AF.4	Lainat	-4		
AF.5	Osakkeet ja osuudet	0		
AF.6	Vakuutustekninen vastuovelka	0		
AF.7	Muut saamiset	0		
			B.10.2	<i>Varojen volyymin muista muutoksista johtuvat nettovarallisuuden muutokset</i>
				-4

III.3.2: Uudelleenarvotustili

Varojen muutokset			Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset	
K.11	Nimelliset hallussapitovoitto (+)/-tappiot (-):		K.11	Nimelliset hallussapitovoitot (+)/-tappiot (-):
AN	Muut kuin rahoitusvarat	4	AF	Velat
				51
AN.1	Valmistetut varat	2	AF.2	Käteisraha ja talletukset
				0
AN.11	Kiinteät varat	2	AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet
				34
AN.12	Varastot	0	AF.4	Lainat
				0
AN.13	Arvoesineet	0	AF.5	Osakkeet ja osuudet
				17
AN.2	Valmistamattomat varat	2	AF.6	Vakuutustekninen vastuovelka
				0
AN.21	Aineelliset valmistamattomat varat	1	AF.7	Muut velat
				0
AN.22	Aineettomat valmistamattomat varat	0		
AF	Rahoitusvarat	57		
AF.1	Monetaarinen kulta ja erityiset nosto-oikeudet	11		
AF.2	Käteisraha ja talletukset	0		
AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	30		
AF.4	Lainat	0		
AF.5	Osakkeet ja osuudet	16		
AF.6	Vakuutustekninen vastuovelka	0		
AF.7	Muut saamiset	0		
			B.10.3	<i>Nimellisistä hallussapitovoitoista ja -tappioista johtuvat nettovarallisuuden muutokset</i>
				10

III.3.2.1: Neutraalien hallussapitovoittojen/-tappioiden tili

Varojen muutokset			Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset	
K.11.1	Neutraalit hallussapitovoitot (+)/-tappiot (-):		K.11.1	Neutraalit hallussapitovoitot (+)/-tappiot (-):
AN	Muut kuin rahoitusvarat	3	AF	Velat
				68
AN.1	Valmistetut varat	2	AF.2	Käteisraha ja talletukset
				26

Varojen muutokset			Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset		
AN.11	Kiinteät varat	2	AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	21
AN.12	Varastot	0	AF.4	Lainat	0
AN.13	Arvoesineet	0	AF.5	Osakkeet ja osuudet	14
AN.2	Valmistamattomat varat	1	AF.6	Vakuutustekninen vastuovelka	7
AN.21	Aineelliset valmistamattomat varat	1	AF.7	Muut velat	0
AN.22	Aineettomat valmistamattomat varat	0			
AF	Rahoitusvarat	70			
AF.1	Monetaarinen kulta ja erityiset nosto-oikeudet	14			
AF.2	Käteisraha ja talletukset	0			
AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	19			
AF.4	Lainat	24			
AF.5	Osakkeet ja osuudet	13			
AF.6	Vakuutustekninen vastuovelka	1			
AF.7	Muut saamiset	0			
			B.10.31	<i>Neutraaleista hallussapitovoitoista ja -tappioista johtuvat nettovarallisuuden muutokset</i>	5

III.3.2.2: Reaalisten hallussapitovoi-tojen/-tappioiden tili

Varojen muutokset			Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset		
K.11.2	Reaaliset hallussapitovoito (+)/-tappiot (-):		K.11.2	Reaaliset hallussapitovoitot (+)/-tappiot (-):	
AN	Muut kuin rahoitusvarat	1	AF	Velat	-17
AN.1	Valmistetut varat	0	AF.2	Käteisraha ja talletukset	-26
AN.11	Kiinteät varat	0	AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	13
AN.12	Varastot	0	AF.4	Lainat	0
AN.13	Arvoesineet	0	AF.5	Osakkeet ja osuudet	3
AN.2	Valmistamattomat varat	1	AF.6	Vakuutustekninen vastuovelka	-7
AN.21	Aineelliset valmistamattomat varat	1	AF.7	Muut velat	0
AN.22	Aineettomat valmistamattomat varat	0			
AF	Rahoitusvarat	-13			
AF.1	Monetaarinen kulta ja erityiset nosto-oikeudet	-3			
AF.2	Käteisraha ja talletukset	0			
AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	11			
AF.4	Lainat	-24			
AF.5	Osakkeet ja osuudet	3			

Varojen muutokset			Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset	
AF.6	Vakuutustekninen vastuovelka	- 1		
AF.7	Muut saamiset	0		
			B.10.32	Reaalisista hallussapitovoitoista ja -tappioista johtuvat nettovarallisuuden muutokset
				5

IV: Varallisuustaseet

IV.1: Varallisuuden avaustase

Varat			Velat ja nettovarallisuus		
AN	Muut kuin rahoitusvarat	144	AF	Velat	3 384
AN.1	Valmistetut varat	104	AF.2	Käteisraha ja talletukset	1 281
AN.11	Kiinteät varat	99	AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	1 053
AN.12	Varastot	0	AF.4	Lainat	0
AN.13	Arvoesineet	5	AF.5	Osakkeet ja osuudet	715
AN.2	Valmistamattomat varat	40	AF.6	Vakuutustekninen vastuovelka	335
AN.21	Aineelliset valmistamattomat varat	37	AF.7	Muut velat	0
AN.22	Aineettomat valmistamattomat varat	3			
AF	Rahoitusvarat	3 508			
AF.1	Monetaarinen kulta ja erityiset nosto-oikeudet	690			
AF.2	Käteisraha ja talletukset	0			
AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	950			
AF.4	Lainat	1 187			
AF.5	Osakkeet ja osuudet	651			
AF.6	Vakuutustekninen vastuovelka	30			
AF.7	Muut saamiset	0			
			B.90	Nettovarallisuus	268

IV.2: Varallisuustaseen muutokset

Varat			Velat ja nettovarallisuus		
Varojen muutokset yhteensä			Velkojen muutokset yhteensä		
AN	Muut kuin rahoitusvarat	1	AF	Velat	285
AN.1	Valmistetut varat	- 1	AF.2	Käteisraha ja talletukset	130
AN.11	Kiinteät varat	1	AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	87
AN.12	Varastot	0	AF.4	Lainat	0
AN.13	Arvoesineet	- 2	AF.5	Osakkeet ja osuudet	30
AN.2	Valmistamattomat varat	2	AF.6	Vakuutustekninen vastuovelka	38
AN.21	Aineelliset valmistamattomat varat	1	AF.7	Muut velat	0

Varat		Velat ja nettovarallisuus	
AN.22	Aineettomat valmistamattomat varat	0	
AF	Rahoitusvarat	294	
AF.1	Monetaarinen kulta ja erityiset nosto-oikeudet	17	
AF.2	Käteisraha ja talletukset	15	
AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	80	
AF.4	Lainat	163	
AF.5	Osakkeet ja osuudet	19	
AF.6	Vakuutustekninen vastuuvélka	0	
AF.7	Muut saamiset	0	
			B.10 <i>Nettovarallisuuden muutokset siitä:</i> 10
			B.10.1 <i>Säästöstä ja pääomansiirroista johtuvat nettovarallisuuden muutokset</i> 4
			B.10.2 <i>Varojen volyymin muista muutoksista johtuvat nettovarallisuuden muutokset</i> -4
			B.10.3 <i>Nimellisistä hallussapitovoitoista ja -tappioista johtuvat nettovarallisuuden muutokset</i> 10
			B.10.31 <i>Neutraaleista hallussapitovoitoista ja -tappioista johtuvat nettovarallisuuden muutokset</i> 5
			B.10.32 <i>Reaalisista hallussapitovoitoista ja -tappioista johtuvat nettovarallisuuden muutokset</i> 5

IV.3: *Varallisuuden päätöstase*

Varat		Velat ja nettovarallisuus	
AN	Muut kuin rahoitusvarat	145	AF Velat 3 669
AN.1	Valmistetut varat	103	AF.2 Käteisraha ja talletukset 1 411
AN.11	Kiinteät varat	100	AF.3 Muut arvopaperit kuin osakkeet 1 140
AN.12	Varastot	0	AF.4 Lainat 0
AN.13	Arvoesineet	3	AF.5 Osakkeet ja osuudet 745
AN.2	Valmistamattomat varat	42	AF.6 Vakuutustekninen vastuuvélka 373
AN.21	Aineelliset valmistamattomat varat	38	AF.7 Muut velat 0
AN.22	Aineettomat valmistamattomat varat	3	
AF	Rahoitusvarat	3 802	
AF.1	Monetaarinen kulta ja erityiset nosto-oikeudet	707	
AF.2	Käteisraha ja talletukset	15	
AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	1 030	
AF.4	Lainat	1 350	
AF.5	Osakkeet ja osuudet	670	
AF.6	Vakuutustekninen vastuuvélka	30	
AF.7	Muut saamiset	0	
			B.90 <i>Nettovarallisuus</i> 278

Taulukko A.IV.5 — Julkisyhteisöjen tilikokonaisuus

I: Tuotantotili

Käyttö			Resurssit		
P.2	Väliuotetekäyttö	246	P.1	Tuotos	434
			P.11	Markkinatuotos	74
			P.12	Tuotos omaan loppukäyttöön	0
			P.13	Muu markkinaton tuotos	360
B.1g	Arvonlisäys, brutto	188			
K.1	Kiinteän pääoman kuluminen	30			
B.1n	Arvonlisäys, netto	158			

II: Tulonjako- ja tulonkäyttötili

II.1: Tulojen ensijaon tili

II.1.1: Tulonmuodostustili

Käyttö			Resurssit		
D.1	Palkansaajakorvaukset	140	B.1n	Arvonlisäys, netto	158
D.11	Palkat ja palkkiot	87			
D.12	Työnantajan sosiaaliturvamaksut	53			
D.121	Työnantajan todelliset sosiaaliturvamaksut	48			
D.122	Työnantajan laskennalliset sosiaaliturvamaksut	5			
D.29	Muut tuotantoverot	2			
D.39	Muut tuotantotukipalkkiot	0			
B.2	Toimintaylijäämä	16			

II.1.2: Ensitulon jakotili

Käyttö			Resurssit		
D.4	Omaisuuksut	46	B.2	Toimintaylijäämä	16
D.41	Korot	39			
D.42	Yritysten jakamat tulot	0	D.2	Tuotannon ja tuonnin verot	235
D.422	Yrittäjätulon otot yritysmaaisista yhteisöistä	0	D.21	Tuoteverot	141
D.43	Suorien ulkomaisten sijoitusten uudelleensijoitetut voitot	0	D.211	Arvonlisäverot (ALV)	121
D.45	Maanvuokrat	7	D.212	Tuontiverot ja -tullit ilman ALV:a	17
			D.2121	Tuontitullit	17
			D.2122	Muut tuontiverot kuin ALV ja tuontitullit	0
			D.214	Muut tuoteverot kuin ALV ja tuontiverot	3
			D.29	Muut tuotantoverot	94

Käyttö		Resurssit	
		D.3	Tukipalkkiot -44
		D.31	Tuotetukipalkkiot -8
		D.311	Tuontitukipalkkiot 0
		D.319	Muut tuotetukipalkkiot -8
		D.39	Muut tuotantorukipalkkiot -36
		D.4	Omaisuuustulot 30
		D.41	Korot 12
		D.42	Yritysten jakamat tulot 18
		D.421	Osingot 5
		D.422	Yrittäjätulon otot yritysmäisistä yhteisöistä 13
		D.43	Suorien ulkomaisten sijoitusten uudelleensijoitetut voitot 0
		D.44	Vakuutuksenottajien omaisuustulo 0
		D.45	Maanvuokrat 0
B.5	<i>Sektorin ensitulo</i>	191	

II.1.2.1: Yrittäjätulon tili

Käyttö		Resurssit	
D.4	Omaisuuustulot 9	B.2	<i>Toimintaylijäämä</i> 16
D.41	Korot 2		
D.45	Maanvuokrat 7	D.4	Omaisuuustulot 4
		D.41	Korot 0
		D.42	Yritysten jakamat tulot 4
		D.421	Osingot 4
		D.422	Yrittäjätulon otot yritysmäisistä yhteisöistä 0
		D.43	Suorien ulkomaisten sijoitusten uudelleensijoitetut voitot 0
		D.44	Vakuutuksenottajien omaisuustulo 0
		D.45	Maanvuokrat 0
B.4	<i>Yrittäjätulo</i>	11	

II.1.2.2: Muun ensitulon jakotili

Käyttö		Resurssit	
D.4	Omaisuuustulot 37	B.4	<i>Yrittäjätulo</i> 11
D.41	Korot 37		
		D.2	Tuotannon ja tuonnin verot 235
		D.21	Tuoteverot 141
		D.211	Arvonlisäverot (ALV) 121

Käyttö	Resurssit
	D.212 Tuontiverot ja -tullit ilman ALV:a 17
	D.2121 Tuontitullit 17
	D.2122 Muut tuontiverot kuin ALV ja tuontitullit 0
	D.214 Muut tuoteverot kuin ALV ja tuontiverot 3
	D.29 Muut tuotantoverot 94
	D.3 Tukipalkkiot -44
	D.31 Tuotetukipalkkiot -8
	D.311 Tuontitukipalkkiot 0
	D.319 Muut tuotetukipalkkiot -8
	D.39 Muut tuotantotukipalkkiot -36
	D.4 Omaisuustulot 26
	D.41 Korot 12
	D.42 Yritysten jakamat tulot 14
	D.421 Osingot 1
	D.422 Yrittäjätulon otot yritysmäisistä yhteisöistä 13
B.5 <i>Sektorin ensitulo</i>	191

II.2: *Tulojen uudelleenjaon tili*

Käyttö	Resurssit
D.5 Tulo-, varallisuus- ym. juoksevat verot 0	B.5 <i>Sektorin ensitulo</i> 191
D.59 Muut juoksevat verot 0	
	D.5 Tulo-, varallisuus- ym. juoksevat verot 213
D.62 Rahamääräiset sosiaalietuudet 289	D.51 Tuloverot 204
D.621 Rahamääräiset sosiaaliturvaetuudet 232	D.59 Muut juoksevat verot 9
D.622 Yksityisesti rahastoidut sosiaalietuudet 0	
D.623 Rahastoimattomat palkansaajan sosiaalietuudet 5	D.61 Sosiaaliturvamaksut 268
D.624 Rahamääräiset sosiaaliavustukset 52	D.611 Todelliset sosiaaliturvamaksut 263
	D.6111 Työnantajan todelliset sosiaaliturvamaksut 155
D.7 Muut tulonsiirrot 139	D.61111 Työnantajan pakolliset todelliset sosiaaliturvamaksut 144
D.71 Vahinkovakuutusmaksut, netto 4	D.61112 Työnantajan vapaaehtoiset todelliset sosiaaliturvamaksut 11
D.73 Julkisyhteisöjen sisäiset tulonsiirrot 96	D.6112 Palkansaajan sosiaaliturvamaksut 76
D.74 Tulonsiirrot kansainväliseen yhteistyöhön 31	D.61121 Palkansaajan pakolliset sosiaaliturvamaksut 69
D.75 Muut sekalaiset tulonsiirrot 8	D.61122 Palkansaajan vapaaehtoiset sosiaaliturvamaksut 7
	D.6113 Itsenäisten yrittäjien ja työllisiin kuulumattomien sosiaaliturvamaksut 32
	D.61131 Itsenäisten yrittäjien ja työllisiin kuulumattomien pakolliset sosiaaliturvamaksut 22

Käyttö		Resurssit	
		D.61132	Itsenäisten yrittäjien ja työllisiin kuulumattomien vapaaehtoiset sosiaaliturvamaksut 10
		D.612	Laskennalliset sosiaaliturvamaksut 5
		D.7	Muut tulonsiirrot 108
		D.72	Vahinkovakuutuskorvaukset 1
		D.73	Julkisyhteisöjen sisäiset tulonsiirrot 96
		D.74	Tulonsiirrot kansainväliseen yhteistyöhön 1
		D.75	Muut sekalaiset tulonsiirrot 10
B.6	<i>Käytettävissä oleva tulo</i>	352	

II.3: *Luontoismuotoistulojen uudelleenjaon tili*

Käyttö		Resurssit	
D.63	Luontoismuotoiset sosiaaliset tulonsiirrot	206	B.6 <i>Käytettävissä oleva tulo</i> 352
D.631	Luontoismuotoiset sosiaalietuudet	162	
D.6311	Sosiaaliturvaetuudet, hyvitykset	78	
D.6312	Muut luontoismuotoiset sosiaaliturvaetuudet	65	
D.6313	Luontoismuotoiset sosiaaliavustukset	19	
D.632	Yksilöllisiä markkinattomia tavaroita ja palveluita vastaavat tulonsiirrot	44	
B.7	<i>Oikaistu käytettävissä oleva tulo</i>	146	

II.4: *Tulonkäyttötili*II.4.1: *Käytettävissä olevan tulon käyttötili*

Käyttö		Resurssit	
P.3	Kulutusmenot	362	B.6 <i>Käytettävissä oleva tulo</i> 352
P.31	Yksilölliset kulutusmenot	206	
P.32	Kollektiiviset kulutusmenot	156	
D.8	Kotitalouksien eläkerahasto-osuuden oikaisu	0	
B.8	<i>Säästö</i>	-10	

II.4.2: *Oikaistun käytettävissä olevan tulon käyttötili*

Käyttö		Resurssit	
P.4	Todellinen kulutus	156	B.7 <i>Oikaistu käytettävissä oleva tulo</i> 146
P.42	Todellinen kollektiivinen kulutus	156	
D.8	Kotitalouksien eläkerahasto-osuuden oikaisu	0	
B.8	<i>Säästö</i>	-10	

III: Varallisuuden muodostustilit

III.1: Pääomatili

III.1.1: Säästöstä ja pääomansiirroista johtuvan nettovarallisuuden muutoksen tili

Varojen muutokset

Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset

B.10.1	Säästöstä ja pääomansiirroista johtuvat nettovarallisuuden muutokset	- 38	B.8n	Säästö, netto	- 10
			D.9	Pääomansiirrot, saadut	6
			D.91	Pääomaverot	2
			D.92	Investointiavustukset	0
			D.99	Muut pääomansiirrot	4
			D.9	Pääomansiirrot, maksetut	- 34
			D.91	Pääomaverot	0
			D.92	Investointiavustukset	- 27
			D.99	Muut pääomansiirrot	- 7

III.1.2: Muiden kuin rahoitusvarojen hankintatili

Varojen muutokset

Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset

P.51	Kiinteän pääoman bruttomuodostus	37	B.10.1	Säästöstä ja pääomansiirroista johtuvat nettovarallisuuden muutokset	- 38
P.511	Aineellisten kiinteiden varojen hankinnat miinus vähennykset	23			
P.5111	Uusien aineellisten kiinteiden varojen hankinnat	24			
P.5112	Olemassa olevien aineellisten kiinteiden varojen hankinnat	1			
P.5113	Olemassa olevien aineellisten kiinteiden varojen vähennykset	- 2			
P.512	Aineettomien kiinteiden varojen hankinnat miinus vähennykset	12			
P.5121	Uusien aineettomien kiinteiden varojen hankinnat	12			
P.5122	Olemassa olevien aineettomien kiinteiden varojen hankinnat	2			
P.5123	Olemassa olevien aineettomien kiinteiden varojen vähennykset	- 2			
P.513	Valmistamattomien muiden kuin rahoitusvarojen arvon lisäys	2			
P.5131	Valmistamattomien muiden kuin rahoitusvarojen perusparannukset	2			
P.5132	Valmistamattomien muiden kuin rahoitusvarojen omistusoikeuden siirtokulut	0			
K.1	Kiinteän pääoman kuluminen	- 30			
P.52	Varastojen muutokset	0			
P.53	Arvoesineiden hankinnat miinus vähennykset	3			

Varojen muutokset		Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset	
K.2	Valmistamattomien muiden kuin rahoitusvarojen hankinnat miinus vähennykset	2	
K.21	Maan ja muiden aineellisten valmistamattomien varojen hankinnat miinus vähennykset	2	
K.22	Aineettomien valmistamattomien varojen hankinnat miinus vähennykset	0	
B.9	Nettoluotonanto (+)/nettoluotonotto (-)	-50	

III.2: *Rahoitustili*

Varojen muutokset		Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset	
F	Rahoitusvarojen nettohankinta	120	F Velkojen nettohankinta 170
F.1	Monetaarinen kulta ja erityiset nosto-oikeudet	0	
F.2	Käteisraha ja talletukset	7	F.2 Käteisraha ja talletukset 2
F.21	Käteisraha	2	F.21 Käteisraha 0
F.22	Siirtokelpoiset talletukset	4	F.22 Siirtokelpoiset talletukset 2
F.29	Muut talletukset	1	F.29 Muut talletukset 0
F.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	26	F.3 Muut arvopaperit kuin osakkeet 64
F.4	Lainat	45	F.4 Lainat 94
F.41	Lyhytaikaiset	1	F.41 Lyhytaikaiset 32
F.42	Pitkäaikaiset	44	F.42 Pitkäaikaiset 62
F.5	Osakkeet ja osuudet	36	F.5 Osakkeet ja osuudet 0
F.6	Vakuutustekninen vastuuvélka	0	F.6 Vakuutustekninen vastuuvélka 0
F.62	Vakuutusmaksu- ja korvausvastuu	0	F.61 Kotitalouksien osuus henki- ja eläkevakuutusrahastoista 0
			F.612 Kotitalouksien osuus eläkevakuutusrahastoista 0
F.7	Muut saamiset	6	
F.71	Kauppaluotot ja ennakot	1	F.7 Muut velat 10
F.79	Muut saamiset kuin kauppaluotot ja ennakot	5	F.71 Kauppaluotot ja ennakot 6
			F.79 Muut velat kuin kauppaluotot ja ennakot 4
			B.9 Nettoluotonanto (-)/nettoluotonotto (-) -50

III.3: Varojen muiden muutosten tilit

III.3.1: Varojen volyymin muiden muutosten tili

Varojen muutokset			Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset		
AN	Muut kuin rahoitusvarat	0	AF	Velat	-1
AN.1	Valmistetut varat	-3	K.7	Katastrofien aiheuttamat menetykset	0
K.4	Valmistettujen varojen muuttuminen taloudellisesti merkittäväksi	3	K.8	Korvauksettomat haltuunotot	0
K.7	Katastrofien aiheuttamat menetykset	-4	K.10	Muulla luokittelemattomat rahoitusvarojen ja velkojen muut volyymin muutokset	0
K.8	Korvauksettomat haltuunotot	1	K.12	Luokitus- ja rakennemuutokset	-1
K.9	Muulla luokittelemattomat muiden kuin rahoitusvarojen muut volyymin muutokset	0	K.12.1	Sektoriluokituksen ja rakenteen muutokset	-1
K.12	Luokitus- ja rakennemuutokset	-3	K.12.2	Varojen ja velkojen luokitusmuutokset	0
K.12.1	Sektoriluokituksen ja rakenteen muutokset	-3	K.12.22	Muut varojen tai velkojen luokitusmuutokset	0
K.12.2	Varojen ja velkojen luokitusmuutokset	0			
K.12.21	Kullan monetarisointi tai sen peruuttaminen	0	siitä: AF.2	Käteisraha ja talletukset	0
K.12.22	Muut varojen ja velkojen luokitusmuutokset	0	AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	0
			AF.4	Lainat	-1
siitä: AN.11	Kiinteät varat	-3	AF.5	Osakkeet ja osuudet	0
AN.12	Varastot	0	AF.6	Vakuutustekninen vastuovelka	0
AN.13	Arvoesineet	0	AF.7	Muut velat	0
AN.2	Valmistamattomat varat	3			
K.3	Valmistamattomien varojen muuttuminen taloudellisesti merkittäväksi	0			
K.5	Luonnonvaraisten biologisten varojen kasvu	4			
K.6	Valmistamattomien varojen taloudellisen arvon häviäminen	-2			
K.61	Luonnonvarojen ehtyminen	-2			
K.62	Muu valmistamattomien varojen taloudellisen arvon häviäminen	0			
K.7	Katastrofien aiheuttamat menetykset	-2			
K.8	Korvauksettomat haltuunotot	4			
K.9	Muulla luokittelemattomat muiden kuin rahoitusvarojen muut volyymin muutokset	0			
K.12	Luokitus- ja rakennemuutokset	-1			
K.12.1	Sektoriluokituksen ja rakenteen muutokset	-1			
K.12.2	Varojen ja velkojen luokitusmuutokset	0			
K.12.22	Muut varojen tai velkojen luokitusmuutokset	0			
siitä: AN.21	Aineelliset valmistamattomat varat	3			
AN.22	Aineettomat valmistamattomat varat	0			

Varojen muutokset			Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset	
AF	Rahoitusvarat	1		
K.7	Katastrofien aiheuttamat menetykset	0		
K.8	Korvauksettomat haltuunotot	3		
K.10	Muualla luokittelemattomat rahoitusvarojen ja velkojen muut volyymin muutokset	0		
K.12	Luokitus- ja rakennemuutokset	-2		
K.12.1	Sektoriluokituksen ja rakenteen muutokset	-2		
K.12.2	Varojen ja velkojen luokitusmuutokset	0		
K.12.21	Kullan monetarisointi tai sen peruuttaminen	0		
K.12.22	Muut varojen tai velkojen luokitusmuutokset	0		
sittä:				
AF.1	Monetaarinen kulta ja erityiset nosto-oikeudet	0		
AF.2	Käteisraha ja talletukset	0		
AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	3		
AF.4	Lainat	0		
AF.5	Osakkeet ja osuudet	-2		
AF.6	Vakuutustekninen vastuovelka	0		
AF.7	Muut saamiset	0		
			B.10.2	<i>Varojen volyymin muista muutoksista johtuvat nettovarallisuuden muutokset</i>
				2

III.3.2: Uudelleenarvotustili

Varojen muutokset			Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset	
K.11	Nimelliset hallussapitovoitot (+)/tappiot (-)		K.11	Nimelliset hallussapitovoitot (+)/-tappiot (-)
AN	Muut kuin rahoitusvarat	44	AF	Velat
AN.1	Valmistetut varat	20	AF.2	Käteisraha ja talletukset
AN.11	Kiinteät varat	18	AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet
AN.12	Varastot	1	AF.4	Lainat
AN.13	Arvoesineet	1	AF.5	Osakkeet ja osuudet
AN.2	Valmistamattomat varat	23	AF.6	Vakuutustekninen vastuovelka
AN.21	Aineelliset valmistamattomat varat	23	AF.7	Muut velat
AN.22	Aineettomat valmistamattomat varat	0		
AF	Rahoitusvarat	2		
AF.1	Monetaarinen kulta ja erityiset nosto-oikeudet	1		
AF.2	Käteisraha ja talletukset	0		
AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	0		

Varojen muutokset			Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset	
AF.4	Lainat	0		
AF.5	Osakkeet ja osuudet	0		
AF.6	Vakuutustekninen vastuovelka	0		
AF.7	Muut saamiset	0		
			B.10.3	<i>Nimellisistä hallussapitovoitoista ja -tappioista johtuvat nettovarallisuuden muutokset</i> 38

III.3.2.1: Neutraalien hallussapitovottojen/-tappioiden tili

Varojen muutokset			Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset	
K.11.1 Neutraalit hallussapitovotot (+)/-tappiot ():			K.11.1 Neutraalit hallussapitovotot (+)/tappiot ():	
AN	Muut kuin rahoitusvarat	32	AF	Velat 14
AN.1	Valmistetut varat	20	AF.2	Käteisraha ja talletukset 2
AN.11	Kiinteät varat	18	AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet 4
AN.12	Varastot	1	AF.4	Lainat 7
AN.13	Arvoesineet	1	AF.5	Osakkeet ja osuudet 0
AN.2	Valmistamattomat varat	12	AF.6	Vakuutustekninen vastuovelka 0
AN.21	Aineelliset valmistamattomat varat	12	AF.7	Muut velat 0
AN.22	Aineettomat valmistamattomat varat	0		
AF	Rahoitusvarat	8		
AF.1	Monetaarinen kulta ja erityiset nosto-oikeudet	2		
AF.2	Käteisraha ja talletukset	3		
AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	0		
AF.4	Lainat	2		
AF.5	Osakkeet ja osuudet	0		
AF.6	Vakuutustekninen vastuovelka	0		
AF.7	Muut saamiset	0		
			B.10.31	<i>Neutraaleista hallussapitovoitoista ja -tappioista johtuvat nettovarallisuuden muutokset</i> 26

III.3.2.2: Reaalisten hallussapitovottojen/-tappioiden tili

Varojen muutokset			Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset	
K.11.2 Reaaliset hallussapitovotot (+)/-tappiot ():			K.11.2 Reaaliset hallussapitovotot (+)/-tappiot ():	
AN	Muut kuin rahoitusvarat	12	AF	Velat -7
AN.1	Valmistetut varat	0	AF.2	Käteisraha ja talletukset -2
AN.11	Kiinteät varat	0	AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet 3

Varojen muutokset			Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset		
AN.12	Varastot	0	AF.4	Lainat	-7
AN.13	Arvoesineet	0	AF.5	Osakkeet ja osuudet	0
AN.2	Valmistamattomat varat	12	AF.6	Vakuutustekninen vastuuelka	0
AN.21	Aineelliset valmistamattomat varat	12	AF.7	Muut velat	0
AN.22	Aineettomat valmistamattomat varat	0			
AF	Rahoitusvarat	-6			
AF.1	Monetaarinen kulta ja erityiset nosto-oikeudet	0			
AF.2	Käteisraha ja talletukset	-3			
AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	0			
AF.4	Lainat	-2			
AF.5	Osakkeet ja osuudet	0			
AF.6	Vakuutustekninen vastuuelka	0			
AF.7	Muut saamiset	0			
			B.10.32	<i>Reaalisista hallussapitovoitoista ja -tappioista johtuvat nettovarallisuuden muutokset</i>	12

IV: Varallisuustaseet

IV.1: Varallisuuden avaustase

Varat			Velat ja nettovarallisuus		
AN	Muut kuin rahoitusvarat	1 591	AF	Rahoitusvarat	687
AN.1	Valmistetut varat	1 001	AF.2	Käteisraha ja talletukset	102
AN.11	Kiinteät varat	913	AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	212
AN.12	Varastot	47	AF.4	Lainat	328
AN.13	Arvoesineet	41	AF.5	Osakkeet ja osuudet	4
AN.2	Valmistamattomat varat	590	AF.6	Vakuutustekninen vastuuelka	19
AN.21	Aineelliset valmistamattomat varat	578	AF.7	Muut saamiset ja velat	22
AN.22	Aineettomat valmistamattomat varat	12			
AF	Rahoitusvarat	396			
AF.1	Monetaarinen kulta ja erityiset nosto-oikeudet	80			
AF.2	Käteisraha ja talletukset	150			
AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	0			
AF.4	Lainat	115			
AF.5	Osakkeet ja osuudet	12			
AF.6	Vakuutustekninen vastuuelka	20			
AF.7	Muut saamiset	19			
			B.90	<i>Nettovarallisuus</i>	1 300

IV.2: Varallisuustaseen muutokset

Varat			Velat ja nettovarallisuus		
Varat			Velat ja nettovarallisuus		
AN	Muut kuin rahoitusvarat	56	AF	Velat	176
AN.1	Valmistetut varat	25	AF.2	Käteisraha ja talletukset	2
AN.11	Kiinteät varat	20	AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	71
AN.12	Varastot	1	AF.4	Lainat	93
AN.13	Arvoesineet	4	AF.5	Osakkeet ja osuudet	0
AN.2	Valmistamattomat varat	30	AF.6	Vakuutustekninen vastuovelka	0
AN.21	Aineelliset valmistamattomat varat	30	AF.7	Muut velat	10
AN.22	Aineettomat valmistamattomat varat	0			
AF	Rahoitusvarat	123			
AF.1	Monetaarinen kulta ja erityiset nosto-oikeudet	1			
AF.2	Käteisraha ja talletukset	7			
AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	29			
AF.4	Lainat	45			
AF.5	Osakkeet ja osuudet	34			
AF.6	Vakuutustekninen vastuovelka	0			
AF.7	Muut saamiset	6			
			B.10	Nettovarallisuuden muutokset	2
			B.10.1	Säästöstä ja pääomansiirroista johtuvat nettovarallisuuden muutokset	-38
			B.10.2	Varojen volyymin muista muutoksista johtuvat nettovarallisuuden muutokset	2
			B.10.3	Nimellisistä hallussapitovoitoista ja -tappioista johtuvat nettovarallisuuden muutokset	38
			B.10.31	Neutraaleista hallussapitovoitoista ja -tappioista johtuvat nettovarallisuuden muutokset	26
			B.10.32	Reaalisista hallussapitovoitoista ja -tappioista johtuvat nettovarallisuuden muutokset	12

IV.3: Varallisuuden päätöstase

Varat			Velat ja nettovarallisuus		
AN	Muut kuin rahoitusvarat	1 647	AF	Velat	863
AN.1	Valmistetut varat	1 026	AF.2	äteisraha ja talletukset	104
AN.11	Kiinteät varat	933	AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	283
AN.12	Varastot	48	AF.4	Lainat	421
AN.13	Arvoesineet	45	AF.5	Osakkeet ja osuudet	4
AN.2	Valmistamattomat varat	620	AF.6	Vakuutustekninen vastuovelka	19
AN.21	Aineelliset valmistamattomat varat	608	AF.7	Muut velat	32

Varat			Velat ja nettovarallisuus	
AN.22	Aineettomat valmistamattomat varat	12		
AF	Rahoitusvarat	519		
AF.1	Monetaarinen kulta ja erityiset nosto-oikeudet	81		
AF.2	Käteisraha ja tallerukset	157		
AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	29		
AF.4	Lainat	160		
AF.5	Osakkeet ja osuudet	46		
AF.6	Vakuutustekninen vastuuvélka	20		
AF.7	Muut saamiset	25		
			B.90	Nettovarallisuus 1 302

Taulukko A.IV.6 — Kotitalouksien tilikokonaisuus

I: Tuotantotili

Käyttö			Resurssit	
P.2	Välituotekäyttö	694	P.1	Tuotos 1 269
			P.11	Markkinatuotos 1 129
			P.12	Tuotos omaan loppukäyttöön 140
B.1g	Arvonlisäys, brutto	575		
K.1	Kiinteän pääoman kuluminen	42		
B.1n	Arvonlisäys, netto	533		

II: Tulonjako- ja tulonkäyttötíli

II.1: Tulojen ensijaon tili

II.1.1: Tulonmuodostustíli

Käyttö			Resurssit	
D.1	Palkansaajakorvaukset	39	B.1n	Arvonlisäys, netto 533
D.11	Palkat ja palkkiot	39		
D.12	Työnantajan sosiaaliturvamaksut	0		
D.121	Työnantajan todelliset sosiaaliturvamaksut	0		
D.122	Työnantajan laskennalliset sosiaaliturvamaksut	0		
D.29	Muut tuotantoverot	3		
D.39	Muut tuotantotukipalkkiot	-1		
B.2	Toimintaylijäämä	60		
B.3	Sekatulo	432		

II.1.2: Ensitulon jakotili

Käyttö		Resurssit	
D.4	Omaisuuustulot	44	B.2 <i>Toimintaylijäämä</i> 60
D.41	Korot	17	B.3 <i>Sekatulo</i> 432
D.45	Maanvuokrat	27	
			D.1 Palkansaajakorvaukset 766
			D.11 Palkat ja palkkiot 573
			D.12 Työnantajan sosiaaliturvamaksut 193
			D.121 Työnantajan todelliset sosiaaliturvamaksut 174
			D.122 Työnantajan laskennalliset sosiaaliturvamaksut 19
			D.4 Omaisuuustulot 134
			D.41 Korot 33
			D.42 Yritysten jakamat tulot 57
			D.421 Osingot 13
			D.422 Yrittäjätulon otot yritysmaisista yhteisöistä 44
			D.43 Suorien ulkomaisten sijoitusten uudelleensijoitetut voitot 3
			D.44 Vakuutuksenottajien omaisuustulo 20
			D.45 Maanvuokrat 21
B.5	<i>Sektorin ensitulo</i>	1 348	

II.1.2.1: Yrittäjätulon tili

Käyttö		Resurssit	
D.4	Omaisuuustulot	7	B.2 <i>Toimintaylijäämä</i> 60
D.41	Korot	0	B.3 <i>Sekatulo</i> 432
D.45	Maanvuokrat	7	
			D.4 Omaisuuustulot 5
			D.41 Korot 0
			D.42 Yritysten jakamat tulot 5
			D.421 Osingot 5
			D.422 Yrittäjätulon otot yritysmaisista yhteisöistä 0
			D.44 Vakuutuksenottajien omaisuustulo 0
B.4	<i>Yrittäjätulo</i>	490	

II.1.2.2: Muun ensitulon jakotili

Käyttö		Resurssit	
D.4	Omaisuuustulot	37	B.4 <i>Yrittäjätulo</i> 490
D.41	Korot	17	
D.45	Maanvuokrat	20	D.1 Palkansaajakorvaukset 766

Käyttö		Resurssit	
		D.11	Palkat ja palkkiot 573
		D.12	Työnantajan sosiaaliturvamaksut 193
		D.121	Työnantajan todelliset sosiaaliturvamaksut 174
		D.122	Työnantajan laskennalliset sosiaaliturvamaksut 19
		D.4	Omaisuuksut 129
		D.41	Korot 33
		D.42	Yritysten jakamat tulot 52
		D.421	Osingot 8
		D.422	Yrittäjätulon otot yritysmäisistä yhteisöistä 44
		D.43	Suorien ulkomaisten sijoitusten uudelleensijoitetut voitot 3
		D.44	Vakuutusentottajien omaisuus 20
		D.45	Maanvuokrat 21
B.5	<i>Sektorin ensitulo</i>	1 348	

II.2: Tulojen uudelleenjaon tili

Käyttö		Resurssit	
D.5	Tulo-, varallisuus- ym. juoksevat verot 178	B.5	<i>Sektorin ensitulo</i> 1 348
D.51	Tuloverot 176		
D.59	Muut juoksevat verot 2	D.61	Sosiaaliturvamaksut 0
		D.611	Todelliset sosiaaliturvamaksut 0
D.61	Sosiaaliturvamaksut 322	D.6111	Työnantajan todelliset sosiaaliturvamaksut 0
D.611	Todelliset sosiaaliturvamaksut 303	D.61111	Työnantajan pakolliset todelliset sosiaaliturvamaksut 0
D.6111	Työnantajan todelliset sosiaaliturvamaksut 174	D.61112	Työnantajan vapaaehtoiset todelliset sosiaaliturvamaksut 0
D.61111	Työnantajan pakolliset todelliset sosiaaliturvamaksut 160	D.6112	Palkansaajan sosiaaliturvamaksut 0
D.61112	Työnantajan vapaaehtoiset todelliset sosiaaliturvamaksut 14	D.61121	Palkansaajan pakolliset sosiaaliturvamaksut 0
D.6112	Palkansaajan sosiaaliturvamaksut 97	D.61122	Palkansaajan vapaaehtoiset sosiaaliturvamaksut 0
D.61121	Palkansaajan pakolliset sosiaaliturvamaksut 85		
D.61122	Palkansaajan vapaaehtoiset sosiaaliturvamaksut 12	D.62	Rahamääräiset sosiaalietuudet 332
D.6113	Itsenäisten yrittäjien ja työllisiin kuulumattomien sosiaaliturvamaksut 32	D.621	Rahamääräiset sosiaaliturvaetuudet 232
D.61131	Itsenäisten yrittäjien ja työllisiin kuulumattomien pakolliset sosiaaliturvamaksut 22	D.622	Yksityisesti rahastoidut sosiaalietuudet 29
D.61132	Itsenäisten yrittäjien ja työllisiin kuulumattomien vapaaehtoiset sosiaaliturvamaksut 10	D.623	Rahastoimattomat palkansaajan sosiaalietuudet 19
D.612	Laskennalliset sosiaaliturvamaksut 19	D.624	Rahamääräiset sosiaalivastukset 52

Käyttö		Resurssit	
D.62	Rahamääräiset sosiaalietuudet	0	D.7 Muut tulonsiirrot 36
D.622	Yksityisesti rahastoidut sosiaalietuudet	0	D.72 Vahinkovakuutuskorvaukset 35
			D.75 Muut sekalaiset tulonsiirrot 1
D.7	Muut tulonsiirrot	71	
D.71	Vahinkovakuutusmaksut, netto	31	
D.75	Muut sekalaiset tulonsiirrot	40	
B.6	<i>Käytettävissä oleva tulo</i>	1 145	

II.3: Luontoismuotoisten tulojen uudelleenjaon tili

Käyttö		Resurssit	
		B.6	<i>Käytettävissä oleva tulo</i> 1 145
		D.63	Luontoismuotoiset sosiaaliset tulonsiirrot 219
		D.631	Luontoismuotoiset sosiaalietuudet 162
		D.6311	Sosiaaliturvaetuudet, hyvitykset 78
		D.6312	Muut luontoismuotoiset sosiaaliturvaetuudet 65
		D.6313	Luontoismuotoiset sosiaaliavustukset 19
		D.632	Yksilöllisiä markkinattomia tavaroita ja palveluita vastaavat tulonsiirrot 57
B.7	<i>Oikaistu käytettävissä oleva tulo</i>	1 364	

II.4: Tulonkäyttötili

II.4.1: Käytettävissä olevan tulon käyttötili

Käyttö		Resurssit	
P.3	Kulutusmenot	996	B.6 <i>Käytettävissä oleva tulo</i> 1 145
P.31	Yksilölliset kulutusmenot	996	
		D.8	Kotitalouksien eläkerahasto-osuuden oikaisu 11
B.8	<i>Säästö</i>	160	

II.4.2: Oikaistun käytettävissä olevan tulon käyttötili

Käyttö		Resurssit	
P.4	Todellinen kulutus	1 215	B.7 <i>Oikaistu käytettävissä oleva tulo</i> 1 364
P.41	Todellinen yksilöllinen kulutus	1 215	
		D.8	Kotitalouksien eläkerahasto-osuuden oikaisu 11
B.8	<i>Säästö</i>	160	

Varojen muutokset			Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset	
K.21	Maan ja muiden aineellisten valmistamattomien varojen hankinnat miinus vähennykset	3		
K.22	Aineettomien valmistamattomien varojen hankinnat miinus vähennykset	1		
B.9	<i>Nettoluotonanto (+)/nettoluotonotto (-)</i>	148		

III.2: *Rabotustili*

Varojen muutokset			Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset		
F	Rahoitusvarojen nettohankinta	181	F	Velkojen nettohankinta	33
F.2	Käteisraha ja talletukset	68	F.2	Käteisraha ja talletukset	0
F.21	Käteisraha	10	F.22	Siirtokelpoiset talletukset	0
F.22	Siirtokelpoiset talletukset	41	F.29	Muut talletukset	0
F.29	Muut talletukset	17			
			F.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	0
F.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	29			
			F.4	Lainat	28
F.4	Lainat	5	F.41	Lyhytaikaiset lainat	11
F.41	Lyhytaikaiset lainat	3	F.42	Pitkäaikaiset lainat	17
F.42	Pitkäaikaiset lainat	2			
			F.7	Muut velat	5
F.5	Osakkeet ja osuudet	3	F.71	Kauppaluotot ja ennakot	4
			F.79	Muut velat kuin kauppaluotot ja ennakot	1
F.6	Vakuutustekninen vastuuvélka	36			
F.61	Kotitalouksien osuus henki- ja eläkevakuutusrahastoista	33			
F.611	Kotitalouksien osuus henkivakuutusrahastoista	22			
F.612	Kotitalouksien osuus eläkevakuutusrahastoista	11			
F.62	Vakuutusmaksu- ja korvausvastuu	3			
F.7	Muut saamiset	40			
F.71	Kauppaluotot ja ennakot	11			
F.79	Muut saamiset kuin kauppaluotot ja ennakot	29			
			B.9	<i>Nettoluotonanto (+)/nettoluotonotto (-)</i>	148

III.3: Varojen muiden muutosten tilit

III.3.1: Varojen volyymin muiden muutosten tili

Varojen muutokset			Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset		
AN	Muut kuin rahoitusvarat	0	AF	Velat	0
AN.1	Valmistetut varat	0	K.7	Katastrofien aiheuttamat menetykset	0
K.4	Valmistettujen varojen muuttuminen taloudellisesti merkittäväksi	0	K.8	Korvauksettomat haltuunotot	0
K.7	Katastrofien aiheuttamat menetykset	0	K.10	Muulla luokittelemattomat rahoitusvarojen ja velkojen muut volyymin muutokset	0
K.8	Korvauksettomat haltuunotot	0	K.12	Luokitus- ja rakennemuutokset	0
K.9	Muulla luokittelemattomat muiden kuin rahoitusvarojen muut volyymin muutokset	0	K.12.1	Sektoriluokituksen ja rakenteen muutokset	0
K.12	Luokitus- ja rakennemuutokset	0	K.12.2	Varojen ja velkojen luokitusmuutokset	0
K.12.1	Sektoriluokituksen ja rakenteen muutokset	0	K.12.22	Muut varojen tai velkojen luokitusmuutokset	0
K.12.2	Varojen ja velkojen luokitusmuutokset	0			
K.12.21	Kullan monetarisointi tai sen peruuttaminen	0	siitä: AF.2	Käteisraha ja talletukset	0
K.12.22	Muut varojen tai velkojen luokitusmuutokset	0	AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	0
			AF.4	Lainat	0
siitä: AN.11	Kiinteät varat	0	AF.7	Muut velat	0
AN.12	Varastot	0			
AN.13	Arvoesineet	0			
AN.2	Valmistamattomat varat	0			
K.3	Valmistamattomien varojen muuttuminen taloudellisesti merkittäväksi	0			
K.5	Luonnonvaraisten biologisten varojen kasvu	0			
K.6	Valmistamattomien varojen taloudellisen arvon häviäminen	0			
K.6.1	Luonnonvarojen ehtyminen	0			
K.6.2	Muu valmistamattomien varojen taloudellisen arvon häviäminen	0			
K.7	Katastrofien aiheuttamat menetykset	0			
K.8	Korvauksettomat haltuunotot	0			
K.9	Muulla luokittelemattomat muiden kuin rahoitusvarojen muut volyymin muutokset	0			
K.12	Luokitus- ja rakennemuutokset	0			
K.12.1	Sektoriluokituksen ja rakenteen muutokset	0			
K.12.2	Varojen ja velkojen luokitusmuutokset	0			
K.12.22	Muut varojen tai velkojen luokitusmuutokset	0			
siitä: AN.21	Aineelliset valmistamattomat varat	0			
AN.22	Aineettomat valmistamattomat varat	0			

Varojen muutokset			Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset	
AF	Rahoitusvarat	2		
K.7	Katastrofien aiheuttamat menetykset	0		
K.8	Korvauksettomat haltuunotot	0		
K.10	Muulla luokittelemattomat rahoitusvarojen ja velkojen muut volyymin muutokset	2		
K.12	Luokitus- ja rakennemuutokset	0		
K.12.1	Sektoriluokituksen ja rakenteen muutokset	0		
K.12.2	Varojen ja velkojen luokitusmuutokset	0		
K.12.22	Muut varojen tai velkojen luokitusmuutokset	0		
siitä:				
AF.2	Käteisraha ja talletukset	0		
AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	0		
AF.4	Lainat	0		
AF.5	Osakkeet ja osuudet	0		
AF.6	Vakuutustekninen vastuovelka	2		
AF.7	Muut saamiset	0		
			B.10.2	<i>Varojen volyymin muista muutoksista johtuvat nettovarallisuuden muutokset</i>
				2

III.3.2: Uudelleenarvotustili

Varojen muutokset			Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset	
K.11	Nimelliset hallussapitovoitot (+)/-tappiot (-):		K.11	Nimelliset hallussapitovoitot (+)/-tappiot (-):
AN	Muut kuin rahoitusvarat	80	AF	Velat
AN.1	Valmistetut varat	35	AF.2	Käteisraha ja talletukset
AN.11	Kiinteät varat	28	AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet
AN.12	Varastot	2	AF.4	Lainat
AN.13	Arvoesineet	5	AF.7	Muut velat
AN.2	Valmistamattomat varat	45		
AN.21	Aineelliset valmistamattomat varat	45		
AN.22	Aineettomat valmistamattomat varat	0		
AF	Rahoitusvarat	16		
AF.2	Käteisraha ja talletukset	0		
AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	6		
AF.4	Lainat	0		
AF.5	Osakkeet ja osuudet	10		
AF.6	Vakuutustekninen vastuovelka	0		
AF.7	Muut saamiset	0		
			B.10.3	<i>Nimellisistä hallussapitovoitoista ja -tappioista johtuvat nettovarallisuuden muutokset</i>
				96

III.3.2.1: Neutraalien hallussapitovoittojen/-tappioiden tili

Varojen muutokset			Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset		
K.11.1 Neutraalit hallussapitovoitot (+)/-tappiot ():			K.11.1 Neutraalit hallussapitovoitot (+)/-tappiot ():		
AN	Muut kuin rahoitusvarat	56	AF	Velat	6
AN.1	Valmistetut varat	34	AF.2	Käteisraha ja talletukset	0
AN.11	Kiinteät varat	28	AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	0
AN.12	Varastot	2	AF.4	Lainat	3
AN.13	Arvoesineet	4	AF.5	Osakkeet ja osuudet	0
AN.2	Valmistamattomat varat	22	AF.7	Muut velat	2
AN.21	Aineelliset valmistamattomat varat	22			
AN.22	Aineettomat valmistamattomat varat	0			
AF	Rahoitusvarat	36			
AF.2	Käteisraha ja talletukset	17			
AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	4			
AF.4	Lainat	0			
AF.5	Osakkeet ja osuudet	8			
AF.6	Vakuutustekninen vastuovelka	6			
AF.7	Muut saamiset	1			
			B.10.31	<i>Neutraaleista hallussapitovoitoista ja -tappioista johtuvat nettovarallisuuden muutokset</i>	87

III.3.2.2: Reaalisten hallussapitovoittojen/-tappioiden tili

Varojen muutokset			Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset		
K.11.2 Reaaliset hallussapitovoitot (+)/-tappiot ():			K.11.2 Reaaliset hallussapitovoitot ()/-tappiot (+):		
AN	Muut kuin rahoitusvarat	24	AF	Velat	-6
AN.1	Valmistetut varat	1	AF.2	Käteisraha ja talletukset	0
AN.11	Kiinteät varat	0	AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	0
AN.12	Varastot	0	AF.4	Lainat	-3
AN.13	Arvoesineet	1	AF.7	Muut velat	-2
AN.2	Valmistamattomat varat	22			
AN.21	Aineelliset valmistamattomat varat	22			
AN.22	Aineettomat valmistamattomat varat	0			
AF	Rahoitusvarat	-20			
AF.2	Käteisraha ja talletukset	-17			

Varojen muutokset			Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset	
AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	2		
AF.4	Lainat	0		
AF.5	Osakkeet ja osuudet	y		
AF.6	Vakuutustekninen vastuovelka	-6		
AF.7	Muut saamiset	-1		
			B.10.32	<i>Reaalisista hallussapitovoitoista ja -tappioista johtuvat nettovarallisuuden muutokset</i>
				9

IV: Varallisuustaseet

IV.1: Varallisuuden avaustase

Varat			Velat ja nettovarallisuus		
AN	Muut kuin rahoitusvarat	2 822	AF	Velat	289
AN.1	Valmistetut varat	1 698	AF.2	Käteisraha ja talletukset	10
AN.11	Kiinteät varat	1 423	AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	2
AN.12	Varastot	97	AF.4	Lainat	169
AN.13	Arvoesineet	178	AF.7	Muut velat	108
AN.2	Valmistamattomat varat	1 124			
AN.21	Aineelliset valmistamattomat varat	1 124			
AN.22	Aineettomat valmistamattomat varat	0			
AF	Rahoitusvarat	1 819			
AF.2	Käteisraha ja talletukset	840			
AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	198			
AF.4	Lainat	24			
AF.5	Osakkeet ja osuudet	411			
AF.6	Vakuutustekninen vastuovelka	291			
AF.7	Muut saamiset	55			
			B.90	<i>Nettovarallisuus</i>	4 352

IV.2: Varallisuustaseen muutokset

Varat			Velat ja nettovarallisuus		
Varojen muutokset yhteensä			Velkojen muutokset yhteensä		
AN	Muut kuin rahoitusvarat	110	AF	Velat	33
AN.1	Valmistetut varat	61	AF.2	Käteisraha ja talletukset	0
AN.11	Kiinteät varat	47	AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	0

Varat			Velat ja nettovarallisuus		
AN.12	Varastot	4	AF.4	Lainat	28
AN.13	Arvoesineet	10	AF.7	Muut velat	5
AN.2	Valmistamattomat varat	49			
AN.21	Aineelliset valmistamattomat varat	48			
AN.22	Aineettomat valmistamattomat varat	1			
AF	Rahoitusvarat	199			
AF.2	Käteisraha ja talletukset	68			
AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	35			
AF.4	Lainat	5			
AF.5	Osakkeet ja osuudet	13			
AF.6	Vakuutustekninen vastuuvélka	38			
AF.7	Muut saamiset	40			
			B.10	<i>Nettovarallisuuden muutokset</i>	276
			B.10.1	<i>Säästöstä ja pääomansiirrosta johtuvat nettovarallisuuden muutokset</i>	178
			B.10.2	<i>Varojen volyymin muista muutoksista johtuvat nettovarallisuuden muutokset</i>	2
			B.10.3	<i>Nimellisistä hallussapitovoitoista ja -tappioista johtuvat nettovarallisuuden muutokset</i>	96
			B.10.31	<i>Neutraaleista hallussapitovoitoista ja -tappioista johtuvat nettovarallisuuden muutokset</i>	87
			B.10.32	<i>Reaalisista hallussapitovoitoista ja -tappioista johtuvat nettovarallisuuden muutokset</i>	9

IV.3: *Varallisuuden päätöstase*

Varat			Velat ja nettovarallisuus		
AN	Muut kuin rahoitusvarat	2 932	AF	Velat	322
AN.1	Valmistetut varat	1 759	AF.2	Käteisraha ja talletukset	10
AN.11	Kiinteät varat	1 470	AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	2
AN.12	Varastot	101	AF.4	Lainat	197
AN.13	Arvoesineet	188	AF.7	Muut velat	113
AN.2	Valmistamattomat varat	1 173			
AN.21	Aineelliset valmistamattomat varat	1 172			
AN.22	Aineettomat valmistamattomat varat	1			
AF	Rahoitusvarat	2 018			
AF.2	Käteisraha ja talletukset	908			
AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	233			
AF.4	Lainat	29			
AF.5	Osakkeet ja osuudet	424			
AF.6	Vakuutustekninen vastuuvélka	329			
AF.7	Muut saamiset	95			
			B.90	<i>Nettovarallisuus</i>	4 628

Taulukko A.IV.7 — Kotitalouksia palvelevien voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen tilikokonaisuus

I: Tuotantotili

Käyttö		Resurssit	
P.2	Välituotekäyttö	6	
			P.1 Tuotos 37
			P.11 Markkinatuotos 21
			P.12 Tuotos omaan loppukäyttöön 0
			P.13 Muu markkinaton tuotos 16
B.1g	Arvonlisäys, brutto	31	
K.1	Kiinteän pääoman kuluminen	3	
B.1n	Arvonlisäys, netto	28	

II: Tulonjako- ja tulonkäyttötili

II.1: Tulojen ensijaon tili

II.1.1: Tulonmuodostustili

Käyttö		Resurssit	
D.1	Palkansaajakorvaukset	23	B.1n Arvonlisäys, netto 28
D.11	Palkat ja palkkiot	12	
D.12	Työnantajan sosiaaliturvamaksut	11	
D.121	Työnantajan todelliset sosiaaliturvamaksut	10	
D.122	Työnantajan laskennalliset sosiaaliturvamaksut	1	
D.29	Muut tuotantoverot	0	
D.39	Muut tuotantotukipalkkiot	0	
B.2	Toimintaylijäämä	5	

II.1.2: Ensitulon jakotili

Käyttö		Resurssit	
D.4	Omaisuuustulot	7	B.2 Toimintaylijäämä 5
D.41	Korot	7	
D.42	Yritysten jakamat tulot	0	D.4 Omaisuuustulot 5
D.422	Yrittäjätulon otot yritysmäisistä yhteisöistä	0	D.41 Korot 5
D.43	Suorien ulkomaisten sijoitusten uudelleensijoitetut voitot	0	D.42 Yritysten jakamat tulot 0
D.44	Vakuutusentottajien omaisuustulo	0	D.421 Osingot 0
D.45	Maanvuokrat	0	D.422 Yrittäjätulon otot yritysmäisistä yhteisöistä 0
			D.43 Suorien ulkomaisten sijoitusten uudelleensijoitetut voitot 0
			D.44 Vakuutusentottajien omaisuustulo 0
			D.45 Maanvuokrat 0
B.5	Sektorien ensitulo	3	

II.1.2.1: Yrittäjätulon tili

Käyttö		Resurssit		
D.4	Omaisuuustulot	2	B.2 Toimintaylijäämä	5
D.41	Korot	2		
D.45	Maanvuokrat	0	D.4 Omaisuuustulot	0
			D.41 Korot	0
			D.42 Yritysten jakamat tulot	0
			D.421 Osingot	0
			D.422 Yrittäjätulon otot yritysmaisista yhteisöistä	0
B.4	Yrittäjätulo	3		

II.1.2.2: Muun ensitulon jakotili

Käyttö		Resurssit		
D.4	Omaisuuustulot	5	B.4 Yrittäjätulo	3
D.41	Korot	5		
D.45	Maanvuokrat	0	D.4 Omaisuuustulot	5
			D.41 Korot	5
			D.42 Yritysten jakamat tulot	0
			D.421 Osingot	0
			D.422 Yrittäjätulon otot yritysmaisista yhteisöistä	0
			D.43 Suorien ulkomaisten sijoitusten uudelleensijoitetut voitot	0
			D.44 Vakuutuksenottajien omaisuuustulo	0
			D.45 Maanvuokrat	0
B.5	Sektorin ensitulo	3		

II.2: Tulojen uudelleenjaon tili

Käyttö		Resurssit		
D.5	Tulo-, varallisuus- ym. juoksevat verot	0	B.5 Sektorin ensitulo	3
D.59	Muut juoksevat verot	0		
			D.61 Sosiaaliturvamaksut	1
D.62	Rahamääräiset sosiaalietuudet	1	D.611 Todelliset sosiaaliturvamaksut	0
D.622	Yksityisesti rahastoidut sosiaalietuudet	0	D.6111 Työnantajan todelliset sosiaaliturvamaksut	0
D.623	Rahastoimattomat palkansaajan sosiaalietuudet	1	D.61111 Työnantajan pakolliset todelliset sosiaaliturvamaksut	0
			D.6112 Palkansaajan sosiaaliturvamaksut	0
D.7	Muut tulonsiirrot	2	D.61121 Palkansaajan pakolliset sosiaaliturvamaksut	0
D.71	Vahinkovakuutusmaksut, netto	0	D.61122 Palkansaajan vapaaehtoiset sosiaaliturvamaksut	0
D.75	Muut sekalaiset tulonsiirrot	2	D.612 Laskennalliset sosiaaliturvamaksut	1

Käyttö		Resurssit	
		D.7	Muut tulonsiirrot 36
		D.72	Vahinkovakuutuskorvaukset 0
		D.75	Muut sekalaiset tulonsiirrot 36
B.6	<i>Käytettävissä oleva tulo</i>	37	

II.3: *Luontoismuotoisten tulojen uudelleenjaon tili*

Käyttö		Resurssit	
D.63	Luontoismuotoiset sosiaaliset tulonsiirrot	13	B.6 <i>Käytettävissä oleva tulo</i> 37
D.631	Luontoismuotoiset sosiaalietuudet	0	
D.6313	Luontoismuotoiset sosiaaliavustukset	0	
D.632	Yksilöllisiä markkinattomia tavaroita ja palveluita vastaavat tulonsiirrot	13	
B.7	<i>Oikaistu käytettävissä oleva tulo</i>	24	

II.4: *Tulonkäyttötili*II.4.1: *Käytettävissä olevan tulon käyttötili*

Käyttö		Resurssit	
P.3	Kulutusmenot	13	B.6 <i>Käytettävissä oleva tulo</i> 37
P.31	Yksilölliset kulutusmenot	13	
D.8	Kotitalouksien eläkerahasto-osuuden oikaisu	0	
B.8	<i>Säästö</i>	24	

II.4.2: *Oikaistun käytettävissä olevan tulon käyttötili*

Käyttö		Resurssit	
D.8	Kotitalouksien eläkerahasto-osuuden oikaisu	0	B.7 <i>Oikaistu käytettävissä oleva tulo</i> 24
B.8	<i>Säästö</i>	24	

III: *Varallisuuden muodostustilit*III.1: *Pääomatili*III.1.1: *Säästöstä ja pääomansiirroista johtuvan nettovarallisuuden muutoksen tili*

Varojen muutokset		Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset	
B.10.1	<i>Säästöstä ja pääomansiirroista johtuvat nettovarallisuuden muutokset</i>	21	B.8n <i>Säästö, netto</i> 24
			D.9 <i>Pääomansiirrot, saadut</i> 0
			D.92 <i>Investointiavustukset</i> 0
			D.99 <i>Muut pääomansiirrot</i> 0

Varojen muutokset		Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset	
		D.9	Pääomansiirrot, maksetut -3
		D.91	Pääomaverot 0
		D.99	Muut pääomansiirrot -3

III.1.2: Muiden kuin rahoitusvarojen hankintatili

Varojen muutokset		Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset	
P.51	Kiinteän pääoman bruttomuodostus 19	B.10.1	Säästöstä ja pääomansiirroista johtuvat nettovarallisuuden muutokset 21
P.511	Aineellisten kiinteiden varojen hankinnat miinus vähennykset 14		
P.5111	Uusien aineellisten kiinteiden varojen hankinnat 13		
P.5112	Olemassa olevien aineellisten kiinteiden varojen hankinnat 1		
P.5113	Olemassa olevien aineellisten kiinteiden varojen vähennykset 0		
P.512	Aineettomien kiinteiden varojen hankinnat miinus vähennykset 5		
P.5121	Uusien aineettomien kiinteiden varojen hankinnat 10		
P.5122	Olemassa olevien aineettomien kiinteiden varojen hankinnat 0		
P.5123	Olemassa olevien aineettomien kiinteiden varojen vähennykset -5		
P.513	Valmistamattomien muiden kuin rahoitusvarojen arvon lisäys 0		
P.5131	Valmistamattomien muiden kuin rahoitusvarojen perusparannukset 0		
P.5132	Valmistamattomien muiden kuin rahoitusvarojen omistusoikeuden siirtokulut 0		
K.1	Kiinteän pääoman kuluminen -3		
P.52	Varatojen muutokset 0		
P.53	Arvoesineiden hankinnat miinus vähennykset 0		
K.2	Valmistamattomien muiden kuin rahoitusvarojen hankinnat miinus vähennykset 1		
K.21	Maan ja muiden aineellisten valmistamattomien varojen hankinnat miinus vähennykset 1		
K.22	Aineettomien valmistamattomien varojen hankinnat miinus vähennykset 0		
B.9	Nettoluotonanto (+)/nettoluotonotto (-) 4		

III.2: Rahoitustili

Varojen muutokset		Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset	
F	Rahoitusvarojen nettohankinta 32	F	Velkojen nettohankinta 28
F.2	Käteisraha ja talletukset 12	F.2	Käteisraha ja talletukset 0
F.21	Käteisraha 2	F.22	Siirtokelpoiset talletukset 0
F.22	Siirtokelpoiset talletukset 7	F.29	Muut talletukset 0

Varojen muutokset		Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset	
F.29	Muut talletukset	3	
			F.3 Muut arvopaperit kuin osakkeet 0
F.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	12	
			F.4 Lainat 24
F.4	Lainat	0	F.41 Lyhytaikaiset lainat 17
F.41	Lyhytaikaiset lainat	0	F.42 Pitkäaikaiset lainat 7
F.42	Pitkäaikaiset lainat	0	
			F.5 Osakkeet ja osuudet 4
F.5	Osakkeet ja osuudet	0	F.6 Vakuutustekninen vastuuelva 0
F.6	Vakuutustekninen vastuuelva	0	F.61 Kotitalouksien osuus henki- ja eläkevakuutusrahastoista 0
F.62	Vakuutusmaksu- ja korvausvastuu	0	F.612 Kotitalouksien osuus eläkevakuutusrahastoista 0
F.7	Muut saamiset	8	F.7 Muut velat 0
F.71	Kauppaluotot ja ennakot	0	F.71 Kauppaluotot ja ennakot 0
F.79	Muut saamiset kuin kauppaluotot ja ennakot	8	F.79 Muut velat kuin kauppaluotot ja ennakot 0
			B.9 Nettoluotonanto (+)/nettoluotonotto (-) 4

III.3: Varojen muiden muutosten tilit

III.3.1: Varojen volyymin muiden muutosten tili

Varojen muutokset		Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset	
AN	Muut kuin rahoitusvarat	0	AF Velat 0
AN.1	Valmistetut varat	0	K.7 Katastrofien aiheuttamat menetykset 0
K.4	Valmistettujen varojen muuttuminen taloudellisesti merkittäväksi	0	K.8 Korvauksettomat haltuunotot 0
K.7	Katastrofien aiheuttamat menetykset	0	K.10 Muualla luokittelemattomat rahoitusvarojen ja velkojen muut volyymin muutokset 0
K.8	Korvauksettomat haltuunotot	0	K.12 Luokitus- ja rakennemuutokset 0
K.9	Muualla luokittelemattomat muiden kuin rahoitusvarojen muut volyymin muutokset	0	K.12.1 Sektoriluokituksen ja rakenteen muutokset 0
K.12	Luokitus- ja rakennemuutokset	0	K.12.2 Varojen ja velkojen luokitusmuutokset 0
K.12.1	Sektoriluokituksen ja rakenteen muutokset	0	K.12.22 Muut varojen tai velkojen luokitusmuutokset 0
K.12.2	Varojen ja velkojen luokitusmuutokset	0	
K.12.22	Muut varojen tai velkojen luokitusmuutokset	0	siitä: AF.2 Käteisraha ja talletukset 0
			AF.3 Muut arvopaperit kuin osakkeet 0
siitä: AN.11	Kiinteät varat	0	AF.4 Lainat 0
AN.12	Varastot	0	AF.5 Osakkeet ja osuudet 0
AN.13	Arvoesineet	0	AF.6 Vakuutustekninen vastuuelva 0

Varojen muutokset			Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset		
AN.2	Valmistamattomat varat	0	AF.7	Muut velat	0
K.3	Valmistamattomien varojen muuttuminen taloudellisesti merkittäväksi	0			
K.5	Luonnonvaraisten biologisten varojen kasvu	0			
K.6	Valmistamattomien varojen taloudellisen arvon häviäminen	0			
K.61	Luonnonvarojen ehtyminen	0			
K.62	Muu valmistamattomien varojen taloudellisen arvon häviäminen	0			
K.7	Katastrofien aiheuttamat menetykset	0			
K.8	Korvauksettomat haltuunotot	0			
K.9	Muualla luokittelemattomat muiden kuin rahoitusvarojen muut volyymin muutokset	0			
K.12	Luokitus- ja rakennemuutokset	0			
K.12.1	Sektoriluokituksen ja rakenteen muutokset	0			
K.12.2	Varojen ja velkojen luokitusmuutokset	0			
K.12.22	Muut varojen tai velkojen luokitusmuutokset	0			
siitä:					
AN.21	Aineelliset valmistamattomat varat	0			
AN.22	Aineettomat valmistamattomat varat	0			
AF	Rahoitusvarat	0			
K.7	Katastrofien aiheuttamat menetykset	0			
K.8	Korvauksettomat haltuunotot	0			
K.10	Muualla luokittelemattomat rahoitusvarojen ja -velkojen muut volyymin muutokset	0			
K.12	Luokitus- ja rakennemuutokset	0			
K.12.1	Sektoriluokituksen ja rakenteen muutokset	0			
K.12.2	Varojen ja velkojen luokitusmuutokset	0			
K.12.22	Muut varojen tai velkojen luokitusmuutokset	0			
siitä:					
AF.2	Käteisraha ja talletukset	0			
AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	0			
AF.4	Lainat	0			
AF.5	Osakkeet ja osuudet	0			
AF.6	Vakuutustekninen vastuuvelka	0			
AF.7	Muut saamiset	0			
			B.10.2	<i>Varojen volyymin muista muutoksista johtuvat nettovarallisuuden muutokset</i>	0

III.3.2: Uudelleenarvotustili

Varojen muutokset

Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset

Varojen muutokset			Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset		
K.11	Nimelliset hallussapitovoitot(+/-)-tappiot(-):		K.11	Nimelliset hallussapitovoitot(+/-)-tappiot(-):	
AN	Muut kuin rahoitusvarat	8	AF	Velat	0
AN.1	Valmistetut varat	5	AF.2	Käteisraha ja talletukset	0
AN.11	Kiinteät varat	5	AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	0
AN.12	Varastot	0	AF.4	Lainat	0
AN.13	Arvoesineet	0	AF.5	Osakkeet ja osuudet	0
AN.2	Valmistamattomat varat	3	AF.6	Vakuutustekninen vastuuelka	0
AN.21	Aineelliset valmistamattomat varat	3	AF.7	Muut velat	0
AN.22	Aineettomat valmistamattomat varat	0			
AF	Rahoitusvarat	1			
AF.2	Käteisraha ja talletukset	0			
AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	1			
AF.4	Lainat	0			
AF.5	Osaakeet ja osuudet	1			
AF.6	Vakuutustekninen vastuuelka	0			
AF.7	Muut saamiset	0			
			B.10.3	<i>Nimellisistä hallussapitovoitoista ja -tappioista johtuvat nettovarallisuuden muutokset</i>	10

III.3.2.1: Neutraalien hallussapitovottojen/-tappioiden tili

Varojen muutokset

Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset

Varojen muutokset			Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset		
K.11.1	Neutraalit hallussapitovoitot (+/-)-tappiot (-):		K.11.1	Neutraalit hallussapitovoitot (+/-)-tappiot (-):	
AN	Muut kuin rahoitusvarat	6	AF	Velat	2
AN.1	Valmistetut varat	5	AF.2	Käteisraha ja talletukset	1
AN.11	Kiinteät varat	5	AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	0
AN.12	Varastot	0	AF.4	Lainat	1
AN.13	Arvoesineet	0	AF.5	Osakkeet ja osuudet	0
AN.2	Valmistamattomat varat	2	AF.6	Vakuutustekninen vastuuelka	0
AN.21	Aineelliset valmistamattomat varat	2	AF.7	Muut velat	1
AN.22	Aineettomat valmistamattomat varat	0			
AF	Rahoitusvarat	3			
AF.2	Käteisraha ja talletukset	2			
AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	1			
AF.4	Lainat	0			

Varojen muutokset		Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset	
AF.5	Osakkeet ja osuudet	0	
AF.6	Vakuutustekninen vastuuelka	0	
AF.7	Muut saamiset	0	
			B.10.31 <i>Neutraaleista hallussapitovoitoista ja -tappioista johtuvat nettovarallisuuden muutokset</i> 8

III.3.2.2: Reaalisten hallussapitovottojen/-tappioiden tili

Varojen muutokset		Velkojen ja nettovarallisuuden muutokset	
K.11.2	Reaaliset hallussapitovoitot (+)/-tappiot (-):	K.11.2	Reaaliset hallussapitovoitot (+)/-tappiot (-):
AN	Muut kuin rahoitusvarat	2	AF Rahoitusvarat -2
AN.1	Valmistetut varat	0	AF.2 Käteisraha ja talletukset -1
AN.11	Kiinteät varat	0	AF.3 Muut arvopaperit kuin osakkeet 0
AN.12	Varastot	0	AF.4 Lainat -1
AN.13	Arvoesineet	0	AF.5 Osakkeet ja osuudet 0
AN.2	Valmistamattomat varat	2	AF.6 Vakuutustekninen vastuuelka -0
AN.21	Aineelliset valmistamattomat varat	2	AF.7 Muut velat -1
AN.22	Aineettomat valmistamattomat varat	0	
AF	Rahoitusvarat	-2	
AF.2	Käteisraha ja talletukset	-2	
AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	0	
AF.4	Lainat	-0	
AF.5	Osakkeet ja osuudet	0	
AF.6	Vakuutustekninen vastuuelka	-0	
AF.7	Muut saamiset ja velat	-0	
			B.10.32 <i>Reaalisista hallussapitovoitoista ja -tappioista johtuvat nettovarallisuuden muutokset</i> 2

IV: Varallisuustaseet

IV.1: Varallisuuden avaustase

Varat		Velat ja nettovarallisuus	
AN	Muut kuin rahoitusvarat	324	AF Velat 121
AN.1	Valmistetut varat	243	AF.2 Käteisraha ja talletukset 38
AN.11	Kiinteät varat	231	AF.3 Muut arvopaperit kuin osakkeet 0
AN.12	Varastot	2	AF.4 Lainat 43
AN.13	Arvoesineet	10	AF.5 Osakkeet ja osuudet 0
AN.2	Valmistamattomat varat	81	AF.6 Vakuutustekninen vastuuelka 5
AN.21	Aineelliset valmistamattomat varat	81	AF.7 Muut velat 35

Varat			Velat ja nettovarallisuus	
AN.22	Aineettomat valmistamattomat varat	0		
AF	Rahoitusvarat	172		
AF.2	Käteisraha ja talletukset	110		
AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	25		
AF.4	Lainat	8		
AF.5	Osakkeet ja osuudet	22		
AF.6	Vakuutustekninen vastuuvélka	4		
AF.7	Muut saamiset	3		
			B.90	<i>Nettovarallisuus</i> 375

IV.2: Varallisuustaseen muutokset

Varat			Velat ja nettovarallisuus		
Varojen muutokset yhteensä:			Velkojen muutokset yhteensä:		
AN	Muut kuin rahoitusvarat	25	AF	Velat	28
AN.1	Valmistetut varat	21	AF.2	Käteisraha ja talletukset	0
AN.11	Kiinteät varat	21	AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	0
AN.12	Varastot	0	AF.4	Lainat	24
AN.13	Arvoesineet	0	AF.5	Osakkeet ja osuudet	4
AN.2	Valmistamattomat varat	4	AF.6	Vakuutustekninen vastuuvélka	0
AN.21	Aineelliset valmistamattomat varat	4	AF.7	Muut velat	0
AN.22	Aineettomat valmistamattomat varat	0			
AF	Rahoitusvarat	33			
AF.2	Käteisraha ja talletukset	12			
AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	13			
AF.4	Lainat	0			
AF.5	Osakkeet ja osuudet	1			
AF.6	Vakuutustekninen vastuuvélka	0			
AF.7	Muut saamiset	8			
			B.10	<i>Nettovarallisuuden muutokset</i>	31
			B.10.1	<i>Säästöstä ja pääomansiirroista johtuvat nettovarallisuuden muutokset</i>	21
			B.10.2	<i>Varojen volyymin muista muutoksista johtuvat nettovarallisuuden muutokset</i>	0
			B.10.3	<i>Nimellisistä hallussapitovoitoista ja -tappioista johtuvat nettovarallisuuden muutokset</i>	10
			B.10.31	<i>Neutraaleista hallussapitovoitoista ja -tappioista johtuvat nettovarallisuuden muutokset</i>	8
			B.10.32	<i>Reaalisista hallussapitovoitoista ja -tappioista johtuvat nettovarallisuuden muutokset</i>	2

IV.3: Varallisuuden päätöstase

Varat		Velat ja nettovarallisuus	
AN	Muut kuin rahoitusvarat	349	AF Velat 149
AN.1	Valmistetut varat	264	AF.2 Käteisraha ja talletukset 38
AN.11	Kiinteät varat	252	AF.3 Muut arvopaperit kuin osakkeet 0
AN.12	Varastot	2	AF.4 Lainat 67
AN.13	Arvoesineet	10	AF.5 Osakkeet ja osuudet 4
AN.2	Valmistamattomat varat	85	AF.6 Vakuutustekninen vastuovelka 5
AN.21	Aineelliset valmistamattomat varat	85	AF.7 Muut velat 35
AN.22	Aineettomat valmistamattomat varat	0	
AF	Rahoitusvarat	205	
AF.2	Käteisraha ja talletukset	122	
AF.3	Muut arvopaperit kuin osakkeet	38	
AF.4	Lainat	8	
AF.5	Osakkeet ja osuudet	23	
AF.6	Vakuutustekninen vastuovelka	4	
AF.7	Muut saamiset	11	
			B.90 <i>Nettovarallisuus</i> 406

LIITE B

KANSANTALouden TILINPIDON TIETOJEN LÄHETTÄMISOHJELMA

Yhteenveto taulukoista

Ensimmäinen toimitus	Viive t+ kuukausi	Vuodet	Taulukon aihe	Taulukon numero
1999	4	95—98	Pääaggregaatit, vuosittaiset	1
1999	4	95—98	Pääaggregaatit, neljännesvuosittaiset	1
1999	8	95—98	Julkisyhteisöjen pääaggregaatit	2
2000	9	95—99	Toimialoitettavat taulukot	3
2000	9	95—99	Vienti ja tuonti EU-maihin / kolmansiin maihin	4
2000	9	95—99	Kotitalouksien kulutusmenot käyttötarkoituksen mukaan	5
2000	9	95—99	Rahoitustilit sektoreittain (virrat)	6
2000	9	95—99	Rahoitusvarojen ja -velkojen taseet	7
2000	12	95—99	Sektoreittaiset muut kuin rahoitustilit	8
2000	12	95—99	Verotulojen erittelyt saajasektoreittain	9
2000	24	95—98	Alueittaiset toimialoitettavat taulukot, NUTS II, A17	10
2001	12	95—00	Julkiset menot tehtävittäin	11
2001	24	95—99	Alueittaiset taulukot, NUTS III, A3	12
2001	24	95—99	Kotitalouksien alueittaiset tilit, NUTS II	13
2001	24	95—99	Kiinteät varat koko taloudelle sekä tuotteittain, Pi3	14
2002	36	95—99	Tarjontataulukko perushintaan mukaan lukien muunnos ostajanhintaiseksi, A60 x P60	15
2002	36	95—99	Käyttötaulukko ostajan hintaan, A60 x P60	16
2002	36	95 (*)	Symmetrinen panos-tuotostaulukko perushintaan, P60 x P60, 5-vuosittain	17
2002	36	95 (*)	Kotimaisen tuotoksen symmetrinen panos-tuotostaulukko perushintaan, P60 x P60, 5-vuosittain	18
2002	36	95 (*)	Tuonin symmetrinen panos-tuotostaulukko perushintaan, P60 x P60, 5-vuosittain	19
2003	36	00	Kiinteiden varojen ristiintaulukointi toimialoitettain ja tuotteittain, A31 x Pi3, 5-vuosittain	20
2003	36	00	Tuotantotilin ristiintaulukointi toimialoitettain ja sektoreittain, A60 x 5 sektoria (S11, S12, S13, S14, S15), 5-vuosittain	21
2003	36	00	Kiinteän pääoman bruttomuodostuksen ristiintaulukointi toimialoitettain ja tuotteittain, A31 x P60, 5-vuosittain	22
Katso taulukko	Katso taulukko	Katso taulukko	Taaksepäin tehtävät laskelmat	23

t tilastovuosi.

(*) viisivuositainen taulukko vuodelle 2000 on toimitettava vuonna 2003.

Taulukko 1 — Pääagregaatit — neljännesvuosi- ja vuosikysely

Tunnus	Muuttujat	Jako +	Käyvin hinnoin	Kiintein hinnoin
Arvonlisäys ja bruttokansantuote				
B.1g	1. Bruttoarvonlisäys perushintaan	A6	x	x
D.21—D.31	2. Tuoteverot miinus tuotetukipalkkiot		x	x
P.119	3. Välilliset rahoituspalvelut (FISIM)		x	x
B.1*g	4. Bruttokansantuote markkinahintaan		x	x
Bruttokansantuotteen käyttö				
P.3	5. Kulutusmenot yhteensä		x	x
P.3	6. a) Kotitalouksien kulutusmenot (kotimaan käsite)		x	x
P.3	6. b) Kotitalouksien kulutusmenot (kansallinen käsite)		x	x
P.3	7. Voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutusmenot		x	x
P.3	8. Julkiset kulutusmenot		x	x
P.31	a) Yksilölliset kulutusmenot		x	x
P.32	b) Kollektiiviset kulutusmenot		x	x
P.4	9. Kotitalouksien todellinen kulutus		x	x
P.41	a) Todellinen yksilöllinen kulutus		x	x
P.5	10. Pääoman bruttomuodostus		x	x
P.51	a) Kiinteän pääoman bruttomuodostus	Pi6	x	x
P.52	b) Varastojen muutokset		x	x
P.53	c) Arvoesineiden hankinnat miinus vähennykset		x	x
P.6	11. Tavaroiden (fob) ja palvelujen vienti		x	x
P.7	12. Tavaroiden (fob) ja palvelujen tuonti		x	x
Tulot, säästö ja nettoluotonanto				
B.5	13. Ensitulo ulkomaille/ulkomailta		x	x
B.5*g	14. Bruttokansantulo markkinahintaan		x	(x)
K.1	15. Kiinteän pääoman kuluminen		x	x
B.5*n	16. Nettokansantulo markkinahintaan		x	x
D.5, D.6, D.7	17. Tulonsiirrot ulkomaille/ulkomailta		x	
B.6n	18. Käytettävissä oleva tulo, netto		x	(x)
B.8n	19. Kansantalouden säästö, netto		x	
D.9	20. Pääomansiirrot ulkomaille/ulkomailta		x	
B.9	21. Vaihtotase		x	

Tunnus	Muuttujat	Jako +	Käyvin hinnoin	Kiintein hinnoin
Väestö, työllisyys, palkansaajakorvaukset				
	22. Väestö- ja työllisyystiedot			
	a) Kokonaisväkiluku (1 000)			
	b) Työttömät (1 000)			
	c) Työlliset, kansallinen ja kotimaan käsite (1 000)			
	— yrittäjät	A6 **		
	— palkansaajat	A6 **		
D.1	23. Palkansaajakorvaukset, kansallinen ja kotimaan käsite	A6 **	x	
D.11	a) Bruttopalkat ja -palkkiot	A6 **	x	

+ Tarkoittaa koko kansantaloutta ellei toisin merkitty.

** A6 vain kotimaan käsite.

(x) reaalisesti.

Taulukko 2 — Julkisyhteisöjen pääagregaatit

P.1	Tuotos
P.11+P.12	— Markkinatuotos ja tuotos omaan loppukäyttöön
P.13	— Muu markkinaton tuotos
P.2	Välituotekäyttö
B.1g	<i>Arvonlisäys, brutto</i>
K.1	Kiinteän pääoman kuluminen
B.1n	<i>Arvonlisäys, netto</i>
D.1	Palkansaajakorvaukset, maksetut
D.29—D.39	Maksetut muut tuotantoverot miinus saadut muut tuotantotukipalkkiot
B.2n	<i>Toimintaylijäämä, netto</i>
D.2	Tuotannon ja tuonnin verot, saadut
D.4	Omaisuuksut, saadut
D.3	Tukipalkkiot, maksetut
D.4	Omaisuuksut, maksetut
D.41	— Korot
D.42+D.43+D.44+D.45	— Muut omaisuustulot
B.5n	<i>Sektorin ensitulo, netto</i>
D.5	Tulo-, varallisuus- ym. juoksevat verot, saadut
D.61	Sosiaaliturvamaksut, saadut
D.611	— Todelliset sosiaaliturvamaksut
D.612	— Laskennalliset sosiaaliturvamaksut
D.7	Muut tulonsiirrot, saadut
D.5	Tulo-, varallisuus- ym. juoksevat verot, maksetut
D.62	Rahamääräiset sosiaalietuudet, maksetut
D.7	Muut tulonsiirrot, maksetut

B.6n	Käytettävissä oleva tulo, netto
P.3	Kulutusmenot
P.31	— Yksilölliset kulutusmenot
P.32	— Kollektiiviset kulutusmenot
D.8	Kotitalouksien eläkerahasto-osuuden oikaisu
B.8	Säästö, netto
K.1	Kiinteän pääoman kuluminen
D.9	Pääomansiirrot, saadut
D.91	— Pääomaverot
D.92+D.99	— Muut pääomansiirrot
D.9	Pääomansiirrot, maksetut
P.5	Pääoman bruttomuodostus
P.51	— Kiinteän pääoman bruttomuodostus
P.52+P.53+K.2	— Varastojen muutokset sekä arvoesineiden hankinnat miinus vähennykset sekä valmistamattomien muiden kuin rahoitusvarojen hankinnat
B.9	Nettoluotonanto (+)/Nettoluotonotto (-)

Taulukko 3 — Toimialoitteiset taulukot — vuosikysely

Tunnus	Muuttujat	Jako	Käyvin hinnoin	Kiintein hinnoin
Arvonlisäys				
P.1	1. Tuotos perushintaan toimialoittein	A31	x	
P.2	2. Välituotekäyttö ostajan hintaan toimialoittein	A31	x	
B.1g	3. Bruttoarvonlisäys perushintaan toimialoittein	A31	x	x
K.1	4. Kiinteän pääoman kuluminen toimialoittein	A31	x	x
Pääomanmuodostus				
P.5	5. Pääoman bruttomuodostus toimialoittein			
P.51	a) Kiinteän pääoman bruttomuodostus toimialoittein	A31	x	x
P.52	b) Varastojen muutokset toimialoittein(*)	A31	x	x
P.53	c) Arvoesineiden hankinnat miinus vähennykset toimialoittein	A31	x	x
Työllisyys ja palkansaajakorvaukset, kotimaan käsite				
	6. Työllisyys toimialoittein (1 000)			
	a) yrittäjät	A31		
	b) palkansaajat	A31		
	c) tehdyt työrunnit toimialoittein(*)	A31		
D.1	7. Palkansaajakorvaukset toimialoittein	A31	x	
D.11	a) Palkat ja palkkiot toimialoittein	A31	x	

(*) Vapaaehtoinen ennen vuotta 2003.

Taulukko 4 — Vienti ja tuonti EU-maiden/kolmansien maiden kanssa

Tunnus	Muuttujat	Jako	Käyvin hinnoin	Kiintein hinnoin
P.6	1. Tavaroiden ja palvelujen vienti	koko kansan- talous	x	x
	a) EU-maihin		x	x
	b) kolmansiin maihin		x	x
P.7	2. Tavaroiden ja palvelujen tuonti		x	x
	a) EU-maista		x	x
	b) kolmansista maista		x	x

Taulukko 5 — Kotitalouksien kulutusmenot käyttötarkoituksen mukaan

Tunnus	Muuttujat	Jako	Käyvin hinnoin	Kiintein hinnoin
P.3	Kotitalouksien kulutusmenot käyttötarkoituksen mukaan	COICOP 2-taso	x	x

Taulukko 9 — Verotulojen erittelyt saajasektoreittain

SNA-tunnus	Julkisyhteisöt	Valtionhallinto	Osavaltiohallinto	Paikallishallinto	Sosiaaliturvarahastot	EU:n laitokset	Yhteensä
Verotulojen erittelyt saajasektoreittain							
D.5 Tulo-, varallisuus- ym. juoksevat verot						—	
D.51 Tuloverot						—	
D.51a Henkilöiden tai kotitalouksien tuloverot						—	
...						—	
D.51b Yhteisöjen tuloverot						—	
...						—	
D.51c Pääomatuottojen verot						—	
...						—	
D.51d Arpajais- ja pelivoittojen verot						—	
...						—	
D.59 Muut juoksevat verot						—	
D.59.1 Juoksevat pääomaverot						—	
D.59.1a Juoksevat maan ja rakennusten verot						—	
...						—	
D.59.1b Juoksevat nettovarallisuuden verot						—	
...						—	
D.59.1c Juoksevat muiden varojen verot						—	
...						—	
D.59.2 Sekalaiset juoksevat verot						—	
D.59.2a Henkiverot						—	
...						—	
D.59.2b Kulutusverot						—	
...						—	
D.59.2c Kotitalouksien lupamaksut						—	
...						—	
D.59.2d Kansainvälisten taloustoimien verot						—	
...						—	
D.2 Tuotannon ja tuonnin verot							
D.21 Tuoteverot							
D.211 Arvonlisäverot (ALV)							
...							
D.212 Tuontiverot ja -tullit ilman ALV:a							
D.2121 Tuontitullit							
...							
D.2122 Muut tuontiverot kuin ALV ja tuontitullit							
D.2122a Yleiset myynti- tai liikevaihtoverot							
...							
D.2122b Valmisteverot							
...							
D.2122c Tiettyjen palvelujen verot							
...							

SNA-tunnus	Julkisyhteisöt	Valtionhallinto	Osavaltiohallinto	Paikallis- hallinto	Sosiaaliturvarahastot	EU:n laitokset	Yhteensä
D.2122d	Tuontimonopolioiden voitot						
	...						
D.2122e	Rinnakkaisista valuuttakursseista johtuvat verot						
	...						
D.214	Muut tuoteverot kuin ALV ja tuontiverot						
D.214a	Yleiset myynti- tai liikevaihtoverot						
	...						
D.214b	Valmisteverot						
	...						
D.214c	Tiettyjen palvelujen verot						
	...						
D.214d	Rahoitus- ja pääomataloustoimien verot						
	...						
D.214e	Fiskaalisten monopolioiden voitot						
	...						
D.29	Muut tuotantoverot						
D.29a	Palkka- ja työvoimaverot						
	...						
D.29b	Toistuvat maan, rakennusten tai muiden rakenteiden verot						
	...						
D.29c	Liikkeen- ja ammatinharjoittamisluvat						
	...						
D.29d	Kiinteiden varojen käytön tai muun toiminnan verot						
	...						
D.29e	Leimaverot						
	...						
D.29f	Saastuttamisen verot						
	...						
D.29g	Kansainvälisten taloustoimien verot						
	...						
D.91	Pääomaverot					—	
D.91a	Pääomamaksut					—	
	...					—	
D.91b	Pääomansiirtojen verot					—	
	...					—	
	Verot yhteensä					—	
D.611	Todelliset sosiaaliturvamaksut					—	
D.6111	— Työnantajan todelliset sosiaaliturvamaksut					—	
D.6112	— Palkansaajan sosiaaliturvamaksut					—	
D.6113	— Yrittäjien ja työvoimaan kuulumattomien sosiaaliturvamaksut					—	
	Verot ja sosiaaliturvamaksut yhteensä					—	

Taulukko 10 — Toimialoittaiset aluetaulukot (NUTS II), käyvin hinnoin

Tunnus	Muuttujat	Jako	t + kuu- kausi
B1.g	1. Bruttoarvonlisäys perushintaan	A17	24
B1.g	2. Bruttoarvonlisäys perushintaan	—	18
D.1	3. Palkansaajakorvaukset	A17	24
P.51	4. Kiinteän pääoman bruttomuodostus	A17	24
	5. Työllisyys		
	— yhteensä	A17	24
	— palkansaajat	A17	24

Taulukko 12 — Toimialoitteiset aluetaulukot (NUTS III), käyvin hinnoin

Tunnus	Muuttujat	Jako	t + kuu- kausi
B1.g	1. Bruttoarvonlisäys perushintaan	A3	24
	2. Työllisyys		
	— yhteensä	A3	18
	— palkansaajat	A3	18

Taulukko 13 — Kotitalouksien alueittaiset tilit (NUTS II), käyvin hinnoin

Kotitalouksien ensitulon jakotili

	Käyttö		Resurssit
D.4	Omaisuuksien tulot	B.2/B.3	Toimintaylijäämä/sekätulo
		D.1	Palkansaajakorvaukset
B.5	Ensitulo	D.4	Omaisuuksien tulot

Kotitalouksien tulojen uudelleenjaon tili

	Käyttö		Resurssit
D.5	Tulo-, varallisuus- ym. juoksevat verot	B.5	Ensitulo
D.61	Sosiaaliturvamaksut	D.62	Rahamääräiset sosiaalietuudet
D.7	Muut tulonsiirrot	D.7	Muut tulonsiirrot
B.6	Käytettävissä oleva tulo		

Taulukko 14 — Kiinteät varat koko taloudelle sekä tuotteittain, Pi3

Tunnus	Muuttujat	Jako
AN.11	Kiinteät varat	Pi3

Taulukko 17 — Symmetrinen panos-tuorostaulukko perushintaan (tuote kertaa tuote)
 hinnat: käyvin ja kiintein hinnoin
 n = 60

	Tuotteet (CPA)	Tuote (CPA) 1 2 3 ... n	... n	Σ (1)	Loppukäyttö a) b) c) d) e) f)	Σ (3)	Σ (1)+ Σ (3)
		(1)		(2)	(3)	(4)	(5)
		(1)	Väliuotokäyttö perushintaan (tuote kertaa tuote)		Loppukäyttö perushintaan: Kulutusmenot: a) kotitalouksien b) kotitalouksia palvelevien voittoja tavoittelemattomien yhteisöjen c) julkisyhteisöjen Pääoman bruttomuodostus: d) kiinteän pääoman bruttomuodostus e) varastojen muutokset ja arvoesineet f) vienti — EU:hun — EU:n ulkopuolelle		
Σ (1)		42)	Väliuotokäyttö yhteensä perushintaan tuotteittain		Loppukäyttö ryhmittäin perushintaan		Käyttö yhteensä perushintaan
Tuoteverot Tuotetukipalkkiot (-)		(3)	Tuoteverot, netto tuotteittain		Tuoteverot, netto loppukäyttöryhmittäin		Tuoteverot, netto yhteensä
Σ (1)+(3)		(4)	Väliuotokäyttö yhteensä ostajan hintaan tuotteittain		Loppukäyttö ryhmittäin yhteensä ostajan hintaan		Käyttö yhteensä ostajan hintaan
Palkansaajaikorvaukset Muut tuotantoverot, netto Kiinteän pääoman kuluminen Toimintaylijäämä, netto		(5)	Arvonlisäyksen komponentit tuotteittain				
Σ (5)		(6)	Arvonlisäys tuotteittain				
Σ (1)+(3)+ Σ (5)		(7)	Tuotos perushintaan tuotteittain				
Tuonti		(8)	Tuonti cif tuotteittain				
(7)+(8)		(9)	Tarjonta perushintaan tuotteittain				
Kiinteän pääoman muodostus Kiinteä pääomakanta Työpäloket		(10)					

Taulukko 19 — Tuonnin symmetrinen panos-tuotoslasku perushintaan (tuote kertaan tuote), cif
hinnat: käyvin ja kiintein hinnoin

n = 60

	Tuotteet (CPA)		Σ(1)	Loppukäyttö a) b) c) d) e) f)	Σ(3)	Σ(1)+Σ(3)
	1 2 3 . . . n	(1)				
Tuotteet (CPA)	(1)	Tuonnin osalta: Välituotekäyttö perushintaan (tuote x tuote)		Tuonnin osalta: Loppukäyttö perushin- taan: Kulutukset: a) kotitalouksien b) kotitalouksia palvelevien voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen c) julkisyhteisöjen Pääoman bruttomuodostus: d) kiinteän pääoman bruttomuodostus e) varastojen ja arvoesineiden muutok- set f) vienti — EU:hun — EU:n ulkopuolelle		
Σ(1)	(2)	Tuontituotteiden välituotekäyttö yhteensä tuotettain perushintaan		Tuonnin loppukäyttö perushintaan		Tuonti yhteensä

Taulukko 20 — Kiinteiden varojen ristiintaulukointi toimialoittain ja tuotteittain

Toimialat:	A31 NACE Rev. 1
Tuotteet:	P13 CPA
Muuttujat:	kiinteät varat, brutto kiinteät varat, netto
Hinnat:	käyvin jälleenhankintahinnoin alkuperäisin hankintahinnoin kiintein jälleenhankintahinnoin

Taulukko 21 — Tuotantotilin ristiintaulukointi toimialoittain ja sektoreittain

Toimialat:	A60 NACE Rev. 1
Sektorit:	S11 S12 S13 S14 S15
Muuttujat:	Tuotos — markkina — omaan loppukäyttöön — muu markkinaton Välituotekäyttö Arvonlisäys — palkansaajakorvaukset — muut tuotantoverot miinus muut tuotantotukipalkkiot — toimintaylijäämä, netto — kiinteän pääoman kuluminen
Hinnat:	käyvin hinnoin

Taulukko 22 — Kiinteän pääoman bruttomuodostuksen ristiintaulukointi toimialoittain ja tuotteittain

Toimialat:	A31 NACE Rev. 1
Tuotteet:	P60 CPA
Muuttujat:	kiinteän pääoman bruttomuodostus
Hinnat:	käyvin ja kiintein hinnoin

Taulukko 23 — Taaksepäin tehtävät laskelmat

Taaksepäin laskettavat taulukot	vuosittaiset		neljännesvuosittaiset	
	vuodet	toimitus	vuodet	toimitus
	88—94	huhti 99	88—94	huhti 99
Taulukko 1: Pääaggregaatit	70—87	joulu 99	80—87	joulu 99
Taulukko 2: Julkisyhteisöjen pääaggregaatit	70—94	joulu 99		
Taulukko 3: Toimialoittaiset taulukot	70—94	joulu 00		
Taulukko 5: Kotitalouksien kulutusmenot käyttötarkoituksen mukaan	80—94	joulu 00		
Taulukko 8: Sektoreittaiset muut kuin rahoitustilit	90—94	joulu 99		
	80—89	joulu 00		
Taulukko 11: Julkiset menot tehtävittäin	90—94	joulu 01		

ESA 95 -KYSELYLOMAKKEEN TAULUKOIDEN TOIMITTAMISEEN LIITTYVÄT POIKKEUKSET MAITTAIN

1 ITÄVALTA

1.1 Poikkeukset taulukoille

Taulukko n:o	Taulukko	Poikkeukset	Vuoteen
1	Pääaggregaatit, vuosittaiset	Viive: t+9 kuukautta	1999
1	Pääaggregaatit, vuosittaiset	Taaksepäin tehtävät laskelmat: vuodet 88—94 toimitettava joulukuussa 00	2000
1	Pääaggregaatit, vuosittaiset	Taaksepäin tehtävät laskelmat: vuosia 70—87 ei tarvitse laskea uudelleen	2005
1	Pääaggregaatit, neljännesvuosittaiset	Viive: t+12 kuukautta	1999
1	Pääaggregaatit, neljännesvuosittaiset	Taaksepäin tehtävät laskelmat: vuodet 88—94 toimitettava joulukuussa 00	2000
1	Pääaggregaatit, neljännesvuosittaiset	Taaksepäin tehtävät laskelmat: vuosia 80—87 ei tarvitse laskea uudelleen	2005
2	Julkisyhteisöjen pääaggregaatit	Viive: t+9 kuukautta	1999
2	Julkisyhteisöjen pääaggregaatit	Taaksepäin tehtävät laskelmat: päivitys vain vuosille 88—94	2005
3	Toimialoitettavat taulukot	Viive: t+12 kuukautta	1999
3	Toimialoitettavat taulukot	Taaksepäin tehtävät laskelmat: päivitys vain vuosille 88—94	2005
5	Kotitalouksien kulutusmenot käyttötarkoituksen mukaan	Taaksepäin tehtävät laskelmat: päivitys vain vuosille 88—94	2005
11	Julkiset menot tehtävittäin	Taaksepäin tehtävät laskelmat: vuosia 90—94 ei tarvitse laskea uudelleen	2005
12	Alueittaiset taulukot, NUTS III, A3	Ensimmäinen toimitus 2002	2002
13	Kotitalouksien alueittaiset tilit, NUTS II	Ensimmäinen toimitus 2005	2005
15	Tarjontataulukko perushintaan mukaan lukien muunnos ostajanhintaiseksi, A60×P60	Ensimmäinen toimitus 2003 ja vain joka 2. vuosi	2003
16	Käyttötaulukko ostajan hintaan, A60×P60	Ensimmäinen toimitus 2003 ja vain joka 2. vuosi	2003
17	Symmetrinen panos-tuotostaulukko perushintaan, P60×P60, 5-vuosittain	Ensimmäinen toimitus 2003	2003
18	Kotimaisen tuotoksen symmetrinen panos-tuotostaulukko perushintaan, P60×P60, 5-vuosittain	Ensimmäinen toimitus 2003	2003
19	Tuonnin symmetrinen panos-tuotostaulukko perushintaan, P60×P60, 5-vuosittain	Ensimmäinen toimitus 2003	2003

1.2 Taulukoissa olevat poikkeukset yksittäisille muuttujille/sektoreille

Taulukko n:o	Taulukko	Muuttuja/sektori	Poikkeukset	Vuoteen
1	Pääaggregaatit, neljännesvuosittaiset	Yksilölliset kulutusmenot	Ei lasketa	2005
1	Pääaggregaatit, neljännesvuosittaiset	Kollektiiviset kulutusmenot	Ei lasketa	2005
1	Pääaggregaatit, neljännesvuosittaiset	Todellinen yksilöllinen kulutus	Ei lasketa	2005
1	Pääaggregaatit, neljännesvuosittaiset	Arvoesineiden hankinnat miinus vähennykset	Ei lasketa	2005
1	Pääaggregaatit, neljännesvuosittaiset	Kokonaisväkiluku	Viive: t+9 kuukautta	2005
1	Pääaggregaatit, vuosittaiset	Yksilölliset kulutusmenot	Viive: t+12 kuukautta	2005
1	Pääaggregaatit, vuosittaiset	Kollektiiviset kulutusmenot	Viive: t+12 kuukautta	2005
1	Pääaggregaatit, vuosittaiset	Todellinen yksilöllinen kulutus	Viive: t+12 kuukautta	2005
1	Pääaggregaatit, vuosittaiset	Arvoesineiden hankinnat miinus vähennykset	Ensimmäinen toimitus 2003	2003
1	Pääaggregaatit, vuosittaiset	Kokonaisväkiluku	Viive: t+9 kuukautta	2005
8	Toimialoitteiset taulukot Sektoreittaiset muut kuin rahoitustilit	Kiinteään pääoman kuluminen toimialoitteain tai sektoreittain	Ensimmäinen toimitus 2002	2002
8	Sektoreittaiset muut kuin rahoitustilit	Korporaatioiden jako omistajasuhteen mukaan	Ensimmäinen toimitus 2005	2005
8	Sektoreittaiset muut kuin rahoitustilit	Kotitalouksien jako ryhmittäin	Ensimmäinen toimitus 2005	2005
16	Käyttötaulukko ostajan hintaan, A60×P60	Kiinteään pääoman kuluminen toimialoitteain	Ensimmäinen toimitus 2003	2003
18	Korimaisen tuotoksen symmetrinen panos-tuotostaulukko perushintaan, P60×P60, 5-vuositain			

2 TANSKA

2.1 Poikkeukset taulukoille

Taulukko n:o	Taulukko	Poikkeukset	Vuoteen
6	Rahoitustilit sektoreittain (virrat)	Viive: t+13 kuukautta	2005
7	Rahoitusvarojen ja -velkojen taseet	Viive: t+13 kuukautta	2005
20	Kiinteiden varojen ristiintaulukointi toimialoitteain ja tuotteittain, A31×Pi3, 5-vuositain	Ensimmäinen toimitus 2005	2005

2.2 Taulukoissa olevat poikkeukset yksittäisille muuttujille/sektoreille

Taulukko n:o	Taulukko	Muuttuja/sektori	Poikkeukset	Vuoteen
1	Pääagregaatit, vuosittaiset Pääagregaatit, neljännesvuosittaiset	Työlliset	Vain kotimaa-käsite	2005
3	Toimialoitettavat taulukot	Palkat ja palkkiot toimialoitettain	Ei lasketa	2005
3	Toimialoitettavat taulukot	Kiinteän pääoman kuluminen toimialoitettain	Viive: t+36 kuukautta	2005
3	Toimialoitettavat taulukot	Kiinteän pääoman brutto-muodostus toimialoitettain	Viive: t+36 kuukautta	2005
3	Toimialoitettavat taulukot	Varastojen muutokset toimialoitettain	Viive: t+36 kuukautta	2005
3	Toimialoitettavat taulukot	Arvoesineiden hankinnat miinus vähennykset toimialoitettain	Viive: t+36 kuukautta	2005
3	Toimialoitettavat taulukot	Yrittäjät toimialoitettain	Viive: t+36 kuukautta	2005
3	Toimialoitettavat taulukot	Palkansaajat toimialoitettain	Viive: t+36 kuukautta	2005
3	Toimialoitettavat taulukot	Tehdyt työtunnit toimialoitettain	Viive: t+36 kuukautta	2005
3	Toimialoitettavat taulukot	Palkansaajakorvaukset toimialoitettain	Viive: t+36 kuukautta	2005
9	Verotulojen erittelyt saajasektoreittain	Yleiset myynti- tai liikevaihtoverot (tuontiverot) Yleiset myynti- tai liikevaihtoverot (hyödykeverot)	Molemmat muuttajat yhdessä	2005
9	Verotulojen erittelyt saajasektoreittain	Valmisteverot (tuontiverot) Valmisteverot (hyödykeverot)	Molemmat muuttajat yhdessä	2005
9	Verotulojen erittelyt saajasektoreittain	Tiettyjen palvelujen verot (tuontiverot) Tiettyjen palvelujen verot (hyödykeverot)	Molemmat muuttajat yhdessä	2005
17	Symmetrinen panos-tuotostaulukko perushintaan, P60×P60, 5-vuosittain	Kiinteän pääoman kuluminen Toimintaylijäämä, netto	Molemmat muuttajat yhdessä P60:ssa	2005
18	Kotimaisen tuotoksen symmetrinen panos-tuotostaulukko perushintaan, P60×P60, 5-vuosittain			
19	Tuonnin symmetrinen panos-tuotostaulukko perushintaan, P60×P60, 5-vuosittain			
21	Tuotantotilin ristiintaulukointi toimialoitettain ja sektoreittain, A60×5 sektoria (S11, S12, S13, S14, S15), 5-vuosittain			

Taulukko n:o	Taulukko	Muuttuja/sektori	Poikkeukset	Vuoteen
17	Symmetrinen panos-tuotostaulukko perushintaan, P60×P60, 5-vuosittain	Kiinteän pääoman muodostus	Vain P31	2005
18	Kotimaisen tuotoksen symmetrinen panos-tuotostaulukko perushintaan, P60×P60, 5-vuosittain			
19	Tuonnin symmetrinen panos-tuotostaulukko perushintaan, P60×P60, 5-vuosittain			
17	Symmetrinen panos-tuotostaulukko perushintaan, P60×P60, 5-vuosittain	Kiinteä pääomakanta	Ei lasketa	2005
18	Kotimaisen tuotoksen symmetrinen panos-tuotostaulukko perushintaan, P60×P60, 5-vuosittain			
19	Tuonnin symmetrinen panos-tuotostaulukko perushintaan, P60×P60, 5-vuosittain			
21	Tuotantotilin ristiintaulukointi toimialoittain ja sektoreittain, A60×5 sektoria (S11, S12, S13, S14, S15), 5-vuosittain	Yksityisten kotitalouksien sektori Voittoa tavoittelemattomat laitoskotitaloudet	Molemmat sektorit yhdessä	2005

3 SAKSA

3.1 Poikkeukset taulukoille

Taulukko n:o	Taulukko	Poikkeukset	Vuoteen
1	Pääaggregaatit, neljännesvuosittaiset	Taaksepäin tehtävät laskelmat: päivitys vain vuosille 91—94	2005
1	Pääaggregaatit, vuosittaiset	Taaksepäin tehtävät laskelmat: päivitys vain vuosille 91—94	2005
2	Julkisyhteisöjen pääaggregaatit	Taaksepäin tehtävät laskelmat: päivitys vain vuosille 91—94	2005
3	Toimialoittaiset taulukot	Taaksepäin tehtävät laskelmat: päivitys vain vuosille 91—94	2005
3	Toimialoittaiset taulukot	t+9 kuukautta vain A17, A31 vain t+21 kuukauden viiveellä	2005
5	Kotitalouksien kulutusmenot käyttötarkoituksen mukaan	Taaksepäin tehtävät laskelmat: päivitys vain vuosille 91—94	2005
5	Kotitalouksien kulutusmenot käyttötarkoituksen mukaan	Osittain vain 1-numerotasolla	2005
8	Sektoreittaiset muut kuin rahoitustilit	Taaksepäin tehtävät laskelmat: päivitys vain vuosille 91—94	2005
9	Verotulojen erittelyt saajasektoreittain	Ei kirjaintunnustasoilla	2005
10	Alueittaiset toimialoittaiset taulukot, NUTS II, A17	Vain NUTS I ja A6	2005
11	Julkiset menot tehtävittäin	Taaksepäin tehtävät laskelmat: päivitys vain vuosille 91—94	2005
12	Alueittaiset taulukot, NUTS III, A3	Viive: t+30 kuukautta, vain joka 2. vuosi	2005

Taulukko n:o	Taulukko	Poikkeukset	Vuoteen
13	Kotitalouksien alueittaiset tilit, NUTS II	Viive: t+30 kuukautta, vain NUTS I	2005
15	Tarjontataulukko perushintaan mukaan lukien muunnos ostajanhintaiseksi, A60×P60	Vain joka 2. vuosi	2005
16	Käyttötaulukko ostajan hintaan, A60×P60	Vain joka 2. vuosi	2005
21	Tuotantotilin ristiintaulukointi toimialoittain ja sektoreittain, A60×5 sektoria (S11, S12, S13, S14, S15), 5-vuosittain	Ei kiintein hinnoin	2005

3.2 Taulukoissa olevat poikkeukset yksittäisille muuttujille/sektoreille

Taulukko n:o	Taulukko	Muttuja/sektori	Poikkeukset	Vuoteen
1	Pääaggregaatit, vuosittaiset ja neljännesvuosittaiset	Kiinteän pääoman brutto-muodostus	Pi6: ei neljännesvuosittaista tietoa, vuositiedot t+12 kuukauden viiveellä	2005
1	Pääaggregaatit, vuosittaiset ja neljännesvuosittaiset	Kokonaisväkiluku	Viive: t+12 kuukautta	2005
3	Toimialoittaiset taulukot	Arvoesineiden hankinnat miinus vähennykset toimialoittain, Varastojen muutokset toimialoittain	Molemmat muuttajat yhdessä, ei toimialoittain	2005
6 7	Rahoitustilit sektoreittain (virrat) Rahoitusvarojen ja -velkojen taseet	Julkisyhteisösektori	S.1311/S.1312 ja S.1313 vain yhdessä	2005
10	Alueittaiset toimialoittaiset taulukot, NUTS II, A17	Kiinteän pääoman brutto-muodostus	Viive: t+30 kuukautta	2005

4 KREIKKA

4.1 Poikkeukset taulukoille

Taulukko n:o	Taulukko	Poikkeukset	Vuoteen
1	Pääaggregaatit, neljännesvuosittaiset	Ensimmäinen toimitus 2000	2000
1	Pääaggregaatit, neljännesvuosittaiset	Taaksepäin tehtävät laskelmat: vuodet 88—94 toimitettava joulukuussa 00	2000
1	Pääaggregaatit, neljännesvuosittaiset	Taaksepäin tehtävät laskelmat: vuosia 80—87 ei tarvitse laskea uudelleen	2005
1	Pääaggregaatit, vuosittaiset	Viive: t+9 kuukautta	2005
1	Pääaggregaatit, vuosittaiset ja neljännesvuosittaiset	Ensimmäinen toimitus 2000	2000
2	Julkisyhteisöjen pääaggregaatit	Viive t+9 kuukautta	2005

Taulukko n:o	Taulukko	Poikkeukset	Vuoteen
3	Toimialoitteiset taulukot	Taaksepäin tehtävät laskelmat: päivitys vain vuosille 88—94	2005
5	Kotitalouksien kulutusmenot käyttötarkoituksen mukaan	Taaksepäin tehtävät laskelmat: päivitys vain vuosille 88—94	2005
6	Rahoitustilit sektoreittain (virrat)	Ensimmäinen toimitus: vastaus tällä hetkellä epäselvä	2005
6	Rahoitustilit sektoreittain (virrat)	Viive: vastaus tällä hetkellä epäselvä	2005
7	Rahoitusvarojen ja -velkojen taseet	Ensimmäinen toimitus 2005	2005
8	Sektoreittaiset muut kuin rahoitustilit	Taaksepäin tehtävät laskelmat: päivitys vain vuosille 88—94	2005
8	Sektoreittaiset muut kuin rahoitustilit	Taaksepäin tehtävät laskelmat: vuosia 80—89 ei tarvitse laskea uudelleen	2005
11	Julkiset menot tehtävittäin	Taaksepäin tehtävät laskelmat: päivitys vain vuosille 88—94	2005
20	Kiinteiden varojen ristiintaulukointi toimialoitteisten ja tuotteittain, A31 x Pi3, 5-vuosittain	Ensimmäinen toimitus 2005	2005

4.2 Taulukoissa olevat poikkeukset yksittäisille muuttujille/sektoreille

Taulukko n:o	Taulukko	Muttuja/sektori	Poikkeukset	Vuoteen
3	Toimialoitteiset taulukot	Arvoesineiden hankinnat miinus vähennykset	Ensimmäinen toimitus 2005	2005
3	Toimialoitteiset taulukot	Tehdyt työtunnit toimialoitteisten	Ensimmäinen toimitus 2005	2005
8	Sektoreittaiset muut kuin rahoitustilit	Korporaatioiden jako omistajasuhteen mukaan	Ensimmäinen toimitus 2005	2005
8	Sektoreittaiset muut kuin rahoitustilit	Kotitalouksien jako ryhmittäin	Ensimmäinen toimitus 2005	2005

5 ESPANJA

5.1 Poikkeukset taulukoille

Taulukko n:o	Taulukko	Poikkeukset	Vuoteen
11	Julkiset menot tehtävittäin	Viive: t+21 kuukautta	2005

5.2 Taulukoissa olevat poikkeukset yksittäisille muuttujille/sektoreille

Taulukko n:o	Taulukko	Muuttuja/sektori	Poikkeukset	Vuoteen
1	Pääaggregaatit, neljännesvuosittaiset	Arvoesineiden hankinnat miinus vähennykset	Ei lasketa	2005
1	Pääaggregaatit, neljännesvuosittaiset	Julkisyhteisökulutuksen jako yksilölliseen ja kollektiiviseen	Ei lasketa	2005
1	Pääaggregaatit, neljännesvuosittaiset	Kotitalouksien todellinen kulutus	Ei lasketa	2005
1	Pääaggregaatit, neljännesvuosittaiset	Todellinen yksilöllinen kulutus	Ei lasketa	2005
1	Pääaggregaatit, neljännesvuosittaiset	Arvoesineiden hankinnat miinus vähennykset	Yhdessä varastojen muutosten kanssa	2005
1	Pääaggregaatit, vuosittaiset	Arvoesineiden hankinnat miinus vähennykset	Viive: t+9 kuukautta	2005
1	Pääaggregaatit, vuosittaiset	Julkisyhteisökulutuksen jako yksilölliseen ja kollektiiviseen	Viive: t+9 kuukautta	2005
1	Pääaggregaatit, vuosittaiset	Kotitalouksien todellinen kulutus	Viive: t+9 kuukautta	2005
1	Pääaggregaatit, vuosittaiset	Todellinen yksilöllinen kulutus	Viive: t+9 kuukautta	2005
1	Pääaggregaatit, vuosittaiset	Arvoesineiden hankinnat miinus vähennykset	Ensimmäinen toimitus 2005	2005
3	Toimialoittaiset taulukot	Kiinteän pääoman kuluminen toimialoittain	Ensimmäinen toimitus 2005	2005
3	Toimialoittaiset taulukot	Arvoesineiden hankinnat miinus vähennykset toimialoittain	Ensimmäinen toimitus 2005	2005
3	Toimialoittaiset taulukot	Tehdyt työtunnit toimialoittain	Ensimmäinen toimitus 2005	2005
8	Sektoreittaiset muut kuin rahoitustilit	Arvoesineiden hankinnat miinus vähennykset	Ensimmäinen toimitus 2005	2005
9	Verotulojen erittelyt saajasektoreittain	Olemassa olevien tulo-, omaisuus- jne. verojen jako, tuontiverot ja maksut poislukien ALV sekä muut valtionhallinnon (S.1312) ja paikallis- hallinnon (S.1313) sektoreiden tuotantoon liittyvät verot	Viive: t+21 kuukautta	2005
16	Käyttötaulukko ostajan hintaan, A60×P60	Kiinteän pääoman kuluminen toimialoittain (A60)	Ensimmäinen toimitus 2005	2005
17	Symmetrinen panos-tuotostaulukko perushintaan, P60×P60, 5-vuosittain	Kiinteän pääoman kuluminen (P60)	Ensimmäinen toimitus 2005	2005
18	Kotimaisen tuotoksen symmetrinen panos-tuotostaulukko perushintaan, P60×P60, 5-vuosittain			
19	Tuonnin symmetrinen panos-tuotostaulukko perushintaan, P60×P60, 5-vuosittain			

Taulukko n:o	Taulukko	Muuttuja/sektori	Poikkeukset	Vuoteen
17	Symmetrinen panos-tuotostaulukko perushintaan, P60×P60, 5-vuosittain	Kiinteä pääomakanta (P60)	Ensimmäinen toimitus 2005	2005
18	Kotimaisen tuotoksen symmetrinen panos-tuotostaulukko perushintaan, P60×P60, 5-vuosittain			
19	Tuonnin symmetrinen panos-tuotostaulukko perushintaan, P60×P60, 5-vuosittain			

6 RANSKA

6.1 Poikkeukset taulukoille

Taulukko n:o	Taulukko	Poikkeukset	Vuoteen
10	Alueittaiset toimialoitteiset taulukot, NUTS II, A17	Viive: t+36 kuukautta	2005
12	Alueittaiset taulukot, NUTS III, A3	Viive: t+36 kuukautta	2005
13	Kotitalouksien alueittaiset tilit, NUTS II	Viive: t+42 kuukautta	2005

6.2 Taulukoissa olevat poikkeukset yksittäisille muuttujille/sektoreille

Taulukko n:o	Taulukko	Muuttuja/sektori	Poikkeukset	Vuoteen
3	Toimialoitteiset taulukot	Kaikki	Toimialaerittely laskettuna homogeenisten tuotannonhaarojen mukaan	2005
10	Alueittaiset toimialoitteiset taulukot, NUTS II, A17			
12	Alueittaiset taulukot, NUTS III, A3			
15	Tarjontataulukko perushintaan mukaan lukien muunnos ostajanhintaiseksi, A60×P60			
16	Käyttötaulukko ostajan hintaan, A60×P60			
20	Kiinteiden varojen ristiintaulukointi toimialoitteisten ja tuotteittain, A31×P3, 5-vuosittain			
21	Tuotantotilin ristiintaulukointi toimialoitteisten ja sektoreittain, A60×5 sektoria (S11, S12, S13, S14, S15), 5-vuosittain			
22	Kiinteän pääoman bruttomuodostuksen ristiintaulukointi toimialoitteisten ja tuotteittain, A31×P60, 5-vuosittain			

7 IRLANTI

7.1 Poikkeukset taulukoille

Taulukko n:o	Taulukko	Poikkeukset	Vuoteen
1	Pääaggregaatit, neljännesvuosittaiset	Ensimmäinen toimitus 2002	2002
1	Pääaggregaatit, neljännesvuosittaiset	Taaksepäin tehtävät laskelmat: vuosia 88—94 ei tarvitse laskea uudelleen	2005
1	Pääaggregaatit, neljännesvuosittaiset	Taaksepäin tehtävät laskelmat: vuosia 80—87 ei tarvitse laskea uudelleen	2005
1	Pääaggregaatit, vuosittaiset	Viive: t+6 kuukautta	2002
1	Pääaggregaatit, vuosittaiset	Taaksepäin tehtävät laskelmat: päivitys vain vuosille 85—94	2005
2	Julkisyhteisöjen pääaggregaatit	Taaksepäin tehtävät laskelmat: päivitys vain vuosille 85—94	2005
3	Toimialoitettavat taulukot	Ensimmäinen toimitus 2005	2005
3	Toimialoitettavat taulukot	Taaksepäin tehtävät laskelmat: vuosia 70—94 ei tarvitse laskea uudelleen	2005
5	Kotitalouksien kulutusmenot käyttötarkoituksen mukaan	Taaksepäin tehtävät laskelmat: päivitys vain vuosille 85—94	2005
6	Rahoitustilit sektoreittain (virrat)	Ensimmäinen toimitus 2005	2005
7	Rahoitusvarojen ja -velkojen taseet	Ensimmäinen toimitus 2005	2005
8	Sektoreittaiset muut kuin rahoitustilit	Ensimmäinen toimitus 2005	2005
8	Sektoreittaiset muut kuin rahoitustilit	Taaksepäin tehtävät laskelmat: vuosia 90—94 ei tarvitse laskea uudelleen	2005
8	Sektoreittaiset muut kuin rahoitustilit	Taaksepäin tehtävät laskelmat: vuosia 80—89 ei tarvitse laskea uudelleen	2005
15	Tarjontataulukko perushintaan mukaan lukien muunnos ostajanhintaiseksi, A60×P60	Ensimmäinen toimitus 2005	2005
16	Käyttötaulukko ostajan hintaan, A60×P60	Ensimmäinen toimitus 2005	2005
17	Symmetrinen panos-tuotostaulukko perushintaan, P60×P60, 5-vuosittain	Ensimmäinen toimitus 2005	2005
18	Kotimaisen tuotoksen symmetrinen panos-tuotostaulukko perushintaan, P60×P60, 5-vuosittain	Ensimmäinen toimitus 2005	2005
19	Tuonnin symmetrinen panos-tuotostaulukko perushintaan, P60×P60, 5-vuosittain	Ensimmäinen toimitus 2005	2005
20	Kiinteiden varojen ristiintaulukointi toimialoitettain ja tuotteittain, A31×Pi3, 5-vuosittain	Ensimmäinen toimitus 2005	2005
21	Tuotantotilin ristiintaulukointi toimialoitettain ja sektoreittain, A60×5 sektoria (S11, S12, S13, S14, S15), 5-vuosittain	Ensimmäinen toimitus 2005	2005
22	Kiinteän pääoman bruttomuodostuksen ristiintaulukointi toimialoitettain ja tuotteittain, A31×P60, 5-vuosittain	Ensimmäinen toimitus 2005	2005

7.2 Taulukoissa olevat poikkeukset yksittäisille muuttujille/sektoreille

Taulukko n:o	Taulukko	Muuttuja/sektori	Poikkeukset	Vuoteen
1	Pääaggregaatit, vuosittaiset ja neljännesvuositaiset	Voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutusmenot	Ei lasketa	2005
2	Julkisyhteisöjen pääaggregaatit	P52+P53+K2	Ei lasketa	2003

8 ITALIA

8.1 Poikkeukset taulukoille

Taulukko n:o	Taulukko	Poikkeukset	Vuoteen
1	Pääaggregaatit, neljännesvuosittaiset	Viive: t+6 kuukautta	1999
1	Pääaggregaatit, neljännesvuosittaiset	Taaksepäin tehtävät laskelmat: vuodet 80—87 toimitettava joulukuussa 00	2000
1	Pääaggregaatit, vuosittaiset	Taaksepäin tehtävät laskelmat: vuodet 70—87 toimitettava joulukuussa 00	2000
2	Julkisyhteisöjen pääaggregaatit	Taaksepäin tehtävät laskelmat: vuosia 70—94 ei tarvitse laskea uudelleen	2005
2	Julkisyhteisöjen pääaggregaatit	Taaksepäin tehtävät laskelmat: vuodet 80—94 toimitettava joulukuussa 01	2001
2	Julkisyhteisöjen pääaggregaatit	Viive: t+9 kuukautta	2005
20	Kiinteiden varojen ristiintaulukointi toimialoittain ja tuotteittain, A31 x Pi3, 5-vuosittain	Ei lasketa	2005
22	Kiinteän pääoman bruttomuodostuksen ristiintaulukointi toimialoittain ja tuotteittain, A31 x P60, 5-vuosittain	Ensimmäinen toimitus 2005	2005

8.2 Taulukoissa olevat poikkeukset yksittäisille muuttujille/sektoreille

Taulukko n:o	Taulukko	Muuttuja/sektori	Poikkeukset	Vuoteen
1	Pääaggregaatit, neljännesvuosittaiset	Yksilölliset kulutusmenot	Viive: t+16 kuukautta	2005
1	Pääaggregaatit, neljännesvuosittaiset	Kollektiiviset kulutusmenot	Viive: t+16 kuukautta	2005
1	Pääaggregaatit, neljännesvuosittaiset	Kotitalouksien todellinen kulutus	Viive: t+16 kuukautta	2005
1	Pääaggregaatit, neljännesvuosittaiset	Todellinen yksilöllinen kulutus	Viive: t+16 kuukautta	2005
1	Pääaggregaatit, neljännesvuosittaiset	Arvoesineiden hankinnat miinus vähennykset	Yhdessä varastojen muutosten kanssa	2005

Taulukko n:o	Taulukko	Muuttuja/sektori	Poikkeukset	Vuoteen
1	Pääaggregaatit, neljännesvuosittaiset	Kiinteän pääoman kuluminen	Ensimmäinen toimitus joulukuussa 01	2001
1	Pääaggregaatit, neljännesvuosittaiset	Nettokansantulo markkinahintaan	Ensimmäinen toimitus joulukuussa 01	2001
1	Pääaggregaatit, vuosittaiset	Yksilölliset kulutusmenot	Viive: t+9 kuukautta	2005
1	Pääaggregaatit, vuosittaiset	Kollektiiviset kulutusmenot	Viive: t+9 kuukautta	2005
1	Pääaggregaatit, vuosittaiset	Kotitalouksien todellinen kulutus	Viive: t+9 kuukautta	2005
1	Pääaggregaatit, vuosittaiset	Todellinen yksilöllinen kulutus	Viive: t+9 kuukautta	2005
1	Pääaggregaatit, vuosittaiset	Arvoesineiden hankinnat miinus vähennykset	Yhdessä varastojen muutosten kanssa	2005
3	Toimialoitettavat taulukot	Kiinteän pääoman kuluminen toimialoitettain	Jako A17, ensimmäinen toimitus 2002	2002
3	Toimialoitettavat taulukot	Kiinteän pääoman kuluminen toimialoitettain	Jako A31, ensimmäinen toimitus 2005	2005
3	Toimialoitettavat taulukot	Arvoesineiden hankinnat miinus vähennykset toimialoitettain	Yhdessä varastojen muutosten kanssa	2005
8	Sektoreittaiset muut kuin rahoitustilit	Arvoesineiden hankinnat miinus vähennykset toimialoitettain	Yhdessä varastojen muutosten kanssa	2005

9 LUXEMBURG

9.1 Poikkeukset taulukoille

Taulukko n:o	Taulukko	Poikkeukset	Vuoteen
1	Pääaggregaatit, neljännesvuosittaiset	Taaksepäin tehtävät laskelmat: vuosia 95—98 ei tarvitse laskea uudelleen	2005
1	Pääaggregaatit, neljännesvuosittaiset	Taaksepäin tehtävät laskelmat: vuosia 88—94 ei tarvitse laskea uudelleen	2005
1	Pääaggregaatit, neljännesvuosittaiset	Taaksepäin tehtävät laskelmat: vuosia 80—87 ei tarvitse laskea uudelleen	2005
1	Pääaggregaatit, vuosittaiset	Taaksepäin tehtävät laskelmat: päivitys vain vuosille 80—87	2005
2	Julkisyhteisöjen pääaggregaatit	Taaksepäin tehtävät laskelmat: päivitys vain vuosille 90—94	2005
3	Toimialoitettavat taulukot	Taaksepäin tehtävät laskelmat: päivitys vain vuosille 80—94	2005

Taulukko n:o	Taulukko	Poikkeukset	Vuoteen
6	Rahoitustilit sektoreittain (virrat)	Ensimmäinen toimitus 2005	2005
7	Rahoitusvarojen ja -velkojen taseet	Ensimmäinen toimitus 2005	2005
8	Sektoreittaiset muut kuin rahoitustilit	Taaksepäin tehtävät laskelmat: vuosia 90—94 ei tarvitse laskea uudelleen	2005
8	Sektoreittaiset muut kuin rahoitustilit	Taaksepäin tehtävät laskelmat: vuosia 80—89 ei tarvitse laskea uudelleen	2005
10	Alueittaiset toimialoittaiset taulukot, NUTS II, A17	Ei lasketa	2005
11	Julkiset menot tehtävittäin	Taaksepäin tehtävät laskelmat: vuosia 90—94 ei tarvitse laskea uudelleen	2005
12	Alueittaiset taulukot, NUTS III, A3	Ei lasketa	2005
13	Kotitalouksien alueittaiset tilit, NUTS II	Ei lasketa	2005

9.2 Taulukoissa olevat poikkeukset yksittäisille muuttujille/sektoreille

Taulukko n:o	Taulukko	Muuttuja/sektori	Poikkeukset	Vuoteen
1	Pääaggregaatit, vuosittaiset	Kiinteän pääoman brutto-muodostus	Jako Pi3	2005
1	Pääaggregaatit, vuosittaiset	Ensitulo ulkomaille/ulkomailta	Viive: t+9 kuukautta	2005
1	Pääaggregaatit, vuosittaiset	Bruttokansantulo markkina-hintaan	Viive: t+9 kuukautta	2005
1	Pääaggregaatit, vuosittaiset	Kiinteän pääoman kuluminen	Viive: t+9 kuukautta	2005
1	Pääaggregaatit, vuosittaiset	Nettokansantulo markkina-hintaan	Viive: t+9 kuukautta	2005
1	Pääaggregaatit, vuosittaiset	Tulonsiirrot ulkomaille/ulkomailta	Viive: t+9 kuukautta	2005
1	Pääaggregaatit, vuosittaiset	Käytettävissä oleva tulo, netto	Viive: t+9 kuukautta	2005
1	Pääaggregaatit, vuosittaiset	Kansantalouden säästö, netto	Viive: t+9 kuukautta	2005
1	Pääaggregaatit, vuosittaiset	Pääomansiirrot ulkomaille/ulkomailta	Viive: t+9 kuukautta	2005
1	Pääaggregaatit, vuosittaiset	Vaihotase	Viive: t+9 kuukautta	2005
1	Pääaggregaatit, vuosittaiset	Arvoesineiden hankinnat miinus vähennykset	Ensimmäinen toimitus 2005	2005
1	Pääaggregaatit, neljännesvuosittaiset	Kiinteän pääoman brutto-muodostus	Ei jakoa Pi3	2005

Taulukko n:o	Taulukko	Muuttuja/sektori	Poikkeukset	Vuoteen
1	Pääaggregaatit, neljännesvuosittaiset	Kiinteän pääoman kuluminen	Ensimmäinen toimitus 2005	2005
1	Pääaggregaatit, neljännesvuosittaiset	Nettokansantulo markkina-hintaan	Ensimmäinen toimitus 2005	2005
1	Pääaggregaatit, neljännesvuosittaiset	Tulonsiirrot ulkomaille/ulkomailta	Ensimmäinen toimitus 2005	2005
1	Pääaggregaatit, neljännesvuosittaiset	Käytettävissä oleva tulo, netto	Ensimmäinen toimitus 2005	2005
1	Pääaggregaatit, neljännesvuosittaiset	Kansantalouden säästö, netto	Ensimmäinen toimitus 2005	2005
1	Pääaggregaatit, neljännesvuosittaiset	Pääomansiirrot ulkomaille/ulkomailta	Ensimmäinen toimitus 2005	2005
1	Pääaggregaatit, neljännesvuosittaiset	Vaihtotase	Ensimmäinen toimitus 2005	2005
1	Pääaggregaatit, neljännesvuosittaiset	Arvoesineiden hankinnat miinus vähennykset	Ensimmäinen toimitus 2005	2005
3	Toimialoitettavat taulukot	Kiinteän pääoman brutto-muodostus toimialoitettain	Viive t+36 kuukautta	2005
3	Toimialoitettavat taulukot	Arvoesineiden hankinnat miinus vähennykset	Ensimmäinen toimitus 2005	2005
8	Sektoreittaiset muut kuin rahoitustilit	S11, S12, S14+45, S211, S212	Ensimmäinen toimitus 2005	2005
20	Kiinteiden varojen ristiintaulukointi toimialoitettain ja tuotteittain, A31 x Pi3, 5-vuositin	Alkuperäisiin hankintahintoihin	Ensimmäinen toimitus 2005	2005

10 ALANKOMAAT

10.1 Poikkeukset taulukoille

Taulukko n:o	Taulukko	Poikkeukset	Vuoteen
1	Pääaggregaatit, neljännesvuosittaiset	Taaksepäin tehtävät laskelmat: vuodet 86—94 toimitettava lokakuussa 01	2001
1	Pääaggregaatit, neljännesvuosittaiset	Taaksepäin tehtävät laskelmat: vuodet 80—85 toimitettava maaliskuussa 02	2002
1	Pääaggregaatit, vuosittaiset	Taaksepäin tehtävät laskelmat: vuodet 86—94 toimitettava heinäkuussa 01	2001
1	Pääaggregaatit, vuosittaiset	Taaksepäin tehtävät laskelmat: vuodet 70—85 toimitettava joulukuussa 01	2001
2	Julkisyhteisöjen pääaggregaatit	Taaksepäin tehtävät laskelmat: vuodet 86—94 toimitettava heinäkuussa 01	2001

Taulukko n:o	Taulukko	Poikkeukset	Vuoteen
2	Julkisyhteisöjen pääagregaatit	Taaksepäin tehtävät laskelmat: vuodet 70—85 toimitettava joulukuussa 01	2001
3	Toimialoittaiset taulukot	Taaksepäin tehtävät laskelmat: vuodet 86—94 toimitettava heinäkuussa 01	2001
3	Toimialoittaiset taulukot	Taaksepäin tehtävät laskelmat: vuodet 70—85 toimitettava joulukuussa 01	2001
5	Kotitalouksien kulutusmenot käyttötarkoituksen mukaan	Taaksepäin tehtävät laskelmat: vuodet 86—94 toimitettava heinäkuussa 01	2001
5	Kotitalouksien kulutusmenot käyttötarkoituksen mukaan	Taaksepäin tehtävät laskelmat: vuodet 80—85 toimitettava joulukuussa 01	2001
7	Rahoitusvarojen ja -velkojen taseet	Viive: t+19 kuukautta	2003
8	Sektoreittaiset muut kuin rahoitustilit	Taaksepäin tehtävät laskelmat: vuodet 86—94 toimitettava heinäkuussa 01, vuodet 80—85 toimitettava joulukuussa 01	2001
10	Alueittaiset toimialoittaiset taulukot, NUTS II, A17	Viive: t+30 kuukautta	2005
13	Kotitalouksien alueittaiset tilit, NUTS II	Viive: t+36 kuukautta	2005

10.2 Taulukoissa olevat poikkeukset yksittäisille muuttujille/sektoreille

Taulukko n:o	Taulukko	Muuttuja/sektori	Poikkeukset	Vuoteen
10	Alueittaiset toimialoittaiset taulukot, NUTS II, A17	Kiinteän pääoman brutto-muodostus alueittain	Ei lasketa	2005
10	Alueittaiset toimialoittaiset taulukot, NUTS II, A17	Työlliset alueittain	Ei lasketa	2005
12	Alueittaiset taulukot, NUTS III, A3			

11 PORTUGALI

11.1 Poikkeukset taulukoille

Taulukko n:o	Taulukko	Poikkeukset	Vuoteen
1	Pääagregaatit, vuosittaiset	Taaksepäin tehtävät laskelmat: vuodet 88—94 toimitettava joulukuussa 99	1999
1	Pääagregaatit, vuosittaiset	Taaksepäin tehtävät laskelmat: päivitys vain vuosille 77—87, toimitettava joulukuussa 00	2005/ 2000
2	Julkisyhteisöjen pääagregaatit	Taaksepäin tehtävät laskelmat: päivitys vain vuosille 77—94, toimitettava joulukuussa 00	2005/ 2000

Taulukko n:o	Taulukko	Poikkeukset	Vuoteen
3	Toimialoittaiset taulukot	Taaksepäin tehtävät laskelmat: päivitys vain vuosille 77—94	2005
5	Kotitalouksien kulutusmenot käyttötarkoituksen mukaan	Viive: t+12 kuukautta	2005
5	Kotitalouksien kulutusmenot käyttötarkoituksen mukaan	Taaksepäin tehtävät laskelmat: ei tarvitse laskea uudelleen	2005
6	Rahoitustilit sektoreittain (virrat)	Viive: t+12 kuukautta	2005
7	Rahoitusvarojen ja -velkojen taseet	Viive: t+12 kuukautta	2005
8	Sektoreittaiset muut kuin rahoitustilit	Taaksepäin tehtävät laskelmat: vuodet 90—94 toimitettava joulukuussa 99	1999
11	Julkiset menot tehtävittäin	Taaksepäin tehtävät laskelmat: ei tarvitse laskea uudelleen	2005

12 SUOMI

12.1 Poikkeukset taulukoille

Taulukko n:o	Taulukko	Poikkeukset	Vuoteen
2	Julkisyhteisöjen pääaggregaatit	Taaksepäin tehtävät laskelmat: päivitys vain vuosille 75—94	2005
3	Toimialoittaiset taulukot	Taaksepäin tehtävät laskelmat: päivitys vain vuosille 75—94	2005

12.2 Taulukoissa olevat poikkeukset yksittäisille muuttujille/sektoreille

Taulukko n:o	Taulukko	Muuttuja/sektori	Poikkeukset	Vuoteen
1	Pääaggregaatit, neljännesvuosittaiset	Yksilölliset kulutusmenot	Ei lasketa	2005
1	Pääaggregaatit, neljännesvuosittaiset	Kollektiiviset kulutusmenot	Ei lasketa	2005
1	Pääaggregaatit, neljännesvuosittaiset	Todellinen yksilöllinen kulutus	Ei lasketa	2005
1	Pääaggregaatit, neljännesvuosittaiset	Todellinen loppukulutus	Ei lasketa	2005
1	Pääaggregaatit, neljännesvuosittaiset	Varastojen muutokset	Ei lasketa	2005
1	Pääaggregaatit, vuosittaiset, neljännesvuosittaiset	Arvoesineiden hankinnat miinus vähennykset	Ei lasketa	2005
3	Toimialoittaiset taulukot	Arvoesineiden hankinnat miinus vähennykset	Ei lasketa	2005

Taulukko n:o	Taulukko	Muuttuja/sektori	Poikkeukset	Vuoteen
15	Tarjontataulukko perushintaan mukaan lukien muunnos ostajanhintaiseksi, A60×P60	Kaikki	A31 ja P31 jako vain käyvin hinnoin	2005
16	Käyttötaulukko ostajan hintaan, A60×P60	Kaikki		
17	Symmetrinen panos-tuotostaulukko perushintaan, P60×P60, 5-vuosittain	Kaikki		
18	Kotimaisen tuotoksen symmetrinen panos-tuotostaulukko perushintaan, P60×P60, 5-vuosittain	Kaikki		
19	Tuonnin symmetrinen panos-tuotostaulukko perushintaan, P60×P60, 5-vuosittain	Kaikki		
21	Tuotantotilin ristiintaulukointi toimialoittain ja sektoreittain, A60×5 sektoria (S11, S12, S13, S14, S15), 5-vuosittain	Kaikki	Jako A31	2005

13 RUOTSI

13.1 Poikkeukset taulukoille

Taulukko n:o	Taulukko	Poikkeukset	Vuoteen
2	Julkisyhteisöjen pääaggregaatit	Taaksepäin tehtävät laskelmat: päivitys vain vuosille 80—94	2005
3	Toimialoittaiset taulukot	Viive: t+12 kuukautta	2005
3	Toimialoittaiset taulukot	Taaksepäin tehtävät laskelmat: päivitys vain vuosille 80—94	2005
6	Rahoitustilit sektoreittain (virrat)	Viive: t+12 kuukautta	2005
7	Rahoitusvarojen ja -velkojen taseet	Viive: t+12 kuukautta	2005
11	Julkiset menot tehtävittäin	Viive: t+16 kuukautta	2005

13.2 Taulukoissa olevat poikkeukset yksittäisille muuttujille/sektoreille

Taulukko n:o	Taulukko	Muuttuja/sektori	Poikkeukset	Vuoteen
1	Pääaggregaatit, vuosittaiset ja neljännesvuositaiset	Arvoesineiden hankinnat miinus vähennykset	Ensimmäinen toimitus 2005	2005
1	Pääaggregaatit, vuosittaiset ja neljännesvuositaiset	Julkisyhteisökulutuksen jako yksilölliseen ja kollektiiviseen	Viive: t+16 kuukautta	2005
1	Pääaggregaatit, vuosittaiset ja neljännesvuositaiset	Kotitalouksien todellinen kulutus	Viive: t+16 kuukautta	2005

Taulukko n:o	Taulukko	Muuttuja/sektori	Poikkeukset	Vuoteen
1	Pääaggregaatit, vuosittaiset ja neljännesvuositaisat	Todellinen yksilöllinen kulutus	Viive: t+16 kuukautta	2005
2	Julkisyhteisöjen pääaggregaatit	Arvoesineiden hankinnat miinus vähennykset	Ensimmäinen toimitus 2005	2005
2	Julkisyhteisöjen pääaggregaatit	Julkisyhteisökulutuksen jako yksilölliseen ja kollektiiviseen	Viive: t+16 kuukautta	2005
2	Julkisyhteisöjen pääaggregaatit	Kotitalouksien todellinen kulutus	Viive: t+16 kuukautta	2005
2	Julkisyhteisöjen pääaggregaatit	Todellinen yksilöllinen kulutus	Viive: t+16 kuukautta	2005
3	Toimialoitettavat taulukot	Arvoesineiden hankinnat miinus vähennykset	Ensimmäinen toimitus 2005	2005
3	Toimialoitettavat taulukot	Jako A31	Viive: t+12 kuukautta	2005
8	Sektoreittaiset muut kuin rahoitustilit	Arvoesineiden hankinnat miinus vähennykset	Ensimmäinen toimitus 2005	2005
8	Sektoreittaiset muut kuin rahoitustilit	Julkisyhteisökulutuksen jako yksilölliseen ja kollektiiviseen	Viive: t+16 kuukautta	2005
8	Sektoreittaiset muut kuin rahoitustilit	Kotitalouksien todellinen kulutus	Viive: t+16 kuukautta	2005
8	Sektoreittaiset muut kuin rahoitustilit	Todellinen yksilöllinen kulutus	Viive: t+16 kuukautta	2005

14 YHDISTYNYT KUNINGASKUNTA

14.1 Taulukoissa olevat poikkeukset yksittäisille muuttujille/sektoreille

Taulukko n:o	Taulukko	Muuttuja/sektori	Poikkeukset	Vuoteen
1	Pääaggregaatit, vuosittaiset ja neljännesvuositaisat	Arvoesineiden hankinnat miinus vähennykset sekä tavaroiden ja palvelusten tuonti ja vienti	Pois lukien rahalaitosten kultaan liittyvät taloustoimet arvonsäilyttäjänä	2005
3	Toimialoitettavat taulukot	Arvoesineiden hankinnat miinus vähennykset	Pois lukien rahalaitosten kultaan liittyvät taloustoimet arvonsäilyttäjänä	2005
4	Vienti ja tuonti EU-maihin/kolmansiiin maihin	Vienti ja tuonti EU-maihin/kolmansiiin maihin	Pois lukien rahalaitosten kultaan liittyvät taloustoimet arvonsäilyttäjänä	2005
6	Rahoitustilit sektoreittain (virrat)	Monetaarinen kulta ja erityiset nosto-oikeudet (SDR)	Mukaan lukien rahalaitosten kultaan liittyvät taloustoimet arvonsäilyttäjänä	2005

Taulukko n:o	Taulukko	Muuttuja/sektori	Poikkeukset	Vuoteen
6	Rahoitustilit sektoreittain (virrat)	Rahoituksen välitystä avustavat laitokset	Sisällytetään yrityksiin	2002
7	Rahoitusvarojen ja -velkojen taseet	Monetaarinen kulta ja erityiset nosto-oikeudet (SDR)	Mukaan lukien rahalaitosten kultaan liittyvät taloustoimet arvonsäilyttäjänä	2005
7	Rahoitusvarojen ja -velkojen taseet	Rahoituksen välitystä avustavat laitokset	Sisällytetään yrityksiin	2002
8	Sektoreittaiset muut kuin rahoitustilit	Arvoesineiden hankinnat miinus vähennykset sekä tavaroiden ja palvelusten tuonti ja vienti	Pois lukien rahalaitosten kultaan liittyvät taloustoimet arvonsäilyttäjänä	2005
10	Alueittaiset toimialoittaiset taulukot, NUTS II, A17	Bruttokansantuote markkinahintaan	NUTS II:lle vain A17	2001